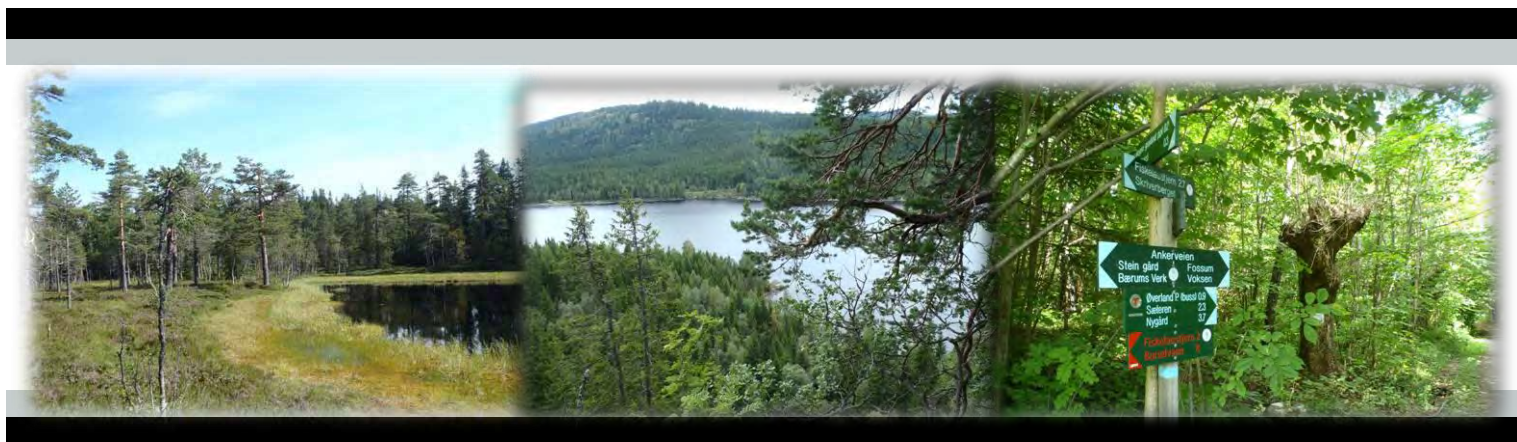

Oppdragsgiver:
Fylkesmannen
i Oslo og Akershus

Kartlegging av
friluft- og naturverdier
i 32 utvalgte områder i Oslomarka

RAPPORT

Rapport nr.: 1-2012		Oppdrag nr.: 146245		Dato: 16.01.2012	
Kunde: Fylkesmannen i Oslo og Akershus					
Kartlegging av friluftslivs- og naturverdier i 32 utvalgte områder i Oslomarka					
<p>Sammendrag:</p> <p>Sweco AS fikk våren 2011 i oppdrag fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus, miljøvernavdelingen å kartlegge friluftslivsverdier og naturfaglige verdier i 32 områder i Marka med samlet areal på vel 45 km². Friluftslivsområdene er kartlagt etter en fastlagt "rutenettmetode" som omfatter kartlegging av friluftslivsverdier innenfor 100x100 m ruter innenfor de utvalgte områdene. Naturverdier er kartlagt etter Direktoratet for naturforvaltning sin "Rapportmal for registrering av biologisk mangfold" (2007).</p> <p>Samtlige områder er oppsøkt i felt og natur- og friluftslivsverdier er kartlagt. I henhold til rutenettmetoden er friluftslivsverdiene i områdene registrert og oppnådde verdier for skogelementer, landskapselementer og opplevelseselementer angitt og vurdert i tillegg til en omtale av friluftslivet i området.</p> <p>Omtalen av friluftslivsverdier og naturverdier er gitt i egne faktaark for hvert enkelt område der områdene er detaljert beskrevet og verdisatt.</p> <p>Av de 32 områdene er 4 områder gitt naturverdien "nasjonalt verdifulle", 20 områder "regionalt verdifulle" og 8 områder "lokalt verdifulle".</p>					
Rev.	Dato	Revisjonen gjelder			Sign.
Utarbeidet av: Frode Løset, Mats Finne og Ragnhild Heimstad				Sign.: 	
Kontrollert av: Frode Løset, Mats Finne, Ragnhild Heimstad				Sign.: 	
Oppdragsansvarlig / avd.: Dag Tore Seierstad/Miljørådgivning				Oppdragsleder / avd.: Frode Løset/ Miljørådgivning	

Forord

Sweco AS fikk våren 2011 i oppdrag fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus, miljøvernavdelingen å kartlegge friluftsverdier og naturfaglige verdier i 32 områder i Marka med samlet areal på vel 45 km². Markaloven trådte i kraft 1.9.2009. Lovens virkeområde er angitt på digitalt kart "Markagrensen" som vedlegg til loven (www.lovdatab.no). Verneforslagene som er utredet i denne rapporten omfatter områder i Kjekstadmarka, Vestmarka, Bærumsmarka, Krokskogen, Nordmarka, Romeriksåsene, Lillomarka og Skjettenmarka.

Prosjektansvarlig har vært Frode Løset. Ansvar for feltregistreringene har vært fordelt mellom Frode Løset (25 lokaliteter), Mats Haneborg Finne (3 lokaliteter) og Ragnhild Heimstad (4 (5) lokaliteter). Knut Nordahl har vært hovedansvarlig for kartmateriale og Marthe Røkeberg har deltatt noe i feltarbeidet og noe med bearbeiding av data.

Vi takker følgende personer for bidrag underveis:

Gjermund Andersen, Bård Bredeesen, Terje Blindheim, Terje Bøhler, Egil Bendiksen, Tom Hellig Hofton, Kjell Isaksen, Rein Midteng, Erlend Rolstad, Kåre Hombler, Knut Tore Gundersen, Per Øystein Klunderud, Steinar Stueflotten, Svein Søgner, Vegard Gundersen, Rolf Hatlinghus samt ansatte hos fylkesmennene Christian Hillmann, Øystein Røsok, Are Heden, Maren Esmark, Olav Haaverstad, Åsmund Tysse, Kirsti Høgvard, Elfrid Engen og Kolbjørn Hoff.

Lysaker 16.1.2012

A handwritten signature in blue ink that reads "Frode Løset".

Frode Løset
Oppdragsleder

Innhold

1.1	<i>Innledning</i>	5
1.1.1	<i>Oppdragsbeskrivelse</i>	5
1.2	<i>Undersøkelsesområdet</i>	5
1.3	<i>Naturforhold</i>	5
1.3.1	<i>Geologi</i>	5
1.3.2	<i>Vegetasjon</i>	5
2	Metoder	8
2.1	<i>Feltarbeidet</i>	8
2.2	<i>Naturfaglige registreringer</i>	8
2.3	<i>Friluftsliv</i>	9
3	Resultater	14
4	Referanser	17
5	Vedlegg	18
5.1	<i>Registreringsskjema i felt</i>	18
5.2	<i>Oversiktskart over undersøkte områder</i>	19
5.3	<i>Faktaark og kartblad fra de utvalgte områdene</i>	23
	Asker og Røyken	
	<i>Blåfjell</i>	24
	Bærum	
	<i>Brunkollen, Øyervann</i>	40
	<i>Garlaushøgda</i>	53
	<i>Kolleputten, Aurevann</i>	67
	<i>Ringsås</i>	81
	<i>Tjæregrashøgda</i>	95
	Oslo	
	<i>Godbekken</i>	110
	<i>Haklomana</i>	121
	<i>Hauktjern</i>	137
	<i>Kobberhaugene og Glåmene</i>	158
	<i>Skjennungen</i>	176
	<i>Svartdalen, Spinnern, Dølerud</i>	190
	<i>Vindernhøgda</i>	207

Oslo og Nittedal		
	<i>Lillomarka</i>	221
Gjerdrum og Nittedal		
	<i>Prekestolen, Djupedalen</i>	245
Nittedal		
	<i>Karlshaug</i>	257
	<i>Glitreliå</i>	271
Lørenskog og Skedsmo		
	<i>Skjettenkollen</i>	284
Nannestad		
	<i>Rudskampen</i>	296
	<i>Skotjernfjell Øst</i>	311
	<i>Snellingsrøysa</i>	325
Lunner		
	<i>Branntjernhøgda</i>	343
	<i>Sølvkjernhøgda</i>	357
Jevnaker		
	<i>Langvassbrenna</i>	370
Hole		
	<i>Soterudleiken</i>	384
	<i>Hvalpåsen</i>	395
Ringerike		
	<i>Kjerringkollen- Nibbitjern</i>	414
	<i>Langkjernbrenna</i>	436
	<i>Slottet</i>	448
	<i>Spålen-Katnosa</i>	459
	<i>Spålsberget</i>	479
	<i>Søttkjernberga</i>	494

1.1 Innledning

I februar 2011 sendte Fylkesmannen i Oslo og Akershus et brev til kommuner og organisasjoner som omfattes av markaloven. Der ble det gitt mulighet for å foreslå områder med særskilt verdi for friluftslivet som kunne være aktuelle for vern etter markaloven. Fylkesmannen mottok 174 forslag til områder hvorav 32 områder ble plukket ut til videre utredning.

Sweco fikk i mai 2011 oppdraget med å utføre kartleggingen av de utvalgte lokalitetene. Til sammen 32 områder med samlet areal 45 km² skulle kartlegges for friluftsverdier og naturfaglige verdier.

1.1.1 Oppdragsbeskrivelse

"Kartlegging og verdisetting av særlig viktige friluftsområder i Marka etter markaloven". Kartlegging og verdisetting etter markaloven skal i hovedsak baseres på metoden utviklet av NINA (Gundersen et al. 2011) med de justeringer som konsulent og FMOA blir enige om som en del av dette oppdraget.

Områdene skal samtidig kartlegges med hensyn til verdi for skogvern med hjemmel i naturmangfoldloven. I dette arbeidet skal mal for metodikk og rapportering av naturfaglige registreringer i skog (DN notat fra juni 2007) benyttes. For beskrivelse og vurdering av kjerneområdene, skal DN-håndbok 13 legges til grunn, samt de til enhver tid gjeldende oppdateringer fra DN.

Arbeidet skal lede ut i en rapport, der områdene og del/kjerneområder er beskrevet, vurdert, verdisatt og kartfestet.

1.2 Undersøkellesområdet

De 32 utvalgte områder er angitt på kart i vedlegg.

Planområdet dekker ca. 1700 km² og de 32 lokalitetene er spredt på 13 kommuner.

1.3 Naturforhold

1.3.1 Geologi

Utredningsområdet er hovedsakelig innenfor Oslofeltet bortsett fra Skjettenkollen i Lørenskog og Skedsmo kommuner og Østmarka i Oslo kommune som befinner seg innenfor grunnfjellsområdene. For videre omtale av geologien i området vises til NGU sine nettsider eller omtalen av hvert enkelt område i faktadelen.

1.3.2 Vegetasjon

Området befinner seg i 3 vegetasjonssoner (Moen 1998). Kjekstadmarka, den aller sørligste delen av Nordmarka og Lillomarka samt hele Østmarka befinner seg innenfor **boreonemoral sone** (edelløv- og barskogsone). Edellauvskoger med eik, ask, alm, lind, lønn, hassel og

andre varmekrevende arter dominerer i solvendte lier med godt jordsmonn. Bjørke,-gråor- eller barskoger dominerer resten av skoglandskapet.

Deler av Vestmarka, sydlige del av Nordmarka (Bærumsmarka), deler av Lillomarka, østre deler av Østmarka og sydlige deler av Romeriksåsene ligger innenfor **sørboreal sone** (sørlige barskogsone). Barskogen dominerer her, men det finnes betydelige arealer med oreskog og høymyr samt mindre bestander av edellauvskog med tørrengvegetasjon. Typisk for sonen er et sterkt innslag av arter med krav til høy sommertemperatur.

Hoveddelen av Krokskogen og Nordmarka og den nordlige delen av Romeriksåsen er innenfor **mellomboreal sone** (midtre barskogsone). Her dominerer barskogen og typisk lågurtgranskog har høydegrense i denne sonen. Den når opp til de høyeste toppene i Nordmarka (Svartjernshøgda 717 moh.). Velutviklet gråor-heggeskog og en rekke varmekjære samfunn og arter har også høydegrense her. Myr dekker store arealer og typiske bakkemyrer opptrer fra denne sonen og oppover til lavalpin.

Tidligere undersøkelser

Det er tidligere foretatt en rekke undersøkelser både i forhold til friluftsliv og biologisk mangfold innenfor områdene som omfattes av markaloven. Referanser er angitt under hvert enkelt delområde i teksten, mens en del generell litteratur samt litteratur som omfatter mange kommuner er angitt i hovedrapporten. En lang rekke fagpersoner har undersøkt en eller flere lokaliteter innenfor Marka tidligere. Vår erfaring er at det i varierende grad er lagt inn data i nasjonale databaser fra området, slik at det er gjort litteratursøk i forhold til tidligere fagutredninger i områdene. Vi vet at det er foretatt mange nyttige befaringer som ikke er dokumentert i form av notater m.m. Siste- Sjanse har utarbeidet en rekke fagnotater fra befaringer som er foretatt og de som er lagt ut på hjemmesiden til Biofokus, er referert der det er relevant. Det er ikke gjort søk i lav- og soppdatabaser ved Museet på Tøyen.

Tidligere registrerte myrer regnes for å være godt dokumentert i Naturbasen og er ikke systematisk oppsøkt i felt i denne undersøkelsen. Her har særlig Kåre Homble gjort et omfattende arbeid i deler av Nordmarka og i Romeriksåsene.

Det finnes svært mye spennende, historisk litteratur om Marka både i forhold til kultur, skoghistorikk, friluftsliv og biologisk mangfold. Mye av dette kunne vært referert og ville styrket forståelsen av hvorfor Markaområdene ser ut som de gjør i dag. Innenfor rammen av arbeidet, har dette dessverre ikke vært mulig. I den grad historisk litteratur fra områdene er brukt, er disse angitt både spesifikt for det enkelte området og i hovedrapporten.

Det er ikke utført noe systematisk søk i forhold til hva de enkelte kommunene måtte ha gjort av undersøkelser i Marka, ei heller hvordan forvaltning av friluftsliv og biologisk mangfold i den enkelte kommune skjer i dag.

Særlig viktig litteratur i forhold til biologisk mangfold og friluftsliv har vært:

- Data fra naturtype- og viltkartleggingen i kommunene, som i de fleste tilfeller foreligger i Naturbase.
- Data fra Artsdatabanken.
- Fagrapporter utført av ulike aktører, særlig Siste Sjanse, Biofokus, NINA og Miljøfaglig utredning samt enkeltpersoner fra disse foretakene.
- Utredninger knyttet til verneplan for barskog i de ulike fylkene.
- I noen grad data fra konsekvensutredninger.

- Utredninger foretatt av Bærumsmarkas venner og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
- Høringsinnspill til verneforslagene for 2011 fra ulike aktører

Skoghistorikk

Utviklingen av skogene i Osломarka følger i store trekk utviklingen av skogen på nasjonalt nivå (jfr. Gundersen et al. 2011). Før 1930 ble skogene hovedsakelig drevet som dimensjonshogst eller plukkhogst der de største trærne ble tatt ut. Rundt 1900 var skogene uthogde og glisne og de trærne som sto igjen produserte lite. Skogvolumet tok sett etter hvert opp og det ble lagt mer vekt på målrettet skogskjøtsel.

På 30-tallet startet omleggingen av skogbruket fra plukkhogst til bestandsskogbruk med flatehogster og planting. Mekaniseringen økte, mange skogsbilveger ble bygget og fløtningen tok slutt på 1960-tallet. Mye av den gamle skogen som i dag er naturskog og har store natur- og friluftsverdier er således skog som i liten grad er berørt av bestandsskogbruket og som er fra første del av 1900-tallet eller tidligere (jfr. Gundersen 2011).

2 Metoder

2.1 Feltarbeidet

Oppdraget ble tildelt Sweco i mai 2011 og oppstart av feltarbeidet skjedde i slutten av mai 2011. Det ble gjennomført noen forundersøkelser med hensikt å sjekke ut rutenettmetoden i mai/juni før feltarbeidet startet for alvor i juni. Feltarbeidet har vært svært omfattende i og med at det både skulle gjennomføres undersøkelser i et fastlagt rutenett samt biologiske undersøkelser etter DN's mal av 2007. Feltarbeidet ble avsluttet i begynnelsen av november 2011.

2.2 Naturfaglige registreringer

Arter

Her er det bygd delvis på tidligere registreringer, supplert av egne undersøkelser i felt. Arbeidet er konsentrert til søk etter signalarter og rødlistearter karakteristisk for særlig verdifulle skogsmiljøer. Det er brukt GPS og det er tatt en del belegg av enkeltarter sopp, lav, moser og karplanter. Omtale av viltforhold i det enkelte området er kortfattet beskrevet der det har vært tilgang til slikt materiale. Verdifulle registreringer utført i felt, er angitt under artsmangfold i faktaarkene.

Utrykkene signalart og indikatorart brukes mye i rapporten. Her bygges det på Haugset m.fl 1996: *Signalarter er arter som benyttes for å identifisere skog med høy naturverdi.*

Naturtyper

Her bygger en på Direktoratet for naturforvaltning sin håndbok 13 (2007). Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold.

Vegetasjonstyper

Her bygger en hovedsakelig på Fremstad 1997. Kartlegging av vegetasjonstyper i Norge.

Kartlegging av biologisk mangfold etter DN-mal

Kartleggingen og verdisetting er gjennomført i henhold til "Direktoratet for naturforvaltning 2007. Rapportmal for registrering av biologisk mangfold.

Truede vegetasjonstyper

Fremstad og Moen (2001) har gitt en oversikt over vegetasjonstyper som anses som truet på kort og lang sikt. Aktuelle vegetasjonstyper som kan omfattes av denne oversikten er kommentert angitt nedenfor.

Høgstaudegranskog (hensynskrevende), alm-lindeskog (hensynskrevende), gråor-almeskog (hensynskrevende), rik sumpskog (sterk truet), kalkskog (noe truet), åpen intermediær- og rikmyr i lavlandet (noe truet), rikstarrump (sterk truet) og lavlandskilde (sterk truet)

Prioriterte skogtyper i forhold til vern

Innenfor de tre vegetasjonssonene som omfattes av områdene, angis følgende prioriterte vegetasjonstyper som kan finnes innenfor undersøkelsesområdet (Framstad et al. 2002 og 2003).

Boreonemoral	Sørboreal	Mellomboreal
Edellauvskog, spesielt: kalklindskog, rikt hasselkratt. Boreal lauvskog Rik sumpskog Høgstaudeskog Lågurtskog og kalkskog	Rikt hasselkratt Bekkekløfter Boreal naturskog Boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved	Rik sumpskog Bekkekløfter Gråor-heggeskog Høgstaudeskog Lågurtskog Boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved Urskogpreget furuskog

I følge Framstad et al. (2002) "Evaluering av skogvernet i Norge" er følgende anbefalinger gitt i forhold til ytterligere vern av skog i Norge. De høyeste prioriterte arealene for ytterligere skogvern er:

- Gjenværende, noenlunde intakte og sammenhengende store skogområder.
- Rikere skogtyper som edellauvskog, kalkskog, lågurtskog, høgstaudeskog og rik sumpskog.
- Gjenværende større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk.
- Områder med store og viktige forekomster av rødlistearter.

I tillegg angis at det på litt lengre sikt er viktig å:

- Sikre en fordeling av verneområder slik at omfanget av vernet skog blir tilfredsstillende i alle deler av landet.
- Verne et antall store skogområder (minst 10 km² produktiv skog) for å sikre et mer representativt utvalg av områder (i forhold til regioner og vegetasjonssoner) som i hovedsak kan utvikle seg under naturlig dynamikk, om nødvendig også ved vern av områder med visse inngrep, dvs. områder som kan utvikle seg mot naturskog over tid.
- Sikre de øvrige viktigste forekomstene av truede, sjeldne og andre spesielle skogtyper.

Verdivurdering av hvert enkelt område

Naturverdiene av områdene er angitt som lokalt *, regionalt** eller nasjonalt verdifulle*** og den tar utgangspunkt i metodikken til Direktoratet for naturforvaltning (2007) der følgende kriteriesett gjennomgås.

Urørthet, størrelse, topografisk variasjon, vegetasjonsvariasjon, arrondering, artsmangfold, rike vegetasjonstyper, død ved mengde, død ved kontinuitet, treslagsfordeling og gamle trær både av lauvtrær og av bartrær.

For hver av disse kategoriene kan det gis fra 1 til 3 stjerner avhengig. Kriteriene settes opp i et tabell og samlet verdi gis utfra en sammenfattende vurdering av alle enkeltpunktene.

Artsmangfold er en særlig viktig verdi og forekomst av eks.vis sterkt truede arter og sårbare arter vil kunne sterkere føringer for fastsettelse av samlet verdi, enn de øvrige punktene.

2.3 Friluftsliv

Metodikken som er beskrevet er ikke benyttet tidligere og den omtales derfor detaljert (jfr. Gundersen et al. 2011).

Odelstingsproposisjonen – rammene for kartlegging av friluftsverdier

Utgangspunktet for valg av metode er gitt av Gundersen et al. (2011): *Særskilt vern av friluftsområder i Oslomarka etter markalovens § 11*. I denne rapporten er kunnskapsgrunnlag, kriterier og registreringsmetode angitt. Rapporten er utført av NINA på oppdrag av Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Forarbeidene til markaloven er gitt i Ot.prp. nr. 23 (2008-2009). Denne danner grunnlaget for NINAs utredning. I Ot.prp-en står det relativt detaljert beskrevet kriteriene som skal legges til grunn for et vern etter § 11 i markaloven (sitert direkte).

Opplevelseskvalitet:

- for det første skal det legges vekt på områdets preg av å være urørt og naturlig
- videre må man vektlegge områdets særpreg. Det vil måtte legges vekt på om området avviker fra omgivelsene og fremstår som "spennende og trolsk".
- det skal videre legges vekt på områdets variasjon, mangfold og kompleksitet, herunder vekslingen mellom skogrommets størrelse og form
- det skal legges vekt på naturlige landskapsrom uten forstyrrende inngrep
- videre må det legges vekt på områdets stillhet og fravær av støy.

Om bruk og tilgjengelighet:

-I forbindelse med kartlegging og dokumentasjon av områdene bør det i tillegg også innhentes informasjon om hvordan og i hvilket omfang området brukes av befolkningen, om det er en naturlig sammenheng med andre områder og om det ligger i tilknytning til naturlige utfartssteder som etablert turhytter mv. Områdets naturopplevelsesverdi som beskrevet ovenfor, herunder blant annet faktisk bruk og tilgjengelighet, vil danne grunnlaget for om et område skal vernes etter § 11.

Om samlet vurdering:

-Det vil være summen av verdier for enkeltkriteriene som må legges til grunn for vurderingen av et konkret områdes verneverdi etter § 11. Det kan derfor tenkes at betydelige arealer i Oslomarka kan slå ut på ett eller et par av disse kriteriene uten at dette gir grunnlag for vern etter § 11. Områder som kan kvalifisere som særskilt vern vil som regel oppfylle et stort antall kriteriene ovenfor og dermed få høy totalvurdering.

Om forvaltning av området:

-Som skjøtselstiltak som kan fastsettes av Kongen i forskrift, regnes alle tiltak som anses nødvendig for å fremme, opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder merking av området...(…). Det kan ikke gjennomføres tilretteleggingstiltak som endrer områdets karakter.

Gundersen et al. (2011) har kommentert forarbeidene til loven der de angir at rammene beskrevet over sier mye om naturopplevelseskvalitet og hvordan områdene skal være, mindre om hvordan områdene skal settes inn i en friluftssammenheng. De har derfor stilt en del spørsmål som de har forsøkt å besvare i rapporten:

- Hvilke spekter av brukere kan en tenke seg vil bruke disse områdene?
- Hvor mange vil bruke områdene?
- Hvilke typer aktiviteter utøves/kan utøves i områdene?
- Hvilke opplevelsesdimensjoner inneholder områdene?

- *Hvilke typer tilrettelegging er ønsket/ikke ønsket? Hva er akseptabelt for ikke å endre områdenes karakter?*
- *Hvilke typer skjøtsel er ønsket eller ikke ønsket? Hva er akseptabelt for ikke å endre områdenes karakter?*
- *Hvordan vil faktorer som grad av tilgjengelighet og tilrettelegging kunne virke inn på bruksomfanget, hvem som er/blir brukerne, typen aktiviteter og opplevelseskvalitetene?*

NINA har, på grunnlag av kunnskapsgrunnlaget, spesifisert følgende tre hovedkriterier for hva § 11 i markaloven er ment for:

- Opplevelseselementer
- Opplevelsesdimensjoner
- Tilgjengelighet / bruk

Opplevelseselementer skal beskrive innholdet i skogen/landskapet og består av en beskrivelse av skogstrukturelle elementer (skogelementer) og faste landskapsmessige eller terrengbetingede elementer (landskapselementer).

Opplevelsesdimensjoner beskriver overordna opplevelser man kan forvente ved å besøke skogområdene. Hogstklasse V, gammel skog, er inngangsvariabel for metoden.

Rutenettmetoden

Ut fra dette er det utarbeidet en "rutenettmetode" med følgende innhold.

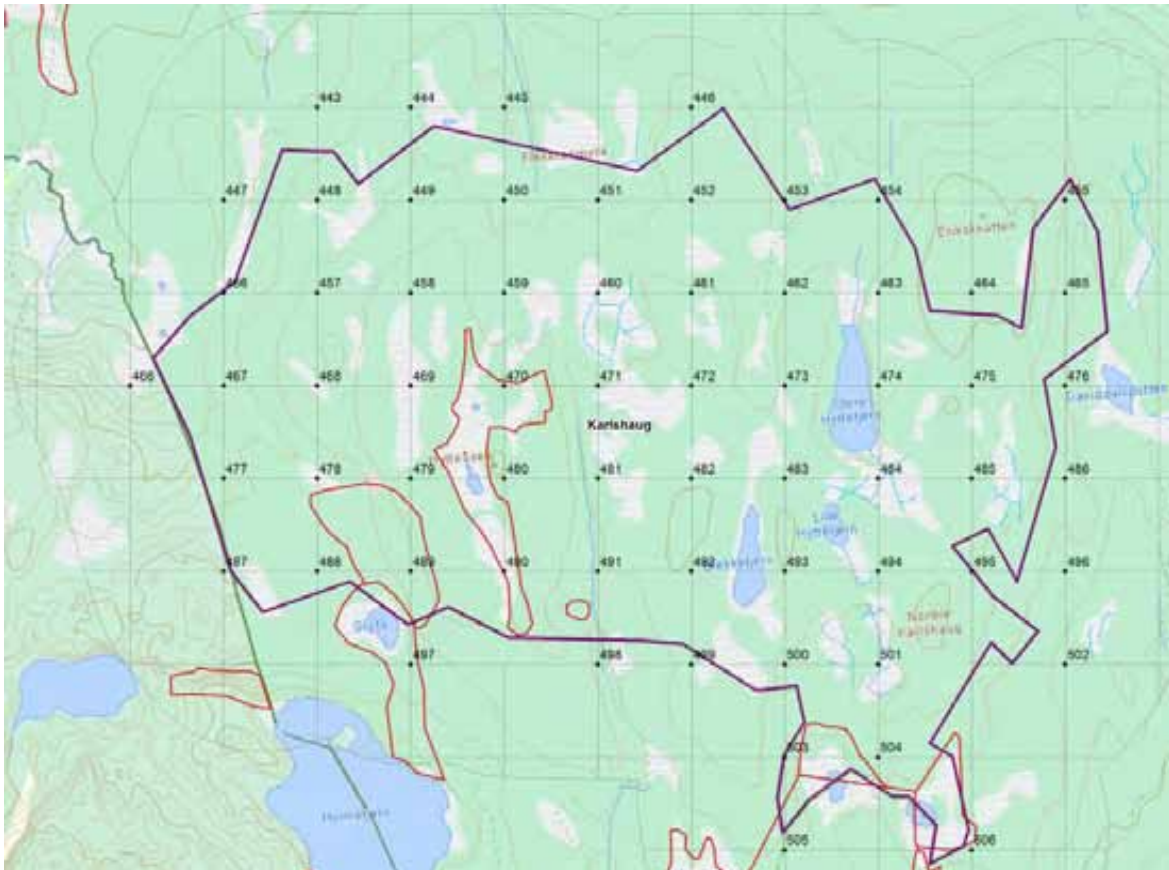
Et sett av kriterier skal beskrives med forekomst (1 poeng) eller ikke forekomst (0 poeng). Kriteriesettet er inndelt i skogelementer (7), landskapselementer (7) og opplevelseselementer (5). Ut fra poengscore innenfor 10 daa ruter (100 X 100 m), angis poeng for hver enkelt rute. De elementene som registreres innenfor hver enkelt rute er angitt i vedlegg 1.

Modifisert metode

En svakhet med metoden var at den ikke var utprøvd i felt. Sweco fikk derfor i oppgave å prøve ut metodikken noe, før en gikk i gang med feltarbeidet. Metodikken ble utprøvd på et par lokaliteter og i etterkant modifisert noe i samråd med Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Modifisert feltskjema for rutenettmetoden er vedlagt (vedlegg 1). De viktigste endringene i forhold til NINAs forslag var:

100 X 100 m ruter beholdes, men det utføres undersøkelser innenfor 200X200 m. Området ble derfor delt opp i rutenett på 200X200 m og rutenettmetoden gjennomføres i hvert krysningspunkt innenfor 100X100m. I samråd med Fylkesmannen, ble det vurdert at dette vil gi et tilfredsstillende grunnlag for å gjennomføre metodikken. I arealmessige små områder, ble avstanden mellom rutene redusert for å få nok punkter til å vurdere områdene tilfredsstillende.

Etter hvert som feltarbeidet skred fram, fikk en ytterligere bakgrunn for å vurdere metodikkens svakheter og styrker. Foreløpige erfaringer med metodikken ble lagt fram på et møte i oktober 2011 for en gruppe bestående av representanter fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus, flere organisasjoner, Løvenskiold Vækerø og SNO.

Figur som viser prinsippet for inndeling av området i 200 m ruter der hvert rutekryss oppsøkes og data registreres innenfor 100X100m med rutekrysset som sentrum. Området er Karlshaug i Nittedal kommune.

Det ble konkludert med at metodikken gav resultater, samtidig som den hadde flere krevende utfordringer i seg og at det er vanskelig å konkludere hvor godt den fungerer før en ser områder og verdivurderinger i sammenheng. Særlige utfordringer med metodikken er vurderinger av alder på enkelttrær i bestandene og gamle trær i forhold til grense for hogstklasse V. Landskapselementene og opplevelseselementene er lettere å kartlegge (eksempelvis: forekomst av bekk eller bergvegg). Opplevelsesdimensjonen premierer større områder. Samtidig gir den svært få poeng til små områder som er lite brukt, uten stier og med fattige vegetasjonstyper og det er slik metodikken er tenkt å fungere. Tilgjengelighet og bruk måles derimot ikke. Et områdes tilgjengelighet og bruk vil i noen grad kunne leses av vegetasjonsslitasje og grad av tilrettelegging. Kulturminner har slått ut i svært få av områdene.

En erfaring med metodikken er at den ikke utnytter spennvidden i verdiene godt nok. Eks. vis havner de fleste områdene mellom 1 og 2 på landskapselementer, selv om de framstår som å ha stor variasjon i landskapselementer. Dette kan justeres som en følge av erfaringene med metodikken slik at en for eksempel deler landskapsverdiene i en finere skala (halvpoengs kategorier som eksempel). Det er også en erfaring at det er lettere å score poeng på opplevelseselementer og havne på en høyere kategori her enn for de to andre.

Konklusjon

Rutenettmetoden gir en god indikasjon, men må i noen grad suppleres med subjektive vurderinger knyttet til det enkelte områders egnethet.

Tabellen er en samletabell for vernekategorier på områdenivå (Gundersen et al. 2011) som er ment til bruk i rutenettmetoden.

Verne- kategori	Krav satt i Ot.prp. nr 23 (2008-2009)	Elementer og dimensjon (poeng)		
		Skog	Landskap	Opplevelse
0	Gammel skog som ikke tilfredsstillter kravene.	0-0.99	0-0.99	< 3
1	Gammel skog som tilfredsstillter kravene, men har lavest verdi	1-1.99	1-1.99	4-5
2	Gammel skog med nokså god kvalitet i forhold til kravene.	2-2.99	2-2.99	6-7
3	Gammel skog med god kvalitet i forhold til kravene.	3-3.99	3-3.99	8-9
4	Gammel skog med meget god kvalitet i forhold til kravene	4-4.99	4-4.99	10-11
5	Gammel skog med svært god kvalitet i forhold til kravene	5-5.99	5-5.99	12-13
6	Særdeles egnet område som tilfredsstillter kravene	6-7	6-7	14-15

3 Resultater

Tabell som viser oppnådde naturverdier i forhold til Direktoratet for naturforvaltning sin mal (2007) og friluftsverdier etter rutenettmetoden i 32 kartlagte områder i Marka.

Kommuner	Område	Mark	Areal (daa)	Natur-verdi	Friluftsverdier		
					Skog	Landskap	Opplevelse
Asker og Røyken	Blåfjell	Kjekstadmarka	2888	*(**)	2.17	1.18	10
Bærum	Brunkollen, Øyervann	Bærumsmarka	539	*(**)	2.24	2.00	11
Bærum	Garlaushøgda	Bærumsmarka	436	*** (**)	2.85	1.78	12
Bærum	Kolleputten, Aurevann	Bærumsmarka	761	*	1.73	1.03	10
Bærum	Ringsås	Vestmarka	516	***(**)	4.05	1.00	9
Bærum	Tjæregrashøgda	Bærumsmarka	486	**	2.63	2.26	9
Oslo	Godbekken	Nordmarka	603	*	2.02	3.53	12
Oslo	Haklomana	Nordmarka	647	**(***)	3.76	1.76	9
Oslo	Hauktjern	Østmarka	3640	**	3.56	2.15	12
Oslo	Kobberhaugene og Glåmene	Nordmarka	1527	**	2.68	1.57	11
Oslo	Skjennungen	Nordmarka	841	**(*)	1.96	1.00	9
Oslo	Svartdalen, Spinnern, Dølerud	Østmarka	3118	**	2.76	1.85	13
Oslo	Vindernhøgda	Nordmarka	456	**(***)	3.38	1.04	12
Oslo og Nittedal	Lillomarka	Lillomarka	3195	**	2.13	1.61	12
Nittedal	Karlshaug	Nordmarka	1873	*(**)	2.23	0.91	8
Gjerdrum og Nittedal	Prekestolen, Djupedalen	Romeriksåsene	310	**	3.15	2.40	8
Nittedal	Glitreliia	Romeriksåsene	373	**	2.71	1.91	9
Lørenskog og Skedsmo	Skjettenkollen	Skjettenmarka	266	*	3.33	2.43	10
Nannestad	Rudskampen	Romeriksåsene	1479	**	2.23	1.12	9
Nannestad	Skotjernfjell Øst	Romeriksåsene	1100	*(**)	1.54	0.94	8
Nannestad	Snellingsrøysa	Romeriksåsene	1074	**(***)	3.09	1.06	10
Lunner	Branntjernhøgda	Nordmarka	1597	**	1.55	1.52	9
Lunner	Sølvkjernshøgda	Romeriksåsene	599	***	2.19	0.62	4
Jevnaker	Langvassbrenna	Nordmarka	3276	**	2.98	1.65	10
Hole	Soterudleiken	Krokskogen	1135	*	2.27	1.06	8
Hole	Hvalpåsen	Krokskogen	677	***	4.04	2.40	10
Ringerike	Kjerringkollen-Nibbitjern	Krokskogen	3896	**	1.91	1.61	12
Ringerike	Langtjernbrenna	Krokskogen	425	**	3.75	1.45	10
Ringerike	Slottet	Krokskogen	426	**	2.83	0.94	5
Ringerike	Spålen-Katnosa	Krokskogen	4318	**(***)	2.83	3.51	12
Ringerike	Spålsberget	Krokskogen	843	**(***)	2.31	1.64	8
Ringerike	Søttjemberga	Krokskogen	2388	**	2.59	1.55	9

Naturverdi

Naturverdier for hvert enkelt område angis i ulike verdsett: *Lokalt verdifullt **, *regionalt verdifullt ***, *nasjonalt verdifullt **** og *nasjonalt verdifullt og svært viktig *****.

Når det er angitt verdier med eks.vis ****(***)**, innebærer dette at området er vurdert til å være regionalt verdifullt, men at det på sikt kan være potensiale for å gå over i et nasjonalt verdifullt område. Med andre ord, vurderes dette å være et sterkt regionalt område, og en ønsker å markere hvilken retning verneverdien ligger.

Resultatene viser:

- 4 områder er vurdert som nasjonalt verdifulle.
- 20 områder er vurdert som regionalt verdifulle (inkl. 4 områder i kategorien **** (***)**).
- 8 områder er vurdert som lokalt verdifulle.

Friluftsverdier

Det er gitt score på friluftsverdier innenfor skogelementer, landskapselementer og opplevelseselementer.

Innenfor skogelementer ligger høyeste score på 4,05 poeng og laveste score på 1,54. Verdier over 3 må sies å være svært god score og i alt 9 områder oppfyller dette. Mellom 2,5 og 3 poeng vurderes som middels til god score på skogelementer og 9 områder ligger i dette området. Sammenligner en skogelementene med de områdene som er vurdert som nasjonalt verdifulle i forhold til naturverdier, viser resultatene at det nødvendigvis ikke er en direkte sammenheng her. Flere av ******* - områdene scorer svært høyt på skogelementer, mens andre har relativt lav score.

Innenfor landskapelementer er høyeste score 3,53 poeng og laveste score 0,62. Det er bare to områder som har høyere verdi enn 3, ingen i intervallet 2,5-3 og 6 områder har fra 2,0-2,5, noe som må betegnes som middels høy verdi. Det er stor variasjon i score fra område til området innenfor landskapselementer. Ett område har eks.vis kun 0,62 poeng. Dette området har svært lite topografisk variasjon, lite vann, kun en bekk, lite myr, ingen bergvegger eller steinurer og hovedsakelig blåbærgranskog uten rikere vegetasjonstyper.

For opplevelsesdimensjoner er høyest score 13 av 15 mulige poeng, mens laveste er 4. Verdier fra 10 poeng og oppover må sies å være høy score og 17 områder ligger i dette intervallet. Av disse har 8 områder verdien 12 eller høyere. Metodikken favoriserer større områder fordi en da med større sannsynlighet oppnår score på flere av kriteriesettene. Av de 8 områdene som har 12 poeng eller høyere, er 5 av områdene større enn 3 km², mens tre er små områder hvorav to er typiske nærfriluftsområder.

Det er få områder som har høy score på alle tre kriteriesettene. Tallene må sees både separat og i en sammenheng, slik at en kan gjøre en best mulig tolkning av de verdiene som kommer fram. I tillegg er det i faktoamtalen for hvert enkelt området gitt merknader til hvorvidt metoden i den enkelte tilfelle gir et dekkende bilde av friluftsverdiene i området. Dette gjelder særlig forhold knyttet til tilgjengelighet og bruk av områdene som i liten grad kommer fram i metoden.

4 Referanser

- Bjørndalen, J.E. og Brandrud, T.E. 1989. Verneverdige kalkfuruskoger. Rapport nr. 10-1989. Direktoratet for naturforvaltning.
- Direktoratet for naturforvaltning 2007. Rapportmal for registrering av biologisk mangfold. 7 s.
- Direktoratet for naturforvaltning 2007. Håndbok 13. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. 2. utgave 2006. Oppdatert 2007.
- Direktoratet for naturforvaltning 2011. Utkast til handlingsplan for storsporet flammekjuka
- Direktoratet for naturforvaltning 2011. Utkast til handlingsplan for huldrestry.
- Direktoratet for naturforvaltning 2009. Utkast til handlingsplan for dragehode og dragehodeglansbille.
- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA-Temahefte 12. 279 s.
- Fremstad og Moen 2001. Truede vegetasjonstyper i Norge.
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009. Storfuglleiker i Oslo og Akershus. Rapport nr. 1 – 2009.
- Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. – NINA Fagrapport 54: 1-146.
- Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.
- Gundersen, V., Skår, M., Tangeland, T. & Vistad, O. I. 2011. Særskilt vern av friluftsområder i Oslomarka etter markalovens § 11 – Kunnskapsgrunnlag, kriterier og registreringsmetode – NINA rapport 664. 78 s.
- Haugset, T., Alfredsen, G. og Lie, M.H. Nøkkelbiotoper og artsmangfold i skog. Siste Sjanse rapport. 109 s.
- Larsson, J., Kielland-Lund, J og Søgne, S. 1994. Barskogens vegetasjonstyper. Landbruksforlaget.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens Kartverk, Hønefoss.
- NOA 1993. Siste Sjanse. Om indikatorarter for skoglig kontinuitet i barskog, Øst-Norge. NOA-rapport 1/93. 79 s.
- NOA 1993. Siste Sjanse. En håndbok om skog-økologi og indikatorarter. Hefte 32s.
- Røsok, Ø. 1998. Lappkjuka *Amylocystis lapponica* i Norge, en indikatorart på artsrike kontinuitetsskoger. Blyttia 56: 154-165.

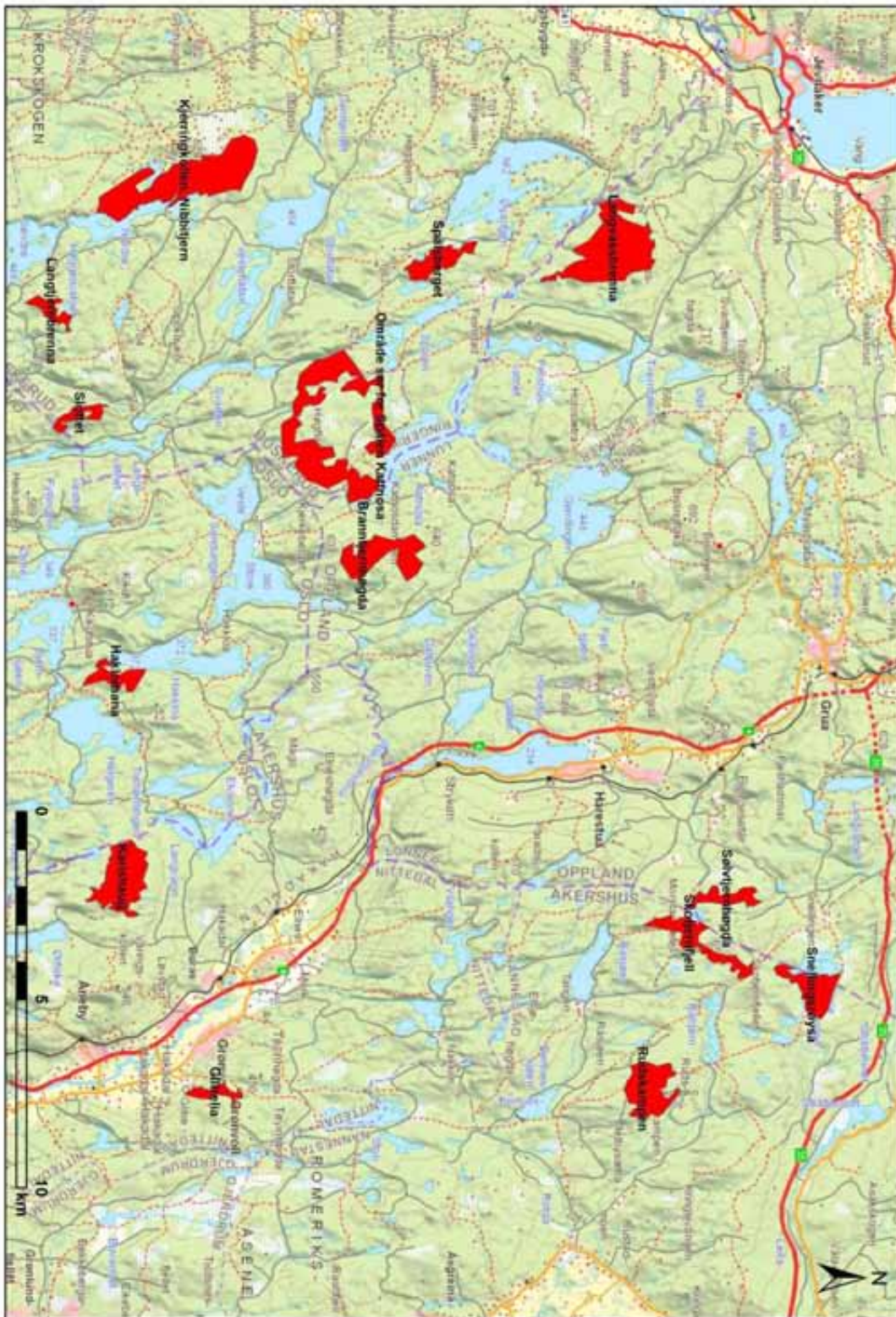
5 Vedlegg

5.1 Registrerings skjema i felt

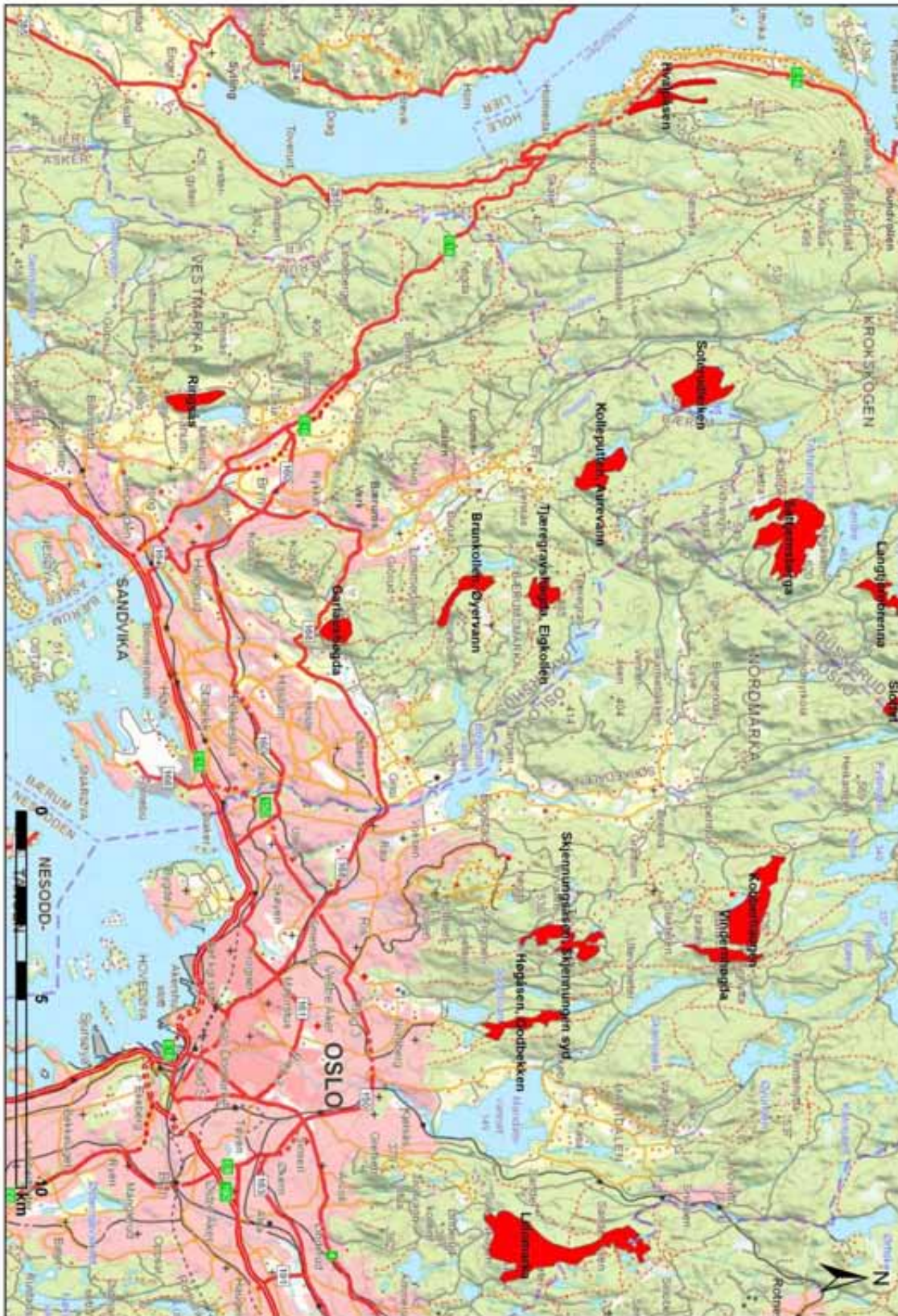
Hovedtema/temaer som skal omtales	Detaljering	Forekomst 1 Ikke forekomst 0											
10 da ruter		Rutenr....											
Skogelementer													
1.Eldste tre	Min ett tre er 100 % eldre enn grensen for hkl V												
2.Gamle trær	10 % av trærne er 25 % eldre enn grensa for hkl V												
3.Grove og spesielle trær	I en rute skal det finnes minst 1 grovt tre eller andre spesielle trær i henhold til def. nedenfor												
4.Sjiktning	Skogen er tosjiktet eller flersjiktet etter LS definisjon for etasjer i skog i minst 50 % av ruten.												
5.Glenner	Flere enn 3 glenner med større diameter enn halve trehøyden pr. 10 da. Små trær i glenna med høyde opp til 3 m regnes som ingen trær. Impediment m.m.medregnes ikke.												
6.Treslagsfordeling	>10 % av volumet er andre treslag enn dominerende treslag												
7.Død ved	5 grove døde trær >30 cm i brysthøyde stående eller liggende for 10 daa ruter eller minst 2 grove døde trær > 30 cm i brysthøyde som er overgrodde med mose og eller annen vegetasjon. For F 8 og G8 og lavere er kravet > 20 cm.												
På landskapsnivå - landskapselement													
Bekk, å, elv	Finnes i ruta eller grenser til...												
Vann, tjern, dam	>50 m ² . " "												
Myr	>50 m ² . " "												
Vegetasjon	>20 % av ruta har veg.typer som sumpskog, furumyrskog el høgstaude-, lågurt- eller edelauvskog.												
Bekkekløft	Bekkekløft el ravine med minste lengde på 25 m og 2 m høyde finnes i ruten eller overlapper med naborute												
Bergvegg	Bergvegg >2m x10m og mer enn 45 grader i ruta eller overlapper med naborute												
Steinblokker og ur	Steinblokk høyere enn 1,5 m. Blokkfelt, ur eller steingrunn > 50 m ² finnes eller overlapper med naborute												
Forklaring 3: Spesielle trær													
Trær med hengelav	>10 ind/grupper av hengelav som er lengre enn 10 cm innenfor den rikeste m ² på treet. Min. 20 trær.												
Hule lauvtrær og trær med hull	Lauvtrær >30 cm i BH som er mer eller mindre hule som følge av råte. Bærtrær > 30 cm med spettehull. Min. ett tre innenfor ruten. For F 8 og G 8 og lavere er kravet > 20 cm.												
Svært grove trær	50 cm i BH, både lev. og døde. Min. ett tre innenfor ruten. For F 8 og G 8 og lavere er kravet > 30 cm.												
Andre spesielle trær	30 cm i BH av beitefuru storflg, krokett og vridd furutre, brannskadde trær, grove høystubber eller trær som lener seg. Min ett tre innenfor ruta. For F 8 og G8 er kravet > 20 cm												
Opplevelsesdimensjon	Definisjon												
1.Topografi-hovedformer	Området ligger i dalbunn, lisode eller toppområde. 1 poeng for bare en dim, 2 poeng for to dim og 3 for alle dimensjoner tilstede.												
2. Livsmiljøer –biologisk mangfold	I området er det kartlagt naturtyper etter hb 13 eller livsmiljøer etter MIS eller andre metoder. Inkl. areal til turoleik eller orrfugleik. < 10 % av arealet er 1 poeng, inntil 20 % er 2 poeng, mer enn 20 % er 3 poeng.												
3. Kulturmiljøer, kulturminner, markaplass	Reg. kulturminner hentet for off.baser. Ett kulturminne er 1 poeng, flere enn ett er 2 poeng. Markaplass/seter, nedlagt eller i bruk, eller beitemark i hevd > 2 poeng, ett eller flere er lik 3 poeng												
4. Vegetasjonstyper	Antall hovedvegtyper > 2 daa (Framstad 1997) <3 vegtyper 1 poeng, 3-5 to poeng, > 5 tre poeng												
5. Landemerker	Antall mye brukte utsiktspunkt, antall stikryss langs merka stier,løyper. 3-5 gir 1 poeng, 5-10 to poeng, > 10 gir tre poeng												

5.2 Oversiktskart over undersøkte områder

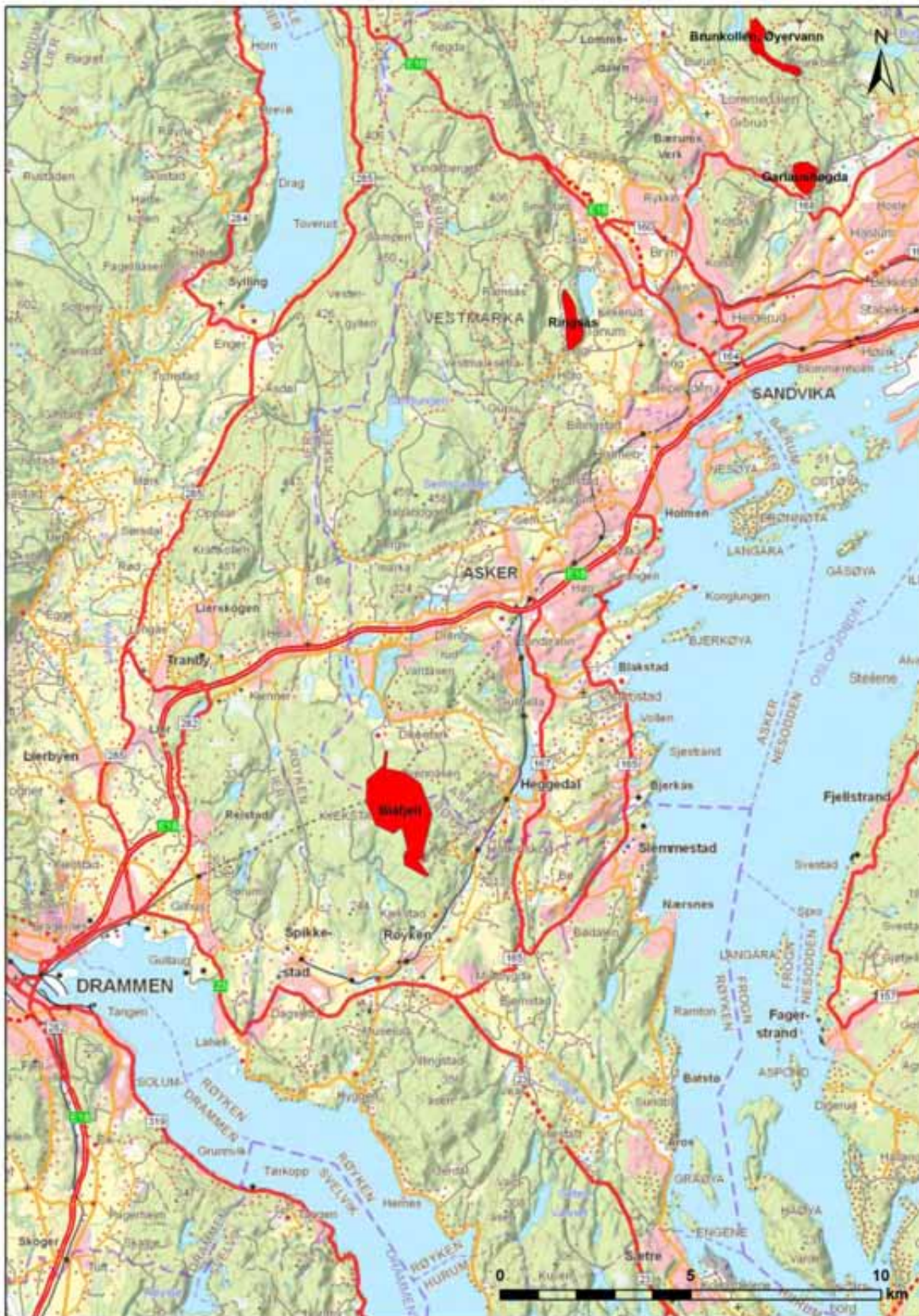
Områder i Nordmarka N og Romeriksåsene:

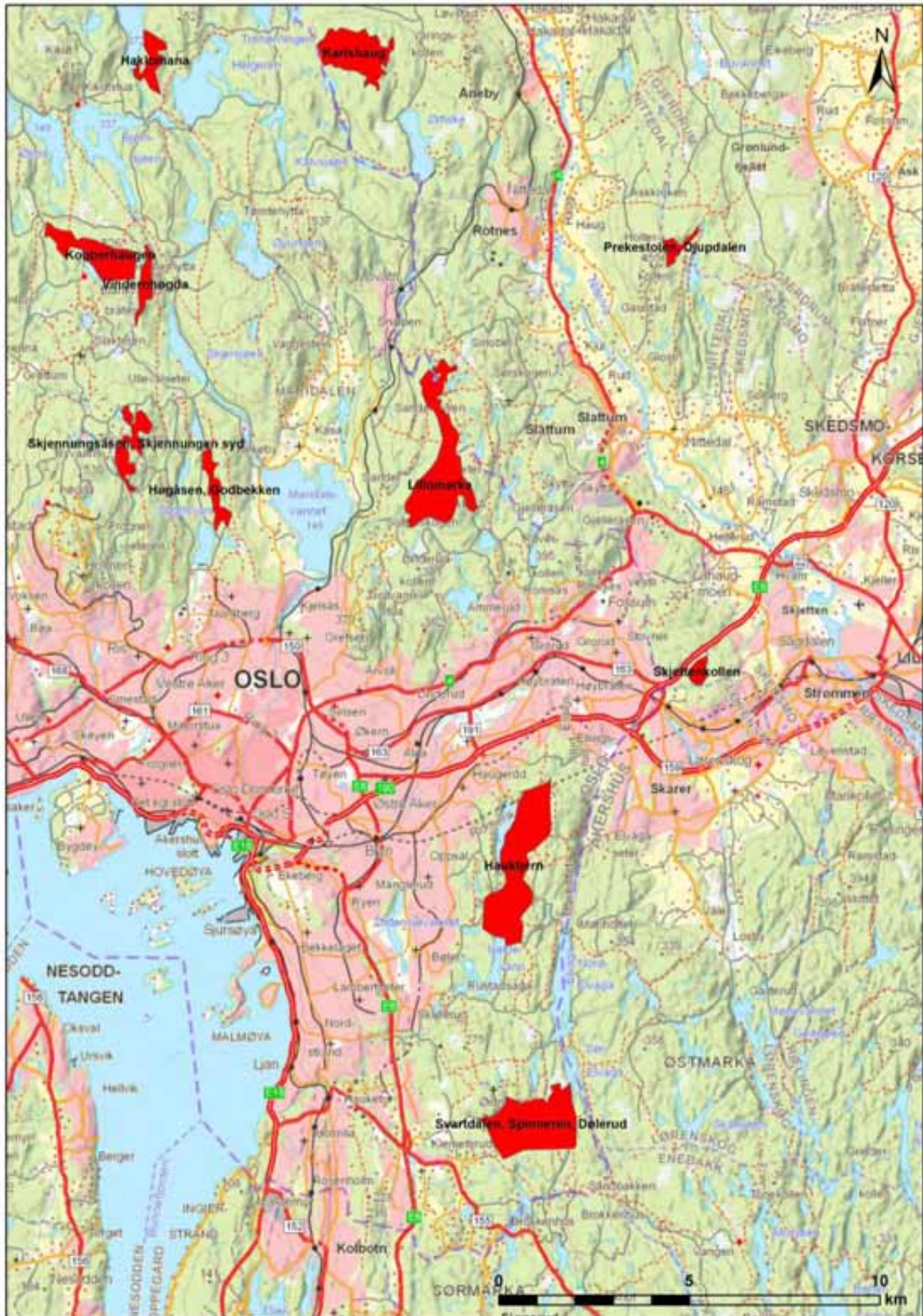
Områder i Vestmarka, Bærumsmarka, Krokskogen, og Nordmarka S:

Områder i Kjekstadmarka og Vestmarka:

Områder i Lillomarka, Skjettenmarka og Østmarka:

5.3 Faktaark og kartblad fra de utvalgte områdene

Asker og Røyken		
	Blåfjell	24
Bærum		
	Brunkollen, Øyervann	40
	Garlaushøgda	53
	Kolleputten, Aurevann	67
	Ringsås	81
	Tjæregrashøgda	95
Oslo		
	Godbekken	110
	Hakloman	121
	Hauktjern	137
	Kobberhaugene og Glåmene	158
	Skjennungen	176
	Svartdalen, Spinnern, Dølerud	190
	Vindernhøgda	207
Oslo og Nittedal		
	Lillomarka	221
Gjerdrum og Nittedal		
	Prekestolen, Djupedalen	245
Nittedal		
	Karlshaug	257
	Glitrelia	271
Lørenskog og Skedsmo		
	Skjettenkollen	284
Nannestad		
	Rudskampen	296
	Skotjernfjell Øst	311
	Snellingsrøysa	325
Lunner		
	Branntjernhøgda	343
	Sølvkjernhøgda	357
Jevnaker		
	Langvassbrenna	370
Hole		
	Soterudleiken	384
	Hvalpåsen	395
Ringerike		
	Kjerringkollen- Nibbitjern	414
	Langtjernbrenna	436
	Slottet	448
	Spålen-Katnosa	459
	Spålsberget	479
	Søttjernberga	494

Områdets navn
Blåfjell
Referansedata

Fylke: Akershus og Buskerud

Kommune: Asker og Røyken

Registrant: Frode Løset

Dato feltreg: 6 og 9.9.2011

Kartblad: 1814-1

UTM-sentralpunkt: Ø 0243525 N 6638612

Vegetasjonssone: Boreonemoral sone, OC-overgangsseksjon.

Areal: 2888 daa

Høyde over havet: 240-360 m

Naturverdi: Lokalt verdifullt *(**)

Friluftsverdi: Skog 2,18, landskap 1,18 og opplevelse 10.

Sammendrag

Området ligger i Kjekstadmarka sørvest i Asker kommune og nord i Røyken kommune. Nordenden av området er 1 km fra Dikemark sykehus, mens den sydligste delen er 4 km nord for Røyken kirke. Området består av et større åsparti med høyeste punkt ved Verkenmåsan på 360 moh.

Berggrunnen består av grovkornet granitt og det er mye fjell i dagen. De høyest beliggende arealene i øst samt grunnlendte dalsider har lyngfurskog. Stedvis er det noe lavfurskog på knausene der det er fjell i dagen. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype i lisdene, men i dalbunner og lisdeler med dypere jordsmonn er det innslag av lågurtgranskog og høgstaudegranskog. I dalen og bekkekløfta S for Svartvann, er det innslag av rikere vegetasjonstyper med spisslønn og lind. Myrene er stort sett åpne og fattige.

Skogen i området har stor variasjon med gran- og furuskog i alder 30-60 år omgitt av gammel granskog på 130-160 år. I høydepartiene domineres skogbildet av mye gammel furuskog med store dimensjoner av furu og enkelte innslag av stående gadd. I enkelte bekkedaler står det igjen gamle granbestand med noe død ved av gran lite til middels nedbrutt, og store osper opptil 40 cm i brysthøydiameter. I enkelte lier er skogen noe mer sjiktet og blåbærgranskog dominerer øvre del av liene, enkelte steder med innslag av lauvtrær og lågurtgranskog. Enkelte grove graner på 50 cm i brysthøydiameter finnes. Lokaliteten har en god del stående og liggende død ved, men med relativt lav kontinuitet. Vestsida av dalføret har en større andel yngre skog og større innslag av bjørk i nord, enn østsiden. Furskogen er stort sett åpen og ensjiktet langs de store myrområdene i midtre del. Den vestlige delen av området vest for kraftledningen grenser mot yngre skog og hogstflater. Den østre delen av området har langt høyere andel eldre skog og overgangen mot yngre skog er mindre skarp.

Seks kjerneområder er utskilt i Blåfjell-området. To *bekkekløfter*, en *rasmark* og 3 lokaliteter med *gammel barskog*. Signalarter knyttet til død ved opptrer i begrenset grad. Svartsonekjuke og granrustkjuke er påvist flere steder i området og duftskinn (NT) på to lokaliteter. Flere signalarter er påvist og innenfor en tidligere kartlagt naturtype nord for Svarttjern finnes en del sjeldne lavararter (Naturbase). Orkideen grov nattfiol og breiflange er registrert.

I forhold til de påpekte manglene ved dagens skogvern (Framstad m.fl. 2002), oppfyller området svært få av disse. Selv om det er noe innslag av rikere skogtyper samt to bekkekløfter, oppfylles målene i liten grad. Dersom skogen får utvikle seg noenlunde fritt videre, vil kontinuiteten øke. Det vil være et potensial for økt mangfold knyttet til død ved på sikt da det er en relativt stor andel eldre og gammel skog i området i aldersfase. Totalt sett vurderes området til lokalt verdifullt (*), men med potensial for å bli regionalt verdifullt (**) på sikt dersom den gamle skogen får utvikle seg fritt.

Feltarbeidet

Området ble inventert 6.9 og 9.9.2011 i oppholdsvær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. NOA mener at området er svært sammensatt med markerte terrengformasjoner, mye gammel skog, et skogplatå med mange myrer og mange stier (NOA 2009). Norges skogeierforbund tilbyr gjennom 6 skogeiere, ca. 2750 daa av området til frivillig vern. Ett område på ca. 375 daa rundt Småvann er tidligere vurdert for frivillig vern.

Friluftsverdier

Et stort antall mennesker i Asker og Røyken kommuner har Kjekstadmarka som nærfriluftsområde. Det er et tett nettverk av blåmerka og umerka stier. Slitasjen på stiene viser at de brukes mye av befolkningen fra begge kommuner. Det er tre tjern som ligger innenfor verneforslaget. Alle i dalføret som går NV – SØ sentralt i området med N. og S. Småvann i nord og Svartvann i sør. De to Småvannene er omgitt av myr, mens Svartvann ligger i en dyp bekkekløft omgitt av rasmark og stup. Ingen av tjernene egner seg spesielt til bading. I tillegg til merka stier, er det en rekke mindre stier som går på kryss og tvers i området. Området er mye brukt til orienteringsløp og turorientering og en del av småstiene er trolig tråkk i forbindelse med slik aktivitet.

Det er også flere skiløyper som har traseer gjennom området. Det er kun en hytte innenfor undersøkelsesområdet. Det er Småvannsbu. Den ble åpnet av Asker Turlag i 2008 som ubetjent turisthytte og driftes av DNT. Hytta har 4 sengeplasser. Hytta er mye brukt og det går både skiløyper og merka stier til hytta.

Områdene rundt Verkenmåsan mot Blåfjell og Svartvannsåsen er særlig attraktive pga. den åpne furuskogen, mye fjell i dagen, flere utsiktspunkter og mange åpne myrområder.

Skogen framstår som åpen og lettgått med mye furuskog på høydepartiene i øst, granskog i liene mot kraftledningen og svært kupert, vilt terreng mot Svarttjern i sør. Nordover er det også fine turområder med dominans av eldre, nokså åpen granskog. Vest for dalføret gjennom området er skogen vekslende, med mye gammel granskog i nord, mange myrer og åpen furuskog i midtre del og blanding av furu og granskog med en del myr mot Svarttjernområdet i sør.

Området er lett tilgjengelig via stinettet. Med sykkel kan en parkere syd for Dikemark og gå ca. 1 km via Slåttebråtan og inn i området. Bilvei fører dessuten fram til Blåfjellhytta via Hallenskog og fra Kjekstad i Røyken går det skogsbilvei stengt med bom til Bertelsmyråsen 300 m vest for området.

Det er ingen bilveier innenfor verneforslaget. Enkelte traktorveier fører inn i området, men det er allikevel lite nye hogster. Det går en 420 kV ledning som hovedsakelig følger dalføret NV-SØ og som deler området i to.

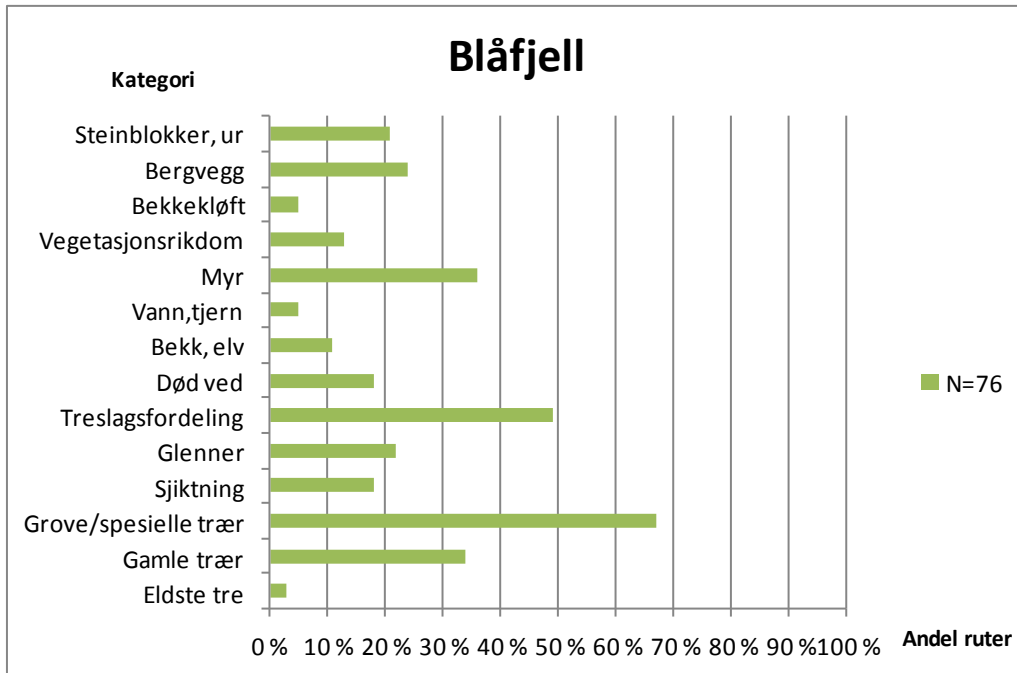
Det villeste partiet er den sydlige delen rundt Svartvann, Svartvannshøgda og Blåfjell. Svartvann ligger i en dyp kløft omgitt av stup og rasmark. Langs ryggen øst for kløfta går det en mye brukt sti med flott utsikt både mot Oslofjorden og mot vest. Blåfjellområdet har mye fjell i dagen. Svært karakteristisk er de speilglatte "bergflåene" som det finnes flere av vest for Blåfjellhytta.

Verdisetting av rutenettmetoden

74 ruter er undersøkt. Området scorer middels på skogelementer (2,18), relativt lavt på landskapselementer (1,18) og middels høyt på opplevelseselementer (10). En høy andel av rutene har score på gamle trær og gamle og spesielle trær, og ca 50 % av rutene har score på treslagsblanding. Skogen er stort sett åpen med liten sjiktning. Ca 1/3 av rutene har innslag av gamle trær, mens det er svært få veldig gamle trær. I underkant av 20 % av rutene har score på død ved.

Av landskapselementer inneholder ca ¼ av rutene elementene bergvegger og steinblokker/ur. Det er 4 ruter som slår ut på bekkekløft. Noe over 10 % av rutene har utslag på vegetasjon, som indikerer at området har lite rike vegetasjonstyper. 36 % av rutene har innslag av myr, mens det er relativt lite av bekker og tjern. Opplevelsesverdien scorer 10 poeng. I forhold til opplevelseselementer scorer området lavt på arealandel av naturtyper og kulturminner, lavt på antall vegetasjonstyper og høyt på landemerker/stier og mangfold av topografiske hovedformer. Det er ikke registrert kulturminner og det er en liten del av området som er kartlagt som naturtyper eller MIS-figurer. På de øvrige punktene knyttet til utkikkspunkter og sti-/løypekryss scorer området godt.

Rutenettmetoden indikerer at det er få veldig gamle trær og lite død ved området sett under ett, men det er et betydelig innslag av grove, spesielle og gamle trær. Det er mye gamle, storvokste furuer i østre del. Furu og gran finnes ofte i blanding slik at mange av rutene har utslag på treslagsfordeling. Tallene indikerer at skogen er relativt åpen med liten sjiktning. Det er betydelige arealer med åpen furuskog med åpne myrer imellom. Deler av området har stor variasjon i topografi med bergvegger og rasmark, men hoveddelen av arealet har lite innslag av disse to elementene.

Figuren viser hvor mange av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet i Blåfjell. N = 74.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Kommunal kartlegging av naturtyper i området foregikk i 2001 i Asker kommune (Blindheim og Abel 2001) og i 2005 i Røyken kommune (Bye 2005). Fire lokaliteter er kartlagt som naturtyper innenfor området.

I tillegg finnes noen få observasjoner i Artskart. Området Brennåsen (376 daa) er tidligere vurdert i forbindelse med frivillig vern (Abel 2009). Området ble gitt verdien 1 stjerne, lokalt viktig.

Beliggenhet

Området ligger i Kjekstadmarka sørvest i Asker kommune og nord i Røyken kommune. Nordenden av området er 1 km fra Dikemark sykehus, mens den sydligste delen er 4 km nord for Røyken kirke. Området består av et større åsparti med høyeste punkt ved Verkensmåsan 360 moh. Det er omgitt av jordbruksarealer i nord, sammenhengende skog i øvrige del av området.

Naturgrunnlag

Topografi

Sentralt gjennom området går en N-V dal gjennom Styggedalen til Småvanna Øst for dalen er det et større åsparti med småkoller, større åpne myrstrekninger, og åpne furuskoger. Nordhellinga mot Dikemark er slak, mens den i øst er noe brattere mot Oslofjorden og i vest bratt ned mot dalføret ved Småvanna. Vest for dalføret er området småkupert med mindre daler, større myrområder i sør og med en del bergvegger ned mot dalføret. Syd for Småvann er en NV-SV vendt forkastningssone som deler området i to.

Geologi

Grovkornet granitt dominerer (www.ngu.no). Løsmasser av tynt humusdekke. Det er mye fjell i dagen, særlig i sørøstre del av området. Det går en forkastningsdal NV – SØ som deler området i to deler.

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonsseksjon: OC overgangsseksjon. Vegetasjonssone: Boreonemoral (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Av treslag er det registrert gran, furu, einer, bjørk, or, hassel, selje, rogn, spisslønn, ask (NT), alm (NT), svartor og lind.

De høyest beliggende arealene i øst samt grunnlendte dalsider har lyngfuruskog. Stedvis er det noe lavfuruskog på knausene der det er fjell i dagen. Også i vestlige del dominerer lyngfuruskogen på grunnlengde områder og på kollepartier langs de større myrområdene Langemyrene, Tiurmyr og Oksemyr. For øvrig er blåbærgranskog dominerende vegetasjonstype i lisdene. I dalbunner og lisdeler med dypere jordsmonn er det innslag av lågurtgranskog. Noen steder er det også mindre arealer med høgstaudegranskog.

I dalen og bekkekløfta S for Svartvann, er det innslag av rikere vegetasjonstyper med spisslønn og lind. I rasmarka nord for Svartvann er det betydelig innslag av spisslønn. For øvrig er det svært lite innslag av edle lauvtrær. Alm finnes noen steder i østskråningen. Av boreale lauvtrær finnes osp og bjørk i hele området, men hovedsakelig av mindre dimensjoner.

Myrene er stort sett åpne og fattige. Det ble ikke registrert rikmyr bortsett fra et mindre parti med svartorsumpskog i øst nord for Blåfjellhytta.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

I bekkekløfta sør for Svartvann ble det bl.a. registrert myske, gaukesyre, skogburkne, trollbær, lønn, osp, bjørk, lind, gråor og selje.

I bekkekløfta langs Styggedalen i nord er det tidligere registrert bl.a. skogburkne, strutseving, turt, tyrihjelm, ballblom og kranskonvall. (Håpnæs 1993).

Furuskogsområdene er dominert av røssløng og blåbærlyng i feltsjiktet, noen steder blokkebær.

Skogstruktur, påvirkning

Skogen innenfor området har stor variasjon med gran- og furuskog i alder 30-60 år omgitt av gammel granskog på 130-160 år. Like nord for Småvannsbu er det et furubestand på over 200 år med furuer opptil 50 cm. I høydepartiene fra Verkensmåsan til Svartvannhøgda domineres skogbildet av mye gammel lyngfuruskog med store dimensjoner av furu og enkelte innslag av stående gadd. Myrene er åpne og fattige. Skogen er grunnlendt med mye fjell i dagen. Særlig gjelder dette i Blåfjellområdet.

I enkelte bekkedaler står det igjen gamle granbestand. Her kan det være noe død ved av gran lite til middels nedbrutt. Like nord for Blåfjellhytta, går det en liten Ø-V bekkedal med store dimensjoner av gran, mye død ved som er middels til lite nedbrutt, og store osper opptil 40 cm i brysthøydiameter.

I liene mot dalføret ved Småvanna, er skogen noe mer sjiktet og blåbærgranskog dominerer øvre del av liene, enkelte steder med innslag av lauvtrær og lågurtgranskog på middels til høg bonitet. Det er generelt lite død ved, men området øst for S Småvann har en del død ved lite til middels nedbrutt. Brennåsen ble undersøkt i forbindelse med at lokaliteten tidligere er vurdert til frivillig vern (Abel 2009). Den kartlagte naturtypen med gammel granskog omfattet et sørvendt og skyggefullt område som ender i myra ved N. Småvann. Enkelte grove graner på 50 cm i brysthøydiameter finnes. Lokaliteten har en god del stående og liggende død ved, men med relativt lav kontinuitet.

Vestsida av dalføret har en større andel yngre skog og større innslag av bjørk i nord, enn østsiden. Furuskogen er stort sett åpen og ensjikta langs de store myrområdene i midtre del. Det er lite død ved. Området grenser til større flatehogster i vest. I SV del ved Storumma er det gammel, ensjikta furuskog.

Den aller sydligste delen vest for bekkeløfta ved Svartvannet, består av gammel granskog med en god del læger av gran, lite nedbrutt. I selve bekkeløfta er det innslag av edle lauvtrær som lønn og lind samt boreale treslag som osp, bjørk, gråor og selje.

I NV del er det et større område med eldre, lite sjiktet blåbærgranskog med en del både stående død gran og læger middels til lite nedbrutt. En del av en liten bekkedal er her tidligere kartlagt som naturtype gammel granskog (Blindheim et al. 2001).

Den vestlige delen av området vest for kraftledningen grenser mot yngre skog og hogstflater. Den østre delen av området har langt høyere andel eldre skog og overgangen mot yngre skog er mindre skarp. Mangelen på død ved i området, indikerer at det tidligere har vært drevet et aktivt skogbruk selv om det har vært liten skogbruksaktivitet innenfor undersøkelsesområdet de siste 20-30 år. Det er ingen nyere traktorveier og ingen skogsveger som går inn i området.

Det er mange hytter like inntil verneforslaget øst for Blåfjell og Svartvannsåsen i SØ. Her ligger også den betjente Blåfjellhytta med bilveg helt fram. Det går en skogsbilveg fra Røyken til Bertelsmyråsen, 300 m øst for verneforslaget.

Området er godt tilrettelagt for friluftsliv med mange blåmerka stier og god skilting både fra Asker- og Røykensida. Det er også flere spormaskinkjorte løypetraseer i området og det er mye brukt til skigåing i snørike vintre. Nord for Verkensmåsan er det et utsiktspunkt tilrettelagt med sittegrupper, bålplasser og info-skilt. Småvannsbu drives som ubetjent hytta av DNT og er bygd opp av Asker Turlag. Den ligger like øst for N Småvann og har 4 sengeplasser.

Det går en 420 kV kraftledning gjennom store deler av området og denne utgjør et stort inngrep i landskapsbildet.

Endring i naturtyper

Fire tidligere registrerte naturtyper beholdes. To nye kjerneområder er avgrenset under feltinventering (Sweco 2011) og inkluderes.

Artsmangfold

Området er artsfattig. Signalarter knyttet til død ved opptre i begrenset grad. Svartsonekjuke og granrustkjuke er påvist flere steder i området. Duftskinn(NT) på to lokaliteter (Sweco 2011). Stor ospeidkjuke ble påvist i 2011 på flere lokaliteter. Piggbroddsopp er påvist SV for Styggedalen

(Artskart 1995). Innenfor en tidligere kartlagt naturtype nord for Svarttjern finnes en del sjeldne lavarter (Naturbase).

Bergveggene og rasmarka ved Svartvann er ikke undersøkt. Rasmarka like NV for tjernet er tidligere registrert som et viktig område for sjeldne sopper og lavarter og en mindre lokalitet er avmerket på kartet (Naturbasen). Det er også mye død ved i dalen SØ for Svarttjern. Bekkekløfta sør for Svartvann kan ha et potensial for arter knyttet til tørre bergvegger med elementer av edle lauvtrær.

Av hensynskrevende vegetasjonstyper er det registrert mindre områder med høgstaudegranskog og et lite område med svartorsumpskog. Det er relativt få store lauvtrær, selv om enkelttrær av bjørk og osp opptil 40 cm i brysthøydiameter er påvist. Orkideen grov nattfiol og breiflangre er registrert.

Det er to orrfugleiker innenfor området og alle tre skogsfuglartene jerpe, storfugl og orrfugl finnes. Det er mange potensielle beitefurer for storfugl, men storfuglbestanden i Kjekstadmarka er liten. Det er ikke registrert aktive tiurleiker i Askers del av Kjekstadmarka (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009).

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Naturtypekartlegging i Asker (Blindheim og Abel 2001), i Røyken kommune (Bye 2005) supplert av Sweco (2011).

1. Styggedalen SV

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: C
 Areal: 44 daa
 UTM: Ø 0230177 N 6636885
 Hoh: 260-280 m.

Lokaliteten er kartlagt i forbindelse med undersøkelser av Oslo kommunens sine skoger i 1992 (Håpnos og Bendiksen 1993). Den ligger NV for Småvanna i Kjekstadmarka. Området utgjør en liten bekkedal omgitt av dalsider og med flatere områder i vest. Det er stedvis mindre bergvegger og fuktige myrpartier langs bekken. Det er hovedsakelig ensjiktet granskog på middels til høy bonitet med alder ca. 140 år. Den vestre delen har mye stående død gran. Langs bekken og i dalsidene langs bekken er det mye læger av gran, middels til lite nedbrutt. Naturtypen grenser mot en kraftledningstrase i vest.

Det er registrert piggbroddsopp og kvit grankjuka tidligere (Håpnos og Bendiksen 1993). Duftskinn ble påvist i 2011. Lokaliteten har potensial for et økt antall arter knyttet til død ved på sikt. Lokaliteten gis lokal verdi, C-verdi.

2. Småvannsbu SØ

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: C
 Areal: 31 daa
 UTM: Ø 0240653 N 6636393
 Hoh: 250-300 m.

Lokaliteten er kartlagt i forbindelse med undersøkelser til frivillig vern av barskog i området Brennåsen i Asker og Røyken kommune (Abel 2009). Den ligger like vest for Småvannsbu. Lokaliteten består av et sørvendt, men skyggefullt søkk som munner ut i myra ved Småvann med tilhørende vestvendt lisode. I søkket er det gran-bjørkesump med noe høgstaudegranskog på sidene. Lågurtgranskog dominerer i den vestvendte lia. For øvrig dominerer blåbærgranskog.

Gran er dominerende treslag med enkelttrær opp til 50 cm i brysthøydiameter. Det er noe død ved i liten til midlere nedbrytningsfase. Skogen er hovedsakelig lite sjiktet. Kontinuiteten er relativt lav.

Av signalarter ble granrustkjuka observert. Lokaliteten er vurdert som lokalt viktig, C-verdi. Det utgjør en intakt gammel granskog, men innslaget av død ved og kontinuitetstilknyttede arter er lite.

3. Styggedalsbekken.

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg, utforming bekkekløft
 BM verdi: B
 Areal: 31 daa
 UTM: Ø 0240479 N 6637969
 Hoh: 220-230 m.

Området utgjør en trang bekkekløft nord for Småvann og syd for Stinaløkka SV for Dikemark. Skogen er mer enn 140 år og overveiende av høy bonitet. Den gamle granskogen omfatter et større parti på begge sider av bekken. Lokaliteten ble undersøkt av Håpnes og Bendiksen i 1993. Dominerende vegetasjonstype er blåbærgranskog på kantene som går over i lågurtgranskog og høgstaudegranskog. Arter som turt, tyrihjel, skogburkne, strutseving, bjønnekam, kranskonvall og enghumbleblom finnes. Blåveis er svært vanlig i lågurtgranskogen. Orkideen grov nattfiol er registrert langs bekken.

Det er forekomst av en god del død ved i alle nedbrytningsstadier. Bekkekløfter er relativt sjeldne i dette området. Kløfta har et rikt mangfold av arter. Selv om det ikke er registrert rødlistede arter, er området godt beskyttet og det har større områder med gammel granskog østover, med potensial for økt antall arter på sikt. Området gis verdien viktig, B-verdi.

4. Blåfjellhytta N

Naturtype: Gammel granskog, utforming gammel granskog.
 BM verdi: C
 Areal: 12 daa
 UTM: Ø 0241709 N 6635720
 Hoh: 285-310 m.

Lokaliteten ligger i en liten østvendt frodig bekkedal 200 m nord for Blåfjellhytta. Vegetasjonstypen er lågurtgranskog og høgstaudegranskog omgitt av lyngfurusog i N og S. Det er ikke spor av stubber i bekkedalen. Flere av granene er storvokste med brysthøydiameter opptil 60 cm og med osp opptil 40 cm. For øvrig finnes bjørk, svartor og rogn. Langs bekken er det små bergvegger og litt blokkmark i vest, rikere sumppartier med en liten strekning langs bekken med svartorsumpskog. Det er noe stående død ved av gran, men det meste er læger middels til lite nedbrutt og med dimensjoner opp til 40 cm. Av signalarter finnes granrustkjuke og stor ospeildkjuke. Duftskinn (NT) ble også registrert på ett granlæger.

Lokaliteten er liten og omgis av furuskog på lav bonitet nord og sør for bekkedalen. Den utgjør en frodig bekkedal med gammel gran, storvokst osp og med et lite areal svartorsumpskog langs bekken. Området gis verdien lokalt viktig, verdi C.

5. Svartvann NV

Naturtype: Rasmark
 Verdi: C.
 Areal: 1,5 daa
 UTM: Ø 0241277 N 6634894
 Hoh: 270 m.

Lokaliteten ligger like NV for Svartvann. Den omfatter en sydvendt skråning med barskog og innslag av lauvtrær. Skråningen har sjeldne lavararter og noe edle lauvtrær som ble kartlagt i forbindelse med naturtypekartleggingen i Røyken kommune (Bye 2005).

Lokaliteten er gitt verdi C, lokalt viktig.

6. Svartvann SØ

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg, utforming bekkekløft
 Verdi: B
 Areal: 21 daa
 UTM: Ø 0241534 N 6634496
 Hoh: 240 m

Området ligger like S for Svartevann. Det utgjør en bekkekløft med steile bergvegger på begge sider av vannet og sydover mot den gamle dammen nedstrøms Svartevann.

Kløfta er omgitt av stupbratte dalsider med gammel furuskog i øst, bergvegger som går over i gammel granskog i vest. Lenger sør er det noe blokkmark med delvis rik edellauvvegetasjon. I dalbunnen vokser bl.a. myske, trollbær, skogburkne og gaukesyre. Av treslag finnes spisslønn, osp, bjørk, lind, gråor, selje. Lav- og moseflora knyttet til bergveggene er ikke undersøkt. Bekkekløfta er ca 400 m lang og grenser til en større hogstflate i SØ. Kun de 100 øverste m av kløfta er sjekket ut.

Bekkekløfta med Svarttjern utgjør en sjelden landskapstype i et ellers nokså rolig landskapsrom. Området gis verdien viktig, verdi B.

Tabell: Artsfunn av rødlistede arter eller signalarter fra Blåfjell. 1. Styggedalen SV, 2. Småvannsbu SØ, 3. Styggedalsbekken, 4. Blåfjellhytta N, 5. Svartvann NV og 6. Svartvann SØ.

Norsk navn	Vit .navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Noen få	Sweco 2011	Spredt, lite
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigralimitatus</i>	NT	2	Abel 2009, Sweco 2011	1
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferruginefuscus</i>	LC	3	Abel 2009, Sweco 2011	4
Piggbroddsopp	<i>Asterodon ferruginous</i>	LC	1	Håpnes og Bendiksen 1993	Styggedalen SV
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	2	Sweco 2011	4
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Spredt	Sweco 2011	Flere
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Spredt	Sweco 2011	Flere

Avgrensning og arrondering

Forslaget til grenser er endret noe. I NØ foreslås at grensa utvides noe østover slik at større arealer av den gamle furuskogen inkluderes samtidig som et kjerneområde inngår i området. I vest foreslås grensa enkelte steder justert noe i forhold til å få en bedre arrondering.

Det kan være aktuelt å ta ut et større område i vest med mindre verneverdier i forhold til biologisk mangfold. Dette angis som et alternativt forslag noe også NOA har gjort i forbindelse med sitt innspill (NOA 2009). Vernegrensa vil da følge vestre del av dalføret fra Svartvann til den krysser kraftledningen. Derfra følges kraftledningen NV-over slik at den registrerte naturtypen i NV tas med.

Vurdering og verdsetting

Tabell: Kriterier og verdsetting for kjerneområder og totalt for Blåfjell. Ingen stjerner kriterier for verdsetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	*	*	***	**	**	*(*)	**	**	*	**	*	**	*/**
Styggedalen SV	**	*	**	*	*	*	*	**	*	*	*	*	*
Småvannsbu SØ	**	*	**	*	*	*	*	**	*	*	*	*	*
Styggedalsbekken	**	*	*	*	*	*	*	**	*	*	*	*	**
Blåfjellhytta N	**	*	*	*	*	*	*	**	**	**	*	**	*
Svartvann NV	***	*	*	*	*	*	*	*	*	**	*	*	*
Svartvann S	***	*	**	**	**	*	**	*	*	**	*	*	**

Kjekstadmarka har mye furuskog og granskog på lav til middels bonitet. I enkelte dalsider og dalbunner er det rikere skogtyper med begrensede innslag av lågurtgranskog og høgstaudegranskog. Verneforslaget omfatter snaut 3 km², hvilket er et betydelig areal i et tettstedsnært område. Arronderingen og topografisk variasjon er også nokså god.

I forhold til de påpekte manglene ved dagens skogvern (Framstad m.fl. 2002), oppfylder området svært få av disse. Selv om det er noe innslag av rikere skogtyper samt to bekkeløfter, oppfylles målene i liten grad. Dersom skogen får utvikle seg noenlunde fritt videre, vil kontinuiteten øke. Det vil være et potensial for økt mangfold knyttet til død ved på sikt da det er en relativt stor andel eldre og gammel skog i området i aldersfase.

Totalt sett vurderes området til lokalt verdifullt (*), men med potensial for å bli regionalt verdifullt (**) på sikt dersom den gamle skogen får utvikle seg fritt.

Referanser

Abel, K. 2009. Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog under ordningen "frivillig vern" 2009. Notat 6 s.

Blindheim, T og Abel, K. 2001. Kartlegging og verdsetting av naturtyper i Asker kommune. Siste Sjanse notat 2001-6. 42 s.

Bye, F. N. 2005. Kartlegging av naturtyper i Røyken kommune.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T.E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA Oppdragsmelding 769. 9pp

Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009. Storfuglleiker i Oslo og Akershus. Rapport 1-2009.

Håpnes, A. og Bendiksen, E. 1993. Rapport til Flerbruksutvalget for Oslo kommunes skoger. (164 +11s).

Moen 1998. Vegetasjonsatlas for Norge.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA). 2009. Verneplan 1 for eventyrskog i Oslomarka. 104 s.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Bilder

Skiløypa nord for Småvann. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS.

Småvannsbu. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsiktspunkt nord for Verkensmåsan. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk skogbilde fra områdene rundt Verkensmåsan. Frode Løset, Sweco Norge AS.

Lite kjerneområde nord for Blåfjell. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS.

Blåfjell!! Foto Frode Løset, Sweco Norge AS

Furuskog i vilt terreng øst for Svartvann. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Fra bekkekløfta ved Svartvann. Storvokst gran. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS.

Kjentmannsmerke i Svartvannsdalen. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS

Stirikt område i gammel blandingskog i nordre del. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS.

Blåfjell

Areal

2888daa

Naturverdi *

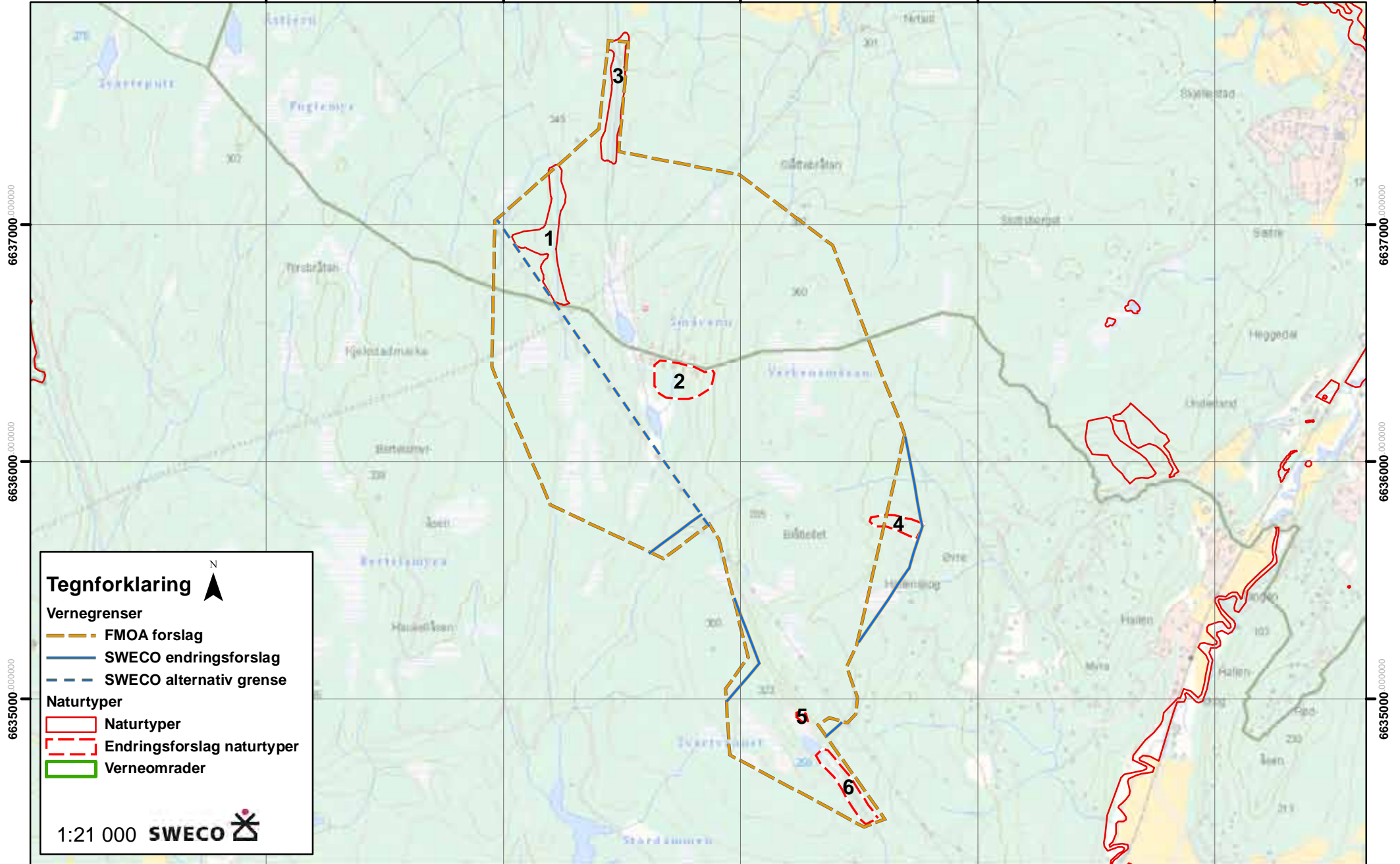
239000.000000

240000.000000

241000.000000

242000.000000

243000.000000

6637000.000000

6636000.000000

6635000.000000

6637000.000000

6636000.000000

6635000.000000

Tegnforklaring

Vernegrenser

— FMOA forslag

— SWECO endringsforslag

- - - SWECO alternativ grense

Naturtyper

— Naturtyper

- - - Endringsforslag naturtyper

— Verneområder

1:21 000

SWECO

239000.000000

240000.000000

241000.000000

242000.000000

243000.000000

39

Områdets navn
Brunkollen-Øyervann
Referansedata

Fylke: Akershus
 Kommune: Bærum
 Registrant: Frode Løset og Marthe Røgeberg
 Dato feltreg: 4.8.2011
 Kartblad: 1815-2 Oppkuven
 UTM-sentralpunkt: Ø 0250431 N 6656233

Vegetasjonssone: Grense mellom boreonemoral sone og sørboreal sone.
 Areal: 547 daa
 Høyde over havet: 250-400 m.
 Naturverdi: Lokalt verdifullt * (**)
 Friluftsverdi: Skog 2,24, landskap 2,00 og opplevelse 11.

Sammendrag

Området ligger NØ i Lommedalen og grenser inntil Nygård og Muren i SØ og Burudvann i vest. Det består av dalsidene på vest- og sørsiden av åsen Brunkollen. Området består av en bratt, sør- og vestvendt lisode med noe innenforliggende kolleparti. Fra Øyervann på 250 moh. stiger terrenget bratt opp til Brunkollen ca 400 moh, like nord for verneforslaget. På toppen av lia er terrenget slakere, men med mindre dalsøkk og kollepartier og stor variasjon i lokaltopografi. Brunkollen utgjør et tydelig landskapselement i den NØ del av Lommedalen.

Berggrunnen i området består av basalt i sør, vulkanske bergarter i skråningene og kvartsyenitt og syenitt i nordre del. De høyest beliggende arealene samt grunnlendte dalsider har lyngfuruskog med mange storvokste furuer. Blåbærgranskog er dominerende på høydepartiene og i dalsidene med tykkere markdekke. Området karakteriseres av store forskjeller i jorddybde, topografi og fuktighet. Det er større innslag av boreale lauvtrær og edle lauvtrær i søndre deler av området, mens barskogen dominerer i nord, øst og vest. Det finnes mindre partier med rik sumpskog. Sør i området er det enkelte partier med ask samt høgstaudegranskog og storbregnegranskog. Det er stor variasjon fra relativt triviell karplanteflora i den høyereliggende barskogen, til områdene med rikere mark og mer lauvskog.

Skogliene nord for Øyervann, øst for Burudvann og de østligste delene av området består hovedsakelig av både furu- og grandominert skog over 100 år. I den sørligste delen er det fleraldret blandingsskog med innslag av gråor, ask, alm, rogn, bjørk, osp, selje, hassel og spisslønn. Nordover og østover er det dominans av gran og furu. Det er mange storvokste, eldre furuer i området. Også i den østlige delen er det enkelte storvokste furuer, og en del stående død ved av gran. Det er liten kontinuitet i død ved. Midtpartiet øst for Øyervann har yngre skog. Mest død ved, hovedsakelig middels til lite nedbrutt, finnes langs blåmerka sti nord for Øyervann, i områdene langs brattkanten mellom Øyervann og Muren og i enkelte små, fuktige grandaler nord i området. Stedvis er det noe stående død ved av gran. Ellers er det begrenset med død ved i området.

Tre kjerneområder er utskilt ved Brunkollen-Øyervann. Én lokalitet med *gammel barskog*, en med *rik blandingsskog* og en med *rik sumpskog*. Det er ikke registrert rødlistede arter knyttet til død ved, men indikatorarten lungenever er påvist området, samt at det er noe hengelav i form av gubbeskjegg. Alm (NT) og ask (NT) finnes spredt i området, men særlig knyttet til rasmarka i sør. Her finnes også mye hasselkratt og det er et potensial for funn av rødlistede arter knyttet til edellauvskog i rasmarka og til bergvegger.

Samlet verdi for området er satt til * (**) lokalt verdifullt (regionalt verdifullt). Området scorer lavt på artsmangfold knyttet til død ved, men bra på treslagsblanding og på innslag av boreale lauvtreslag og edle lauvtrær. Lokaliteten inneholder også et kjerneområde med rik blandingsskog i lavlandet og det er mye sørvendt rasmark med potensial for et rikt biologisk mangfold. En del av området utgjøres av rikere vegetasjonstyper og det gir score i forhold til mangler ved barskogsvernet. Området er imidlertid begrenset i areal. Det er lite død ved og få gamle trær. Den midtre del av området har mye yngre skog. Området oppfyller bare i noen grad kriteriene for mangler ved skogvernet

Feltarbeidet

Området ble inventert 4.8.2011 i pent vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området

Området er foreslått av NOF Oslo og Akershus og Bærumsmarkas venner. Hovedbegrunnelsen fra Asker og Bærum lokallag av NOF er at området inneholder spennende naturtyper av ulik karakter med myrdrag i sør ved Øyervann, og fine rasmarker i østlia mot Burudvann og mot Brunkollen. Det er flotte utsiktspunkter på toppen av kollene og området er lett tilgjengelig via P-plassen ved Burudvann.

Friluftsverdier

Det er et tett nettverk av blåmerka og umerka stier i området. Slitasjen på stiene viser at de brukes mye av befolkningen. Stiene går i kupert terreng med mye stein. Flere av stiene er svært godt tilrettelagt med merking, klopping og skilt.

Fra Burudvann går det en blåmerka sti til Øyervann. Fra stikrysset ved Øyervann, går det merka stier i flere retninger. En sti går nordover og krysser bekken ved utløpet av Øyervann. Deretter videre nordover mot Sætertjern og mot Tjæregrashøgda. Det går videre en blåmerka sti østover fra Øyervann. Denne deler seg, med en sti går NØ-over retning Brunkollen og Haslumseter, mens den andre følger grensa til verneforslaget til plassene Muren og Nygård, som er tilgjengelige med sykkel. Videre utenfor verneforslaget er det et tett stinett sørover mot Garlaushøgda og nordover Bærumsmarka mot Brunkollen, kapellet ved Haslumseter og mot Tjæregrashøgda.

Tråkk og stier rundt Øyervann viser at nærområdet til tjernet brukes mye. Det ligger en mye brukt bade plass ved Burudvann ca 1 km vest for verneforslaget. Like sør for Burudvann ligger også en stor utfartsparkering med stinett til Brunkollen/Øyervannsområdet. I Brunkollenområdet er det mange hytter.

Flere eldre, fint oppbygde hesteveier indikerer at det er tatt ut tømmer selv i de bratteste delene av dette skogområdet tidligere. Det meste av foreslått vernet areal er bratt og er mindre egnet til skiløyper. Det er heller ingen oppkjørte traseer gjennom området. Disse går i ytterkant. I tillegg til Øyervann, er det en liten putt 100 m lenger øst som har forbindelse til Øyervann via en bekk.

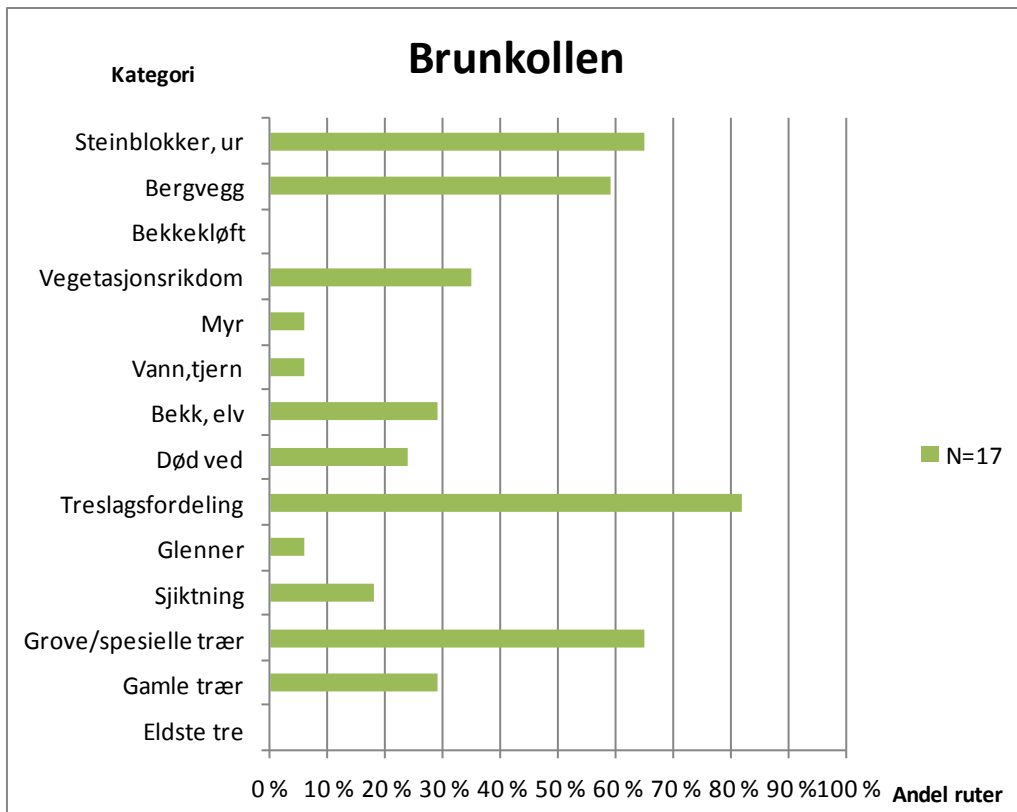
Det er fin utsikt fra stiene som går i retning Brunkollen, men ikke distinkte utsiktspunkter. Landskapet er relativt storslått, men skogen er mange steder så tett at det er vanskelig å få god oversikt over området. Det er særlig furuskogen i vest og på høydepartiene, som gir fin landskapsopplevelse.

Området er lett tilgjengelig via stinettet og via den store parkeringsplassen ved Burudvann. Det er kort vei fra større befolkningskonsentrasjoner i Lommedalen og Bærum for øvrig.

Verdsetting etter rutenettmetoden

17 ruter er undersøkt. Området scorer relativt høyt på skogelementer (2,24), middels til høyt på landskapselementer (2,00), og høyt på opplevelseselementer (11). En stor andel av rutene har score på kategoriene *gamle trær*, *gamle og spesielle trær* og på *treslagsblanding*. Det er lite siktning, få glenner og lite død ved noe som indikerer tett skog. Av landskapselementer inneholder svært mange av rutene bergvegger, større steiner og/eller rasmark, som indikerer god topografisk variasjon. Det er noen bekker i området, lite myr og Øyervann inkludert en liten putt sør for tjernet er det eneste vannet i området. Mer enn 30 % av rutene har innslag av rike vegetasjonstyper.

Rutenettmetoden indikerer samlet sett at det er lite med svært gamle trær og begrenset med død ved, men det er et betydelig innslag av grove, spesielle og gamle trær (både furu og lauvtrær). Skogen er lite siktet og relativt tett. De fleste rutene har score på treslagsblanding noe som indikerer stor veksling i vegetasjonsforhold og treslag. Terrengtet er stedvis svært kupert med betydelig innslag av bergvegger samt steinblokker og ur. Området scorer høyt på opplevelseselementer på tross av et relativt lite areal. Bortsett fra at det ikke er registrert kulturminner, gir området god score på topografi, middels på naturtyper, god på vegetasjonstyper og det er høy score på landemerker ved at det er mange stier, stikryss og det er god utsikt fra området.

Figuren viser hvor mange av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 17.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Kommunal kartlegging av naturtyper i området skjedde i 1999 og tre lokaliteter er kartlagt innenfor området (Blindheim 2000). Undersøkelsene ble supplert med nye feltundersøkelser i 2008 (Blindheim 2009). I tillegg finnes noen observasjoner i Artskart (www.artsdatabanken.no) og Asker og Bærum lokallag av NOF har utført fugleregistreringer i området (www.nofoa.no og Terje Bøhler 2010).

Beliggenhet

Området ligger NØ i Lommedalen og grenser inntil plassene Nygård og Muren i SØ og Burudvann i vest. Det består av dalsidene på vest- og sørsiden av åsen Brunkollen. Området ligger ca. 1 km NØ for parkeringsplassen ved Burudvann. Det grenser til sammenhengende skogområder i Bærumsmarka i øst og nord.

Naturgrunnlag

Topografi

Området består av en bratt, sør- og vestvendt lise med noe innenforliggende kolleparti. Fra Øyervann på 250 moh. stiger terrenget bratt opp til Brunkollen ca 400 moh, like nord for verneforslaget. Den sør- og vestvendte lia har mye steinurer med større eller mindre blokker og mange bergvegger. På toppen av lia er terrenget slakere, men med mindre dalsøkk og kollepartier og stor variasjon i lokaltopografi. Brunkollen utgjør et tydelig landskapselement i den NØ delen av Lommedalen.

Geologi

Området har basalt i sør, vulkanske bergarter i skråningene og kvartsyenitt og syenitt i nordre del (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Grense mellom boreonemoral sone og sørboreal sone, svakt oseanisk seksjon (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Området karakteriseres av store forskjeller i jorddybde, topografi og fuktighet. Det er større innslag av boreale lauvtrær og edle lauvtrær i søndre deler av området, mens barskogen dominerer i nord, øst og vest.

De høyest beliggende arealene samt grunnlendte dalsider har lyngfuruskog med mange storvokste furuer. Blåbærgranskog er dominerende på høydepartiene for øvrig, og i dalsidene med tykkere markdekke. Særlig gjelder dette lia mot Burudvann i vest. Lia er grunnlendt med mye rasmarek og storvokst furu.

Det finnes mindre partier med rik sumpskog. I den registrerte sumpskogen nord for Øyervann er gråor og ask dominerende treslag (Blindheim 2000). I tillegg er det et lite område med svartorsumpskog langs øvre, blåmerka sti mellom Muren og Øyervann. Ask er relativt vanlig sør i området. Alm er påvist nord for kjerneområdet ved Øyervann. Det er noen få større bjørker. Sør i området er det enkelte partier med høgstaudegranskog og storbregnegranskog. I den SØ delen langs blåmerka sti mot Muren, øker innslaget av edlere lauvtrær som spisslønn og ask.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Det er stor variasjon fra relativt triviell karplanteflora i den høyereliggende barskogen, til områdene med rikere mark og mer lauvskog. I sør mot edellauvskogen er fugletelg, skogburkne, trollbær, myske og skogsvinerot typisk. Andre typiske arter i området er kranskonvall, markjordbær, gaukesyre, einstape, firkantperikum, stormarimjelle, tepperot, fagerklokke og skogburkne.

Skogstruktur, påvirkning

Skogliene nord for Øyervann, øst for Burudvann og de østligste delene av området består hovedsakelig av både furu- og grandominert skog over 100 år. I den sørligste delen er det fleraldret blandingskog med innslag av gråor, ask, alm, rogn, bjørk, osp, selje, hassel og spisslønn. Nordover og østover er det dominans av gran og furu. Det er mange storvokste, eldre furuer i området. Dette gjelder særlig i lia mot Burudvann der det er blandingskog med storvokst furu, mindre gran og noe bjørk og osp.

Også i den østlige delen er det enkelte storvokste furuer, og en del stående død ved av gran. Gamle driftsveger tyder på at det er drevet plukkhogst i det meste av området tidligere. Det er også liten kontinuitet i død ved. Midtpartiet øst for Øyervann har yngre skog. Det er mange ulike lauvtreslag i rasmarka nord og øst for Øyervann. Her er det en god del læger middels til lite nedbrutt av flere treslag. Skogen er hovedsaklig nokså ensjiktet, men flersjiktet der lauvinnslaget er betydelig og der gran og furu vokser sammen.

Mest død ved, hovedsakelig middels til lite nedbrutt, finnes langs blåmerka sti nord for Øyervann, i områdene langs brattkanten mellom Øyervann og Muren og i enkelte små, fuktige grandaler nord i området. Stedvis er det noe stående død ved av gran. Ellers er det begrenset med død ved i området. Potensialet for utvikling av større områder med død ved er til stede tatt i betraktning av det er flere bestander med trealder 90 – 120 år, og at det stedvis er middels til høg bonitet.

Det er en liten dal med gammel granskog med mye læger i alle nedbrytningsstadier på toppen av brattkanten sentralt i området.

Det er en ny storhogstflate langs hovedstien inn til området SØ for Øyervann. Ellers har det vært lite hogst i området i seinere år, bortsett fra noen mindre flater langs blåmerka sti på toppen av lia øst for Burudvann. Det er heller ingen ferske driftsveier innenfor verneforslaget.

Det er mange hytter like nord og øst for verneforslaget. Flere av stiene er tilrettelagt med merking, klipping og skilting.

Endring i naturtyper

Det er ikke gjort endringer i avgrensning av registrerte naturtyper.

Artsmangfold

Alm (NT) og ask (NT) finnes spredt i området, men særlig knyttet til rasmarka i sør. Her finnes også mye hasselkratt og det er et potensial for funn av rødlistede arter knyttet til edellauvskog i rasmarka og til bergvegger.

Det er ikke registrert rødlistede arter knyttet til død ved, men indikatorarten lungenever er påvist vest i området, samt at det er noe hengelav i form av gubbeskjegg helt øst i området ved Muren samt i mindre bestander i søndre og østre del. Alder og skogstruktur indikerer at det er for liten kontinuitet til at det finnes forekomster av rødlista arter knyttet til død ved.

Ved bekken sør for Øyervann er det registrert myrkongle, korallrot og myrfiol (www.artskart.no). Øvrige typiske arter i området er kranskonvall, fugletelg, markjordbær, myske, gaukesyre, einstape, firkantperikum, stormarimjelle, tepperot og fagerklokke.

Av hensynskrevende vegetasjonstyper er det registrert to områder med rik sumpskog. Det er også mindre partier med høgstaudegranskog og mye blandingskog med innslag av både boreale lauvtreslag og edle lauvtreslag. Det er ikke registrert bekkeløfter og det er få store gamle lauvtrær.

NOF har påvist minst 25 fuglearter i området Brunkollen - Øyervann. Mange av artene er typiske arter knyttet til eldre barskog som granmeis, fuglekonge, toppmeis, svartmeis, rødstrupe, storfugl og duetrost (www.nofoa.no). Av spettearter er gråspett og dvergspett observert. Storfugl observeres innenfor området (www.nofoa.no), men bestanden av storfugl innenfor kommunen er liten (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009). Det er mange eldre furuer med potensial for vinterbeite av storfugl innenfor området. Edellauvskogen i SV har et godt potensiale for et rikt mangfold av spurvefugler.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Naturtypekartlegging i Bærum (Blindheim 2000) supplert av Sweco 2011.

1. Burudvann Ø

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel furuskog

BM verdi: C

Areal: 18 daa

UTM: Ø 0250103 N 6656663
Hoh: 300-340 m.

Området ligger øst for Burudvann i Lommedalen. Lokaliteten er kartlagt i forbindelse med naturtypekartlegging i Bærum (Blindheim 2000) og supplert av Sweco 2011. Området ligger i en vestvendt li med tynt jorddekke og mye blokkmark. Vegetasjonstypen er hovedsakelig lyngfuruskog. Skogen er mer enn 120 år gammel. Rasmarka er i stor grad overgrodd av moser og skog. Furu er dominerende treslag, til dels med store dimensjoner. Det er mye gran, noe bjørk, einer, osp, spisslønn og rogn. Det er lite læger, men området har potensial for økt biologisk mangfold knyttet til død ved på sikt. Det er hogd inntil den registrerte naturtypen i øst. Blåmerka sti går inntil området. En gammel oppbygd hestevei går gjennom deler av området. Området gis verdien C, lokalt viktig.

2. Øyervann N

Naturtype: Riksumpskog, utforming riksumpskog
BM verdi: B
Areal: 7 daa
UTM: Ø 0250116 N 6656371
Hoh: 260 m.

Lokaliteten ligger like nord for Øyervann, 1 km øst for Burudvann i Lommedalen. Den er kartlagt i forbindelse med naturtypekartlegging i Bærum (Blindheim 2000) og supplert av Sweco 2011. Området ligger i en liten forsenkning mellom Øyervann og dalsida lenger nord. Sumpskogen er omgitt av granskog, men med et stort innslag av lauvtrær NØ for myra. Særlig gjelder dette langs en liten bekk som krysser blåmerka sti nord for lokaliteten. Her finnes også alm, med flere trær av større dimensjoner. Gråor dominerer sumpområdet i nord, ask i sør. Ytterligere potensial for utvikling av kontinuitet på sikt. Det går en blåmerket sti like nord for naturtypen og mindre stier i sør og vestkant av sumpskogen. Området gis verdien B, viktig.

3. Øyervann Øst

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet, utforming sørboreal blandingskog
BM verdi: B
Areal: 70 daa
UTM: Ø 0250280 N 6656183
Hoh: 260-340 m.

Lokaliteten ligger like NØ for Øyervann, 1 km øst for Burudvann i Lommedalen. Den er kartlagt i forbindelse med naturtypekartlegging i Bærum (Blindheim 2000). Området består av en bratt sørvendt dalside med bergvegger og rasmark. Det er en spredning i treslag fra gran, furu, alm, spisslønn, ask, gråor, hassel, bjørk, osp, rogn, selje og einer. Det er mye blokkmark med dominans av bjørk nederst, furu øverst. Den sørligste delen har innslag av fuktigere og rike områder. Det finnes en del læger av nesten alle treslagene i området. Disse er lite eller middels nedbrutt. Området er sørvendt men har mange ulike treslag og et stort potensial for å utvikle økt biologisk mangfold på sikt. Det gis verdien B, viktig.

Tabell: Artsfunn av rødlistede arter eller signalarter fra Brunkollen-Øyervann. 1. Burudvann Ø, 2. Øyervann N. og 3. Øyervann Ø.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Noen	Sweco 2011	Spredt, særlig i N
Buskgelesopp	<i>Tremelladendropsis tuberosa</i>	NT	1	Artskart 2011	1
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Spredt	Sweco 2011	Flere
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Spredt	Sweco 2011	Flere
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	2	Artskart 2011	1 samt utenfor

Avgrensning og arrondering

Forslaget til grenser er endret noe. I SØ foreslås at grensa utvides noe sørover slik at den følger blåmerka sti. Selv om det her er noe yngre skog, vil dette gi en bedre arrondering. I øst følger grensa kjerreveien mot Brunkollen og omfatter et eldre granbestand vest for kjerreveien. Øvrige grenser i sør og nord beholdes. Her utgjør grensene stort sett overgangen mellom hogstflater og skog eller gammel skog og yngre skog.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Brunkollen-Øyervann. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap. 1. Burudvann Ø, 2. Øyervann N og 3. Øyervann Ø.

Navn	Urrørthet	Størrelse	Topograf Variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Artsmangfold	Rike veg.typer	Død ved mengde	Død ved Kontinuitet	Treslags- fordeling	Gamle lauv- trær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	**	***	**	**	*	**	*	*	***	*	**	* (**)
1.Burudvann Ø	**	*	**	*	*	*	*	*	*	**	*	*	*
2.Øyervann N	**	*	*	*	*	*	**	*	*	**	*	*	*
3.Øyervann NØ	**	*	**	**	*	*	**	**	*	***	**	*	*

Samlet verdi for området er satt til * (**) lokalt verdifullt (regionalt verdifullt). Området scorer lavt på artsmangfold knyttet til død ved, men bra på treslagsblanding og på innslag av boreale lauvtreslag og edle lauvtrær. Lokaliteten inneholder også et kjerneområde med rik blandingskog i lavlandet og det er mye sørvendt rasmark med potensial for et rikt biologisk mangfold. En del av området utgjøres av rikere vegetasjonstyper og det gir score i forhold til mangler ved barskogsvernet (Framstad m.fl. 2003). Området er imidlertid begrenset i areal. Det er lite død ved og lite, gamle trær. Den midtre del av området har mye yngre skog. I forhold til mangler ved barskogsvernet, oppfyller området i noe grad målene og gis derfor verdien lokalt viktig, men verdien regionalt viktig i parentes pga. et stort potensial for økt artsmangfold knyttet til død ved, og sørvendte områder med rasmark og mange ulike treslag og vegetasjonstyper.

Referanser

Blindheim, T. 2000. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Bærum, Siste Sjanse rapport 2000.

Blindheim, T. og Olberg, S. 2009. Status for naturtypekartlegging i Bærum pr. 2009. Biofokus rapport nr. 12 2009.

Bøhler, T. 2010. Viltkartlegging i Bærum kommune 2010. Utvalgte fuglearter. Rapport 32s.

Bøhler, T. 2010. Fuglelivet i Asker og Bærum. Rapport 273 s.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogsvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp

Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009. Storfuglleiker i Oslo og Akershus. Rapport 1-2009.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens Kartverk, Hønefoss.

Siste Sjanse 2001. Viltkartlegging i Bærum kommune. Siste Sjanse notat 2001-4. 20s.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.baerum.kommune.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.nofoa.no

Bilder fra området

Fra blåmerka sti nord for Øyervann. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Utsikt fra blåmerka sti mot Burudvann. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Hogstflate like sør for verneforslaget. Øyervann ligger skjult i bakgrunnen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Blåmerka sti over bekken øst for Øyervann. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Øyervann. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Utsikt fra østre del av området mot Oslofjorden og Kolsås. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Stikryss ved plassen Muren i øst. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rasmark nord for Øyervann. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Brunkollen, Øyervann

Areal

547daa

Naturverdi **(*)

250000 000000

251000 000000

252000 000000

6657000 000000

6657000 000000

6656000 000000

6656000 000000

250000 000000

251000 000000

252000 000000

Tegnforklaring

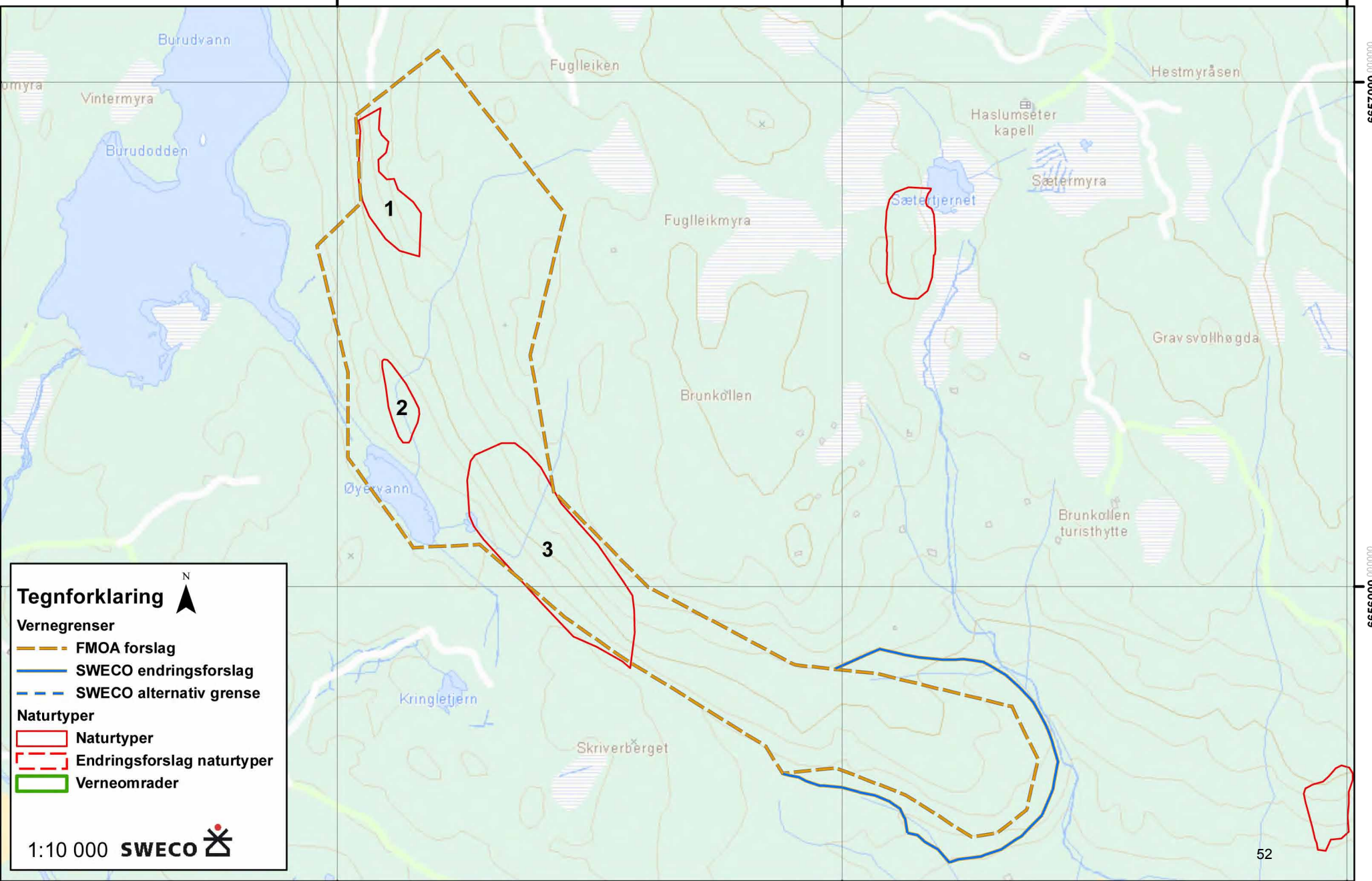
Vernegrenser

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:10 000

Områdets navn
Garlaushøgda
Referansedata

Fylke: Akershus

Kommune: Bærum

Registrant: Frode Løset

Dato feltreg: 9.8.2011

Kartblad: 1814-1

UTM-sentralpunkt: Ø 0251487 N 6653027

Vegetasjonssone: Sørboreal

Areal: 436 daa

Høyde over havet: 150-306 m.

Naturverdi: Nasjonalt verdifullt ***(**)

Friluftsverdi: Skog 2,85, landskap 1,78 og opplevelse 12

Sammendrag

Området ligger helt sør i Bærumsmarka, øst for Steinshøgda og like nord for hovedveien mellom Øverland og Bærum verk. Det grenser til Ankerveien i S og Ø og Steinskogen gravlund i SØ. Garlaushøgda er et høydeparti som går opp i 306 moh. Lokaliteten ligger i overgangsonen mellom rombeborfyrplatåene ved Kolsås og mer basaltiske bergarter på Steinshøgda. I øst grenser området til kambrosilur med sandstein og skifer/kalkstein. Kalkinnslagene gjør at karplantefloraen i området er relativt rik.

Området, er svært variert med mange vegetasjonstyper og treslag. Av treslag finnes gran, furu, einer, alm, ask, lind, eik, lønn, bjørk, rogn, selje, hassel, og krossved. På de fattigste delene av høydepartiene er det blåbærgranskog eller bærlyngskog med gran og et betydelig innslag av furu av tildels store dimensjoner. Toppartet har også mange åpne skogløse partier med en rik karplanteflora. Nedover i liene blir vegetasjonen gradvis rikere med større innslag av boreale lauvtreslag og på de rikeste områdene dominerer edle lauvtrær. Kalkskog, alm-lindeskog, høgstaudegranskog og riksumpskog forekommer i området. De rikeste vegetasjonstypene finnes særlig i en sone sør og øst i Garlaushøgda, med typer knyttet til rasmark (hassel-lind), lågurtgranskog av kalkrik type og noe høgstaudegranskog NV. Det er generelt stor variasjon i treslag og vegetasjonstyper. Stuva alm og ask finnes i alleen langs Ankerveien, like utenfor området i øst.

I kanten rundt høgda er det dominans av granskog med alder rundt 100 år, i NØ noe eldre. Granskogen i NØ er i aldersfase med betydelige mengder stående død ved og læger av gran som er lite til middels nedbrutt. I øvrige deler av området ligger det spredt med død ved, stort sett i tidlige nedbrytningsfaser.

Tre kjerneområder er utskilt for området Garlaushøgda. To områder med kalkskog og ett med gammel barskog. Samlet verdi for området er satt til *nasjonalt verdifullt *** (regionalt verdifullt **)*. Verdien er særlig knyttet til god forekomst av hensynskrevende vegetasjonstyper og en god del død ved særlig av gran. Det er påvist relativt få rødlistede arter, men det er stor sannsynlighet at antallet arter vil øke betydelig ved mer detaljerte undersøkelser, særlig knyttet til insekter. Området har også stor betydning for insekter knyttet til soleksponerte skråninger med mye edle lauvtrær.

I følge liste over prioriterte mangler ved skogvernet angis følgende skogtyper innenfor boreonemoral og sørboreal sone: Rikt hasselkratt, boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved, høgstaudegranskog, lågurtgranskog og kalkskog. Det er innslag av alle disse typene i Garlaushøgda. Området har en god arrondering med et toppområde og lisider med rasmark og naturlige grenser i sør, øst og vest. Selv om lokaliteten er begrenset i areal, oppfyller den flere viktige prioriteringer i skogvernet. I tillegg ligger Garlaushøgda kun 300 m fra det store landskapsvernområdet Kolsås – Dælivann i sør og lokalitetene vil kunne utfylle hverandre. Lokaliteten anses derfor å oppfylle flere mangler i skogvernet knyttet til rikere skogtyper og områder med viktige forekomster av rødlistearter.

Feltarbeidet

Området ble inventert 9.8.2011. Vekslende vær med sol og regnbyger. Området anses som tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Bærumsmarkas venner og NOF, Asker og Bærum lokallag. Lokallaget begrunner utvelgelsen med at lokaliteten er et flott utsiktspunkt. Sammen med Kolsåsmassivet i vest og Dælliskogen i øst, kompletterer Garlaushøgda den naturlige rammen rundt kulturlandskapet ved

Dælivannet. Videre understrekes området gode tilgjengelighet og de biologiske verdiene knyttet til gammel gran/blandingsskog og furu/blandingsskog i rasmarene rundt Garlaushøgda.

Navnet på området kommer fra plassen Gardlaus som ligger like inntil Ankerveien. Navnet staves både med og uten d i "Gar(d)". I denne rapporten er det brukt "Garlaus", i henhold til Statens Kartverk.

Friluftsverdier

Hele området har et tett nettverk av stier, både merka stier og tråkk. Fra alle retninger fører det stier både rundt høydepartiet og opp på Garlaushøgda. Området brukes intensivt som friluftsområde, det ligger tett inntil store befolkningssentra i Bærum, og det er svært lett tilgjengelig både til fots, sykkel, med bil og buss. Det er utfartsparkering både ved Stein Gravlund og på sørsida av veien over Steinshøgda. Området ligger også i umiddelbar nærhet til Kolsås-Dælivann landskapsvernområde som også har et tett nettverk av stier.

Ankerveien følger grensa til verneområdet i syd og delvis øst. Stein Gravlund samt omkringliggende kulturminner, gjør at området har historisk interesse og er et viktig kulturlandskap.

Fra Garlaushøgda 306 moh. er det god utsikt sydover. Langs østkanten av høydepartiet er det svært god utsikt mot Grinijordene og Oslofjorden. Toppartiet har relativt åpen skog i øst. En rekke stier og tråkk viser at denne delen av området brukes mye.

Verdisetting etter rutenettmetoden

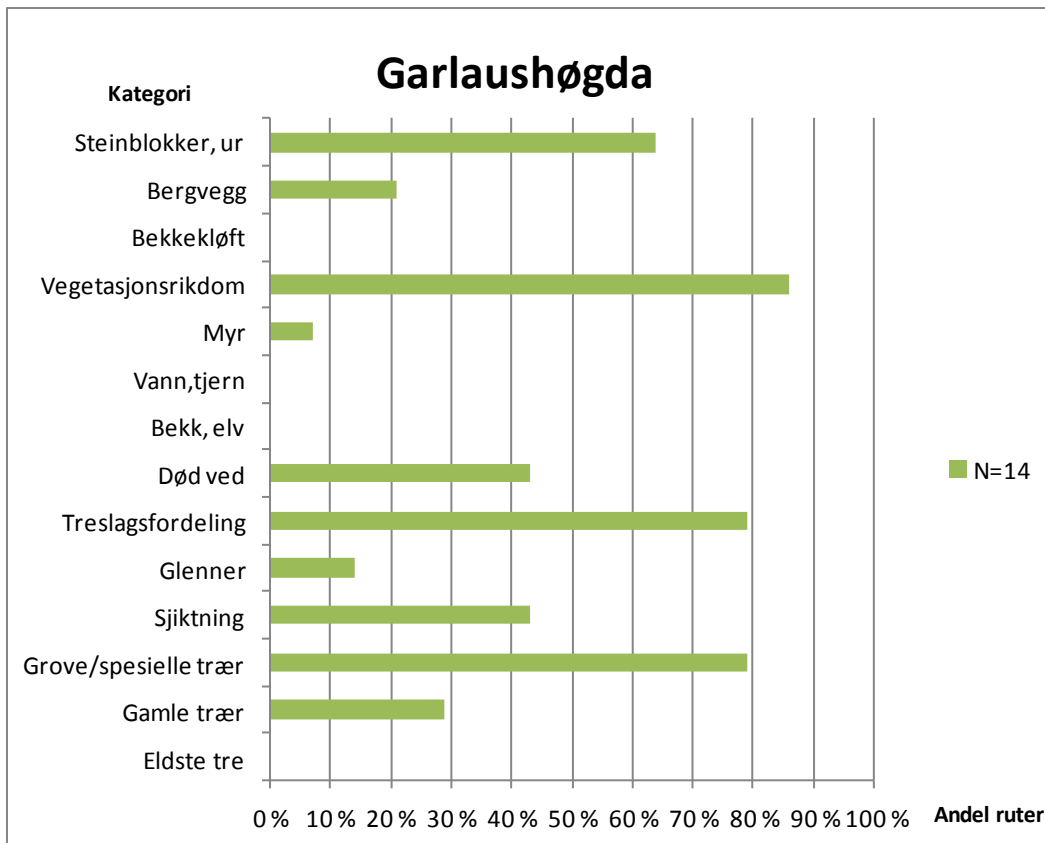
14 ruter er undersøkt. Området scorer relativt høyt på skogelementer (2,85) og middels høyt på landskapselementer (1,78). Opplevelsesverdien settes til 12, hvilket er høyt for et såpass lite areal.

De fleste rutene har score på grove og spesielle trær og treslagsfordeling, mens det er få riktig gamle trær. I 40 % av rutene gis det score på død ved. I snaut halvparten av rutene er skogen sjiktet, men det er lite glenner. Dette innebærer at skogen framstår med stor variasjon i treslag, er godt sjiktet, og har en betydelig andel død ved.

I forhold til landskapselementer er det registrert kun én rute med innslag av myr, mens ingen tjern eller bekker er registrert i rutene. Et fåtall av rutene har bergvegger og det er ikke registrert bekkekløfter. Mange av rutene har steinblokker og ur. Det betyr at selv om det er relativt bratte lier rundt hele Garlaushøgda, er det mest steinblokker og rasmare i disse urene, mindre med stup og bergvegger. Vegetasjonen framstår svært rik. 11 av 14 ruter har rike vegetasjonstyper. Mangel på fuktige elementer i form av myr, bekker og tjern gjør at verdiene på landskapsopplevelsen blir langt lavere enn en skulle forvente ut fra rikhet i vegetasjon og topografi for øvrig.

Rutenettmetoden indikerer at området er variert både mtp. skogelementer og landskapselementer. Særlig utpreget er stor vegetasjonsrikdom, høy treslagsblanding med mange grove og spesielle trær samt mye steinblokker og ur.

Opplevelsesdimensjon scorer høyt (12 poeng). Området mangler dalbunn i forhold til topografiske storformer. En relativt høy andel av området utgjøres av registrerte naturtyper. Det er svært god score på rike vegetasjonstyper og på landemerker (stikryss og utsiktspunkter). Området ligger inntil rike kulturlandskap. Det er vedtaksfredete kulturminner med rydningsrøyser vest for Stein Gård og nord for gravlundene og Ankerveien. Det scorer således høyt på kulturminner.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 14.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Området er naturtypekartlagt av Bærum kommune i 1999 (Blindheim 2000), der to områder er kartlagt som naturtyper innenfor forslaget til grense og to lokaliteter ligger like utenfor. Naturtypene er kvalitetssikret av Blindheim og Olberg (2009). Fuglefaunaen er kartlagt av NOF (www.artsdatabanken.no). Enkelte sårbare arter har fått en spesiell omtale (Bøhler 2010). Det er også en god del registreringer fra området i Artskart (www.artsdatabanken.no). Olberg og Andersen (2003) har registrert truede insektarter fra området. Det er ikke registrert MIS-områder. Universitetet i Oslo hadde i 2011 et prosjekt på spurvefugl i området. En rekke fuglekasser er hengt opp i hele undersøkelsesområdet.

Beliggenhet

Området ligger helt sør i Bærumsmarka, øst for Steinshøgda og like nord for hovedveien mellom Øverland og Bærums verk. Det grenser til Ankerveien i S og Ø og Steinskogen gravlund i SØ.

Naturgrunnlag

Topografi

Området domineres av høydepartiet Garlaushøgda som går opp i 306 moh. Toppartiet er småkupert. I øst heller terrenget bratt mot Ankerveien, Øverland Gård og golfbanen på Grinijordene. Sørøst er det også bratt helning med til dels mindre bergvegger og rasmark ned mot Ankerveien og mot jordene på Stein Gård. I vest og nord, er dalsidene noe slakere, men også her med mindre områder med rasmark og små bergvegger. Den er ingen tjern i området, men i NV er det et par mindre putter, som trolig tørker ut i tørre somre.

Geologi

Lokaliteten ligger i overgangsonen mellom rombeporfyrplatåene ved Kolsås og mer basaltiske bergarter på Steinshøgda. I øst grenser området til kambrosilur med sandstein og skifer/kalkstein. Lokaliteten er preget av kalkinnslag i berggrunnen (www.ngu.no). Kalkinnslagene gjør at karplantefloraen i området er relativt rik.

Vegetasjonsgeografi

Sørboreal vegetasjonssone, seksjon SB-01 svakt oseanisk seksjon.

Vegetasjon og treslag

Området, er svært variert med mange vegetasjonstyper og treslag. Av treslag finnes gran, furu, einer, alm, ask, lind, eik, lønn, bjørk, rogn, selje, hassel, og krossved. På de fattigste delene av høydepartiene er det blåbærgranskog eller bærlyngskog med gran og et betydelig innslag av furu av tildels store dimensjoner. Toppartiet har også mange åpne skogløse partier med en rik karplanteflora. Nedover i liene blir vegetasjonen gradvis rikere med større innslag av boreale lauvtreslag og på de rikeste områdene dominerer edle lauvtrær.

De rikeste vegetasjonstypene finnes særlig i en sone sør og øst i Garlaushøgda, med typer knyttet til rasmark (hassel-lind), lågurtgranskog av kalkrik type og noe høgstaudegranskog NV. Det er generelt stor variasjon i treslag og vegetasjonstyper. Stuva alm og ask finnes i alleen langs Ankerveien, like utenfor området i øst.

I den østvendte lia mot Øverland er det en gradient med alm-lindskog nederst, en del områder med kalkrik granskog, rasmark med betydelig innslag av hassel og lind som så går over i bærlyngskog på de høyere partiene. I NV er det gammel lågurtgranskog av kalkrik type. I S og V er det rik edellauvskog, med trær av delvis store dimensjoner. I S og V er det svært rik edellauvskog i S og V, delvis av store dimensjoner.

Av truede vegetasjonstyper (Fremstad og Moen 2001) er det innslag av kalkskog, alm-lindskog, høgstaudegranskog og et lite parti med riksumpskog i NV (svartordominert).

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Det er registrert blant annet kranskonvall, markjordbær, skogsalat, tirltunge, hengeaks, tepperot, kratthumleblom, blåveis, hvitveis, firkantperikum, fagerklokke, gaukesyre, gjerdevikke, skogvikke, rødflangre, breiflangre og skogkløver.

På de åpne områdene på topppartiet, er typiske arter fagerklokke, firkantperikum, rødkløver, blåklokke, jordbær, tepperot, engmarimjelle, tyttebær og røsslyng. Områdene er rike på karplanter og artsmangfoldet indikerer et kalkrikt jordsmonn.

Skogstruktur, påvirkning

Den eldre barskogen i området er oftest ensjiktet, bortsett fra der furu inngår som et betydelig innslag i granskogen. Toppartiet består hovedsakelig av noe yngre skog med en del gamle trær, særlig av furu innimellom. Det er mindre, treløse områder med rik karplantefloa og med en god del bjørk og or. I kanten rundt er det dominans av granskog med alder rundt 100 år, i NØ noe eldre. Granskogen i NØ er i aldersfase med betydelige mengder stående død ved og læger av gran som er lite til middels nedbrutt. I øvrige deler av området ligger det spredt med død ved, stort sett i tidlige nedbrytningsfaser. Det er registrert gran med dimensjoner opptil 60 cm i brysthøydiameter i vest. Av furu er det vanlig med dimensjoner opptil 50 cm, enkelte opptil 60 cm. Det er også mange store lauvtrær. Det finnes også spredt med læger av ulike lauvtrær, opptil 50 cm i brysthøyde og lite til middels nedbrutt.

Verneforslaget er omgitt av større partier med ungskog både i vest, nord og øst.

Det er lite ferske hogster fra de seinere år, og lite spor etter traktorveier og øvrige inngrep.

Områdene vest for Ankerveien er gammel beitemark med stuva alm og ask av til dels store dimensjoner. Området like vest for Ankerveien i SØ består av ung lauvskog, men med enkelte gamle trær som står igjen.

Endring i naturtyper

De to registrerte naturtypene fra naturtypekartleggingen i Bærum kommune beholdes, men området i nord utvides noe for å inkludere en eldre granskog med mye død ved. Området registrert som Garlaushøgda Øst i Naturbase inkluderes i området og grensene for verneforslaget utvides i øst for å omfatte dette området, som består av vel 100 år gammel kalkgranskog med storvokst skog og en del læger av både gran, furu og lauvtrær. Kalkindikatorer som rødflangre og breiflangre sammen med mye blåveis ble påvist i området.

Artsmangfold

Området har et betydelig innslag av rike vegetasjonstyper som alm-lindeskog, kalkskog, høgstaudegranskog og varmekjære typer knyttet til rasmark og hasselkratt. Det er også et lite parti med rik sumpskog i NV. Alm (NT) og ask (NT) er vanlig i sør og vest med til dels store dimensjoner og brysthøydiameter på mer enn 1 m (helt opptil 1,60 m) på stuva trær.

Det er registrert flere rødlistede arter i områder både knyttet til vedboende sopp, lav og insekter. De sydvendte områdene har særlig stort mangfold og et stort potensial for arter knyttet til død ved på sikt.

Alléen langs Ankerveien ligger like utenfor verneforslaget. De gamle allétrærne huser flere rødlistede insektarter (Olberg og Andersen 2003). I tillegg er det påvist almelav (NT), klosterlav (NT) og bleikdoggnål (NT) på flere trær. Det er også påvist en del arter av kravfulle moser samt at de store, gamle, hule trærne er godt habitat for en del krevende insektarter (Olberg og Andersen 2003). Slike arter kan også spre seg/ ev. finnes innenfor verneforslaget.

Av fugl har NOF observert en rekke arter i området (www.artsdatabanken.no og www.nofoa.no), men det er usikkert hvorvidt alle er innenfor verneforslaget. Området framstår som rikt ornitologisk. Av signalarter er tretåspett observert ved flere anledninger. Skogdue er en art knyttet til hule trær, og antas å hekke innenfor nordøstre del av området der det er mye gammel skog og en del hule større lauvtrær (Bøhler 2010). Alle tre skogsfuglartene jerpe, orrfugl og storfugl er tidligere observert innenfor området (www.nofoa.no). Bestanden av storfugl innenfor kommunen er liten (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009) og Garlaushøgda ligger i ytterkant av barskogsonen i Marka slik at det nok er sjelden arten observeres i området.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Garlaushøgda

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 45 daa

UTM: Ø 0251733 N 6653231

Hoh: 240-300 m.

Lokaliteten er opprinnelig registrert i forbindelse med naturtypekartleggingen i Bærum (Blindheim m.fl. 2001). Området ligger øst for toppen av Garlaushøgda og østlige deler av toppartiet, skrålia samt et flatere parti med eldre granskog i NØ. Det går en blåmerka sti gjennom området N til toppen av Garlaushøgda. Området er østvendt med en del rasmare i skråningene. Det er stedvis bratt med mindre bergvegger og blokkmark.

Skogen er hovedsakelig lite sjiktet. Dominerende vegetasjonstype er blåbærgranskog og bærlyngskog på toppartiet. Det er lågurtskog og noe høgstaudeskog i NØ. Avgrensningen av naturtypen foreslås utvidet i øst for å inkludere den ca. 100 år gamle granskogen som huser mye stående død ved og læger som er lite til middels nedbrutt. Læger er hovedsakelig av mindre og midlere dimensjoner. Dette bestandet har stort potensial for økt artsmangfold knyttet til død ved på sikt.

2. Garlaushøgda S

Naturtype: Kalkskog

BM verdi: A

Areal: 56 daa

UTM: Ø 0251499 N 6652596

Hoh: 285-175 m.

Lokaliteten er opprinnelig registrert i forbindelse med naturtypekartleggingen i Bærum (Blindheim 2000). Naturtypen ligger syd for Garlaushøgda og nord for Steinskogen Gravlund. Lokaliteten grenser til lauvskog i SØ og SV og blåbærgranskog i N. Den utgjør en bratt, hovedsakelig sørvendt lise med mye rasmare. Lokaliteten grenser mot Ankerveien i syd og Stein Gård i SV. Skogen er grandominert og i følge skogkart er bestandets alder 100 år. Boniteten er høy. Skogen er overveiende flersjiktet.

Lokaliteten huser et stort antall treslag; gran, furu, bjørk, eik, rogn, lind, ask, selje, lønn, alm, hassel og med relativt store dimensjoner på enkelttrær. Det er et rikt mangfold av karplanter. Det er registrert en nær truet billeart, og potensial for funn av flere trua insekter. Området vurderes som svært viktig på grunn av størrelsen samt potensial for økt artsmangfold knyttet til død ved og markboende sopp, og gis derfor verdien A, svært viktig.

3. Garlaushøgda Øst

Naturtype: Kalkskog, utforming kalkrik granskog

BM verdi: B

Areal: 17

UTM: Ø 0251911 N 6652930

Hoh: 140-210 moh.

Lokaliteten er opprinnelig registrert i forbindelse med naturtypekartleggingen i Bærum kommune (Blindheim 2000). Den ligger mellom Ankerveien og Garlaushøgda. Området er en østvendt, svakt skrånende småkupert li med tørr og kalkrik vegetasjon. Det er en del småkoller, bergvegger og noe rasmare. Skogen er overveiende flersjiktet. Det går en blåmerka sti gjennom lokaliteten. Området består av kalkrik granskog med innslag av både boreale lauvtreslag, edle lauvtrær og noen storvokste furuer opptil 50 cm i brysthøydiameter. Det er en del stående død særlig av gran, og læger av gran, furu, bjørk og osp, middels til lite nedbrutt. Stor ospeildjuke ble registrert.

Området huser en karakteristisk kalkflora med blant annet rødflangre, breiflangre, blåveis, firblad, stor dvergmysel, trollbær, liljekonvall, kranskonvall og rosebusker. Lokaliteten gis ut fra dette verdien viktig, B-verdi.

Tabell: Interessante artsfunn Garlaushøgda. 1. Garlaushøgda, 2. Garlaushøgda S. og 3. Garlaushøgda 3.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Almelav	<i>Gyalecta ulmi</i>	NT	1	Bratli et al. 2003	Ved Ankerveien utenfor området.
Klosterlav	<i>Biatoridium monasteriense</i>	NT	1	Bratli et al. 2003	Ankerveien utenfor området.
Bleikdokknål	<i>Sclerophora nivea</i>	NT	1	Bratli et al. 2003	Ankerveien utenfor området.
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Mange	Sweco 2011	3
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Mange	Sweco 2011	3
Breiflangre	<i>Epipactis helleborine</i>	LC	1	Sweco 2011	3
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	LC	Få	Bøhler 2010, Sweco 2011	
Skogdue	<i>Columba oenas</i>	LC	Få	Bøhler 2010	

Avgrensning og arrondering

Vernegrensene i fylkesmannens forslag er noe justert. Grensa følger Ankerveien forbi Stein Gård. I SV er grensa flyttet noe vestover og følger kanten mellom eldre skog og yngre skog der lisida starter. I NV er området noe utvidet for å ta inn et mindre område med svartorsumpskog. I NØ er grensa utvidet noe for å inkludere gammel skog med mye død ved samt registrert naturtype kalkgranskog mot Ankerveien. I S og SØ foreslås grensa lagt langs blåmerka sti fra registrert naturtype kalkgranskog S til Ankerveien. Derfra følges Ankerveien til Stein Gård. Dette for å få til en bedre arrondering av området. Dette inkluderer også gradienten med edellauvskog langs Ankerveien, samt rasmark og mer innslag av boreale lauvtrær og bærlyngskog/blåbærskog på toppartiet. Området vest for Ankerveien som foreslås inkludert består i dag av yngre edellauvskog med noen gamle trær innimellom. Dette området har et stort potensial for økt biologisk mangfold. Det foreslås avsatt til restaureringsområde der en skjøtter skogen med sikte på å etablere bestand med større edellauvtrær.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Garlaushøgda. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urrørhet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg typer	Død ved mengde	Død ved Kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	**	***	***	***	***	***	**	**	***	***	**	***(**)
1. Garlaushøgda	**	*	**	**	*	**	**	**	**	**	**	***	**
2. Garlaushøgda S	**	*	**	**	*	**	***	*	*	***	**	**	**
3. Garlaushøgda Øst	**	*	*	**	*	**	**	*	*	***	**	*	**

Samlet verdi for området er satt til nasjonalt verdifullt *** (regionalt verdifullt **). Det er rikt i forhold til hensynskrevende vegetasjonstyper med mange treslag og en god del død ved særlig av gran. Det er påvist relativt få rødlistede arter, men det er stor sannsynlighet at antallet arter vil øke betydelig ved mer detaljerte undersøkelser, særlig knyttet til insekter. Området ligger i ytterkant av de rike, sterkt nedbygde kambrosiluriske områdene rundt Oslofjorden. Lokaliteten har stedvis kalkrik grunn og mye solekspontert rasmark. Dette gir et stort potensiale for mange arter knyttet til kalkrik grunn samtidig

som det er i ytterkant av Markaområdene med betydelige innslag av gammel granskog og barblandingskog samt dødvedarter knyttet til dette. Området har også stor betydning for insekter knyttet til soleksponte skrånninger med mye edle lauvtrær.

I følge Framstad m.fl. (2003) angis følgende prioriterte skogtyper innenfor boreonemoral og sørboreal sone: Rikt hasselkratt, boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved, høgstaudegranskog, lågurtgranskog og kalkskog. Det er innslag av alle disse typene i Garlaushøgda. Området har en god arrondering med et toppområde og lisider med rasmark og naturlige grenser i sør, øst og vest. Selv om lokaliteten er begrenset i areal, oppfyller den flere viktige prioriteringer i skogvernet. I tillegg ligger Garlaushøgda kun 300 m fra det store landskapsvernområdet Kolsås – Dælivann i sør og lokalitetene vil kunne utfylle hverandre. Lokaliteten anses derfor å oppfylle flere mangler i skogvernet knyttet til rikere skogtyper og områder med viktige forekomster av rødlistearter.

Referanser

- Blindheim, Terje 2000. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Bærum. Siste Sjanse-rapport. 36s.
- Blindheim, T og Olberg, S. 2009. Status for naturtypekartlegging i Bærum kommune per 2009. Biofokusrapport 2009-12.
- Bøhler, T. 2010. Viltkartlegging i Bærum kommune 2010. Utvalgte fuglearter. Rapport 32s.
- Bøhler, T. 2010. Fuglelivet i Asker og Bærum. Rapport 273 s.
- Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009. Storfuglleiker i Oslo og Akershus. Rapport 1-2009.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens Kartverk, Hønefoss.
- Olberg, S og Andersen, J. 2003. Contribution to the knowledge of Norwegian *Coleoptera*. Norwegian Journal of Entomology 50, 131-136.
- Siste Sjanse 2001. Viltkartlegging i Bærum kommune. Siste Sjanse notat 2001-4. 20s.

Internett:

- www.Artsdatabanken.no
- www.naturbase.no
- www.ngu.no
- www.skogoglandskap.no
- www.riksantikvaren.no
- www.nofoa.no

Pers. medd.

Terje Bøhler, Asker og Bærum lokallag av NOF

Bilder fra området

Område nordøst for Garlaushøgda med mye stående død ved. Sti til v. i bildet. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsikt sørover mot Kolsås-Dælivann. Brattskrent med bl.a. lind, spisslønn, hassel og furu. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Storvokst furu NØ for toppen av Garlaushøgda. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Liten lokalitet med svartorsumpskog i NØ. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Urterikt parti ved toppen av Garlaushøgda. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsikt mot Hagajordene i øst. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Det finnes stitråkk overalt i området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra Ankerveien. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kjerneområde med kalkgranskog langs blåmerka sti i øst. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Garlaushøgda

Areal 436daa

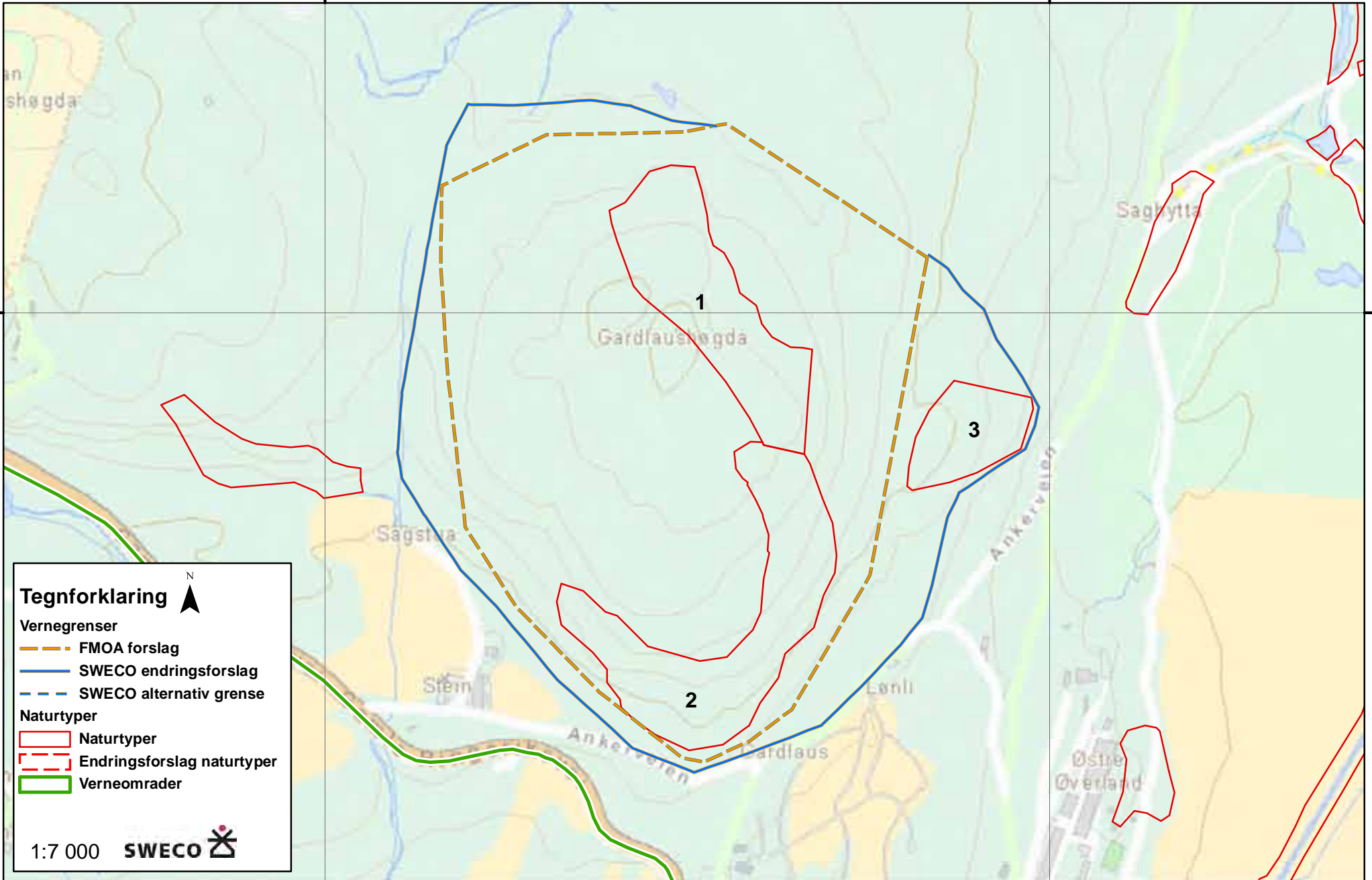
Naturverdi ***

251000 000000

252000 000000

665300 000000

665300 000000

251000 000000

252000 000000

Områdets navn
Aurevann, Kolleputten
Referansedata

Fylke: Akershus

Kommune: Bærum

Registrant: Frode Løset

Dato feltreg: 27.6.2011

Kartblad: 1814-1,1815-2

UTM-sentralpunkt: Ø 0247287 N 6659771

Vegetasjonssone: Grense mellom boreonemoral sone og sørboreal sone.

Areal: Høyde over havet: 250-400 m.

Naturverdi: Lokalt verdifullt *

Friluftsverdi: Skog 1,73, landskap 1,03 og opplevelse 10.

Sammendrag

Området ligger på et åsparti NØ i Lommedalen i Bærum kommune ca 1 km nord for gården Nordre Åmot. Det grenser til Aurevann i vest, og til sammenhengende skogområder i Bærumsmarka i øst og nord. Området består av to kollepartier som når opp i ca 400 moh. Mellom disse går det en tydelig dal fra Kolleputten i nord til kulturlandskapet i Lommedalen i sør. Kollepartiene er omgitt av dalsider i Ø, S og V. I sør og øst er det bratte lier med stedvis stup og bergvegger og med mye rasmark. I vest heller terrenget relativt slakt ned mot Aurevann. I nord er området småkupert og grenser til myrområder.

Berggrunnen området består av vulkanske bergarter og kvartsynitt og syenitt. De høyereliggende delene av terrenget består hovedsakelig av lyngfuruskog. Furu er dominerende treslag, med gran i undersjikt. Blåbærgranskogen dominerer i øvrige deler av toppartiene. I dalføret ved Kolleputten er vegetasjonen stedvis rikere med innslag av høgstaudeskog, lågurtgranskog og gransumpskog. I sørhellingen er det mange steder rasmark med innslag av edle lauvtrær som spisslønn, alm, lind og ask. Den eldste delen av furuskogen i området er 100-150 år gammel, den eldre granskogen ca. 100 år. Det er få store trær bortsett fra mange storvokste furuer i SØ, noen store, eldre grantrær i kjerneområdet NØ for Kolleputten og enkelte steder bjørk opptil 40 cm i brysthøydiameter. Ved Kolleputten vokser gran på opptil 60 cm i brysthøyde. Det er også partier med yngre granskog innenfor undersøkelsesområdet i den sørlige delen. Det er generelt lite stående ved og begrenset med læger. I bekkekløfta sør for Kolleputten og i sørøstre del av lia er det noe død ved av gran og spisslønn som er lite til middels nedbrutt. Mest læger finnes i gammelskogsområdet NØ for Kolleputten der det finnes en del større læger som er mye nedbrutt.

To kjerneområder er registrert i området – gammel barskog og rik blandingskog i lavlandet. Den gamle granskogen består av et nokså intakt vann- og myrsystem omgitt av gammel granskog. I vest er det blåbærgranskog, lågurtgranskog og et parti med høgstaudegranskog. I den gamle granskogen øst for tjernet finnes læger i alle nedbrytningsstadier og med nokså store dimensjoner. Biotopen har godt potensial for å huse et artsrikt mangfold knyttet til gammelskog på sikt. Blandingskogen består av en dal med død ved av gran, boreale lauvtrær og edellauvtrær i alle faser av nedbrytning. Den er et viktig område med potensial for arter knyttet til død ved, blokkmark og bergvegger, og for insekter som begunstiges av soleksponert skog.

Samlet verdi for området er satt til lokalt verdifullt *. Området har et begrenset areal, scorer relativt lavt på artsmangfold knyttet til død ved, men bra på treslagsblanding.. Noen nær truede arter er registrert i området, men en svært liten andel av arealet utgjøres av rikere vegetasjonstyper og gamle trær. Området oppfyller i noen grad mangler ved skogvernet ved at hensynskrevende skogtyper inngår. Arealet er imidlertid begrenset. Det er få kartlagte rødlistede arter knyttet til gammel skog og arealet vil i liten grad oppfylle krav til nye skogvernarealer.

Feltarbeidet

Området ble inventert 27.6.2011 i regnvær og tåke. Pga. tåke, var det vanskelig å få gode utsiktspunkter fra lokaliteten. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av NOF Oslo og Akershus og Bærumsmarkas venner. Åmotskollene blir av enkelte kalt "Lommedalsalpene". Hovedbegrunnelsen fra NOF, Asker og Bærum lokallag er at området har flotte utsiktspunkter, særlig Kolletoppen og Krokskollen, urskogsaktige områder ved Kolleputten og åpne myrområder lenger nord. I tillegg understrekes den gode tilgjengeligheten fra Tobonn og By.

Friluftsverdier

Det er lite stier innenfor området, men det er noen mindre stier knyttet til hyttene NØ i området. En større, merka sti går opp dalen mot Kolleputten, men denne er sterkt påvirket av kjørespor. Det går en mindre sti opp til utsiktspunktet på Kolletoppen i SV der det er god utsikt mot Lommedalen. Det er også god utsikt sør og vestover fra Krokstoppen i øst. Kolleputten er en idyllisk plass omgitt av myr og gammel granskog. Det går en liten sti langs vestsida av vannet. Østsida av Aurevann er småkupert, men det går ingen stier langs vannet og områdene synes å være svært lite brukt. Dette henger trolig sammen med at Aurevann er drikkevannskilde for Bærum kommune og det ligger et vannbehandlingsanlegg ved sørenden av dammen. Bading er ikke tillatt i Aurevann. Fiske, bruk av båt og leirslaging nærmere enn 100 m fra vannet er også forbudt (www.baerum.kommune.no).

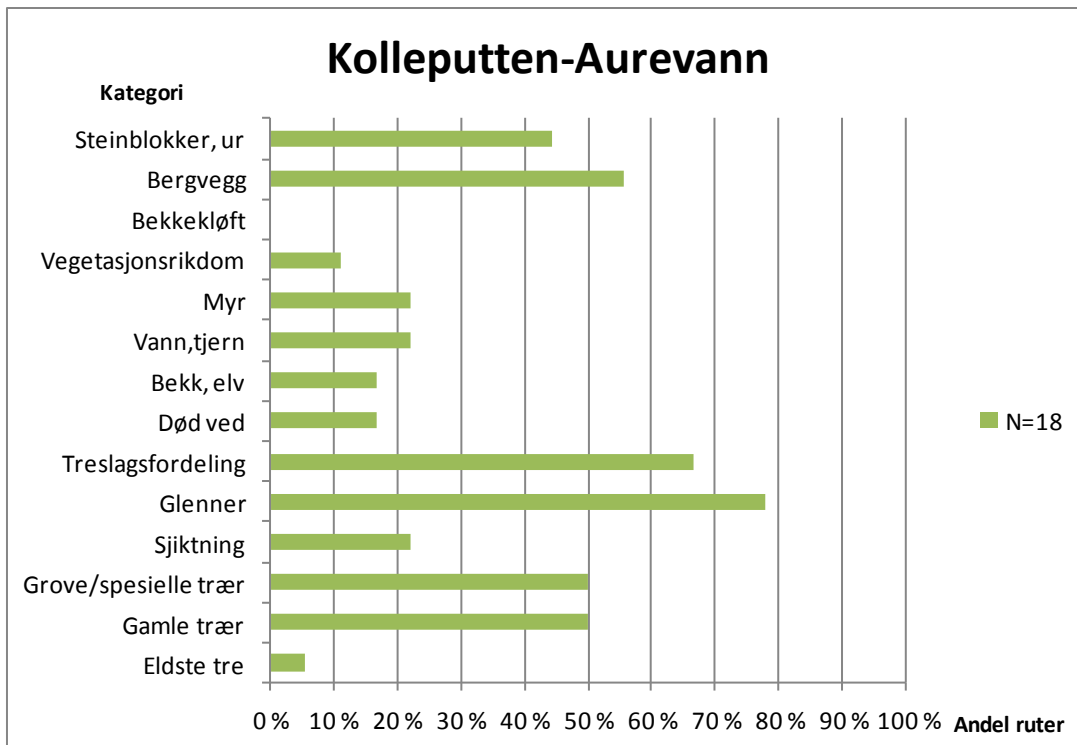
Området er lettest tilgjengelig fra parkeringsplassen ved Tobonn, der det går stier i flere retninger. Herfra går det også skiløyper, men ingen gjennom undersøkelsesområdet. Området er således relativt lett tilgjengelig for større befolkningsgrupper, men pga. at sørhellingene til Åmotskollene er svært bratte, går det lite stier opp på plataet.

Verdisetting etter rutenettmetoden

18 ruter er undersøkt. Området scorer relativt lavt på skogelementer (1,73), lavt på landskapselementer (1,03) og middels på opplevelseselementer (10 poeng). Halvparten av rutene har score på kategorien *gamle trær* og *gamle og spesielle trær*. Gamle og spesielle trær utgjøres særlig av større, karakteristiske furuer over 30 cm i brysthøydiameter, som er vanlig i større deler av området. Det er relativt få ruter med sjiktning, mens det er glenner i de fleste rutene. Bare tre av rutene slår ut på død ved. Området har lite vassdrag og myr, og få av rutene har innslag av rikere vegetasjonstyper. De fleste rutene i liene har mye steinblokker/ur og bergvegger, og disse elementene har score på ca. 50 % av rutene.

Rutenettmetoden indikerer samlet sett at det er lite gamle trær og lite død ved. Innslaget av grove, spesielle og gamle trær er betydelig (hovedsakelig furu). Skogen er stort sett åpen og det er lite sjiktning. De fleste rutene har score på treslagsblanding. Dette er hovedsakelig av blandingsskog av gran og furu, men i liene er det en del lauvtreinnslag. Det er begrenset med bekker, myr og tjern og lite rike vegetasjonstyper. Terrenget er stedvis svært kupert med betydelig innslag av bergvegger og steinblokker og ur.

I forhold til områdestørrelsen scorer lokaliteten relativt høyt på opplevelseselementer ved at det er flere utsiktspunkter, innslag av rikere skogtyper og god variasjon i topografiske storformer.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 18.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Kommunal kartlegging av naturtyper i området skjedde i 1999, og to lokaliteter er kartlagt innenfor verneforslaget (Blindheim 2000, Blindheim og Olberg 2009). I tillegg finnes noen observasjoner i artskart. Asker og Bærum lokallag av NOF har registrert fuglearter i området (www.nofoa.no og Bøhler 2010). Det er registrert to MIS-tiltaksenheter ved Kolleputten og ved Haukedalsbekken.

Beliggenhet

Området ligger på et åsparti NØ i Lommedalen i Bærum kommune ca 1 km nord for kulturlandskapet rundt gården Nordre Åmot. Det grenser til Aurevann i vest, til sammenhengende skogområder i Bærumsmarka i øst og nord.

Naturgrunnlag

Topografi

Området består av to kollepartier som når opp i ca 400 moh. Mellom disse går det en tydelig dal fra Kolleputten i nord til kulturlandskapet i Lommedalen i sør. Kollepartiene er omgitt av dalsider i Ø, S og V. I sør og øst er det bratte lier med stedvis stup og bergvegger og med mye rasmark. I vest heller terrenget relativt slakt ned mot Aurevann. I nord er området småkupert og grenser til myrområder. Toppartiene er småkupert med mindre daler, myrer og kollepartier. Kollepartiene utgjør et tydelig landskapselement i den NØ delen av Lommedalen.

Geologi

Vulkanske bergarter og kvartsynitt og syenitt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Grense mellom boreonemoral sone og sørboreal sone, svakt oseanisk seksjon (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

De høyereliggende delene av terrenget består hovedsakelig av lyngfurskog. Furu er dominerende treslag, med gran i undersjikt. Blåbærgranskogen dominerer i øvrige deler av toppartiene. De høyeste delene av terrenget er lavbonitetsområder med lite innslag av lauvtrær.

I dalføret ved Kolleputten er vegetasjonen stedvis rikere med innslag av høgstaudeskog, lågurtgranskog og gransumpskog. Det er lite myr i området bortsett fra myra nord for Kolleputten og en del myrdrag i vesthellinga mot Auretjern. I nordvestre kant av området er det også noe høgstaudegranskog langs bekken som renner ut i Aurevann.

I sørhellingen er det mange steder rasmark med innslag av edle lauvtrær som spisslønn, alm, lind og ask. I SØ er det et større areal med eldre furu på ca. 150 år med dimensjoner opptil 50 cm i brysthøyde. For øvrig finnes bjørk, selje, rogn og hassel og einer.

I vestskråningen mot Aurevann dominerer lyngfurskog og blåbærgranskog. Furu er dominerende treslag, men det er også mye gran og en del osp med dimensjoner opptil 30-40 cm her. I skråningen i SØ er det osp med dimensjoner opptil 30-40 cm.

Totalt sett er det betydelig treslagsblanding i området, hovedsakelig gran og furu, men i liene er det også betydelige innslag av lauvtrær.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

I furskogsområdene finnes de tradisjonelle lyngartene blåbær, tyttebær, blokkebær og røssllyng. Vegetasjonen er fattig på arter.

I høgstaudegranskogen ved Kolleputten vokser blant annet turt, skogmarihand, tyrihjel, firblad, enghumleblom, strutseving, hvitveis, trollbær, fugletelg og maiblom.

Skogstruktur, påvirkning

Den eldre furskogen i området er 100-150 år gammel, den eldre granskogen ca. 100 år. Det er stubber i det meste av området. Det er en del spredte gadder av furu av noe mindre dimensjoner.

Granskogen på begge sider av Kolleputten er nokså ensjiktet. Det samme gjelder mye av furuskogen. I øvrige deler av området er det ofte en viss sjiktning pga. treslagsblandingen. Det er få store trær bortsett fra mange storvokste furuer i SØ, noen store, eldre grantrær i kjerneområdet NØ for Kolleputten og enkelte steder bjørk opptil 40 cm i brysthøydiameter. Ved Kolleputten vokser gran på opptil 60 cm i brysthøyde.

I S og NØ grenser området til yngre skog. Det er også partier med yngre granskog innenfor undersøkelsesområdet i den sørlige delen.

I liene er skogen for en stor del sjiktet, mens den stedvis er åpen og uten sjiktning i furuskogsområdene på kollene. Det er generelt lite stående ved og begrenset med læger. I bekkekløfta sør for Kolleputten og i SØ del av lia er det noe død ved av gran og lønn som er lite til middels nedbrutt. Vest for Kolleputten, og langs bekken som renner ut i Aurevann i NØ, er det noe læger av gran av relativt små dimensjoner, lite til middels nedbrutt. I sistnevnte område var det også mye hengelav i form av gubbeskjegg. Mest læger finnes i gammelskogsområdet NØ for Kolleputten der det finnes en del større læger som er mye nedbrutt. Det er også mye læger, særlig av gran i den registrerte naturtypen ved Haukelibekken.

Det går en traktorvei fra veien til Auretjern og opp til Kolleputten. Denne har vært utgangspunktet for skogsdrifter tidligere samt at den er brukt i forbindelse med hogst i områdene SØ og Ø for Kolleputten i 2011. Driftene omfatter både mindre flatehogster og gjennomhogster. De har redusert verneverdiene og ført til kjøreskader med dype hjulspor.

Det er flere hytter i områdene Ø og N for Kolleputten. Grensene er foreslått slik at færrest mulig hytter inngår i verneforslaget.

Vesthellinga mot Aurevann har ingen tydelige stier i bruk. Her det gjennomført en god del gjennomhogster de siste år der gran er tatt ut, furu satt igjen.

Aurevann er reservedrikkevannskilde for Bærum kommune. Det er ikke tillatt å bade i tjernet og det er restriksjoner på bruk innenfor et 100 m bredt belte rundt vannet.

Kolletoppen er et flott utsiktspunkt som er tydelig markert i terrenget. En mindre sti fører fram til toppen.

Endring i naturtyper

Det er ikke gjort endringer i eksisterende naturtyper eller lagt inn nye innenfor undersøkelsesområdet.

Artsmangfold

Av rødlistede arter knyttet til død ved er svartonekjuke (NT) registrert SØ i området og signalarten lungenever S for Kolleputten (www.artskart.no). Gubbeskjegg (NT) ble funnet flere steder. Den opptrådte i større forekomster ved bekken NV i området.

NØ for Kolleputten finnes den hensynskrevende vegetasjonstypen høgstaudegranskog. Det er også noe høgstaudekog i registrert naturtype ved Haukedalsbekken i SV. Ved Kolleputten er vekstforholdene gode med innslag av typiske arter knyttet til vegetasjonstypen og større dimensjoner av både levende og død ved. Det ble ikke funnet rødlistede arter knyttet til død ved, men lokaliteten har stort potensial på sikt for økt mangfold knyttet til gammel skog på høg bonitet. Av andre nøkkelementer finnes en bekkekløft med en god del død ved både av gran og alm der bekken fra Kolleputten renner ned i brattlia. I tillegg omfatter naturtypen i SØ ved Haukedalsbekken en bekkekløft.

Alm (NT) og ask (NT) finnes spredt i området, men særlig knyttet til rasmarka i sør. Her finnes også hasselkratt og det er et potensiale for funn av rødlistede arter knyttet til edellauvskog i rasmarka.

NOF har påvist minst 41 fuglearter i området mellom Tobonn – Åmotkollene. Mange av artene er typiske arter knyttet til eldre barskog som granmeis, fuglekonge, toppmeis, svartmeis, rødstrupe og duetrost ([www.artskart](http://www.artskart.no) og [www.nofoa](http://www.nofoa.no)). Skogsnipe er påvist hekkende i Kolleputten (Bøhler 2004). Alle tre skogsfuglartene jerpe, orrfugl og storfugl er observert innenfor området ([www.nofoa](http://www.nofoa.no)). Bestanden av storfugl innenfor kommunen er liten (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009).

Deler av området har gammel gran- og barblandingsskog med storvokste furuer som er velegnede leveområder for storfugl. Spetteartene gråspett, tretåspett, grønnspett, flaggspett og svartspett er observert i området, eller i tilknytning til området (www.nofoa.no).

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Naturtypekartlegging i Bærum (Blindheim 2000).

1. Haukedalsbekken

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet, utforming sørboreal blandingskog

BM verdi: C

Areal: 21 daa

UTM: Ø 0247630 N 6659251

Hoh: 250-280 m.

Området ble registrert i forbindelse med Levende Skog-prosjektet og inventert i forbindelse med naturtypekartleggingen i Bærum i 1999 (Blindheim 2000). Området består av en dal med steile bergvegger i sør og rasmark i nord. Det er død ved av gran, boreale lauvtrær og edellauvtrær i alle faser av nedbrytning. Det finnes noe gadd av gran og lønn og noen grove bjørker, gråor og lønn. Det er et viktig område med potensial for arter knyttet til død ved, blokkmark og bergvegger, og for insekter som begunstiges av soleksponert skog. Det går en hestevei gjennom den sørlige delen av bestanden.

2. Kolleputten

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: C

Areal: 48 daa

UTM: Ø 0247419 N 6659780

Hoh: 350-400 m

Området er tidligere kartlagt i forbindelse med naturtypekartleggingen i Bærum.

Det består av et nokså intakt vann- og myrsystem omgitt av gammel granskog. I vest er det blåbærgranskog, lågurtgranskog og et parti med høgstaudegranskog. I myrområdene er det innslag av gransumpskog. I den gamle granskogen øst for tjernet finnes læger i alle nedbrytningsstadier og med nokså store dimensjoner. Her er enkelte av granene opptil 60 cm i brysthøydiameter. Det finnes også enkelte edellauvtrær av lønn og alm. Lungenever er tidligere funnet på lønn i området. Vest for tjernet er det mer ensjiktet blåbærgranskog med lite død ved. Biotopen kan sees på som et restaureringsområde med godt potensial for å huse et artsrikt mangfold knyttet til gammelskog på sikt. I 2011 er det foretatt hogst i utkanten av området i øst.

Tabell: Artsfunn av rødlistede arter eller signalarter fra Aurevann/Kolleputten

Norsk navn	Vid.navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmantosa</i>	NT	Noen	Sweco 2011	Spredt, særlig i N
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	1	Blindheim 2000	1
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Spredt	Sweco 2011	Flere
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Spredt	Sweco 2011	Flere
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	1	Blindheim 2000	1
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	LC		www.nofoa.no	
Duetrost	<i>Turdus viscivorus</i>	LC	Ukjent	Artskart	

Avgrensning og arrondering

Forslag til grenser er trukket langs Aurevann i vest. I NV er den trukket i flatekanten mot en større hogstflate nord for bekken. Eldre granskog med mye gubbeskjegg sør for bekken inngår i forslaget. I sør er grensa beholdt slik at et eldre furubestand inngår. Øst for Krokollen utvides grensa noe mot øst for å ta med mer av en åpen 150 år gammel furuskog. I NØ justeres forslaget noe for å få til en mer naturlig avgrensning mot myrområdene lenger nord.

Vurdering og verdisseting

Tabell: Kriterier og verdisseting for kjerneområder og totalt for Aurevann-Kolleputten. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisseting i metodekap. 1. Haukelibekken V, 2. Kolleputten.

Navn	Urrørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike veg. typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle barttrær	Samlet verdi
Hele området	*	*	***	**	**	* (**)	*	**	*	**	*	**	*
1.Haukedalbekken	**	*	**	*	*	*	**	*	*	**	*	**	*
2.Kolleputten	*	*	**	*	*	*	**	**	**	*	*	**	*

Samlet verdi for området er satt til en stjerne *, lokalt verdifulle. Området har et begrenset areal, scorer relativt lavt på artsmangfold knyttet til død ved, men bra på treslagsblanding. En svært liten andel av arealet utgjøres av rikere vegetasjonstyper og gamle trær. Den midtre del av området har mye yngre skog i tillegg til at det er gjennomført flere hogster øst for Kolleputten i 2011. Det er en mindre bekkeløft og to forekomster av høgstaudegranskog i området. Kjerneområdet ved Kolleputten har store dimensjoner av gran, men det er ikke påvist rødlistearter knyttet til død ved.

Området oppfyller i noen grad mangler ved skogvernet (Framstad m.fl. 2003) ved at hensynskrevende skogtyper inngår. Arealet er imidlertid begrenset. Det er få kartlagte rødlistede arter knyttet til gammel skog og arealet totalt sett vil i liten grad oppfylle krav til nye skogvernarealer.

Referanser

Blindheim, Terje 2000. Kartlegging og verdisseting av naturtyper i Bærum. Siste Sjanse-rapport. 36s. .

Blindheim, T og Olberg, S. 2009. Status for naturtypekartlegging i Bærum kommune per 2009. Biofokusrapport 2009-12.

Bøhler, T. 2004. Skogsnipeforekomster i Asker og Bærum. Notat 6s.

Bøhler, T. 2010. Viltkartlegging i Bærum kommune 2010. Utvalgte fuglearter. Rapport 32s.

Bøhler, T. 2010. Fuglelivet i Asker og Bærum. Rapport 273 s.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009. Storfuglleiker i Oslo og Akershus. Rapport 1-2009.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens Kartverk, Hønefoss.

Siste Sjanse 2001. Viltkartlegging i Bærum kommune. Siste-Sjanse notat 2001-4. 20s.

Internett:

www.Artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no
www.skogoglandskap.no
www.riksantikvaren.no
www.nofoa.no

Pers medd:
Terje Bøhler, Asker og Bærum lokallag av NOF

Bilder fra området

Vestre del av området sett fra Burudvann. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Sydlike del av området sett fra Lommedalen. Kolletoppen til v., Kroktoppen til høyre.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Liten bekkekløft i bekken som renner fra Kolleputten. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Sti mot Kolleputten. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra Kolletoppen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kolleputten. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Sti til en av hyttene like nord for området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Høgstaudegranskog i kjerneområde ved Kolleputten. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Furuskogen ved Kroktoppen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra strandsonen i Aurevann. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kolleputten, Aurevann

Areal

767daa

Naturverdi *

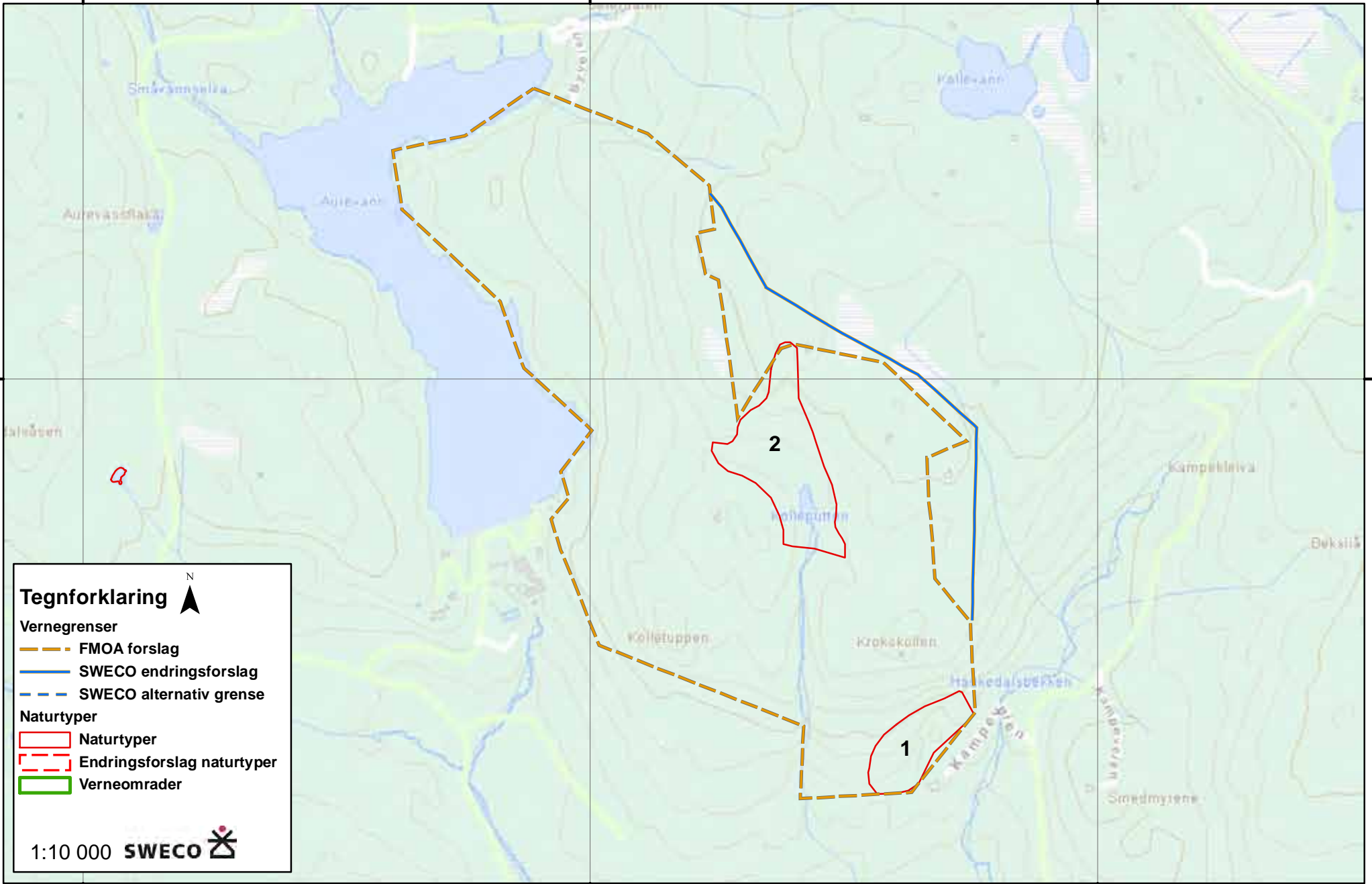
246000.000000

247000.000000

248000.000000

6660000.000000

6660000.000000

Tegnforklaring

Vernegrenser

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:10 000

SWECO

246000.000000

247000.000000

248000.000000

80

Områdets navn
Ringsås
Referansedata

Fylke: Akershus
 Kommune: Bærum
 Registrant: Mats Finne
 Dato feltreg: 17.06.11 og 24.06.11
 Kartblad: 1814 I

UTM-sentralpunkt: N 6649016, Ø 245400
 Vegetasjonssone: Boreonemoral sone
 Areal: 516 daa.
 Høyde over havet: 110-265 moh.
 Naturverdi: Nasjonalt verdifullt ***(**)
 Friluftsverdi: Skog 4,05, landskap 1,00 og opplevelse 9.

Sammendrag

Ringsås ligger like vest for jordbrukslandskapet på Tanumplatået i Bærum kommune, og i den østre utkanten av Vestmarka. Området består av en langstrakt åsrygg i N-S retning med bratte skrenter både på øst- (mot Ståvivann) og vestsiden (mot innmarka på Sørbråtan). Østsiden av åsen består av rombeporfyr, mens berggrunnen i den vestre delen er silurisk sandstein. Toppryggen har tynt løsmassedekke, mens det i lisdene er ulike marine avsetninger og morenemateriale som gir grunnlag for en rik flora.

Eldre naturskog av bærlyngtypen dominerer åsryggen, mens det i skråningene i øst og vest er god forekomst av rikere vegetasjonstyper som gråor-heggeskog, lågurtskog og alm-lindeskog med hassel i busksjiktet. Nordre og østre del er noe påvirket av moderne skogsdrift i form av mindre hogstflater og yngre produksjonsskog. I de bratte lisdene, som har en variert treslagsblanding, er det tydelig en lang kontinuitet i skogbildet, og det er god forekomst av død ved i grove dimensjoner og i ulike nedbrytningsstadier.

Det er avgrenset 2 kjerneområder innenfor utredningsområdet som begge består av naturtypen *rik blandingskog i lavlandet*. Det ene området, i vest-skråningen, er i sin helhet innenfor utredningsområdet og strekker seg i hele utredningsområdets lengde. Det andre er i øst-skråningen av åsen og strekker seg utenfor området i sør.

Ringsås har rik forekomst av rødlistearter med død ved som vekstsubstrat, som indikerer lang kontinuitet i skogen. I tillegg er det god forekomst av treslagene ask og alm (begge NT). Det er til dels tett foryngelse av den fremmede arten edelgran i nordre del av området, samt skogskjegg og kjempebjørnekjeks i søndre del.

Naturverdiene i Ringsås finnes i hovedsak i de to avgrensede kjerneområdene, som har skog med lang kontinuitet på rike vegetasjonstyper, og god tilgang på død ved av ulike treslag i alle nedbrytningsstadier. Funn av en rekke rødlistede indikatorarter knyttet til død ved understreker dette. Verdien settes under litt tvil til *** - nasjonalt verdifullt, da arealene utenfor kjerneområdene ikke inneholder særskilte biomangfoldverdier. Området oppfyller delvis mangler ved skogvernet, ved at det har partier med rik edelløvsog, og god forekomst av rik kontinuitetsskog med mange registrerte rødlistearter av lav og vedboende sopp.

Feltarbeidet

Området ble befart 17.6.2011 og 24.6.2011. Været under befaringen var regn og regnbyger. Område anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

En noe større område enn utredningsforslaget fra FMOA ble foreslått av Skui vel. De begrunner forslaget med at området er mye brukt til enkelt naturbasert friluftsliv og har en høy friluftsverdi på grunn av en stor variasjon av naturtyper og en dramatisk natur.

Friluftsverdier

Utredningsområdet ligger i Ringsås, som er en lang smal åsrygg i N-S retning, med bratte lisdene både i vest mot Jordbru og Sørbråten, og mot Ringi gård og Ståvivannet i øst. Området ligger i den østre utkanten av Vestmarka på grensen mot kulturlandskapet på Tanumplatået. Det tilgrensende Tanumplatået har et variert kulturlandskap med aktivt landbruk, gammel bebyggelse (som Tanum

kirke), flere viktige kulturbetingete naturområder, og er et område av svært stor kulturhistorisk interesse (Løvdal 2003).

Nord for Ringsås ligger en miniatyrskyttebane, som også brukes til skiskyting, og en lerduebane (til treningsskyting med haglegevær) som drives av Bærum jeger- og fiskerforening. En lysløype fra Skui går tett inn mot utredningsområdet i nord og vest.

Det ligger en modellflybane i østkanten av innmarka vest for Ringsås.

Det går en tydelig, men umerka sti gjennom området fra sør til nord, som starter ved Jordbru og kommer ut ved Jansbråtan og Tyskestua i sørøst. Stien er bred og tydelig det første partiet fra Jordbru og frem til en gapahuk nordøst i området, og blir noe smalere videre sørover. Utover denne stien er det en del små stier og dyretråkk på kryss og tvers i åsen.

Det finnes en gapahuk langs hovedstien gjennom området, på en kolle nordøst i utredningsområdet. Gapahuken har benker og en støpejernsgrill med røykhet under tak, og ligger med fin utsikt mot Kolsåstoppen og store deler av vestre Bærum.

I tillegg til utkikkspunktet ved gapahuken har åsen flere punkter med utsikt både til jordbrukslandskapet på Søbråten og østover mot bebyggelsen i vestre Bærum. Ut fra bredden og slitasjen på stiene i åsen virket de å være lite brukt av turgåere bortsett fra hovedstien til og fra gapahuken. Deler av området er bratt og byr på dramatiske naturopplevelser, men er antagelig på grensen til å være for strabasiosøst og i overkant utfordrende for den jevne turgåer. Enkelte områder har stup og bratte skrenter

Området består av en variert og spennende natur, og i øvre deler har åsen er det flate partier med åpen bærlyngskog og storvokst furu.

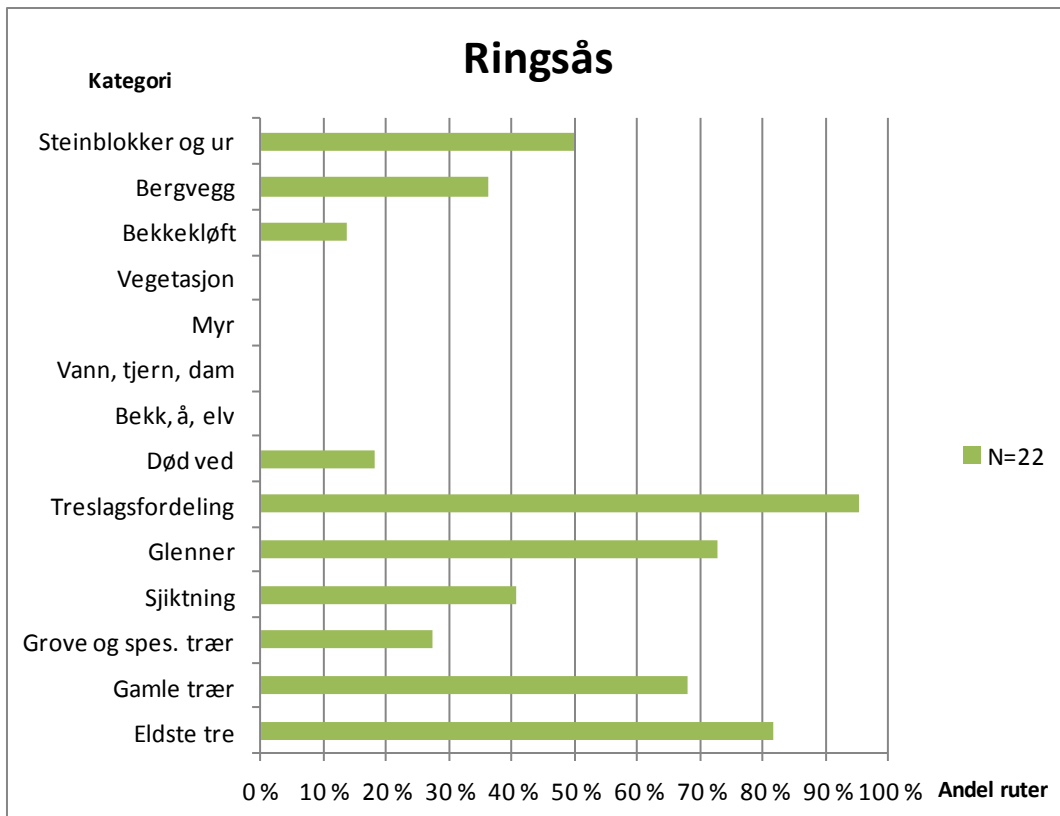
Etter befaring virker området for krevende for vanlige turgåere på grunn av et svært bratt terreng, og fordi deler av området (i sør og øst) består av storsteinet ur som det er vanskelig å bevege seg i.

Verdisetting etter rutenettmetoden

22 ruter ble undersøkt. Området scorer svært høyt på skogelementer (4,05). De fleste rutene som ble registrert var i øvre del av åsen, som for en stor del hadde blåbærskog og eldre furudominert bærlyngskog med høyt innslag av gamle trær, og en del grove spesielle trær (krokete og vridde furutrær, og enkelte grove lauvtrær). Skogen hadde variert treslagsfordeling, og med mye glenner og stedvis en del understandere av gran som ga flere sjikt.

For landskapselementer hadde området en lav score (1,00). Det ble registrert noen bekkeløfter og bergvegger, en god del steinblokker og ur (spesielt i vest, sør og sørøst), men få vannelementer eller myrer. De bratte liene på begge sider av Ringsåsen er til dels rike, men ingen av rutene falt innenfor de rike vegetasjonstypene.

Opplevelsesdimensjonen fikk middels score (9). Området har mange ulike naturtyper og vegetasjonstyper, men få landemerker og kulturmiljøer.

Figuren viser hvor stor andel av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 22.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Det siste som er gjort av naturundersøkelser i området er en naturtypekartlegging gjennomført i 2006 og 2007 (Michelsen m.fl. 2008). Innenfor utredningsområdet ble det registrert en rekke rødlistede arter av vedboende sopp, moser og lav. Det er også avgrenset 2 naturtypefigurer – begge klassifisert som *rik blandingskog i lavlandet*.

Området omkring Ramsås, Ringsås og Kattås har vært besøkt av botanikere gjennom lang tid. I de siste tiår er de rike myr- og sumpområdene kartlagt av Moen og Wischmann (1972), og Høiland (1988) har beskrevet truede planter i området. Blindheim (1999) og Hofton m.fl. (2004) har tidligere gjort registreringer av naturtyper i området.

Det er registrert 3 MIS-figurer innenfor utredningsområdet. Dette er områder med gamle trær, mye død ved og grove lauvtrær.

Beliggenhet

Området ligger like vest for Tanumplatået i utkanten av Vestmarka i vestre Bærum. Ringsås er en langsmal åsrygg mellom Ståvivann og innmarka til Ringi gård i øst og det trange dalføret sørover fra Jordbru i vest. Den sørvestre delen av området grenser til Trollmyr NR, som består av rik sumpskog (gråor- og svartorsumpskog) langs en meanderende bekk. Utredningsområdet er avgrenset av en markert sti i nordøst, og går midt i lia i sørøst. I vest går grensen for området langs bunnen av den bratte lisiden.

Naturgrunnlag

Topografi

I øvre del av åsen finnes en del flate partier, mens lisidene både på øst- og vestsiden er til dels stupbratte. Det høyeste punktet på Ringsåsen er ca. 265 moh.

Geologi

Østre del av åsen består av rombeporfyr, mens den vestre delen består av silurisk sandstein. Det meste av utredningsområdet har et tynt løsmassedekke, men i dalføre på vestsiden og delvis i lisiden finnes ulike marine avsetninger og morenemateriale som gir grunnlag for en rik flora.

Vegetasjonsgeografi

Området ligger i boreonemoral sone (Moen 1998) – dvs. overgangssonen mellom de sørlige boreale barskoger og varmekjære løvskoger.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Den høyereliggende delen av åsen er dominert av eldre bærlyngskog med furu som hovedtreslag og underskog av gran, bjørk, osp og rogn. Noe lavere og i søkkene er det blåbær- og lågurtskog med dominans av gran. I rike fuktige partier er det innslag av gråor-heggeskog av høgstaudeutforming. I liene i både i øst og vest er vegetasjonen stort sett av lågurtypen. Her er det også dominans av gran med innslag av furu, osp og eik, og stedvis innslag av eik, spisslønn, gråor og selje. Innimellom er det mindre partier med alm-lindeskog med hassel i busksjiktet.

I nordre del av utredningsområdet var det til dels tette bestander med edelgran i knehøyde. Trærne så ut til å formere seg lett på skyggefulle steder i bestander av naturlig gran. Edelgrana var relativt hardt beitet – trolig av elg.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Liljekonvall var vanlig over store deler av åsryggen. I høyereliggende deler av området var blåbærlyngen dominerende med innslag av røsslyng. På noe rikere partier i furuskogen fantes marimjelle, maiblom og einstape. I enkelte rikere søkk med gråorheggeskog ble det registrert skogburkne, firblad, gaukesyre, hvitveis, skogsveve og tyrihjelms.

Skogstruktur, påvirkning

Det er blitt drevet noe hogst i de lettere tilgjengelige og rike delene utredningsområdet. De grandominerte søkkene nord i området er for en stor del avvirket og består nå av produksjonsskog med alder opp til ca. 60-70 år. Det var også noe ny hogst på grensen mot utredningsområdet i nordøst, og innenfor utredningsområdet i sørøst. Store deler den furudominerte skogen i øvre del av åsen er ikke avvirket. Det har sannsynligvis blitt drevet plukkhogst i området i tidligere tider, men det finnes ikke spor etter dette i dag bortsett fra at skogen er relativt åpen.

Øverst på åsryggen i den midtre og søndre del av området står den eldste skogen, som er furudominert og i følge skogbruksplanen har en snittalder på 140 år. De bratte liene både på øst- og vestsida, har vært for vanskelig tilgjengelige for hogst selv i tidligere tider med bruk av hest til utkjøring. Her er derfor lang kontinuitet i skogbildet og mye død ved i grove dimensjoner og ulike nedbrytningsstadier. Her finnes også en del svært grove eldre trær – grantrær med opp mot 60 cm diameter i brysthøyde og eiketrær opp mot 70-80 cm.

Utover skogsdrift i deler av området er det lite annen påvirkning. Det går en markert, men umerka sti fra Jordbru inn til en gapahuk nordøst i området. Stien går videre sørover til Ringi gård, men denne virker mindre brukt. Bortsett fra en del ferdsel inn til gapahuken virker ikke området mye brukt av turgåere.

Endring i naturtyper

Det er relativt nylig (2006 og 2007) blitt avgrenset to store naturtypeområder klassifisert som *rik blandingskog i lavlandet*, der det ene i sin helhet faller innenfor utredningsområdet, og hoveddelen av det andre faller innenfor. Det foreslås ikke justeringer i avgrensning av disse.

Artsmangfold

På grantrær i ulike nedbrytningsstadier i lia mot Sørbråtan fant Michelsen m.fl. (2008) de rødlistede artene klengekjuka (VU), svartsonekjuka, rynkeskinn (NT), duftskinn (NT) og rosenkjuka (NT). Eikegreinkjuka (NT) ble funnet på noen hule eiker. På styvingsalm ble det funnet narrepiggsopp (NT). På Artskart er det også registrert funn av ruteskorpe (NT, registrert av Biofokus) på eik og rustdoggnål (NT) trolig på gran i dette området.

I den østre naturtypefiguren rapporterer Michelsen m.fl. (2008) at det er registrert kastanjelundlav (*Bacidia biatorina*, VU) som eneste rødlistede lavart i området. På gran ble det også her funnet klengekjuka (VU) samt svartsonekjuka (NT) og rynkeskinn (NT). Av andre interessante arter som ikke er rødlistede, ble det registrert den regionalt sjeldne trebukken *Saperda perforata*, som er en sørlig bille-art knyttet til trær av slekten *Populus* (blant annet osp). Sportegn og observasjoner av tretåspett, som er knyttet til eldre suksesjoner av barskog, ble registrert flere steder i åsen.

Hekkende flaggspett ble registrert under befaring i den øvre furudominerte del av åsen.

Av fremmede uønskede arter ble det registrert tette foryngelser av edelgran (*Abies alba*) nord i området, og skogskjegg (*Aruncus dioicus*) ble registrert helt i sørenden under befaring. Sør i området er det tidligere også registrert kjempebjørnekjeks (*Heracleum mantegazzianum*), rødhyll (*Sambucus racemosa*) og svarthyll (*Sambucus nigra*).

Kjerneområder

1. Ringsåsen

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet
 BM-verdi: Verdi A
 Areal: 109 daa

UTM: N 6648846, Ø 245260
 Hoh.: 170-250 m

Kjerneområdet er en avgrenset naturtypefigur klassifisert som rik blandingskog i lavlandet (Michelsen m.fl. 2008). Området er langt og smalt (1400 m langt og 160 m på det bredeste), og omfatter omtrent hele vestlia i Ringsåsene. Figuren grenser mot Trollmyr NR i sørvest, og til en annen naturtypefigur i den østre lisen (*Ringsåsen SØ*). Lia har til dels gammel skog, men også partier med ordinær furu- og granskog. Det er mye død ved av flere forskjellige treslag i alle nedbrytningsstadier. Området har et

variert skogbilde med bl.a. innslag av gammel eikeskog, alm-lindeskog og gammel granskog. Nedre del av skråningen har en rekke grove hule eiker – mange av dem er døde og noen falt til bakken. I øvre del finnes særlig mye død ved og gamle trær av osp, bjørk og gran. Alm, lind, hassel og lønn finnes spredt i lokaliteten. Dominerende vegetasjonstype er lågurt. Det finnes store områder med blokkmark.

Michelsen m.fl. (2008) har tidligere registrert de rødlistede artene klengekjuke (VU), svartonekjuke (NT), rynkeskinn (NT), duftskinn (NT), rosenkjuke (NT) og eikegreinkjuke (NT).

2. Ringsåsen SØ

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet
 BM-verdi: Verdi A
 Areal: 140 daa

UTM: N 6648566, Ø 245448
 Hoh.: 150-250 m

Det andre kjerneområdet ligger sør i den østvendte skråningen av Ringsåsen. Området er en avgrenset naturtypefigur av typen rik blandingskog i lavlandet (Michelsen m.fl. 2008). Det grenser mot kjerneområdet *Ringsåsen V*, men strekker seg lenger sørover i åsen – også utenfor utredningsområdet. Figuren er utstrakt i nord-sør retning (ca. 900 m langt) og er ca. 260 m på det bredeste. Det er et område med flatehogst øst for området, der det er på det smaleste.

Området har et variert skogbilde både mht treslagssammensetning og skogens alder. I deler av området har vært drevet noe plukkhogst, og snittalderen er ikke særlig høy, men stedvis er det god forekomst av gamle grove trær. Treslagssammensetning og vegetasjonstyper i området er variert, fra bærlyngskog høyest i åsen, med overgang til blåbærskog, lågurtskog, alm-lindeskog og lågurt-eikeskog i lia. Lia har god forekomst av edelløvtrær som lind, eik, hassel spisslønn og noe ask. For øvrig finnes bjørk, osp, rogn, selje og gråor i tillegg til furu og gran. Spesielt eik finnes i svært grove dimensjoner og flere nedbrytningsstadier, men det forekommer også svært gamle trær av både bjørk, lønn, lind og gran. Floraen i området er forholdsvis artsfattig lågurttipe. Det er store områder med blokkmark.

Registrerte rødlistearter i området er i første rekke vedboende sopp. Michelsen m.fl. (2008) har blant annet registrert kastanjelundlav (VU), klengekjuke (VU), svartonekjuke (NT), og rynkeskinn (NT), ruteskorpe (NT) og oksetungesopp (NT).

Tabell. Artsfunn fra Ringsåsen (Kjerneområder: 1 = Ringsåsen V, 2. = Ringsåsen SØ).

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistes tatus	Antall lokaliteter	Kilde	Kjerne-områder
Klengeskjuke	<i>Skeletocutis brevispora</i>	VU	Min 2	Michelsen m.fl. 2008	1 og 2
Kastanjelundlav	<i>Bacidia biatorina</i>	VU	1	Michelsen m.fl. 2008	2
Svartonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Min 2	Michelsen m.fl. 2008	1 og 2
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	Min 2	Michelsen m.fl. 2008	1 og 2
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	1	Michelsen m.fl. 2008	1
Narrepiggsopp	<i>Kavinia himantia</i>	NT	1	Michelsen m.fl. 2008	1
Ruteskorpe	<i>Xylobolus frustulatus</i>	NT	1	Artskart	1 og 2
Oksetungesopp	<i>Fistulina hepatica</i>	NT	1	Michelsen m.fl. 2008	2
Rustduggnål	<i>Sclerophora coniophaea</i>	NT	1	Artskart	1
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Vanlig	Michelsen m.fl. 2008, Sweco 2011	1 og 2
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Vanlig	Michelsen m.fl. 2008, egen observasjon	1 og 2

Avgrensning og arrondering

Utredningsområdets østgrense virker litt tilfeldig. I nordøst følger grensen en umerka sti inn til en gapahuk, men videre sørover avviker den fra stien. Det vil være mer naturlig om grensen enten fulgte stien hele veien, fulgte en høydekote, eller bunnen av åsryggen mot Ståvivann eller innmarka på Ringi. I vårt forslag til endringer har vi lagt grensa på kote 175.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Ringsåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urrørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	**	**	***	***	**	***	**	***	***	***	***	***(**)
Ringsåsen	***	*	**	***	***	**(***)	***	***	***	***	***	***	***
Ringsåsen SØ	**	*	**	***	*	**(***)	***	***	***	***	***	***	***

Samlet verdi for området som helhet er under tvil satt til 3 stjerner, nasjonalt verdifullt. Årsaken til tvilen er at de verdifulle naturelementene i finnes i de to kjerneområdene (som dekker en stor del av utredningsområdet), og at resten av området ikke er vurdert som spesielt viktig da det har middels til lav bonitet furuskog og en del yngre skog. Biomangfoldverdien i kjerneområdene er knyttet til rike vegetasjonstyper, innslag av edelløvskog, variasjon i vegetasjonstyper, meget god forekomst av død ved av mange ulike treslag og alle nedbrytningsstadier, samt forekomst av flere truede og sårbare arter. Forekomst av rødlistearter var i første rekke knyttet til vedboende sopp, og det er i denne artsgruppen potensialet for funn av flere rødlistearter er vurdert som størst.

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad et. al (2003), oppfylder Ringsås delvis kriterier knyttet til Boreonemoral skog. Dette gjelder i første rekke flere mindre partier med edelløvskog – blant annet rikt hasselkratt. Det er også et område med mange rødlistearter av lav og vedboende sopp knyttet til død ved av ulike treslag og nedbrytningsstadier. Utfra dette får området verdien *nasjonalt verdifullt *** (regionalt verdifullt **)*.

Referanser

Blindheim, T. 2001. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Bærum kommune. Siste Sjanse-rapport 2001-2, s.36.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. – NINA Fagrapport 54: 1-146.

Hofton, T. H., Brandrud, T. E. og Bendiksen, E. 2004. Biologiske registreringer av 11 skogområder på Østlandet i forbindelse med pilotprosjektet "Frivillig vern av skog". NINA Oppdragsmelding 816, s.96.

Høiland, K. 1988. Forvaltningsplan for truede plantearter i Oslo og Akershus fylker. Økoforsk (Diverse publikasjoner), s.62.

Michelsen, F., Blindheim, T., Røsok, Ø. og Klepsland, J.T. 2008. Naturverdier i dalføret Kattås-Jordbru-Ursdalen-Sølvhølen, Bærum kommune. Biofokus-rapport 2008-25.

Wischmann, F. 1966. Ekskursjonsreferat fra Ramsåsen i Bærum. Blyttia 24 (1):41.

Nettadresser

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no
www.skogoglandskap.no
www.riksantikvaren.no

Bilder fra området

Øvre del av åsen er dominert av bærlyngskog (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Bærlyngskog med furu og skjørtegraner. Mange glenner i skogen etter tidligere tiders plukkhogst (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Utsikt fra Ringsåsen mot Søbråtan i vest (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Bildet er tatt øverst i den vestvendte lia. Området har stor variasjon mht treslag, tetthet, mengde død ved og vegetasjonstype. Mye død ved i ulike dimensjoner, treslag og nedbrytningsstadier (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Gapahuk nordøst i utredningsområdet (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS).

Utsikt fra gapahuken østover mot Kolsåstoppen og vestre Bærum
(Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

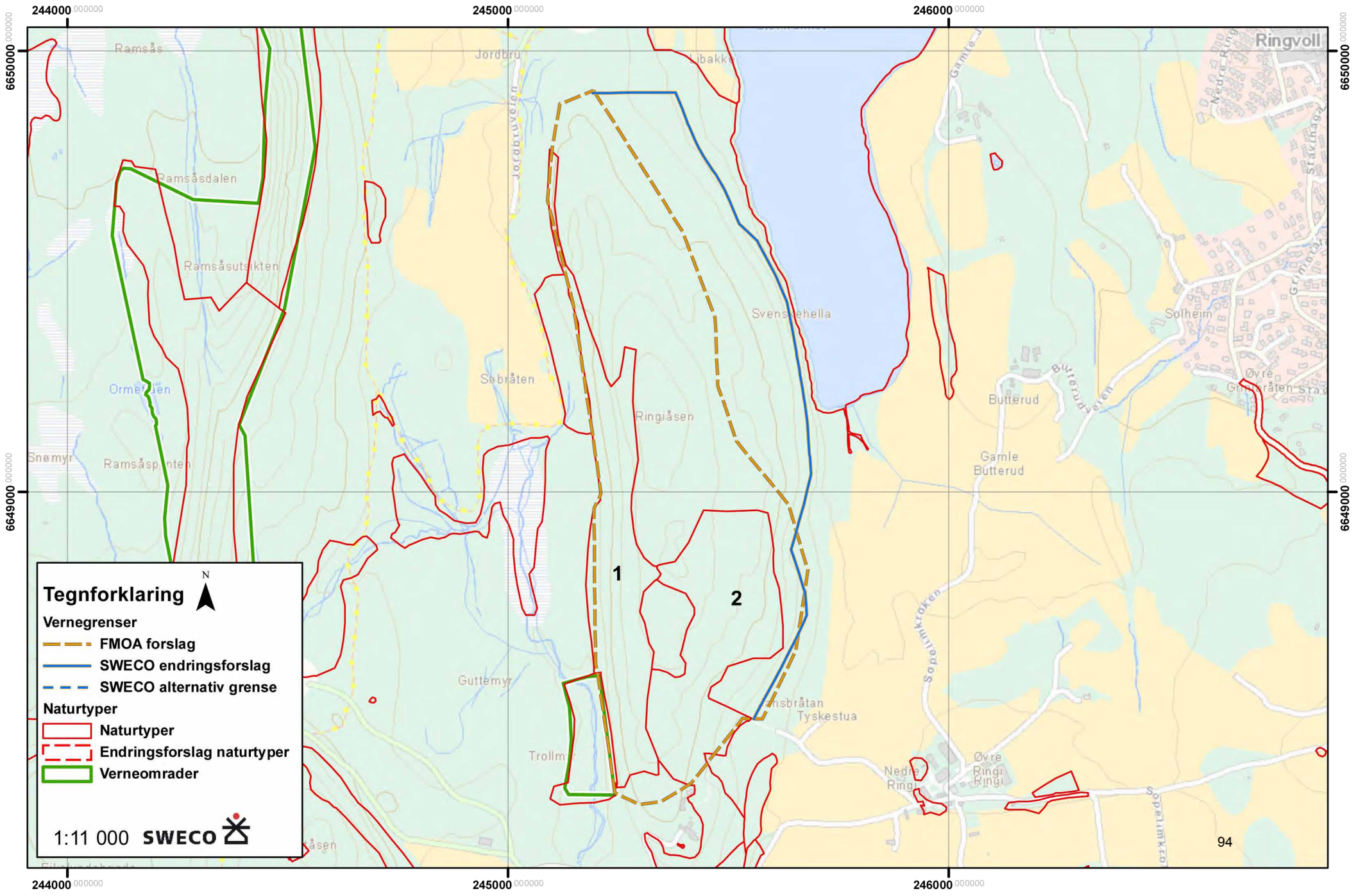
Storsteinet blokkmark i kjerneområdet *Ringsåsen SØ*. En grov gran har gått overende – den høye stubben og lægeret er vekstsubstrat for mose, sopp og lav (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS).

Området har mye død ved av ulikt slag. På bildet er en høystubbe av bjørk. Bildet er tatt øverst i søndre del av *Ringsåsen* (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS).

Relativt grov død mosebegrødd eik. Helt sør i utredningsområdet
(Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS).

Tegnforklaring

Vernegrens

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

Områdets navn
Tjæregrashøgda, Elgkollen
Referansedata

Fylke: Akershus
 Kommune: Bærum
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 08.08.2011
 Kartblad: 1814-1 Asker
 UTM-sentralpunkt: Ø 0250527 N 66583801

Vegetasjonssone: Overgang

sørboreal/boreonemoral.

Areal: 490 daa.

Høyde over havet: 360-483 m.

Naturverdi: Regionalt verdifullt **

Friluftsverdi: Skog 2,63, landskap 2,26 og

opplevelse 9.

Sammendrag

Området ligger NØ i Lommedalen i Bærum kommune på en ås mellom Burudvann i SV og Triungsvanna i NØ. Dalføret forbi Burudvann er en sidedal til Lommedalen. Området består av to høydepartier, Elgkollen og Tjæregrashøgda. Sistnevnte er på 483 moh og er Bærumsmarkas høyeste topp. Berggrunnen består av rombeperfyrr, syenitt og kvartsyenitt.

I forhold til størrelsen på området, er det svært variert med et stort innslag av ulike vegetasjonstyper og treslag. På fattigere deler av området finnes blåbærgranskog. De mest grunnlendte og høyereliggende områdene er det bærlyngskog med furu. På toppen av Tjæregrashøgda er det dominans av røsslyng og einer tilnærmet uten tresjikt. Gran er dominerende treslag samlet sett. Furu finnes spredt i deler av granskogen og på områder med låg bonitet. Det er et stort innslag av lauvtrær, særlig i vest og syd der alm, ask og gråor er vanligst. I tillegg finnes det mye osp og bjørk, noe selje og spisslønn. Osp forekommer ofte i større grupper med middels store dimensjoner både på Tjæregrashøgda og Elgkollen.

Tre kjerneområder er utskilt i Tjæregrashøgda, Elgkollen.

Samlet verdi for området er satt til *regionalt verdifullt* **. Det har et betydelig innslag av rikere vegetasjonstyper i SV-del med mange ulike treslag og en god del død ved. Det er lite kontinuitet i død ved for området som helhet. Det er påvist få rødlistede arter, men potensialet for økt antall rødlistede arter på sikt er god, særlig knyttet til store lauvtrær i deler av området.

Området oppfyller bare i liten grad mangler ved skogvernet bortsett fra at det forekommer flere rikere skogtyper knyttet til edellauvskog. Sydlige deler av området er imidlertid rike tatt i betraktning beliggenheten i Marka.

Feltarbeidet

Området ble inventert 8.8.2011. Skyet oppholdsvær. Området anses som tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Bærumsmarkas venner og NOF - Asker og Bærum lokallag. Begrunnelsen er blant annet at disse berg- og kollepartiener blir ansett å være kulturbærere og identitetsmerker for Bærum og de utgjør fantastiske naturopplevelsesverdier med særskilte kvaliteter for friluftslivet. Felles for bl.a. Tjæregrashøgda er at de har flott utsikt, vilt og vakkert landskap, er lett tilgjengelige samt at de har variert og spennende topografi og/eller flott skog. Området Tjæregrashøgda angis som en naturlig forlengelse av et flott stykke Bærumsmark.

Friluftsverdier

Det går en blåmerka sti fra Brunkollen syd for området via toppen av Elgkollen, over Tjæregrashøgda og videre nordover. Det går også en blåmerka sti rundt toppen av Tjæregrashøgda i østre kant. Det er flere skiløyper gjennom området. En spormaskinkjørt løype går fra Brunkollen via Blekketjern og videre NV-over mot Barilindshøgda. Det går i tillegg en spormaskinkjørt løype fra øst som har utgangspunkt fra utfartsområdene ved Skytterkollen og Fossum: Denne løper sammen med den andre skiløypa ved Blekketjern. Begge løypene er noe terrengbearbeidet. Sommerstid er det også tilgang til området via en noe nedgrodd traktorvei fra Burudvann til Barilindsdalshytta i kanten av verneforslaget. Nærmeste adkomst med bil er fra parkeringsplassen ved Burudvann ca 3 km unna. Med sykkel kan en

sykle forbi Burud gård så langt veien går eller fra veisystemet inn til Triungsvann der det bare er ca. 1 km opp til toppen av Tjæregrashøgda.

Tjæregrashøgda på 483 moh. er Bærumsmarkas høyeste topp. Toppartet har "hedepreg" med åpen røsslyngmark uten større trær og med god utsikt, særlig mot sør. Tidligere stod det et utsiktstårn her. Det er kjentmannspost like ved toppen. I forhold til friluftsliv er vestlia mot Burudvann svært frodig med tett lauvtrevegetasjon eller granskog på blokkrik mark. Den frodige vegetasjonen, mangel på stier og kupert terreng, gjør denne delen mindre egnet for friluftsliv. Resten av området har god terrengframkommelighet og stiene og utsiktspunktene synes å være mye brukt. De to spormaskinkjorte skiløypene gjennom området er mye brukt vinterstid og de åpne arealene ved Blekkevatn og myrene rundt er fine rasteområder.

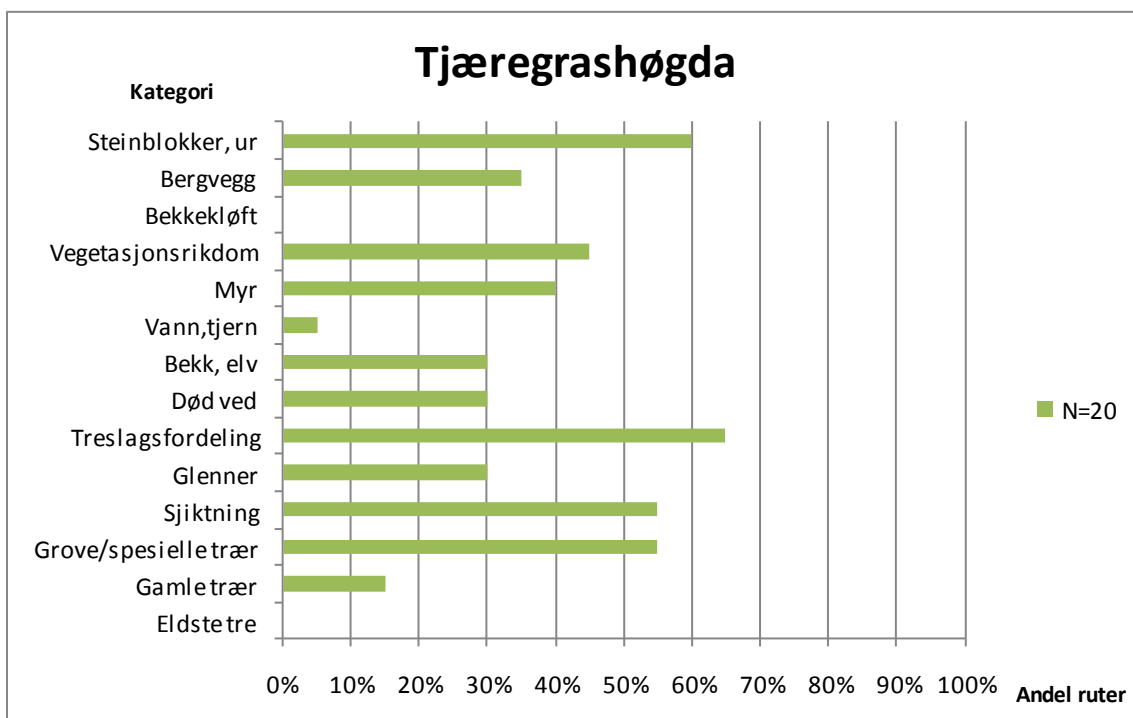
Verdisetting etter rutenettmetoden

Til samme 20 ruter er undersøkt. Området scorer relativt høyt på skogelementer (2,63), høyt på landskapselementer (2,26), og middels høyt på opplevelsesverdier (9). Over 50 % av rutene har score på *gamle og spesielle trær*. En høy andel av rutene har utslag på treslagsfordeling. Typisk for området er at nesten 50 % av rutene har score på rike vegetasjonstyper, noe som er høyt til at området ligger i Marka. Skogen er stort sett sjiktet og det er lite glenner. Under 30 % av rutene har innslag av død ved.

For landskapselementer inngår steinblokker og ur i 60 % av rutene. Mange steder inngår også bergvegger. Bekkekløfter mangler, mens myr inngår i 40 % av rutene. Bekker inngår 6 av 20 ruter, noe som er en ganske høy andel.

Rutenettmetoden indikerer at området er variert både mtp. skogelementer og landskapselementer, har en variert treslagsblanding og mye rik vegetasjon.

Skogen er relativt tett med mye sjiktning og lite glenner. Det er lite død ved. Opplevelsesdimensjon scorer middels. Området mangler dalbunn i forhold til topografiske elementer. En relativt liten del av området utgjøres av registrerte naturtyper. Det er god score på rike vegetasjonstyper og landemerker (stikryss og utsiktspunkter). Tatt i betraktning at området er relativt lite (490 daa) har det en god verdi på opplevelsesdimensjonen.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 20.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

To mindre lokaliteter er kartlagt som naturtyper i området (Blindheim 2000). Det er også en god del registreringer fra området i Artskart (www.artsdatabanken.no), både av arter knyttet til død ved og fugl. En del interessante observasjoner av huldreplanter (huldregras og huldrestry) er gjort like nord for området. Observasjonene er gamle (1969) og omfattende hogster i etterkant kan ha endret livsvilkårene for arter knyttet til død ved betydelig. Det er ikke registrert MIS-områder. Området er ikke tidligere vurdert for vern.

Beliggenhet

Området ligger NØ i Lommedalen i Bærum kommune på en ås mellom Burudvann i SV og Triungsvanna i NØ. Dalføret inn forbi Burudvann er en sidedal til Lommedalen. Området består av to høydepartier, Elgkollen og Tjæregrashøgda. Området grenser til sammenhengende skogarealer på alle kanter og ligger øst i Bærumsmarka like inntil Krokaskogen i vest. Fra foreslått vestgrense av området er det ca 500 m til Burudvann i SV.

Naturgrunnlag

Topografi

Området domineres av de to høydepartiene Elgkollen i sør og Tjæregrashøgda i nord. Tjæregrashøgda går opp i 483 moh og er Bærumsmarkas høyeste topp. Høgda har stup og rasmark i sør, slakere helninger i vest og nord. Øst for toppen er terrenget svært kupert med mindre kløfter og steinurer. Selve topppartiet er temmelig flatt.

Elgkollen er et langstrakt høydeparti syd for Tjæregrashøgda og vest for Blekketjern. Mot vest heller terrenget mot Burudvann. Denne dalsida er variert med mindre bergvegger, steinurer og små kollepartier. Øst for Elgkollen ligger Blekketjern med omkringliggende myrområder og flate skogpartier rundt myrene. Fra Blekketjern går det en tydelig dal sydover mot Brunkollen. Mellom Tjæregrashøgda og Elgkollen går det en liten dal vestover mot Barliinddalsløgda.

Geologi

Rombeporfyr og syenitt, kvartsyenitt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Overgangen mellom Sørboreal og Boreonemoral sone. Svakt oseanisk seksjon Bn-01.

Vegetasjon og treslagsfordeling

I forhold til størrelsen på området, er det svært variert med et stort innslag av ulike vegetasjonstyper og treslag. På fattigere deler av området finnes blåbærgranskog. De mest grunnlendte og høyereliggende områdene er det bærlyngskog med furu. På toppen av Tjæregrashøgda er det dominans av røsslyng og einer tilnærmet uten tresjikt. Gran er dominerende treslag samlet sett. Furu finnes spredt i deler av granskogen og på områder med låg bonitet. Det er et stort innslag av lauvtrær, særlig i vest og syd der alm, ask og gråor er vanligst. I tillegg finnes det mye osp og bjørk, noe selje og spisslønn. Osp forekommer ofte i større grupper med middels store dimensjoner både på Tjæregrashøgda og Elgkollen.

Gran er dominerende treslag i områdene ved Tjæregrashøgda, Elgkollen og i skogområdene rundt. I tillegg til gran, er det mye osp og rogn på Tjæregrashøgda. Særlig i brattkanten syd for toppen er det mye osp av middels dimensjoner. I den yngre skogen nord for toppen er yngre selje og osp dominerende treslag ved siden av gran.

I vestlia er det et betydelig innslag av furu i øvre del, ulike lauvtreslag i nedre del. Flere av lauvtrærne har betydelige dimensjoner. Det er registrert alm og ask opp til 1 m i brysthøydiameter.

Av truede vegetasjonstyper (Fremstad og Moen 2001) er det innslag av høgstaudegranskog innenfor begge de tidligere kartlagte naturtypene i området. Det er i tillegg flere mindre lokaliteter med rik sumpskog innenfor registrert naturtype i SV. Av andre vegetasjonstyper er det lågurtgranskog og høgstaudegranskog på de rikeste partiene i vest og sør. Gråor-heggeskog og askeskog er vanlig i SV.

Det er særlig på de noe flatere partiene i SV-del av området, mellom blåmerka sti til Brunkollen og plassen Finnehytta, at det er stort innslag av edle lauvtrær som ask, alm og spisslønn. Her er det og mindre partier med rik sumpskog der gråor er dominerende treslag.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

I den rike edellauvskogen i SV finnes skogburkne, firblad, tyrihjelms, brennesle, trollbær, maiblom, firkantperikum, hengeaks, engmarimjelle, fugletelg, kvann, gaukesyre, skogsvinerot, tyrihjelms, stankstorkenebb, markjordbær, skogstorkenebb, kratthumbleblom, mjødukt, skogsalat, gullris, kvann, springfrø, storklokke, og smørbukk.

I barskogsområdene er floraen mer triviell med blåbærlyng og røsslyng som dominerende arter i feltsjiktet. På selve toppartiet på Tjæregrashøgda, er det tette bestander av røsslyng.

Skogstruktur, påvirkning

Skogen er stort sett flersjiktet i hele området med unntak av den gamle granskogen øst for Blekketjern.

Store deler av Elgkollen er gjennomhogd med mindre gruppehogster, slik at denne delen av området framstår som åpen med små dimensjoner bortsett fra enkelte store, eldre furuer som er satt igjen ved hogsten. Det er også en del større osp. Skogøyene vest for Blekketjern består av hogstklasse V gran (120 år). Skogen har en viss kontinuitet og den inneholder noe død ved som er lite til middels nedbrutt. Det er lite stubber og lauvinnslag mangler.

I brattlia SV for Elgkollen mot Finnehytta er det ca. 100 år gammel granskog på høy bonitet med stedvis mye blokkmark. Denne skogen er ikke gjennomhogd og det er betydelig mengde med død ved av både gran og lauvtrær, til dels av store dimensjoner og i alle nedbrytningsstadier.

Nord for toppen av Tjæregrashøgda er det hovedsakelig middelaldret skog. Skogen er tett med noe innslag av yngre bjørk og osp. Det er svært lite læger. Øst for toppen er det et mindre areal som er registrert som naturtype *Gammel granskog* (Blindheim 2000). Deler av området utgjør et lite dalsøkk med mye død ved. I dette området er det godt med læger av til dels grov gran og noen større lauvtrær.

Områdene ved Finnehytta i det sørvestre hjørnet av området bærer preg av å være gammel beitemark med spor etter rydningsrøyser og flere stuva alm og ask. På de fuktigste partiene er det innslag av rik sumpskog med gråor som dominerende treslag. Det er mye læger av ulik alder og grovhet både av lauvtrær og gran. Enkelte av granene er storvokste, opptil 50 cm i brysthøydiameter. Det er betydelig innslag av indikatorarten lungenever på lauvtrær i området.

Det er tre hytter innenfor foreslått verneområde. Det ligger en hytte vest for toppen av Tjæregrashøgda. I tillegg er det plassen Finnehytta i SV-hjørne av området samt Barlinddalshytta i ytterkant av verneforslaget i NV. Det går flere blåmerka stier gjennom området. En fra Brunkollen via Elgkollen over Tjæregrashøgda og en sti rundt Tjæregrashøgda i øst. De to skiløypene i området prepareres med spormaskin. Traseen syd for Blekketjern er flyttet østover, og den er opparbeidet som en traktorvei. Det samme er traseen som går nord for myra i øst.

Det er foretatt hogst i store deler av området de seinere år. I vestlia er det gamle hogstflater. Store deler av Elgkollen samt deler av lia i vest er gjennomhogd. Gran er tatt ut og furu og osp er satt igjen. Det er også en hogstflate like sør for Tjæregrashøgda. Verneforslaget grenser mot yngre skog i alle retninger.

Endring i naturtyper

De to registrerte naturtypene fra naturtypekartleggingen i Bærum kommune opprettholdes. Området registrert som Finnehytta Øst utvides østover og sydover for å inkludere større deler av den rike edellauvskogen med store dimensjoner av edle lauvtrær, en rik sumpskog og nedre del av blokkmark med en del læger av gran og edle lauvtrær. I tillegg angis den gamle granskogen (> 120 år) på begge sider av myra øst for Blekketjern som ny naturtype *Gammel barskog – utforming gammel granskog*.

Artsmangfold

Den SV delen av området har et betydelig innslag av rike vegetasjonstyper som gråor-heggeskog/askeskog, riksumpskog og høgstaudegranskog og dermed stort potensial på sikt for arter knyttet til slike vegetasjonstyper. Alm (NT) og ask (NT) er vanlig i syd og vestlige del av området.

Dimensjoner opptil 1 m i brysthøydediameter er dokumentert av disse treslagene. Tre trær av alm og to av ask ble registrert som styvede. I forbindelse med naturtypekartleggingen i Bærum ble det ikke påvist rødlistede arter knyttet til disse områdene (Blindheim 2000).

Signalarten lungenever er relativt vanlig på store dimensjoner av spisslønn, alm og ask i området. Denne naturtypen har stort potensiale på sikt for et økt antall arter knyttet til grove læger, høgstubber, hule trær og gamle styva trær av ask og alm. Det samme gjelder rødlistede insekter og fuglearter.

Øst for Tjæregrashøgda er det påvist duftskinn (NT) på to lokaliteter innenfor registrert naturtype *Rik blandingskog i lavlandet*. Typiske arter innenfor dette området er i tillegg blåveis, myske, myskegras, tyrihjel, trollbær og fugletelg. Duftskinn ble også påvist i granskogen øst for Blekketjern.

Like sør for Blekketjern er det registrert kildegras (NT, www.artsdatabanken.no). I 1970 og i 2000 ble det registrert huldregras (NT) i en bekkeløft like nord for verneforslaget og i 1969 ble det registrert huldrestry og lungenever i samme område (www.artsdatabanken.no). Skogen i disse områdene er i dag 20-50 år slik at det er uvisst om disse artene fortsatt finnes nord for området. Signalarten gubbeskjegg (NT) forekom spredt, særlig nord for Tjæregrashøgda.

Av fugl har NOF observert en rekke arter innenfor området (www.artsdatabanken.no og www.nofoa.no), men det er usikkert hvorvidt alle er innenfor verneforslaget. Området Brunkollen – Tjæregrashøgda framstår som et relativt rikt område i ornitologisk sammenheng. Av signalarter er tretåspett observert ved flere anledninger samt at de andre spetteartene gråspett, flaggspett, svartspett og grønnspett er observert i området (www.nofoa.no). Skogsnipe skal hekke med flere par. (Bøhler 2004). Storfugl observeres innenfor området (www.nofoa.no), men bestanden av storfugl innenfor kommunen er liten (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009). Edellauskogen i SV har et godt potensial for et rikt mangfold av spurvefugler.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Blekkehøfb Nord

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet, utforming Sørboreal blandingskog
 BM verdi: C
 Areal: 12 daa
 UTM: Ø 0250727 N 6658546
 Hoh: 450-470 moh.

Lokaliteten er opprinnelig registrert i forbindelse med naturtypekartleggingen i Bærum (Blindheim 2000) og supplert av Sweco 2011. Området ligger SØ for toppen av Tjæregrashøgda. Den grenser til blåmerka sti i øst og vest, til skiløype og til Blekketjern i sør. Området er sør og østvendt, terrenget er svært kupert med blokkmark og mindre bergvegger og en gjennomgående kløft med mye grove læger av gran, lite til middels nedbrutt. Arealet er omgitt av yngre skog på alle kanter bortsett fra i SØ der det er ca. 100 m til et bestand med eldre granskog.

Det er mye læger av ulik alder og grovhet, særlig av gran, men også av selje, osp og spisslønn. Den vestre del av områder er rikest med innslag av tyrihjel, trollbær og fugletelg. Eldre mosekledde læger har ofte et stort innslag av lav. Naturtypen avgrenses tydelig mot de høyreliggende delene av Tjæregrashøgda som har dominans av yngre granskog, men med et stort innslag av osp i ulike alder. Vegetasjonstypen er hovedsakelig lågurtgranskog.

Av arter er indikatorarten på død ved duftskinn (NT) observert. Det er rikt innslag av blåveis, myske, myskegras, tyrihjel og trollbær. Området vurderes som lokalt viktig, C.

2. Blekkehøfb Øst

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: C
 Areal: 59 daa
 UTM: Ø 0250753 N 6658234
 Hoh: 350-455 m.

Naturtypen er beskrevet av Sweco 2011. Den ligger like øst for tjernet Blekketjern. Det består av to eldre adskilte bestand av eldre granskog (G 120) på hver side av en langstrakt myr. Bestandet nærmest Blekketjern består av et lite kolleparti med ensjiktet gammel granskog. Området lengst øst heller svakt ned mot ei myr og består av gammel ensjiktet granskog.

Vegetasjonstypen er blåbærgranskog på lav bonitet. Det er lite innslag av andre treslag enn gran. Det er noe stående død ved av middels dimensjoner. I begge bestandene er det noe læger av gran, lite til middels nedbrutt og med trær av midlere dimensjoner. Signalarten duftskinn (NT) ble registrert på ett læger i begge gammelskogbestander. Kildegras (NT) er registrert inntil lokaliteten syd for Blekketjern (Artskart).

Østlige del av naturtypen ligger kun 100 m syd for Blekketjern Nord med et parti med yngre skog i mellom seg. Områdene kan på sikt utfylle hverandre. Det går en maskinpreparert skiløype nord for de to lokalitetene samt ei løype over myra mellom lokalitetene. Området vurderes som lokalt viktig.

3. Finnehytta Ø

Naturtype: Rik edellauvskog, utforming or-askeskog

BM verdi: A

Areal: 40 daa

UTM: Ø 0250346 N 6657991

Hoh: 340-420 m

Lokaliteten er kartlagt av Blindheim (2000) og utvidet og supplert av Sweco 2011. Området er sør og vestvendt og omfatter deler av dalbunnen nedenfor, beliggende SV for Elgkollen. Lokaliteten grenser til rasmark i øst og yngre granskog i vest. Området består av edellauvskog med innslag av gran av til dels store dimensjoner. Alm (NT), ask (NT) og spisslønn er dominerende treslag sammen med osp, selje og bjørk. Områdene ved Finnehytta bærer preg av å være gammel beitemark med rydningsrøyser og flere styva eksemplarer av ask og alm med dimensjoner opp til 1 m i brysthøydiameter. På de fuktigste partiene er det innslag av rik sumpskog med gråor som dominerende treslag. Det er mye store læger av gran og edle lauvtrær. Gran lite eller middels nedbrutt, lauvtrær finnes i alle nedbrytningsstadier. Enkelte av granene er storvokste, opptil 50 cm i brysthøydiameter.

Typiske arter i feltsjiktet er skogburkne, firblad, tyrihjel, brennesle, trollbær, maiblom, firkantperikum, hengeaks, engmarimjelle, fugletelg, kvann, gaukesyre, svinerot, tyrihjel, stangstorkenebb, markjordbær, skogstorkenebb, kratthumbleblom, mjørdurt, skogsalat, gullris.

Signalarten lungenever er relativt vanlig på store dimensjoner av spisslønn, alm og ask. I øst er det rik rasmark med mye stående død ved og læger av flere treslag. Lokaliteten er utvidet for å inkludere noe rasmark og riksumpskog i øst sammen med rikere områder med edellauvskog i sørvestre kant av Elgkollen

Området framstår som svært særegent til å være såpass langt inne i Marka med flere hensynskrevende vegetasjonstyper. Mye død ved i alle nedbrytningsstadier samt forekomster av store dimensjoner av gran, spisslønn, alm og ask, gir et stort potensial for å huse et økt antall rødlistede arter på sikt. Området gis verdien A, svært viktig.

Avgrensning og arrondering

Vernegrensene i fylkesmannens forslag er trukket langs grensen mellom yngre og eldre skog de fleste steder. Grensene virker fornuftige. Det er mest vanskelig å sette grensen i nord der det er større områder med yngre skog, men forslaget til grense beholdes. Grensen foreslås utvidet noe i NØ nord for Blekketjern slik at naturtypen Blekketjern N blir noe mer robust. Naturtypen Finnehytta Ø utvides mot øst. Det samme gjelder vernegrensa slik at riksumpskog og område med edellauvskog inkluderes i sin helhet.

Tabell: Artsfunn fra Tjæregrashøgda – Elgkollen. 1=Blekketjern Nord, 2= Blekketjern Ø, 3= Finnehytta Ø.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	1	Artskart 1969	Utenfor området i nord. Trolig gått ut pga. hogst.
Huldregras	<i>Cinna latifolia</i>	NT	1	Artskart 2000	Utenfor området i nord.
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	4	Blindheim 2000 Sweco 2011	1,2
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Noen	Sweco 2011	Spredt i nord
Kildegrens	<i>Catabrosa aquatica</i>	NT	1	Artskart 1891	Blekketjern syd
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Mange	Sweco 2011	3
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Mange	Sweco 2011	3
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	Mange	Sweco 2011	3, samt spredt ellers

Vurdering og verdsetting

Tabell: Kriterier og verdsetting for kjerneområder og totalt for Tjæregrashøgda, Elgkollen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdsetting i metodekap. 1. Blekketjern N, 2. Blekketjern Ø og 3 Finnehytta Ø.

Navn	Urrøstet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts- mangfold	Rike - veg. typer	Død ved mengde	Død ved	Kontinuitet	Treslags- fordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	*	*	**	***	**	**	**	**	*	**	**	**	**	**
1. Blekketjern N	**	*	*	*	*	*	*	**	**	*	*	**	*	*
2. Blekketjern Ø	**	*	*	*	*	*	*	**	**	*	-	**	*	*
3 Finnehytta Ø	**	*	**	**	*	*(*)	***	**	*	**	***	**	**	**

Samlet verdi for området er satt til 2 stjerner – Regionalt verdifullt. Det har et betydelig innslag av rikere vegetasjonstyper i SV-del med mange ulike treslag og en god del død ved. Det er lite kontinuitet i død ved for området som helhet. Det er påvist få rødlistede arter, men potensialet for økt antall rødlistede arter på sikt er god, særlig knyttet til store lauvtrær i deler av området.

I følge Framstad m.fl. (2003) er følgende anbefalinger gitt i forhold til ytterligere vern av skog i Norge. De høyeste prioriterte arealene for ytterligere skogvern er:

- Gjenværende, noenlunde intakte og sammenhengende store skogområder.
- Rikere skogtyper som edellauvskog, kalkskog, lågurtskog, høgstaudeskog og rik sumpskog.
- Gjenværende større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk.
- Områder med store og viktige forekomster av rødlistearter.

Området oppfyller bare i liten grad mangler ved skogvernet bortsett fra at det forekommer flere rikere skogtyper knyttet til edellauvskog. Sydlige deler av området er imidlertid rikt tatt i betraktning beliggenheten i Marka.

Referanser

Blindheim, T. og Olberg, S. 2009. Status for naturtypekartleggingen i Bærum kommune per 2009. Biofokus-rapport 2009-12.

Blindheim, T. 2000. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Bærum. Siste – Sjanse rapport. 36 s.

Bøhler 2004. Skogsnipeforekomster i Asker og Bærum. Notat 6s.

Bøhler, T. 2010. Viltkartlegging i Bærum kommune 2010. Utvalgte fuglearter. Rapport 32s.

Bøhler, T. 2010. Fuglelivet i Asker og Bærum. Rapport 273 s.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp

Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2009. Storfuglleiker i Oslo og Akershus. Rapport 1-2009.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens Kartverk., Hønefoss.

Siste Sjanse 2000. Viltområder i Bærum kommune. Sammendrag. 20 s. Siste Sjanse notat. 2001-4.

Internett:

www.artsdatabanken.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

www.nofoa.no

Pers. medd:

Terje Bøhler, NOF Asker og Bærum lokallag

Bilder fra området

Bilde fra Blåmerka sti nord for Tjæregrashøgda. Hogstklasse III av gran med mye yngre lauvtrær av osp, bjørk, selje og rogn. En god del hengelav. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rett syd for toppen av Tjæregrashøgda med større områder med røsslyng og einer. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsikt SØ mot Blekketjern fra Tjæregrashøgda. I skrenten mot Blekketjern er det mye spisslønn, osp og rogn. Foto: Frode Løset, Sweco AS

Frodig bekkkant i NV del av området med bl.a. springfrø, firblad, skogburkne.
Foto: Frode Løset, Sweco AS.

Kjerneområde Blekkevatn N med mye død ved av gran. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Østre del av kjerneområde Blekjetjern øst. Hogstflate i bakgrunnen. I forgrunnen læger med duftskinn (NT). Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Område med riksumpskog der gråor er dominerende treslag. Kjerneområde Finnehytta Ø.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kjentmannspost på toppen av Tjæregrashøgda. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Lungenever på spisslønn innenfor kjerneområde Finnehytta Ø.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Skiløypa syd for Blekketjern. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsikt fra hytta ved Barlinddalen i NV sydover mot Lommedalen. Storvokst lauvskog med alm, spisslønn, osp og ask i forgrunnen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Tjæregrashøgda, Elgkollen

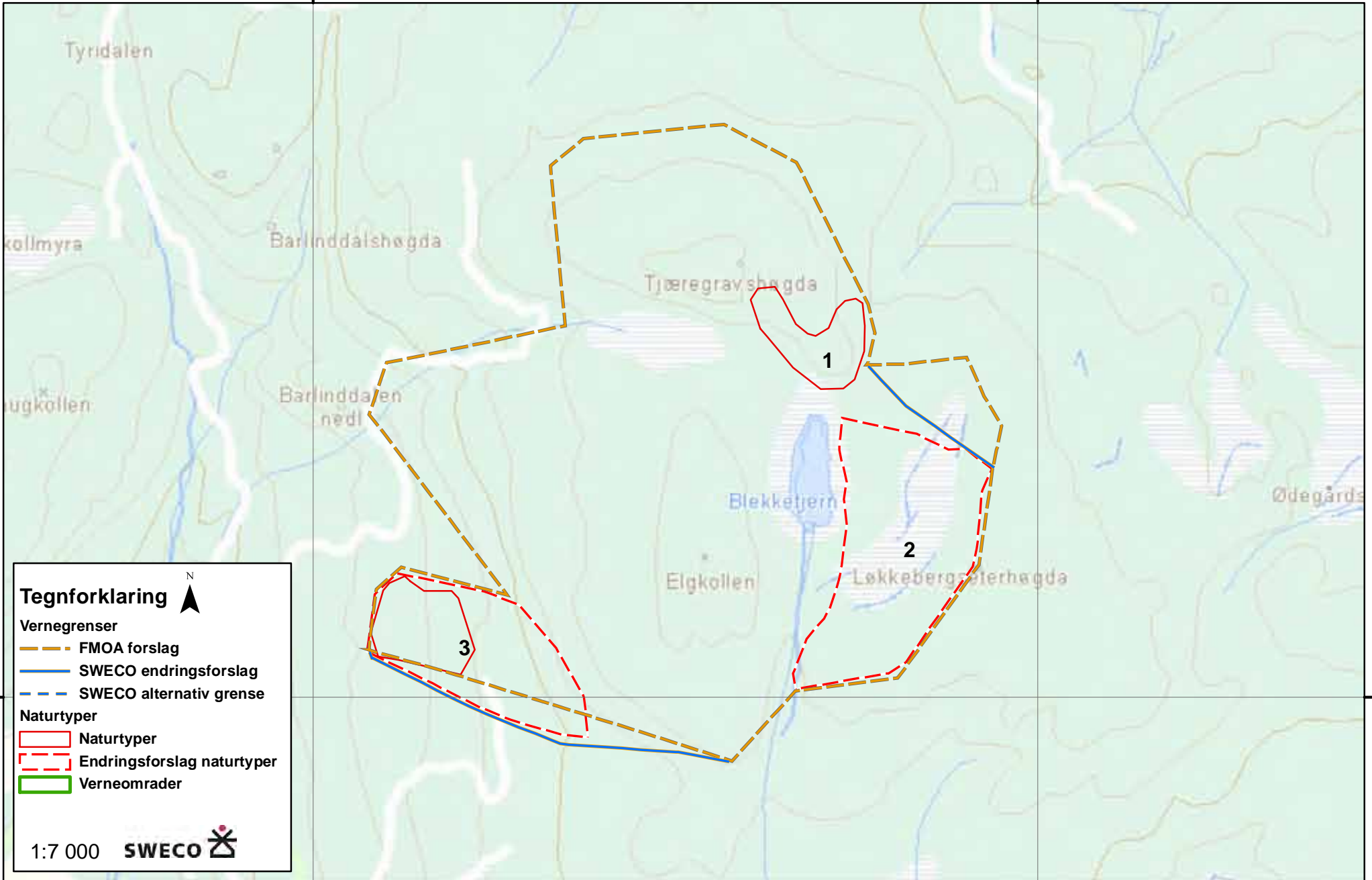
Areal

490daa

Naturverdi **

250000 000000

251000 000000

6658000 000000

6658000 000000

250000 000000

251000 000000

Områdets navn
Høgåsen - Godbekken
Referansedata

Fylke: Oslo

Kommune: Oslo

Registrant: Frode Løset

Dato feltreg: 25.05.2011

Kartblad: 1914-4 Oslo

UTM: Ø 0261990 N 6657403

Vegetasjonssone: Boreonemoral

Areal: 680 daa.

Høyde over havet: 200-320 m.

Naturverdi: Lokalt verdifullt *

Friluftsverdi: Skog 2,02, landskap 3,53 og opplevelse 12

Sammendrag

Området ligger like nord for Sognsvann, mellom Ankerveien og veien/lysløypa mellom Sognsvann-Store Åklungen og Ullevålseter. Det ligger 1 km nord for endestasjonen til Sognsvannsbanen og like nord for tjernet Svartkulp og består av et høydedrag med en lang, dyp dal som går fra nord til sør gjennom lokaliteten. Gjennom denne dalen renner Godbekken ned til Sognsvann. Dalen deler seg i to deler ca. 300 m N for Sognsvann, og fortsetter i et dalføre langs Godbekken i vest og et dalføre som går nordover til Øvre Blanksjø.

Berggrunnen i området består av syenitt (Grefsengranitt). På åsryggene dominerer blåbærskog med furu, ofte med gran som undersjikt. I dalsidene dominerer blåbærgranskog med hovedsakelig gran. I dalen langs Godbekken er granskogen noe rikere og det er innslag av lågurtgranskog og mindre partier med høgstaudegranskog. Av treslag dominerer gran, men det er mye furu på ryggene og særlig på det avlange kollepartiet øst for Godbekken og i områdene rundt Nedre Blanksjø. Rundt flere av myrene er det også betydelig med furuinnslag. Det er lite edle lauvtrær bortsett fra alm (NT) og svartor. For øvrig er det registrert hassel, bjørk, osp, rogn, hegg, og korsved. Skogen består stort sett av gammel naturskog på mer enn 130 år og den er lite påvirket av skogbruk. Enkelte graner kan være opp til 50 cm i brysthøydediameter, men dette er mer unntaksvis. Det er lite grantrær av store dimensjoner totalt sett for området. Det er svært lite død ved bortsett fra i daldraget ved Godbekken, der det stedvis er noe læger av gran, lite nedbrutt og med middels dimensjoner. Det er få grove lauvtrær i undersøkelsesområdet.

Ett kjerneområde med *gammel barskog* er utskilt i verneforslaget Godbekken. Her er det forekomst av et par indikatorarter på død ved.

Samlet verdi for området er satt til lokalt viktig (*). Området Høgåsen-Godbekken scorer lavt på mange av kategoriene. Selv om skogen er gammel naturskog og furuskogen i midtpartiet er over 200 år, er artsmangfoldet relativt lite variert og det er få rødlistede arter og lite arter knyttet til kontinuitet. Området er begrenset i areal og ligger et godt stykke fra andre verneområder og ansees i liten grad å oppfylle mangler i skogvernet.

Feltarbeidet

Området ble inventert 25.5.2011 i pent vær. Området anses som tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området

Området er foreslått av naturvernforbundet i Oslo og Akershus med betegnelsen Høgås-Godbekken. NOA betegner området som et særegent høydedrag med naturskog nord for Sognsvann der skogen har fått utvikle seg uten skoglige inngrep i lang tid. Området har svært god tilgjengelighet (NOA's faktaark).

Friluftsverdier

Området er intensivt benyttet til friluftsliv. I ytterkant av området går Ankerveien i øst, lysløypa Sognsvann-Ullevålseter i vest og veien fra Maridalen til Ullevålseter et stykke nord. Ankerveien er svært mye benyttet både sommer og vinter. Vest for området går hovedløypa (lysløype) mellom Sognsvann og Ullevålseter. Denne er flittig benyttet til fotturer, joggeturer og sykling i sommerhalvåret

og utgjør skisportens "Karl Johan" i vinterhalvåret. Øst for lysløypa, går det et tett nettverk av store og mindre stier. Flere av hovedstiene er også skiløyper om vinteren og Ankerveien er også en mye brukt skiløype om vinteren som forbinder Sognsvannsområdet med Maridalen og løypenettet mot Skjærsjøen. De mindre stiene er vanligvis ikke avmerket på topografisk kart eller grunnkart, men mange av dem kommer fram på orienteringskart over området.

Hovedstiene er mye brukt og kan flere steder være et par meter brede. De fleste hovedstiene og skiløypene går hovedsakelig i N-S retning fra Svartkulpområdet i sør til Store Åklungen og Ullevålseter i nord. De små, nyere stiene framstår som enkle tråkk uten særlig slitasje. Fordi skogen er gammel, og lite lys når ned til bakken mange steder, er eksisterende stier lite utsatt for gjengroing. Området er også intensivt brukt til orienteringstrening og løp. Dette er også med på å opprettholde et svært omfattende nett av umerka stier. De små stiene framstår mange steder som tråkk som binder ulike deler av området sammen. Det medvirker også til at langt større deler enn bare hovedstiene i området brukes av befolkningen.

Vannene i området er særlig attraktive for friluftsliv. Særlig Blanksjø sørøst i området benyttes flittig. Her er det gode muligheter for både bading og friluftsliv. Østsida av vannet bærer sterkt preg av å brukes intensivt med bålplasser og teltplasser. Landskapet er også særlig attraktivt for friluftsliv for liten og stor på grunn av mye fjell i dagen og variert topografi med koller og stup (klatremuligheter).

Slitasjen på vegetasjonen rundt Øvre Blanksjø lenger nord, bærer tydelig preg av at østsida av vannet er mye brukt til friluftsliv. Bekkedalen sørover fra Øvre Blanksjø går over i et større myrområde med steile bergvegger i vest, før bekken renner sammen med Godbekken. For øvrig ligger det et lite tjern, 500 m nord for Blanksjø uten tilløpsbekker, i et område som framstår som lite berørt. Det er lite stier som følger til området og lokaliteten har villmarkspreget over seg.

Hele området består av overveiende gammel, relativt åpen og lettgått skog der alle tråkkene fører til at det er lett å bevege seg på tvers av hovedstiene.

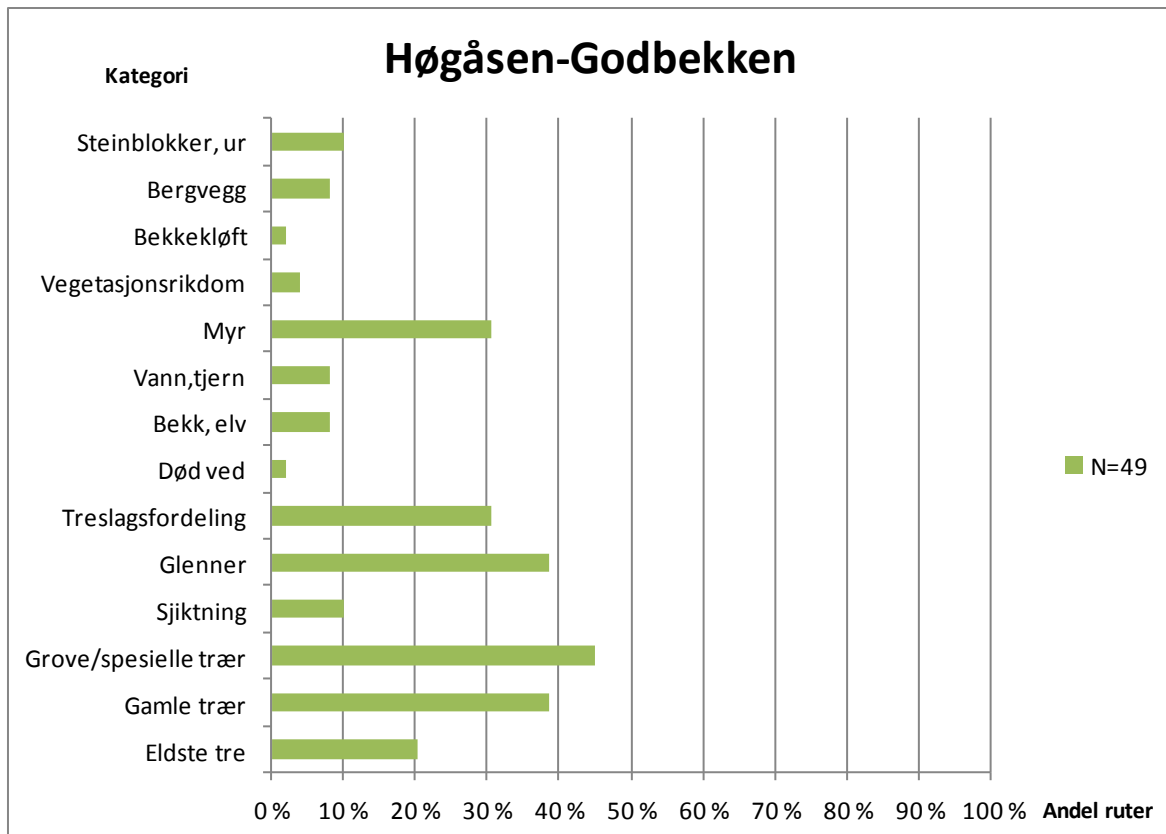
Verdisetting etter rutenettmetoden

49 ruter er undersøkt. Området scorer middels på skogelementer (2,02), høyt på landskapselementer (3,53) og høyt på opplevelseselementer (12). Ca 20 % av rutene har score på eldste tre, mens hhv. 30 og 40 % har score på grove og spesielle trær og gamle trær. Det er nokså høy andel av rutene som har utslag på treslagsfordeling. En høy andel av rutene har også utslag på sjiktning, mens 20 % slår ut på glenner. Kun 10 % har score på død ved. Rutenettmetoden indikerer at det er et betydelig innslag av både gran og furu i halvparten av rutene. I deler av området er skogen mer enn 200 år gammel og dette slår ut ved at 20 % av rutene har utslag på eldste tre. Det er mange ruter hvor store furuer utgjør gamle samt grove og spesielle trær. Skogen er sjiktet i mange av rutene, mens det er mindre med glenner.

Når det gjelder landskapselementer er det nesten 30 % av rutene som har innslag av bekker og av myr og hele 25 % av bekkeløft. Mange av rutene har også innslag av steinblokker og ur samt bergvegger. Ca. 20 % av rutene har innslag av sumpskog eller rikere vegetasjonstyper. Mange av rutene har betydelig score på flere elementer og dette gir en høy verdi på landskapselementer. Området framstår variert, med to større daldrag med bergvegger og mange dalsider med steinblokker og ur samt at bekkefar og vann inngår i 15 % av rutene.

Høgåsen-Godbekken er et nærfriluftsområde som scorer høyt på opplevelsesverdier i forhold til topografi, livsmiljøer og særlig stikryss og landemerker, mens det ikke er registrerte kulturminner i området.

Rutenettmetoden gir i liten grad score på bruk og tilgjengelighet. Området ligger kloss inntil svært mye benyttede ferdselsårer sommer og vinter og er et nærområde for en stor befolkningsgruppe. Det er derfor spesielt at et så lite berørt skogområde med mange verdier knyttet til svært gammel skog, landskap og opplevelse, er så godt tilgjengelig både til fots, sykkel, bil og med bane.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 49.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Det er tidligere gjort feltundersøkelser av Håpnos og Bendiksen (1993) i forbindelse med naturregistreringer av skogbestand i Oslo kommune i 1993. I 2000 ble naturtyper fra området lagt inn i naturbase. I Artskart er det angitt noen eldre funn fra området, blant gamle funn av orkideen smalmarihand NV for Nedre Blanksjø. Funnene er fra 1967 (Naturhistorisk museum) og ligger i ytterkant av området i NØ.

Beliggenhet

Området ligger like nord for Sognsvann, mellom Ankerveien og veien/lysløypa mellom Sognsvann-Store Åklungen og Ullevålseter. Det ligger 1 km nord for endestasjonen til Sognsvannsbanen og like nord for tjernet Svartkulpen.

Naturgrunnlag

Topografi

Lokaliteten består av et høydedrag med en lang, dyp dal som går fra nord til sør gjennom lokaliteten. Gjennom denne dalen renner Godbekken ned til Sognsvann. Dalen deler seg i to deler ca. 300 m N for Sognsvann, og fortsetter i et dalføre langs Godbekken i vest og et dalføre som går nordover til Øvre Blanksjø. Begge bekkedragene er betydelige landskapselementer med mye stup og bergvegger. Den østre delen av bekken går gjennom et svært fuktig og nærmest uframkommelig myrområde, før bekken går relativt bratt opp til Øvre Blanksjø. Bortsett fra disse to tydelige daldragene, er terrenget nokså småkupert med mindre daldrag og søkk, enkelte myrer og tre mindre vann, der nedre Blanksjø er det største. Terrenget heller svakt mot sør. Det høyeste partiet i nord er Høgåsen på 320 moh. Lokaliteten grenser inn til svært beferdede turveier langs Ankerveien og veien til Ullevålseter.

Geologi

Området består av syenitt (Grefsengranitt). (www.ngu.no)

Vegetasjonsgeografi

Boreonemoral sone, grense mellom overgangsseksjon SB-OC og svakt oseanisk seksjon Bn-O1

Vegetasjon og treslagsfordeling

På ryggene dominerer blåbærskog med furu, ofte med gran som undersjikt. I dalsidene dominerer blåbærgranskog med hovedsakelig gran. I dalen langs Godbekken er granskogen noe rikere og det er innslag av lågurtgranskog og mindre partier med høgstaudegranskog. Enkelte steder er det også innslag av svartor med små fragmenter av svartorsumpskog langs Godbekken. Øvrige myrområder består av furumyrskog eller gransumpskog.

Av treslag dominerer gran, men det er mye furu på ryggene og særlig på det avlange kollepartiet øst for Godbekken og i områdene rundt Nedre Blanksjø. Rundt flere av myrene er det også betydelig med furuinnslag. Det er lite edle lauvtrær bortsett fra alm (NT) og svartor. For øvrig er det registrert hassel, bjørk, osp, rogn, hegg, og korsved.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Artsmangfoldet i området er nokså trivielt med dominans av lyngarter i blåbærgranskog og furuskogen. I rikere partier langs Godbekken finnes et større antall arter med høgstaude som turt og tyrihjelmsamt tysbast, ballblom, kranskonvall, blåveis og trollbær.

Skogstruktur og påvirkning

Skogen består stort sett av gammel naturskog på mer enn 130 år og den er lite påvirket av skogbruk. Det er lite stubber å se. Det er overveiende gammel granskog med lite sjiktning, mens i furubestandene utgjør gran ofte et undersjikt i skogen. Enkelte graner kan være opp til 50 cm i brysthøydiameter, men dette er mer unntaksvis. Det er lite store dimensjoner av gran totalt sett for området.

Det er svært lite død ved bortsett fra i daldraget ved Godbekken, der det stedvis er noe læger av gran, lite nedbrutt og med middels dimensjoner. Det er få grove lauvtrær i undersøkelsesområdet.

På ryggen og den mest grunnlendte marka dominerer furu i tresjiktet. I Blanksjøområdet er furuskogen ca. 170 år, mens på ryggen mellom Godbekken og Blanksjøbekken som går sentralt gjennom området, er furuene over 200 år gamle. Skogen er åpen, med glenner og lite sijkning.

Stedvis er dalen der Godbekken renner relativt frodig. Det er noe læger enkelte steder, men de er av ung alder og relativt små dimensjoner.

Området er omgitt av yngre skog på alle kanter, bortsett fra ved Blanksjø i sør. Det er et tett nettverk av merka og umerka stier gjennom området samt flere skiløyper. Området er et viktig nærfriluftsområde til Oslo by, der mange mennesker har området som et nærfriluftsområde. Best tilgjengelige adkomst er fra parkeringsplassen ved Sognsvann, hvor det også går t-bane. Det er flere, godt brukte rasteplasser innenfor verneforslaget, blant annet ved Øvre og Nedre Blanksjø. Lysløypa til Ullevålseter går like vest for verneforslaget og berører verneforslaget i nordre del, mens Ankerveien går øst for verneforslaget.

Endringer i naturtyper

Det er ikke foreslått endringer i naturtyper.

Artsmangfold

Artsmangfoldet er relativt fattig i det meste av området, men i områdene langs Godbekken er det registrert mange typiske arter knyttet til lågurtgranskog og høgstaudeskog. I 1967 registrerte Finn Wischmann 114 ulike arter i området (www.artsdatabanken.no). De er ikke spesifisert med eksakt beliggenhet, men angitt i området mellom Svartkulp, Nedre Blanksjø og Åklungen.

Det var ingen rødlistede arter bortsett fra smalmarihand (VU) er registrert på en myr NV for Nedre Kolsjø. Nær truet duftskinn og indikatorarten hengestry, er tidligere registrert i daldraget langs Godbekken. Ellers er det ikke funnet rødlistearter knyttet til død ved. Selv om alderen på skogen skulle tilsi dette, er det lite død ved i området og få arter knyttet til død ved.

Det er tidligere registrert tretåspett i området. Reir av flaggspett ble funnet i hul, yngre gran i 2011.

Den lille myrpytten lengst nord i området er svært sannsynlig uten fisk og har potensiale for forekomst av småsalamander (NT).

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde Naturbase (2000) supplert av Sweco 2011.

1. Godbekken

Naturtype: Gammel barskog

BM verdi: B

Areal: 172 daa.

UTM: Ø 0261889 N 6657339

Hoh: 220-300 m.

Lokaliteten omfatter et område med gammel blåbærgranskog nordvest for Godbekken, samt dalføret langs Godbekken med dalsider. Dalen ved Godbekken er frodig og har stedvis noen yngre læger av gran. I nordre del og i dalsidene dominerer blåbærgranskogen, mens det er noen få innslag av rikere skogtyper i dalbunnen. Enkelte steder lenger sør i dalføret forekommer også innslag av svartor. Det er noe død ved langs bekken, stort sett av gran og av mindre dimensjoner og lite nedbrutt. Tidligere er det funnet duftskinn (NT) i området som indikerer en viss kontinuitet. Strylav er også en indikator på død ved som er registrert tidligere i området. På de rikeste områdene er det tidligere registrert en rekke arter bl.a. tysbast, gaukesyre, tyrihjel, fugletelg, trollbær, firblad, hengeving og maiblom. Det er større arealer med gammel skog i naboområdene til Godbekken. Det er derfor gode muligheter for at områdets verdi i forhold til kontinuitet på sikt vil øke. Området gis verdien B, viktig.

Tabell: Artsfunn av rødlistede arter eller signalarter fra Høgåsen-Godbekken.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Smalmarihånd	<i>Dactylorhiza traunsteineri</i>	VU	2	Artskart 1967	Myr i kanten av forslaget
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	Mange	Abel 2000	1
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Få	Abel 2000	
Hengestry	<i>Usnea filipendula</i>	LC	1	Abel 200	1
Tretåspett	<i>Piccoides tridactylus</i>	LC	1	Artskart 1998	1

Avgrensning og arrondering

Vurderingsforslaget er justert noe i nord ved Lille Åklungen slik at grensen trekkes langs hovedstien som går sørøstover i sørenden av Lille Åklungen. Skogen langs Godbekken helt i sør er relativt ung, men forslaget til avgrensning beholdes. I områdene nord for Nedre Blanksjø, legges grensa i bakkant av kollene.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Høgåsen-Godbekken. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Uørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Artsmangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	**	*	**	*	*	*	*	**	*	**	*
1.God-bekken	**	*	**	*	**	*	*	**	*	**	*	*	*

Samlet verdi for området er satt til lokalt viktig (*). Området Høgåsen-Godbekken scorer lavt på mange av kategoriene. Selv om skogen er gammel naturskog og furuskogen i midtpartiet er over 200 år, er artsmangfoldet relativt lite variert og det er få rødlistede arter og lite arter knyttet til kontinuitet.

Området er begrenset i areal og ligger et godt stykke fra andre verneområder og ansees i liten grad å oppfylle mangler i skogvernet (jfr. Framstad m.fl. 2003).

Referanser

Blindheim, T. og Bendiksen, E. 2004. Status for kartlegging og verdisetting av naturtyper i Oslo kommune, juni 2004. Siste Sjanse-Notat 2004-12.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.

Håpnes, A. og Bendiksen, E. 1993. Naturregistreringer i skogbestand i Oslo kommune.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

NOA's faktaark. Omtale av Høgåsen-Godbekken 2 s.

Nettadresser

www.naturbase.no

www.artsdatabanken.no

www.skogoglandskap.no

www.ngu.no

www.riksantikvaren.no

Bilder fra området

Nedre Blanksjø. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

En av de uttalige stiene i området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel lågurtskog med noe død ved langs øvre del av Godbekken. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Lite, idyllisk tjern helt nord i verneforslaget. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kolleparti nord for Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

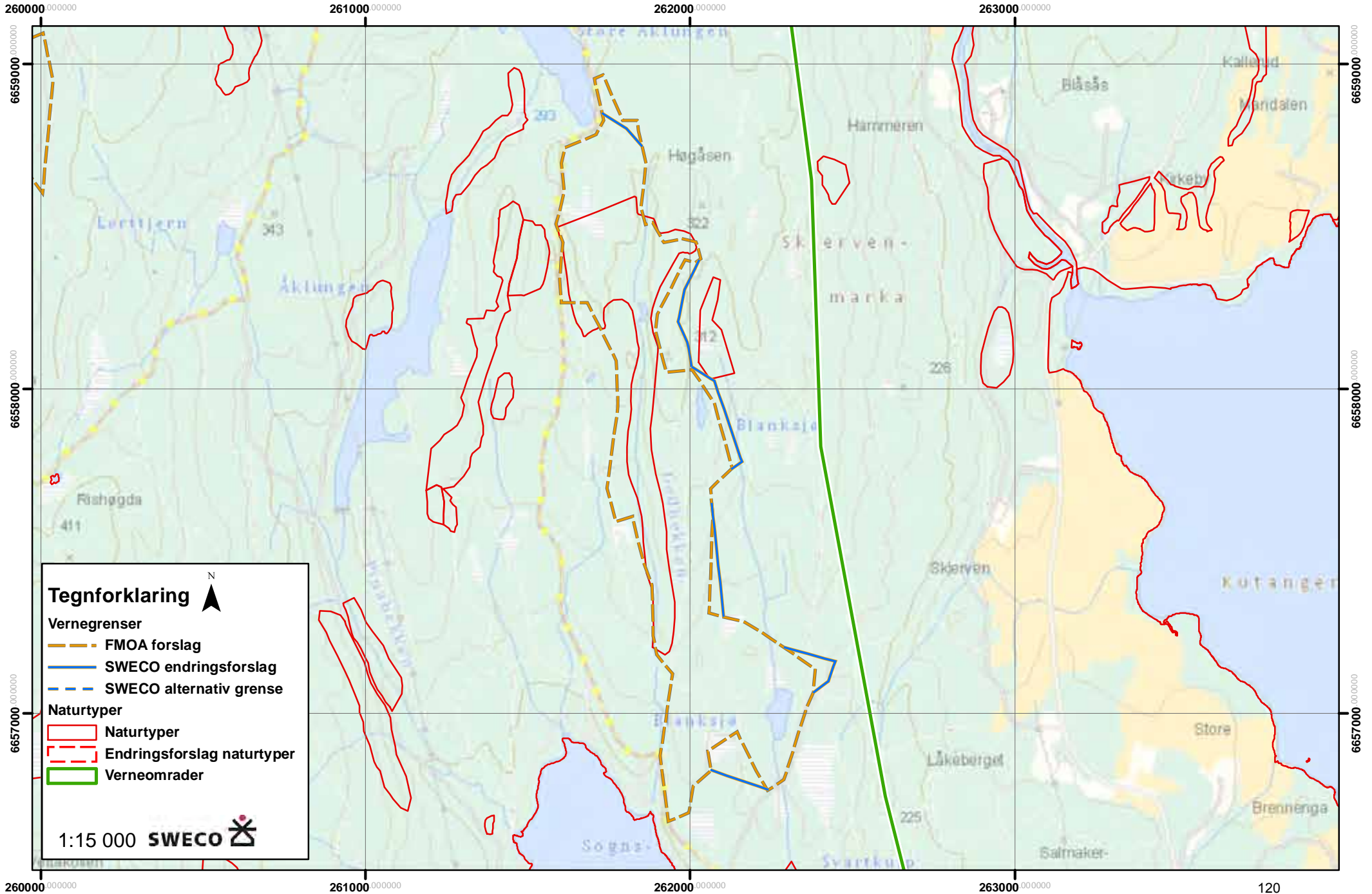
Verneforslaget starter like nord for Svartkulp. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Høgåsen, Godbekken

Areal

603daa

Naturverdi *

Tegnforklaring

Vernegrener

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- - - SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- - - Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:15 000

SWECO

Områdets navn
Hakklomana
Referansedata

Fylke: Oslo
 Kommune: Oslo
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 11.8.2011
 Kartblad: 1815-2

UTM-sentralpunkt: Ø 0260219 N 6668921
 Vegetasjonssone: Mellomboreal sone
 Areal: 647 daa.
 Hoh: 364-464 m.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt/Nasjonalt verdifullt **(***)
 Friluftsverdi: Skog 3,76, landskap 1,76 og opplevelse 9.

Sammendrag

Området ligger på en ås mellom innsjøene Hakkloa i vest og Helgeren i øst. Det ligger 2 km nord for Kikutstua i nordøstre del av Oslo kommune. Området består av toppområdene Hakklomana, Fjelaleiken og Falkeberget, lisdene rundt, samt et småkupert parti langs Hakkloa mellom Hakklodammen og Lukasvika. Falkeberget er det høyeste punktet på 462 moh.

Berggrunnen i området består av alkalifeltspat og kvartsalkalifeltspatsyenitt (nordmarkitt). Området som helhet består overveiende av fattige vegetasjonstyper på lav bonitet på topppartiene, middels bonitet i nedre del av liene. Toppområdet består hovedsakelig av gammel naturskog med furu som dominerende treslag. Dominerende vegetasjonstype på topppartiene er røsslyng-skinstrytefuruskog, med lavfuruskog på de aller fattigste partiene. Blåbærgranskogen dominerer i granliene. Innslag av rikere granskogstyper som lågurt- og småbregnegranskog samt høgstaudeskog.

Skogen er overveiende gammel. På topppartiene er det dominans av åpen furuskog. Furuskogen er mange steder sjiktet med gran i undersjiktet, mens de fattigste furuskogområdene enten er ensjiktet, eller de har et undersjikt av gran. Blåbærgranskogen er stort sett lite sjiktet. Det er målt trealdre av furu opptil 300 år og gran opptil 250 år. Gran opptil 50 cm i brysthøydiameter, furu opptil 60 cm. Typisk for området er et stort antall store og/eller særegne furutrær. Av lauvtrær finnes noe osp og bjørk, i vest også noe rogn. Osp finnes enkelte steder i større dimensjoner, særlig i nordvest. De rikeste partiene finnes i vesthellinga ved Falkeberget. Her er det bergvegger med små platåer innimellom og innslag av noe rikere granskogstyper. Vest for Falkeberget er det svært mye stående og liggende død ved. Læger finnes i alle nedbrytningsstadier og dimensjoner av gran er opptil 60 cm i brysthøydiameter. Dette området skiller seg klart ut i forhold til resten med tanke på andel død ved. I resten av området er det mindre områder med død ved som er middels eller lite nedbrutt. Av andre treslag finnes det spredt med osp i større deler av området. Noen med brysthøydiameter opptil 40 cm. Dalen vest for Falkeberget har yngre skog med betydelig lauvinnslag.

Ett kjerneområde med gammel barskog er utskilt fra Hakklomana verneforslag. Her forekommer både sterkt truet huldrestry og lappkjuke samt andre indikatorarter.

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt ** (nasjonalt verdifullt ***). Området er variert både i topografi og treslagssammensetning, med overveiende fattige vegetasjonstyper. Det er mye død ved i alle nedbrytningsstadier av gran i området. Skogen er gammel naturskog som er lite påvirket av hogst i nyere tid og er under naturlig dynamikk. Det er en del større osper og mange storvokste furuer. Innslaget av rødlistede arter og signalarter knyttet til død ved er relativt høyt. Dette sammen med sikre forekomster av to sterk trua arter huldrestry og lappkjuke, gjør at samlet verdi settes til regionalt (nasjonalt verdifullt).

Vern av Hakklomana vil til en viss grad bidra til å oppfylle målet i forhold til å bevare områder med gammelskog under naturlig dynamikk og store og viktige forekomster av rødlistearter. Området er imidlertid lite i areal og er fattig i forhold rikere skogstyper. Hakklomana inneholder svært gammel furuskog og vil i noen grad oppfylle mål knyttet til urskogpreget furuskog i mellomboreal sone.

Feltarbeidet

Området ble inventert 11.8.2011 i pent vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus som svært verneverdig (NOA 2009). Begrunnelsen er blant annet at området består av trolsk storskog med en spennende historie tilbake i tid. Området er variert med gammel furuskog på toppene, og brattlendt vilt terreng på sidene med stup og gammel granskog. Historisk sett er området behørig omtalt i Bernhard Herres ” En jægers erindringer” fra 1849.

Friluftsverdier

Ingen merke stier går gjennom området eller er i umiddelbar nærhet til området. Fra hovedveien på Hakkloas vestsida går det en sti til Hakklodammen der en kan krysse dammen og gå videre på en mindre sti langs østsida av Hakkloa til en mye benyttet raste- og teltplass på Lukastangen. Dette er letteste adkomst til området sommerstid. Ellers går det ingen stier inn i verneforslaget og det må sies å være lite tilgjengelig med bratte dalsider mot Hakkloa. Det går merke stier langs innsjøen Helgeren, 500 m øst for området. Det er lite tråkk etter folk i terrenget og få rester etter bålplasser. Dette viser at området er relativt lite brukt.

På østsida av Hakklodammen, går det en merke skiløype som krysser verneforslagets vestre del.

Skogsbilveien forbi Hakkloa går 1 km fra området i vest. Området er best tilgjengelig med sykkel fra vegen langs Hakkloa der det også er en mye benyttet rasteplass. Derfra er Hakklomana et svært tydelig landskapselement der det rager – som navnet sier – som en hesteman i terrenget. Fra toppen av Hakklomana er det svært god utsikt. Når en først kommer opp de bratte dalsidene, møter en et svært lettgått, åpent skogsterreng med gammel furuskog med krokfuruer i alle fasonger, barblandingskog og en god del åpne myrer med grunnlendte furukoller rundt.

Det står et trigonometrisk punkt med et lite tårn på den vestre toppen av Hakklomana.

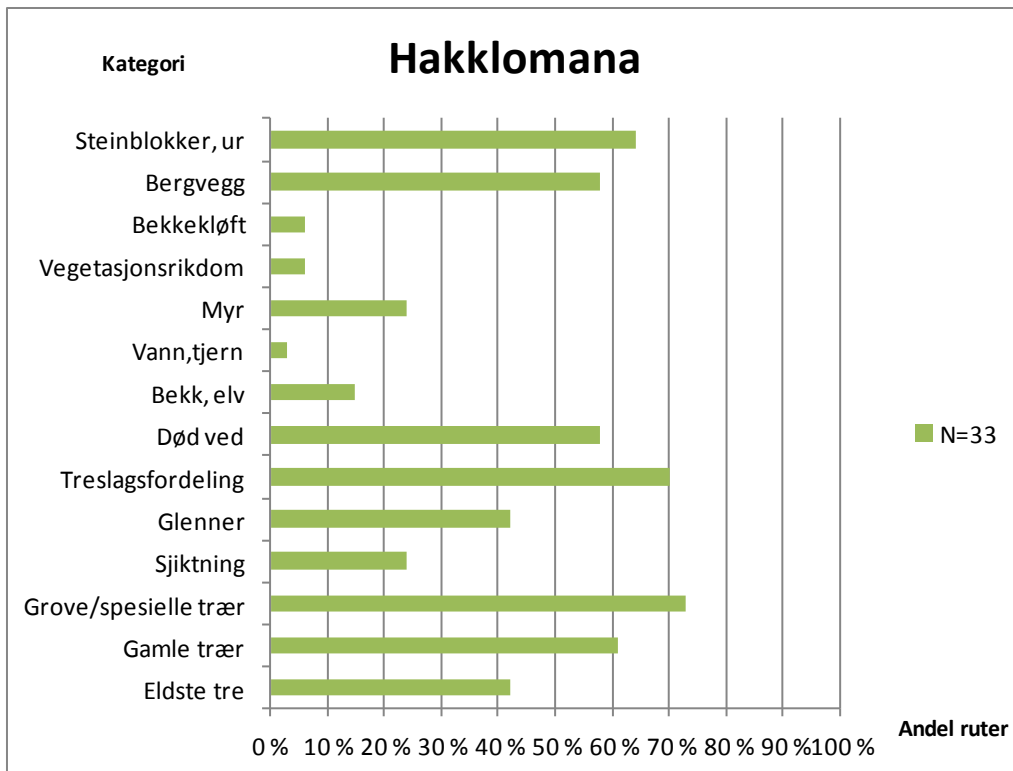
Verdisetting etter rutenettmetoden

33 ruter er undersøkt. Området scorer svært høyt på skogelementer (3,76), middels på landskapselementer (1,76) og middels på opplevelseselementer (9). 2/3 av rutene har score på grove og spesielle trær og treslagsfordeling. 40 % av rutene har glenner, ca. 25 % sjiktet skog. Over 40 % av rutene vurderes å ha innslag av svært gamle trær (eldste tre) og mer enn 50 % har innslag av død ved. Rutenettmetoden viser at området har mye gammel, storvokst skog der det er god treslagsblanding av furu og gran. Det er også mange svært gamle trær i området.

For landskapselementer viser tallene at en stor andel av rutene har steinblokker og/eller ur. Mer en 50 % av rutene har forekomst av bergvegg innenfor ruta. Vegetasjonsrikhet slår ut på kun to av rutene. Myr inngår i en del av rutene på toppartiet, men mangler stort sett ellers, da lisdene er svært bratte og har mye blokkmark. Det er generelt lite utslag på fuktige elementer som myr, bekker og tjern.

Opplevelsesverdien scorer høyt på topografi og andel av totalarealet som har registrerte naturtyper, mens det er lite score på kulturminner, antall vegetasjonstyper samt stier og mye brukte utsiktspunkter

Opplevelsesdimensjonen fikk middels score (9). Området scorer på innslag av alle terrengetyper, en stor andel av arealet er registrerte viktige naturtyper, men det er få vegetasjonstyper, stier og utsiktspunkter og kulturminner er ikke registrert i kulturminnebasen. Poenggivingen for en del av disse kategoriene påvirkes i stor grad av størrelsen på utredningsområdet, noe som medvirker til at mindre områder som Hakklomana gjerne får lavere score. For eksempel vil ikke området score på utsiktspunkter selv om utsikten fra store deler av området er god.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N =33

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

500 daa av området er naturtypekartlagt som "gammel barskog", utforming gammel granskog av Røsok et al. (2007). Det er mye død ved i enkelte deler av området. Området har klare naturskogs kvaliteter og 7 rødlistede arter samt noen signalarter. To av artene er EN-arter. Det er gitt verdien A.

En del av Hakklomana på 550 daa er tidligere vurdert for vern av Lindblad et al. (1996). To rødlistede arter (NT) og 2 indikatorarter på død ved ble den gang registrert. I tillegg ble området karakterisert med en rik fuglefauna.

Det er gjort noen få registreringer av rødlistearter knyttet til død ved i Artskart (www.artsdatabanken.no). Kun NT-artene duftskinn og svartsonekjuka er angitt. Erlend Rolstad har registrert huldrestry (EN) i området (pers. medd).

Deler av området er administrativt fredet av grunneier Løvenskiold-Vækerø.

Beliggenhet

Området ligger på en ås mellom innsjøene Hakkloa i vest og Helgeren i øst. Det ligger 2 km nord for Kikutstua i nordøstre del av Oslo kommune.

Naturgrunnlag

Topografi

Området består av toppområdene Hakklomana, Fjelaleiken og Falkeberget, lisdene rundt samt et slakt, småkupert parti langs Hakkloa mellom Hakklodammen og Lukasvika. Dalsidene er bratte, til dels med stup og mindre bergvegger i vest, slakere i sør og øst. Toppområdene er småkuperte med noe fjell i dagen, en god del myr og fururabber. I øst grenser forslaget til innsjøen Hakkloa med Hakklodammen. Området avgrenses mot yngre skog i SV, S, Ø og N. Falkeberget er det høyeste punktet på 462 moh.

Geologi

Alkalifeltspat og kvartsalkalifeltspatsyenitt (nordmarkitt) (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Mellomboreal vegetasjonssone på grensa mot Sørboreal. O1 – svakt oseanisk seksjon. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Området som helhet består overveiende av fattige vegetasjonstyper på lav bonitet på topppartiene, middels bonitet i nedre del av liene. Toppområdet består hovedsakelig av gammel naturskog med furu som dominerende treslag. Det er en god del berg i dagen. Innimellom fururabbene er det flere mindre myrer. Dominerende vegetasjonstype på topppartiene er røsslyng-skinstrytefuruskog, med lavfuruskog på de aller fattigste partiene. Mot sør av toppområdet splittes gammelskogen opp av en mellomliggende dal med en eldre hogstflate med skrinnsbarblendingsskog i øst og en bratt, vestvendt skråning med blåbærgranskog i vest. Blåbærgranskogen dominerer i granliene.

I den yngre skogen i lia mot Hakklodammen, er det noen få steder innslag av rikere granskogstyper som lågurt- og småbregnegranskog og på en lokalitet i sørvest var vegetasjonen av høgstaudekarakter. Her er det noe innslag av bjørk, osp og selje.

Skogen er overveiende gammel. Det er målt trealdre av furu opptil 300 år og gran opptil 250 år (Røsok et al. 2007). Gran opptil 50 cm i brysthøydiameter, furu opptil 60 cm. Typisk for området er et stort antall store og/eller særegne furutrær.

Av lauvtrær finnes noe osp og bjørk, i vest også noe rogn. Osp finnes enkelte steder i større dimensjoner, særlig i nordvest. I dalen vest for Falkeberget er det mer lauvinnslag av yngre dimensjoner, men dette inngår ikke i verneforslaget. De rikeste partiene finnes i vesthellinga ved Falkeberget. Her er det bergvegger med små platåer innimellom og innslag av noe rikere granskogstyper.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Karplantefloraen er triviell. Typiske arter i feltsjiktet i de fattigste vegetasjonstypene er blåbær, røssllyng, tyttebær og blokkebær. I rikere partier øst for Hakklodammen ble det registrert trollbær, liljekonvall, kantkonvall, hengeving, skogburkne, gaukesyre, engmarimjelle, firblad, markjordbær og maiblom.

Skogstruktur, påvirkning

Toppartiene består av furuskog på over 220 år, mens de høyereliggende granskogsområdene har alder fra ca. 110 år i vest til 160 år i øst. Skogen i det meste av toppartiet har preg av gammel naturskog av gran og/eller furu. Områdene øst og nord for Hakklodammen har yngre granskog med alder fra 50-80 år. Det er noe død ved som er lite nedbrutt i dette området. Her er skogen nokså tett og lite sjiktet og det er mindre lommer med rikere skog innimellom. Selv om skogen er relativt ung i dette område, ble flere indikatorarter på død ved påvist her.

På toppartiene er det dominans av åpen furuskog med relativt kortvokst furu, stedvis med gadd av furu. Skogen er svært gammel og furutrær opptil 300 år og grantrær opptil 250 år er påvist tidligere. Det er lite spor etter stubber i toppartiet, bortsett fra at en del nylige gruppehogster og plukkhogster i østre del av området samt i dalen mellom de to toppene på Hakkloana.

Furuskogen er mange steder sjiktet med gran i undersjiktet, mens de fattigste furuskogområdene enten er ensjiktet, eller de har et undersjikt av gran. Blåbærgranskogen er stort sett lite sjiktet. Vest for Falkeberget er det svært mye stående og liggende død ved. Læger finnes i alle nedbrytningsstadier og dimensjoner av gran er opptil 60 cm i brysthøydiameter. Det er også mange bergvegger i dette området. Skogen har lite stubber og har god kontinuitet. Dette området skiller seg klart ut i forhold til resten med tanke på andel død ved. I resten av området er det mindre områder med død ved som er middels eller lite nedbrutt. Furugadd finnes særlig i SØ del av toppartiet og spredt ellers. Furuskogen på toppartiene er stort sett åpen og relativt småvokst. I SV er furuskogen mer høyvokst, med større andel gran i tresjiktet. Kontinuiteten av furuveden vurderes å være middels til høy (jfr. Røsok et al. 2007). I nordre del av området er det mye eldre granskog, med storvokste furuer innimellom og lite død ved.

Av andre treslag finnes det spredt med osp i større deler av området. Noen med brysthøydiameter opptil 40 cm. Dalen vest for Falkeberget har yngre skog med betydelig lauvinnslag.

I den noe yngre granskogen øst for Hakklodammen, er det noe død ved av gran, lite nedbrutt. Det er også død ved av selje, osp og bjørk og både stor ospeildkjuke og granrust ble påvist, noe som indikerer en viss kontinuitet.

Området er omgitt av yngre skog på alle kanter bortsett fra der forslaget til vernegrense følger Hakkloa. Det er ingen merke stier eller skiløyper i området. Det er et trigonometrisk punkt med et lite tårn på toppen av vestre Hakkloana. Det er en dam ved utløpet av Hakkloa og rester etter fløtningsanlegg nedstrøms dammen. Hakkloa er regulert av Oslo kommune med LRV 364 moh. og HRV 372 moh. Det går en sti fra Hakklodammen nordover til Lukastangen. Vegetasjonsslitassen tyder på at dette området blir mye brukt. Bortsett fra denne stien er det ingen tydelige stier å se i området. Få bålplasser ble observert.

Det er ingen traktorveier eller bilveger innenfor området. Den nærmeste skogsbilvegen går langs vestsida av Hakkloa ca. en halv km fra verneforslaget.

Endring i naturtyper

Avgrensningen av tidligere registrert naturtype gammel barskog (Røsok et al. 2007) er beholdt.

Artsmangfold

Karplantefloraen i de høyest beliggende områdene er svært fattig på arter. Det er få lauvtreslag. De vanligste er osp og bjørk. Stedvis finnes også noe selje og rogn og spisslønn skal også være påvist (Røsok et al. 2007).

Det er påvist 8 rødlistede arter fra områder samt noen signalarter (Røsok et al. 2007; Sweco 2011). Det er store mengder død ved i dalsida SV for Falkeberget. Her ble det funnet lappkjuke (EN) på fire

stokker og den sårbare soppen gul snyltekjuke (Røsok et al. 2007). Det er en forekomst av huldrestry like nord for Hakklomana som fortsatt er intakt (Erlend Rolstad pers. medd). Øvrige rødlistearter var duftskinn, den sårbare furuarten dråpekjuka, svartsoneskjuka, rynkeskinn og gammelgranskål samt signalartene vasskjuka, piggbroddsopp, granrustkjuka og furustokkjuka. Indikatorarten lungenever ble funnet NV i området på en gammel bjørk i 2011 og ble funnet på 11 lokaliteter av Lindblad (1996).

Det er mange, fuktige bergvegger i de bratte vestliene, men lav- og mosefloraen er ikke undersøkt detaljert.

Mange av furuene i området er beitet av storfugl og det er en tiurleik i området. Storvokste ospetrær gir et godt potensiale for hulerugende fuglearter. Det er også flere mindre osper, med spettehull. De storvokste furuene med kraftige greiner og bergveggene i vest, gir godt potensiale for klippe- og trehekkende dagrovfugler. Navnet "Falkeberget" gir indikasjoner på at det historisk har vært mye brukt av falker. Det ble sett ringer etter tretåspett og den er tidligere angitt som hekkefugl (Lindblad 1996). Lindblad angir at også rødstjert, hønsehauk og duetrost ble observert i området.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Røsok et al. (2007) supplert av Sweco (2011).

1. Hakklomana-Falkeberget

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: A

Areal: 500 daa

UTM: Ø 0262446 Ø 6669217

Hoh: 380-460 m

Området er beskrevet av Røsok et al. (2007) og supplert av Sweco (2011). Det omfatter store deler av Hakklomana. Det er registrert et betydelig mangfold av rødlistearter og signalarter. Av rødlistede arter er det observert lappkjuka (EN), huldrestry (EN), gul snyltekjuka (VU), dråpekjuka (VU), duftskinn (NT), rynkeskinn (NT) og svartsoneskjuka (NT) i tillegg til flere signalarter. Området vest for Falkeberget har store mengder død ved i alle nedbrytningsstadier og med store dimensjoner av grantrær. Isoler sett kunne dette området med svært mye død ved, vært angitt som en egen naturtype, men hele området ansees verdifullt og har innslag av rødlistede arter. Toppartiene består av gammel furuskog av røsslyng-skinstrytetypen, noen steder fattigere og med mange krokete og særegne furuer. På grunn av at lokaliteten består av svært gammel naturskog med stedvis mye død ved og mange rødlistede arter med de sterkt truede artene huldrestry og lappkjuka, samt de sårbare artene gul snyltekjuka og dråpekjuka, gis området A-verdi, svært viktig.

Tabell: Artsfunn fra Hakklomana (1= Hakklomana-Falkberget).

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	1	Erlend Rolstad, pers. medd 2011	1
Lappkjuka	<i>Amylocystis lapponica</i>	EN	6	Røsok et al. 2007 Erlend Rolstad pers. medd	1
Gul snyltekjuka	<i>Skeletocutis brevispora</i>	VU	1	Røsok et al. 2007	1
Dråpekjuka	<i>Postia guttulata</i>	VU	1	Røsok et al. 2007	1
Svartsoneskjuka	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Mange	Røsok et al. 2007 Sweco 2011	1
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	Mange	Røsok et al. 2007, Sweco 2011	1
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Flere	Sweco 2011	
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	Flere	Røsok et al. 2007, Sweco 2011	1
Gammelgranskål	<i>Pseudographis pinicola</i>	NT		Røsok et al. 2007	
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	Flere	Sweco 2011	Nord

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Vassskjue	<i>Climacocystis borealis</i>	LC		Røsok et al. 2007	
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	LC	Flere	Røsok et al 2007 Sweco 2011	SV
Piggbroddsopp	<i>Asterodon ferruginos</i>	LC	1	Røsok et al. 2007	
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC	Mange	Røsok et al. 2007, Sweco 2011	SV
Stor ospeildkjuke	<i>Phellinus populicola</i>	LC	1	Sweco 2011	SV
Furustokkjuke	<i>Phellinus pini</i>	LC		Røsok et al. 2007	

Avgrensning og arrondering

Foreslag til vernegrense er trukket i ytterkant av registrert naturtype "gammel barskog". I vest følger Hakkloa inntil den møter ungsbogen NV for Falkeberget. Derfra følges grensa mellom yngre skog og gammelskog rundt høydepartiene. I nord går også grensa mellom gammel skog og yngre skog som sammenfaller med et tydelig daldrag som går i NV-SØ retning. Den noe yngre skogen mellom Lukasvika og Hakkloana tas med i verneforslaget. Deler av området har allerede innslag av kontinuitetsarter i tillegg til at friluftsområder langs Hakkloa tas med. Det går en merket skiløype gjennom dette området.

Vurdering og verdisseting

Tabell: Kriterier og verdisseting for kjerneområder og totalt for Hakkloa. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisseting i metodekap.

Navn	Urrørhet	Størrelse	Topograf. Variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	***	*	***	***	*	***	**	*	*	***	**/***
1.Hakkloana - Falkeberget	***	*	**	*	**	***	*	***	**	*	*	***	***

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt ** (nasjonalt verdifullt ***). Området er variert både i topografi og treslags sammensetning, med overveiende fattige vegetasjonstyper. Det er mye død ved i alle nedbrytningsstadier av gran i området. Det er også gadd av furu i flere nedbrytningsstadier og individer opptil 300 år gamle er målt tidligere. Skogen er gammel naturskog som er lite påvirket av hogst i nyere tid og er under naturlig dynamikk. Det er en del større osper og mange storvokste furuer. Innslaget av rødlistede arter og signalarter knyttet til død ved er relativt høyt. Huldrestry (EN) er registrert på en lokalitet i området og det er registrert læger med lappkjuke (EN). Sikre forekomster av to sterke trua arter knyttet til død ved gjør at samlet verdi settes til regionalt verdifullt (nasjonalt verdifullt).

Vern av Hakkloana vil til en viss grad bidra til å oppfylle målet i forhold til å bevare områder med gammelskog under naturlig dynamikk og store og viktige forekomster av rødlistearter. Området er imidlertid lite i areal og er fattig i forhold rikere skogstyper. Hakkloana inneholder svært gammel furuskog og vil i noen grad oppfylle mål knyttet til urskogpreget furuskog i mellomboreal sone.

Referanser

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.

Lindblad, I. 1996. Skogsområder i Øst-Norge registrert av Siste Sjanse, NOA-rapport 1996-1.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) 2009. Verneplan 1 for eventyrskoger i Oslomarka. Rapport 104 s.

Røsok, Ø, Abel, K og Blindheim.T. 2007. Naturtypekartlegging i skog i Nordmarka, Oslo kommune. Biofokus-rapport 2007-3.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.skogoglandskap.no

www.ngu.no

www.riksantikvaren.no

Pers. medd:

Erlend Rolstad

Bilder fra området

Merka skiløype like øst for Hakklodammen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsikt fra området ved Falkeberget vestover mot Hakkloa. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Grunnlendt furuskog på toppartiene. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel granskog med mye død ved, Falkeberget vest. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Mye brukt område ved Lukasvika. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Hakklomana – typisk skogbilde. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Granrustkjuke like øst for Hakkloelva. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Spor etter tretåspett i lia mot Hakklomana. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsikt nordover langs vestsida av Hakklomana. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gadd og gamle beitefuruer på søndre del av toppartiet. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Området sett fra vest ved rasteplassen ved Hakkloa. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Adkomsten til området går gjerne over Hakklodammen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

259000 000000

260000 000000

261000 000000

6669000 0000000

6669000 0000000

Tegnforklaring

Vernegreenser

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:11 000

Områdets navn
Hauktjern
Referansedata

Fylke: Oslo
 Kommune: Oslo
 Registrant: Mats Finne
 Dato feltreg: 29.06.11 og 14.07.11
 Kartblad: 1914 IV
 UTM-sentralpunkt: N 6647290 Ø 269776

Vegetasjonssone: Boreonemoral region
 Areal: 3640 daa.
 Høyde over havet: 110-265 moh.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt **
 Friluftsverdi: Skog 3,56, landskap 2,15 og
 opplevelse 12.

Sammendrag

Området ligger nordøst i Østmarka i Oslo kommune. Sør-enden omkranser nordre del av Nøkle vann, og området strekker seg nordover på østsiden av Lutvann. Det har en variert topografi med flere høye langstrakte åsrygger i nord-sør retning med dype dalsøkk i mellom. I tillegg til to store vann (Lutvann og Nøkle vann) har området mange små skogstjern.

Fordi berggrunnen i området består av ulike typer gneis er jordsmonnet i hovedsak grunt og lite kalkrikt, og gir dårlige betingelser for kravfulle arter. Det finnes også rikere partier – spesielt omkring nordenden av Nøkle vann.

Området er dominert av eldre barblendingsskog av midlere og lavere bonitet på åsryggene, og noe rikere grandominert skog i lisdeler og dalsøkk. Omkring Nøkle vann er det innslag av rikere typer som høgstaudeskog og rik edelløvsog. Det finnes flere kjerneområder med grov granskog i aldersfase som inneholder bra med død ved i ulike nedbrytningsstadier. Kontinuitet i død ved er vurdert som middels, og dette er antagelig årsaken til at de er funnet relativt få sjeldne arter knyttet til lang skogkontinuitet.

Det er avgrenset 21 kjerneområder innenfor området – hvorav majoriteten er av typen *gammel barskog*. I tillegg er det registrert *kalkskog*, *hagemark*, *artsrik veikant*, *slåttemark*, og *naturlig fisketomme tjern*.

I området er det registrert en rekke *sårbare* (VU) og én *sterkt truet* (EN) art av markboende sopp. For øvrig er det registrert bare noen få rødlistede indikatorarter knyttet til kontinuitet i barskog. I veikant sør i området er det registrert solblom (VU), og i området rundt Sarabråten er det registrert en rekke kravfulle arter som blant annet stavklokke (NT).

Samlet verdi er satt til 2 stjerner, regionalt verdifullt. Dette begrunnes med at det er store områder med gammel barskog med god topografisk variasjon og stedvis god forekomst av død ved i ulike nedbrytningsstadier. Området har en god variasjon i vegetasjon og naturtyper (særlig i den sørlige del). I den senere tid er det gjort mange funn av rødlistede markboende sopp, som trekker opp verdien for biologisk mangfold.

Området oppfyller delvis mangler ved skogvernet ved at det inneholder inntakt skog på rikere marktyper i naturlig dynamikk, og det finnes mindre partier med rik edelløvsog. Området har også viktige forekomster av rødlistede arter av markboende sopp.

Feltarbeidet

Området ble befart 29.6.2011 og 14.7.2011. Været under befaringen var lettskyet pent. Område anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått til vern av *Østmarkas Venner*. Det omfatter området fra Hauktjern i sør via Utsikten og Kroktjern til Puttdalen i nord.

Utredningsområdet er utvidet noe i forhold til dette, og omfatter også Sarabråten og Sarabråtåsen på østsiden av Nøkle vann samt noe areal nord og vest for nordenden av Nøkle vann. Begrunnelsen fra

Østmarkas Venner er at området har et uberørt preg, og samtidig er mye brukt av befolkningen på grunn av sin nærhet til befolkningsentra øst i Oslo.

Friluftsverdier

Utredningsområdet strekker seg fra nordenden av Nøklevann, videre øst for Lutvann til Puttdalen i nord. Typisk for området er høye åsrygger opp mot 350 moh. i nord-sør retning, gjerne med bratte lisdier. Fattig furuskog på åsene går over i rikere granskog i dalsider og søkk. I området rundt Sarabråten finnes også eldre edelløvskog.

Området har både små og store vann. Lutvann har kanskje markas klareste vann, og danner grensen i nordvest. I sør ligger Nøklevann, og i tillegg er Hauktjern, Kroktjern, Lauvtjern og de to Puttjerna innenfor området. Alle vannene er åpne for sportsfiske.

Det er en rekke stier i området, både blåmerkete stier og umerkete skogstier. Det går også flere turveier i området som er egnet for barnevogn, sykkel eller rullestol. Om vinteren er det et stort nettverk av preparerte skiløyper. Det går lysløype fra Østmarksetra og rundt Nøklevann med avstikker nordover til Trasop. Utfartssteder og turmål i nærheten er Østmarksetra ca. 300 m sørvest for utredningsområdet. Serveringsstedet Mariholtet ligger med ca. samme avstand i øst. Grønnlihytta, rett på utsiden av utredningsområdet i nord, er eid av bydel Alna, og leies ut til bydelens befolkning. Det er en speiderhytte ved Lutvann, nordøst i området.

Hauktjern er et kjent klatrefelt i Osloområdet og har en rekke klatreruter som er beskrevet i klatreføreren for Oslo-marka.

Sarabråten ligger sentralt i området, og er et turmål og kulturminne. Stedet har siden 1300-tallet vært husmannsplass under Rustad gård, men ble kjøpt av konsul Thomas Heftye i 1856. På Sarabråten ble det avholdt stiftelsesmøte for Den Norske Turistforening i 1868. Det er i dag bare ruiner igjen etter bygningene på Sarabråten, men det er oppført en støtte på stedet for å markere oppstarten av speiderbevegelsen i Norge. *Speiderstøtten* ble avduket i 1955.

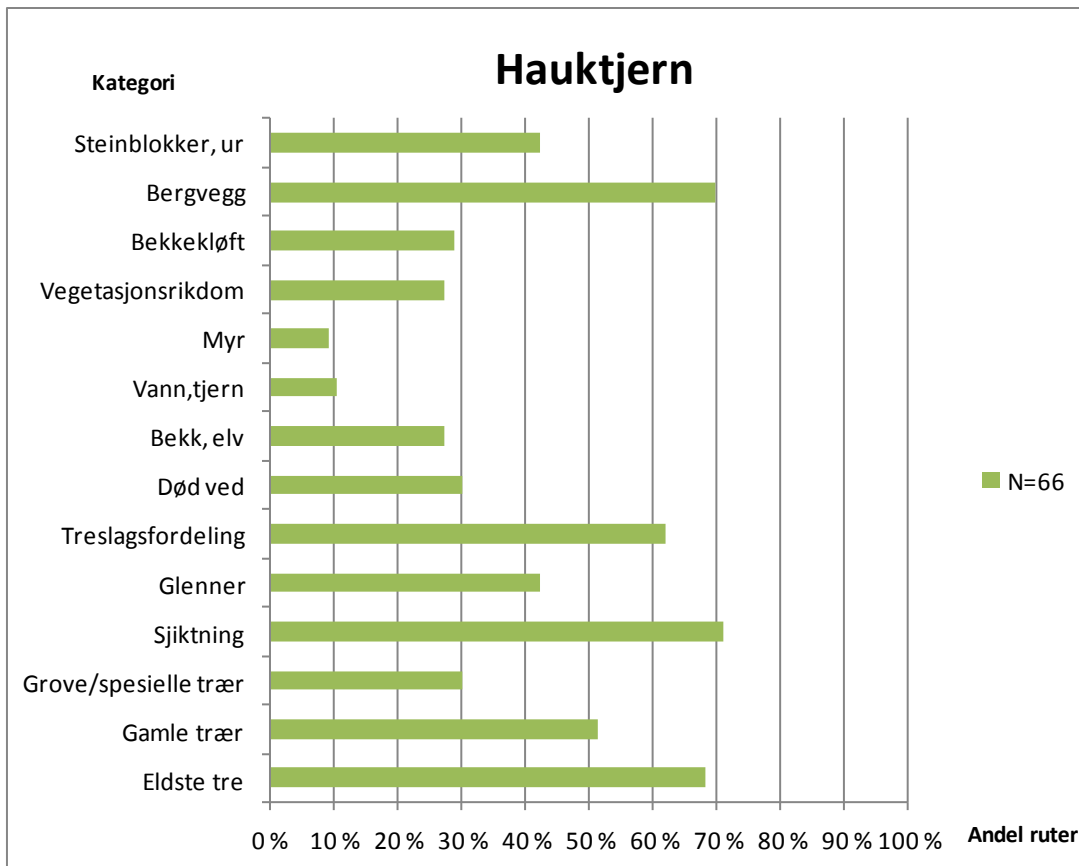
På grunn av at området er så bynært er det mange gapahuker og enkle overnattingsplasser i området. Noen av dem er enkle, bygget av naturlig materialer, har opplagt ved og bål plass, og plassert godt skjult i terrenget. Hyttebøker vitner om at de er turmål for en mindre gruppe mennesker. Andre steder er mer permanente boliger for bostedsløse. Disse områdene er forsøpote og er skjemmende for friluftsliv i området. Én slik leir ble oppdaget under befaring og det ble meldt fra til bydelen, som kunne fortelle at de rydder slike leire omtrent ukentlig i sommerhalvåret.

Utredningsområdet har en variert natur og er meget godt tilrettelagt for et allsidig friluftsliv. Det har også flere spennende turmål i form av utkikkspunkter, fiskevann, serveringssteder og kulturminner.

Verdisetting etter rutenettmetoden

66 ruter ble undersøkt. Området scorer svært høyt på skogelementer (3,56). Det er flere store bestander med gammel skog, godt med understandere av gran i furuskogen, og flere sjikt i granbestandene. I rutenettmetoden scorer området derfor høyt både i kategoriene *eldste tre*, *gamle trær*, *sjiktning* og *treslagsfordeling*. Det er relativt godt med gjenner i skogen (ca. 40 % av rutene), som tyder på at det er vært drevet plukkhogst i tidligere tider. Det er generelt lite spor av hogst i bestandene med eldre skog.

Området scorer også relativt høyt på landskapselementer (2,15) Forekomst av en del lågurtskog, furumyrskog, gransumpskog samt innslag av edelløvskog, gir poeng i kategorien *vegetasjon* for i ca. 1/3 av rutene. I tillegg til de bratte lisdienene med større skrenter er det en rekke mindre bekkeløfter og søkk, som gjør at kategorien *bergvegg* opptrer ofte (ca. 70 %) Videre er det en variert topografi med regelmessig innslag av både myr, bekk, vann og ur/blokker.

Figuren viser hvor stor andel av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 66.

Opplevelsesdimensjonen fikk høy score (12). Området har mange ulike naturtyper, vegetasjonstyper, ett kulturminne registrert i kulturminnebasen, og mange stikryss og utkikkspunkter. Poenggivingen for en del av disse kategoriene påvirkes i stor grad av størrelsen på utredningsområdet; men antallet løype-/stikryss og utkikkspunkter vurderes å være høyt områdets størrelse tatt i betraktning.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

I Naturbase er det registrert 20 ulike naturtypefigurer innenfor grensene til utredningsområdet, hvorav 16 er vurdert å være regionalt eller nasjonalt viktige områder for biologisk mangfold (A- eller B-områder). Den eldste kilden oppgitt i Naturbase er rapporten *Naturregistreringer i Oslo kommunes skoger* (Skogvesenet i Oslo 1993). Senere har Miljøfaglig Utredning kartlagt deler av området og rapportert dette i *Registrering av biologisk mangfold i bynære områder, Oslo* (Fjeldstad og Gaarder 2006). Siste Sjanse har sammen med Prevista laget en sammenstilling av eksisterende data for biologi- og friluftsverdier i rapporten *Biologi- og friluftsverdier innenfor Oslo kommunes skogeierdommer, sammenstilling av data* (Blindheim og Korbøl 2005), der tidligere naturtypekartlegginger og Miljøregistrering i Skog (MIS) er sammenstilt og vurdert. Området er således svært godt undersøkt tidligere.

Beliggenhet

Området ligger nordøst i Østmarka i Oslo kommune. Det er langstrakt i nord-sør retning – ca. 4,5 km langt og ca. 1 km på det bredeste – og strekker seg fra Nøkle vann i sør og nordover på østsiden av Lutvann til Puttdalen i nord. Bortsett fra Lutvann, som danner nordvest-grensen har ikke området noen klare grenser mot vei, stier eller vann.

Naturgrunnlag

Topografi

Det er en variert topografi med flere høye åsrygger med dype dalsøkk i mellom. Nesten alle større åsrygger og dalsøkk er orientert i nord-sør retning. Området har mange små skogstjern og to større vann (Lutvann og Nøkle vann). Det er en del mindre bekker og myrer i området.

Geologi

I hovedsak består området av diorittisk til granittisk gneis, men med en nord-sør gående stripe med glimmergneis, glimmerskifer, metasediment og amfibolitt sentralt i området. De markante åsryggene orientert i nord-sør retning skyldes kraftige forkastninger i gneisen da Oslofeltet sank ned lengre vest for ca. 300 mill. år siden. Under siste istid ble grunnfjellet bunnskrapt av isen, og svakere soner i forkastningene ble effektivt slipt vekk med dagens markante dalsøkk som resultat. De mest tydelige er ved Nøkle vann og Lutvann mot Grorud og Djupdalen – Elvåga forkastningen. Fordi området er dominert av gneiser er jordsmonnet i hovedsak grunt og lite kalkrikt, og gir derfor generelt dårlige betingelser for kravfulle arter.

Vegetasjonsgeografi

Området ligger i boreonemoral region og svakt oseanisk seksjon (O1, Moen 1998) – dvs. overgangssonen mellom de sørlige boreale barskoger og varmekjære løvskoger.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Som Østmarka for øvrig består store deler av utredningsområdet av gammel furudominert barblandingskog. Vegetasjonssammensetningen følger i grove trekk høydegradienten der røsslyng-blokkebergskog og bærlyngskog er dominerende vegetasjonstyper på åsrygger og høyreliggende området, mens grandominert blåbærskog er vanlig i de liene som vanligvis går over i lågurtskog eller gransumpskog på fuktigere partier. Stedvis finnes høgstaueskog, storbregneskog, og svartor-sumpskog i dalsøkkene.

Av rikere områder kan nevnes deler av Puttdalen i nord, og områder øst, vest og nord for Nøkle vann i søndre del av området. Det er også noen mindre partier med rik edelløvskog sør i området omkring Nøkle vann, med eldre grovvokst or-askeskog omkring Sarabråten. I den vestvendte lia sør for Sarabråten er det i barskogen en god del innslag av edelløvtrær som ask, hassel, lind og ask.

Funn av kravfulle sopparter (Fjeldstad og Gaarder 2006) og registrering av kravfulle urter og gras (skogfiol, legeveronika, skogsveve, fagerklokke og hengeaks) på relativt tørr furumark både øst og vest for Nøkle vann tyder på innslag av kalkfuruskog. Det ene området er avgrenset som en naturtypelokalitet (Ulsrudvannet nordøst). Det andre området ligger i sørskrånningen på Sarabråtåsen, nord for turveien.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Majoriteten av området består av middels til fattig barblandingsskog, der feltsjiktet er dominert av ulike lyngplanter som røsslyng, blokkebær, tyttebær og blåbær avhengig av næringsgrunnlag og fuktighet i jordsmonnet. På litt rikere partier øker urter i mengde, og vanlige arter er marimjelle og skogstjerne. Ettersom skogen blir mer grandominert og rikere, inngår arter som skogsveve, gjøksyre, kvitbladtistel, liljekonvall, og skogsalat.

I de rikeste delene av området nord i Puttdalen og områdene rundt Nøklevann finnes høgstaudevegetasjon som sumphaukeskjegg, skogstjerneblom, eng- og kratthumleblom, tyrihjel, blåtopp, rød jonsokblom, ballblom og skogsvinerot og tversskjeggveronika.

Langs turveien sør i området forbi Nøklevann og Sarabråten er det registrert naturtypen artsrik veikant med flere interessante arter som stavklokke, flekkgrisøre, blåfjær, grov nattfiol og solblom (VU).

I enkelte av de tørre furuåsene er det trolig partier med mer kalkrik grunn, og det ble under befarings bl.a. registrert skogfiol, fagerklokke og hengeaks.

Skogstruktur, påvirkning

Som nevnt tidligere består en stor del av området av eldre barblandingsskog i hogstklasse 5 (hogstmoden skog, snittalder 95-160 år). Dette er områder med naturskogpreg, og med lite synlig hogstpåvirkning.

Bortsett fra på de skrinneste åsryggene er det mye innslag av gran og lauvtrær i furubestandene, og innslag av lauv og flere aldersklasser av gran i de rene granbestandene. Dette gjør at skogen for det meste er flersjiktet.

Forekomst av død ved er i hovedsak konsentrert til enkelte grandråg og bratte ller i området. Enkelte av disse har også død ved i grove dimensjoner, som tyder på relativt lang kontinuitet i skogbilde. Et eksempel er det trange søkket i Lutåsen som strekker seg hele veien opp til Krokstjern. Søkket har lågurtskog og innslag av edelløvsog i sør nærmest Sarabråten, men er ellers dominert av blåbærgranskog. Området har en god del død ved av gran i til dels grove dimensjoner, men mest i de tidlige nedbrytningsstadier. Dette gjelder for øvrig flere av områdene med en del død ved, som i den bratte lia vest for Nøklevann, søkket med eldre granskog vest for Krokstjern, og den vestvendte lia mot Lutstjern, samt Lutdalen og deler av Puttåsen. Mangel på død ved i de senere nedbrytningsstadier kan være årsaken til at det nesten ikke er funnet sjeldne eller trua arter av sopp eller lav knyttet til død ved i området. Antagelig har det vært drevet bledningshogst i det meste av området i tidligere tider, slik at de eldste trærne er blitt hogget før de har rukket å dø på rot eller velte. Data fra skogtaksten viser at snittalderen i bestandene ikke er spesielt høy. Unntakene er Puttåsen helt nordøst i utredningsområdet og noen områder i lia mot Lutvann, der skogen i følge skogtaksten har en snittalder på ca. 160 år.

Bortsett fra et stort område i Haukåsen med eldre gran- og barblandingsskog, består mesteparten av den sørøstre del av utredningsområdet av produksjonsskog i alderen 30-50 år. Nord og vest for Krokstjern er også et større område med ung skog (5-10 år) og eldre produksjonsskog (75-80 år). Produksjonsskogen i området har som regel ensartete monokulturer med enten gran eller furu.

Det er en privat hytte og en speiderhytte like nord for Lauvtjern. På Sarabråten står grunnmuren igjen etter gammel bebyggelse, og det er reist en støtte for å markere oppstarten av speiderbevegelsen. Like nord for utredningsområdet er det en hytte eid av Alna bydel, som er et utfartssted for skoler, barnehager og lignende, og kan leies av bydelens innbyggere. Like sørvest for området ligger Østmarksetra som er et mye brukt utfartssted for turer til fots og på ski. Mariholtet ligger like øst for området og er serveringssted for turgåere og skiløpere sommer og vinter.

Det er en rekke merkete sommerstier og preparerte skiløyper i området. Det er også en turvei som går gjennom søndre del av området fra Østmarksetra til Mariholtet med avstikker nordover til Trasop. Langs denne turveien er det lysløype om vinteren.

Særlig sørvestre og nordre del av utredningsområdet er bynært, og har stor ferdsel. I tillegg til de merkete stiene og turveier, finnes veldig mye stier og tråkk på kryss og tvers.

Det er i også mye menneskelige spor i form av bålplasser og forskjellige typer gapahuker. Følgende er at disse områdene bærer preg av slitasje på et nivå som trolig er negativt for biologisk mangfold.

Romeriksporten går under nordenden av Lutvann og rett nord for Nordre Puttjern. På grunn av forkastningssoner da Oslofeltet sank i vest er fjellet svakt, og byggingen av tunnelen medførte at overflatevann fra Lutvann og Nordre Puttjern rant ned i tunnelen. Vannstanden sank i Lutvann, mens hele Puttjern forsvant i bakken. Lekkasjen er i dag tettet og vannet inntakt. NVE har målestasjon i området som kontrollerer vannstand og avrenning.

Sør i utredningsområdet er en kraftledning. Denne danner sørgrensen og går fra Ulsrudvann og krysser Nøkle vann omtrent ved Hestehullet.

Endring i naturtyper

Det er en rekke avgrensete naturtyper i området (19), og for de fleste virker avgrensningen fornuftig og verdisetningen riktig. Grensen for figuren *Ulsrudvannet øst* (BN00065009) er imidlertid trukket for langt mot nord. Nordre del av figuren består av ordinær blåbærgranskog i alder ca. 50 år uten særlig mye død ved. Lengre sør i figuren finnes fuktig gransumpskog med til dels mye død ved.

Vest i Puttåsen var et større område med fine naturskogkvaliteter som heller ikke er markert som naturtype i Naturbase. I søndre del viser skogkartet en snittalder på 160 år som er svært gammelt. Nordvestre del mot brekket til Puttdalen er mer ordinær bærlyngskog, men videre sørøstover herfra virker skogen eldre, og det er en god del død ved med god forekomst av grov osp og bjørk både levende og i ulike nedbrytningsstadier. Dominerende vegetasjonstype er blåbærgranskog, men det er også rikere partier med lågurtskog, samt gransumpskog og innslag av svartorsumpskog enkelte steder. Nærmere toppen av Puttåsen og grensen til utredningsområdet blir skogen fattigere, yngre og mer furudominert. Bestanden med gammel skog henger sammen med den avgrensete naturtypefiguren sør i Puttdalen (Puttdalen, BN00063796). Det ble ikke gjort funn av rødlistearter eller spesielle kontinuitetsarter i området under befaring, men potensial for sjeldne arter knyttet til død ved i fuktige miljøer vurderes å være til stede. Duftskinn (NT, kilde: Artskart) ble funnet på liggende død gran sør i området i 1996. Området er av naturtypen *gammel barskog*. Det er et relativt stort og området med til dels svært gammel skog med fine naturskogkvaliteter og vurderes å ha lokal verdi (verdi C).

Den bratte lia øst for Lutvann har blåbærskog og lågurtskog med grove grantrær (>60 cm dbh.), og stedvis mye død ved. Det er de seinere årene registrert flere rødlistede markboende sopp i området som fiolett greinkøllesopp (VU), børstebrunpigg (VU), jordbærkantarell (VU, kilde alle: Artskart). I følge skogkartet har skogen en relativt høy snittalder (ca. 135 år). Området er av naturtypen *gammel barskog*. På grunn av at det er et velutviklet område med gammel skog med en del død ved i grove dimensjoner, samt at det er gjort en rekke registreringer av rødlistede sopp vurderes området å ha verdien viktig (verdi B).

I det avgrensete området for naturtypelokaliteten *Rundemyr* er de seinere år registrert flere rødlistede arter av sopp, hvorav arten fiolett greinkøllesopp er klassifisert som sterkt truet (EN). Verdien av området er derfor foreslått oppvurdert til svært viktig (verdi A).

Artsmangfold

Det er generelt registrert få rødlistearter i området bortsett fra i én artsgruppe som er markboende sopp. Arve Græsdal m.fl. har registrert en rekke sopparter som er klassifisert som nær truet (NT), sårbar (VU) og sterkt truet (EN). Det er registrert særlig mange sjeldne og truede arter i et den vestvendte skråningen av Lutdalen – fra østsiden av Nøkle vann i sør til midt på Lutvann i nord. Det er blant annet gjort funn (på flere lokaliteter av enkelte) av artene fiolett greinkøllesopp (EN), vrangstorpigg (VU), mørkfibret vokssopp (VU), blåfotstorpigg (VU), fiolett greinkøllesopp (VU), svartspettet musserong (NT), og lakrismusserong (NT).

Det er registrert barksoppene rynkeskinn og duftskinn (begge NT) i området. Duftskinn er registrert sør i Puttåsen, nord i utredningsområdet. Rynkeskinn er registrert i en avgrenset naturtypefigur med gammel granskog like vest for Nøkle vann.

Av karplanter er alm (NT) registrert en rekke steder – spesielt i søndre del av området omkring Nøkle vann. I veikant langs turveien rundt Nøkle vann er det registrert solblom (VU) og stavklokke (NT). Stavklokke er også registrert i edelløvkogen omkring Sarabråten.

Det er en registrert tiurleik nordvest i Puttåsen. Flere steder i området som Puttåsen og Haukåsen har godt storfuglhabitat – furudominert skog med mye innslag av skjørtegraner som gir god vertikaldekning og stedvis rikt utviklet blåbærlyng.

Kjerneområder

1. Ulsrudvannet nordøst

Naturtype: Kalkskog
 BM-verdi: Verdi A
 Areal: 59 daa

UTM: N 6646376, Ø 269078
 Hoh.: 210-225 m

Lokaliteten er tidligere beskrevet av Fjeldstad og Gaarder (2006). Den omfatter toppen av det småkuperte åspartiet mellom Nøkle vann og Ulsrudvann. Området er skarpt avgrenset mot skrent i øst og vei/annen naturtype i nord. I sør avgrenses denne av hogstflate, mens avgrensingen i vest er mer diffus. Området er et tilsynelatende fattig furuskogsområde med røsslyngfuruskog og lavfuruskog. Artsfunn av sopp tyder imidlertid på at det kan være en tørr mineralrik skog med ganske høy pH (mulig kalkskog). Det er lite død ved og fravær av spesielt gamle trær. Skogen er flersjiktet. I enkelte søkk på åsryggen er det innslag av litt rikere lågurtgranskog. Tidligere er det her gjort funn av en rekke uvanlige piggsopper, som svarthvit sølvpig, svartølvpigg, antatt rynkebrunpig og beltebrunpig, samt lakrismusserong. For rynkebrunpig er dette eventuelt fjerde funn i Norge siste 50 år. Under befarung ble det registrert skogfiol, som trives på kalkrik mark. Funn av flere sjeldne og kravfulle arter, hvorav en art er svært sjelden, gjør at verdien settes til svært viktig (A). Mulig forekomst av en viktig vegetasjonstype og potensial for funn av flere rødlistearter er med på å styrke verdien av området.

2. Ulsrudvannet øst

Naturtype: Gammel barskog – gammel granskog
 BM-verdi: Verdi A
 Areal: 14 daa

UTM: N 6646243, Ø 269555
 Hoh.: 200-210 m

Lokaliteten er tidligere beskrevet av Fjeldstad og Gaarder (2006), og utgjør et mindre fuktdrag på åsen mellom Nøkle vann og Ulsrudvann. En bergvegg avgrenser området skarpt i vest, mens en mindre rygg avgrenser mot nord og øst. I sør avgrenses området mot hogstflate. Under befarung ble det vurdert at grense i nord bør trekkes sørover – på sørsiden av eldre produksjonsskog av gran. Lokaliteten omfatter en fuktig gammel gransumpskog i et søkk øst for en stor bergvegg. En natursti går gjennom området. Sumpskogen, som er forholdsvis fattig, har tidligere vært grøftet, men grøftesystemet fungerer antagelig ikke i dag. Det er mye død ved av gran, både av yngre og eldre alder. Barksoppen rynkeskinn (NT) ble påvist under befarungen på et læger av gran. Området er vurdert som viktig (verdi B), ut fra naturtype, tilstand, samt funn av rødlistearter. Det bør ikke foretas noen former for hogst, og død ved bør få ligge i ro. Den gamle grøfta bør ikke renskes opp, men i stedet få gro helt igjen.

3. Nøkle vann nordvest

Naturtype: Gammel barskog – gammel granskog
 BM-verdi: Verdi A
 Areal: 85 daa

UTM: N 6646717, Ø 269219
 Hoh.: 165-240 m

Lokaliteten er rik og variert med innslag av høgstaudevegetasjon og rik edellauvskog av typen alm - lindeskog, og en dominerende lågurtvegetasjonen. Av arter vokser blåveis, trollbær, kranskonvall og tyrihjel, enghumleblom, skogsvinerot, sumphaukeskjegg, svartburkne, tysbast og leddved. Av edle lauvtrær fins lønn, hassel, hegg, alm (NT), ask (NT) og svartor. Hestekastanje fins også i området. Det er en del død ved i den østvendte lia mot Nøkle vann, men det meste er i tidlige nedbrytningsstadier. Området er svært variert med flere innslag av rike vegetasjonstyper som er relativt sjeldent i Østmarka. Det er nylig rapportert om forekomst av flere rødlistede markboende sopp som klengekjuke

(VU), røykkølesopp (NT), broddsopp-snyltekjuke (NT) og gulbrun storpig (NT). Områdets verdi er derfor satt til svært viktig (verdi A). Området bør forbli mest mulig urørt, ved at det bare gjøres nødvendige skjøtselstiltak langs veien. Slått langs veikant vil være viktig for å opprettholde den spesielle veikantfloraen.

4. Lutdalen

Naturtype: Slåttemark
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 11 daa

UTM: N 6647053, Ø 269307
 Hoh.: 180-200 m

Lokaliteten er tidligere beskrevet av B. Bredesen. Området består av eng og havnehage/hagemark til gammel husmannsplass, der de siste husene ble revet i 1944. Enga tidligere ryddet, men står i fare for å gro igjen med kratt. Kulturlandskapsfloraen synes å være en del utarmet, men typiske arter som rødknapp, prestekrage og fagerklokke finnes fortsatt i brukbare mengder. Enga utgjør et viktig livsmiljø for sjeldne insekter (Falck pers. medd.). Det står en grov bjørkehøystubbe, med tilhørende læger i eng. I tillegg står det flere grove levende bjørker og enkelte store og tildels styva seljer i kanten av eng. I nord og øst er det en havnehage/hagemark med mye grov hassel. Her er det relativt rik undervegetasjon av typiske edelløvkogsarter som firblad og trollbær. Svartspettet musserong (NT) er registrert i nordre del av området. For at områdets spesielle insektfauna skal bli ivaretatt bør plassen ryddes for unge trær og oppslag. Årlig slått eller eventuelt beite bør gjenopptas for å få tilbake det opprinnelige miljøet. Ved slått bør graset fjernes. Området er vurdert som viktig (verdi B).

5. Lutdalen østside

Naturtype: Gammel barskog – gammel granskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 11 daa

UTM: N 6646994, Ø 269379
 Hoh.: 170-235 m

Lokaliteten er beskrevet av Fjeldstad og Gaarder 2006. Området ligger like nord for nordenden av Nøklevannet og er skarpt avgrenset mot bekk i vest, fattigere skog i øst og ungskog i nord. I sør er grensen diffus mot mer grunnlendt furuskog. Området er en vestvendt åsside med middels til rik gammel granskog som står i småsteinet ur. Vanlige treslag er foruten gran, hassel og bjørk. Ask og alm vokser også i området (Artskart 2011). Det er en god del læger av gran i yngre nedbrytningsstadier. Gamle hogstspor finnes jevnt i lia. I feltsjiktet vokser vårerteknapp og store mengder blåveis. På granlægrene ble det ikke registrert andre sopper enn ordinære arter som rødrandkjuke. Området kan ha potensial for rødlistede marklevende sopper selv om ingen slike ble registrert under befaringen. Det er tidligere funnet vårerteknapp, kranskonvall og myske innenfor denne lokaliteten (Jan Wesenberg 2006). Det er også registrert broddsopp-snyltekjuke (NT), gråfiolett kølesopp (NT), og rynkeskinn (NT) på denne lokaliteten. Like nord for området er det registrert jordbærkantarell (VU). Fordi området har inntakt gammel granskog med relativt mye død ved, samt er voksested for flere arter som er vurdert som nær truet er det vurdert som viktig (verdi B). Det bør ikke utføres noen form for hogst her, og død ved bør få ligge i ro.

6. Nøklevann nordøst II

Naturtype: Artsrikt veikant
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 5 daa

UTM: N 6646875, Ø 269369
 Hoh.: 165-175 m

Lokaliteten er tidligere beskrevet av Siste Sjanse og supplert av Bård Bredesen. Området er en turvei med artsrike veikanter. Det er blant annet fine forekomster med stavklokke (NT) og store mengder av den kravstore arten flekkgrisor. Veikantene bør holdes åpne og slås årlig. Kvistavfall bør fjernes ved rydding. Området er vurdert å ha verdien viktig (verdi B).

7. Sarabråten

Naturtype: Hagemark
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 59 daa

UTM: N 6646600, Ø 269515
 Hoh.: 165-250 m

Lokaliteten er tidligere beskrevet av Trond Blindheim og Bård Bredesen. Området består av gammel hagemarkskog og rik edelløvsog rundt Sarabråten og veiene som fører til Sarabråten. Området har et stort antall gamle og grove edelløvtrær og mye gamle hasselkjerr. De nordlige deler av området består av eldre lite påvirket edelløvsog av typen Or-askesog med storvokste asketrær. Floraen i området er rik og hagemarkskogen har mange kravstore og tildels uvanlige planter knyttet til gamle kulturlandskap som stavklokke, flekkgrisøre, storengkall, storblåfjær, marianøkkeblom og nattfiol. I sør østre del av området er det høgstaudesog som nylig er avvirket. Her ble det under befaring registrert skogs vinerot, ballblom, brennesle, enghumbleblom og rød jonsokblom. Fiolgubbe (NT) er registrert nordøst i området og almelav (NT) er funnet i øst mot Hauktjern. Lokaliteten har en rik spurvefuglefauna, med bl.a. stor tetthet av sangere og spettefugl. Bøkesanger ble registrert under befaring. Hagemarkskogen er i kraftig gjengroing. Rydding av unge trær/oppslag og etterfølgende fjerning av kvist er nødvendig for å beholde områdets kravfulle flora. Årlig slått eller eventuelt beite bør gjenopptas for å få tilbake det opprinnelige miljøet. Ved slått må graset fjernes. Gamle edelløvtrær bør fristilles for å forlenge levetiden. Trær som har vært styvet tidligere kan med fordel styves på nytt og man kan vurdere å lage nye styvingstrær. Deler av løvskogen som har stått urørt i lang tid kan med fordel få utvikle seg fritt. De introduserte artene hagelupin og gullrein, som finnes i små forekomster, bør bekjempes. Området er vurdert å ha verdien viktig (verdi B). En restaurering av kulturlandskapet ved nevnte skjøtselstiltak ville medføre at området får svært stor verdi (A).

8. Sarabråten sør

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi A
 Areal: 50 daa

UTM: N 6646243, Ø 269555
 Hoh.: 165-225 m

Området har en godt utviklet lågurtvegetasjon med innslag av høgstauder. Trollbær og blåveis er vanlige arter i bestandet, og funn av storkonvall er spesielt interessant. Ellers inneholder skogen større innslag av edellauvtrær som lind, hassel, hegg, ask (NT) og svartor. Dette er elementer som er spesielt i Østmarkasammenheng og øker artsdiversiteten. Død ved av grove dimensjoner finnes ikke i bestandet, men kunne utvikles over tid, hvis skogen blir stående urørt. Det er registrert en rekke rødlistede arter i området som besk stoppigg (VU), børstebrunpigg (VU), vrangstoppigg (VU), gallestoppigg (VU), blåfotstoppigg (VU), filtkjuke (VU), praktslørsopp (NT), skaffjordstjerne (NT), svartspettet musserong (NT), svartsløvpigg (NT), rødtuppsopp (NT), gråkjuke (NT), og fiolgubbe (NT). Først og fremst på bakgrunn av det store antall rødlistede sopparter vurderes området å være svært viktig (verdi A).

9. Sleppa

Naturtype: Artsrik veikant
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 6 daa

UTM: N 6645996, Ø 269654
 Hoh.: 185-220 m

Området er tidligere beskrevet av Bård Bredesen. Lokaliteten er en turvei med artsrike veikanter med tildels gode forekomster av kravstore og uvanlige arter som stavklokke (NT), storblåfjær, grov nattfiol og solblom (VU). Ask (NT) er også registrert i området. Årlig slått er trolig nødvendig for å opprettholde de biologiske verdiene. Det må tas spesielle hensyn ved arbeid med å renske grøftene på turveien.

10. Hestehullet

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 38 daa

UTM: N 6645867, Ø 269697
 Hoh.: 165-250 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Lokaliteten har en godt utvikla lågurtvegetasjon med innslag av høgstauder. Trollbær og blåveis er vanlige arter i bestandet, og funn av storkonvall er spesielt interessant. Skogen er grandominert, men inneholder større innslag av edelløvtrær som lind, hassel, hegg, ask (NT) og svartor. Bestandet har lite død ved, men vil kunne utvikle dette over tid hvis hogst unngås. Det er gjort funn av de uvanlige karplantene myskemaure, trollurt og tannrot i området (J. Wesenberg).

Det er også funnet flere rødlistede sopparter i området som taigakjuke (VU), vrangstorpigg (VU) og svartspettet musserong (NT). Ask (NT) er også registrert i området. Området er vurdert å ha verdi B, viktig.

11. Nøklevann nordøst

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi A
 Areal: 116 daa

UTM: N 6647363, Ø 269675
 Hoh.: 175-250 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Lokaliteten består av skråningen bak Sarabråten, og grandrøg nordover i Lutåsen til Krokthjern. Området er spennende og tildels gammelskogspreget. Den sørligste delen fra turveien og opp lia har lågurtvegetasjon med en del edellauvtreinnslag. Noen døde lauvtrær fins i dette området og dette øker habitatsdiversiteten. I selve daldråget fins også innslag av lågurtvegetasjon, men blåbærgranskog er dominerende. Her finnes også innslag av svartorsumpskog i de våtere partiene. Opp mot kollene overtar bærlyngdominert furuskog. Det fins en del død gran i alle nedbrytningsstadier i dalsøkket, og det er funnet piggbroddsopp som indikerer en viss kontinuitet i bestandet. Kystjammemose, skjegg- og strylav og årenever indikerer god fuktighet og et skyggefullt miljø. Leddved og tysbast vokste i de rikere partiene. Vrangstorpigg (VU), gul snyltekjuke (VU), praktslørsopp (NT), og fiolgubbe (NT) er blitt registrert i området den seinere tid.

12. Krokthjern V

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 14 daa

UTM: N 6647363, Ø 269675
 Hoh.: 175-250 m

Området er tidligere beskrevet som en MiS figur. Lokaliteten har blåbærgranskog i nedre del med en del død ved av gran i ulike nedbrytningsfaser på nordsiden og østsiden av Krokthjernkollen. Funn av granrustkjuke og svartsonekjuke (NT) indikerer god kontinuitet i skogen. En del boreale løvtrær finnes i området (osp, bjørk, rogn). Furu dominerer på høydedraget, og her finnes en del eldre furutrær, men lite død ved. Østvendte bergvegger, flekkvis med rikere markvegetasjon ved bergfoten. Noe selje og osp med signalarter av lav. Funn av en rødlistearter og rimelig god skogstruktur og en del død ved gir B verdi til tross for lite areal.

13. Haukåsen-Krokthjernsbekken

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 113 daa

UTM: N 6647042, Ø 270057
 Hoh.: 250-320 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Lokaliteten er en vestvendt lise med overveiende gran i nedre del og med gradvis større andel furu opp mot høydedraget. Furuskog er relativt godt sjiktet med en del gamle (ca 200 år) trær. Helt i sør og flekkvis på flate partier nordover, er det partier med fuktige torvmoserike gran(ump)skoger. Spredte dødved forekommer gjennom hele avgrensingen, mest i vestskråningen. Småbregnegranskog i nordøstre del av utfigurert areal. I dette bestandet er det til dels grove dimensjoner på gran og en del død ved. Rynkeskinn (NT) ble funnet der, og er også funnet helt ned mot Hauktjern. Et bekkeløp drenerer mot sør helt vest i avgrensingen. I tilknytning til bekken er det bergvegger med til dels variert kryptogamflora (randkvistlav og mulig skrukkelav). Helt nord i avgrensningen er det bestander med mellomaldret osp. Okerporekjuke (NT) er funnet helt sør i området på læger av gran. Det er stedvis ganske rikt med varierende fuktighetsforhold og med høy bonitet på mye av arealet. Totalt sett en rekke kvaliteter som enda kan utvikle seg mye på sikt og gi en svært verdifull biotop. Total sett B verdi, viktig.

14. Rundemyr

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 55 daa

UTM: N 6647957, Ø 269659
 Hoh.: 225-275 m

Lokaliteten består av to bekkedaler med en åsrygg mellom. Den vestre delen er en registrert MIS figur. Sør i området er en liten svartorsumpskog. Den vestre bekkedalen er en tørr lågurdal med få nøkkelelementer. De største verdiene er knyttet til bekkedalen i øst som har variert skog med grov granskog på høgstaudemark, hvor det er mange trær som måler 50-80 cm i diameter. Her er det holt med forholdsvis grov osp, innslag av svartorsumpskog, bergvegger, ur, rasmark og en del død ved spredt. I sørøstre del av området er det registrert fiolkorallsopp (EN), vrangstorpigg (VU) og fiolgubbe (NT). Fiolgubbe er også observert lengre nord i den vestre bekkedalen. Broddsoppsnyltekjuke (NT) er funnet i den østre bekkedalen. Totalt sett et variert område med mange kvaliteter over et ganske stort og velavgrenset område. I Naturbase er området fra før vurdert som viktig (verdi B). På bakgrunn av funn av flere rødlistede arter av sopp, hvorav en art som er vurdert som sterkt truet (EN), settes verdien til svært viktig (verdi A). Området bør ikke hogges. Det bør vurderes lukking av grøft i sør.

15. Kroktjern Nord

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 95 daa

UTM: N 6648603, Ø 270192
 Hoh.: 300-325 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Lokaliteten er dominert av eldre granskog med en del død ved. Mye er relativt nydødt som følge av billeangrep. Likevel fins død av gran i alle stadier, og funn av svartonekjuke (NT) indikerer kontinuitet. Totalt sett er det funnet få individer av indikatorkjuker i denne delen av marka. Det finnes også en del døde lauvtrær. På grunn av et gunstig lokalklima med skygge og fuktighet har området god forekomst av skjegg- og strylav. Kystjammose fantes flere steder i bestandet.

16. Puttdalen

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 48 daa

UTM: N 6649161, Ø 270181
 Hoh.: 265-300 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Lokaliteten er et frodig grandråg med høgstaudevegetasjon i dalbunnen. Det er rasmark, bergvegger og et mindre tjern i området. Dalen er trang og delvis nordvendt. Dette er gunstig for opprettholdelse av fuktighet. Særlig den vestvendte lia og rasmarkområdet har en rik lågurtvegetasjon. Her vokser arter som trollbær, blåveis, vårerteknapp, krattfiol, teigbær og svartburkne. Høgstaudeinnslaget langs bekken inneholder arter som rød jonsokblom, skogs vinerot, kvitbladtistel og kranskonvall. Lønn vokste i ura. Noe svartorsumpskog fantes ut mot åpnere partier mot tjernet i nord. Noe død ved fantes, delen med gran var imidlertid relativt nydødt. Mangel på kontinuitet av død ved er trolig årsaken til at det ikke er funnet sjeldnere kjukene her. Likevel er bestandet interessant, også med tanke på etablering av arter knytte til død ved.

17. Puttjern nordre

Naturtype: Naturlig fisketomme innsjøer og tjern
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 4 daa

UTM: N 6649678, Ø 270409
 Hoh.: 265 m

Tjern med funn av vanlig frosk. Det er ikke dokumentert fisk i tjernet. Tjernet er derfor gitt verdi C.

18. Grønli

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 20 daa

UTM: N 6649885, Ø 270657
 Hoh.: 265-295 m

Lokaliteten er tidligere beskrevet av Fjeldstad og Gaarder (2006). Området ble opprinnelig kartlagt og avsatt i forbindelse med MIS. Lokaliteten ligger rett nord for Nordre Puttjern, nordøst for Lutvann, og har en ganske klar grense mot ungsog i vest og fattigere skog mot øst, mens det er mer diffuse overganger mot gradvis mer påvirket skog både i nord og sør.

Området omfatter en vestvendt skrent og underliggende lågurtgranskog ned mot en bekk. Omkring bekkens er grunnvannet høyt og det er utviklet en sumpskog. Lågurtgranskogen er rik med innslag av hassel, ask (NT), blåveis, kranskonvall, ledved, skogsalat, skogsvinerot, myskemaure, maigull, trollurt, markjordbær, tyrihjel, springfrø, myskegras, stankstorkenebb, hengeving, stornesle, firblad, fingerstarr, teiebær, myske, og brunrot. Litt fattigere blåbærskog inngår også i lisen. Lokaliteten har noe død ved, mest i yngre nedbrytningsstadier, men det finnes også noen eldre læger, i første rekke av gran. Stiffiltlav og glattvrenge ble registrert på selje, mens det på en et par nedbrutte granlæger ble registrert sparsomt med den relativt sjeldne mosen grønsko. I sumpskogen langs bekkens vokser arter som myrkongle, sumphaukeskjegg, mannasøt gras, langstarr, myrhatt, skogstjerneblom og mjødukt, noe som viser at det er snakk om en relativt rik sumpskog. Lokaliteten har en klar verdi som viktig (verdi B,) både pga. artsfunn og fordi det er potensial for flere slike (bl.a. marklevende sopp knyttet til rik granskog), og fordi det er en ganske velutviklet eldre lågurtgranskog og mindre partier med intakt, rik sumpskog. Det bør ikke utføres noen form for hogst på lokaliteten, og død ved bør få ligge i ro. Grøfting av sumpskogen må unngås.

19. Hauktjern V

Naturtype: Gammel lauvskog
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 3 daa

UTM: N 6646887, Ø 269804
 Hoh.: 275 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Lokaliteten er et løvdominert skogparti med ganske stabilt høyt vannspeil. Tresjiktet er dominert av bjørk, furu og svartor, med slåttstarr i feltsjiktet. Det er ikke gamle trær i området, men enkelte svartor på liten sokkel. Ugrøftet sumpskog er sjeldent i landskapet, og lokaliteten får derfor lokal verdi (C verdi) til tross for lite areal og få interessante arter.

20. Puttåsen vest

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 150 daa

UTM: N 6646887, Ø 269804
 Hoh.: 350 m

Vest i Puttåsen var et større område med fine naturskogkvaliteter som ikke tidligere er kartlagt som en naturtype. I søndre del av lokaliteten har skogen iflg. skogkartet en snittalder på 160 år. I nordvest, nord og øst grenser lokaliteten mot ordinær bærlyngskog, og i nord mot skråningen sør i Puttåsen. Sentralt i området er det god del død av både gran, bjørk og osp, og det er forekomst av grove lauvtrær osp og bjørk både levende og i ulike nedbrytningsstadier. Dominerende vegetasjonstype er blåbærgranskog, men det er også rikere partier med lågurtskog, samt gransumpskog og partier med svartorsumpskog. Det ble ikke gjort funn av rødlistearter eller spesielle kontinuitetsarter i området under befarings, men potensial for sjeldne arter knyttet til død ved i fuktige miljøer vurderes å være til stede. Duftskinn (NT, Artskart 1996) ble funnet på liggende død av gran sør i området. Området er relativt stort og har til dels svært gammel skog med fine naturskogkvaliteter. Det vurderes å ha lokal verdi (verdi C).

21. Lutåsen vest

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 71 daa

UTM: N 6647285, Ø 269649
 Hoh.: 205-320 m

Den bratte lia øst for Lutvann har blåbærskog og lågurtskog med grov skog (grantrær med >60 cm dbh.), og stedvis mye død ved i flere nedbrytningsstadier. Nærmest Lutvann er det avgrenset en MIS figur. Det er de seinere årene registrert flere rødlistede markboende sopp i området som fiolett greinkøllesopp (VU), børstebrunpigg (VU), jordbærkantarell (VU), vrangstorpigg (VU), mørkfibret vokssopp (VU), fiolgubbe (NT), praktslørsopp (NT) og gråfiolett køllesopp (NT). I følge skogkartet har skogen en relativt høy snittalder (ca. 135 år). På grunn av at det er et velutviklet område med gammel skog med en del død ved i grove dimensjoner, samt at det er gjort en rekke registreringer av rødlistede sopp, vurderes området å ha verdien viktig (verdi B). Avgrensningen er usikker. Området bør også undersøkes bedre for sjeldne arter knyttet til død ved.

Tabell: Artsfunn fra Hauktjern. Numre viser til kjerneområder.

Norsk navn	Vid.navn	Rødliste-status	Antall lokaliteter	Kilde	Kjerneområder
Fiolkorallsopp	<i>Ramaria fennica</i>	EN		Artskart	14
Vrangstorpigg	<i>Sarcondon lundelii</i>	VU		Artskart	8, 10,11,14,21
Besk storpigg	<i>Sarcodon scabrosus</i>	VU		Artskart	8
Blåfotsorpigg	<i>Sarcodon glaucopus</i>	VU		Artskart	-
Filtkjuke	<i>Inonotus tomentosus</i>	VU		Artskart	8
Børstebrunpigg	<i>Hydnellum mirabile</i>	VU		Artskart	8,21
Gallestorpigg	<i>Sarcodon fennicus</i>	VU		Artskart	8
Flammebrunpigg	<i>Hydnellum auratile</i>	VU		Artskart	-
Jordbærkantarell	<i>Hygrophoropsis olida</i>	VU		Artskart	21
Klengekjuke	<i>Skeletocutis brevispora</i>	VU		Artskart	3
Børstebrunpigg	<i>Hydnellum mirabile</i>	VU		Artskart	21
Mørkfibret vokssopp	<i>Hygrophorus inocybiformis</i>	VU		Artskart	21
Gul snyltekjuke	<i>Antrodiella citrinella</i>	VU		Artskart	11
Taigasnyltekjuke	<i>Antrodiella pallasii</i>	VU		Artskart	10
Fiolett greinkøllesopp	<i>Clavaria zollingeri</i>	VU		Artskart	21
Solblom	<i>Arnica montana</i>	VU		Naturbase	9
Fiolgubbe	<i>Sarcodon lundelii</i>	NT		Artskart	7,8,11,14
Røykkøllesopp	<i>Clavaria fumosa</i>	NT		Artskart	3,21
Gråfiolett køllesopp	<i>Clavaria purpurea</i>	NT		Artskart	5,21
Broddeopp-snyltekjuke	<i>Antrodiella americana</i>	NT		Artskart	3,5,14
Gulbrun storpigg	<i>Sarcodon versipellis</i>	NT		Artskart	3
Svartspettet musserong	<i>Tricholoma atrosquamosum</i>	NT		Artskart	4,8, 10
Skaftjordsjerne	<i>Geastrum pectinatum</i>	NT		Artskart	8
Svartølvpigg	<i>Phellodon niger</i>	NT		Artskart	8
Rødtuppsopp	<i>Ramaria botrytis</i>	NT		Artskart	8
Gråkjuke	<i>Boletopsis leucomelaena</i>	NT		Artskart	8
Praktslørsopp	<i>Cortinarius cumatilis</i>	NT		Artskart	11,21
Duftskinn	<i>Cystosterum murrayii</i>	NT		Artskart	20
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT		Naturbase	2,5,13
Okerporekjuke	<i>Junghuhnia luteoalba</i>	NT		Artskart	13
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT		Artskart	13
Almelav	<i>Gyalecta ulmi</i>	NT		Artskart	7
Stavklokke	<i>Campanula cervicaria</i>	NT		Naturbase	6,7
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT		Artskart, befarings	3,5,7
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT		Artskart, befarings	3,5,7,9,10,18
Rynkebrunpigg	<i>Hydnellum scrobiculatum</i>	DD		Artskart	1

Avgrensning og arrondering

Forslag til veggrense i sør er trukket langs sørgrensen av naturtypefiguren. Klassifisering av naturtypefiguren viktig (B), virker noe overvurdert. Det foreslås derfor at grensen går langs turveien.

Sarabråtåsen består for det meste av middelaldrende skog som både har lite biologisk verdi og liten verdi for friluftsliv. Det foreslås at den sørøstre delen tas vekk, og at grensen følger turveien nordover langs Nøkle vann og skrår opp til sørenden av Hauktjern nærmere Sarabråten.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjemeområder og totalt for utredningsområdet. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Delomr.	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg. typer	Død ved mengde	Død ved kont.	Treslagsfordeling	Gamle løvtrær	Gamle bartreer	Samlet verdi
Hele omr.	*	**	***	**	**	**	*	**	**	*	*	**	**
1.Ulsrudvann NØ	***	*	*	*	**	*	*	*	*	*	*	*	*
2.Ulsrudvann Ø	**	*	*	*	*	*	*	***	**	*	*	**	**
3.Nøklevann NV	**	*	***	**	*	***	**	**	*	**	*	**	**
4.Lutdalen	-	*	*	*	**	*	***	*	*	*	*	0	*
5.Lutdalen Ø	***	*	**	*	**	***	**	*	*	**	*	**	**
6.Nøklevann NØ II	0	*	0	*	0	**	**	0	0	0	0	0	0
7.Sarabråten	0	*	*	**	**	**	***	*	*	***	**	*	**
8.Sarabråten S	**	*	*	*	**	***	***	*	*	**	*	*	**
9.Sleppa	0	*	*	*	*	**	**	0	0	0	0	0	0
10.Hestehullet	*	*	*	*	*	***	***	*	*	**	*	*	**
11.Nøkle-vann NØ	***	*	**	**	**	***	**	***	**	**	**	***	***
12.Kroktjern	**	*	*	*	**	*	0	**	*	*	*	**	*
13.HaukåsenKroktj.bekken	***	*	**	*	**	*	*	**	*	*	*	**	**
14.Rundemyr	*	*	*	**	**	***	***	**	*	*	**	**	**
15.Kroktj.N	***	*	*	*	**	*	*	**	*	*	*	*	*
16.Puttdalen	***	*	*	**	**	*	**	**	*	*	*	*	*
17.Putjtjern N	*	*	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	0
18.Grønlia	***	*	*	**	**	*	***	**	*	*	*	**	**
19.Hauktj. V	***	*	0	0	**	0	0	*	*	**	*	0	0
20.Puttåsen V	***	*	*	*	**	*	*	**	*	*	*	**	*
21. Lutåsen V	**	*	**	**	**	***	**	**	*	*	*	**	**

Samlet verdi for området er satt til 2 stjerner, regionalt verdifullt. Dette begrunnes med at det er store områder med gammel, og til dels svært gammel skog med god topografisk variasjon, og stedvis god forekomst av død ved i ulike nedbrytningsstadier. I den senere tid er det gjort mange funn av markboende sopp, som trekker opp verdien knyttet til biologisk mangfold.

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad m.fl. (2003), oppfyller Hauktjern delvis kriterier knyttet til Boreonemoral skog. Området er et relativt sammenhengende større område med inntakt skog, har innslag av rikere skogtyper som lågurtskog, høgstaudeskog, og mindre partier med rik edelløvskog. Deler av området har også gjenværende forekomster av granskog under naturlig dynamikk. Området har mange forekomster av rødlistede arter i gruppen markboende sopp, men har få sjeldne arter i andre artsgrupper. Ut fra dette får området verdien **, regionalt verdifullt område.

Referanser

Blindheim, T. og Auen, K. 2005. Biologi og friluftverdier innenfor Oslo kommunes skoger, sammenstilling av data. Siste sjanse rapport 2005-9.

Græsdal, Arve – udatert. Oversikt over soppsfunn med tilhørende kartskisse.

Fjeldstad, H. og Gaarder, G. 2006. Registrering av biologisk mangfold i bynære områder, Oslo. Supplerende naturtypekartlegging i Oslo kommune. Miljøfaglig utredning rapport 2006:85.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. – NINA Fagrapport 54: 1-146.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Nettadresser

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

Bilder fra området

Eldre blåbærgranskog med en del død ved – Puttåsen (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Eldre gransumpskog Puttåsen (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Tilrettelagt sti ved Lauvtjernsmyra (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Området har mange merkete sommerstier og skiløyper (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Grønlihytta ligger rett på utsiden av utredningsområdet i nord (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Kjentmannsmerke ved Nordre Puttjern (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Gapahuk vest for Nøkle vann (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Gransumpskog nord for Hauktjern. Merket skiløype (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Bærlingskog i Haukåsen – fint storfuglhabitat (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

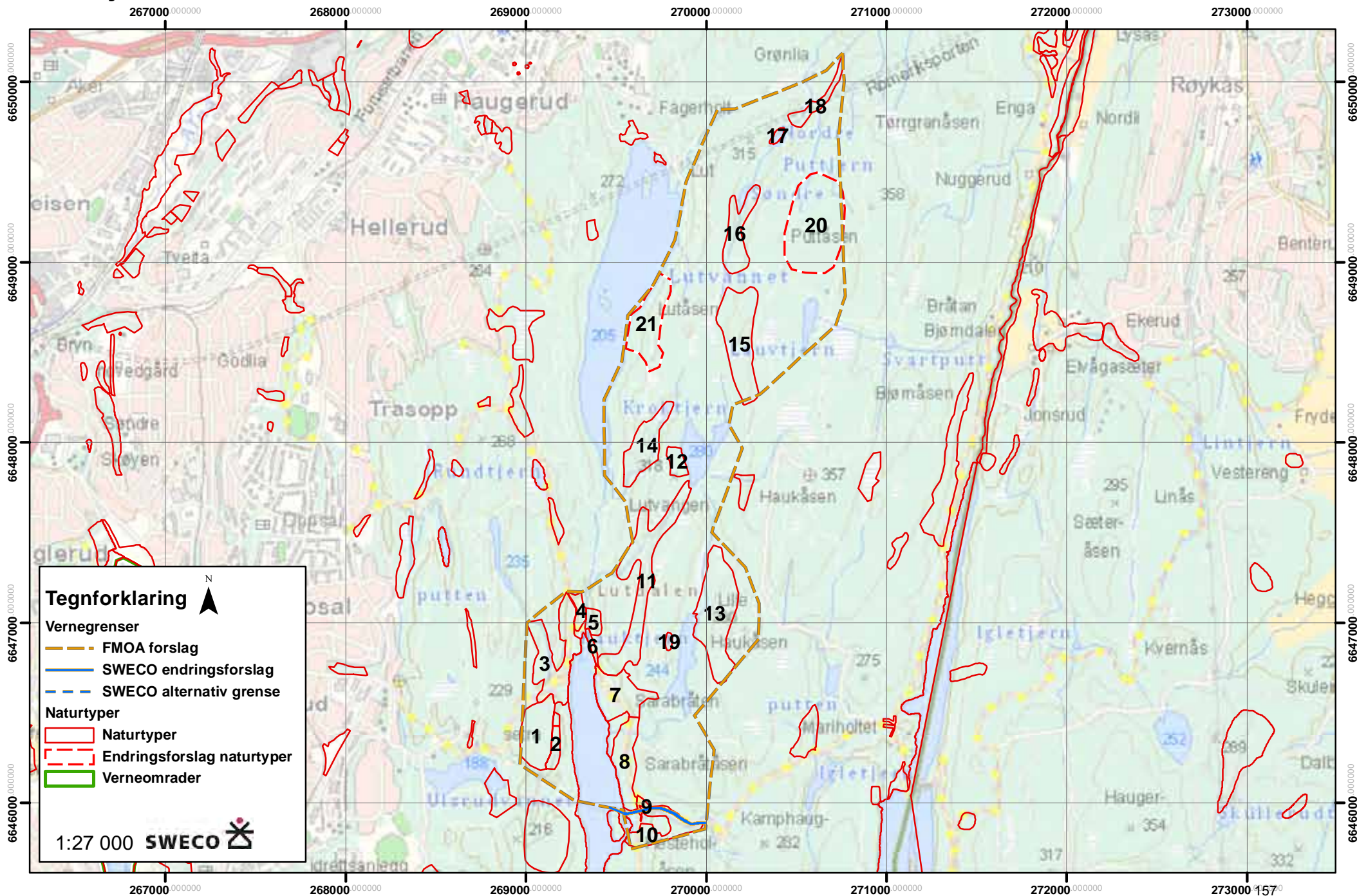
Området har spennende kontraster. Fra Puttåsen kan storbyen skimtes i bakgrunnen (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Hauktjern

Areal

3639daa

Naturverdi **

Områdets navn

Kobberhaugen

Referansedata

Fylke: Oslo
 Kommune: Oslo
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 25. og 29.08.2011
 Kartblad: 1815 – 2

UTM-sentralpunkt: Ø 0258811 N 663914
 Vegetasjonssone: Mellomboreal
 Areal: 1527 daa.
 Høyde over havet: 425-523 moh.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt **
 Friluftsverdi: Skog 2,68, landskap 1,57 og opplevelse 11.

Sammendrag

Området ligger nord og vest for Kobberhaugtjern i Nordmarka, 7-8 km nord for Frognersetra og 3 km øst for Sørkedalen. Området utgjør et større høydeparti (Kobberhaugene) i øst og et flatere myr/skogområde (Glåmene) i vest. Høyeste punkt er Kobberhaugen (523 moh.). Berggrunnen består av dyp- og gangbergarter fra permtida med alkaliefeltspat og syenitt.

Det er stor spennvidde i vegetasjonsforholdene mellom den vestlige og østlige delen av området. I sør dominerer blåbærgranskog og høyere i lia går denne over i mer fattige furuskogstyper på toppartiet. Det er furu som er dominerende treslag i den øvre delen, gran i nedre del. Østover er det blåbærgranskogen som dominerer, men i søkk og S-Ø-vendte partier er det mindre innslag av småbregnegranskog, storbregnegranskog, lågurtgranskog og sumpskog. Det er også innslag av høgstaudegranskog øst i området. I den SV delen av området ved Lautåsen finnes rikere vegetasjonstyper som lågurtskog, rik sumpskog og rikmyr.

Alder på den gamle granskogen i området varierer fra 130-160 år. I enkelte kjerneområdet er det betydelige mengder død ved, men i området som helhet er det lite stående og liggende død ved. Død ved er hovedsakelig gran som er lite til middels nedbrutt. Et parti med rikere lauvskog og rikmyr ved Lautåsen, skiller seg fra resten av området. Skogen er sjiktet med stor variasjon i forekomst av boreale lauvtreslag, men også svartor og ask finnes her.

Fem kjerneområder er utskilt fra Kobberhaugen verneforslag. Fire av dem for *gammel barskog* og ett for *gammel lauvskog*.

Samlet verdi for området er satt til **, regionalt verdifullt. Området scorer høyt på urørthet, topografisk variasjon, og arrondering. Det er lite gamle lauvtrær, totalt sett begrenset med død ved og middels kontinuitet. Det er betydelig innslag av kløfter med steinur, og noe innslag av rikmyr, sumpskog, høgstaudegranskog og lågurtgranskog. Innslaget av rødlistede arter knyttet til død ved samt signalarter vurderes som middels.

I forhold til mangler ved barskogvernet oppfylder området kriteriene i noen grad ved at det er mindre forekomster av rike skogtyper som lågurtgranskog, høgstaudegranskog og sumpskog. Det oppfyller også delvis at det omfatter et område med skog under overveiende naturlig dynamikk. Området er imidlertid relativt lite i størrelse og innslaget av rødlistede arter er begrenset. Et eventuelt vern av naboområdet Vindernhøgda i øst, vil gi et større areal med gammel skog og totalt sett øke verneverdien for området Kobberhaugen.

Feltarbeidet

Området ble inventert 25. og 29.8.2011. Varierende vær, noe regn og tåke. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2009). Området "Vindernhøgda – Kobberhaugene – Glåmene" utgjør et stort sammenhengende naturområde med stor verdi for friluftslivet. NOA har særlig omtalt området "Svaet" som ligger 1 km NØ for Kobberhaughytta og har sterke opplevelsesverdier knyttet til urørthet, naturpreg og variert skogstruktur. "Svaet" ligger innenfor verneforslaget. Norges skogeierforbund, har på vegne av flere skogeiere i området, tilbudt vel 1,8 km² av området til frivillig vern.

Friluftsverdier

Området har et tett nettverk av både merka stier og skiløyper. De går via Kobberhaughytta til kjente lokaliteter som Appelsinhaugen, Glåmene, Kikut, Sørkedalen, Blankvann, Kjellerberget og til Bjørnsjøelva via Kobberhaugen. En overvekt av vinterløyper går i den flatere vestlige delen over Glåmene. Tidligere gikk 5-mila i Holmenkollen over Glåmene og Appelsinhaugen. Det gjør den ikke lenger, men hovedløypa fra Frognersetra/Tryvann til Kikutstua passerer Glåmene. Store turrenn som Holmenkollmarsjen/Holmenkollen skimaraton passerer også området ved Kobberhaughytta.

Det går bilvei fra Sørkedalen via Finnerud til Fyllingen og Kikut. Veien har en avstikker til Kobberhaughytta. Det går også en skogsveg som tar av nord for Glåmene og går mot Bjørnholt. Ingen skogsveger går inn i verneforslaget alle bilveiene i området er stengt med bom i Sørkedalen.

Kobberhaughytta ble bygget i 1931, har 30 sengeplasser og eies av DNT Oslo og Omegn.

Området er spesielt mye brukt vinterstid. Nærmeste parkeringsplass er i Sørkedalen, ca 3 km SV, men mange som bruker løypenettet vinterstid kommer fra Frognersetra, Holmenkollen, Sognsvann eller Maridalen. Sommerstid er området tilgjengelig til fots eller sykkel med kortest avstand fra Tryvann (ca. 4,5 km) og fra Sørkedalen.

Den åpne barblandingskogen gjør området særlig attraktivt for friluftsliv. Området i vest er særlig lettgått vinterstid med et utstrakt løypenett og med store åpne myrpartier med myrputter og tjern. Kobberhaugen og skogen rundt Kobberhaughytta har fine utsiktspunkter. Den åpne, gamle furuskogen rundt Kobberhaugen gjør området særlig attraktivt.

Ved Kobberhaugtjern er det bygd lavvoer i tilknytning til Kobberhaughytta på sørsida av tjernet utenfor verneforslaget. Det Norske Skogselskap har etablert en natursti rundt tjernet. Det er mange rasteplasser rundt tjernet og mange av stiene i området er kloppet der marka er særlig fuktig. Samlet sett ansees området å ha særdeles viktige friluftsområder gjennom hele året.

Verdisetting etter rutenettmetoden

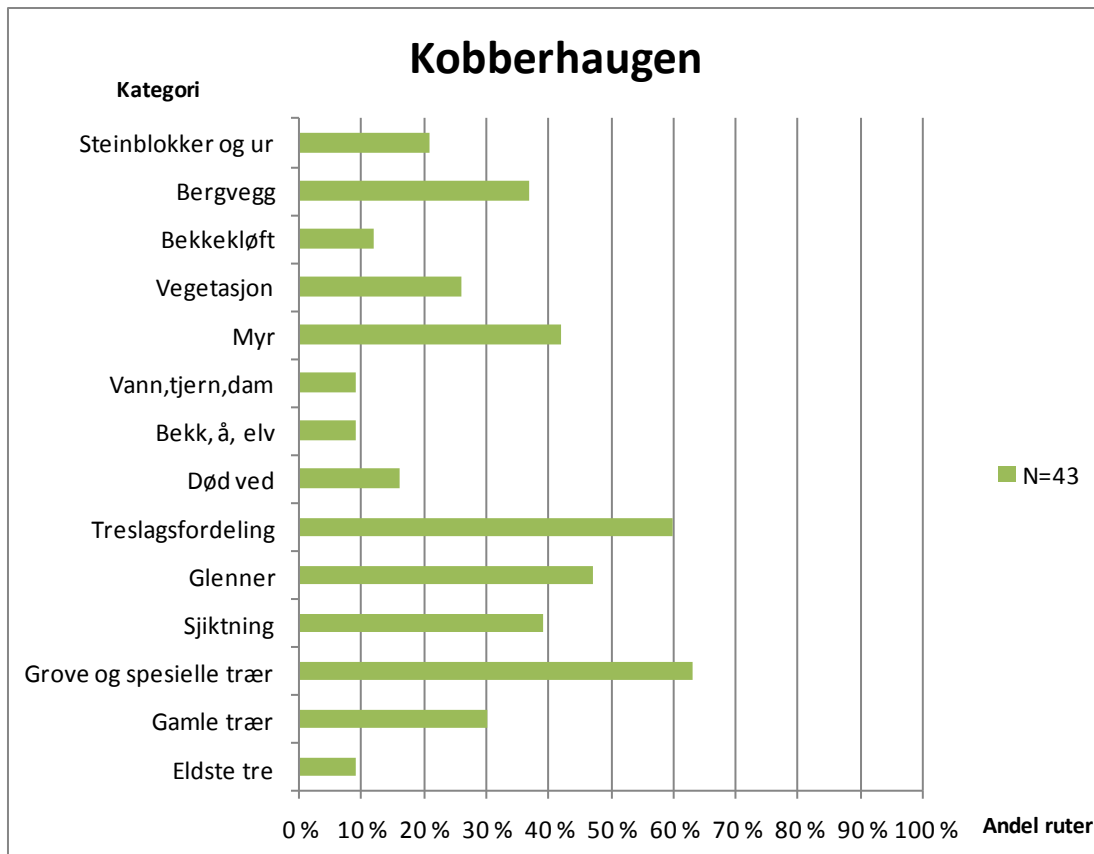
43 ruter er undersøkt. Området scorer høyt på skogelementer (2,68), noe under middels på landskapselementer (1,57) og høyt på opplevelselementer (11).

For skogelementer har 2/3 av rutene utslag på "grove og spesielle trær" og 1/3 av rutene på "gamle trær". 2/3 av rutene har treslagsblanding, noe som hovedsakelig utgjøres av gran og furu. 50 % av rutene har glenner, 40 % har sjikta skog. Det er lite død ved totalt sett (17 % av rutene).

I forhold til landskapselementer har nærmere 40 % av rutene innslag av bergvegger innenfor ruta. 25 % av rutene har utslag på vegetasjon, hvilket er ganske høyt i et område som ligger opptil 500 moh. Variasjonen i topografi er middels. Området har mange bergvegger, noen bekkekløfter og terrenget er kupert i øst, mens den vestlige delen ved Glåmene er nokså flat. Det er få bekker og noen mindre tjern.

Opplevelsesdimensjonen scorer 11 poeng. Lokaliteten scorer mest på variert topografi, vegetasjonstyper og stier/utsiktspunkter, lavere på andel områder med naturtyper og ingen score på kulturminner.

Området er svært mye brukt til friluftsliv både sommer og vinter. Det er godt tilrettelagt med blåmerka stier og skiløyper og det er knutepunkt for en rekke stier og skiløyper mot kjente steder i Marka. Glåmene, Appelsinhaugen og Kobberhaugen er svært kjente utfartssteder i Marka. Kobberhaugtjernet utgjør et flott utsiktspunkt. Kobberhaugtjernet med turisthytta utgjør et viktig landskapsrom i sør. Den gamle skogen, den store variasjonen i topografien mellom østre og vestre del av området og ville kløfter med storvokst gran og mye død ved gir området et preg av villmark. Området anses således å ha særdeles høy friluftsverdi, noe som ikke nødvendigvis kan leses direkte av rutenettmetoden.

Figuren viser hvor mange av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet i Kobberhaugen N =43.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Området er tidligere naturtypekartlagt av Oslo kommune (Røsok et al. 2007). I denne og tidligere undersøkelser ble det kartlagt flere områder med naturtyper og flere rødlistede arter knyttet til død ved.

Det er registrert noen rødlistede arter i Artskart (www.artsdatabanken.no) fra området. To delområder er administrativt vernet av Løvenskiold Vækerø. Dette gjelder "Svaet" NØ for Kobberhaugtjern og Deledalen i vestre kant av Kobberhaugen mot Vindernhøgda.

Beliggenhet

Området ligger nord og vest for Kobberhaugtjern i Nordmarka, 7-8 km nord for Frognersetra og 3 km øst for Sørkedalen.

Naturgrunnlag

Topografi

Området utgjør et større høydeparti (Kobberhaugene) i øst og et flatere myr/skogområde (Glåmene) i vest. Fra toppområdene på Kobberhaugen (523 moh.) heller terrenget bratt nordover og slakt sørover mot Kobberhaugtjern. I Kobberhaugområdet er terrenget svært kupert med dype sidedaler som går N-S, mye grunnlendt skogbunn og mindre bergvegger. I øst grenser området til Vindernhøgda.

Mellom Kobberhaugen og det flatere vestlige området, skjærer Styggedalen seg ned i terrenget og deler området i to tydelig adskilte deler. Mens den østlige delen av området rundt Kobberhaugen har svært variert topografi, er den vestlige delen nokså flat med store åpne myrstrekninger med grunnlendte småkoller og skogøyer rundt. Appelsinhaugen er det meste kjente høydepartiet her på 467 moh. Den nordre delen heller svakt mot Bjørnsjøen og Fyllingen. Glåmputten og Glåmkulpen er to små tjern i området. I tillegg finnes en rekke små myrputter.

Geologi

Området har dyp- og gangbergarter fra permtida med alkaliefeltspat og syenitt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Mellomboreal vegetasjonssone på grensa mot sørboreal. O1 – svakt oseanisk seksjon. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Det er stor spennvidde i vegetasjonsforholdene mellom den vestlige og østlige delen av området. Fra Kobberhaugtjern i S mot toppartiet på Kobberhaugen dominerer blåbærgranskog langs tjernet. Høyere i lia går denne over i mer fattige furuskogstyper på toppartiet. Det er furu som er dominerende treslag i den øvre delen, gran i nedre del. Østover er det blåbærgranskogen som dominerer, men i søkk og S-Ø-vendte partier er det mindre innslag av småbregnegranskog, storbregnegranskog, lågurtgranskog og sumpskog.

Helt øst i området ligger Deledalen mellom Kobberhaugene og Vindernhøgda. Her er det innslag av storbregnegranskog og høgstaudegranskog i dalbunnen og med noe spisslønn i rasmarka.

I den bratte nordvendte lia nord for Kobberhaugen, er det blåbærgranskog øverst og noe rikere vegetasjonstyper lavere i lia. Her dominerer gran, men det er et betydelig innslag av bjørk og osp. Det er mindre partier med myr mellom høydepartiene.

Styggedalen er en bekkeløft like nord for Kobberhaugtjern. Kløfta har mye blokkmark og innslag av rikere vegetasjonstyper som småbregnegranskog og lågurtgranskog. I nord vokser noe høgstaudegranskog. Gran er dominerende treslag, men med noe innslag av boreale lauvtreslag.

Vest for Styggedalen dominerer eldre blåbærgranskog med et stort innslag av furu. På de mer grunnlendte skogøylene mellom myrene er det dominans av lyngfurusog. På bevokste myrer har furuene impedimentkarakter med små dimensjoner. Skogøylene med dypere jordsmonn har større furuer og mer graninnblanding. I de mer sammenhengende skogområdene i S og N dominerer blåbærgranskog på middels til lav bonitet.

Den søndre delen av området ved Lautåsen utgjør et unntak. Her finnes det rikere vegetasjonstyper med mye osp, gråor, bjørk og selje. I tillegg er det innslag av svartor og ask (NT). Av vegetasjonstyper finnes lågurtskog, rik sumpskog og rikmyr.

Av edle lauvtrær finnes spisslønn i enkelte av rismarkene i tverrdalene, alm(NT)er påvist i Styggedalen i tillegg til svartor og ask ved Lautåsen.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

På de rikere områdene er karakteristiske arter: Turt, tyrhjelm, blåveis, firblad, skogsvinerot, hvitbladtistel, skogburkne, ormetelg, sisselrot, gullris, vendelrot, myske, hvitsoleie, trollbær, skogsalat, kranskonvall, liljekonvall, skogstorkenebb, vårerteknapp, firblad, gaukesyre, jordbær, bringebær, hengeaks, maiblom, perlevintergrønn, tepperot og engmarimjelle.

I N-enden av en større myr vest for Appelsinhaugen vokser det rome som er nokså sjelden i innlandet på Østlandet.

Skogstruktur, påvirkning

Alder på den gamle granskogen i området varierer fra 130-160 år. I den eldste skogen er lite stubber. I enkelte kjerneområdet er det betydelige mengder død ved, men i området som helhet er det lite stående og liggende død ved. Død ved er hovedsakelig gran som er lite til middels nedbrutt.

I Deledalen og i den gamle granskogen øst på Kobberhaugen er granskogen vel 130 år. Deledalen har større lauvtreinnslag og skogen er mer sjiktet og det er mye død ved, både av lauvtrær og gran som er middels til lite nedbrutt. Det er lite stående død ved. Lenger vest er det et større område med dominans av gammel flersjiktet blåbærgranskog, med stedvis mye stående og liggende død ved av gran middels til lite nedbrutt. Det er lite spor etter hogst, men enkelte stubber etter gammel plukkhogst. Det er stor variasjon mellom den lavereliggende granskogen og de høyereliggende furuskogene. På de høyestliggende områdene og enkelte steder i liene finnes storvokste furutrær. I dette området ligger "Svaet", et større karakteristisk svaberg.

Furuområdene sentralt på Kobberhaugen har svært åpen skog med furuer av relativt små dimensjoner. Deler av området har hedepeg. Skogen er overveiende lite sjiktet og det er lite rester etter gamle stubber. I nordkant av Kobberhaugen er skogen yngre, mer sjiktet og med betydelig lauvtreinnslag. Det er lite furugadd i dette området.

I Styggedalen er granskogen vel 130 år, hovedsakelig på middels bonitet. Det er god aldersspredning i bestandene, det er mye død ved av dimensjoner opptil 30-40 cm middels til lite nedbrutt. Skogen er hovedsakelig sjiktet, middels til god kontinuitet. Der et betydelig innslag av lauvtrær. I nordre delen av Styggedalen er flere grantrær opptil 60 cm i brysthøydiameter. Dette gjelder også enkelte trær i østre del av området.

I vestlige delen av området, er skogen åpnere. De flate myrområdene domineres av åpen, ensjikta furuskog eller det er mer sjiktet blandingsskog mellom gran og furu. Det er også mindre arealer med gammel granskog, i nord helt opptil G 160. Skogen er relativt åpen. Det er lite død. Det som finnes er lite nedbrutt. Innslaget av lauvtrær kan stedvis være stort.

Et parti med rikere lauvskog og rikmyr ved Lautåsen, skiller seg fra resten av området. Skogen er sjiktet med stor variasjon i forekomst av boreale lauvtreslag, men også svartor og ask finnes her. Det finnes en del halvstor osp og området har stort potensiale på sikt til å utvikle et bestand med gamle lauvtrær.

Området omgis av yngre skog på alle kanter og utgjør, sammen med Vindernhøgda i øst, et større gjenværende areal som er lite preget av tidligere flatehogster i kjerneområdet.

Det er mange skiløypetraseer i området, men traseene ligger fint i terrenget og bærer ikke preg av mye markbearbeiding. Et tett nettverk av stier finnes i hele området. Stiene bærer preg av å ligge i et svært populært friluftsområde som brukes mye også i sommerhalvåret. Det er kjentmannspost på toppen av Kobberhaugen.

Det er ingen private hytter innenfor tiltaksområdet. Det er heller ikke spor etter hogster fra de siste år. Det går en liten skogsti med plakater rundt Kobberhaugtjern. Rundt Kobberhaugtjernet er det også flere rasteplasser.

Løvenskiold har en skogsbilveg som går nord for Kobberhaugen fra Glåmene mot Bjørnsjøelva. Denne ender 300 m NV for området. Det går også en skogsbilveg til Kobberhaughytta og en skogsveg langs vestgrensa av området som går videre mot Fyllingen og Kikut fra Sørkedalen.

Endring i naturtyper

Det er ikke gjort noen endringer av grensene i forhold til tidligere registrerte naturtyper i området.

Artsmangfold

Det er påvist flere rødlistede arter og/eller indikatorarter knyttet til død ved i området. Røsok et al. 2007 angir 6 indikatorarter og 3 rødlistede arter knyttet til død ved i området. Av indikatorarter ble det påvist stor ospeildkjuke, piggbroddsopp, stiftfyllav, gammelgranskål, gammelgranlav og lungenever.

I tillegg ble duftskinn (NT) og svartonekjuke (NT) funnet i de eldste bestandene på flere lokaliteter. Duftskinn og svartonekjuke ble også funnet i et eldre granbestand med noe død ved (G 140) sør for Glåmputten sammen med indikatorarten granstokkjuke. I tillegg ble svartonekjuke (NT) påvist på to lokaliteter og gubbeskjegg (NT) var vanlig i deler av området. Mosearten grønsko er observert på to lokaliteter. Indikatorarten vasskjuke ble også observert.

Indikatorarten lungenever ble påvist flere steder i området og var særlig vanlig i området med boreal lauvskog ved Lautåsen i sør. Det var også mye gubbeskjegg i enkelte områder, særlig i bekkekløftene og i nordhellinga av Kobberhaugen. Edellauvtrærne alm (NT), ask (NT), svartor og spisslønn finnes i området.

I 1934 ble det angitt flere lokaliteter med huldrestry (EN) i lia like nord for Kobberhaugen (www.artsdatabanken.no). Området består i dag av ungskog og lokaliteten er trolig gått ut.

Det er tidligere registrert både engmarihand og smal marihand (VU) på rikmyr "SV for Lautås" av Naturhistorisk museum i 1953. Området ser ut til å ligge utenfor kartlagt lokalitet på Lautås (www.artsdatabanken.no).

Det er et rikt mangfold av karplanter knyttet til de rikeste vegetasjonstypene (se under karakteristiske karplanter ovenfor). Forekomst av den mer oseaniske arten rome på en av myrene ved Appelsinhaugen nevnes spesielt.

Mange av furuene i området er beitet av storfugl og furuer med dimensjoner opptil 60 cm er påvist. Flere ospebestand i området gir et godt potensiale for hulerugende fuglearter. Det finnes også en del større enkelttrær av osp.

Det er god variasjon i vegetasjonstyper innenfor området. Nøkkelementer som bekkekløfter, rikmyr, høgstaudegranskog samt et mindre område med gammel lauvskog inngår i området.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Røsok et al. (2007) supplert av Sweco 2011.

1. Deledalen-Vindernhøgda.

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 19 daa

UTM: Ø 0259778 N 6663680

Hoh: 440-475 m

Lokaliteten ligger mellom Vindernhøgda og Kobberhaugen. Området utgjør en markert kløft med steinurer og bratte sider. Det domineres av granskog med alder 130-140 år. Det er eksponert mot øst

og vest. Dalbunnen utgjøres av storbregnegranskog og høgstaudegranskog, med partier med lågurtgranskog og sumpskog. Det er innslag av spisslønn av små dimensjoner i en rasur SØ i kløfta.

Det er mye død ved i alle stadier av nedbrytning. Få indikatorarter på død ved er påvist, men området har potensiale til å huse et større antall kontinuitetsavhengige arter på sikt. Svartsonekjuke (NT) ble påvist i tillegg til en rekke typiske karplanter for lågurtgranskog, høgstaudegranskog og sumpskog. Gran opptil 60 cm brysthøydiameter finnes i området. Området vurderes som et rikt element med innslag av rike vegetasjonstyper og en rødlisteart knyttet til død ved. Verdi settes som viktig, B-verdi.

2. Kopperhaugene SØ

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 115 daa

UTM: Ø 0259249 N 6663448

Hoh: 430-475 m.

Området ligger NV for Kobberhaugtjern/hytta. Det utgjør store deler av den østvendte lisida på Kobberhaugene, dalen mellom Kobberhaugene og ryggen øst for denne. I søndre del av området omfatter lokaliteten en sørvendt bekkedal og flatere partier ned mot Kobberhaugtjern. Området er eksponert hovedsakelig mot øst og sør. Skogen er fra 130-140 år, hovedsakelig av lav og middels bonitet og består av gammel blåbærgranskog med mindre partier av småbregnegranskog, sumpskog og storbregnegranskog. Dalen i SØ har lågurtgranskog. Gran opptil 80 cm i brysthøydiameter er registrert.

På tørrere områder er det innslag av furuskog med dimensjoner på opptil 60 cm. Det er stedvis mye læger av gran middels til sterkt nedbrutt. Rødlistearter som svartsonekjuke, duftskinn og gubbeskjegg er registrert tidligere. Indikatorartene grønsko, granrustkjuke og lungenever er også påvist.

Det er lite lauvtrær. Flere bekker krysser området. Det går en blåmerka sti gjennom området. Utfra forekomst av arter og skogelementer er området satt som viktig, verdi B.

3. Styggedalen - Kopperhaugen V

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal 51 daa

UTM: Ø 0258556 N 6664109

Hoh: 380-420 m.

Området ligger vest for toppen av Kopperhaugen og øst for Glåmene, langs blåmerka sti. Lokaliteten utgjør en dyp kløft med dalsider mellom Appelsinhaugen og Kopperhaugen. I nord avgrensa mot ei lita myr og i sør av hogstflate ved blåmerka sti fra Kobberhaughytta.

I nord er det småbregnegranskog og storbregnegranskog som ender i sumpskog. Påviste signalarter i forhold til død ved her er gammelgranlav, duftskinn (NT) og gubbeskjegg (NT).

I vestvendt skråning er det mye blokkmark med lågurtgranskog. Av lauvtrær finnes spisslønn, noen med lungenever og stiftfyllav. Enkelte partier har innslag av høgstaudegranskog med typiske karplanter knyttet til denne vegetasjonstypen. Rødlistede arter knyttet til død ved som er registrert er svartsonekjuke og duftskinn. Signalarter: Grønsko, piggbroddsopp og stor ospeildkjuke. Viktigste kvaliteteter ved området er forekomsten av en større kløft med naturskog med god alderspredning, forekomst av store mengder død ved, middels til god kontinuitet. Utfra dette er området klassifisert som viktig, B-verdi.

4. Lautåsen/Glåmputten SV

Naturtype: Gammel lauvskog

BM verdi: B

Areal: 14 daa.

UTM: Ø 0258138 N 6664331

Hoh: 440-450 m.

Området ligger like SV for Glåmene, vest for Kobberhaugen. Lokaliteten utgjøres av en sør- og østvendt slak skråning ved Lautåsen, som grenser til et større myrparti i øst. Representerte vegetasjonstyper er rik blandingskog med dominans av boreale lauvtreslag, og innslag av svartor og ask (NT). Det er mye osp med dimensjoner opptil 40 cm og i alle nedbrytningsstadier. Gråor og bjørk dominerer lia ned mot myra. Typiske arter er blåveis, turt, tyrihjelms og firblad. Rundt myra er det sumpskog og rikmyr.

Sørboreale blandingskoger av rik type er sjeldne i landskapet og lokaliteten inneholder en del viktige elementer for biologisk mangfold og gis verdien viktig, B-verdi. For å opprettholde lauvtreinnslaget, kan det være aktuelt å ta ut gran.

5. Glåmputten N

Naturtype: Gammel granskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 26 daa.

UTM: Ø 0258138 N 6664331

Hoh: 425-435 m.

Lokaliteten ligger i en senkning mellom Glåmene og Appelsinhaugen, NV for Kobberhaughytta. Den grenser i sør mot det lille tjernet Glåmputten. Området består av svært gammel blåbærgranskog med snittalder på 160 år på låg bonitet i en slak, nordvendt bekkedal. Lokaliteten krysses øst-vest av en blåmerka sti med klopp over bekken. Mange av granene har sprekkebark og bærer preg av å være gamle. Det er lite død ved, men den som finnes er representert ved alle stadier av nedbrytning. Av rødlistede arter er svartonekjuke, duftskinn og gammelgranskål registrert. Skogens alder tilsier at området har potensiale for økt mengde død ved på sikt. Dette tilsier at området klassifiseres som viktig, verdi B.

Tabell: Artsfunn fra Kobberhaugen (1 = Deledalen-Vindernhøgda, 2. = Kobberhaugen SØ, 3 = Kobberhaugen NV, 4 = Lautåsen, Glåmputten SV, 5 = Glåmputten N.

Norsk navn	Vit. navn	Rødliste status	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	Utgått!	Artskart 1934	Trolig utgått – Kobberhaugen N (utenfor omr)
Svartonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Flere	Røsok 2007, Sweco 2011	1,2,3,5 samt utenfor kjerneområder
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	1	Sweco 2011	Glåmene S
Duftskinn	<i>Cystostereum murryaii</i>	NT	Flere	Røsok 2007, Sweco 2011	2,3,5 samt utenfor kjerneområde
Gammelgranskål	<i>Pseudographis pinicola</i>	NT	1	Røsok 2007	5
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2,3
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	1	Sweco 2011	3
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	1	Sweco 2011	4
Grønsko	<i>Buxbaumia viridis</i>	LC	2	Røsok 2007	2,3
Gammelgranlav	<i>Lecanactis abietina</i>	LC	1	Røsok 2007	3
Stor ospeildkjuke	<i>Phellinus populicola</i>	LC	1	Røsok 2007	3
Piggbroddsopp	<i>Asterodon ferruginosus</i>	LC	1	Røsok 2007	3
Stiffiltlav	<i>Parmeliella triptophylla</i>	LC	1	Røsok 2007	2
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferruginofuscus</i>	LC	2	Sweco 2011	2, samt utenfor kj.omr.
Granstokkjuke	<i>Phellinus chrysoloma</i>	LC	1	Sweco 2011	Utenfor kj.område
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	Mange	Røsok 2007, Sweco 2011	3, 4

Avgrensning og arrondering

Forslaget følger høydepartiet av Vindernhøgda i øst og grensa mellom eldre skog og yngre skog i nord og SØ. I vest er hovedskiløypa til Kikut grense. Sørgrensa for øvrig beholdes i forhold til forslaget med noen justeringer for å få med gammel skog sør for Glåmputten der det ble registrert to rødlistearter og en indikatorart på død ved under befaringen.

Vurdering og verdisseting

Tabell: Kriterier og verdisseting for kjerneområder og totalt for Kobberhaugen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisseting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg. typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	***	*	***	**	***	**	**	**	**	**	*	**	**
1. Deledalen-Vindernhøgda	**	*	**	**	*	*	**	*	**	**	*	**	**
2. Kobberhaugen SØ	**	*	**	**	*	*	**	*	**	**	*	**	**
3. Styggdalen-Kobberhaugen V	**	*	**	**	*	*	*	*	**	*	*	**	**
4. Lautåsen/Glåmputten SV	**	*	*	**	*	*	**	*	*	**	**	*	*(*)
5. Glåmputten N	***	*	*	*	*	*	*	*	**	*	*	**	**

Samlet verdi for området er satt til **, regionalt verdifullt. Området scorer høyt på urørthet, topografisk variasjon, og arrondering. Det er lite gamle lauvtrær, totalt sett begrenset med død ved og middels kontinuitet. Det er betydelig innslag av kløfter med steinur, og noe innslag av rikmyr, sumpskog, høgstaudegranskog og lågurtgranskog. Innslaget av rødlistede arter knyttet til død ved samt signalarter vurderes som middels.

I forhold til mangler ved barskogvernet (Framstad et al. 2003) oppfylder området kriteriene i noen grad ved at det er mindre forekomster av rike skogtyper som lågurtgranskog, høgstaudegranskog og sumpskog. Det oppfylder også delvis at det omfatter et område med skog under overveiende naturlig dynamikk. Området er imidlertid relativt lite i størrelse og innslaget av rødlistede arter er begrenset. Et eventuelt vern av naboområdet Vindernhøgda i øst, vil gi et større areal med gammel skog og totalt sett øke verneverdien for området Kobberhaugen.

Referanser

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.

Lindblad, I. 1996. Skogsområder i Øst-Norge registrert av Siste Sjanse, NOA-rapport 1996-1.

Grevlingen 2005-4: Eventyrskogene. Et viktig verktøy for å bevare Marka.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Røsok, Ø, Abel, K og Blindheim, T. 2007. Naturtypekartlegging i skog i Nordmarka, Oslo kommune.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2009. Verneplan 1 for eventyrskoger i Oslomarka. Rapport 104 s.

Internett:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no
www.riksantikvaren

Bilder fra området

Skiløypekryss ved Glåmene. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsikt mot Kikut og Kikutflaka fra nordkant av Glåmene.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Tett stinett ved Appelsinhaugen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Innslag av osp ved Lautåsen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Storvokst gran nord for Kobberhaugen. Område med mye hengelav.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra Styggedalen nord for Kobberhaughytta. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rik lauvskog ved Lautåsen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk bilde fra den åpne furuskogen på sørsida av Kobberhaugen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Det er et svært tett stinett i området. Fra kjerneområdet ved Svaet.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra kjerneområde gammel granskog på Kobberhaugen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rik rasmark med spisslønn i østre del av Kobberhaugen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Kjentmannsmerke på toppen av Kobberhaugen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kobberhaugtjern. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kobberhaugen

Areal

1527daa

Naturverdi **

258000 000000

259000 000000

260000 000000

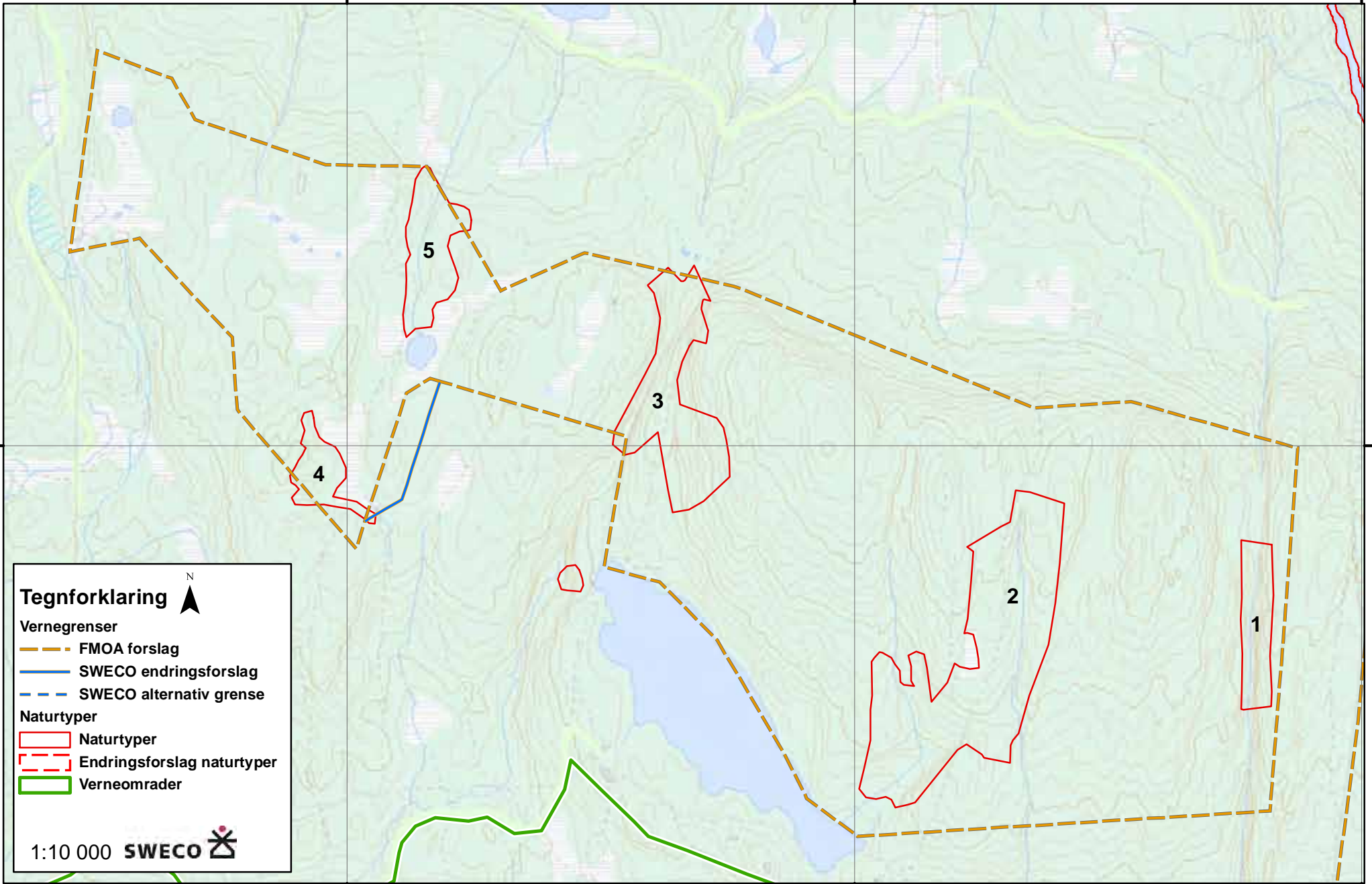
6664000 0000000

6664000 0000000

258000 000000

259000 000000

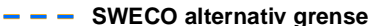
175 260000 000000

Tegnforklaring

Vernegrensar

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneomrader

1:10 000

SWECO

Områdets navn
Skjennungsåsen, Skjennungen syd
Referansedata

Fylke: Oslo

Kommune: Oslo

Registranter: Ragnhild Heimstad og Marthe Røgeberg

Dato feltreg: 15. og 16. juni 2011

Kartblad: 1815-2

UTM-sentralpunkt: Ø 0259773 N 6659058

Vegetasjonssone: Boreonemoral

Areal: 841 daa.

Høyde over havet: 418-495 moh.

Naturverdi: Regionalt verdifullt (***)

Friluftsverdi: Skog 1,96, landskap 1,00 og opplevelse 9.

Sammendrag

Området ligger i Nordmarka i Oslo kommune mellom Maridalsvannet i øst og Bogstadvannet i vest. Skjennungsåsen er et høydedrag rett øst for vannet Skjennungen, og det resterende undersøkelsesområdet ligger langs Frønsvollåsen i sørlig retning. Områdets høyeste punkter er toppen av Skjennungsåsen på 495 moh. og deretter Frønsvollåsen på 478 moh. Berggrunnen i området er fattig (syenitt, kvartssyenitt) som gir overvekt av nøysomme vegetasjonstyper. Blåbærgranskog med spredt småbregnevegetasjon dominerer, med stedvis innslag av rikere typer som storbregne-, lågurt- rik sump- og høgstaudeskog. Gran er dominerende treslag og bjørk vokser spredt i hele området. Innslag av furu på de lavereliggende myrområdene.

Granskogen nord i området ved Skjennungsåsen og Skjennungen er meget gammel med urskogsprell og stedvis mye død ved av store dimensjoner og i alle nedbrytningsstadier. Også innslag av gammel bjørk og osp (både levende og som læger).

Det er utskilt 4 kjerneområder, tre av dem som gammel barskog og den siste som intakt lavlandsmyr i innlandet. Flere nær truede lav- og sopparter tilknyttet død ved er registrert, og det er potensiale for funn av ytterligere rødlistede arter særlig nord i verneforslaget.

Samlet verdi for området er vurdert til regionalt verdifullt ** (lokalt verdifullt *). Området scorer lavt på størrelse og arrondering, og middels på skogelementer, vegetasjon og artsmangfold.

Verneforslaget har forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk, men områdene er små og oppfyller i liten grad kriteriene for prioriteringer innen skogvernet. Prioriterte skogtyper som høgstaudeskog og rik sumpskog forekommer innenfor verneforslaget, men på meget små arealer, og Skjennungen vurderes derfor i mindre grad å oppfylle manglene ved skogvernet.

Feltarbeidet

Området ble inventert 15. og 16. 6.2011. Lettsky skiftende vær med lette regnbyger. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) De omtaler området i tre delområder; Skjennungsåsen, Frønsvollmyrene og Skjennungstua-Frønsvolltråkka. Skjennungsåsen beskrives å ha variert terreng med gammel naturlig granskog

Friluftsverdier

Området er meget godt brukt som friluftsområde både sommer og vinter. Det går flere stier (merka og umerka) inne i verneforslaget opp på Skjennungsåsen samt på kryss og tvers av Frønsvollsåsen. Den blåmerka stien er forsterket med klopper langs Frønsvollmyrene og flere stikryss er merket med skilt. Ruta opp til toppen av Skjennungsåsen er relativt bratt og ikke egnet på vinterstid. Skjennungsåsen er kjentmannspost.

De fleste skiløypene i området går i skogsbilveien utenfor verneforslaget eller langs avgrensingen av verneforslaget. Skiløypene fra Sognsvann eller Maridalen via Ullevålseter og til Skjennungstua går utenom verneforslaget, men fra Skjennungstua kan man fortsette sørover gjennom verneforslaget til Rishøgda. Skjennungstua ligger akkurat utenfor avgrensing av verneforslaget og er ei betjent hytte eid

av Gudbrandsdalslaget. Både Skjennungstua og Maristua, som ligger om lag 500 m lengre sørvest, er populære adkomstpunkter til/fra Skjennungen.

Skjennungsåsen – Skjennungen syd turområde er meget bra tilgjengelig langs bommet skogsbilvei fra Maridalen i vest eller Sognsvann i sørvest via Ullevålseter. Fra sørøst er området lettest tilgjengelig fra Frognerseteren, hvor det går t-bane. Veien er stengt med bom, men er egnet for sykkel eller som trillesti.

Området er generelt svært friluftsvennlig med varierte opplevelsesverdier. Her finnes gammel naturskog med mye skjegglav, bergvegger, rasmark og myrområder. Terrenget er variert fra åsrygger og lisider til flate myrarealer. Skjennungen er bynært og lett tilgjengelig fra flere kanter av byen. Nærmeste adkomst med bil er fra parkeringsplassen ved Frognerseteren, ca. 1,5 km fra sørgrensa av verneforslaget.

Verneforslaget ligger om lag 1,5-2 km vest for Maridalen landskapsvernområde som danner et større landskapsrom med egenartet kulturlandskap.

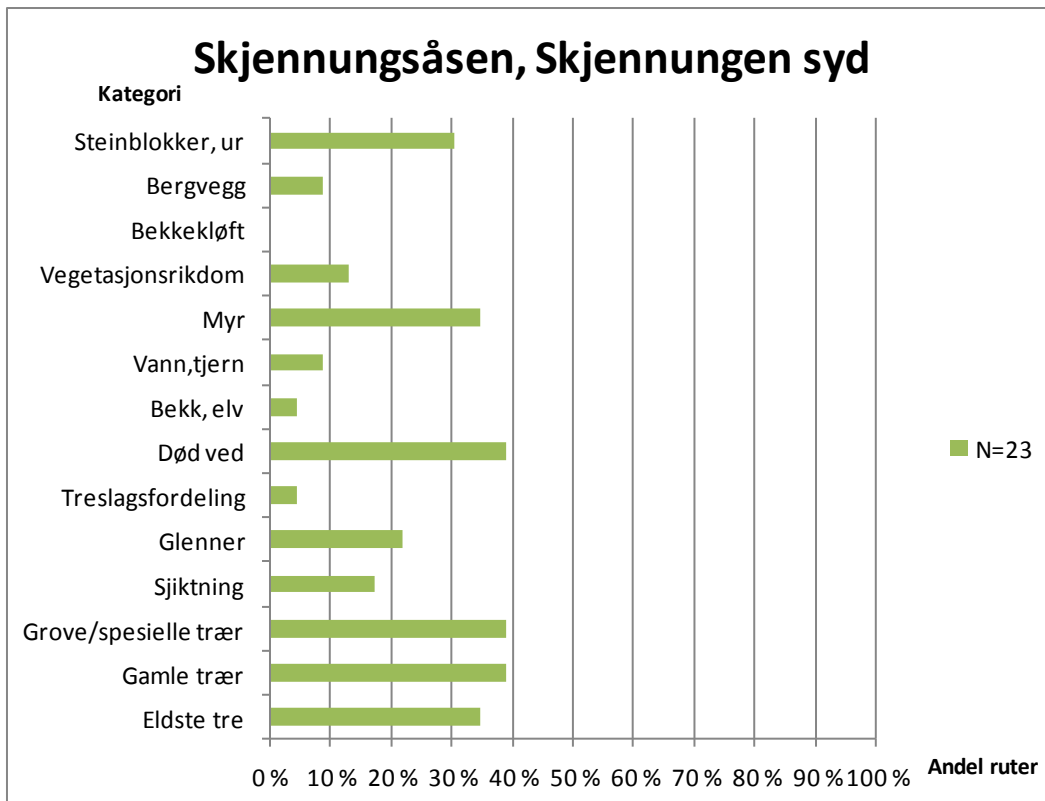
Verdisetting etter rutenettmetoden

23 ruter er undersøkt. Området scorer under middels på skogelementer (1,96) og landskapselementer (1,00) og ca middels på opplevelseselementer (9). Gran er dominerende treslag, og kun ei av rutene inneholder andre treslag enn det dominerende. Om lag 40 % av rutene har utslag på gamle og grove/spesielle trær som utgjøres særlig av gamle og krokete furutrær. Skogtettheten er variabel, den er for det meste relativt tett. 22 % av rutene har glenner og 17 % av rutene slår ut på sijkning.

Av landskapselementer er det steinblokker, ur og myr som gir høyest utslag (hhv. 30 og 35 %). Det forekommer ingen bekkekløfter og få vann eller bekker (begge hhv. 9 og 4 %). Vegetasjonen er i hovedsak fattig, men er noen steder (i om lag 13 % av rutene) rikere med innslag av høgstaudeskog, sumpskog og lågurtskog.

Opplevelsesdimensjonen gir størst utslag på kategori landemerker, på grunn av mange stikryss, merka løyper og utsiktspunkt. Videre er området forholdsvis variert med tanke på forekomst av vegetasjonstyper (selv om én vegetasjonstype dominerer) og området har flere registrerte viktige naturtyper. Opplevelsesverdien gir også uttrykk for variasjon i terrenget, med åser og lisider.

Rutenettmetoden gir et dekkende bilde av friluftsverdien til tross for et relativt lite areal.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 44.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Myrene i området er tidligere undersøkt av Wischmann i 1970 (omtalt i Naturbase) og Bringer (1992).

Siste Sjanse har kartlagt to områder med gammel barskog innenfor verneforslaget i perioden 2001-2004 (Blindheim 2003 og Blindheim og Korbøl 2005).

Det finnes noen gamle belegg fra området ved Skjennungen (www.artsdatabanken.no) fra 1967 av nær truet ask og smalmarihånd. Disse observasjonene er imidlertid meget geografisk upresise. Gubbeskjegg (nær truet) er registrert i 1934 av Wischmann.

Det er registrert 2 MIS-områder inne i verneforslaget. Disse er omtalt som "forvaltningsareal" uten nærmere forklaring.

Deler av området er administrativt fredet av Oslo kommune.

Beliggenhet

Området ligger i Nordmarka i Oslo kommune mellom Maridalsvannet i øst og Bogstadvannet i vest, og ca 1,5 km nord for Frognerseteren. Skjennungsåsen er et høydedrag rett øst for vatnet Skjennungen, og det resterende undersøkelsesområdet ligger langs Frønsvollåsen i sørlig retning.

Naturgrunnlag

Topografi

Verneforslaget utgjør store deler av Skjennungsåsen samt Frønsvollåsen og de lavereliggende myrområdene vest for denne. Skjennungsåsen utgjør en rund åsrygg rett sørvest for Skjersjøen, med høyeste punkt på 495 moh. Den østvendte delen av åsen er bratt, men ligger utenfor verneforslaget. Den vestvendte delen av Skjennungsåsen er slakere, med vannet Skjennungen nede på ca 420 moh. Skjennungsmyra ligger på flata vest for Skjennungsåsen.

Sørvest for Skjennungsåsen ligger den om lag 1,4 km lange Frønsvollåsen i nord-sørretning. Høyeste punkt langs denne er 478 moh. Frønsvollåsen har særlig bratte kanter mot vest, og har noe slakere helning mot øst og nord. Frønsvollmyrene utgjør et myrkompleks på de lavereliggende områdene nordøst for Frønsvollåsen på ca kote 450.

Det er en del bergvegger, blokk og rasmark i området, særlig fra Skjennungstua og sørover.

Geologi

Berggrunnen i området er fattig og består av syenitt, kvartssyenitt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Boreonemoral vegetasjonssone. O1 – svakt oseanisk seksjon. (Moen 1999).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Blåbærskog er dominerende vegetasjonstype i området, med stedvis innslag av rikere typer. I den vestvendte lisida av Frønsvollåsen er granskogen preget av rasmark med en mosaikk av storbregne – høgstaudeskog. Vegetasjonstypen slår også over i lågurtskog inni mellom blåbærskogen.

I friske lisider spredt over hele området står småbregnevegetasjon. Einstape vokser i lysåpne glenner. I partier med furu står gjerne røsslyng-blokkebærvegetasjon i feltsjiktet.

Myrrealene i området er fattige med lite artsmangfold. Fattig gransumpskog forekommer i forbindelse med Frønsvollmyrene. En rikere variant av gransumpskog står i dalsøkket vest for Skjennungsåsen.

Gran er dominerende treslag i hele området. I forbindelse med myrområdene ved Skjennungsmyra og Frønsvollmyrene står det også en del furu og bjørk, både som kantskog og ute på myrholmer. Det er lite furu på høyereliggende partier. Innslag av lauvtrær er først og fremst representert av bjørk, som vokser spredt i hele området. I tillegg forekommer osp, rogn, vier og selje samt at det er registrert ask, bl.a. i tilknytning til Skjennungsåsen.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

På de rikere områdene dominerer storbregne-høgstaudearter som tyrihjel, skogburkne, fugletelg, gaukesyre, skogfiol, hvitveis, skogstjerneblom og turt. Småbregneutformingene er representert ved fugletelg, hengeving, gullris, hvitveis og gaukesyre. I gransumpskogen vokser typisk matter av skogsnelle, stri kråkefot og storbjørnemose med innslag av fagermoser, firblad, tyrihjel og turt i de rikere sumpområdene.

Generelt dominerer blåbærskog med blåbær, tyttebær, maiblom, gullris, smyle, hårfrytle og gåsefotskjeggmoser. Innslag av til dels mye blanksigd, fjærmose og kystjammose i blåbærskog med god kontinuitet på Skjennungsåsen, nordøst for vatnet Skjennungen og langs Frønsvollåsen.

Skogstruktur, påvirkning

Skogen i området er av varierende alder og dimensjoner. Nord i verneforslaget, ved Skjennungsåsen er granskogen i snitt 200 år gammel, med få spor av hogst. Skogen har urskogpreg og stedvis er det mye død ved, både læger og gadder, av gran og noe bjørk. Grana forekommer i til dels store dimensjoner > 60 cm i brysthøydiameter. Det er god kontinuitet med død ved i alle nedbrytningsstadier. Signalartene svartonekjuke og duftskinn (begge nær truet) er registrert på gran her. Det forekommer lite død ved av annet enn gran og bjørk. Som resultat av trefall er det en del gjenner i denne delen av skogen. I den nordligste delen av Skjennungsåsen grenser verneforslaget mot ungskog av gran.

Ved Skjennungen står også gammel barskog, med snittalder på ca 200 år. Skogen er sjiktet og har innslag av lauvtrær. Læger av gran og bjørk forekommer i alle nedbrytningsstadier og i grove dimensjoner på > 50 cm i brysthøydiameter. Spredt med gadd av gran og noe læger av osp. Her er det stedvis mye skjeggglav på både levende trær og død ved og nær truet gubbeskjegg er registrert her. Signalarten duftskinn (NT) er også registrert i området, og det er godt potensiale for funn av ytterligere rødlistearter på død ved.

Granskogen er generelt gammel i den sørlige delen av verneforslaget også, men har mer innslag av yngre skog. Her er det noe mer innslag av andre treslag, som furu, bjørk, rogn og selje, men det forekommer lite død ved av annet enn gran, og ikke i slike mengder som lengre nord i undersøkelsesområdet ved Skjennungsåsen. Grantrærne her blir opp til ca 140 år, med dimensjoner opp mot 50 cm i brysthøydiameter. Død ved av gran i middels nedbrytningsfase. Det er ingen registrerte funn av signalarter for gammelskog med god kontinuitet.

På myrområdene står ei og anna furu med brysthøydiameter på opp mot 50 cm.

Det er noen stubber inne i verneforslaget, men området er stort sett arrondert utenom hogstflater og ungskog. De få hogstsporene som finnes er mosegrodde stubber i middels nedbrytningsfase.

Det er ingen hytter innenfor foreslått verneområde. Avgrensingen er lagt utenom Maristua og Skjennungsstua, som ligger helt i kant med verneforslaget. Avgrensingen er også lagt utenom Frønsvollen som ligger langs østgrensa. Flere merka stier og skiløyper krysser området, men hovedfartsårene fra Ullevålseter og Frognerseteren ligger utenom eller i kant med verneforslaget. Ei høyspentlinje går i kanten av avgrensingen i det nordligste området av Skjennungsåsen.

Beitefurer forekommer i tilknytning til Frønsvollmyrene.

Endring i naturtyper

Naturtypen "gammel barskog" er registrert i tre partier i området; Skjennungsåsen, øst for Skjennungen og vest for Frønsvollåsen. Myrkomplekset ved Frønsvollen er også registrert som kjerneområde. Avgrensingen for naturtypene er ikke foreslått endret og det ble ikke registrert ytterligere viktige naturtyper på befarig i 2011.

Artsmangfold

Det er få rødlistede arter registrert i området. Nær truede signalarter for gammel granskog, duftskinn, svartonekjuke og gubbeskjegg, er påvist innen undersøkelsesområdet. Den gamle granskogen på Skjennungsåsen og øst for Skjennungen huser alle disse tre, og her er det også til dels rikelig med blanksigd, fjærmose og kystjammose, som kjennetegner skog med god kontinuitet. Her er det også potensiale for ytterligere rødlistearter tilknyttet død ved.

Myrområdene er fattige med lite artsmangfold. Funnet av smalmarihånd er geografisk upresist, og beskrevet som "Tryvann-Skjennungen-Ullevålsr." I områder med rikere vegetasjonstyper er det innslag av høgstauder, lågurter og storbregner, men hovedvekten av artsmangfoldet utfolder seg innen blåbærskogtypen.

Elg og orrfugl er vanlig innen verneforslaget.

Deler av området er administrativt fredet av Oslo kommune.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Blindheim og Korbøl (2005) supplert av Sweco (2011).

1. Frønsvollmyrene øst og vest

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet

Utforming: Blanding mellom nedbørsmyr og jordvannsmyr

BM verdi: C

Areal: (49 + 57) 106 daa

UTM-sentralpunkt: Ø 0259535 N 6658836

Hoh: 450 m.

Frønsvollmyrene ligger på flata sør for Maristua i Oslo kommune. De har lokal verneverdi og omfatter et ombro-mesotroft myrkompleks der flere myrformtyper inngår. Myrene dekker et stort areal, men er noe medtatt på grunn av grøfting. Eventuell restaurering bør forsøkes gjennomført ved gjenfylling eller utplanering av grøftene. Floraen er variert med innslag av enkelte plantegeografiske interessante arter. Den omkringliggende skogen består hovedsakelig av blåbærgranskog med innslag av rikere vegetasjonstyper i lisdene i vest og sør, som storbregne- og lågurtyper. Furu og bjørk forekommer også og ute på myrene står noen krokfurer. Området er tidligere undersøkt av Wischmann i 1970. Området er klassifisert som lokalt viktig (C) av Bronger (1992) og supplerende undersøkelser i 2011 fastholder dette.

2. Skjennungen

Naturtype: Gammel barskog

BM verdi: B

Areal: 96 daa

UTM-sentralpunkt: Ø 0259630 N 6659851

Hoh: 420 – 460 m.

Lokaliteten er undersøkt og registrert av Blindheim i 2004 samt supplert av Sweco i 2011. Skjennungen er et større grandominert område som også inneholder gammel furuskog og rasmarskog med innslag av lauvtrær samt rik og fattig sumpskog. Blåbærgranskog dominerer i nord, men det forekommer partier med høgstaudeskog helt nede ved skogsbilveien. Det er innslag av lågurtskog i brattere ller. Verken de fattige eller rike sumpområdene er grøftet. Skogen er flersjiktet og det finnes læger av gran og bjørk i alle nedbrytningsstadier og av til dels grove dimensjoner (>50 cm i diameter). De største grantrærne måler opp mot 60 cm i brysthøydiameter. Spredt med gadd av gran. Det er en del rasmark i midtre områder, grov blokkmark og mye bergvegger fra Skjennungsstua og sørover. Stedvis er det mye skjeggglav på trær, blant annet nær truet gubbeskjegg. Innslag av kløfter, overhengende berg, høystubber og en bekk i lokaliteten. Duftskinn ble registrert på en granstokk i blokkmarka. Potensiale for flere rødlistede vedboende sopp og lav. Det går en del stier gjennom området og en liten høyspentlinje. Totalt vurderes området som viktig (B) på grunn av variasjon og relativt stort areal. Lokaliteten bør ikke hogges. Skjøtsel ved behov langs hovedstien ned til Skjennungsstua og skiløypene.

3. Skjennungsåsen

Naturtype: Gammel barskog

Utforming: Gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 110 daa

UTM-sentralpunkt: Ø 0594695 N 6652915

Hoh: 420-495 m.

Lokaliteten er registrert og innlagt av Blindheim i 2001 (Blindheim 2003). Lokaliteten er valgt ut som bevaringsskog på grunn av områdets urskogpreg (Oslo Skogvesen 1995). Lokaliteten har flersjiktet granskog med svært store dimensjoner. Området har ligget urørt i lang tid. Brattskrent i sørøst er avgrenset i forbindelse med kartlegginger for Statskog. Skogen består hovedsakelig av granskog, med innslag av rogn i sørskrånning og oppvoksende løvskog i kløft lengst i øst som er tatt med som restaureringsobjekt i biotopen (Blindheim 2003). Biotopen utgjør rest i brattere terreng etter tidligere hogst på alle kanter. Grenser i vest til nøkkelbiotopen Skjennungsåsen som utgjør toppartiet av åsen. Det finnes spredt med elementer av gadd, læger, høystubber og bergvegger og rasmarker. Stedvis rike lommer med rik karplanteflora i sørskrånningen (lågurt) og innslag av edellauvtrær som nær truet ask. Skogen er stedvis godt sjiktet. Svartsonekjuke og duftskinn (begge nær truet) ble registrert på gran. Til dels store mengder død ved, både læger og gadder, i alle nedbrytningsstadier. Området bør få utvikles fritt. Lokaliteten er vurdert som viktig (B) på grunn av registrerte nær truede arter samt potensiale for rødlistearter.

4. Frønsvollen

Naturtype: Gammel barskog
 Utforming: Gammel granskog
 BM verdi: C
 Areal: 13 daa
 UTM-sentralpunkt: Ø 0259392 N 6658159
 Hoh: 418-460 m.

Lokaliteten er undersøkt av Prevista og beskrevet i Blindheim og Korbøl 2005. Grandominert rasmarskog med innslag av en del lauvtrær som rogn, bjørk og selje. Skogen er flersjiktet og med gammel skog opp til ca. 140 år. Lågurtskog og høgstaudeskog er dominerende vegetasjonstyper med turt, tyrinhjelm, skogstjerneblom, skogburkne, gullris og skogfiol. Skogen er forholdsvis grovvokst med en del gran med dimensjoner opp mot 50 cm i diameter (hogstklasse V). Noe død ved av gran i middels nedbrytningsfase. En del yngre granskog (hogstklasse I) er på vei opp. I nord er det stedvis et busksjikt av rogn. Lokaliteten ble gitt lokal verdi (C) i 2005 på grunn av fravær av kontinuitetselementer og registrerte rødlistearter. Det ble ikke registrert rødlistearter på befaring i 2011 (Sweco Norge AS). Lokaliteten bør ikke hogges. Avrensingen av lokaliteten ble trukket noe lengre nordøst etter befaring i 2011.

Tabell: Artsfunn fra Skjennungen (1 = Frønsvollmyrene øst og vest, 2. = Skjennungen, 3 = Skjennungsåsen, 4 = Frønsvollen).

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Smalmarihånd	<i>Dactylorhiza traunsteineri</i>	VU	1	Wischmann 1967	I området
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	2	Blindheim 2003, 2004	2, 3
Svartsonekjuke	<i>Picoides tridactylus</i>	NT	1	Blindheim 2003	3
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Flere	Sweco Norge 2011	2, flere steder
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Flere	Sweco Norge 2011	3, flere steder

Avgrensning og arrondering

Forslag til vernegrense er trukket langs skogsbilveier/stier, grensen mellom yngre/eldre skog samt tidligere kartlagte viktige naturtyper. I nord omfatter avgrensingen de områdene med eldst skog som er innenfor skogsbilveien fra Ullevålseter. I vest følger avgrensingen skiløypa og skogsbilveien fra Frognerseteren, samt naturtypeavgrensingen til Frønsvollmyrene. I øst følger avgrensingen hogstklassekartet samt eiendomsgrensen til Frønsvollen. Arronderingen er ikke spesielt god, og det er foreslått en liten justering av avgrensningen ved Frønsvollsåsen.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Skjennungsåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urrørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	**	**	*	**	**	**	**	**	**	**	**/*
1.Frønsvollmyrene	**	*	*	**	***	*/**	*	*	*	*	*	*	*
2.Skjennungen	**	*	**	**/**	**	**/**	**	**	**	*	*	**	**
3.Skjennungsåsen	**	*	**	**	**	**	**	***	**	*	**	**/**	**
4.Frønsvollen	**	*	*	**	**	*	*/**	*	*	**	0	*	*

Samlet verdi for området er vurdert til svakt regionalt verdifullt ** (lokalt verdifullt *). Området scorer lavt på størrelse og arrondering, og middels på de resterende kategoriene innen skogelementer, vegetasjon og artsmangfold. Ingen av kategoriene får høyeste score. Selv om enkelte av kjerneområdene scorer høyt på artsmangfold, vegetasjonstyper og død ved, utgjør dette samlet kun om lag ¼ av totalarealet, og den regionale verdien nedjusteres noe.

Skjennungen har forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk, men områdene er små og oppfyller i liten grad kriteriene for prioriteringer innen skogvernet (Framstad et al. 2003). Prioriterte skogtyper som høgstaudeskog og rik sumpskog forekommer innenfor verneforslaget, men på meget små arealer, og Skjennungen vurderes derfor i mindre grad å oppfylle manglene ved skogvernet.

Referanser

Blindheim, T. 2003. Kartlegging av biologisk viktige områder i skog på SB sin eiendom ved Gaustad/Sognsvann, Oslo kommune 2002-03. Siste Sjanse Notat 2003 -6.

Blindheim, T. og Korbøl, A. 2005. Biologi- og friluftsverdier innefor Oslo kommunes skogeiendommer, sammenstilling av data. Siste Sjanse rapport 2005 -9.

Bronger, C. 1992. Myrer i Oslo kommune, botanisk undersøkelse av verneverdier. Oslo kommune. Etat for miljørettet helsevern.

Moen, A. 1999. National Atlas of Norway: Vegetation. Norwegian Mapping Authority, 1999.

Oslo Skogvesen 1995. Flerbruksplan for Oslo kommunes skoger 1995.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Bilder fra området

Kjentmannspost på Skjennungsåsen. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS

Adkomst og tilrettelegging for friluftsliv sør for Frønsvollen.
Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS

Stikryss med skilting ved Frønsvollen. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS

Frønsvollmyra. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS

Rasmark med storbregneskog vest for Frønsvollen. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS

Gammel granskog øst for Skjennungen. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS

Gammel granskog i området Skjennungsåsen. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS

Tursti opp til Frønsvollsåsen. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS

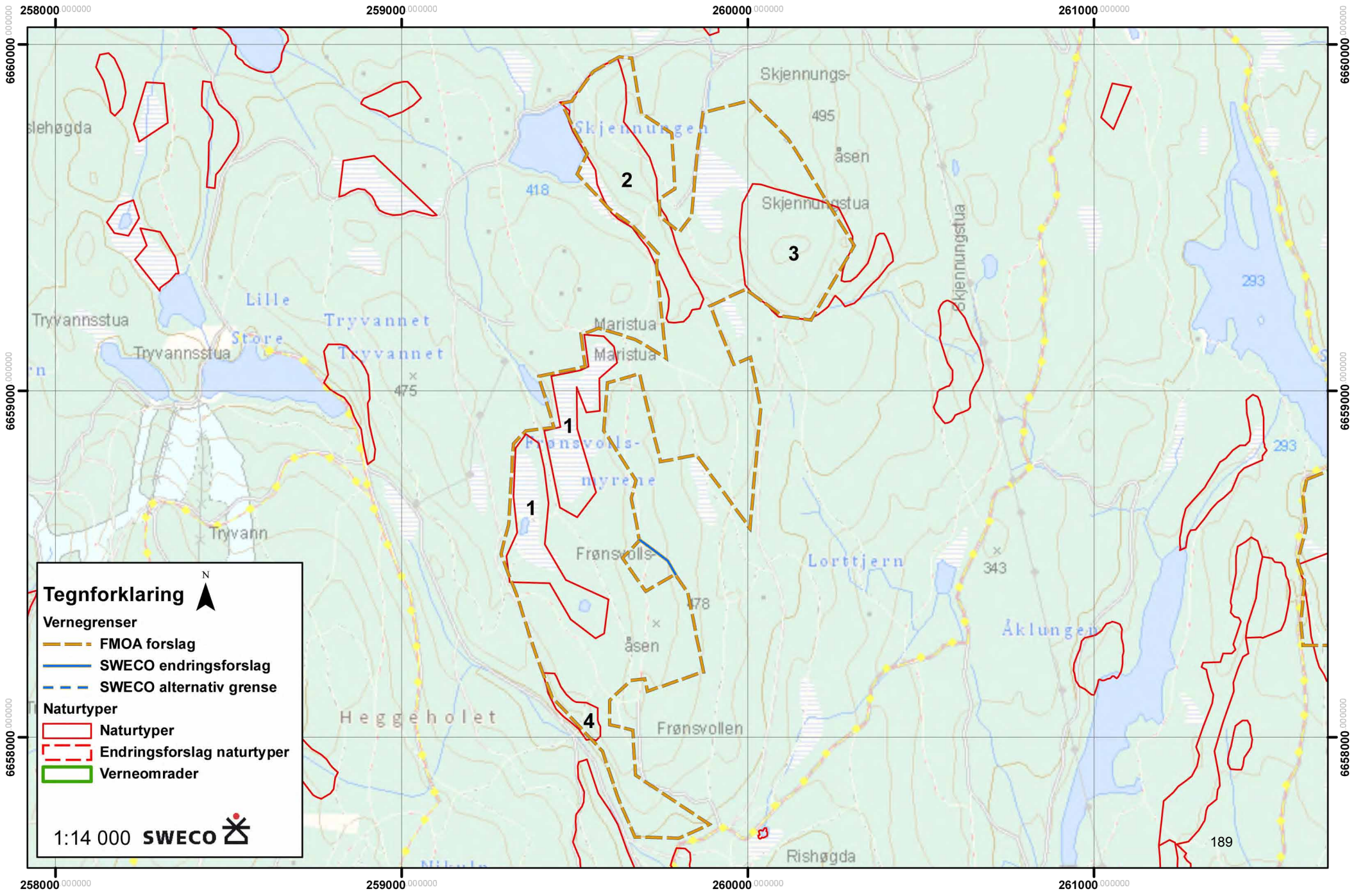
Nytt rotvelt ved Frønsvollen. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS

Skjennungsåsen, Skjennungen syd

Areal

861daa

Naturverdi **(*)

Områdets navn

Svardalen-Spinneren-Dølerud

Referansedata

Fylke: Oslo

Kommune: Oslo

Registrant: Mats Finne

Dato feltreg: 15.7 og 21.7.2011

Kartblad: 1914 IV

UTM-sentralpunkt: N 6641153 Ø 270281

Vegetasjonssone: Boreonemoral sone.

Areal: 3118 daa.

Høyde over havet: 190-270 m.

Naturverdi: Regionalt verdifullt **

Friluftsverdi: Skog 2,76, landskap 1,85 og

opplevelse 13.

Sammendrag

Området Svartdalen-Spinneren-Dølerud ligger i det sørøstre hjørnet av Oslo kommune og vest i Østmarka. Det består av flere langstrakte åsrygger i nord-sør retning, med til dels dype dalsøkk i mellom. Området har tre mindre tjern og enkelte myrer. Berggrunnen består i hovedsak av ulike typer gneis som generelt gir dårlige betingelser for kravfulle arter.

Bærlingskog er vanligste vegetasjonstypen, men det er også partier med lavskog og røsslyng-blokkebærskog på de magreste åsryggene. I lavereliggende områder, særlig i området rundt Dølerud, er det innslag av rikere skogtyper som lågurtskog, høgstaudeskog, rik edelløvsog og rik sumpskog.

Området består i hovedsak av gammel skog. Skogen virker generelt yngre i vestre del enn i øst, og i området omkring plassen Dølerud, der vedhugst og tømmerdrift trolig har vært mest intensiv. Bortsett fra Svartdalen er det få områder med lang kontinuitet og død ved i alle nedbrytningsstadier, men flere steder er det relativt store forekomster av stående døde trær og læger.

Det er avgrenset 19 kjerneområder med viktige naturtyper innenfor området. Dette er i hovedsak *gammel barskog*, men det er også områder med *gammel lauvskog*, *bekkekløft og bergvegg*, *rik sumpskog*, *rikmyr*, *slåttemark* og *naturlig fisketommer innsjøer og tjern*.

Det er registrert relativt få rødlistede arter i området og ingen sjeldne arter knyttet til død ved. Observasjoner av småull (EN) og lys brannstubblav (VU) er av eldre dato, og usikre. Det er registrert den skjøtels- og beitebetingete urten solblom (VU) i nærområdet til Dølerud. Ellers er det registrert en del rødlistede arter av markboende sopp og amfibier.

Området består i hovedsak av eldre skog med naturskogkarakter. Det er en god variasjon både i topografi og vegetasjon, der fastmarkstypene spenner fra magre fururygger til rik hagemarkskog og ødeeng. Det er også forekomster av rik sumpskog og intakte myrer både av fattig, intermediær og rik type. Området har en begrenset forekomst av rødliste-arter, men deler av den eldre skogen har bra med stående døde trær og læger, som gir grunn til å forvente etablering av flere arter knyttet til død ved i fremtiden. Området vil delvis oppfylle mangler ved skogvern i boreal skog – i første rekke ved at det er godt innslag av rikere skogtyper og edelløvtrær i deler av området. Området er gitt verdien regionalt verdifullt **.

Feltarbeidet

Området ble inventert 15.7. og 21.7.2011. Været var delvis skyet pent vær, og skyet med noen regnbyger. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Den vestre delen av området er foreslått av Østmarkas Venner. De begrunner forslaget med at det er et område med mye gammelskog og uten tekniske inngrep. Området framstår som urørt og naturlig, spennende og trolsk, og med et rikt plante- og dyreliv. I tillegg brukes området svært mye til fotturer vår, sommer og høst. Naturvernforbundet (2009) har Svartdalen i østre del av området som ett av de 12 høyeste prioriterte eventyrskogene i Marka. Lokaliteten omfatter 475 daa og angis som svært verneverdig. Begrunnelsen for utvelgelsen er at dette er typisk Østmarka med N-S-gående åsrygger med furu på toppene og gran i søkkene. Svartdalen er den dypeste og mest markerte av flere sprekkedalene.

Friluftsverdier

En blåmerket sti går gjennom vestre del av området fra Rundvannet nord for utredningsområdet, sørover på østsiden av Sølvdobla og via den gamle husmannsplassen Dølerud til Godlia. Det går også en blåmerket sti gjennom østre del av området fra Sandbakken sørøst for utredningsområdet nordover til Smørholet. Ved Smørholet er et stikryss hvor det går blåmerket sti sørøstover retning Rulleåsen sørøst i utredningsområdet. Det er i tillegg flere umerkede stier i området. Blant annet over Spinneren og forbi bautaen på toppen av åsen. En turvei går østover fra parkeringsplassen på Grønmo i nordenden av utredningsområdet. Veien går rett nord for Sølvdobla og Trollvann og stanser ca. 250 m øst for Trollvann.

Det er også flere merkete vinterløyper i området. En scooterpreparert løype går østover langs veien fra Grønmo, svinger sørover like øst for Trollvann, og går tvers gjennom området og videre til Sandbakken. Litt lenger øst, i samme trase som sommerstien, går en annen scooterpreparert løype gjennom området fra Smørholet til Sandbakken. I tillegg går en større skiløype i nord-sør retning over Torsmåsan helt sørøst i utredningsområdet. Det er i tillegg gamle merker etter en skiløype gjennom Svartdalen, men denne er ikke lenger avmerket på løypekartet til skiforeningen, og blir antagelig ikke preparert.

Utgangspunkt for turer i området er i første rekke Sandbakken (ca. 1,5 km sør for utredningsområdet), som også er et serveringssted og turmål, og parkeringsplassen ved Grønmo (0,7 km nordvest). Østmarkskapellet like nord for området er et serveringssted og turmål.

Bautaen på toppen av Nord-Spinneren er en severdighet og et turmål i området. Bautaen er gammel, men har en ukjent opprinnelse. Den ble satt i stand og plassert på sitt nåværende sted av speidere fra Vålerenga og Nordstrand i 1931. Toppen har også varde noen titalls meter lengre sør, og har fin utsikt østover i marka.

Den nedlagte husmannsplassen Dølerud ligger sentralt i området. Stedet er et fint turmål, og en av de blåmerkete stiene går forbi stedet. Det er satt opp noen benker på grasvollen utenfor huset. Naturen omkring stedet bærer fortsatt preg av landbruket som har vært drevet her – trolig grasslått og beite fra ku og sau. Husene og stedet er i ferd med å forfalle. De trenger restaurering og bør tas i bruk. Den gamle kulturmarka omkring bør holdes bedre i hevd for at området skal bevare og utvikle sin verdi som kulturminne.

Det er mulighet for fiske i de tre små skogstjernene i området – Sølvdobla, Trolltjern og Svartkulpen. Stier og leirplasser ved Svartkulpen tyder på at dette tjernet er en del besøkt.

Området er godt tilrettelagt for turer sommer og vinter, har flere turmål i form av utkikkspunkter og kulturminner, og en spennende og variert natur.

Verdisetting etter rutenettmetoden

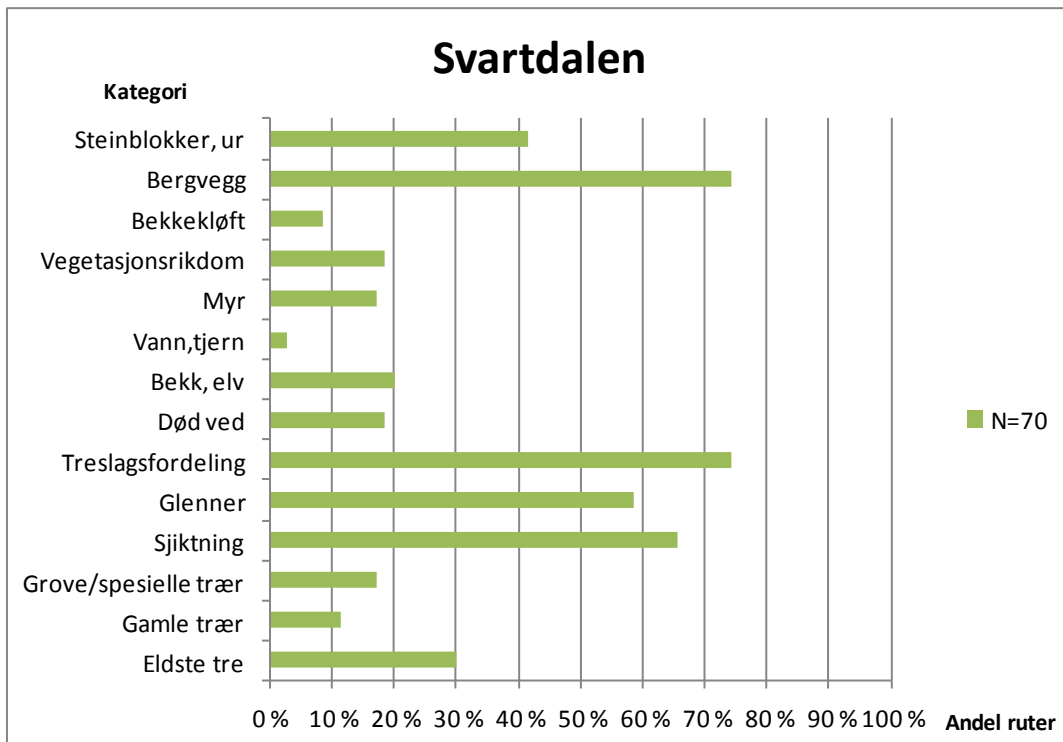
Området scorer relativt høyt på skogelementer (2,76), nokså høyt på landskapselementer (1,85) og høyt på opplevelseselementer (13).

Relativt mange av rutene (nesten 1/3) hadde innslag av minst ett gammelt tre, men bare en liten del (ca. 10 %) hadde generelt gammel skog. Området scoret særlig høyt på treslagsfordeling, forekomst av glenner og sijkning. Dette betyr et variert skogbilde der naturlige topografiske elementer eller tidligere tiders bledningshogst gir åpninger i skogen. Det er mye innslag av gran og bjørk i de furudominerte åsene, og lite forekomst av monokulturer med furu eller gran. Det er også en del innslag av død ved (ca. 1/5 av rutene tilfredsstillende kriteriene).

Av landskapselementer blir særlig kriteriet bergvegg ofte oppfylt. Området er småkupert og har mange mindre skrenter, men har også enkelte større bergvegger særlig omkring Spinneren og Svartdalen. Det er også en del steinblokker og ur, samt noe forekomst av myr og rikere vegetasjonstyper eller sumpskog.

Opplevelsesdimensjonen scorer 13 poeng, som er høyt. Dett er dels på grunn av det store arealet, som gjør at sannsynlighet for forekomst av landskapselementer, vegetasjonstyper og kulturminner/markaplasser øker. Området har alle dimensjoner av topografiske hovedformer, en nokså stor andel av arealet som kartlagte naturtypefigurer eller tiurleiker, ett automatisk fredet kulturminne i

form av en kullgrop like nordøst for Sølvdobla, en nedlagt husmannsplass, mange ulike registrerte vegetasjonstyper, og nokså mange sti/løypekryss og utkikkspunkter.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet i Svartdalen-Spinneren N =70.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Oslo kommune skoger (1993) har gjort naturregistreringer i området. Bronger (1992) har gjort botaniske undersøkelser av verneverdig myrer i Oslo. Strand (2006) har kartlagt amfibienes bruk av dammer og tjern i Marka og gjort registreringer innenfor utredningsområdet. I tillegg har Klepsland, J., Håpnes, A., Wesenberg, J., Myhre, S. og Andersen, S. gjort feltundersøkelser i området. På bakgrunn av dette er det i Naturbase registrert 20 naturtypefigurer i området – hvorav 12 er vurdert som viktige (B-områder) og de resterende som lokalt viktige (C-områder). Området vurderes derfor som godt undersøkt tidligere.

Beliggenhet

Utredningsområdet ligger vest i Østmarka i sørøstre del av Oslo kommune. Området er ganske rektangulært i form, med østgrense ved sørenden av Sør-Elvåga, og vestgrensen omtrent ved Sølvdoblabekken. Nord-grensen er på høyde med veien fra Grønmo til Trolltjern, og sørgrensen går langs kraftledningstraseen som går østover fra Godlia.

Naturgrunnlag

Topografi

Området består av flere langsstrakte åsrygger i nord-sør retning, med til dels bratte liser og dype dalsøkk i mellom. Området har tre mindre tjern, og enkelte myrer. Det høyeste punktet er Spinneren sentralt i området (271 moh.). Topografien er variert med flatere partier, som Dølerud-åsen og området omkring plassen Dølerud, og mer dramatisk natur som den skarpe ryggen i åsen Spinneren og Svartdalen helt i øst.

Geologi

Området består i hovedsak av ulike typer gneis. Østre og vestre del er dominert av glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein og amfibolitt. Sentralt i området er et parti med diorittisk til granittisk gneis og migmatitt. I Dølerudåsen er det også et mindre område med øyegneis, granitt og foliert granitt. Fordi området er dominert av gneiser er jordsmonnet i hovedsak grunt og lite kalkrikt, og gir derfor generelt dårlige betingelser for kravfulle arter.

Vegetasjonsgeografi

Området ligger i boreonemoral sone og svakt oseanisk seksjon (O1, Moen 1998) – dvs. overgangssonen mellom de sørlige boreale barskoger og varmekjære løvskoger.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Bærlyngskog med furu som herskende treslag er den vanligste vegetasjonstypen i området. I de skrinne åsene, som Dølerudåsen, er det også store partier med lavskog og røsslyng-blokkbærskog. I lavereliggende partier er jordsmonnet dypere, og skogen mer grandominert. Størst område med rikere vegetasjon er sørvest for Svartkulp i området rundt plassen Dølerud, og sørøstover langs den gamle skiløypa. Hele dalføret øst for Dølerudåsen består av rikere marktyper. I nord, der skogen tidligere er hogd og plantet til (60-85 år gammel granskog), er det i hovedsak blåbærskog, mens det lengre sør er innslag av rik sumpskog, lågurtskog og høgstaudekog. Også langs Sølvdoblabekken sørover fra Sølvdopla er det mindre partier med rik lågurt- og høgstaudevegetasjon.

Hele den østre del av området har i hovedsak furudominert bærlyngskog, med kun smale partier granskog (stort sett blåbærtypen). Granskogen er for det mest av blåbærtypen, og står i de trange dalene øst for Spinneren (der skiløype og sommersti går), i Svartdalen og i lia ned mot Elvåga helt i øst.

Det er innslag av osp og bjørk i de furudominerte områdene. I de rikere og fuktige partiene øker lauvinnslaget, og flere treslag som svartor, spisslønn, hassel, hegg og ask kommer til. Innslag av svartorsumpskog finnes særlig langs nordgrensen av området fra Sølvdopla og østover mot Trolltjern. Både vest for Sølvdopla og i området omkring Dølerud (mest nord og vest) finnes gammel slåtte- og beitemark, med rikt innslag av lauvskog. I området vest for Sølvdopla er det mest bjørk og osp, mens det ved Dølerud er hagemarkskog med rikt innslag av lønn, hassel, hegg og ask. På og rundt tunet på Dølerud er det rik ødeeng.

De fleste myrene i området er fattige nedbørsmyrer, men det er forekomst av rikmyr både langs grensa i nord – fra Trolltjern mot Smørholet, og sørvest i området – langs Sølvdoplabecken rett vest for Godlia.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

I den furudominerte skogen er karplantefloraen fattig, og domineres av ulike lyngarter som blåbærlyng, tyttebærlyng, blokkebær og røsslyng avhengig av nærings- og fuktighetsforhold. På noe bedre mark er det innslag av marimjelle og skogstjerne. Orkideen knerot ble funnet i bærlyngskog i åsen øst for Svartdalen under befarings.

I det rikere området rundt Dølerud er det rødknapp, hvitmaure, blåklukke, rødkløver, einstape, skogsveve, skogsalat og tysbast. Bård Bredesen har registrert arter som stortveblad, nattfiol, flekkgrisøre og maigull. På ødeenga omkring husmannsplassen ble det i tillegg registrert skogvikke, og beitemarikåpe.

På de fattige nedbørsmyrene som det er flest av, er molte og torvull typiske planter. På rikmyr-området øst for Godlia ble det registrert skjoldbær, krusetistel, myrmaure og vendelrot. På rikmyrene nord i området er det blitt registrert de typiske rikmyrsartene gulstarr, jåblom og myrsaeløk.

Skogstruktur, påvirkning

Det er i hovedsak gammel skog (hogstklasse V) innenfor utredningsområdet. I sørøstre del omkring Torsmåsan og sørenden av Klokkerudmyrene er det en del påvirkning av hogst, og det er i dag ungskogbestander i alderen ca. 15-40 år.

Vestre del av utredningsområdet ligger nærmere bygda og plassen Dølerud. Her er skogen generelt yngre i følge skogkartet, antagelig på grunn av tidligere tiders bledningshogst, men det er også enkelte spor av nyere skogsdrift mellom Sølvdopla og Svartkulpen og helt i sørvestre del av området. Området rundt Dølerud har antagelig vært svært åpent tidligere som følge av vedhogst og husdyrbeite på husmannsplassen.

I Svartdalen finnes død ved i alle nedbrytningsstadier. For øvrig er det få områder med lang kontinuitet og død ved i sterkt nedbrutt form, men flere steder er det relativt store forekomster av stående døde trær og læger, som gir gode muligheter for etablering av arter knyttet til død ved i fremtiden. Dette er i første rekke langs Sølvdoplabecken sørover fra Sølvdopla, i søndre del av dalføret øst for Dølerudåsen, langs den gamle skiløypa sørøstover fra Svartkulpen, og i et større område ved Spinneren.

Endring i naturtyper

Det er kartlagt 20 naturtypefigurer i området fra før. Det ble ikke registrert særlig verdifulle områder utover de kartlagte enhetene under befaringsen. De registrerte figurene virket godt avgrenset og rett verdivurdert.

Artsmangfold

Området er dominert av barskog med et naturlig mangfold av karplanter innenfor de ulike fastmarkstyper – fra lavskogen med et fåtall arter til høgstaudeskogens rikere flora med arter som ballblom, tyrihjel, skogstorkenebb, enghumleblom og firblad. Det er også gode forekomster av ulike typer sumpskog, fattig myr og rikere myrtyper med et annet artsinventar enn fastmarksskogen. Hagemarksskog og ulike typer eng i Dølerudområdet øker mangfoldet med innslag av nitrofile åkervekster som engsoleie, hundekjeks, stornesle og stormaure. I tillegg finnes fortsatt en variert flora med en del beite- og slåttetilpassete arter.

Selv om området er botanisk mangfoldig, er det ikke registrert veldig mange sjeldne eller trua arter i området. Dette skyldes trolig at berggrunnen generelt ikke er spesielt rik, og at det ikke finnes områder med veldig lang kontinuitet i skogbildet med død ved i ulike dimensjoner og nedbrytningsstadier. Det er registrert granrustkjuke langs Sølvdoplabecken, som er en indikasjon på relativt god kontinuitet i dette området. Flere områder har mye død ved som på lengre sikt kan bli viktige områder for vedboende sopp.

I følge Artskart er lys brannstubbela (VU) registrert vest for den søndre myra i Spinneren (1981), men både stedsanvisning og forekomst vurderes som usikker på grunn av alderen på observasjonen.

Det er registrert en del sjeldne markboende sopp i området. Rødtuppsopp (NT) og fiolgubbe (NT) er funnet sørøst for Sølvdopla (Artskart 2009). Fiolgubbe er også registrert i Dølerudåsen sørøst for Sølvdopla (Artskart 2006). Krembarkhette (NT) er registrert i området øst for Dølerud (Artskart 2010). Soppen knippesøtpigg (NT) er registrert nord for Svartkulp (Artskart 2008).

Solblom (VU) er registrert på Dølerud (Artskart 1998) og sørøst for Svartkulp (Artskart 1968). Ask (NT) er registrert i området omkring Dølerud under befaring.

Småsalamander (NT) er registrert ved Sølvdopla og Trolltjern (Artskart 2003). Storsalamander (VU) registrert ved Smørholet (Artskart 2003). Spissnutet frosk (NT) ble observert i Svartdalen under befaring.

Det er registrert to områder med tiurleik innenfor området, og en leik rett på nordsiden av grensa. Leikområdene innenfor utredningsområdet ligger i østre del av utredningsområdet. Disse områdene ligger bare ca. 500 m fra hverandre, og er derfor mest sannsynlig ikke to forskjellige leiker. Tiur ble observert i det samme området under befaring i juli, og området vurderes som godt for storfugl.

Det er mye spor etter bever i vestre del av området, men dette var ikke helt ferskt og bever finnes antagelig ikke i området lengre.

Tabell: Artsfunn Svartdalen-Spinneren-Dølerud.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet**
Småull	<i>Eriphorum gracile</i>	EN		Artskart	7*
Solblom	<i>Arnica montana</i>	VU	Min 1	Artskart	11
Lys brannstubblav	<i>Hypocenomyce anthracophila</i>	VU	Min 1	Artskart	17*
Storsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	VU	Min 1	Artskart	3*, 14
Fiolgubbe	<i>Gomphus clavatus</i>	NT	Min 2	Artskart	utenfor kjerneomr.
Krembarkhette	<i>Mycena alba</i>	NT	Min 1	Artskart	9
Knippesøtpigg	<i>Bankera violascens</i>	NT	Min 1	Artskart	Utenfor kjerneomr.
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Min 1	Befaring	3,10,12
Småsalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	NT	Min 2	Artskart	2, 14
Spissnutefrosk	<i>Rana arvalis</i>	NT	Min 1	Befaring	18

* usikker observasjon/forekomst.

** Nummer i kolonnen henviser til kjerneområder.

Kjerneområder

1. Sølvdopla V

Naturtype: Gammel lauvskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 34 daa

UTM: N 6641199, Ø 269065
 Hoh.: 190-200 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og er registrert som en MIS figur. Området består av tidligere slåtte- eller beitemark med spredt lauvdominert skog. Biotopen er i gjengroing, men virker fremdeles ganske åpen. Mye av arealet er dominert av bjørk og selje i tresjiktet og stauder i feltsjiktet. Artssammensetning varierer noe med fuktpåvirkning, men felles er at typisk nitrofilt åkerugras er nesten fraværende. Også et lite parti med tørrengvegetasjon finnes. En liten kolle med lyngbarblandingskog er inkludert. Langs et fuktdrag ned mot vannet er det mye søtegras. Enorme mengder bjørk og osp er felt av bever på vestsiden av Sølvdopla. Vannet har tidligere også vært betydelig oppdemt slik at den grana som står langs vannet er død. Beverdemningen eksisterer ikke lenger, og vannstanden er tilbake på normalt nivå. Ved riktig skjøtsel er området viktig både for kulturbetinga engvekster og etter hvert for arter knyttet til gamle løvtrær – herav verdi B. Det er i ferd med å etablere seg tette bestander av gran i de fuktige løvdominerte partiene og gran bør fjernes her. Høgstaudeengene bør slås eventuelt beites. Oppslag av selje holdes nede samtidig. Beverfelt tømmer bør ligge.

2. Sølvdobla

Naturtype: Andre viktige forekomster
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 10 daa

UTM: N 6641179, Ø 269196
 Hoh.: 190 m

Området er tidligere beskrevet av B. Bredesen i 2008. Sølvdobla er et relativt dypt tjern der beveren tidligere har demt opp utløpet. Dette har medført store mengder døde trær. Det er registrert småsalamander (NT) og buorm, samt et rikt utvalg av øyestikkere, kulemusling og skivesnegl. Tjernet har en bestand av ørret og muligens abbor.

3. Sølvdoblabecken

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 37 daa

UTM: N 6640698, Ø 269254
 Hoh.: 170-205 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Det kartlagte området er en bekkedal, stedvis trang, med bratte bergvegger på begge sider. Området har god fuktighet. Flere buormer og hoggormer er sett i bestandet. Noe innslag av edle lauvtrær fins, bl.a. lind, lønn, hassel, hegg, ask (NT) og svartor. Mengden død ved er stor, både av gran og lauvtrær, og finnes i alle nedbrytningsstadier. Det har ikke blitt gjort funn av sjeldnere vedboende sopp i bestandet, men det er likevel et meget gunstig etableringsområde for mange slike arter. Funn av granrustkjuke indikerer at området allerede inneholder viktige elementer. Det er få bestander av denne typen, med så store mengder potensielt substrat. Flere reirhull og mye hakkemerker etter spetter er registrert. Vegetasjonen er variert med høgstauder, sumpskog, lågurtgranskog og blåbærgranskog. Blåveis, trollbær, enghumleblom, skogstorkenebb, springfrø, leddved og kranskonvall er registrert i området. Storsalamander (VU) er blitt registrert i vassdraget før OFA rotenonbehandla Sølvdobla (R. Askvik pers. medd.), men der er usikkert om finnes her nå.

4. Sølvdobla S

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 8 daa

UTM: N 6640921, Ø 269285
 Hoh.: 210 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Fattig tresatt myr og sumpskog, som er naturlig avgrenset av skrinne furukoller. Furu er dominerende treslag, med noe gran i vestre del. Lite død ved med noe gadd av bjørk.

5. Sølvdoplabecken S

Naturtype: Rik sumpskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 30 daa

UTM: N 6640245, Ø 269630
 Hoh.: 165-170 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Det består av sumpskog og kantvegetasjon langs fukt- og bekkedraget fra sørenden av dalen sør for Sølvdobla og et stykke sør og østover til og med avgrensingen av MIS figur. Et stort parti sentralt innenfor naturtyper er snauhogd. Dette partiet har tidligere stått under vann pga oppdemming/ beveraktivitet. Partiet hører naturlig med i avgrensingen og har biologiske kvaliteter tross hogstingrepet. Vegetasjonen varierer i rikhet. Best utviklet skogstruktur og markvegetasjon finnes i nordvest mot Sølvdoplabecken og ved MIS figuren helt i øst. Gran er dominerende treslag, bjørk og svartor utgjør samlet nesten samme volum. Det er jevnt over lite død ved, men det finnes parti med en del læger (ferske) av gran. Området er lite påvirket av grøfting og har god vannhusholdning, og det finnes spredt med gamle svartor gjennom biotopen. Stedvis er det rik sumpvegetasjon med arter som skjoldbær, krusetistel, myrmaure og vendelrot. Ny hogst i sentrale deler trekker ned verdien av området.

6. Trollvann

Naturtype: Rik sumpskog
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 17 daa

UTM: N 6641766, Ø 269612
 Hoh.: 200 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og det er registrert en MIS figur her. Området består av grøftet svartorsumpskog nord for Trollvannet. Gran dominerer skogbildet på grunn av grøftingen, og det er stedvis tette oppslag av granplanter, med det er god forekomst av eldre svartor og bjørk. På grunn av grøfting er grunnvannstanden senket. Området bør restaureres ved å lukke grøfter, og muligens tynne i grana.

7. Trollvann (myr I)

Naturtype: Rikmyr
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 8 daa

UTM: N 6641683, Ø 269872
 Hoh.: 205 m

Området er beskrevet av Bronger (1992), og er en lite berørt rikmyr. Floraen er artsrik med flere interessante arter som gulstarr, jåblom og myrsaueløk. Småull (EN) er registrert i området tidligere (Artskart 1975), men det er usikkert om arten fortsatt finnes her.

8. Trollvann (myr II)

Naturtype: Rikmyr
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 5 daa

UTM: N 6641665, Ø 270147
 Hoh.: 205 m

Området er beskrevet av Bronger (1992), og er en lite berørt rikmyr. Floraen er artsrik med flere interessante arter som gulstarr, jåblom og myrsaueløk.

9. Dølerud Ø

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 7 daa

UTM: N 6640874, Ø 269982
 Hoh.: 195-200 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase og det er registrert en MIS figur i området. Området er dominert av fattig granbjørkesump med noe svartor, og har noe lågurtskog. Det er ikke grøftet i området. Skogen er godt sjiktet. Det forekommer en del død ved i tidlige nedbrytningsstadier. Biotopen er godt avgrenset mot bergvegg i sørvest og furukoller ellers. Vest i lokaliteten er det registrert krembarkhette (NT).

10. Dølerud I

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 22 daa

UTM: N 6640862, Ø 269642
 Hoh.: 175-195 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og er meget variert. Det består av myr og sumpskog i nordvest, og ei grandominert li med bergvegger og rasmark i vest. Langs bekken sør i området finnes innslag av høgstaudevegetasjon, og i lisidene dominerer lågurtvegetasjon. Det er registrert strutseving, ballblom, tysbast, springfrø, krossved, trollhegg, trollbær, blåveis og vårerteknapp i området. Av edle lauvtrær vokser her lind, lønn, hegg, ask (NT) og svartor. Det er registrert store mengder knuskkjuke og rødrandkjuke, men ingen sjeldnere kjuke er funnet. Trolig er granveden for nydød. En del død lauvved fins og området som på sikt har potensial som etableringsområde for mer sjeldne arter knyttet til død ved. Skjegg- og strylav samt årenever ble funnet i bestanden. Bestanden må sees i sammenheng med kulturlandskapet rundt plassen Dølerud.

11. Dølerud II

Naturtype: Gammel lauvskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 53 daa

UTM: N 6640845, Ø 269784
 Hoh.: 170-205 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og det er registrert som en MIS figur. Området består av lauvskog som dels er preget av tidligere tiders landbruk på den nedlagte husmannsplassen Dølerud. Her er rike lågurtutforminger der vi bl.a. finner blåveis og firblad. Bekkesiget nordvest i området har høgstaudevegetasjon, med arter som skogstorkenebb, enghumleblom, ballblom, tysbast, springfrø, trollhegg, krossved og skogsivaks. Nord i området er det rik og til dels kulturbetinget vegetasjon med arter som stortveblad, nattfiol, flekkgrisøre og maigull (B. Bredesen). Under befarings ble det i dette området registrert rødknapp, hvitmaure, blåklukke, rødkløver, skogsalat, tysbast og einstape. Solblom (VU) er også registrert i dette området (Artskart 1998). Området har også innslag av sumpskog der det vokser svartor. Av lauvtrær vokser både lønn, hassel, hegg og ask (NT) i bestanden. Noe død ved finnes i bestanden, men det meste er i tidlige nedbrytingsfaser. Vasskjuke ble funnet på en relativt nydød stokk. Mye hakkemerker og flere redehull viser at dette er en god hakkespettbiotop. Bestanden er forøvrig variert, fururabbene i østre deler har mye røsslyng i feltsjiktet. Ellers finner vi blåbærgranskog og fragmenter av småbregnegranskog, samt lågurt, høgstaude og sumpskog.

12. Dølerud

Naturtype: Slåttemark
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 9 daa

UTM: N 6640783, Ø 269739
 Hoh.: 175-190 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og består av tun og slåttemark rundt den nedlagte husmannsplassen Dølerud. Noe tørrbakke-/bergflatevegetasjon forekommer. Engene er dominert av nitrofile åkervekster som hundekjeks, engsoleie, stornesle og stormaure. Blåklukke, rød- og hvitkløver, og beitemarikåpe ble registrert på enga under befarings. På tross av lang tid uten aktiv bruk finnes det fremdeles en relativt variert flora med mange beite- eller slåttebetingede urter. I kanten av enga står det enkelte store asker og mindre spisslønner. Tunet grenser i vest til en dal med storvokst granskog på forsumpede partier med rik undervegetasjon. I øst er det grunnlendt lyngfuruskog. Området er omkranset av et uvanlig variert miljø. For å opprettholde områdets verdi bør det utføres slått og/eller beite av engareal, og innfrødd gran bør fjernes. Det bør også åpnes noe opp rundt store edelløvtrær.

13. Askevannet N

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 13 daa

UTM: N 6640381, Ø 270171
 Hoh.: 185-195 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og er registrert som en MIS figur. Det består av fattig granbjørkesump langs et fuktdrag mellom to åsrygger. Det er ikke død ved i området, men mye bjørk. Gråstarr dominerer feltsjiktet og torvmose bunnsjiktet i sumpskogen.

14. Smørholet (tjern)

Naturtype: Naturlig fisketomme innsjøer og tjern
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: <1 daa

UTM: N 6641680, Ø 270543
 Hoh.: 200 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Det består av en liten fisketom vannpytt, der det tidligere er registrert småsalamander (NT) og storsalamander (VU).

15. Smørholet

Naturtype: Rikmyr
 BM-verdi: Verdi C

UTM: N 6641668, Ø 270560
 Hoh.: 200 m

Areal: 11 daa

Området er tidligere beskrevet av Bronger (1992). Myra består både av fattigmyr, intermediærmyr og rikmyr. Grøftig på vestsiden har ødelagt store deler av området, og denne bør gjenfylles. Karakteristiske rikmyrsarter som sveltull og småsivaks er registrert på myra tidligere.

16. Smørholet S

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 38 daa

UTM: N 6641429, Ø 270483
 Hoh.: 200-245 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase. Det er et stort gammelskogsområde med gran. Skogen er i aldersfase og har ganske nylig begynt å danne betydelige mengder med død ved av gran. Sammenbruddet skyldes angrep av rødbrandkjuke, men det er lite av andre råtevedsopper, noe som kan skyldes den foreløpige mangelen på middels til godt nedbrutte læger. Forøvrig er skogen mindre godt sjiktet med stor overvekt av eldre trær. Snittdimensjonen ved brysthøyde er stor (ca 40-60 cm). Beliggenheten (i en grunn dal og med en høy bergvegg mot vest) virker stabiliserende på luftfuktigheten, noe som gjenspeiler seg i mengden av gammelgranslav. Mot nord er skogen noe yngre og dimensjonene mindre, men forøvrig er kvalitetene lignende. Enda lenger nord er det inkludert en tresatt grøftet myr med enkelte store bjørk og svartor. Biotopen er avgrenset mot en åpen myr og tursti i nord.

17. Spinneren

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 305 daa

UTM: N 6641022, Ø 270392
 Hoh.: 205-270 m

Området er en del av Oslo kommunes skoger. Det består i hovedsak av et stort sammenhengende barskogområde i åsen Spinneren. Blåbærskog er den dominerende vegetasjonstypen, med bærlyngskog på de høyeste ryggene, og innslag av lågurtskog, høgstaudeskog, gransumpskog og småbregneskog på de lavereliggende rikere partiene. Det er større mengder av skjegg- og strylav samt innslag av åre- og lungenever, trolig på grunn av lokalt gode fuktighets- og skyggeforhold i de nordøst vendte bergveggene. Noe død bjørk og rogn fins i området. Død ved av gran finnes det en del av i alle nedbrytningsstadier, og her ble det også gjort funn av pigbroddsopp. Det ble også funnet kjøttkjuke i dette bestandet. Bestandet kan fungere både som et spredningssenter og som et etableringsområde for sjeldnere arter knyttet til død ved. Avgrensning er noe usikker.

18. Svartdalen

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi B
 Areal: 46 daa

UTM: N 6641503, Ø 271154
 Hoh.: 220-245 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase og i Oslo kommunes skoger (1993). Bestandet består av en trang dal med mosegrodde, dominerende bergvegger på begge sider. Dalen går i nord-sør, med innslag av myr og sumpskog. Skygge og fuktighetsforhold er gode. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype, men det fins også innslag av storbregne og lågurt. Av arter kan nevnes trollbær, blåveis, vårerteknapp og ballblom. Noe skjegg- og strylav og årenever vokser her. Andelen av død gran er stor og fins i alle stadier av nedbrytning, men ingen sjeldnere kjuker er funnet i området. Det fins også endel død furu og lauvtrær i alle stadier av nedbrytning i bestandet, og området er et meget gunstig etableringsområde for sjeldne arter knyttet til død ved. Det ble gjort en noe usikker observasjon av spissnutefrosk (NT) under befarig. Denne arten kan forveksles med vanlig frosk. Like øst for sørenden av området ble det registrert en stor forekomst av orkideen knerot (*Goodyera repens*).

19. S Elvåga sør

Naturtype: Gammel barskog
 BM-verdi: Verdi C
 Areal: 9 daa

UTM: N 6641654, Ø 271275
 Hoh.: 215-245 m

Området er tidligere beskrevet i Naturbase, og er en registrert MIS figur. Det er en skålformet terrengforsenkning i en østvendt li, med storvokst granskog. Skogen er i aldersfase med økende dødvedproduksjon. Foreløpig er det overvekt av tidlige nedbrytningsstadier, men det finnes enkelte store læger. Arealet er forholdsvis lite og vurderes derfor bare å ha lokal verdi.

Avgrensning og arrondering

Grenseforslaget forslås justert enkelte steder. Området helt i sørøst – fra den bratte skråninga ned mot Torsmåsan og videre østover inneholder få verneverdier og kan tas ut. Nordgrensa for området gjør en unaturlig sving nordover ved Fingerbølmyrene, som ikke virker begrunnet ut fra verneverdi. Grensa her kan rettes opp.

Vurdering og verdisseting

Tabell. Verdisseting for området Svartdalen-Spinneren-Dølerud. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisseting i metodekap.

Navn	Urrørhet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vege-tasjon. Variasjon	Arrondering	Airts-mangfold	Rike - veg. typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	*	**	***	***	**	**	**	**	*	**	**	**	**
1.Sølvdopla V	-	*	*	*	**	*	***	**	*	**	*	*	*
2. Sølvdopla (tjern)	**	*	-	-	-	**	-	**	*	-	-	-	*
3.Sølvdoplabekken	**	*	*	*	**	*	**	***	*	**	**	**	**
4.Sølvdopla S	**	*	*	*	**	0	0	*	*	*	*	*	*
5.Sølvdoplabekken S	*	*	*	*	*	*	***	*	*	**	**	*	**(*)
6.Trollvann	*	*	*	*	**	*	***	*	*	*	**	*	*
7.Trollvann (myr I)	**	*	*	*	**	*(**)	**	-	-	-	-	-	*
8. Trollvann (myr II)	**	*	*	*	**	*	**	-	-	-	-	-	*
9. Dølerud Ø	**	*	*	*	**	*	*	**	*	*	*	*	*
10. Dølerud I	**	*	**	**	**	*	**	**	*	**	**	**	**
11.Dølerud II	-	*	*	**	*	**	***	*	*	***	**	*	**
12. Dølerud	-	*	*	*	**	*	***	*	*	***	**	*	**
13. Askevannet N	**	*	*	*	**	0	0	0	0	*	*	*	*(0)
14. Smørholet (tjern)	**	*	-	-	-	**	-	-	-	-	-	-	*
15. Smørholet	*	*	-	*	-	*	*	-	-	-	-	-	*
16. Smørholet S	***	*	*	*	***	*	**	***	*	*	*	***	**
17.Spinneren	***	*	**	***	***	*	*	**	**	*	*	**	**
18. Svartdalen	***	*	*	**	***	*	*	***	**	*	*	**	**
19.S Elvåga sør	***	*	*	*	***	*	*	**	*	*	*	**	*

Som en helhet er verneområdet noe berørt av inngrep i form av hogstflater, tilrettelagte skiløyper/turvei og bygninger. Det en god variasjon både mht topografi og vegetasjon, og spenner fra magre fururygger ved Spinneren til rik hagemarksskog og ødeeng ved Dølerud.

Området har både forekomst av fattig myrvegetasjon spredt i området, rikmyrer og rik sumpskog både langs nord- og sørgrensen av området. Det er ikke stor forekomst av rødlistearter i området. Det er først og fremst observert sjeldne arter tilhørende gruppene markboende sopp og amfibier. Deler av området har gode forekomster av gamle trær og død ved, men de fleste steder finnes det bare død ved i tidlige nedbrytningsstadier.

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad m.fl. (2003), oppfyller Svartdalen-Spinneren-Dølerud delvis kriterier knyttet til boreal naturskog. Området er et relativt sammenhengende større område med inntakt skog og har innslag av rikere skogtyper som lågurtskog, høgstaudeskog, og hagemarkskog. Deler av området har også gode forekomster av edelløvtrær. Deler av området har også gjenværende forekomster av granskog under naturlig dynamikk. Området har relativt lite forekomst av rødlistede arter. Utfra dette får området verdien **, regionalt verneverdig område.

Referanser

Bronger, C. 1992. Myrer i Oslo kommune, botanisk undersøkelse av verneverdier. Oslo kommune. Etat for miljørettet helsevern.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. – NINA Oppdragsmelding 769 9pp.

Oslo kommunes skoger 1993. Naturregistreringer i skogbestand i Oslo kommunes skoger. Skogvesenet i Oslo.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) 2009. Verneplan 1 for eventyrskoger i Oslomarka. 104s.

Strand, L.Å. 2006. Amfibienes bruk av dammer og tjern i Marka, Oslo kommune. Rapport. 24 s.

Nettadresser

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.skogoglandskap.no

www.ngu.no

www.askeladden.no

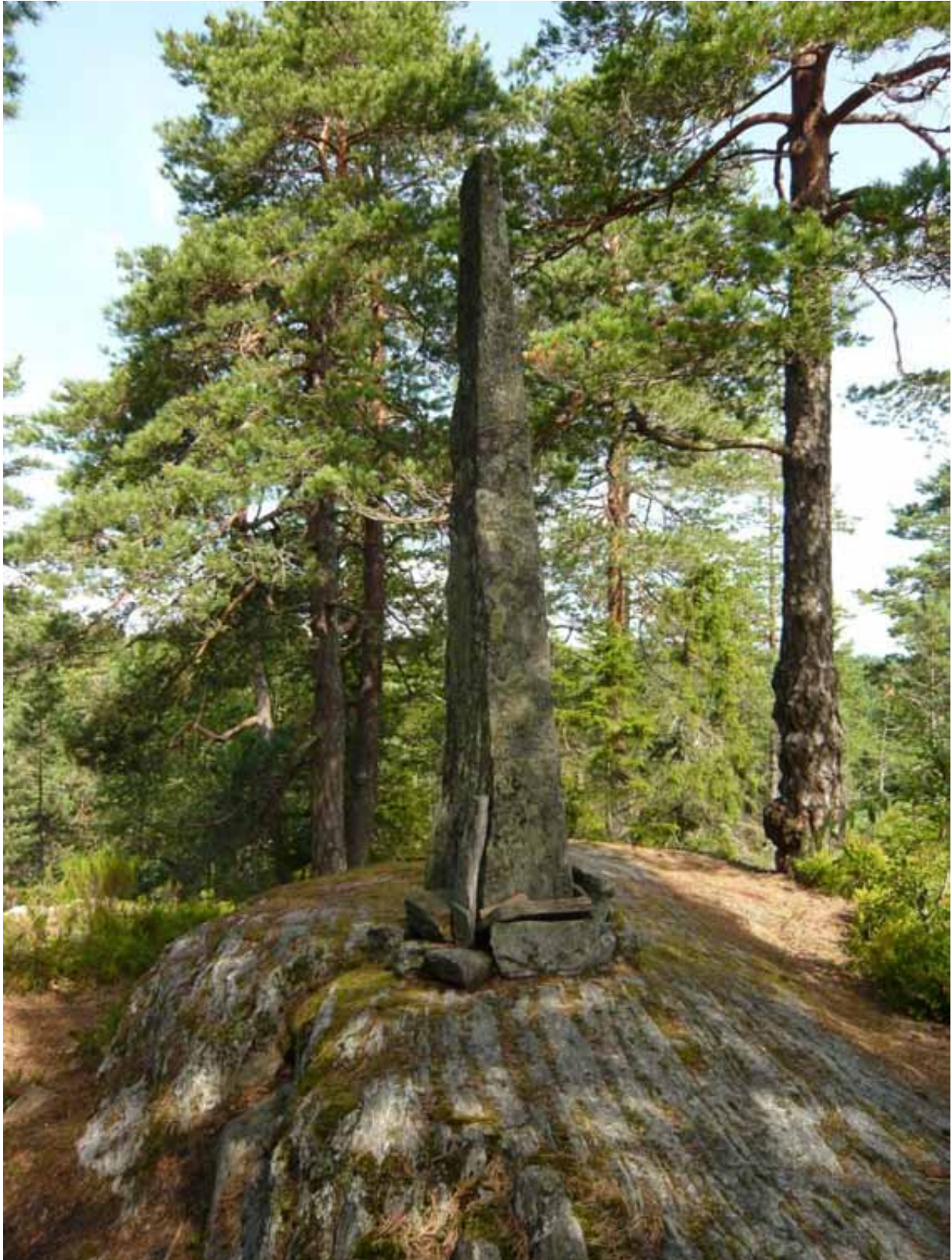
Bilder fra området

Plassen Dølerud sentralt i utredningsområdet (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Hagemarksskog nord for Dølerud (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Bautaen på Spinneren (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Frodig sumpskog i Svartdalen (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Antagelig observasjon av spissnutefrosk i Svartdalen (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Overgangssone mellom bærlyngskog og blåbærskog i Spinneren
(Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS).

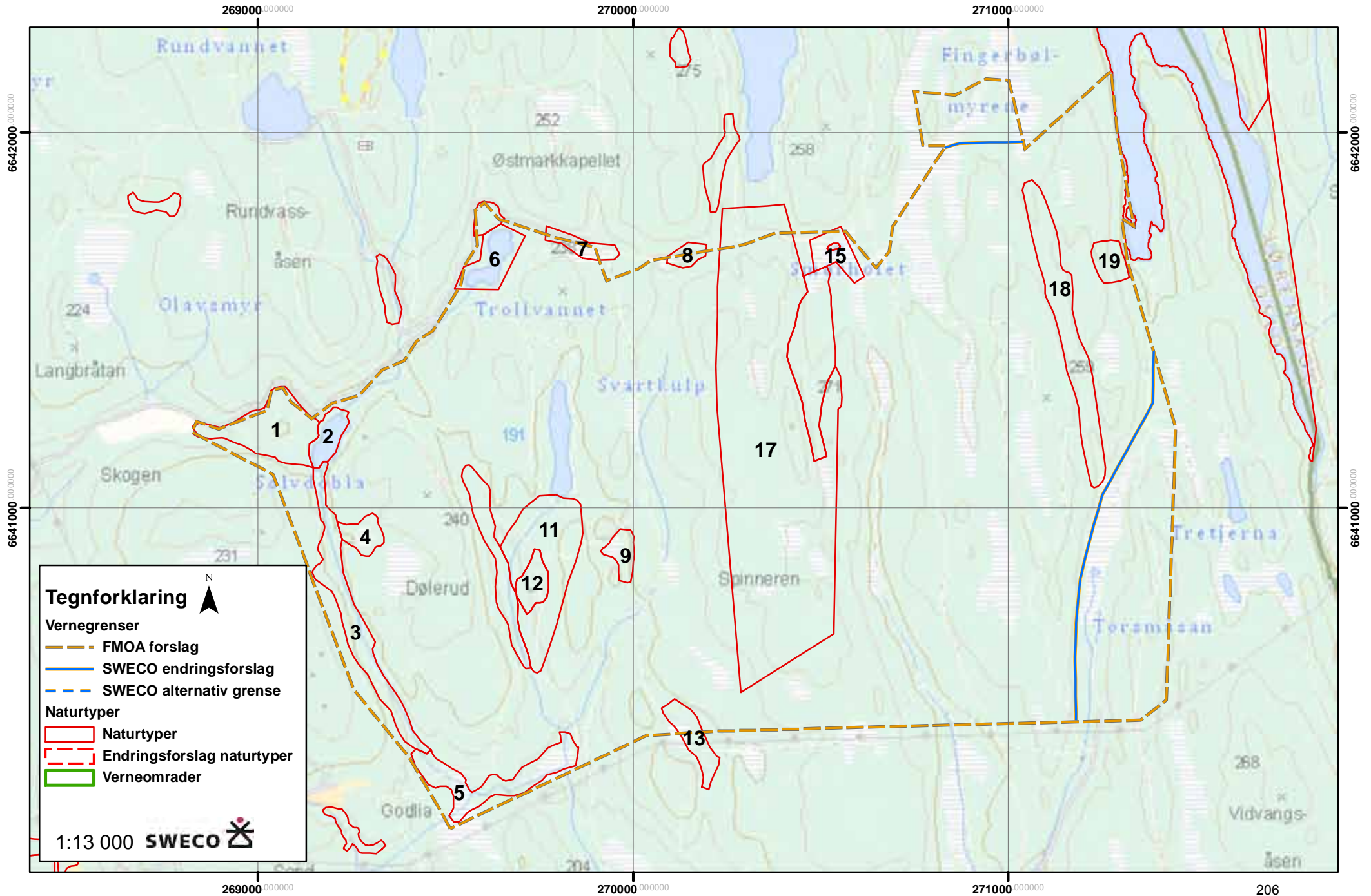

Svartkulp sett fra nordenden (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Svardalen, Spinneren, Dølerud

Areal 3118daa

Naturverdi **

Områdets navn
Vindernhøgda
Referansedata

Fylke: Oslo
 Kommune: Oslo
 Dato feltreg: 31.08.2011
 Kartblad: 1815-2 Oppkuven
 Registrant: Frode Løset
 UTM-sentralpunkt: Ø 0260069 N 6663017

Vegetasjonssone: Mellomboreal sone
 Areal: 456 daa.
 Høyde over havet: 360-470 moh.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt ** (Nasjonalt verdifullt ***)
 Friluftsverdi: Skog 3,38, landskap 1,04 og opplevelse 12.

Sammendrag

Området ligger på en ås og i en dalside 5 km NV for Maridalen mellom Skjær sjøen i SV og Kobberhaugene i V. Bjørnsjøelva, mellom Skjær sjøen og Bjørnsjøen, er på det nærmeste 200 m øst for området. Området utgjør et langstrakt kolleparti med slake dalsider i sør, brattere i øst og nord. Det heller ned mot Bjørnsjøelva i øst. Vindernhøgda går opp i ca. 480 moh. Berggrunnen består av dyp- og gangbergarter fra permtida med alkaliefeltspat og syenitt.

Blåbærgranskog er den vanligste vegetasjonstypen. I søkk og fuktigere partier i lia mot Bjørnsjøelva er det innslag med rikere vegetasjonstyper som storbregnegranskog, småbregnegranskog og lågurtgranskog. Partier med høgstaudegranskog finnes også. Dalsida har flere steder platåer med fuktige dråg, med storvokst gran, mosegrodde bergvegger og noen steder mindre sumpskogpartier. Det er lite myr i området. Svartormyra, like nord for Dølerudhøgda, er den største.

Av treslag er gran dominerende. I lia mot Bjørnsjøelva er gran over 60 cm i brysthøydiameter vanlig og det finnes dimensjoner helt opp i 1 m. Furu forekommer i hele området enten som enkle trær i granskogen eller som dominerende treslag på grunnlendt mark i kollepartiene. Enkelte steder forekommer furu med opptil 50 cm i brysthøydiameter, noe også de ulike lauvtreslagene kan komme opp i. For øvrig vokser mye osp i området, både i mindre bestand og som store enkelttrær inne i granskogen. Øvrige treslag observert er rogn og bjørk, mens alm (NT) og spisslønn finnes spredt på rike lokaliteter.

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt ** (nasjonalt verdifullt ***). Vindernhøgda scorer høyt på de fleste vurderinger bortsett fra størrelse. Området er variert både i topografi, treslagssammensetning og vegetasjon samt at det er også en del arealer med høg bonitet og høgstaudegranskog, særlig i NØ, men også noe i SV. Kjerneområdet i NØ har god kontinuitet. Det er mange store trær både av lauvtrær og bartrær. Innslaget av rødlistede arter knyttet til død ved samt signalarter vurderes som høyt i forhold til arealet. Huldrestry (EN) er registrert nord i området. Selv om denne sist ble registrert i 1996, vurderes området å ha et godt potensial for arten.

Det er registrert 5 kjerneområder derav 4 naturtypen *gammel barskog* og 1 *bekkekløft og bergvegg*.

I forhold til mangler ved barskogvernet (Framstad et al. 2003) oppfyller området kriteriene i noe grad ved at det er forekomster av rike skogtyper som lågurtgranskog og høgstaudegranskog. Kriteriet oppfylles også ved at det omfatter et område med overveiende naturlig dynamikk. Området er imidlertid lite i størrelse, men innslaget av rødlistede arter er likevel nokså høyt. Et eventuelt vern av naboområdet Kobberhaugen i vest, vil gi et større areal med gammel skog og totalt sett øke verneverdien også for området Vindernhøgda. Lokaliteten ligger også nær det store landskapsvernområdet ved Blankvann (3300 daa).

Feltarbeidet

Området ble inventert 31.8.2011. Pent vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2009) under navnet Vindernhøgda-Dølerudhøgda. Begrunnelsen for utvelgelse er bl.a. de spesielle kvalitetene i den ville

og varierte østhellings av Vindernhøgda, åsryggen kledd med gamle furuer og stor terrengvariasjon med utsiktspunkter, stup og bergvegger samt mye gammel granskog med nærhet til Bjørnsjøelva i øst.

Friluftsverdier

Ingen merke skiløyper eller stier berører innenfor verneforslaget bortsett fra at en blåmerke sti krysser området SV for Dølerudhøgda. Denne stien går i ytterkant av området i vest, fra Lørenseter til Bjørnholt og er en gammel ferdselsåre. Fra skogsbilvegen nord for Kobberhaugen, går det en tydelig sti SØ til denne stien. Skogsbilvegen ender ca. 300 m vest for verneforslaget.

Det er ingen oppkjørte skiløyper innenfor verneforslaget. En av hovedskiløypene til Kikut følger kraftlinjetraseen langs Bjørnsjøelva like øst for verneforslaget. Nærmeste adkomst med bil til området er fra Maridalen, 5 km unna. Det går bommede skogsbilveier til Lørenseter, Bjørnsjøelva fra Glåmene og til Bjørnholt. Alle ligger mindre enn 1 km fra verneforslaget.

Den åpne barblandingskogen langs stien og den gamle kraftledningsgata mellom Bjørnholt og Lørenseter, gjør at de som følger denne traseen har god oversikt over terrenget. Det oppleves som lettgått og med god utsikt mot Maridalen og Skjærsjøen i sørlige delen av området. De majestetiske furuene øker landskapsopplevelsen.

Fra sør og øst, er Vindernhøgda et tydelig landskapselement. Østhellinga har et tydelig villmarkspreget med gammel storvokst granskog, stor variasjon i lokaltopografi og med gamle furutrær på rabbene.

Verdisetting etter rutenettmetoden

21 ruter er undersøkt. Området scorer høyt på skogelementer (3,38), noe under middels på landskapselementer (1,04) og høyt på opplevelselementer (12).

Hele 80 % av rutene har score på "grove og spesielle trær" og ca 50 % har score på "gamle trær". "Grove og spesielle trær" utgjøres særlig av trær med hengelav samt gamle furuer, beitefuruer eller gadd av furu. Ca. 30 % av rutene har score på død ved og på eldste tre, mens en stor andel av rutene har utslag på treslagsfordeling. Sjøttet skog og glenner er registrert i ca 40 % av rutene. Rutenettanalysen indikerer at det er svært mye grove og spesielle trær og det er også en nokså stor andel svært gamle trær og mye død ved. Det er også betydelig innslag av andre treslag enn hovedtreslaget gran i over halvparten av rutene, dvs. mye furu. Analysen viser at området er svært rikt på skogelementer.

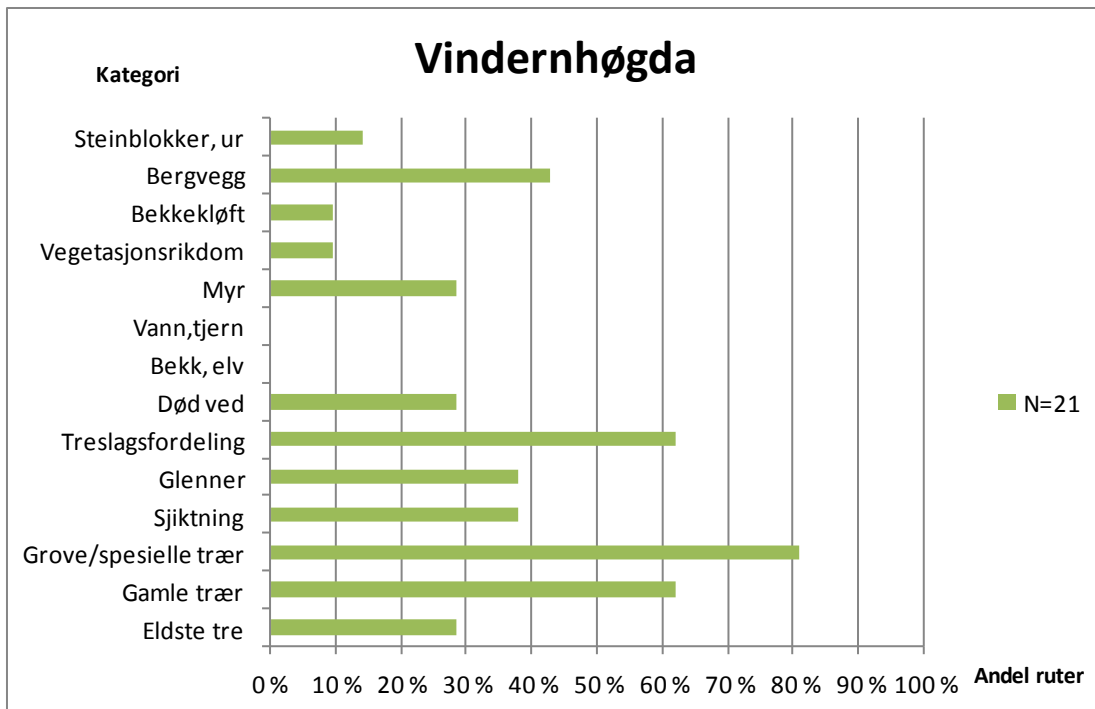
Når det gjelder landskapselementer er det ikke registrert bekker og vassdrag samt relativt lite myr. Bergvegger er registrert i 40 % av rutene. Det er lite blokkmark og rike vegetasjonstyper har kun slått ut på to ruter.

Metodikken gir ikke spesiell score på landskapselementer. Tre hovedelementer knyttet til vassdrag og vegetasjon, oppfylles kun i et fåtall av rutene og det mest spesielle utslaget er den store andelen av rutene som har bergvegger.

I forhold til opplevelselementet scorer området svært bra i forhold til størrelsen på området ved at det inneholder to topografiske elementer, høy andel av området er registrert som naturtyper, det er en god del vegetasjonstyper og flere utsiktspunkter.

Området har tydelig villmarkspreget og særlig viktig er østhellinga med storvokst gammel granskog, mye stående og liggende død ved samt mange bergvegger og søkk. Toppartiet har mange majestetiske furuer og fin utsikt sør- og østover. Selv om arealene innenfor verneforslaget er relativt lite besøkt, gjør stien i vest og skiløypa langs Bjørnsjøelva i øst, at mange mennesker passerer like inntil området. Området er lett tilgjengelig med sykkel via skogsbilveger som ender like inntil verneforslaget.

Kombinasjonen av biologiske verdier, et tydelig villmarkspreget og god tilgjengelighet er medvirkende til at området har stor friluftsverdi.

Figuren viser andelen av ruter der kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 21.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Ca 150 daa av området er naturtypekartlagt som gammel granskog av Røsok et al. (2007). Det er her påvist 8 rødlistede arter og det er høy kontinuitet i død ved. Området er gitt A-verdi.

Sør i verneforslaget er det tidligere kartlagt to områder med gammel barskog, utforming gammel furuskog, benevnt "Vindernhøgda S" og "Dølerudhøgda". Områdene utgjør til sammen 78 daa og benevnes som restaureringsbiotoper med C-verdi (Røsok et al. 2007). I utkant av området i SV er det kartlagt et område på 10 daa som gammel barskog, utforming gammel granskog. Området er gitt B-verdi.

Et område på 570 daa, som er noe større en dagens verneforslag, er tidligere vurdert for vern (Lindblad et al. 1996). Det ble den gang kartlagt 9 ulike indikatorarter derav 5 sopp- og 4 lavararter. Området ble vurdert til å ha middels kontinuitet.

I Artskart (www.artsdatabanken.no) er det registrert en lokalitet med huldresty (EN) NØ i verneforslaget i 1996 og to lokaliteter med rosenkjuke (VU) henholdsvis nord og midt i området fra 1996 og 1995.

Deler av området er administrativt fredet av grunneier Løvenskiold-Vækerø.

Beliggenhet

Området ligger på en ås og i en dalside 5 km NV for Maridalen mellom Skjær sjøen i SV og Kobberhaugene i V. Bjørnsjøelva mellom Skjær sjøen og Bjørnsjøen, er på det nærmeste 200 m øst for området.

Naturgrunnlag

Topografi

Området utgjør et langstrakt kolleparti med slake dalsider i sør, brattere i øst og nord. Det heller ned mot Bjørnsjøelva i øst. Vindernhøgda går opp i ca. 480 moh. Den sørligste delen utgjøres av Dølerudhøgda 421moh. I liene mot Bjørnsjøelva er det nokså bratt med platåer, områder med bergvegger og fuktige områder mellom platåene.

Geologi

Området har dyp- og gangbergarter fra permida med alkaliefeltspat og syenitt (www.ngu.no)

Vegetasjonsgeografi

Mellomboreal vegetasjonssone på grensa mot sørboreal. O1 – svakt oseanisk seksjon. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Det er stor variasjon i lokaltopografi i dalsidene og god mosaikk i vegetasjonsfordelingen fra lavfuruskog på de skrinne partiene i høyere områder til høgstaudegranskog i de rikeste partiene i liene. Blåbærgranskog er den vanligste vegetasjonstypen. I søkk og fuktigere partier i lia mot Bjørnsjøelva er det innslag med rikere vegetasjonstyper som storbregnegranskog, småbregnegranskog og lågurtgranskog. Partier med høgstaudegranskog finnes også, vanligst i NØ del. Dalsida har flere steder platåer med fuktige dråg, med storvokst gran, mosegrodde bergvegger og noen steder mindre sumpskogpartier. Der lite myr i området. Svartormyra, like nord for Dølerudhøgda, er den største.

Av treslag er gran dominerende. I lia mot Bjørnsjøelva er gran over 60 cm i brysthøydiameter og vanlig og med dimensjoner helt opp i 1 m. Furu forekommer i hele området enten som enkle trær i granskogen eller som dominerende treslag på grunnlendt mark i kollepartiene. Enkelte steder forekommer furu med opptil 50 cm i brysthøydiameter, noe også de ulike lauvtreslagene kan komme opp i. For øvrig vokser mye osp i området, både i mindre bestand og som store enkelttrær inne i granskogen. Øvrige treslag observert er rogn og bjørk, mens alm (NT) og spisslønn finnes spredt på rike lokaliteter.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

På de rikere områdene er karakteristiske arter: Turt, tyrhjel, myske, myskegras, hvitsoleie, trollbær, skogsalat, storklokke, kranskonvall, liljekonvall, skogstorkenebb, vårerteknapp og firblad.

Skogstruktur, påvirkning

Innenfor den registrerte naturtypen i NØ, er det mye død ved av hovedsakelig gran i alle nedbrytningsstadier og skogen har god kontinuitet. Skogen er mer enn 130 år og det er mange grantrær med store dimensjoner. Den varierte topografien med bratte lier, fuktige søkk, bergvegger og fjell i dagen, gjør at skogstrukturen er svært variert. Bratt terreng har antagelig vært medvirkende til at mye av skogen kun har vært plukkhogd tidligere og at det står igjen mange gamle trær. Boniteten avtar, skogen blir mer åpen og furuinnslaget øker mot de høyest beliggende skogområdene. Her er det noe død gran av middels dimensjoner, lite nedbrutt og flere rødlistede arter er funnet i barblandings-skogen i disse områdene. I S og V er det et betydelig innslag av lauvtrær av til dels store dimensjoner. Osp er spesielt vanlig.

Sørover langs ryggen er det mye furudominert skog, med gran som undersjikt. Denne skogen er også gammel med bestandsalder over 150 år. I S og Ø er skogen noe påvirket av tidligere hogster og kontinuiteten er lav. Det er lite læger. Den SV delen av Dølerudhøgda mot Lørenseter, omfatter ei granli med en kløft med noe død ved av gran, middels til lite nedbrutt.

Det går en blåmerka sti fra nord til sør i området. En gammel kraftledning gjennom området er nedlagt. Stolpene er fjernet, men linjetraseen er fortsatt svært synlig. Like øst for området går en 420 kV kraftledning, men denne er lite synlig fra området fordi den går nede i dalsida og pga. tett skog. Det er ingen spormaskinkjorte skiløyper gjennom området. Heller ingen utpregede utkikspunkter.

Løvenskiold eier skogsbilvegen som går nord for Kobberhaugen fra Glåmene mot Bjørnsjøelva. Denne ender 300 m NV for området.

Endring i naturtyper

Det er ikke gjort noen endringer i de naturtypelokalitetene som tidligere er registrert i området.

Artsmangfold

På flere av de mange bergveggene opptrer arter som grønnburkne, kort trollskjegg (NT), randkvistlav (NT) og indikatorarten lungenever.

Det er et rikt mangfold av karplanter knyttet til de rikeste vegetasjonstypene (se ovenfor).

Det er påvist en rekke rødlistede arter og/eller indikatorarter knyttet til død ved i området. Lindblad 1996 angir 9 forskjellige indikatorarter som er kartlagt i området. Røsok et al. (2007) angir 8 rødlistede arter inklusive huldrestry samt 9 signalarter. Ytterligere rødlistearter ble registrert av Sweco i 2011. Dette er et høyt antall for et såpass begrenset område.

Indikatorarten lungenever ble påvist som svært vanlig i området. Under befaringen ble den påvist på spisslønn, rogn og på bergvegger. Den regnes å være en god indikator på kontinuitet når den forekommer i større mengder. Av hengelav er det få registreringer, bortsett fra NØ del av området som har tette forekomster av gubbeskjegg (NT). Her har skogen svært god kontinuitet og det er også innslag av edle lauvtrær som alm (NT) og spisslønn. I følge Artskart er huldrestry (EN) registrert på en lokalitet NØ i området i 1996. I følge observatøren vokste huldrestry på en rogn i området (Erlend Rolstad pers. medd), men lokaliteten er sårbar, og kan ha gått ut. Rosenkjuke (NT) ble registrert på to lokaliteter i 1995 og 1996. Det samme gjaldt mosearten grønsko.

Mange av furuene i området er beitet av storfugl. De mange storvokste ospetrærne gir et godt potensiale for hulerugende fuglearter.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Røsok et al. (2007) supplert av Sweco (2011).

1. Vindernhøgda

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
BM verdi: A

Areal: 150 daa
 UTM: Ø 0260246 N 6663853
 Hoh: 380-450 m

Lokaliteten er kartlagt av Røsok (2007) og supplert av Sweco (2011). Området omfatter den NØ delen av Vindernhøgda og den østvendte lia mot Bjørnsjøelva. Arealet har stor variasjon i lokaltopografi og et mangfold av vegetasjonstyper med høgstaudegranskog som den rikeste. Deler av området har innslag av alm (NT) og spisslønn. Det er stedvis store dimensjoner av gran (opptil 1 m) i brystdiameterhøyde og store lauvtrær (opptil 50 cm). Det er mye død ved i alle nedbrytningsstadier. Karplantefloraen er relativt rik dog uten registrerte truete arter. Skogen er hovedsakelig sjiktet naturskog med høy kontinuitet. Av rødlistede arter er det funnet kort trollskjegg, gubbeskjegg, randkvistlav, duftskinn, svartsoneskjue, rynkeskinn, gammelgranskål og *Skeletocutis brevispora*. Av signalarter er grønnsko, lungenever, granrustkjue og stor ospeildkjue registrert. Tidligere er det funnet en rogn med sterkt truet huldrestry nord i lokaliteten samt to lokaliteter med nært truet rosenkjue. Mange registrerte rødlistearter og signalarter viser at området har stor betydning for biologisk mangfold knyttet til gammel naturskog. Området vurderes som svært viktig, A-verdi.

2. Vindernhøgda S

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel furuskog
 BM verdi: B
 Areal: 39 daa
 UTM: Ø 0260156 N 6663049
 Hoh: 380-440 m.

Lokaliteten er kartlagt av Røsok (2007) og supplert av Sweco (2011). Den utgjøres av en SØ-vendt li øst for Svartormyra mellom Dølerudhøgda og Vindernhøgda. Kjerneområdet dekker deler av et furubestand med storvokste furuer på lav bonitet. Skogen er åpen, grunnlendt og glissen. Deler av området er hogd de senere år. Det er bra innslag av osp. Furuene er store, opptil 50 cm. Innimellom områdene med grunnlendt mark med lyngfurusog, er det arealer med dypere jord og rikere vegetasjon av lågurtkarakter. Typiske arter her er hengeaks, skogstorkenebb, hvitbladtistel, fuglevikke, tepperot og blåknapp. Det er lite død ved. Indikatorarten lungenever vokser på rogn i området. Verdien settes til C.

3. Dølerudhøgda

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel furuskog
 BM verdi: B
 Areal 29 daa
 UTM: Ø 0259950 N 6662668
 Hoh: 380-420 m

Lokaliteten er kartlagt av Røsok (2007) og supplert av Sweco (2011). Den utgjør topppartiet av Dølerudhøgda samt deler av S- og Ø-vendt lise mot Bjørnsjøelva. På toppområdet vokser skrinn furuskog med alder over 150 år, med røsslyng-blokkebærskog og med innslag av blåbær – og bærlyngskog. Furudimensjoner på opptil 1 m i brysthøydediameter. Det er lite død ved. Området bedømmes som en restaureringsbiotop. Området gis verdien C.

4. Dølerudhøgda SV

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: B
 Areal: 10 daa.
 UTM: Ø 0259875 N 6662441
 Hoh: 360 m.

Lokaliteten er kartlagt av Røsok (2007). Dette området utgjøres av en S og V-vendt skråning med gammel naturskog (blåbærgranskog) SV for Dølerudhøgda. Det er mye død gran i området og tre rødlistearter knyttet til død ved er påvist; gul snyltekjue (VU), duftskinn (NT) og svartsoneskjue (NT) samt signalarten granrustkjue. Området er satt til verdien B pga. forekomst av mye død ved i alle nedbrytningsstadier, noen få sjeldne naturskogtilknyttede arter og ytterligere potensiale av disse på sikt.

5. Lørenseter

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg

BM verdi: B

Areal: 13 daa.

UTM: Ø 0259823 N 6662092

Hoh: 340 m.

Lokaliteten er kartlagt av Røsok (2007). Den ligger mellom Dølerudhøgda og Lørenseter og omfatter en N-S smal bekkekløft med en liten bekk som renner S-over. N-delen av kløfta har storbregne-høgstaudegranskog. Innslaget av gråor øker S-over i kløfta og vegetasjonstypen går over i gråor-heggeskog. Av treslag finnes rogn, bjørk, gråor, hegg, selje, gran, lind. I midtre del av kløfta finnes noe lågurtgranskog med gran opptil 80 cm i brysthøydiameter. Indikatorarten gammelgranlav ble registrert ved stammebasis på gran. Det er noe læger av gran. Nær truet svartonekjuke ble registrert som eneste rødlisteart. Flere signalarter av moser er registrert. Det er rester etter tidligere hogst i områder. I kløfta er det en del bergveggflater. Forekomst av flere rike vegetasjonstyper i bekkekløfta sammen med mange arter, en rødlistet art knyttet til død ved og flere signalarter av mose, gjør at lokaliteten settes til C-verdi.

Tall: Artsfunn fra Vindernhøgda (1 = Vindernhøgda, 2. = Vindernhøgda S, 3 = Dølerudhøgda, 4 = Dølerudhøgda S, 5 = Lørenseter).

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	1	Erlend Rolstad 1996	1
Gul snyltekjuke	<i>Skeletocus brevispora</i>	VU	1	Røsok 2007	4
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	1		1
Rosenkjuke	<i>Formitopsis rosea</i>	NT	2	Lindblad 1996	1
Svartonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Mange	NOA 1996, Røsok 2007, Sweco 2011	1,4,5
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	Mange	Noa 1996 Sweco 2011	1,4
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	2	Noa 1996 Sweco 2011	1
Kort trollskjegg	<i>Bryoria bicolor</i>	NT	3 i 1996	Røsok 2007	1
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2
Randkvistlav	<i>Hypogymnia vittata</i>	NT	>10	Røsok 2007	1
Gammelgranskål	<i>Pseudographis pinicola</i>	NT		Røsok 2007	1
Sprikeskjegg	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT	Noen	Røsok 2007	1
Stor ospeildkjuke	<i>Phellinus populicola</i>	LC	2	Røsok 2007 Sweco 2011	1
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	Mange	Noa 1996, Sweco 2011	1,2
Gammelgranlav	<i>Lecanactis abietina</i>	LC	1	Røsok 2007	5
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC	Mange	Noa 1996, Røsok 2007, Sweco 2011	1,4
Grønsko	<i>Buxbaumia viridis</i>	LC		Røsok 2007	1

Avgrensning og arrondering

Forslaget følger gammel kraftledningstrase i vest. I øst følger forslaget stort sett grensen mellom yngre og eldre skog. Forslaget utvides noe i SV slik at den registrerte naturtypen med gammel granskog på vestsida av gammel kraftledning tas med, jfr. Dølerudhøgda S, og bekkekløfta mellom Dølerudhøgda S og Lørenseter inkluderes i verneforslaget. Ellers gjøres kun mindre justeringer i forhold til forslaget.

Vurdering og verdisseting

Tabell: Kriterier og verdisseting for kjerneområder og totalt for Vinderhøgda. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisseting i metodekap. Registrerte naturtyper er 1. Vindernhøgda, 2. Vindernhøgda S, 3. Dølerudhøgda, 4. Dølerudhøgda SV og 5. Lørenseter.

Navn	Urrørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	*	*	***	**	**	**	**	**	**	**	**	**	** (***)
1.Vindernhøgda	*	*	***	**	**	***	**	***	***	**	***	***	***
2.Vindernhøgda S	**	*	**	*	*	*	*	*	*	*	*	**	*
3. Dølerudhøgda	**	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	**	*
4 Dølerudhøgda SV	**	*	*	*	*	*	*	**	**	*	*	*	**
5.Lørenseter	**	*	*	**	*	**	**	*	*	***	*	**	*

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt ** (nasjonalt verdifullt ***). Vindernhøgda scorer høyt på de fleste vurderinger bortsett fra størrelse. Området er variert både i topografi, treslagssammensetning og vegetasjon samt at det er også en del arealer med høy bonitet og høgstaudegranskog, særlig i NØ, men også noe i SV. Kjerneområdet i NØ har god kontinuitet. Det er mange store trær både av lauvtrær og bartrær. Innslaget av rødlistede arter knyttet til død ved samt signalarter vurderes som høyt i forhold til arealet. Huldrestry (EN) er registrert nord i området. Selv om denne sist ble registrert i 1996, vurderes området å ha et godt potensiale for arten.

I forhold til mangler ved barskogvernet (Framstad et al. 2003) oppfylder området kriteriene i noen grad ved at det er forekomster av rike skogtyper som lågurtgranskog og høgstaudegranskog. Kriteriet oppfylles også ved at det omfatter et område med overveiende naturlig dynamikk. Området er imidlertid lite i størrelse, men innslaget av rødlistede arter er likevel nokså høyt. Et eventuelt vern av naboområdet Kobberhaugen i vest, vil gi et større areal med gammel skog og totalt sett øke verneverdien også for området Vindernhøgda. Lokaliteten ligger også nærme det store landskapsvernområdet ved Blankvann (3300 daa).

Referanser

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.

Grevlingen 2005-4: Eventyrskogene. Et viktig verktøy for å bevare Marka.

Lindblad, I. 1996. Skogsområder i Øst-Norge registrert av Siste Sjanse, NOA-rapport 1996-1.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Røsok, Ø, Abel, K og Blindheim.T. 2007. Naturtypekartlegging i skog i Nordmarka, Oslo kommune.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2009. Verneplan 1 for eventyrskoger i Oslomarka. Rapport 104 s.

Internett

www.artsdatabanken.no
www.naturbase.no
www.skogoglandskap.no
www.ngu.no
www.riksantikvaren.no

Bilder fra området

Storvokste furuer øst for Dølerudhøgda. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Utsikt NØ-over fra Vindernhøgda. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Mye død ved og storvokst granskog i lia mot Bjørnsjøelva. Duftskinn (NT). Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Blåmerka sti nord i området som følger den gamle nedlagte kraftlinjetraseen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Storvokst skog med mye lauvtrær og hengelav mot Bjørnsjøelva. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Gammel rogn med lungenever ved Dølerudhøgda. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Utsikt SØ-over mot Skjærsjøen og Maridalsvannet. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Dølerudhøgda syd mot Lørenseter og Skjennungen i bakgrunnen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Vindernhøgda

Areal

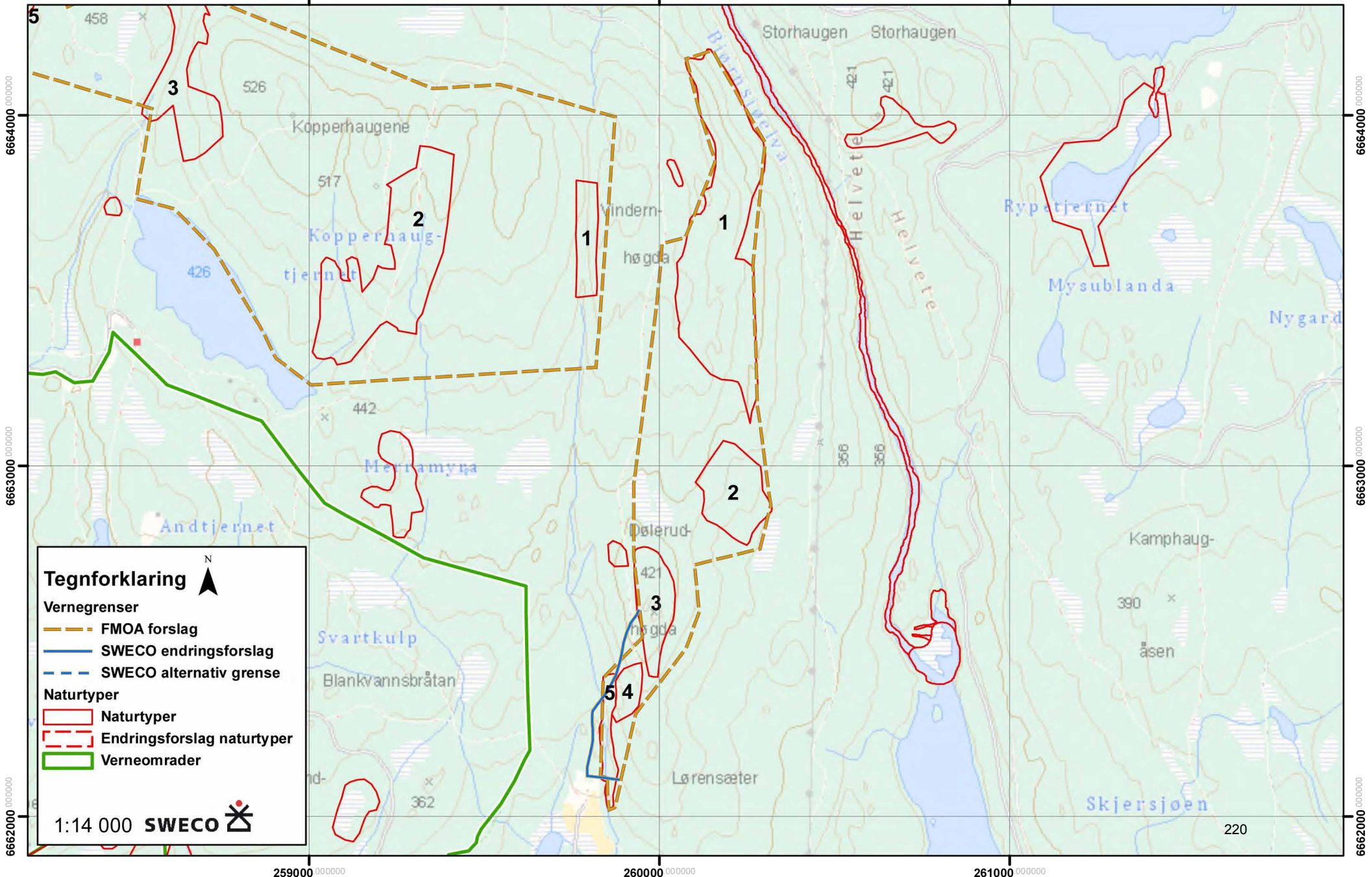
456daa

Naturverdi **(***)

259000 000000

260000 000000

261000 000000

Områdets navn
Lillomarka
Referansedata

Fylke: Oslo, Akershus
 Kommune: Oslo, Nittedal
 Dato feltreg: 28. og 29.9.2011
 Kartblad: 1914-4 og 1915-3
 Registrant: Frode Løset

UTM-sentralpunkt: Ø 0268002 N 6657218
 Vegetasjonssone: Sørboreal sone
 Areal: 3195 daa.
 Høyde over havet: 250-440 moh.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt **
 Friluftsverdi: Skog 2,13, landskap 1,61 og opplevelse 12.

Sammendrag

Området "Lillomarka" ligger på grensen mellom Oslo og Nittedal kommune nord for Groruddalen. Området utgjør et kupert område med større kollepartier og dype sprekkedaler med tjern, bergvegger og rasmark. I nord er landformene roligere og det er mye myrer og vann. Berggrunnen består hovedsakelig av nordmarkitt som er relativt fattig i forhold til kravfulle arter.

Blåbærgranskog er den vanligste vegetasjonstypen. I de bratte dalsidene langs Grytdalen og andre steder, går blåbærgranskogen over i noe rikere småbregnegranskog og noen steder lågurtgranskog med mindre partier med høgstaudekog i dalbunnen. Det finnes også mindre forekomster av rikmyr.

Det er betydelig innslag av lauvtrær i deler av områder. Det er også en del fragmenter av edellauvskog. Furu finnes spredt i det meste av området, enkelte steder med nokså store dimensjoner.

Slengfemåsan/Revlikollen, deler av Grytdalen, Granberget og området øst for N.Langevann har mye gammel naturskog av gran. I disse områdene er det stedvis en god del læger av gran, hovedsakelig middels til lite nedbrutt. Forøvrig er området stedvis noe fragmentert av yngre skog. Området er svært mye brukt til friluftsliv, det er et tett nettverk av stier og flere skiløyper og serveringssteder. Sinober er like nord for utredningsområdet. Like i utkanten av området i nordøst er det mange hytter.

Området er svært godt kartlagt tidligere og det er avgrenset 17 kjerneområder. Det er hovedsakelig *gammel granskog*, men det er også områder med *rikmyr (2)*, *intermediær myr*, *sørvendte berg og rasmarker* og, en *innsjølokaltet* med edelkreps.

Det er registrert nokså få rødlistede arter i området knyttet til død ved, men dødvedindikatorer som duftskinn, svartsonekjuke og gråkjuke (NT) finnes i gammelskogen flere steder i området. Det er observert smalmarihand (VU) på flere rikmyrer. Ellers er det registrert flere rødlistede arter av markboende sopp.

Området er variert både i topografi og relativt variert i forhold til treslagssammensetning og vegetasjon. Det har også større arealer med høy-bonitets gammel granskog med en del innslag av rikere skogtyper som lågurtgranskog og høgstaudegranskog, og det har mindre arealer med rikmyr. I flere av kjerneområdene med gammel granskog er det mye død ved av gran, det meste lite til middels nedbrutt. Gammelskogområdene er noe spredt i området, og selv om ikke alle disse områdene henger sammen, utgjør de et større gammelskogsområde (jfr. Bendiksen 2010) og har stort potensial på sikt til å få økt mangfold i forhold til død ved.

I forhold til mangler ved barskogvernet (Framstad et al. 2003) oppfylder området kriteriene i noen grad ved at det er forekomster av rikere skogtyper som høgstaudegranskog, lågurtgranskog og litt rikmyr. Området oppfylder også manglene knyttet til noenlunde intakte og sammenhengende større skogområder med forekomst av noen rikere vegetasjonstyper. Området mangler imidlertid store og viktige forekomster av rødlistearter knyttet til død ved, men potensialet for dette er økende. Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt **.

Feltarbeidet

Området ble inventert 28.9 og 29.9.2011. Skyet oppholdsvær første dag, pent vær dag to. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Den nordlige delen av området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2009) under navnet Langvatna-Griseputten. Det inngår, sammen med det administrativt vernede området (Oslo kommune) Revlikollen-Slengfehøda, i et større sammenhengende område med opplevelsesrik skog. Det karakteriseres ved et mangfold av skogtyper, med mange vann og myrer og med spennende terrengformasjoner. Deler av området har angitt som svært verneverdig pga. størrelse, kvaliteter og nærheten til større befolkningskonsentrasjoner.

Friluftsverdier

Lillomarka er et friluftsområde beliggende nært inntil store befolkningskonsentrasjoner. Skogområdet ligger sentralt til mellom Kjelsås, Groruddalen, Gjelleråsen og sydlige deler av Nittedal. Et stort antall mennesker har Lillomarka som nærfriluftsområde.

Det er svært god adkomst til Lillomarka fra alle boligområdene rundt denne delen av Marka. Fra Grefsen-Kjelsåsområdet er det svært god adkomst med bil/buss/sykkel til utfartstedene Solemskogen og Linnerudseter. Fra Ammerud, Grorud og Romsås er det også kort avstand inn til verneforslaget, mens det er noe lenger fra Tonsenhagen i sør. Fra alle disse lokalitetene kan en koble seg på lysløype til Lilloseter, like øst for forslaget. Fra Nittedalsida er det også god tilgjengelighet på bommede bilveger fra boligområdene ved Skytta, Slattum og Rotnes. Fra Skøyen i Nittedal går det også skogsbilvei til Steinset, der det er en større utfartsparkering. Herfra går det bommet skogsbilvei til Sinober like nord for utredningsforslaget.

Fra nord er det stier og løyper fra boligområdet Sørbråten ved Movatn stasjon syddover mot Sinober og Lillomarka. Sørbråten ligger bare 2 km fra NV kant av verneforslaget. Det er også god tilgang til Lillomarka med t-bane i sør og med jernbane til stoppesteder ved Kjelsås, Sandermosen, Movatn eller Nittedal.

Markastuene Sinober og Lillomarka ligger bare 500 m hhv. nord og øst for verneforslaget. Lilloseter ligger i nordre kant av det omfattende lysløypesystemet i Lillomarka og her ender også skogsbilveien. Fra Lilloseter er det 4 km langs hovedløypene inn til Sinober.

Innenfor verneforslaget er det svært mange blåmerka og umerka stier på kryss og tvers. På grunn av topografien med dype N-S-gående daler, følger de fleste stiene denne retningen, men det går også en del stier og tråkk på tvers av strøkretningen.

Det er en hovedskiløype gjennom området som kjøres med spormaskin. Den går fra området Solemskogen/Linnerudkollen videre på bilvei/seinere traktorvei vest for Revlikollen til Griseputten og videre til de flaterne mellom Vennervann og S. Langevann. Her deler løypa seg i en vestlig grein som går via Kringletjern til Sinober og en østlig grein via Sørskogen til Sinober. Det er flere scooterkjørte løyper herunder også mer "villmarksløyper" som ryddes sommerstid og som kjøres eller går for de som ønsker å gå utenfor allfarvei.

Det går spormaskinkjorte skiløyper fra boligområdene i Groruddalen, Skillebekk, Gjelleråsen, Slattum, Movatn, Solemskogen, Kjelsås og Grefsen inn i Lillomarka. Fra Kjelsås går det en svært mye brukt skiløype til Movatn med avstikker til Sinober. Det går også skiløyper fra Lillomarka via Movatn og videre innover i Nordmarka.

Lillomarka skiller seg fra Nordmarka ved at en fra drabantbyene i sør nokså raskt er inne i kjernen av Marka, og ved at området i sørlige deler er svært kupert. Nordover fra Lilloseter til Sinoberområdet flater området ut med store myrer og flere vann. Dette er således svært attraktive friluftstrakter både sommer og vinter. Den sørlige delen av området fra Store Gryta via Grytdalen til N. Langevannet framstår som nokså vilt, Revlikollen og Slengfehøgda er gammelskogområder med mindre tilrettelegging som er mer krevende å nå vinterstid, mens den nordlige delen av utredningsområder er nokså åpent og småkupert med mange myrer og mange vann. Stor variasjon innenfor topografi er derfor et stikkord i forhold til friluftsverdiene i området.

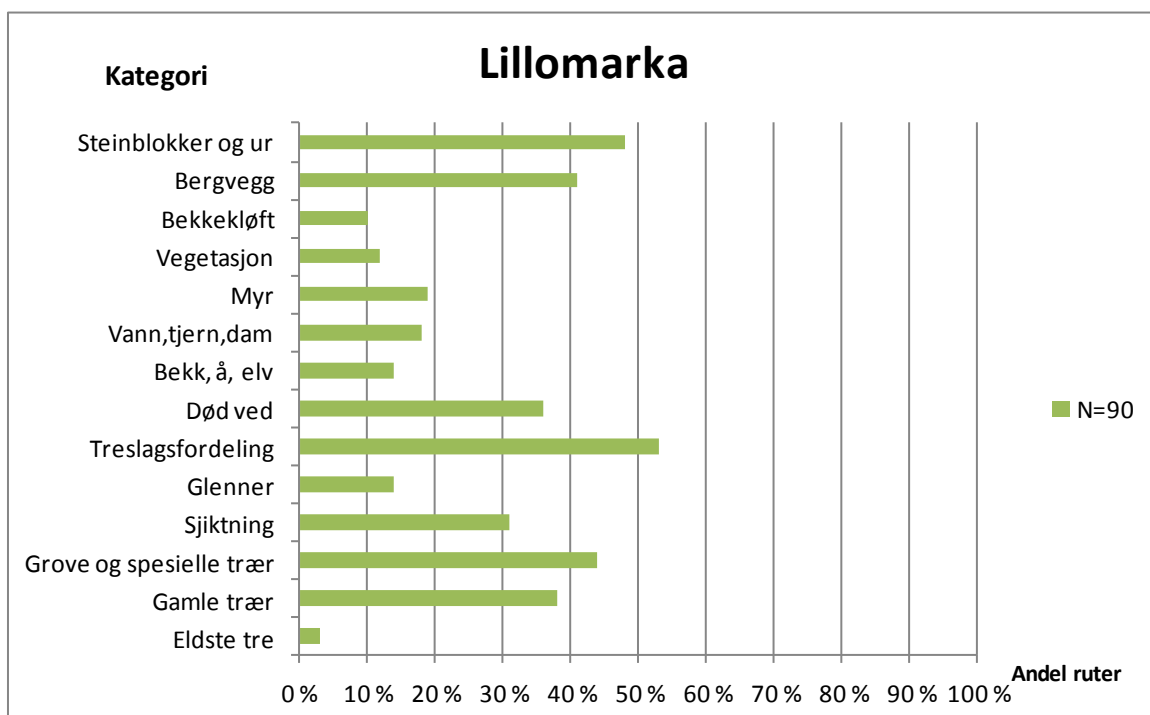
De mange stiene og skiløypene i, særlig i ytterkant av området, gjør at det er intensivt brukt hele året. Den søndre delen fra Revlikollen-Slengfehøgda til Grytdalen er såpass kupert av vinterbruken nok er svært begrenset utenfor skiløypene.

Det finnes flere orienteringskart innenfor området. Det hang flere turorienteringsposter ute under befaringene og mange tråkk utenfor hovedstiene viser at deler av området er intensivt brukt både til fotturer utenfor allfarvei og av orienteringsfolket.

Av påvirkninger, har det vært lite hogst innenfor området de seinere år. Det er noen traktorveier og mange stier og løypetraseer som brukes og trenger vedlikehold. I området nord for Grytdalen fra Vennervann til N. Langvann er det mange hytter fra tida før/etter krigen. Det er også flere hytter som eies av lag/foreninger i området (eks. Kjelsåshytta). De fleste hyttene ligger utenfor verneforslaget.

Verdisetting etter rutenettmetoden

90 ruter er undersøkt. Området scorer middels på skogelementer (2.21), middels på landskapselementer (1,66) og svært høyt på opplevelselementer (13).

Figuren viser andelen av ruter der kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 90.

Det er svært få ruter med score på "eldste tre", men rundt 40 % av rutene har score på "grove og spesielle trær" og "gamle trær". Ca. 35 % av rutene har score på død ved og vel halvparten av rutene har utslag på treslagsfordeling. Sjiktet skog er registrert i 30 % og glenner i snau 15 % av rutene. Død ved slår ut i 35 % av rutene. Analysen indikerer at området er middels rikt på skogelementer, at mange av rutene har variert skog, det er en god del sjiktet skog og at ca. 1/3 av rutene har så mye død ved at denne kategorien slår ut.

Når det gjelder landskapselementer finnes det vann, tjern eller dam i vel 15 % av rutene. Bekk og myr forekommer omtrent like ofte. Det er innslag av rikere vegetasjonstyper i en liten andel av rutene (10 %) og innslag av bekkekløfter i ca. 10 % av rutene. De store utslagene i rutenettmetoden gjelder bergvegger og steinblokker/ur med henholdsvis 40 og knapt 50 %. Analysen viser at området totalt sett har nokså mange ruter som inneholder vann/tjern, mens det er begrensede arealer av myr i forhold til mange andre områder i Marka. Det er innenfor topografi området slår spesielt ut gjennom at søndre deler av området har dype sprekkedaler med mye steinurer og bergvegger, og således scorer høyt på disse elementene.

I forhold til opplevelseselementet scorer området svært høyt ved at det inneholder alle tre topografiske elementer, en høy andel av området er registrert som naturtyper, det er en mange vegetasjonstyper, mange stier og utsiktspunkter, og det er registrert ett kulturminne.

Området har tydelig villmarkspreget i den vestlige delen og i sentrale deler. Dette partiet har bratte sprekkedaler med høyvokst gammel granskog, mye bergvegger og karakteristisk rasmark. I nord dominerer flatere områder med myrer og vann og stedvis, gammel naturskog avløst av åpnere myrpartier med større innslag av furu. I sørøstre del skiller Revlikollen-Slengfehøda seg ut, omgitt av bratte dalsider i vest og med svært gammel skog på toppartiene og i østhellinga. Kombinasjonen av et topografisk variert terreng og mange vegetasjonstyper, svært god tilgjengelighet og stor bruksfrekvens og mange spennende opplevelseselementer, gjør at dette området framstår som et særdeles rikt friluftsområde totalt sett.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Området er godt undersøkt i forhold til naturverdier tidligere. Hele 17 naturtyper er kartlagt helt eller delvis innenfor verneforslaget (www.naturbase.no), hvorav 12 utgjør gammel granskog.

I 1993 ble det gjennomført flerbruksregistreringer i Oslo kommunens skoger (Oslo kommune 1993) i området. I 1995 ble 900 daa av området ved Slengfehøda og Revlikollen utredet i forbindelse med verneplanen for barskog, region Øst-Norge (Korsmo og Svalastog 1995). Lokaliteten består hovedsakelig av gammel naturskog av gran og ble angitt som et meget verneverdig supplementsområde og gitt to stjerner. Den ble satt av til bevaringsskog innenfor Oslo kommunes skoger allerede i forbindelse med flerbruksplanen i 1995-2000 (jfr. Oslo kommune 1993). Området var da klassifisert som regionalt verneverdig.

Fjelstad m.fl. (2002) har naturtypekartlagt områder i Nittedal kommune. Blindheim og Korstøl (2005) har sammenfattet tidligere registreringer i Oslo kommunes skoger. Hele 20 naturtyper er kartlagt helt eller delvis innenfor verneforslaget (www.naturbase.no) og området må sies å være svært godt kartlagt tidligere.

Ved N. Langevann i nordgrensa av området er det gjennomført en vurdering av gammelskogsverdier i forbindelse med hogstplaner i området (Bendiksen 2010).

Det finnes en del registreringer i Artskart (www.artsdatabanken.no) fra området.

Deler av området på Slengfehøgda er administrativt fredet av Oslo kommune.

Beliggenhet

Området ligger på et større åsparti mellom Maridalsvannet i Oslo i vest, Nittedal i øst, Groruddalen i sør og Gjøvikbanen i nord. Det ligger både i Nittedal og Oslo kommune. Høyeste punkt er Granberget 440 moh. Området ligger 2 km fra Ammerud i S, 3 km fra Kjelsås i SV og sørspissen av området ligger snaut 1 km nord for utfartsparkeringen på Solemskogen.

Naturgrunnlag

Topografi

Området utgjør et kupert område med større kollepartier og dype sprekkedaler med tjern, bergvegger og rasmark.

I nord er landformene roligere og det er mye myrer og vann. Den sydlige delen av området er kupert med Grytdalen som en dyp sprekkedal som går N-S gjennom hele området. Vestlia av Grytdalen er nokså slak i sør, brattere og stedvis med stup nordover mot Granberget i nord der sprekkesonen går videre mot N.Langevann og Burus (utenfor området i nord). Østsida av Grytdalen er bratt, mange steder med mindre stup og bergvegger og mye rasmark. Øst for Grytdalen i sør, ved tjernet Store Gryta, er det kupert terreng med smådaler og kollepartier. Lenger øst stiger terrenget bratt opp til høydepartiene ved Revlikollen og Slengfehøgda som har bratte vestsider og slak østside. Nord for Slengfehøgda heller terrenget mot NV mot et større myrområde med et lite tjern, Griseputten. Nord for Griseputten følger verneforslaget det bratte terrenget på østsida av Grytdalen inntil en møter hytteområdene øst for Granberget der terrenget er roligere med N. Langevann og Granberget som de tydeligste landskapselementer. Granberget utgjør et bratt høydeparti i NV som går opp i 440 moh., og er det høyeste punktet innenfor verneforslaget. Granberget heller bratt mot vest, slakere mot øst og nord.

Det er 7 tjern innenfor verneforslaget hvorav Store Gryta SV i Grytdalen er det største sammen med N. Langevann helt i N.

Geologi

Området består stor sett av sure bergarter i form av alkaliefeltspatsyenitt/alkaliefeltspatkvartsyenitt (nordmarkitt, www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Sørboreal sone, svakt oseanisk seksjon.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Det er stor variasjon i lokaltopografi i området med dype daler, kollepartier, rasmark og fattige, høyereliggende myrer og vann i nord. Den store variasjonen gir tilsvarende variasjon i vegetasjonstyper.

Blåbærgranskog er den vanligste vegetasjonstypen. I de bratte dalsidene langs Grytdalen og andre steder, går blåbærgranskogen over i noe rikere småbregnegranskog og noen steder lågurtgranskog og mindre partier med høgstaudekog i dalbunnen. Høgstaudegranskog ble registrert på flere mindre lokaliteter i Grytdalen samt et mindre område i bekkedalen øst for Slengfehøgda.

Vest for Store Gryta er det mye blandingskog med gran, furu, gråor og bjørk. På toppartiene er det fattige skogtyper som dominerer med innslag av bærlyngskog. Den rikeste delen av vestpartiet later til å være nedre del av Grytdalen nord for Store Gryta der høgstaudekog forekommer. Øst for Store Gryta er det mindre områder med småbregnegranskog, men skogen domineres av blåbærgranskog og røsslyng-skinstrytefuruskog på de høyereliggende områdene noen steder. Enkelte steder, som i nordkant av Revlitjønn, er det mindre lokaliteter av rik sumpskog. Det er også flere områder med gransumpskog og furumyrskog.

Furu inngår mange steder i granbestandene, men det er gran som er klart dominerende treslag.

Av treslag finnes i tillegg til gran og furu, mye osp, bjørk, selje, rogn samt mindre innslag av alm (NT), ask (NT), svartor og spisslønn. Det er en del større osp i området, særlig i østlia av Grytdalen i nord der det stedvis er ospeholt med store dimensjoner. Noen få større bjørker ble registrert. Gran forekommer i dimensjoner opp til 60 cm. Det er særlig storvokst gran i gammelskogen øst for Langvann og i områdene Revlikollen og Slengfehøgda med dalsider og enkelte steder i østlia av Grytdalen og vest for Griseputten. Gamle storvokste furuer finnes mange steder i områder særlig i sørlige deler.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

På de rikere områdene i Grytdalen ble det registrert arter som kranskonvall, myrfiol, trollbær, gaukesyre, tyrihjel, spisslønn, I blåbærgranskogen er karplantefloraen relativt triviell. I naturbase er det registrert en rekke arter i Grytdalen der artsmangfoldet av karplanter er størst.

Skogstruktur, påvirkning

Skogen i området er for det meste av middels til låg bonitet. Høgbonitetsområdene er særlig: Grytdalen med dalsider, områder fra Revlitjønn og nordover, lia fra Revlitjønn mot Slengfehøgda og Revlikollen, samt deler av bekkedalen øst for Slengfehøgda. I området fra Granberget til N. Langvann innenfor verneforslaget er skogen stort sett av lav til middels bonitet, bortsett fra deler av den rikeste granskogen øst for N. Langvann, som har høg bonitet.

Vestre deler av Grytdalen øst for Store Gryta har dominans av stedvis tett yngre skog med mye lauvinnslag, innblandet mindre områder med eldre granskog (ca. 100 år). På vestsida av Grytdalen nordover til Granberget, er det fortsatt dominans av yngre skog, mens den nederste bratte delen mot vassdraget har en god del gammel granskog som er mindre påvirket av tidligere hogster.

Øst for Store Gryta er det også mye innblanding av yngre skog bortsett fra i de brattere områdene ovenfor rasmarka ved Store Gryta, der det er mye gammel granskog opptil 150 år. Revlikollen og Slengfehøgda har gammel granskog på minst 150 år. Bekkedalen øst for Slengfehøgda har mye død ved av gran som er middels til lite nedbrutt. Den har i nedre del innslag av rikere skogtyper der det er lite spor etter tidligere hogster. Granskogen i øst er nokså grov, med gran opp til 50 cm i brysthøydiameter. En ville forvente å finne større mengder med død ved her, men trolig har området vært plukkhogd tidligere og vindfall kan ha vært tatt ut. På topppartiet av Slengfehøgda er skogen enda eldre med småvokste graner med svært oppsprukken bark. Skogen har stedvis et fjellskogpreg med nokså små dimensjoner og med beitefuruer innimellom og det er vanskelig å finne stubber. Signalarten duftskinn (NT) ble påvist, noe som indikerer god kontinuitet.

Verneforslaget omfatter også gammel granskog i alder 110-150 år. Området fra nordenden av Store Gryta via Griseputten og til hytteområdene nord for Grytdalen har mye storvokst eldre granskog.

Skogen er stort sett åpen og lite sjiktet og noen steder er det innblanding av store furuer. I enkelte daldråg, eksempelvis like nord for Store Gryta og nord for Revlitjønn, er det stedvis mye død ved av gran som er lite til middels nedbrutt. Særlig i områdene rundt Griseputten og langs stien fra Griseputten ned i Grytdalen er det grandimensjoner på opptil 60 cm i brysthøydiameter. Likevel er det relativt lite død ved, noe som kan tyde på aktiv skogskjøtsel i tidligere tider (jfr. Bendiksen 2010).

Granberget består av gammel granskog på minst 120 år. Toppartet har innslag av storvokste furuer der det også forekommer en del gadd av furu. Skogen er tett og det ble funnet både duftskinn (NT) og stor ospeildkjuke under befaringer, noe som tyder på en viss kontinuitet. Nordsida av Granberget har tett granskog med nokså mye gammel osp med dimensjoner opptil 30 cm. Det er en del læger av gran middels til lite nedbrutt i vestre del samt i et parti sør for toppen, der dimensjonene på granene er opptil 50 cm i brysthøydiameter.

Mellom Granberget i vest og den gamle skogen øst for N. Langevann, er det større partier med yngre skog, i vest er det åpen grunnlendt furuskog i tilknytning til et større myrområde. Ellers er det yngre granskog.

Den nordre delen av utredningsområdet ved N. Langevann består av svært gammel naturskog med mye død ved, og er trolig den mest dødvedrike lokaliteten i denne delen av Lillomarka (jfr. Bendiksen (2010)). Skogen har et åpent preg og det er store dimensjoner på enkelte grantrær. Det finnes læger av gran i alle nedbrytningsstadier. Duftskinn (NT) og svartsonekjuke (NT) er registrert tidligere og ble også registrert under befaringen i 2011. Området fra Lysthøgda i nord i retning den blåmerka stien vest for Kringlervann har også en god del død ved og kontinuitetspreg, men de største dimensjonene finnes i nordre del.

Det er betydelige arealer med yngre skog som fragmenterer gammelskogen i området, jfr. omtalen tidligere. Området er omgitt av yngre skog og gjenværende gammelskog er konsentrert til området på Granberget, øst for Langevann, Slengfehøda og Revlikollen samt i brattere partier i Grytdalen. Det er ingen skogsbilveier som går inn i området, bortsett fra veien som går inn retning Store Gryta fra sør og videre som en større traktorvei (og skiløype) i retning Griseputten. Det er mange hytter i nordkant av Grytdalen i N, men verneforslaget er forsøkt lagt utenom hyttetomter. Det er svært mange merke og umerke stier og flere større skiløyper gjennom, og like inntil området. Området er et svært mye benyttet friluftsområde for store befolkningsgrupper.

Endring i naturtyper

Det er ikke gjort noen endringer i de naturtyperlokalitetene som tidligere er registrert i området. Imidlertid kan det være aktuelt å utvide kjerneområde 2 i Lyståsen helt i nord pga. forekomst av duftskinn syd for registrert lokalitet.

Artsmangfold

Det er et bredt mangfold av karplanter knyttet til de rikeste vegetasjonstypene i for eksempel Grytdalen. Arter som blant annet tysbast, vårerteknapp, trollbær, sløke, myske, blåveis, krossved, kranskonvall, tyrihjel, ballblom, skogstjerneblom, strutseving, turt og storklokke er påvist. Det er en del mindre forekomster av edle lauvtrær som ask (NT), alm (NT), spisslønn og svartor. Smalmarihand (VU) er påvist på tre myrer i området. Rome er funnet på myra ved Jomfruputten i nord.

Det er svært lite hengelav i området. Det er påvist noen rødlistede arter og/eller indikatorarter knyttet til død ved i området. Dette er svartsonekjuke (NT), duftskinn (NT), gråkjuke (NT), ospevitkjuke (NT) og flere indikatorarter som piggbroddsopp, grønsko samt rikskogindikatorene gyllenbrun slørsopp og duftslørsopp. Korallpiggsopp (NT) er registrert nord for Griseputten. Bendiksen har registrert en rekke sopparter innenfor området, blant annet 82 ulike arter av markboende sopp i nordlige del (Bendiksen 2010)

Mange av furuene i området er beitet av storfugl. De mange storvokste ospetrærne gir et godt potensial for hulerugende fuglearter. Det er registrert en god bestand av edelkreps (EN) i Store Gryta.

Tabell: Artsfunn fra Lillomarka. Nr. på lokalitet – se oversikt over kjerneområder.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Edelkreps	<i>Astacus astacus</i>	EN	1	Naturbase	10
Smalmarihand	<i>Dactylorhiza spahgnicola</i>	VU	2	Bendiksen 1999	1,5
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	1		1,7,15
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT			7
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Flere	Bendiksen 2010 Sweco 2011	2,14,17
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	Flere	Fjeldstad 2002 Bendiksen 2010 Sweco 2011	2,4,12,13,15,17
Korallpiggsopp	<i>Hericium coralloides</i>	NT		Artskart	7
Gråkjuke	<i>Boletopsis leucomelaena</i>	NT	1	Blindheim 2005	15
Ospehvitkjuke	<i>Antrodia pulvinascens</i>	NT	1	Artskart 1992	12
Duftslørsopp	<i>Cortinarius percomis</i>	LC	1	Røsok 2007	15
Gyllenbrun slørsopp	<i>Cortinarius elegantior</i>	LC	1	Røsok 2007	15
Rotslørsopp	<i>Cortinarius vespertinus</i>	LC	1	Fjeldstad 2002	7
Piggbroddsopp	<i>Asterodon ferruginous</i>	LC		Fjeldstad 2002	7,17
Brun ospekjuka	<i>Inonotus rheades</i>	LC	1	Naturbase 2005	13
Stor ospeildkjuka	<i>Phellinus populicola</i>	LC	1	Sweco 2011	17
Grønsko	<i>Buxbaumia viridis</i>	LC			7

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kjerneområder fra naturbase (www.naturbase.no) er beskrevet. Det er i alt omtalt 17 naturbaseobjekter.

1. Staurputtene mellom

Naturtype: Rikmyr, utforming åpen intermediær og rikmyr i lavlandet

BM verdi: B

Areal: 3 daa

UTM: Ø 0268308 N 6660874

Hoh: 430-410 m

Lokaliteten er kartlagt av Fjeldstad m.fl. (2002). Intermediær fastmattevegetasjon omgir bekken fra søndre til nordre Staurputt. Ved herbariet i Oslo, er det belegg av smalmarihand fra området. Intakt rikmyr med rødlisteart er gitt verdien B, viktig

2. Lysthøgda

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 23 daa

UTM: Ø 0267882 N 6661030

Hoh: 410 m

Lokaliteten er kartlagt av Fjeldstad m.fl. (2002), av Bendiksen (2010) og supplert av Sweco (2011). Det er dominans av blåbærgranskog og det er noe småbregnegranskog på rikere områder og tilløp til noe rik sumpvegetasjon i V-NV. Lokaliteten utgjør trolig den mest dødvedrike lokaliteten i denne delen av Lillomarka. Det er til dels store dimensjoner av enkelte grantrær i området, opptil 50-60 cm i brysthøydiameter. Det er læger av gran i alle nedbrytningsstadier. Indikatorarter på død påvist i området er svartsonekjuke (NT), flere læger med duftskinn (NT) og piggbroddsopp. Den har et visst kontinuitetspreg og det ser ut til at den økte mengden av død ved de seinere år har økt kontinuiteten. I 2011 ble det også observert duftskinn langs blåmerka sti ved Kringlervann lenger sør. Tretåspett er tidligere observert lenger vest i området. Gammel granskog med flere indikatorarter på død ved gjør at området gis verdien B, viktig.

3. Holåsen SV

Naturtype: Sørvendte berg og rasmarker

BM verdi: C

Areal: 1 daa.

UTM: Ø 0268094 N 6659621

Hoh: 350-410 m.

Lokaliteten er lagt inn av Fjeldstad m.fl. (2002) etter feltarbeide av Egil Bendiksen.

Sør- til vestvendt rasmark med mosegrodde steinblokker med nøysomme mosearter. To større kratt med spisslønn, det søndre med ett eldre, flerstammet tre, tett bevokst av bandmose. Ellers flere småbusker. Lauvrik lokalitet med ei stor selje, samt bjørk og rogn. Store ospetrær imellom. Rikelig med ormetelg, ellers bl.a. snerprørkvein, skogfiol, stankstorkenebb, skogsalat, smørbutikk, liljekonvall og maurarve. I bergveggen også sisselrot og blåklokke.

Verdisetting: Mindre område med sørvendt berg og rasmark gir lokalt viktig verdi, C.

4. Grytdalen-Granbergputtene

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 103 daa.

UTM: Ø 0268663 N 6657371

Hoh: 340-410 m

Lokaliteten er lagt inn av Fjeldstad et al. (2002) Den omfatter en kløft med nokså gammel granskog, litt rasmark og bergvegger. Det er en vestvendt bratt skråning med delvis rasmarkpreg. Det er en fortsettelse av de vestlige deler av den biologisk viktige Grytdalskogen. Øverst er det høyproduktiv granskog med opptil 60 cm i brysthøydiameter på gran.

Det er flere innslag av små edellauvskogområder med hassel og spisslønn. Det er flere store trær med bjørk, rogn og osp.

Det er stedvis innslag av krevende arter som tysbast, krossved, kranskonvall, vårerteknapp og blåveis.

Det er noe død ved. Duftskinn (NT) er registrert i dalbunnen, der det også finnes noe høgstaudegranskog. Området er gitt minst verdi viktig pga. høyproduktiv gammel granskog med variert treslagssammensetning og rik bakkevegetasjon.

5. Griseputten

Naturtype: Rikmyr, utforming åpen intermediaær og rikmyr i lavlandet

BM verdi: B

Areal: 2 daa.

UTM: Ø 0268142 N 6658423

Hoh: 350 m.

Lokaliteten er lagt inn av Fjeldstad et al. (2002) på grunnlag av data fra Egil Bendiksen (1999). Den består av et lite myrsystem nord for Griseputten. Intermediaær myr med bl.a. smalmarihand, myrkråkefot og myggblom, samt arter som bukkeblad, kornstarr, sveltull, blåknapp, flekkmarihand, tvebostarr, blåfjær, takrør, mellomblærerot, myrsauløk, kvitmyrak, tettgras og krokotorvmose.

Verdisetting: Intakt myr under skoggrensen med rødlistet art gir verdi viktig.

6. Griseputten SV

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: C
 Areal: 5 daa.
 UTM: Ø 0267960 N 6658502
 Hoh: 310 m.

Lokaliteten er lagt inn av Fjeldstad et al. (2002). Trang kløft med noe fattig rasmarek og lite dødt virke, lengre mot sør går det over i mere hogstpåvirket skog med mye lauv, blant annet ask (NT). Lokaliteten er sannsynlig en liten del av en større nøkkelbiotop med de viktigste kvalitetene over kommunegrensa til Oslo. Ingen spesielle arter er registrert. Bendiksen har i bunnen av dalen registrert arter som storklokke, skogstjerneblom, skogsvinerot, ballblom, myskegras og myske (Bendiksen 1999). Verdisetting: Gammel granskog med noe dødt virke og stedvis rik bakke gir minst lokal verdi.

7. Griseputten nord

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: B
 Areal: 73 daa.
 UTM: Ø 0268039 N 6658852
 Hoh: 300-370 m

Lokaliteten er lagt inn av Fjeldstad m.fl. (2002). Variert skogsområde med litt fattig furumyrskog/sumpskog i sørøst, bekkedrag med litt svartorsumpskog i øst, høyproduktiv granskog med partier i bestandssammenbrudd og spredte gamle lægre. Litt osp, et par store trær nær svartorsumpen og noe mindre trær mer sentralt i området. Kløft i vest med bl.a. litt edelløvtrær deriblant en grov alm. Forøvrig noe hassel, ask og lønn. Sumpdrag i nord. Litt rasmarek, bekker, gadd av gran, bjørk og osp. Arter som grønsko, korallpiggsopp (NT), piggbroddsopp, kjøttkjuke, hyllekjuke, blåkjuke og gullkjuke.

Egil Bendiksen har gjennomført undersøkelser i dalen og funnet bl.a. rotslørsoppen *Cortinarius vespertinus*, sjeldne barksopper og skogmarihand. (Bendiksen 1999). Området er en del av Grytdalsskogen. Verdien er satt til minst verdi viktig pga. innslaget av høyproduktiv granskog med mosaikk av furumyrskog og svartorsumpskog og innslag av alm og osp, lægre og gadd og rødlistede sopper og moser.

8. Grytdalen

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: C
 Areal: 233 daa.
 UTM: Ø 0267805 N 6668129
 Hoh: 250-350 m.

Lokalitetskrivelse innlagt av Blindheim (2002) og supplert av Sweco (2011) basert på tidligere registreringer i Oslo kommunes skoger. Området består av den østre dalsida av Grytdalen mellom Store Gryta og Griseputten. Området er ikke beskrevet under annet enn Slengfehøgda i flerbruksplan for Oslo kommunes skoger. Det har mye gammel granskog og en god del innblanding av lauvtrær i lia. Mange steder er det storvokst granskog med dimensjoner over 50 cm i brysthøyde. Lite død ved og læger. Gis verdien lokalt viktig.

9. Slengfemosan øst.

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: C
 Areal: 66 daa.
 UTM: Ø 0268663 N 6657371
 Hoh: 250-360 m

Lokalitetskrivelse innlagt av Blindheim (2002) og supplert av Sweco (2011). Kløfter med stedvis grov granskog og en god del død ved middels til lite nedbrutt på delvis grove læger. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype, men med innslag av rikere skogtyper som lågurtgranskog og høgstaudegranskog i nedre deler. Tyrihjelmsopp, turt og kranskonvall påvist. Noen mindre partier med sumpskog. Lite stubber. Området huser mye død ved og en del større grantrær, og gis verdien C.

10. Store Gryta

Naturtype: Andre viktige forekomster
 BM verdi: B
 Areal: 88 daa.
 UTM: Ø 0267209 N 6657329
 Hoh: 250 m

Lokalitet lagt inn i naturbasen. Det er god bestand av edelkreps i hele Store Gryta.

Verdi viktig.

11. Jomfruputten

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet, utforming flatmyr.
 BM verdi: B
 Areal: 26 daa.
 UTM: Ø 0267457 N 6660635
 Hoh: 380 m

Beskrivelsen henviser til Bronger (1992). Myra utgjøres av et 200 x 200 m stort platå mellom to koller. Myrtype: Flatmyr dominerer, og planmyr forekommer langs N- og Ø-siden. Blandingsmyr inngår i SV. Vegetasjon: Fast- og mykmatter av fattigmyr dominerer. Intermediære fastmatter dominerer S-siden. Nedbørsmyr forekommer langs NØ-siden. Flora: Totalt 48 arter. Innslag av 1 vestlig, 4 sørlige, 4 sørøstlige og 3 østlige arter. Lokaliteten utgjør et velutviklet, uberørt myrområde dominert av fattig- og intermediærmyr. Floraen er variert med innslag av enkelte sjeldne arter. Bestanden med rome må fremheves. Jomfruputten har stor estetisk verdi og er tidligere foreslått vernet av Moen og Wischmann. Gis verdien viktig, B.

12. Slengfehøgda-Revlikollen

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: A
 Areal: 484 daa.
 UTM: Ø 0268198 N 6657208
 Hoh: 320-410 m.

Områdebeskrivelse innlagt i naturbasen og er supplert noe av Sweco (2011). Deler av området var tidligere inkludert i den nasjonale barskogsplanen som regionalt verneverdig. Dette området er det største sammenhengende gammelskogsområdet i Oslo kommunes del av Lillomarka. Fattige vegetasjonstyper dominerer, men det finnes også mindre rikere partier. Området er relativt detaljert beskrevet av Korsmo m.fl. (1991). På toppen av Slengfehøgda er det svært vanskelig å finne hogstspor. Trærne har en naturlig grupperingstendens. Fra topplatået av Revlikollen, den sørlige delen av bestanden, ble det kjørt ut en del vindfall i 1988. Nær Slengfemosen er det et mindre parti med lågurtgranskog, hvor blåveis inngår. I Korsmo og Svalastog (1993) er deler av området detaljert beskrevet. Avgrensningen av området er litt mer østlig. Området er klassifisert som et meget verneverdig supplementsområde. Det er funnet en rekke rødlistearter i området som duftskinn i 2011. Området gis verdien A, svært viktig.

13. Revlitjern SØ

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: B
 Areal: 75 daa.
 UTM: Ø 0267764 N 6656985
 Hoh: 300-350 m

Området er beskrevet i naturbase og basert på feltundersøkelser av Sigve Reiso i 2005. Det utgjør et større parti med gammel granskog, samt noe furuskog i vestvendt li. Mindre forekomster av bjørk, osp og lønn. Største dimensjon for alle treslag er mellom 40 og 50 cm i diameter. Skogen er ensjiktet til flersjiktet med liten spredning. Blåbærskog dominerer, men det er også en del småbregneskog, samt innslag av lavskog, bærlyngskog, lågurtskog og høgstaudeskog. Det finnes stedvis bra med død ved hovedsakelig i tidlige nedbrytningsstadier, men alle stadier er representert. Det er også en del gadd av gran. Skogen er stedvis i sammenbrudd og det finnes flekker med yngre skog. Det er registret to stokker med duftskinn, samt brun ospekjuka. Duftskinn ble også observert av Sweco i 2011. Et noe,

større område med begynnende kontinuitetspreg tilsier verdi B, viktig. Området inngår i Slengfehøgda bevaringsskog.

14. Revlitjern N

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: C

Areal: 18 daa.

UTM: Ø 0267907 N 6657535

Hoh: 310 m

Området er beskrevet i naturbase og basert på feltundersøkelser av Sigve Reiso i 2005. Det utgjøres av en bekkedal like nord for Revlitjern med grov blokkmark øst for bekk og fuktig sumpskog med mye svartor nederst mot vannet. Spredt med død ved av gran og mye bergvegger. I sørvest inngår en rasmarek med innslag av alm. Forholdsvis mye variasjon på et lite areal. Kun lokal verdi i dag, men bra potensial på sikt til å utvikle større kvaliteter.

15. Grytdalen V

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 70 daa.

UTM: Ø 0267854 N 6658493

Hoh: 250-300 m

Området er beskrevet i naturbase og basert på feltundersøkelser av Blindheim. Det utgjøres av vestlige delen av Grytdalen på grensa mellom Nittedal og Oslo kommune. Grytdalen er et kløftområde som er dannet av en forkastningssone. Området utgjør en mindre del av et større sammenhengende skogområde med nøkkelbiotopkarakter, hvorav det aller meste befinner seg i Nittedal kommune, øst for grensen mot Oslo. Dominerende vegetasjonstyper i Grytdalen er lågurtgranskog og småbregnegranskog. Det er flere innslag av relikte edelløvsogksfragmenter, og hele området har en høy andel løvtrær, inkludert store trær av bjørk, osp og rogn. Videre opptreer en del gran av imponerende stammetykkelse. Skogen er flersjiktet. Grunnen er steinet og med delvis rasmarekspreg med delvis dominans av snerprørkvein og innslag av en rekke krevende arter som tysbast, vårerteknapp, trollbær, blåveis, sløke og myske. Det er også fuktige sig med krossved og kranskonvall. Dalen er svært rik med mye høgstaudevegetasjon. Artskombinasjonen forteller at dette er et møtested for nordlige og sørlige floraelementer. Stedvis en del død ved, inkludert grove lægre. Et større antall arter er registrert i naturbase. Tre rødlistede sopper ble funnet: Duftskinn, svartonekjuke og gråkjuke, alle i kategori nær truet (NT). Gråkjuke er sammen med de markboende soppene duftslørsopp og gyllenbrun slørsopp rikskogsindikatorer. Verdivurdering: Området inneholder rike vegetasjonstyper med stor betydning for biologisk mangfold. Skogen bærer preg av tidligere påvirkning, med begrenset kontinuitet i død ved, og med få påviste rødlistearter eller signalarter. Området vurderes derfor som viktig, dvs. B.

16. Store Gryta N

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: C

Areal: 34 daa.

UTM: Ø 0267500 N 6657980

Hoh: 250-280 m

Lokaliteten er beskrevet av Røsok m.fl. 2007 og utgjøres et gammelt brannfelt like N for Store Gryta som nå muligens har mistet sin funksjon som brannflate. Potensielt større verdier som eldre løvsuksesjon på sikt. Forholdsvis småvokst bjørkeskog dominerer i dag området. Verdi C, lokalt viktig.

17. Granberget

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 100 daa.

UTM: Ø 0267606 N 6669995Hoh: 400-440 m

Lokaliteten er beskrevet av Røsok m.fl. (2007). Toppområdet består av eldre naturskog av gran, tidligere plukkhogd, og stedvis med små glenner. I de mest eksponerte topppartiene er det furu, enkelte eksponerte individer av antatt høy alder. Mot sør-/sørøst bratte rasmarksskråninger mot Grytdalen, mot vest en lang bratt liskråning med tett gammel granskog, dels med rikere innslag, og relativt mye dødved, som også finnes mer spredt i den nordlige toppdelen. Dette partiet av Granberget består av et svært bratt heng som er tredekket med gammel kontinuitetsskog. Det er avgrenset av bratte stup / impediment i sør, og delvis i nord, der det finnes ei stor, åpen storsteinet ur. Mot vest avgrenses området av planere terreng og hogstflate.

Gran er dominerende treslag, men skogen har rikelig innslag av løvtrær, særlig rogn og bjørk, inkludert enkelte store trær, samt mye dødt. Spisslønn illustrerer mange steder lokalitetens gunstige klimatiske beliggenhet. Selv om store trær dominerer, inngår også mange små og mellomstore grantrær, delvis som små holt, som følge av naturlig foryngelse. I nedre deler inngår rikpartier med lågurtgranskog med blåveis, legeveronika, hengeaks, skogfiol og gaukesyre. Fragmenter med furumark, med bl.a. noen gamle, rundkronete enkeltindivider av furu, inngår øverst på kanten der det slaker ut innover topplatået. Flere store granlæger inngår i bestandet, og alle nedbrytningsstadier av død ved er representert. To rødlistede vedboende sopparter er registrert, begge i kategorien nær truet (NT): Duftskinn og svartonekjuke. I tillegg er signalarten piggbroddsopp registrert her. Til tross for preg av hard plukkhogst i toppområdene er Granberget den lokaliteten i Lillomarka som har tettest forekomst av "grunnsettet" av indikatorarter. Verdivurdering: Området er en velutviklet gammel, barskog med spredte konsentrasjoner av død ved og med flere indikatorarter på kontinuitet. Samlet vurderes området derfor som viktig, dvs. B-verdi.

Avgrensning og arrondering

Forslaget følger fylkesmannens forslag og avgrensningen er stort sett lagt i grensene mellom yngre og eldre skog.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Lillomarka. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	*	**	**(***)	**	**	**	**	**	**(**)	**	*	**	**
1.Staurputten mellom	***	*	*	*	-	*	*	-	*	*	*	*	**
2.Lysthøgda	**	*	*	*	**	**	*	**	***	*	*	***	**
3. Holåsen SV	**	*	*	*	-	*	*	-	*	*	*	*	*
4 Grytdalen-Granbergputten	***	*	***	**	**	**	*	*	*	**	*	*	**
5.Griseputten	***	*	*	*	-	*	*	*	*	*	*	*	**
6.Griseputten SV	***	*	**	*	-	*	*	*	*	**	*	*	*
7.Griseputten Nord	***	*	***	*	-	**	**	*	*	**	*	*	**
8.Grytdalen	***	*	***	**	**	*	**	*	*	**	*	*	*
9. Slenfemåsan øst	***	*	*	*	**	**	*	**	**	*	*	***	*
10.Store Gryta	**	*	*	*	-	**	*	-	-	-	*	-	**
11.Jomfruputten	***	*	*	*	-	*	*	-	-	*	*	-	**
12. Slengfehøgda-Revlikollen	***	*	**	*	**	**	*	***	***	*	*	***	***
13.Revlijern SØ	***	*	**	*	-	*	*	**	**	*	*	**	**

Navn	Urrørhet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle barttrær	Samlet verdi
14.Reviltjern N	***	*	*	*	-	*	*	*	*	**	*	*	*
15.Grytdalen	***	*	**	**	**	**	**	**	**	**	**	*	**
16.Store Gryta N	**	*	*	*	-	*	*	*	*	*	*	*	*
17.Granberget.	***	*	**	*	**	**	*	**	**	*	*	**	**

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt **. Lillomarka får to stjerner på mange av kategoriene ovenfor. Området er variert både i topografi og relativt variert i forhold til treslagssammensetning og vegetasjon. Det er også større arealer med gammel høy bonitets granskog med en del innslag av rikere skogtyper som lågurtgranskog og høgstaudegranskog. Det er også mindre arealer med rikmyr innenfor utredningsområdet. Det er betydelig lauvtreinnslag i deler av området, men lite trær av store dimensjoner bortsett fra enkelte ospebestand og enkelttrær øst i Grytdalen. I flere av kjerneområdene med gammel granskog er det mye død ved av gran, det meste lite til middels nedbrutt. Den gamle naturskogen med dødvedsindikatorer er særlig konsentrert til områdene øst for Grytdalen, øst for N. Langevann, Granberget og Slenfemåsan/Revlikollen. Selv om ikke alle disse områdene henger sammen, utgjør de et større gammelskogsområde (jfr. Bendiksen 2010) og har stort potensial på sikt til å få økt mangfold i forhold til død ved.

Innslaget av rødlistede arter og indikatorarter knyttet til død er ikke spesielt høyt. I tillegg til noen rødlistede arter knyttet til markboende sopp er smalmarihand (VU) påvist på et par myrområder.

I forhold til mangler ved barskogvernet (Framstad m.fl. 2003) oppfylder området kriteriene i noe grad ved at det er forekomster av rikere skogtyper som høgstaudegranskog, lågurtgranskog og litt rikmyr. Området oppfylder også manglene knyttet til noenlunde intakte og sammenhengende større skogområder med forekomst av noen rikere vegetasjonstyper. Området mangler imidlertid store og viktige forekomster av rødlistearter knyttet til død ved, men potensialet for dette er økende.

Referanser

- Bendiksen, E. 1999. "Grytdalsskogen" – botanisk beskrivelse. – NINA Notat 1999-07-31. 7s. + kart.
- Bendiksen, E. 2002. Naturtyperegistreringer i Lillomarka/Nittedal. – NINA, intern rapp., 38 s.
- Bendiksen, E. 2010. Undersøkelse av gammelskog ved Nordre Langvann i Lillomarka. Vurdering av biologiske verdier i forbindelse med hogstplaner – NINA Rapport 638. 24s.
- Blindheim, T og Korbøl, A. 2005. Biologi- og friluftsv verdier innenfor Oslo kommunens skogeierdommer, sammenstilling av data. Siste Sjanse rapport 2005-9-
- Bronger 1992. Myrer i Oslo kommune. Botanisk undersøkelse av verneverdier.-botanisk undersøkelse av verneverdier. – Oslo kommune. Etat for miljørettet helsevern, Oslo. 142 s. +vedlegg.
- Fjeldstad, H., Gaarder, G. og Homble, K. 2002. Biologisk mangfold i Nittedal kommune,- Miljøfaglig Utredning Rapport 2002-9.
- Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.
- Grevlingen 2005-4: Eventyrskogene. Et viktig verktøy for å bevare Marka.
- Korsmo, H og Svalastog, D 1991. Verneplan for barskog. Regionrapport for Øst-Norge. NINA Utredning 025. 1-190.

Korsmo, H og Svalastog, D. 1993. Inventering av verneverdig barskog i Oslo og Akershus. NINA Oppdragsmelding 227. 1-128.

Lindblad, I. 1996. Skogsområder i Øst-Norge registrert av Siste-Sjanse, NOA-rapport 1996-1.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Oslo kommune 1993. Naturregistreringer i Oslo kommunens skoger. – Oslo Skogvesen, Oslo. 164 s + vedl.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2009. Verneplan 1 for eventyrskog i Oslomarka. Rapport 104 s.

Røsok, Ø., Abel, K og Blindheim, T. 2007. Naturtypekartlegging i skog i Nordmarka, Oslo kommune. – Biofokus-rapport 2007-3, 85 s.

Internett

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.skogoglandskap.no

www.ngu.no

www.riksantikvaren.no

Pers. medd:

Egil Bendiksen

Store Gryta i SV del av området med mye rasmark på østsida. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Granbestand i rasmarka langt nord i Grytdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel beitefuru på Slengfeåsen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra den gamle naturskogen øst for N. Langevann. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel naturskog av gran med mye læger ved Lysthøgda. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Registrert rikmyr ved Jomfruputten helt NV i området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Det er stor idretts- og friluftaktivitet i Lillomarka. Her turorienteringspost syd for Granberget. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Blåmerka sti vest for Grytdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Mye brukt sti sør for Griseputten. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammelt ospebestand øst for Grytdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Registrert naturtype med høgstaudevegetasjonen i Grytdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel, fint oppbygd veg nord for Revlitjern. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Registrert fangsgrav øst for Store Gryta. . Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

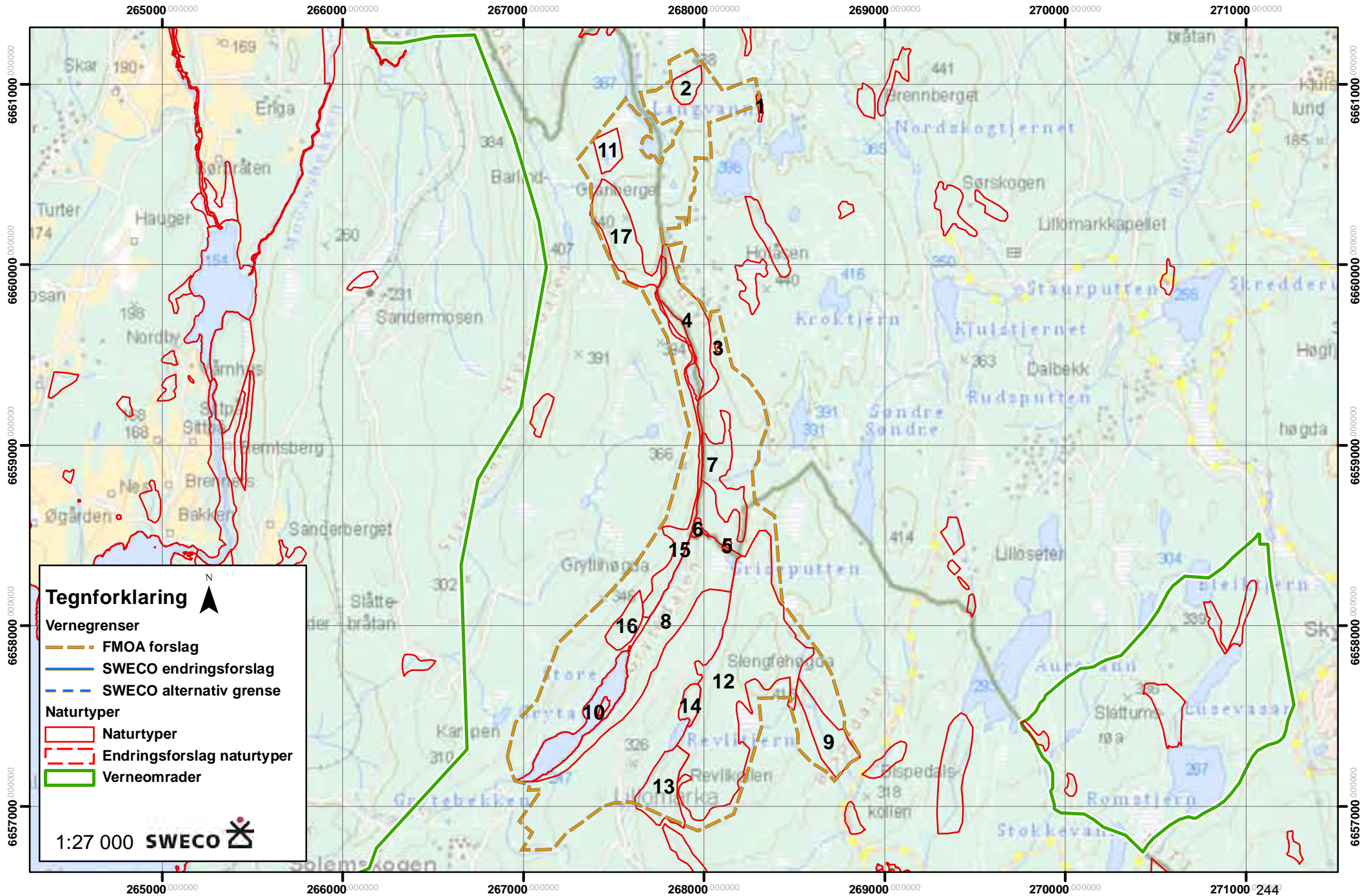
Sinoberstua. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Lillomarka

Areal

3195daa

Naturverdi **

Områdets navn
Prekestolen-Djupdalen
Referansedata

Fylke: Akershus
 Kommune: Nittedal og Gjerdrum
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 20.10.2011
 Kartblad: 1915-3 Nannestad

UTM-sentralpunkt: Ø 0274058 N 6663975
 Vegetasjonssone: Sørboreal sone
 Areal: 310 daa.
 Høyde over havet: 340-408 m.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt **
 Friluftsverdi: Skog 3,15, landskap 2,4 og opplevelse 8.

Sammendrag

Området ligger mellom Gjerdrum og Nittedal kommune 4 km øst for Holter i Nittedal. Det ligger like øst for hytteområdet ved Holterkollen og vest for Nordre Ryggevann og Langvatnet. Høyeste punkt er Prekestolen 408 moh. Området utgjør to daler med Prekestolen mellom. Geologien i området består av fattige bergarter med biotittgranitt og syenitt.

Småbregneskog, lågurtgranskog, bærlyngskog, blåbærgranskog, furu- og gransumpskog forekommer i området. I dalbunnen og i nedre del av liene dominerer lågurtgranskog og småbregnegranskog. Boniteten er stedvis høg. Av treslag finnes gran, furu, einer, osp, rogn, selje, bjørk, alm (NT), og spisslønn. Gran dominerer totalt som treslag. På enkelte partier av Prekestolen finnes spredte furutrær. Lauvtrær finnes spredt over hele området.

Hoveddelen av området har gran med alder 90-140 år. Mange av grantrærne har svært store dimensjoner og sentralt i området er det mye død ved, både stående og liggende. I Djupdalen er det svært mange læger av gran i alle nedbrytningsstadier. Det er også læger av selje, osp og bjørk. Signalarten duftskinn (NT) ble funnet på flere granlægere i Djupdalen. Deler av denne skogen er godt og vel 90 år. Likevel er dimensjonene formidable med brysthøydiameter opptil 1 m og et stort antall grantrær over 60 cm. På platået ved Prekestolen er skogen opptil 140 år. Det er noen få furuer i nord med dimensjoner opptil 40 cm i brysthøydiameter. Ellers er det åpen, noe sjiktet granskog. Det er noe læger av gran middels til lite nedbrutt. Dimensjonene på grantrærne i dette området er langt mindre enn i dalføret nedenfor.

To kjerneområder med gammel barskog er utskilt i Prekestolen-Djupdalen verneforslag.

Til tross for begrenset areal, har området betydelig heterogenitet. Innslaget av svært store dimensjoner av gran er spesielt. Registrert arts mangfold er begrenset, men potensialet for økt antall arter knyttet til død ved er stort dersom barskogen får utvikle seg fritt. Området har også en grei arrondering og er uten tekniske inngrep som traktorveier, hytter, bilveger eller kraftledninger. På dette grunnlaget vurderes området å være regionalt verdifullt (**).

I forhold til mangler ved skogvernet, er arealet lite og oppfyller i begrenset grad mål som er satt bortsett fra at området har et betydelig innslag av rikere vegetasjonstyper på middels og høg bonitet.

Feltarbeidet

Feltarbeidet ble gjennomført 20.10.2011 i delvis skyet pent vær. Det var ikke frost i bakken. Karplantefloraen var stort sett visnet, slik at dette elementet var vanskeligere å kartlegge. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2011). Begrunnelsen er blant annet at lokaliteten består av gammel, naturlig variert skog som har et særpreg i forhold til omgivelsene med varierte terrengforhold, spennende landskap og stillhet.

Friluftsverdier

Området ligger like øst for hytteområdet Holterkollen og består av to dalfører med et høydeparti i mellom (Prekestolen 408 moh.). Adkomst til området er via bilvei fra hytteområdet. Denne ender ca. 200 m øst for verneforslaget. Veien er stengt med bom, slik at de som ikke har kjøretillatelse må bruke

sykkel eller gå. Det er ca. 200 m høydeforskjell fra hovedveien nede i bygda og til enden av bilveien. Toppen av Holterkollen (455 moh.) er et kjent utsiktspunkt i vest.

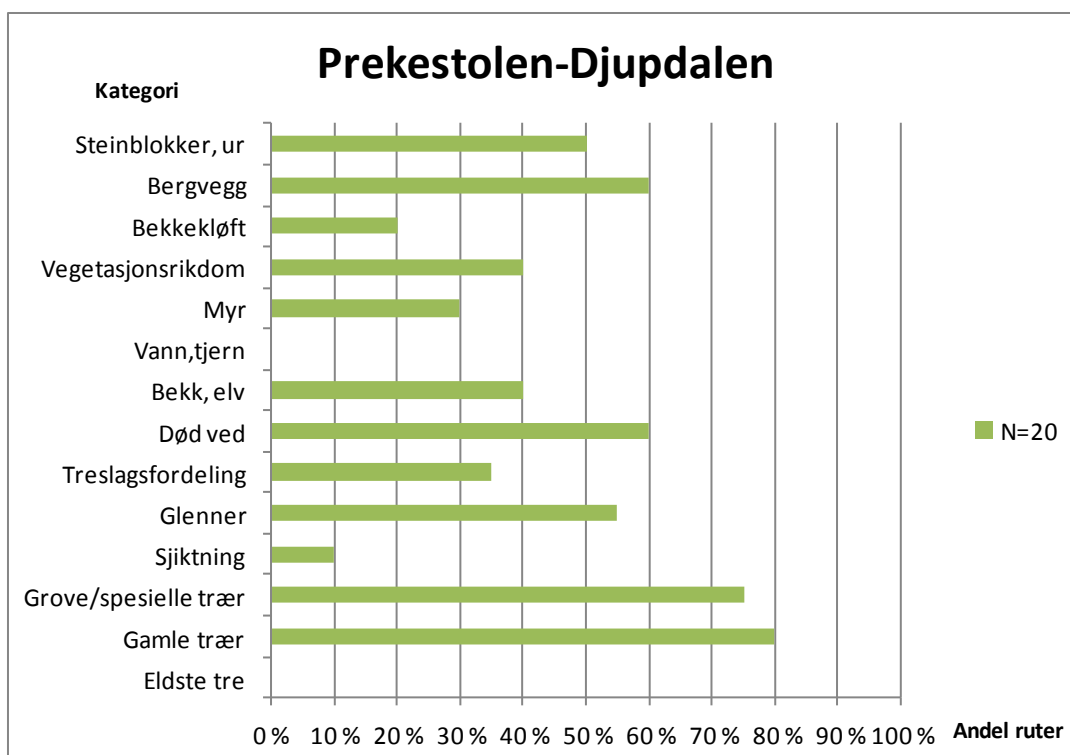
Det er et relativt tett stinett i forbindelse med hytteområdet på Holterkollen, men innenfor verneforslaget er det ingen blåmerkede stier eller rødmerka skiløyper. Det går en sti til toppen av Prekestolen, som er det eneste utkikspunktet. Skogen på Prekestolen er gammel, åpen og lettgått. Stien går stedvis langs en eldre hogstflate med vidt utsyn østover. Fra utsiktspunktet sør på Prekestolen er det utsikt østover og sørover, og hyttene i Holterkollen skimtes i vest. All den tid Prekestolen ligger lavere enn Holterkollen, er det begrenset utsikt vestover. Verneforslaget kan beskrives som et eget lite landskapsrom som befinner seg innenfor et større. Bortsett fra stien ut på Prekestolen, er det ingen tydelige stier innenfor forslaget. I bunnen av Djupdalen går et svakt tråkk som synes å være noe brukt. Her går det også en gammel hestevei.

Det går merka stier like nord og øst for verneforslaget.

Det er lite rester etter bålplasser i området. Prekestolen-Djupdalen er nærområde til vannene N. Ryggetjern og Langvatnet i øst. Det er en liten putt øst i området. Ellers ingen tjern innenfor forslaget. Det er heller ikke hytter innenfor forslaget.

Verdisetting etter rutenettmetoden

20 ruter er undersøkt. Området scorer høyt på skogelementer (3,15), middels på landskapselementer (2,4) og middels på opplevelselementer (8). De fleste rutene har score på gamle trær og gamle og spesielle trær, men ingen av rutene gir utslag på eldste tre. Hele 60 % av rutene har også score på død ved, mens 35 % scorer på treslagsblanding. Rutenettmetoden indikerer at det er sterk grandominans, mye død ved, lite sjiktet skog samt at en større andel av rutene har glenner. Med andre ord er gammelskogen åpen med lite underskog.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 20.

Når det gjelder landskapselementer er det en del myr i området. Det er små bekker i begge greiner av Djupdalen og 40 % av rutene inneholder dette elementet. De fleste rutene inneholder vegetasjonstyper som småbregnegranskog og lågurtgranskog samt noe gransumpskog. Halvparten av rutene inneholder større partier med blokker eller ur og 60 % bergvegger.

Opplevelsesverdien målt i rutenettmetoden gir middels score. Området inneholder all topografiske hovedformer, en høy andel av arealet har registrerte livsmiljøer for biologisk mangfold og det er 3-5 vegetasjonstyper. Det er ingen score på stier og landemerker eller kulturminner.

Området ligger isolert og er lite tilgjengelig for allmennheten generelt, men er lett tilgjengelig som nærfriluftsområde for et stort antall hytter på Holterkollen. Prekestolen er det eneste utkikspunktet i området og hit går en liten sti. Bortsett fra dette er det ikke tydelige stier innenfor lokaliteten. Området er trolig svært lite brukt om vinteren da det mangler merkede skiløyper.

Potensialet for naturopplevelse knyttet til skogelementene vurderes som svært gode. Skogen er åpen og dimensjonene på grantrærne er stedvis formidable. Dette gir området en egen opplevelse av storslåtthet og urørhet. Det er stedvis mye død ved, men de flatere partiene av området er lette å ferdes i. Dalsidene er imidlertid bratte, mange steder med stup. Dette gjør disse vanskelige framkommelige samtidig som de gir området et tydelig landskaps- og villmarkspreget med Prekestolen som et spennende utsiktspunkt.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Området er undersøkt av i 2000 og 2001 i forbindelse med biologisk mangfoldkartleggingen i Nittedal (Fjeldstad et al. 2002) og tilsvarende kartlegging i Gjerdrum (Blindheim og Olsen 2005). Det er kartlagt to områder med naturtyper som dekker hoveddelen av undersøkelsesområdet. Det er Djupdalen S med naturtypen gammel barskog, utforming gammel granskog. Det andre kartlagte området benevnes Prekestolen og utgjør området sør og øst for Prekestolen og består også av gammel barskog, utforming gammel granskog. Det ble observert få indikatorarter på død ved i kartleggingsprosjektene, men potensialet for økt kontinuitet på sikt ble omtalt som stort.

Det er registrert flere MIS-figurer (www.skogoglandskap.no). Dette omfatter stående død ved i sør og nord samt eldre lauvtrær og bergvegg. Pr. 2011 er det ikke registrert rødlistede arter eller signalarter fra området i Artskart (www.artsdatabanken.no).

Beliggenhet

Forslaget omfatter arealer på grensen mellom Gjerdrum og Nittedal kommune 4 km øst for Holter i Nittedal. Det ligger like øst for hytteområdet ved Holterkollen og vest for Nordre Ryggevang og Langvatnet. Høyeste punkt er Prekestolen 408 moh.

Naturgrunnlag

Topografi

Området utgjør to daler med et kolleparti i mellom (Prekestolen). Djupdalen i vest går over i Gopledalen utenfor verneforslaget i sør. Et dalføre fra NØ møtes Djupdalen sør for Prekestolen. Begge har hovedretning N-S. Høydepartiet Prekestolen ligger midt i området og har en karakteristisk profil med stup og bergvegger i S og Ø, bratte lier i V og med et større flatere parti på toppen. Fra hytteområdet Holterkollen i vest, er det bratt østover ned i Djupdalen. Til tross for lite areal, er området variert i topografi. I dalsidene, der det ikke er stup, dominerer steinurer og blokkfelt. Dalbunnen er nokså flat og bred og i NØ er det mye myr. I Djupdalen går det et lite bekkedrag, mens det i øst renner en større bekk. Det er mange bergvegger og mye steinblokker og ur i dalsidene.

Geologi

Geologien i området består av fattige bergarter med biotittgranitt og syenitt (www.ngu.no). Jordsmonnet er stedvis dypt med skog på høg bonitet i dalbunnen, mens det er skrint i dalsidene og på høydepartiet ved Prekestolen.

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonen i området tilhører sørboreal sone, overgangsseksjon (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagfordeling

Småbregneskog, lågurtgranskog, bærlyngskog, blåbærgranskog, furu- og gransumpskog forekommer i området. I dalbunnen og i nedre del av liene dominerer lågurtgranskog og småbregnegranskog. Boniteten er stedvis høg. Av treslag finnes gran, furu, einer, osp, rogn, selje, bjørk, alm (NT), og spisslønn.

Gran dominerer totalt som treslag. På enkelte partier av Prekestolen finnes spredte furutrær. NØ i området finnes mindre partier med bærlyngskog dominert av furu. Her er det også flere myrer med større innslag av furu og bjørk.

Bærlyngskog dominert av furu finnes også ovenfor steinurene i lia mellom Holterkollen og Djupdalen. Sumpskog finnes særlig i østre deler av området. Sumpskogen varierer fra å være ren gransumpskog til større innslag av furu og bjørk (se bilde).

Lauvtrær finnes spredt over hele området. I lia vest for Djupdalen finnes en god del osp. En del større bjørker finnes også spredt i hele området. Det er også flere læger med grov osp, selje og bjørk. Nær truet alm er påvist i området (Fjeldstad et al. 2002).

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

De rikeste partiene har mye gaukesyre og blåveis i feltsjiktet, stedvis er det også innslag av markjordbær. Det er kun på de høyestbeliggende og østlige delene av områdene det er blåbærgranskog med dominans av røsslyng og blåbær.

Skogstruktur, påvirkning

Hoveddelen av området har gran med alder 90-140 år. Mange av grantrærne har svært store dimensjoner og sentralt i området er det mye død ved, både stående og liggende. I Djupdalen er det svært mange læger av gran i alle nedbrytningsstadier. Mange trær er sterkt mosegrodde. Det er også læger av selje, osp og bjørk. Signalarten duftskinn (NT) ble funnet på flere granlægere i Djupdalen. I denne delen er det også en del stående død ved av gran.

I Djupdalen er det ikke stubber å se. En gammel hestevei følger bekkesiget gjennom dalen og viser at området er hogd tidligere. Deler av denne skogen er godt og vel 90 år. Likevel er dimensjonene formidable med brysthøydediameter opptil 1 m og et stort antall grantrær over 60 cm. Området grenser til hogstklasse II i NV og SØ. For øvrig er det lite hogstpåvirkning. Det er ingen traktorveier som krysser området. Heller ingen tekniske inngrep. Avstanden til de nærmeste hyttene på Holterkollen fra verneforslaget er ca 100 m. I dalsida mot Holterkollen finnes en del storvokst osp med dimensjoner opptil 40 cm i brysthøydediameter.

På plataet ved Prekestolen er skogen opptil 140 år. Det er noen få furuer i nord med dimensjoner opptil 40 cm i brysthøydediameter. Ellers er det åpen, noe sjiktet granskog. Det er noe læger av gran middels til lite nedbrutt. Dimensjonene på grantrærne i dette området er langt mindre enn i dalføret nedenfor. Mange av granene har imidlertid sterk oppsprukket bark.

I dalen i NØ er det hovedsakelig granskog i sør, mer innblanding av furu i nord. Skogen er høyvokst og relativt lite sjiktet. Det er noe læger i dalsida mot Prekestolen og i enkelte områder langs dalføret. Det er stedvis en del stående død ved. Det er gjort relativt få funn av signalarter og rødlistearter, men potensialet for økt artsmangfold knyttet til død ved på sikt er stort.

Endring i naturtyper

Det er registrert to naturtyper i området. Disse beholdes, men avgrensningen justeres noe i forhold til registreringer gjort under befaringen i 2011.

Artsmangfold

Karplantefloraen er nokså triviell. I de rikere granskogstypene finnes arter som gaukesyre, markjordbær og blåveis. I høgstaudegranskog forekommer turt og tyrihjem.

Det er tidligere registrert lungenever på en rogn i området. Lungenever ble ikke funnet i 2011. Imidlertid ble signalarten duftskinn (NT) registrert på flere granlæger i området både i Djupdalen, på Prekestolen og NØ i området. Signalarten granstokkjuke ble også observert på flere læger.

Forekomst av disse signalartene kan tyde på at kontinuiteten i området har økt siden forrige registrering for ca. 10 år siden. Potensialet for en videre økning er stort, all den tid det er mye gammel granskog på høg bonitet og mengden død ved er økende.

Av andre sopparter ble ospeildkjuke registrert på flere av ospene.

Det er et visst potensiale for å finne sjeldne arter knyttet til alle bergveggene i området, jfr. også Blindheim og Olsen (2005). Bergveggene er imidlertid ikke undersøkt.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Djupdalen Ø

Naturtype: Gammel barskog, utforming granskog

BM verdi: B

Areal: 134 daa

UTM: Ø 0274407 N 6664408

Hoh: 330-400 m.

Lokaliteten er kartlagt av Blindheim og Olsen i 2005 (bygget på nøkkelbiotopregistreringer i 1996) og supplert av Sweco (2011). Den utgjør et område fra Prekestolen i SV til Langvatn i NØ. Det går en langstrakt tydelig dal nord mot Langevatn. Den østlige delen av Prekestolen består av skrenter og rasmark og mosegrodde bergvegger. Det er også partier med bergvegger i nord. Selve dalen består av bekkedrag med en del sumpskog av gran og lenger nord av furu og bjørk. Vegetasjonstypen domineres av lågurtgranskog og småbregnegranskog på middels til høg bonitet. Av lauvtreslag er det påvist bjørk, osp, selje, rogn, spisslønn og nært truet alm. Grana har stedvis store dimensjoner i dalbunnen og med lægere som er lite til middels nedbrutt. Lungenever er påvist. Granstokkjuke og duftskinn ble registrert i 2011. Lokaliteten har få registrerte rødlistede arter i dag, men potensialet på sikt for sjeldne arter knyttet til død ved og til mosegrodde bergvegger er stort. Området gis verdien B, viktig.

2. Prekestolen SV

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 99 daa

UTM: Ø 0273847 N 6663927

Hoh: 330-408 m.

Lokaliteten er kartlagt av Fjeldstad et al. (2002) og supplert av Sweco (2011). Det utgjør deler av dalføret mellom Holterkollen i vest og Prekestolen i øst. Kjerneområdet omfatter et større område med gammel granskog med brysthøydiameter opptil 1 m. Det er mange graner > 60 cm til tross for at skogen ikke er eldre enn 90-130 år. Det går et råsigg gjennom lokaliteten. Den NV delen av Djupdalen framstår i form som en kløft, mens den breder seg ut i en vid ravine. Vegetasjonstypen er hovedsakelig småbregnegranskog og lågurtgranskog. På mindre områder finnes høgstaudegranskog med tyrihjelmskjerm og turt. Det er mye rasmark i dalsidene særlig mot Prekestolen. I de vestvendte liene finnes osp opptil 40 cm med stor ospeildkjuke samt noen større bjørker, rogn og enkelte alm (NT). Det er mye læger av gran i alle nedbrytningsstadier og med store dimensjoner. Det er også mye stående død gran.

Granstokkjuke og duftskinn (NT) ble funnet flere steder i lokaliteten. Gubbeskjegg (NT) forekommer stedvis vanlig. Det er tidligere registrert en rekke mosearter samt indikatorartene gammelgranlav og hengestry. Lokaliteten har stort potensiale for økt kontinuitet dersom skogen får stå urørt særlig knyttet til store dimensjoner av død ved. Området er særegent med store dimensjoner av døde og levende grantrær. Det har begrenset innslag av sjeldne arter knyttet til død ved, men potensialet er stort. Det gis verdien B, viktig.

Tabell. Artsfunn av rødlistede arter eller signalarter/indikatorarter fra Prekestolen/Djupdalen. Område 1. Djupdalen Ø og 2. Prekestolen SV.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	2	Sweco 2011	1,2
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	1	Blindheim 1996	2
Ospeildkjuke	<i>Phellinus tumulae</i>	LC	Mange	Sweco 2011	1,2
Granstokkjuke	<i>Phellinus chrysoloma</i>	LC	2	Sweco 2011	1,2
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	1	Blindheim 1996	2
Gammelgranlav	<i>Lecanactis abietina</i>	LC	Noen	Fjeldstad et al. 2002	2
Hengestry	<i>Usnea filipendula</i>	LC	1	Fjeldstad et al. 2002	1

Arronderingen vurderes som tilfredsstillende. Forslaget fra fylkesmannen beholdes i stor grad. Verneforslaget er omgitt av yngre skog i NV og SØ og grensene følger overgangen ungskog/gammelskog i dette området og nord for Prekestolen. Arronderingen ellers følger stort sett dalførene. I vest legges den i overkant av den gamle granskogen i god avstand fra hyttefeltet på Holterkollen.

Vurdering og verdisseting

Tabell: Kriterier og verdisseting for kjerneområder og totalt for Prekestolen/Djupdalen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisseting i metodekap.

Navn	Urrørhet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Artsmangfold	Rike - veg. typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	***	*	***	**	***	*	**	**	**	*	*	**	**
1.Djupdalen Ø	***	*	**	**	**	*	**	***	**	*	**	**	**
2.Prekestolen SV	***	*	***	**	**	*	**	**	**	**	*	**	**

Av nøkkelelementer er det svært begrensede forekomster av rikere granskogtyper som høgstaudeskog. Lågurtgranskog og småbregnegranskog på middels til høg bonitet er likevel vanlig i de øvrige områdene med arter som blåveis, gaukesyre og stedvis markjordbær. Det er også mange mosegrodde bergvegger i området med potensiale for funn av rødlistearter. Det er en god del gammel osp, bjørk og selje. Selv om området ikke har direkte bekkekjøfter, er den NV delen av Djupdalen en relativt bratt ravine med bekkesig i bunnen.

Til tross for begrenset areal, har området betydelig heterogenitet. Innslaget av svært store dimensjoner av gran er spesielt. Registrert arts mangfold er begrenset, men potensialet for økt antall arter knyttet til død ved er stort dersom barskogen får utvikle seg fritt. Området har også en grei arrondering og er uten tekniske inngrep som traktorveier, hytter, bilveger eller kraftledninger. På dette grunnlaget vurderes området å være regionalt verdifullt (**).

I forhold til mangler ved skogvernet (Framstad et al. 2003), er arealet lite og oppfyller i begrenset grad mål som er satt bortsett fra at området har et betydelig innslag av rikere vegetasjonstyper på middels og høg bonitet.

Referanser

Fjeldstad, H., Gaarder, G og Homble, K. 2002. Biologisk mangfold i Nittedal kommune. Miljøfaglig Utredning Rapport. 2002:9. 1-43.

Blindheim, T og Olsen, K.M. 2005. Kartlegging av naturtyper. Verdisseting av biologisk mangfold i Gjerdrum kommune. Siste Sjanse notat 2005-1.

Framstad et al.. 2003. Prioriterte mangler ved skogvernet. NINA oppdragsmelding

NOA 2011. Verneplan II for Eventyrskog. Notat. Omfatter 34 områder.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no
www.naturbase.no
www.skogoglandskap.no
www.ngu.no
www.riksantikvaren.no

Bilder fra området

NØ del av område med myr og eldre blandingskog av furu og gran. Prekestolen skimtes i bakgrunnen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Bergvegg øst for toppartiet ved Prekestolen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Djupdalen med gammelt granbestand og mye læger i ulik nedbrytningsgrad.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Storvokst gran i Djupdalen. Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsiktspunktet helt sør på Prekestolen. I bakgrunnen vestlia i Djupdalen med hytteområdet ved Holterkollen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Stien som fører til Prekestolen. Granbestandet er 140 år.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk skogbilde fra Djupdalen Store graner, blokkmark og bergvegger med mye stående død ved og mye læger. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Signalarten duftskinn var relativt vanlig i gammelskogen i Djupdalen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Prekestolen, Djupdalen

Areal

310daa

Naturverdi **

274000.000000

275000.000000

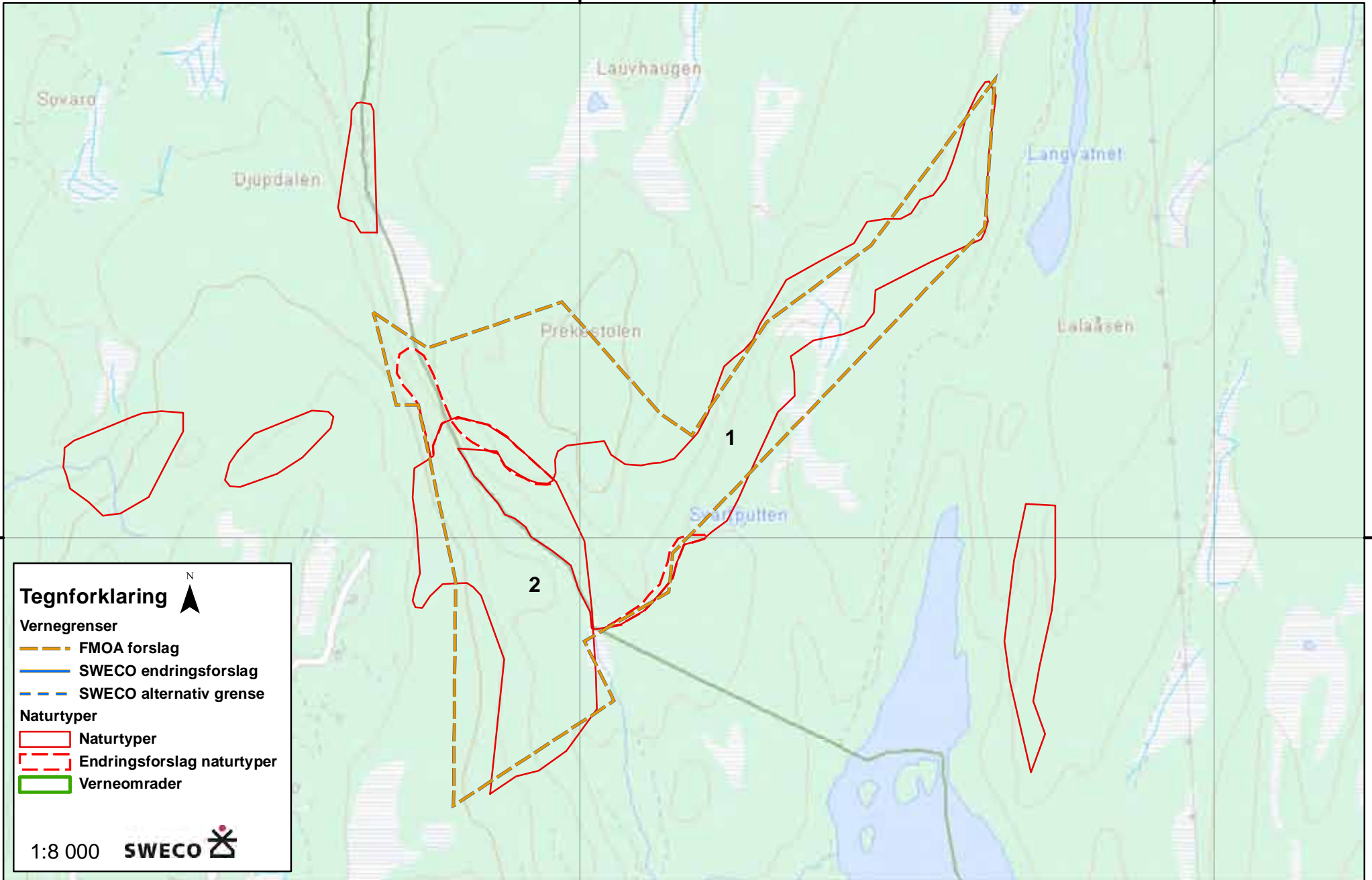
6664000.000000

6664000.000000

274000.000000

275000.000000

256

Områdets navn
Karlshaug

Referansedata

Fylke: Akershus
 Kommune: Nittedal
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 22.08.2011
 Kartblad: 1915-3 Nannestad
 UTM-sentralpunkt: Ø 0265710 N 6669030

Vegetasjonssone: Mellomboreal sone
 Areal: 1873 daa.
 Høyde over havet: 420-500 moh.
 Naturverdi: Lokalt verdifullt *(**)
 Friluftsverdi: Skog 2,23, landskap 0,91 og opplevelse 8.

Sammendrag

Området ligger på et åsparti vest i Nittedal kommune og 1 km NV for Ørfiske. Avstanden østover til toppen av Varingskollen er 2 km og SØ-over til Nittedal sentrum 5 km. Verneforslaget grenser til Oslo kommune, og storparten av området ligger på et høyereliggende parti som går opp i 517 m (Eriksnatten). Berggrunnen i det meste av området består av nordmarkitt. I vest finnes et mindre område med alkaliefeltspat.

Området er dominert av blåbærgranskog. De høyest beliggende arealene samt myrholmene har hovedsakelig grunnlendt mark med røsslyng-skinstrytefuruskog. Det er innslag av storvokste furuer i blåbærgranskogen mange steder og i tilknytning til myrområdene. I enkelte mindre områder finnes rikere granskogstyper som småbregnegranskog og lågurtgranskog. Typisk for området er det store innslaget av myr. Flere av disse er kartlagt som egne naturtyper. Av treslag er gran dominerende. Det er mye furu i store deler av undersøkelsesområdet og furu inngår også i mange granbestand. Lauvtreinnslaget er sparsomt. Boniteten i området er generelt lav til middels og det er også større arealer som benevnes skoglig impediment i de midtre deler. Gjenværende gammelskog er overveiende svært gammel. I SV er granskogen fra 110-210 år, noe yngre i NV. I midtre deler er det furubestand fra 120-160 år og granbestand opptil 240 år. Helt i øst er det storvokst granskog med dimensjoner opptil 60 cm i lia ved Davidalsputten med granbestand over 110 år. For området som helhet, er det lite læger av gran bortsett fra innenfor de registrerte naturtypene i SV og i de midtre deler. Det som finnes er av relativt små dimensjoner bortsett fra i SV der boniteten er høyere. Læger av lauvtrær er det lite av. Det er også lite av større lauvtreddimensjoner. Av stående død ved er det mye furugadd i den gamle barblandingsskogen. Det er rester etter stubber mange steder bortsett fra i de eldste bestandene. Disse bestandene er fra 160-240 år der granene har svært oppsprukket bark og der indikatorarter på død ved ble påvist.

Åtte kjerneområder er utskilt i Karlshaug verneforslag. Fire av dem for *gammel barskog* og 4 i tilknytning til myrområder.

Samlet verdi for området er satt til lokalt verdifullt * (**). Området scorer lavt på artsmangfold og død ved bortsett fra i de mindre kjerneområdene. Potensialet for en økt mengde død ved på sikt er gode. Det er mye gammel skog, men få rødlistede arter. Rike vegetasjonstyper mangler i stor grad. Området oppfyller i liten grad manglene i skogvernet verken i forhold til rike vegetasjonstyper, til artsmangfold eller til størrelse. Det som skiller området fra de fleste andre områder i Marka er det store furuinnslaget.

Feltarbeidet

Området ble inventert 22.8.2011 i pent vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2011). Begrunnelsen er blant annet at området har mye naturlig, gammel skog med stor variasjon og mange landskapsrom. Flere tjern forsterker romopplevelsen sammen med mange myrer og skrinne koller med særpregede kronglefuruer.

Området er administrativt vernet av skogeier Løvenskiold Vækerø.

Friluftsverdier

Området ligger høyt og fritt og omgitt av slake lier på alle sider. Skogen er stedvis svært gammel med bestand opptil 240 år og særegent for Marka er det store innslaget med furu. Både granskogen og furuskogen er relativt åpen med mange, større myrer og flere tjern og myrputter. De største tjernene er Blekkjern og Store og Lille Hyttetjern. Det er også to småtjern i nordgrensa av reservatet i SØ.

Det går flere merka stier gjennom området. Det går en sti/skiløype fra Varingskollen forbi Davidalsputten og krysser søndre del av området. I vest går det en spormaskinkjørt løype fra langevann mot Homletjern. Nord for Hytteåsen går en merka skiløype som er scooterkjørt. Det går også en blåmerka, sti som passerer like vest for reservatet i sør, går via Store Hyttetjern og videre nordover. Det er få tydelige tråkk i terrenget bortsett fra de merka stiene.

Området er tilgjengelig med bommet bilveg fra Hakadal til Ørfiske. Der stien/skiløypa fra Varingskollen krysser skogsvegen, er det ca. 1 km til grensa for verneforslaget. Det går også en skogsbilveg fra Ørfiske som ender like øst for verneforslaget. Området er godt tilgjengelig vinterstid fra toppen av Varingskollen der det bare er 2 km inn til verneforslaget.

Det ligger ei hytte innenfor verneforslaget i nordenden av Store Hyttetjern.

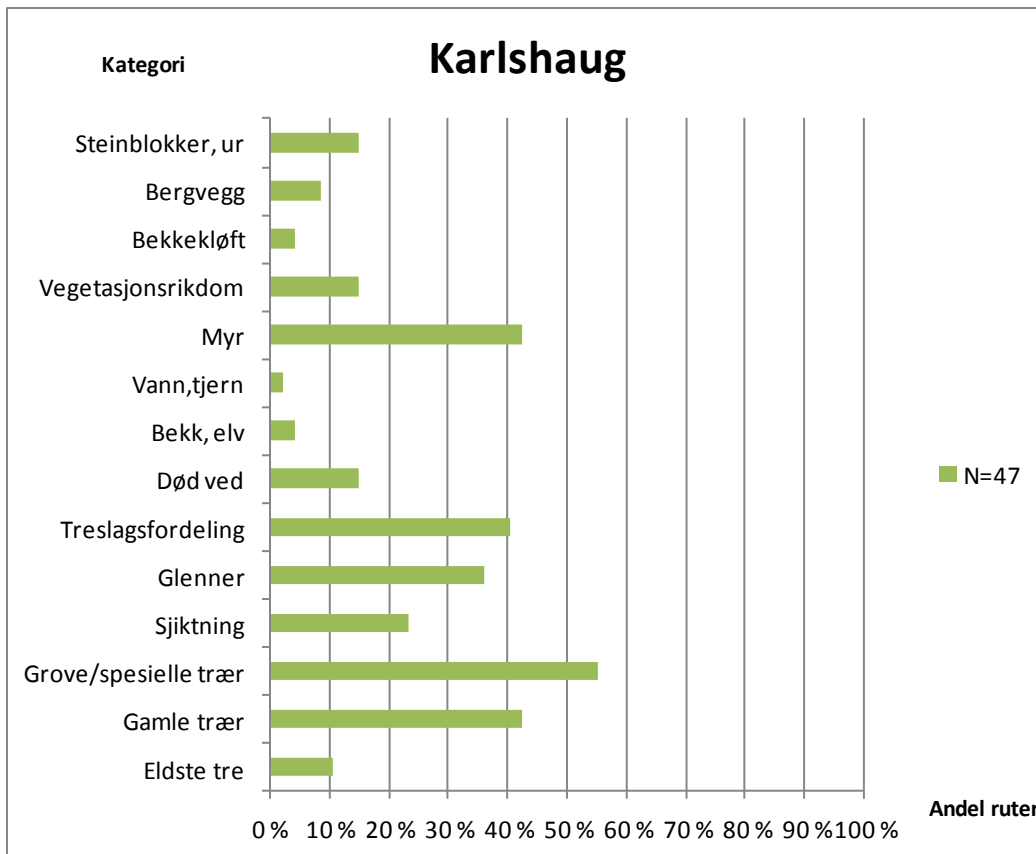
Verdisetting etter rutenettmetoden

47 ruter er undersøkt. Området scorer middels høyt på skogelementer (2,23), lavt på landskapselementer (0,91) og middels til lavt på opplevelseselementer (8). Nær halvparten av rutene har score på gamle trær og over 60 % på grove og spesielle trær. Bare 15 % av rutene har score på død ved, mens 45 % scorer på treslagsblanding. Det er mye glenner og noe sjiktning. Rutenettmetoden indikerer at det er mange gamle og spesielle trær og en stor andel av rutene har større innslag av både furu og gran med et skogbilde dominert av mange glenner og åpen skog. Det er lite død ved. Vel 10 % av rutene slår ut på eldste tre, hvilket indikerer at skogen enkelte steder er svært gammel.

Når det gjelder landskapselementer er det hele 50 % av rutene som slår ut på myr. Det er lite bekker og selv om området fortøner seg å ha mange vann, slår det lite ut på rutenettmetoden. Det er få rike vegetasjonstyper og svært liten bergvegger og steinblokker/ur. Bortsett fra den høye andelen myr, scorer således området svært lavt på landskapselementer.

Opplevelsesverdien målt i rutenettmetoden gir god score (10 poeng). Området inneholder alle 3 topografiske hovedformer, en middels stor andel av arealet har registrerte livsmiljøer for biologisk mangfold og det har mer enn 5 vegetasjonstyper. Det er god score på stier og landemerker, ingen score på kulturminner.

Området vurderes som middels tilgjengelig for allmennheten. Det ligger likevel nokså nær store befolkningsentra i Nittedal (5 km), det ligger 2 km fra toppen av skiheisen på Varingskollen og det er tilgjengelig med sykkel. Flere skiløyper gir også tilgang til området og området ligger høyt slik at det er nokså snøikkert. Området har mange idylliske tjern og åpne partier med god utsyn i flere himmelretninger. De store myrene supplert med idylliske småtjern, øker opplevelsen av et åpent landskap. Det store furuinnslaget er utypisk for Marka og det gjør skogen stedvis svært åpen. Området er tilgjengelig både med merka skiløyper og stier og det er lettgått både sommer og vinter. Potensialet for naturopplevelse vurderes som svært godt.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 47.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Den SØ-del av området er tidligere vurdert for vern (Korsmo og Svalastog 1993). Det ble i denne undersøkelsen konkludert med at området var fattig i forhold til naturgrunnlag og for lite i areal til å representere et barskogs-økosystem. Området ble gitt 2 stjerner som et meget verneverdig supplementsområde.

Fjeldstad et al. 2002 har kartlagt biologisk mangfold i Nittedal. Innenfor verneforslaget er det registrert 6 ulike naturtypelokaliteter som helt eller delvis inngår i verneforslaget. 3 av disse omfatter myr. Svært få rødlistede arter ble observert i kartleggingen.

Forslaget grenser til Karlshaugen naturreservat. Det utgjør 152 daa og verneformålet er skog. Den nordlige delen av reservatet inkluderer et myrområde med to mindre vann som er angitt som naturtyper som inngår i området. Skogsområdet ble allerede i 1922 gitt av godseier Harald Løvenskiold til Østlandske naturvernforening. Området ligger SØ for dette verneforslaget.

Det er ikke registrert MIS-områder.

Beliggenhet

Området ligger på et åsparti vest i Nittedal kommune og 1 km NV for Ørfiske. Avstanden østover til toppen av Varingskollen er 2 km og SØ-over til Nittedal sentrum 5 km. Verneforslaget grenser til Oslo kommune.

Naturgrunnlag

Topografi

Storparten av området ligger på et høyereliggende parti som går opp i 517 m (Eriksnatten). Det består av et småkupert høydeparti med flere små tjern, myrer og skogpartier i mellom. Ytterkanten av høydepartiet består av slake dalsider på alle sider. Området er svakt sørvendt. Den østre delen er noe brattere ned mot Daviddalsputten, mens det i SV og V vender vestover med noen brattere dalsider. Det går en mindre bekkedal N-S vest for Karlshaug.

Geologi

Det meste av området består av nordmarkitt. I vest finnes et mindre område med alkaliefeltspat (ekeritt) (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Mellomboreal vegetasjonssone. O1 – svakt oseanisk seksjon (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Området er dominert av blåbærgranskog. De høyest beliggende arealene samt myrholmene har hovedsakelig grunnlendt mark med røsslyng-skinstrytefurskog. Mange av furuene er store, kronglete og flere er beitetrær for storfugl. Det er også innslag av storkokst furuer i blåbærgranskogen mange steder. Dalsøkk og dalsider som omgir myrområdene domineres av granskog, hovedsakelig blåbærgranskog, men i enkelte mindre områder finnes rikere granskogstyper som småbregnegranskog og lågurtgranskog. I myrområdene er det innslag av furumyrskog og gransumpskog, men de fleste myrene er åpne.

Typisk for området er det store innslaget av myr. Flere av disse er kartlagt som egne naturtyper. Myrene er av løsbunn- mykmattekarakter og langs kantene er det også en veksling mellom minerogene partier (Korsmo og Svalastog 1993). Det finnes også områder med intakte flatmyrer. Mellom myrene finnes myrholmer med tynt jorddekke og skrinn furskog.

Av treslag er gran helt dominerende i liene og i områder med dypere jord. Det er mye furu i store deler av undersøkelsesområdet og furu inngår også i mange granbestand. Lauvtreinnslaget er sparsomt. Det er noe yngre bjørk i vestlige del av området. Det er svært lite av store lauvtrær og edle lauvtrær finnes i svært begrenset grad.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Karplantefloraen er triviell. Det er tidligere utarbeidet artslister for de registrerte naturtypene, men det er ikke registrert rødlistede karplanter. Rome finnes på myrområdene nord for Karlshaugen naturreservat.

I furuskogen er røsslyng, blokkebær og blåbær typiske arter.

Skogstruktur, påvirkning

Boniteten i området er generelt lav til middels og det er også større arealer som benevnes skoglig impediment i de midtre deler. Gjenværende gammelskog er overveiende svært gammel. I SV er granskogen fra 110-210 år, noe yngre i NV. I midtre deler er det furubestand fra 120-160 år og granbestand opptil 240 år. Helt i øst er det storvokst granskog med dimensjoner opptil 60 cm i lia ved Davidalsputten med granbestand over 110 år. Her er det noe læger og noe stående død ved, men rester etter stubber og manglende observasjoner av indikatorarter på død ved, tyder på lav kontinuitet.

I området mellom Davidalsputten og Store Hyttetjern er det gammel barblandingskog med storvokste furuer, en del gadd av furu og stedvis mindre områder med læger av gran lite til middels nedbrutt. Flere læger hadde indikatorarten granrustkjuke.

For området som helhet, er det lite læger av gran bortsett fra innenfor de registrerte naturtypene i SV og i de midtre deler. Det som finnes er av relativt små dimensjoner bortsett fra i SV der boniteten er høyere. Det er lite stubber å se, selv om nok deler av områder har vært plukkhogd tidligere. Læger av lauvtrær er det lite av. Det er også lite av større lauvtreddimensjoner. Den bjørka som finnes er småvokst. Enkelte partier har innslag av osp, Det er særdeles lite hengelav. Skogen er i hovedsak relativt åpen, men lite sjiktning. Furuskogen er svært åpen med mye glenner og bergrabber.

Av stående død ved er det mye furugadd i den gamle barblandingsskogen. Det er rester etter stubber overalt bortsett fra i de eldste bestandene. Disse bestandene er fra 160-240 år der granene har svært oppsprukket bark og der indikatorarten duftskinn ble funnet på flere læger. I enkelte dalsøkk mellom myrområdene er det også gammel naturskog av gran. Noen av disse områdene har mye død ved og god kontinuitet i tresjiktet. Flere indikatorarter ble funnet på disse lokalitetene.

Det er ingen skogsveger innenfor verneforslaget. De siste årene er det foretatt noe hogst i NV-del både som gjennomhogst og mindre flatehogster. Bortsett fra i SØ der området grenser til gammel skog i naturreservatet, ligger verneforslaget omsluttet av tidligere hogstflater og yngre skog. Grensene for forslaget foreslås endret noe i forhold til disse. De sentrale delene er lite påvirket av hogst. Det er en hytte innenfor foreslått område ved store Hyttetjern. Det er flere skiløyper og blåmerka stier som går gjennom området. Noen av myrene i SØ og i midtre deler av området er tidligere grøftet.

Endring i naturtyper

Det er kartlagt 6 ulike kjerneområder innenfor området. I tillegg foreslås to nye områder som gammel barskog, utforming granskog ut fra registreringer gjort under befaringen i 2011.

Artsmangfold

Det er registrert hovedsakelig ordinære arter i området. Korsmo og Svalastog (1993) har tidligere detaljert omtale av moseflora og myrvegetasjon i området og beskrevet naturgrunnet som usedvanlig karrig. I forhold til forekomster av hengelav, beskrev de området som særdeles fattig, noe som også gjelder i 2011. Det ble knapt funnet hengelav her i 2011.

Av påviste indikatorarter på død ved ble nær truet duftskinn registrert innenfor naturtypen Hyttberget vest. Under befaringen i 2011 ble det i tillegg registrert flere lokaliteter med indikatorartene duftskinn og granrustkjuke i områder med eldre granbestand. Bortsett fra furugadder og mindre partier av områder med læger av gran, er det lite stående og liggende død ved i området.

Større deler av området er gunstige leveområder for storfugl. Typisk for området er et betydelig innslag av store og majestetiske furuer. Mange av disse er beitet av storfugl.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Fjeldstad et al. (2002), supplert av Sweco (2011).

1. Hyttberget Vest

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 45 daa

UTM: Ø 0264997 N 6609149

Hoh: 450-500 m.

Lokaliteten er beskrevet av Fjeldstad et al. (2002), supplert av Sweco (2011). Den ligger like nord for det lille tjernet Gryta, like nord for Holmetjern. Nord- og vestvendt gammel granskog med sumpskogpreg på det laveste partiet og lågurt- og småbregnegranskog i området rundt. Områder med steinur og innslag av bjørk, spisslønn og rogn i øst. Det er mye død ved av gran, oftest i tidligere nedbrytningsstadier, men også middels nedbrutt. Graner med brysthøydiameter opptil 50 cm finnes. Det ble gjort funn av indikatorartene duftskinn og granrustkjuke. Gammel granskog med flere indikatorarter og med innslag av noe sumpskog, gir området verdien B, viktig.

2. Karlshaugen naturreservat N

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet. Utforming mellom nedbørsmyr og jordvannsmyr.

BM verdi: C

Areal: 15 daa

UTM: Ø 0266023 N 6668446

Hoh: 460 m.

Lokaliteten er kartlagt av Fjeldstad et al. (2002). Den omfatter ei myr rundt et lite tjern i nordkanten av naturreservatet. Fattig mykmattevegetasjon dominerer med arter som flaskestarr og sivblom. Verdisetting lokal verdi.

3. Karlshaugen naturreservat NØ

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet. Utforming mellom nedbørsmyr og jordvannsmyr.

BM verdi: C

Areal: 20 daa.

UTM: Ø 0266203 N 6668366

Hoh: 460 m.

Lokaliteten er kartlagt av Fjeldstad et al. (2002). Den utgjøres av området omkring tjernputten i NØ hjørne av Karlshaugen naturreservat. Den omfatter en noe strengformet fattigmyr i nord der arten rome bl.a. inngår. I sør er det ekstremfattige fastmatter. Området utgjør en middels stor og intakt lavlandsmyr og den er gitt lokal verdi.

4. Holmetjern N

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM verdi: C

Areal: 39 daa

UTM: Ø 0265029 N 6668906

Hoh: 415-440 m.

Lokaliteten er kartlagt av Fjeldstad et al. (2002). Nordgrensen av naturtypen går innenfor verneforslaget.

Området omfatter en bekkedal som munner ut i Holmetjernet i sør og det lille tjernet Gryta i nord.

Gryta er omgitt av fattigmyr og den nordre delen av registrert naturtype inngår i verneforslaget.

Lokaliteten utgjøres av gammel granskog med få indikatorer på kontinuitet og er gitt lokal verdi.

5. Blekketjern V

Naturtype: Rikmyr, utforming intermediær og rikmyr i lavlandet.

BM verdi: C

Areal: 2 daa

UTM: Ø 02654689 N 6668824

Hoh: 470 m.

Lokaliteten er kartlagt av Fjelstad et al. (2002). Den omfatter en fattig kilde og rikere myrkant i et blåbærskogsområde i enden av N-S-vendt dalføre. Innslag kun av trivielle arter. Skrubbær finnes her. Lokaliteten er liten, med begrenset artsinventar og gis lokal verdi.

6. Hytteberget

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet, utforming flatmyr

BM verdi: B

Areal: 52 daa

UTM: Ø 0265259 N 6669203

Hoh: 500 m.

Lokaliteten er kartlagt av Fjelstad et al. (2002) og supplert av Sweco (2011). Myra strekker seg med en høgdeforskjell på ca. 15 m, over vannskillet, men er mest sørdrenerende, i et område med svært fattig eldre granskog og gammelskog.

Ekstremfattig minerotrof fastmattevegetasjon dominerer. Især mot sør er myra noe strengpreget, og her kan blåtopp inngå i fastmattene, som ellers er dominert av bjønnskjegg. Fattig fastmattevegetasjon langs kanten demmer opp for en putt som ligger øverst i den svakt sørhellende delen av myra.

Myra huser få spesielle arter, men er viktig i landskapssammenheng. Det ble registrert rome på nordre del av myra i 2011. Stor intakt flatemyr vurderes som viktig.

7. Bekkedal Karlshaug N

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM verdi: C

Areal: 22 daa

UTM: Ø 0265501 N 6669241

Hoh: 470 m.

Lokaliteten er kartlagt av Sweco (2011) og ligger NV for Blekketjern. Området omfatter en liten bekkedal/bekkekløft med stedvis bratte dalsider og med et bekkesig i bunnen. Vegetasjonstypen er blåbærgranskog og hovedtreslaget er gran med innslag av furu i øvre del av dalsidene. Skogen er gammel og lite påvirket uten spor etter stubber. Bestandsalder godt og vel 150 år. Det forekommer en del læger av gran som er lite eller middels nedbrutt. Det er gjort funn av indikatorartene duftskinn (NT) og granrustkjuke.

Verdien settes til C, lokalt viktig.

8. Karlshaugen N

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM verdi: C

Areal: 17 daa

UTM: Ø 0265679 N 6669343

Hoh: 480 m.

Lokaliteten er kartlagt av Sweco (2011). Den utgjøres av svært gammel naturskog av gran i nordkant av stor myr nord for Karlshaug. Den er omgitt av myr i sør, vest og nord, eldre skog i øst.

Dominerende vegetasjonstype er blåbærgranskog. Grantrærne er målt opp til 240 år. Skogen er åpen med en god del læger av gran i alle nedbrytningsstadier. Indikatorarten duftskinn (NT) ble funnet på to læger.

Verdien er satt til C, lokalt viktig.

Artsfunn av rødlistede arter eller signalarter/indikatorarter fra Karlshaug. Område 1. Hyttberget V, 2. Karlshaugen naturreservat N, 3. Karlshaugen naturreservat NØ, 4. Holmetjern N, 5. Blekkjern V, 6. Myr, 7. Bekkedal Karlshaug N, og 8. Karlshaug N.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	3	Fjelstad et al. 2002 Sweco 2011	1,7,8
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Få	Sweco 2011	1,2
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC	Flere	Sweco 2011	1,7 samt flere utenom

Avgrensning og arrondering

Avgrensningen av området er endret lite i forhold til forslaget. I vest er det angitt som et alternativ at noen hogstflater og yngre skog tas ut. Det er også gjort noen mindre endringer i øst.

Det er få naturlige topografiske grenser i området, men forslaget til grense følger overveiende grensa mellom eldre og yngre skog slik fylkesmannen har foreslått. Toppområdene, de større myrområdene samt den øvre del av dalsidene er inkludert.

Vurdering og verdisseting

Tabell: Kriterier og verdisseting for kjerneområder og totalt for Karlshaug. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisseting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg. typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	**	**	*	**	*	*	*	*	*	0	*	**(**)
1.Hyttberget V	***	*	**	**	**	**	0	**	**	*	0	**	**
2.Karlshaugen NR NØ	**	*	*	*	*	*	0	0	0	*	0	0	*
3.Karlshaugen NR N	**	*	*	*	*	*	0	0	0	*	0	0	*
4.Holmetjern N	**	*	*	*	*	*	0	*	*	*	0	*	*
5.Blekkjern V	**	*	*	*	*	*	*	0	0	0	0	0	*
6.Hyttberget	**	*	*	*	**	*	0	0	0	0	0	0	*
7.Bekkedal Karlshaugen N	**	*	*	*	*	**	0	**	**	0	0	*	*
8.Karlshaug N	**	*	*	*	**	**	0	**	**	0	0	*	*

Samlet verdi for området er satt til lokalt verdifullt (regionalt verdifullt). Det scorer lavt på arts mangfold og død ved bortsett fra i de mindre kjerneområdene. Potensialet for en økt mengde død ved på sikt er gode. Det er mye gammel skog, men få rødlistede arter. Rike vegetasjonstyper mangler i stor grad. Området oppfyller i liten grad manglene i skogvernet (Framstad et al. 2003) verken i forhold til rike vegetasjonstyper, til arts mangfold eller til størrelse. Det som skiller området fra de fleste andre områder i Marka er det store furuinnslaget.

Referanser

Fjeldstad, H., Gaarder, G. og Homble, K. 2002. Biologisk mangfold i Nittedal kommune. Miljøfaglig Utredning. Rapport 2002:9. 1-43.

Korsmo, H og Svalastog, D. 1993. Inventering av verneverdig barskog i Akershus og Oslo. NINA oppdragsmelding 227: 1-128.

Framstad et al. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. NINA Oppdragsmelding 769. 9s.

NOA 2011. Verneplan 2 for Oslomarka. Utredning

Nettadresser

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Bilder fra området

Bilde fra store Hyttetjern sett sørover. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Naturtype intakt lavlandsmyr, utforming flatmyr på Hytteåsen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel furuskog nord for Hytteåsen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel granbestand (G 240) nord for Karlshaug med indikatorarter. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Duftskinn (NT) i registrert naturtype i bekkedal øst for Hyttåsen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Blåmerka sti ved myrområdene nord for Karlshaugen naturreservat. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Blåmerka sti ved grensa til verneområdet i øst ved Davidalsputten. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Karlshaug

Areal

1873daa

Naturverdi *

6670000,000000

265000,000000

266000,000000

267000,000000

6670000,000000

6669000,000000

6669000,000000

265000,000000

266000,000000

267000,000000

Tegnforklaring

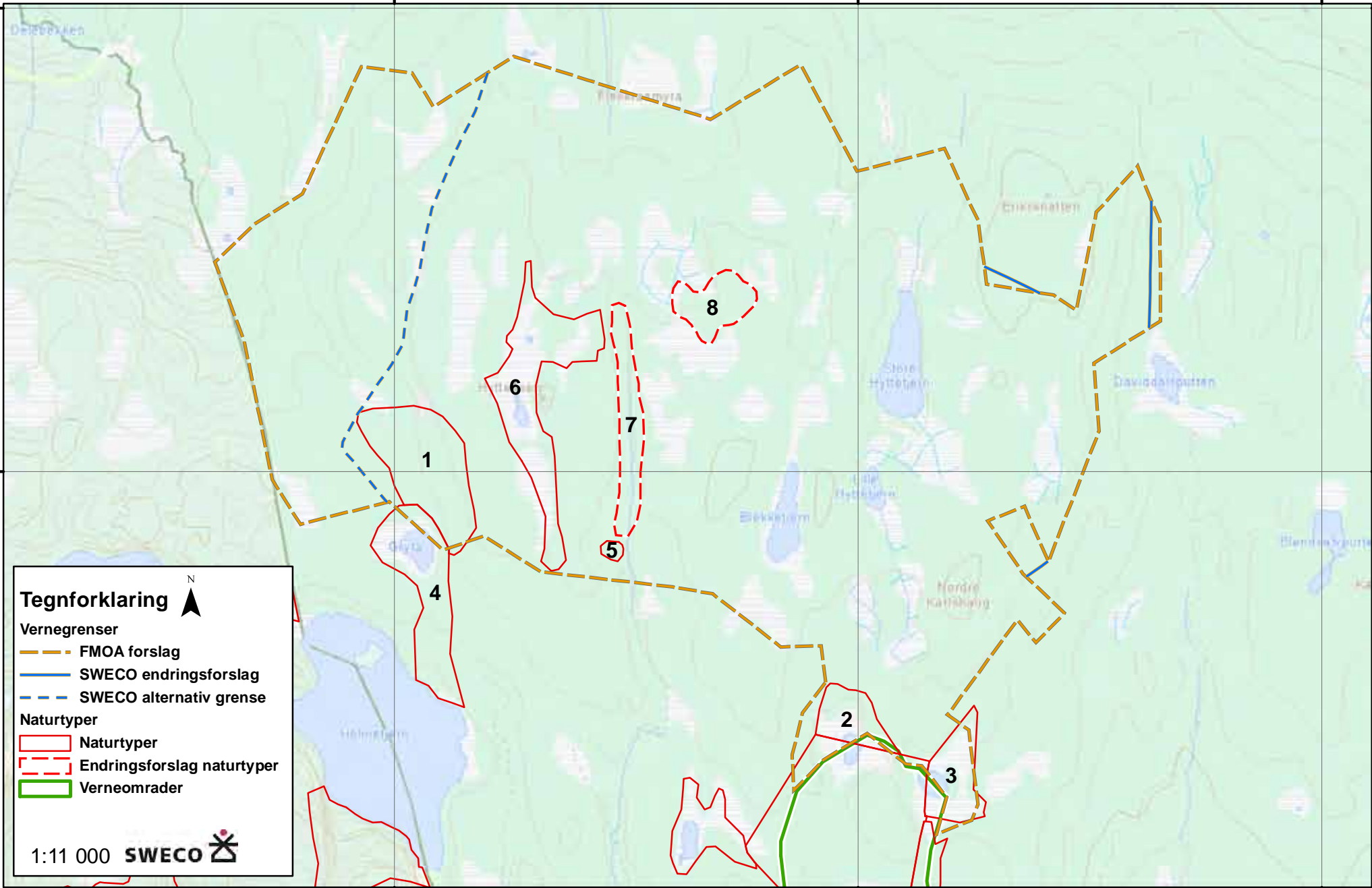
Vernegrensar

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneomrader

1:11 000 **SWECO**

Områdets navn
Glitre
Referansedata

Fylke: Akershus

Kommune: Nittedal

Registrant: Frode Løset

Dato feltreg: 11.10.2011

Kartblad: 1915-3

UTM-sentralpunkt: Ø 0271343 N 6671934

Vegetasjonssone: Mellomboreal

sone/Sørboreal

Areal: 373 daa

Høyde over havet: 220-395 moh.

Naturverdi: Regionalt verdifullt **

Friluftsverdi: Skog 2,71, landskap 1,91 og

opplevelse 9

Sammendrag

Forslaget omfatter en del av dalsiden øst for Hakadal kirke i Nittedal kommune. Området grenser i sør til Glitrelinikken og området går opp i 395 moh. ved Oppegårdskollen i øst. Det foreslåtte området omfatter en dal (Djupdalen) med tilhørende vestvendt dalside.

Området ligger i ytterkant av Romerikskomplekset med mye granitt. Det ligger i et område med innslag av kambrosiluriske bergarter med skifter og kalkstein.

Granskoger med lågurtpreg og høgstaudepreg dominerer i Djupdalen og i de rikeste skogpartiene ellers. I enkelte partier langs bekken i Djupdalen er det gråor/heggeskog. Blåbærgranskog dominerer i de østlige deler av området sammen med mindre partier av kalklågurtskog i den vestvendte dalsida NØ for Glitre. Riksumpskog er påvist som en egen naturtype i nordre del. Bærlyngskog dominert av furu finnes på de mer grunnlendte partiene i SØ og Ø. Det er også noe hasselkratt i øst samt rasmark. Det er stor variasjon av vegetasjonstyper innenfor et begrenset areal. I deler av området i SØ er vegetasjonen tydelig påvirket av kalkrik grunn med flere typiske arter knyttet til baserik jord og med et feltsjikt med lite lyngarter. Gran er dominerende treslag. Typisk for området er likevel en betydelig andel av furu, bjørk og osp i tresjiktet. Andre påviste treslag er: Hassel, ask, alm, gråor, svartor, selje, rogn, hegg, einer og leddved. I tillegg finnes flere forekomster av barlind (VU) i den vestvendte lia NØ for Glitre.

Hoveddelen av området består av eldre granskog med alder 100 til 120 år på middels eller høy bonitet. Det finnes mange store grantrær med brysthøydiameter over 50 cm, enkelte opptil 80 cm. Det finnes også furuer opptil 40 cm og enkelte områder med store osper. Det er særlig innslag av storvokste furer i SØ der det er flere bestand som er mer enn 100 år. Den gamle granskogen i Djupdalen er hovedsakelig åpen og lite sjiktet, mens barblandingsskogen i øst er mer sjiktet med furu, bjørk og gran samt innslag av edlere treslag. Det er generelt lite død ved i området. Læger av gran er stort sett lite til middels nedbrutt. Det finnes også noe stående død ved. Områder med yngre skog finnes på mindre parseller i nordre del og i midtre del. Hovedinntrykket er likevel at det foreslåtte området består av eldre og gammel skog. Det er funnet få rødlistede arter tilknyttet død ved.

Fem kjerneområder er utskilt fra Glitre-området. Gammel beitemark, rik sumpskog, kalkskog og to lokaliteter med gammel barskog.

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt (**). Selv om det er lite i areal, er det nokså rikt på kalkkrevende arter, det har flere hensynskrevende vegetasjonstyper og noen rødlistede arter. I forhold til mangler ved barskogsvernet oppfyller området mangler knyttet til rikere skogtyper som kalkskog, lågurtskog, høgstaudegranskog og riksumpskog i mellomboreal sone. Området er lite i areal og det oppfyller ikke målene knyttet til større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk eller områder med store og viktige forekomster av rødlistearter. Området vurderes likevel som rikt vegetasjonsmessig og det er trolig få tilsvarende områder igjen med en slik variasjon i vegetasjonstyper i regionen.

Feltarbeidet

Feltarbeidet ble gjennomført 11.10.2011 i pent vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Tidspunktet var noe seint for å få et fullstendig bilde av karplantefloraen.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (2011). Begrunnelsen er blant annet at lokaliteten er et lett tilgjengelig og spennende eventyrskogområde med grov granskog og bekkejuv.

Friluftsverdier

Området ligger nord for kulturlandskapet ved Hakadal kirke og like inntil Glitreklubben. Det er en offentlig friluftsparkering ved innkjøringen til Glitre, like nord for undersøkelsesområdet. Herfra går det en merka sti og skiløype på vestsida av Djupdalen mot Store Øyungen. Innenfor verneforslaget går flere mye brukte stier gjennom østre deler av området i retning Oppegårdskollen. Denne delen består av en slak, vestvendt dalside med fint turterreng. Den østre delen synes å være mye brukt og området må karakteriseres som et viktig nærområde. Området brukes også til orientering da det hang turorienteringsposter ute under befaringen. I selve Djupdalen går det ingen tydelige stier, men det er rester etter en gammel hestevei langs bekken i dalbunnen. Det går en skogsbilvei øst for verneforslaget. Denne går fra Kirkeby i hoveddalføret, videre nordover lia øst for Oppegårdskollen og nordover i Romeriksåsene.

Området ligger nært større befolkningsområder i Nittedal og er lett tilgjengelig for allmennheten på vei helt fram til verneforslaget. Lokaliteten ligger kloss inntil Glitreklubben. Det ligger i tillegg en barnehage inntil verneforslaget.

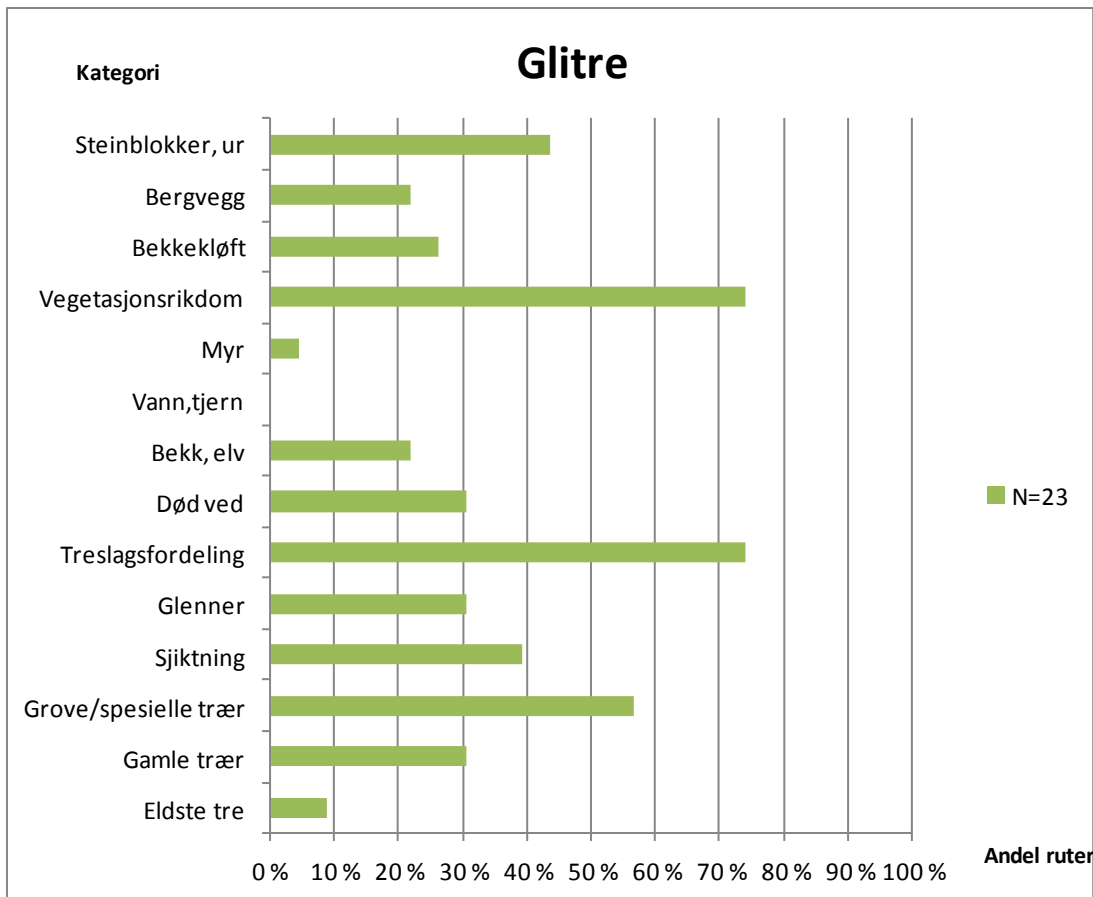
Potensialet for naturopplevelsen knyttet til skogverdiene og den gamle skogen vurderes som god all den tid området har svært god tilgjengelighet og tydelig er i utstrakt bruk. Furuskogen langs de mye benyttede stiene i øst er åpen og lettgått. Det er ingen utsiktspunkter innenfor undersøkelsesområdet, men det går stier i østkanten av området opp til Oppegårdskollen 437 moh.

Verdisetting etter rutenettmetoden

23 ruter er undersøkt. Området scorer nokså høyt på skogelementer (2,71), middels på landskapselementer (1,91) og middels høyt på opplevelseselementer (9). Ca 30 % av rutene har score på gamle trær og 57 % på grove og spesielle trær. 30 % har score på død ved. Hele 74 % av rutene har score på treslagsfordeling, noe som skyldes at furu og gran inngår i stor del av skog i tillegg til at større lauvtrær er nokså vanlig. Metoden indikerer at området er svært variert i forhold til treslagsblanding, men at det er begrenset med død ved. 40 % av rutene har sjikta bestand, 30 % har glenner. Dette indikerer en stedvis åpen skog.

Når det gjelder landskapselementer er det lav score på våte elementer; myr, vann og bekk, mens vegetasjonselementet scorer hele 74 %. Dette utgjøres av lågurtgranskog, høgstaudegranskog, riksumpskog og kalkskog, noe som indikerer et rikt naturgrunnlag. Det er også nokså høy score på bekkekløfter, bergvegger og særlig steinblokker og ur. Utslaget på bekkekløfter skyldes at det, i tillegg til at deler av Djupdalen gir score på dette elementet, er en del mindre daldrag som gir utslag her.

Opplevelsesverdien målt i rutenettmetoden gir god score tatt i betraktning at området er svært lite. Det er topografisk variert og betydelige deler av området inneholder registrerte, viktige naturtyper. Det scorer også høyt på antall vegetasjonstyper. Området er lite og scorer derfor lavt på stier og utsiktspunkter og det gir ikke score på kulturminner. En viktig kvalitet som ikke kommer fram gjennom metodikken, er områdets svært gode tilgjengelighet for store befolkningsgrupper.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 23.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Det er registrert mange ulike treslag og flere kalkkrevende urter av Naturhistorisk museum i 1960 og 1967 (www.artsdatabanken.no). Området er tidligere undersøkt i 2000 i forbindelse med naturtypekartleggingen i Nittedal (Fjeldstad et. al 2002) der det ble kartlagt 4 ulike områder med naturtyper innenfor undersøkelsesområdet. Det er registrert nøkkelbiotoper i området og data fra dette er brukt inn i naturtypekartleggingen.

Beliggenhet

Forslaget omfatter en del av dalsiden øst for Hakadal kirke i Nittedal kommune. Området grenser i sør til Glitrelinikken og området går opp i 395 moh. ved Oppegårdskollen i øst.

Naturgrunnlag

Topografi

Det foreslåtte området omfatter en dal (Djupdalen) med tilhørende vestvendt dalside.

Djupdalen er det dominerende landskapselementet i området der bekken renner gjennom øvre del av verneforslaget, videre sydover forbi Glitrelinikken. Langs bekkens sørside er det partier med rasmark. Den nedre delen omfatter den vestvendte dalsida av Oppegårdskollen. Djupdalen med dalsider utgjør den nordlige halvdel av området. I dalsidene, er det mye steinurer og blokkfelt i øst. Det er svært lite myr i området og ingen tjern. I dalsidene syd for Djupdalen er det enkelte smådaler med bergvegger og noe blokkmark. Det er lite steinblokker.

Geologi

Området ligger i ytterkant av Romerikskomplekset med mye granitt. Det ligger i et område med innslag av kambrosiluriske bergarter med skifter og kalkstein (www.ngu.no). Jordsmonnet er hovedsakelig grunnlendt bortsett fra deler av Djupdalen.

Vegetasjonssone

Området ligger i grensen mellom sørboreal og mellomboreal sone (Moen 1998). Seksjon: Overgangen mellom svakt oseanisk seksjon (Mb-O1) og Sb-OC overgangseksjon.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Granskoger med lågurtpreg og høgstaudepreg dominerer i Djupdalen og i de rikeste skogpartiene ellers. I enkelte partier langs bekken i Djupdalen er det gråor/heggeskog. Blåbærgranskog dominerer i de østlige deler av området sammen med mindre partier av kalklægurtskog i den vestvendte dalsida NØ for Glitre. Riksumpskog er påvist som en egen naturtype i nordre del. For øvrig er det svært lite myr i området. Bærlýngskog dominert av furu finnes på de mer grunnlendte partiene i SØ og Ø.

Det er også noe hasselkratt i øst samt rasmark. Det er stor variasjon av vegetasjonstyper innenfor et begrenset areal. I deler av området i SØ er vegetasjonen tydelig påvirket av kalkrik grunn med flere typiske arter knyttet til kalk og med et feltsjikt med lite lyngarter.

Gran er dominerende treslag. Typisk for området er likevel en betydelig andel av furu, bjørk og osp i tresjiktet. I høgstaudegranskogen og lågurtgranskogen forekommer til dels store dimensjoner av gran både like inntil Glitrelinikken i sør og i Djupdalen. Innslaget av furu er betydelig i dalsida i SØ, mens furu stort sett mangler i resten av undersøkelsesområdet. Store osper finnes spredt i området og i et tettest bestand NØ i området. Noen større seljer og spisslønn forekommer i rasmark i dalbunnen. Andre påviste treslag er: Hassel, ask, alm, gråor, svartor, selje, rogn, hegg, einer og leddved. I tillegg finnes flere forekomster av barlind (VU) i den vestvendte lia NØ for Glitre.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

I nord finnes et område med naturbeitemark med typiske arter som marinøkkel, storblåfjær og prikkperikum (Fjeldstad et. al 2002).

SØ del av området framstår som rik lågurtskog på noe baseholdig grunn. Blant registrerte arter er tysbast, breiflangre, blåveis, jordbær, tepperot, trollbær, knollerteknapp, fagerklokke, nikkevintergrønn og blodstorkenebb.

I den kartlagte riksumpskogen NV for Djupdalen er det gran, svartor, bjørk ask (NT) og gråor. Av karplanter er det bl.a. registrert vendelrot, soleihov, sumphaukeskjegg, kvitbladtistel, bekkekarse og gulstarr (Fjeldstad et al. 2002).

Skogstruktur, påvirkning

Hoveddelen av området består av eldre granskog med alder 100 til 120 år på middels eller høy bonitet. Det finnes mange store grantrær med brysthøydiameter over 50 cm, enkelte opptil 80 cm. Det finnes også furuer opptil 40 cm og enkelte områder med store osper. Det er særlig innslag av storvokste furer i SØ der det er flere bestand som er mer enn 100 år.

Den gamle granskogen i Djupdalen er hovedsakelig åpen og lite sjiktet, mens barblandingskogen i øst er mer sjiktet med furu, bjørk og gran samt innslag av edlere treslag. Det er generelt lite død ved i området, bortsett fra i nordre delen av Djupdalen, i NØ ved registrert naturtype og i enkelte partier i den vestvendte dalsida midt i området. Læger av gran er stort sett lite til middels nedbrutt. Det finnes også noe stående død ved i NØ del der en smal tarm med gammel granskog er omgitt av ungskog der en del av de eldre trærne er blåst ned.

Områder med yngre skog finnes på mindre parseller i nordre del og i midtre del. Hovedinntrykket er likevel at det foreslåtte området består av eldre og gammel skog. Området grenser mot yngre skog i V, N og Ø og mot gammel, storvokst granskog i S ved Glitreklubben. Denne storvokste granskogen går over i mer blandingsskog med storvokste furuer i østre del av verneforslaget. Det ble ikke registrert tekniske inngrep. NØ i området er det satt opp et jakttårn. En eldre hestevei følger bekken gjennom deler av Djupdalen. Det finnes også en hestevei øst i området. Det er ingen nye traktorveier som krysser området.

Endring i naturtyper

Det er tidligere registrert 4 naturtyper i området. Disse beholdes. Området NØ for Glitreklubben har typiske indikatorarter på kalkrik skog og det er avmerket en ny naturtype med kalkrik granskog i dette området.

Artsmangfold

Det er tidligere registrert et stort antall arter i området i forbindelse med naturtypekartlegging (Fjeldstad et al 2002) og av Naturhistorisk museum. Det er få rødlistede arter, men flere kalkkrevende arter. I den vestvendte lia er det flere forekomster av barlind (VU).

Signalartene duftskinn (NT) og granrustkjuke ble registrert på et granlæger i NØ del av området. Forekomst av disse signalartene, kan tyde på at kontinuiteten i området har økt siden forrige registrering for ca. 10 år siden. Potensialet for en videre økning av arter knyttet til død ved er god. Av andre sopparter ble ospeildkjuke og stor ospeildkjuke registrert på flere av ospene i NØ.

Det er registrert naturtyper som rik sumpskog, naturbeitemark og kalkskog i tillegg til gammel barskog samt vegetasjonstyper som høgstaudegranskog, lågurtgranskog og innslag av gråor-heggeskog.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Djupdalen N

Naturtype: Gammel beitemark
 BM-verdi: B
 Areal: 10 daa
 UTM: Ø 0271229 N 6672419
 Hoh: 370-380 m.

Lokaliteten er kartlagt av Fjeldstad et al. (2002). Området utgjør et åpent område med naturbeitemark. Vegetasjonstypen er frisk tørrengvegetasjon på baseholdig grunn som dekker 10 da i nordre ende av undersøkelsesområdet. Den mest sjeldne arten påvist var marinøkkel. For øvrig ble det påvist storblåfjær, prikkperikum, sauesvingel, kattefot, tveskjeggveronika samt noen beitemarkssopper. Verdi viktig.

2. Djupdalen NV

Naturtype: Rik sumpskog
 BM-verdi: B
 Areal: 15 daa
 UTM: Ø 0271271 N 6672304
 Hoh: 360 m.

Lokaliteten er kartlagt av Fjeldstad et.al (2002). Sumpskog NV for Djupdalen. I sumpskogen inngår gran, svartor, bjørk, ask(NT) og gråor. Det er lite død ved, men noen yngre læger. Det er registrert en rekke karplanter og moser. Rik ugrøftet sumpskog settes til verdi viktig.

3. Djupdalen NØ

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM-verdi: C
 Areal: 13 daa
 UTM: Ø 0271408 N 6672360
 Hoh: 385 m.

Lokaliteten er beskrevet av Fjeldstad et.al (2002) og supplert av Sweco (2011). Vegetasjonstypen er lågurtgranskog med mye eldre osper og med noen yngre granlæger. Det er en god del læger av gran, middels til lite nedbrutt. Området er omgitt av eldre hogstflater. Det er en liten våtmark like nord for lokaliteten med sennegrass, gulstarr, elvesnelle og mannasøtgras. I 2011 ble det påvist duftskinn (NT) og signalarten granrustkjuke på lokaliteten, noe som vitner om økt kontinuitet.

4. Djupdalen S

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM-verdi: B
 Areal: 140 daa
 UTM: Ø 0271601 N 6672171
 Hoh: 270-350 m.

Lokaliteten er beskrevet av Fjeldstad et.al (2002) og supplert av Sweco (2011). Den omfatter de sentrale deler av Djupdalen. Området er bratt og bergvegger og rasmark finnes. Området grenser mot hogstflater i N og Ø. Den registrerte naturtypen har innslag av høgstaudegranskog og gråor-heggeskog i dalbunnen, lågurtgranskog og blåbærgranskog i dalsidene. Det ble registrert noe død ved av gran, hovedsakelig lite nedbrutt. Det er mye gran med til dels store dimensjoner. Gran med brysthøydiameter opptil 80 cm er registrert. Det er tidligere registrert et høyt antall både karplanter og moser i området. Av trær er det registrert gran, ask, alm, hassel, lønn, gråor, osp, selje, bjørk, rogn, hegg, einer, furu, leddved og barlind. Området gis verdien B, viktig.

5. Glitre NØ

Naturtype: Kalkskog, utforming frisk kalkfuruskog.
 BM-verdi: B
 Areal: 41 daa
 UTM: Ø 0271514 N 6671176
 Hoh: 350 m.

Området er kartlagt av Sweco 2011. Det omfatter deler av den vestvendte dalsida NØ for Glitrelinikken. Det er innslag av flere kalkkrevende arter og det er lite lyngvegetasjon. Området har blandingsskog med gran og furu som dominerende treslag, men det er også betydelige innslag av andre trær som selje, osp, bjørk, ask(NT), rogn og barlind (VU). Typiske arter i feltsjiktet er vårerteknapp, blodstorkenebb, tysbast, breiflangre, rødflangre, kantkonvall, liljekonvall og blåveis. Avgrensningen er noe usikker pga. at det var seint i feltsesongen og karplantefloraen var nokså redusert. Området framstår som middels rikt med innslag av mange kalkkrevende arter og gis verdien B, viktig.

Tabell: Artsfunn fra Glitre (1= Djupdalen N, 2= Djupdalen NV, 3= Djupdalen NØ, 4= Djupdalen S, 5= Glitre NØ)

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Barlind	<i>Taxus baccata</i>	VU	2	Sweco 2011	4,5
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Flere	Fjeldstad et.al 2002 Sweco 2011	4,5
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Flere	Fjeldstad et.al 2002 Sweco 2011	
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	2	Sweco 2011	3, samt utenom
Ospeildkjuke	<i>Phellinus tumulae</i>	LC	1	Fjeldstad et.al.2002 Sweco 2011	3
Stor ospeildkjuke	<i>Phellinus populicola</i>	LC	1	Fjeldstad et.al 2002	3
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC	1	Sweco 2011	3
Gammelgranslav	<i>Lecanactis abietina</i>	LC		Fjeldstad et.al 2002	3
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	LC		Sweco 2011	1,2
Blodstorkenebb	<i>Germanium sanguineum</i>	LC		Artskart 1967	5
Breiflangre	<i>Epipactus helleborine</i>	LC	2	Sweco 2011	5

Arrondering og avgrensning

Selv om området er arealmessig lite, har det en grei arrondering med grenser mot yngre skog og er uten tekniske inngrep som traktorveier, hytter, bilveger eller kraftledninger. Grensene i syd omfatter ikke den sydligste delen av lågurtskogen helt inntil Glitre. Grantrærne her har store dimensjoner og det er variert topografi med små kløfter og bergvegger. Dette området foreslås å inngå både pga. biologiske kvaliteter og at det gir bedre arrondering.

Vurdering og verdisseting

Tabell: Kriterier og verdisseting for kjerneområder og totalt for Glitre. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisseting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	**	***	**	**	***	**	*	***	**	**	**
1. Djupdalen N	**	*	*	**	*	*	***	0	0	*	*	*	**
2. Djupdalen NV	**	*	*	**	*	*	***	*	*	**	*	*	**
3. Djupdalen NØ	**	*	*	*	*	*	*	**	**	**	**	**	*
4. Djupdalen S	**	*	**	**	**	**	**	**	*	**	*	**	**
5. Glitre NØ	**	*	*	**	*	**	***	*	*	***	*	*	**

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt (**). Selv om det er lite i areal, er det nokså rikt på kalkkrevende arter, det har flere hensynskrevende vegetasjonstyper og noen rødlistede arter. I forhold til mangler ved barskogsvernet (Framstad et.al 2003), oppfylder området mangler knyttet til rikere skogstyper som kalkskog, lågurtskog, høgstaudegranskog og riksumpskog i mellomboreal sone. Området ligger imidlertid på grensen mellom mellomboreal og sørboreal sone. Området er lite i areal og det oppfyller ikke målene knyttet til større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk eller områder med store og viktige forekomster av rødlistearter. Området vurderes likevel som rikt

vegetasjonsmessig og det er trolig få tilsvarende heterogene områder igjen med en slik variasjon i vegetasjonstyper i regionen.

Referanser

Fjeldstad, H., Gaarder, G. og Hombler, K. 2002. Biologisk mangfold i Nittedal kommune. Miljøfaglig Utredning Rapport. 2002:9. 1-43.

Framstad et.al. 2003. Prioriterte mangler ved skogvernet. NINA oppdragsmelding

NOA 2011. Verneplan II for Eventyrskoger. Notat 34 s.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.skogoglandskap.no

www.ngu.no

www.riksantikvaren.no

Bilder fra området

Naturbeitemark nord i området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra lokalitet 3 i NØ del av Djupdalen med gammel granskog og forekomst av granrustkjuke og duftskinn. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

I den vestvendte lia nord for Glitre er det er rikt innslag av ulike lauvtreslag. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kalkrik skog øst i området med innslag av orkideen breiflangre.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

En av de mye brukte stiene SØ i området. Blandingsskog med storvokste furuer. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Glitreli er et populært nærfriluftsområde. Her med turorienteringspost like NØ for Glitrelinikken. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Området grenser mot ei større hogstflate i nordøst. Djupdalen i forkant med et lite åpent område med naturbeitemark helt i bakgrunnen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

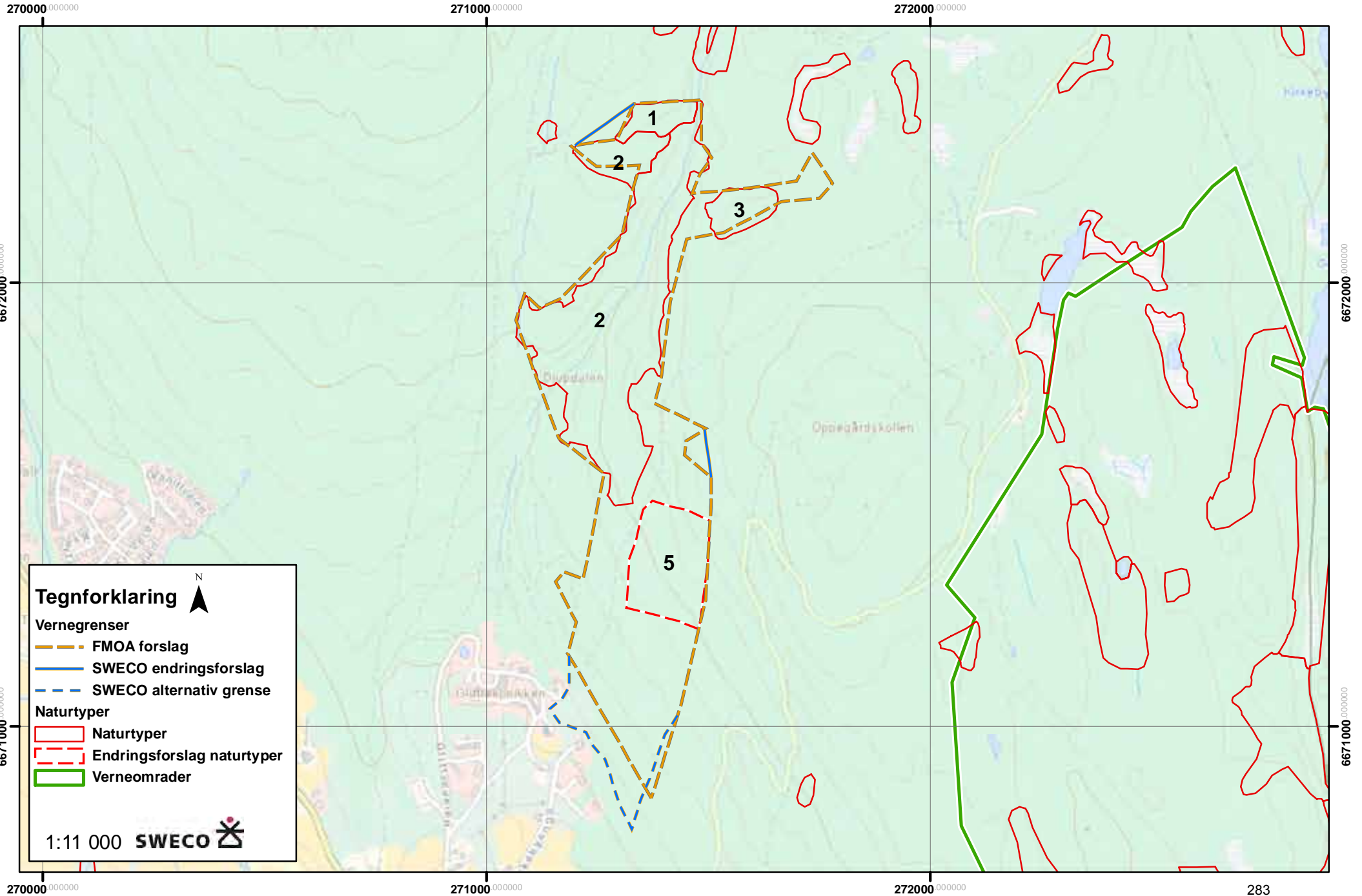
Storvokst lågurtgranskog like nord for Glitrelinikken. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Glitreli

Areal

378daa

Naturverdi **

270000

271000

272000

283

667200

667100

667200

667100

Områdets navn
Skjettenkollen
Referansedata

Fylke: Akershus
 Kommune: Lørenskog og Skedsmo
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 06.11.2011
 Kartblad: 1914-4
 UTM-sentralpunkt: Ø 0274578 N 6652952
 Vegetasjonssone: Boreonemoral sone

Areal: 266 daa.
 Høyde over havet: 240-280 m.
 Naturverdi: Lokalt verdifullt *
 Friluftsverdi: Skog 3,33, landskap 2,43 og
 opplevelse 10.

Sammendrag

Området er en del av et større åsparti som ligger mellom E6 og Djupdalen i nord og Fjellhamar i sør på grensen mellom Skedsmo og Lørenskog kommuner. Det utgjør et kolleparti som går opp i 280 moh omgitt av et myrparti og et lite tjern i øst. Det er en del av friluftsområdet Skjettenkollen. Området er småkupert og med en god del bergvegger. Geologisk består området av glimmerskifer/gneis, metasandstein og amfibolitt.

Blåbærgranskog og røsslyng-skinstryte furuskog er dominerende vegetasjonstyper. Furskog dekker de fleste arealene på høydepartiene rundt Skjettenkollen og på Osloutsikten. Skogen er ca 100 år med storvokst furu som dominerende treslag. Furskogen er stort sett åpen i blanding, ofte med gran som undersjikt. Det er noen partier med svartorsumpskog syd for Svarttjern.

Området er lite påvirket av hogst de seinere år bortsett fra noen mindre flater i vest. Området er et svært viktig nærfriluftsområde med et tett nettverk av stier.

Skogen er stort sett nokså åpen, men mange steder med et undersjikt av gran i furskogen. Det er lite død ved og ingen rødlistede arter knyttet til død ved ble funnet. Artsmangfoldet er fattig og det finnes stort sett trivielle arter for området. Småsalamander er registrert i Svarttjern. 4 naturtyper er registrert. To lokaliteter med *gammel granskog* med innblanding av svartor, en *riksumpskog* og en lokalt med *naturlig fisketomt vann*.

Samlet verdi for området er satt til lokalt verdifullt (*). Området er biologisk nokså fattig, det omfatter et lite areal og oppfyller derfor ikke mangler i forhold til skogvern.

Feltarbeidet

Området ble inventert 06.11.2011 i overskyet vær med noe tåke. På grunn av tidspunktet, var det meste av karplantefloraen visnet og dette vanskeliggjorde artsbestemmelse. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Skedsmo kommune. Det omfatter Skjettenkollen, Svarttjern og Svarttjernsmyrene, som er et betydelig større område enn fylkesmannens forslag. Området har variert skogsterrang med gammel barskog og registrerte viktige naturtyper og er et viktig turområde for befolkningen på Skjetten og Fjellhamar.

Friluftsverdier

Flere merke stier går gjennom eller rundt området. Likeledes er det en rekke mindre stier og tråkk i området og området bærer tydelig preg av å være et nærfriluftsområde med intensiv bruk. Området ligger like øst for E6 og den vestlige delen av utredningsområdet har mye støy fra motorveien. I øst grenser området til boligområder ved Fjellhamar.

Flere gravminner (bronsealderrøysene) ligger sør for verneforslaget. Det går mange stier fra bebyggelsen og forbi bronsealderrøysene videre mot skogområdene som omfattes av verneforslaget.

Det meste av skogen er åpen, friluftsvennlig furuskog. Den østre delen består av et åpent myrparti Svartjernsmyrene med et mindre tjern, Svartjern. Også i denne delen av området er det et tett stinett og det går også skiløyper over tjernet/myra.

Området er svært godt tilgjengelig via stinettet fra boligbebyggelsen ved Fjellhamar og Tømte. Det går ingen bilveger eller traktorveier innenfor verneforslaget, men stien som fører rundt verneforslaget er stedvis bred og brukes også som skiløype vinterstid. Området synes å være svært mye brukt av lokalbefolkningen. Fra boligområdene er det et nettverk av stier som går i retning av verneforslaget. Noen av stiene i området er tilrettelagt med klopper i fuktige områder. Det er merket en tursti gjennom hele området som kalles "Skjettenrunden".

Selv om høydepartiet sentralt i verneforslaget benevnes "Osloutsikten" på kartet, gjør den gamle skogen at det ikke lenger er særlig utsikt fra dette området. Det er heller ikke spesielle utsiktspunkter andre steder i området, men området i tilknytning til Svartjern og Svartjernsmyrene er et åpent landskapsrom med godt utsyn som er i aktiv bruk.

Verdisetting etter rutenettmetoden

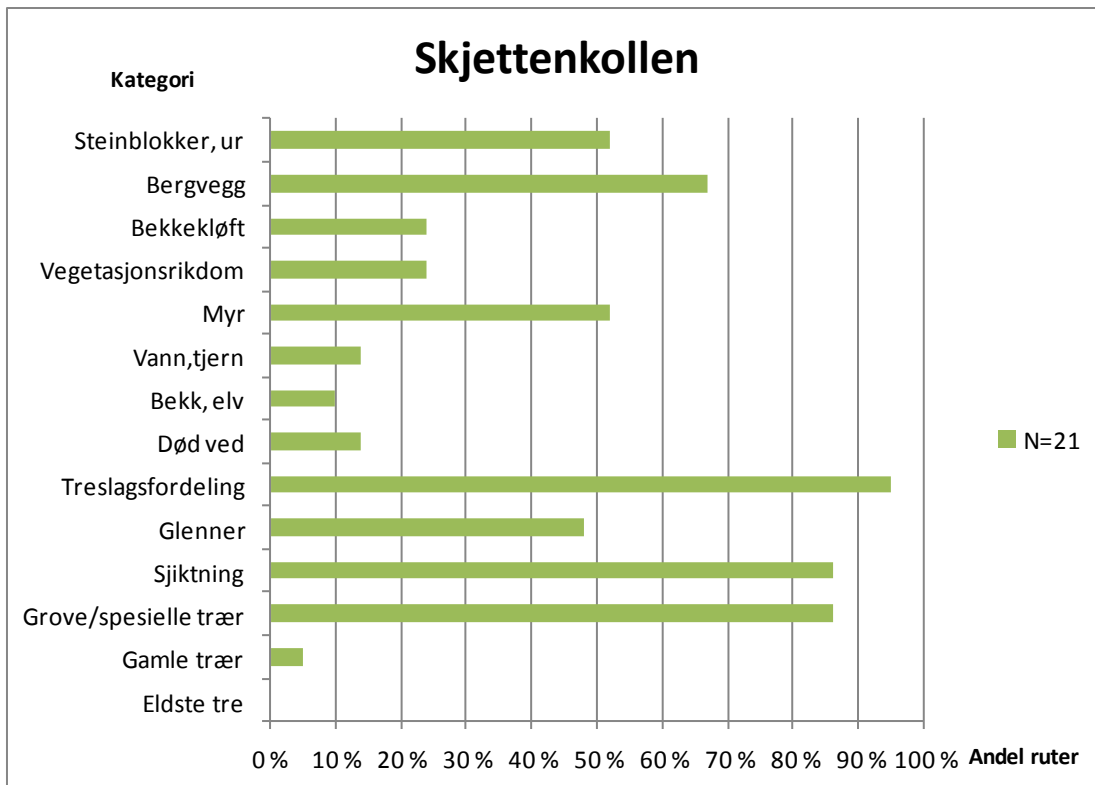
21 ruter er undersøkt. Området scorer høyt på skogelementer (3,33), middels på landskapselementer (2,43) og 10 poeng på opplevelseselementer.

Mer enn 80 % av rutene har score på treslagsblanding og grove og spesielle trær, mens få ruter slår ut på gamle trær. En svært stor del av skogen er sjiktet og det er også mange glenner. Kun 10 % av rutene scorer på død ved. Både gran og furu finnes innenfor så å si hele området. Furuene er ofte storvokste og i furuskogen er det oftest en god del innblanding av gran som gjør skogen sjiktet. Skogen er likevel relativt åpen med mange glenner noe som tyder på tidligere plukkhogst/gjennomhogst i området. Det er svært lite død ved.

Når det gjelder landskapselementer er det en betydelig andel av rutene som scorer på steinblokker/ur, bergvegger og myr. Ca 20 % har score på bekkekløft og vegetasjonsriksom og 10 % på bekker og tjern. Selv om området har små høydeforskjeller totalt sett (kun 40 meter), er det stor variasjon i lokaltopografi som fører til en middels høy verdi for landskapselementer.

Området scorer godt på opplevelseselementer (10). Området inneholder alle topografiske hovedformer, det ligger nært inntil et viktig kulturminne (bronsealderrøyser) det har middels score på vegetasjonstyper og god score på landemerker og stier, men lav verdi på andel registrerte naturtyper i forhold til totalområdet. Tatt i betraktning at lokaliteten er arealmessig liten, er dette en høy verdi da opplevelseselementet automatisk vil favorisere store områder.

Samlet sett framstår Skjettenkollen som et svært mye brukt og lett tilgjengelig nærfriluftsområde for mange mennesker. Området scorer også høyt på rutenettmetoden tatt i betraktning at det er lite i areal.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 21.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Siste Sjanse har kartlagt naturtyper i området i 2002 både i Skedsmo og Lørenskog kommuner (Blindheim 2002 og Blindheim og Løvdaal 2002). Flere mindre lokaliteter knyttet til våtmarksområdene ved Svarttjern, riksumpskog og daldraget sør for Svarttjern er kartlagt som naturtyper. I Artskart (www.artsdatabanken.no) er det angitt to observasjoner av småsalamander (NT) i området.

Beliggenhet

Området er en del av et større åsparti som ligger mellom E6 og Djupdalen i nord og Fjellhamar i sør. Åspartiet utgjør ca 2,3 km² totalt og grenser mot Skjettenbyen i øst. Åspartiet utgjør et sammenhengende skog- og friluftsområde der verneforslaget Skjettenkollen på snaut 300 daa er den vestligste biten av området. Denne delen grenser til E6 og ligger ca. 700 km nord for bebyggelsen og 1,5 km fra Fjellhamar stasjon.

Naturgrunnlag

Topografi

Området utgjør et kolleparti som går opp i 280 moh omgitt av et myrparti og et lite tjern i øst, E6 i vest og en bekkedal i sør. Laveste punkt er 240 moh. Det er en bratt li mot bekkedalen i sør mens lia mot E6 er slakere. I øst og sør grenser området mot sammenhengende skog. Området for øvrig er småkupert med koller og mindre søkk og enkelte områder med fjell i dagen. Det er mange bergvegger i området. I øst grenser det til det større myrpartiet Røssmyra med det lille tjernet Svarttjern i SØ. Fra Svarttjern renner det en liten bekk SV-over gjennom en trang dal og ut av området.

Geologi

Området er en del av grunnfjellsområdet og omfatter glimmerskifer, glimmergneis, metasandstein og amfibolitt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Boreonemoral sone – overgangseksjon. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Berggrunnen er fattig og området er dominert av skog på lav til middels bonitet. Blåbærgranskog og røsslyng-skinstryte furuskog er dominerende vegetasjonstyper. Furuskogen dekker de fleste arealene på høydepartiene rundt Skjettenkollen og på Osloutsikten. Like sør for tjernet er det ett mindre område med gran-svartorsumpskog.

Enkelte steder i liene og i mindre daldrag er det innslag av småbregnegranskog.

Furumyrskog finnes på enkelte av myrene og det er et område med riksumpskog ved utløpet av Svarttjern, øst i området.

Av treslag opptrer både gran og furu i hele området. Som rutenettmetoden viser, er det få ruter som ikke har betydelige innslag av begge treslag.

Det er lite av andre treslag. På eldre hogstflater i vestre del er det mye ung bjørk, men lauvtrær av større dimensjoner finnes knapt med unntak av et område sør for Svarttjern, som også er registrert som naturtyper. Øvrige treslag observert er bjørk, osp, selje, rogn og spisslønn.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Floraen i blåbærgranskogen og røsslyng-skinstrytefuruskogen er triviell og fattig med dominans av blåbærlyng og røsslyng. På myrene finnes myske, tranebær og et større bestand av myrkongle i riksumpskogen sør for Svarttjern.

Skogstruktur, påvirkning

Furuskogen er stort sett åpen og sjiktet i hogstklasse V med gran i undersjikt. I SV er det noe yngre skog med furumyrskog og småvokst bjørk. Det er en del gadd av furu i området med brysthøydiameter under 30 cm. Langs bekken som renner sørover fra Svarttjern, finnes et mindre parti med svartorsumpskog omgitt av gammel ensjiktet granskog med alder ca. 100 år. Det er generelt lite død ved av gran bortsett fra et mindre parti helt NV i området og noe i dalen sør for Svarttjern. Det finnes noen gadd av furu, av mindre dimensjoner. Det finnes også enkelte læger i den gamle granskogen helt sør i området.

I rasmarka helt sør i området finnes også innslag av edle lauvtrær som spisslønn, men store dimensjoner av lauvtrær mangler.

Det går ingen traktorveier eller bilveger gjennom området. Det er heller ingen hytter eller registrerte inngrep bortsett fra noen eldre hogster i SV og en mindre hogst i NV som ligger mellom motorveien og toppen av åspartiet. Bortsett fra dette, har det vært lite hogster i nyere tid. Det går flere blåmerka stier gjennom området. En sti, som synes å være brukt også som skiløype går rundt området i vest. Stiene bærer preg av utstrakt bruk. Rasteplassen ved Svarttjern er mye brukt.

Endring i naturtyper

Det er ikke foretatt endringer i registrerte naturtyper eller kartlagt nye, men naturtyper på begge sider av kommunegrensa mellom Skedsmo og Lørenskog er slått sammen til en.

Artsmangfold

Artsmangfoldet er generelt er fattig, men våtmarksområdene sør for Svarttjern har innslag av noen flere arter. Signalarten myrkongle finnes i tett bestand i riksumpskogen sør for Svarttjern og utgjør den største bestanden av arten i Skedsmo og Rælingen (Blindheim 2002). Småsalamander (NT) er påvist i tjernet (Blindheim 2002) og i følge viltkartet er det registrert en spillplass for orrfugl nord på Svarttjernmyra (registrert 1979). Det er lite sannsynlig at denne fortsatt er aktiv tatt i betraktning områdets beliggenhet og intense friluftsbuk.

Av fugleliv ble det påvist toppmeis og stjertmeis under befaringen og spor etter svartspett. Det ble også observert spurvehauk.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Blindheim 2002 og Blindheim og Løvdal 2002. Supplert av Sweco 2011.

1. Svarttjern S

Naturtype: Rik sumpskog

BM verdi: B

Areal: 4 daa

UTM: Ø 0274864 N 6652886

Hoh: 255 m.

Området ligger på kommunedelet mellom Skedsmo og Lørenskog og er kartlagt av Blindheim (2002) og Blindheim og Løvdal (2002). Lokaliteten ligger sør for utløpet av Svarttjern og er en gran-svartorsumpskogbestand med eldre blåbærgranskog rundt. Skogen er flersjiktet med lite læger og svake utviklede sokler på svartortrærne. Av signalarter er det en stor bestand av myrkongle sør i lokaliteten som er den største av sitt slag i Skedsmo og Rælingen. Området vurderes som viktig, B-verdi.

2. Svarttjern

Naturtype: Naturlig fisketomme innsjøer og tjern

BM verdi: C

Areal: 8 daa

UTM: Ø 0274838 N 6652793

Hoh: 255 m

Området omfatter Svarttjern på kommunedelet mellom Lørenskog og Skedsmo og er lagt inn i naturbase av Blindheim (2002). Det er et fattig myrtjern hvor det tidligere er registrert nær truet småsalamander (1970-80-tallet). Lokaliteten har også buttsnutefrosk, stor damsnegl og tårnsnegl. Området er et svært mye benyttet friluftsområde og det er uklart om det er fisk i tjernet. Svarttjern gis verdien C, lokalt viktig.

3. Dal SØ for Svarttjern

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: C

Areal 12 daa

UTM: Ø 02747538 N 6652584

Hoh: 250-260 m.

Lokaliteten ligger på grensa mellom Lørenskog og Skedsmo kommuner. Den er kartlagt av Blindheim (2002) og Blindheim og Løvdal (2002). Omfatter daldraget i nedre delen av bekken som renner ut fra Svarttjern og deler av møtende bekkedrag fra øst. Blåbærgranskog i dalsidene og noe rikere vegetasjon i dalbunnen med mindre læger, lite nedbrutt. Det er noe svartorsumpskog og graner opptil 50 cm i brysthøydiameter. Gis verdien C, lokalt viktig.

4. Dal S for Svarttjern

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: C

Areal 12 daa

UTM: Ø 0274724 N 6652625

Hoh: 250m

Lokaliteten er registrert av Blindheim (2002). Omfatter en liten dal på kommunedelet mellom Lørenskog og Skedsmo. Dominerende vegetasjonstyper er småbregnegranskog og svartor/gransumpskog med innslag av høgstaudevegetasjon i dalbunnen og blåbærgranskog i liene. Det er noen læger av gran. Området er vurdert som en viktig biotop med variert sammensetning av vegetasjonstyper uten at sjeldne arter er registrert. Gis verdien C, lokalt viktig.

Tabell: Artsfunn av rødlistearter eller signalarter fra Skjettenkollen. (1=Svarttjern S, 2= Svarttjern)

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Småsalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	NT	1	Blindheim et al. 2002	2
Myrkongle	<i>Calla palustris</i>	LC	1	Blindheim et al. 2002	1

Avgrensning og arrondering

I forhold til fylkesmannens forslag, er grensene noe utvidet i sør og i nordøst. Dette for å få til en bedre arrondering samt å inkludere gammel granskog og svartorsumpskog i sør og lage en mer naturlig avgrensning i nord som følger myrkant og grense mot yngre skog.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Skjettenkollen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap

Navn	Urørthet	Størrelse	Topo- graf. Var.	Vege- tasjon. variasjon	Arron- dering	Arts- mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved Kontin- uitet	Treslags- fordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	**	*	*	*	*	*	*	**	*	**	*
1. Svarttjern Sør.	**	-	*	*	*	*	**	*	*	**	-	*	**
2. Svarttjern	**	-	*	*	*	*	*	-	-	-	*	-	*
3. Dal SØ for Svarttjern	**	-	*	*	*	*	**	*	*	**	*	**	*
4. Dal S for Svarttjern	**	-	*	*	*	*	**	*	*	**	*	**	*

Samlet verdi for området er satt til lokalt verdifullt (*). Området er biologisk nokså fattig og omfatter et lite areal. Det oppfyller ikke mangler i forhold til skogvern (jfr. Framstad et al. 2003).

Referanser

Blindheim, T. og Løvdal, I. 2002. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Skedsmo kommune. Siste Sjanse – rapport 2002-3.

Blindheim, T. og Abel, K. 2002. Viltet i Skedsmo kommune. Siste Sjanse – rapport 2002-4. 20 s + vedlegg.

Blindheim, T. 2002. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Lørenskog kommune. Siste Sjanse – rapport 2002-6.

Referanser internett:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Bilder fra området

Gravfelt sør for verneforslaget. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Storvokst gran i kjerneområde sør for Svarttjern. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk skogbilde fra Skjettenkollen. Her ved Osloutsikten.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Svartjern. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Bergvegg NV i området like øst for motorveien. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Merka skiløype over Røssmyra nord for Svarttjern. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Svartjern er mye brukt til friluftsliv. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Skjettenkollen

Areal

266daa

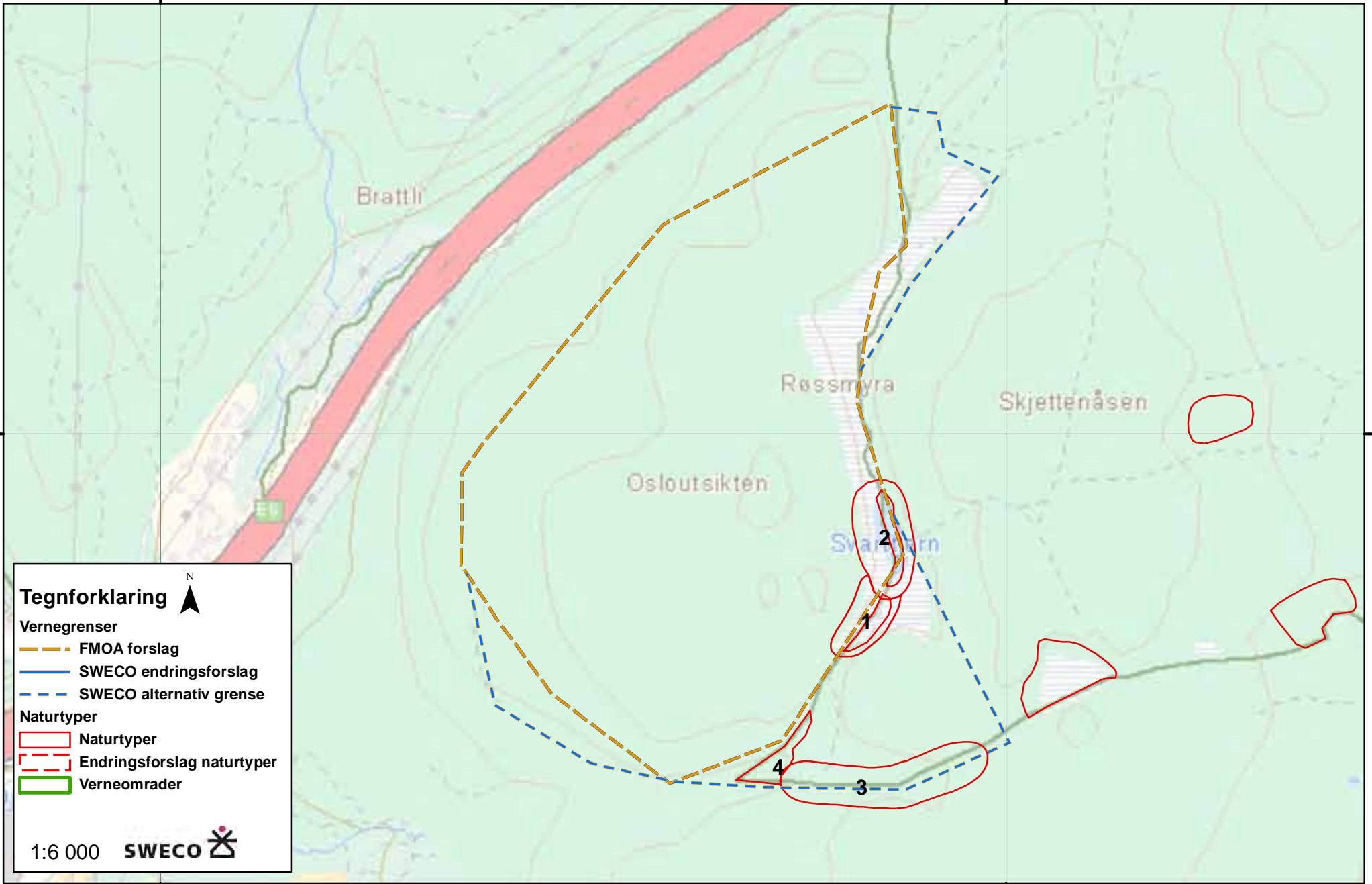
Naturverdi *

274000,000000

275000,000000

6653000,000000

6653000,000000

Tegnforklaring

Vernegrensar

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:6 000

SWECO

274000,000000

275000,000000

295

Områdets navn
Rudskampen
Referansedata

Fylke: Nannestad
 Kommune: Nannestad
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 22.9.2011
 Kartblad: 1915-3I

UTM-sentralpunkt: Ø 0270914 N 6683424
 Vegetasjonssone: Mellomboreal sone
 Areal: 1479 daa.
 Høyde over havet: 475-588 m.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt **
 Friluftsverdi: Skog 2,23, landskap 1,12 og
 opplevelse 9.

Sammendrag

Lokaliteten ligger på et større åsparti nord i Romeriksbåsen i vestre del av Nannestad kommune. Det ligger i luftlinje 5 km NV for Rustad i Nannestad og 4 km S for RV 35 mellom Maura og Hadeland. Området består av de to høydepartiene Rudskampen 588 moh. og Blekkjernflaka 569 moh. Berggrunnen i området består av alkaliefeltspatgranitt (ekeritt).

Skogen i området domineres av blåbærgranskog med noe småbregnegranskog på områder med høyere bonitet. På toppen av Rudskampen dominerer røsslyng-skinstrytefurusskog. Det er storbregnegranskog enkelte steder nede i lier eller i forsenkninger. Myrene er stort sett fattige og det er mindre partier med gransumpskog enkelte steder. Gran er dominerende treslag. Furu finnes spredt på Rudskampen og er vanlig på de grunnlendte områdene. Bjørk finnes stort sett bare i yngre suksesjonsstadier. Øvrige treslag er osp, rogn, einer og selje.

Store deler av Rudskampen-Blekkjernflaka består av eldre granskog 110-130 år. Boniteten er hovedsakelig middels til lav. I liene S og V for Rudskampen er det gammel, lite sjiktet granskog. Det er stedvis mye død ved og læger som er middels til lite nedbrutt. Nord for Rudskampen er området preget av gjennomhogster og mindre flatehogster. Det ble likevel funnet indikatorarter på død ved flere hundre meter fra sammenhengende gammelskog. De bratte delene av lia mot Dritartjerna og i Blekkjernlia er sterkt preget av større flatehogster og det er kun den nordligste delen som fortsatt har gammel granskog. Skogen er lite sjiktet og det er mye grov død ved av relativt store dimensjoner, men det er overveiende unge læger. Det er også mye stående død gran i dette området. Det er påvist et større antall rødlistearter og signalarter i området.

Ti kjerneområder er utskilt fra Rudskampen verneforslag. Disse utgjør hovedsakelig intakt lavlandsmyr i innlandet, blanding av nedbørsmyr/jordvannsmyr, men det er også registrert en rikmyr, samt flere gammel området med gammel granskog.

I forhold til mangler ved skogvernet er det lite innslag av rikere skogtyper og lite gamle lauvtrær. Det er begrensede arealer med gammel skog under naturlig dynamikk, mens det er gode forekomster av rødlistede arter og signalarter knyttet til gammel skog. Det finnes noe rikmyr. I positiv retning teller også at området ligger relativt nær andre viktige større forekomster av gammelskog ved Skotjernfjell. Østlige deler av området er noe fragmentert av tidligere flatehogster og gjennomhogster. Samlet verdi for området er ut fra dette satt til regionalt verdifullt (**).

Feltarbeidet

Området ble inventert 22.9.2011 i pent vær. Området anses tilfredsstillende dekket. Det var noe seint på året i forhold til å vurdere karplantefloraen best mulig.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Begrunnelsen er blant annet at det utgjør et større naturskogsområde med to utpregede kollepartier med stedvis grov, gammel granskog og innslag av store myrer. Det har også variasjon på liten skala med småkupert terreng, mindre bergvegger og søkk, og med et større område med glisne, gamle furutrær. Området er lett tilgjengelig og populært friluftsområde sommer og vinter (NOA 2011).

Det går en blåmerka sti N-S gjennom området. Den kommer fra Bjertnessjøen, følger de grunnlendte, tørreste partiene mellom Blekksjøhøgda og Rudskampen og videre mot ubetjent turisthytte ved Råbjørn (DNT) og til DNT-hytta på Snellingen i Lunner. Den blåmerka stien gjennom området er en gammel setersti og har i nyere tid blitt en del av Rondanestien (NOA 2011). Det er også et serveringssted på Råsjøstua, 2 km SV for verneforslaget. For øvrig er det ingen tydelige, større stier i området.

En skiløype følger traseen til blåmerka sti gjennom området. Offisielt ble denne ubrøyta skiløypa nedlagt ca. 1990 (NOA 2011). Det er et stort og omfattende løypenett i forbindelse med utfartsparkeringen ved skianlegget på Sjonken 3 km SØ for området. Sjonken er et regionalt anlegg med tidlig snø som trekker til seg skiløpere fra et stort omland.

Med bil/sykkel er det adkomst fra Rustad i Nannestad via skianlegget på Sjonken og videre til Bjertnessjøen. Fra Bjertnessjøen er det skogsbilvei stengt med bom som går NV-over mot Råbjørndalen og passerer like SV for området. I tillegg går stengte skogsveier fra Låkeseter og inn i området mellom Blekksjøhøgda og Rudskampen til en snuplass ved Skjellemyra, N i verneforslaget. I NØ går det en skogsbilveg fra Rustad via Melbysætra og til Dritartjern, like inntil NØ grense av verneforslaget. Området er således godt tilgjengelig med sykkel.

Det er lite tråkk å se i terrenget. Det er noen rester etter bålplasser særlig på selve Rudskampen og langs den blåmerka stien gjennom området. Det er bare et tjern innenfor området, Blekksjøen i SØ, der S-enden brukes noe som rasteplass. Det er noen mindre myrputter i østkanten av området.

Den høyereliggende, åpne furuskogen og den gamle granskogen gjør at området mange steder er lettgått og åpent. Langs den blåmerka stien, er det mye fjell i dagen med majestetiske kronglefuruer innimellom. På de høyeste partiene på Rudskampen er det skoglig impediment og et svært åpent skogbilde. Utsikten er best nordover, mens den gamle granskogen skjuler mye av utsikten sydover. Tidligere hogster i østre del av verneforslaget har gjort at deler av området er sterkt fragmentert av hogst. Også fra flere andre steder i området er det godt utsyn.

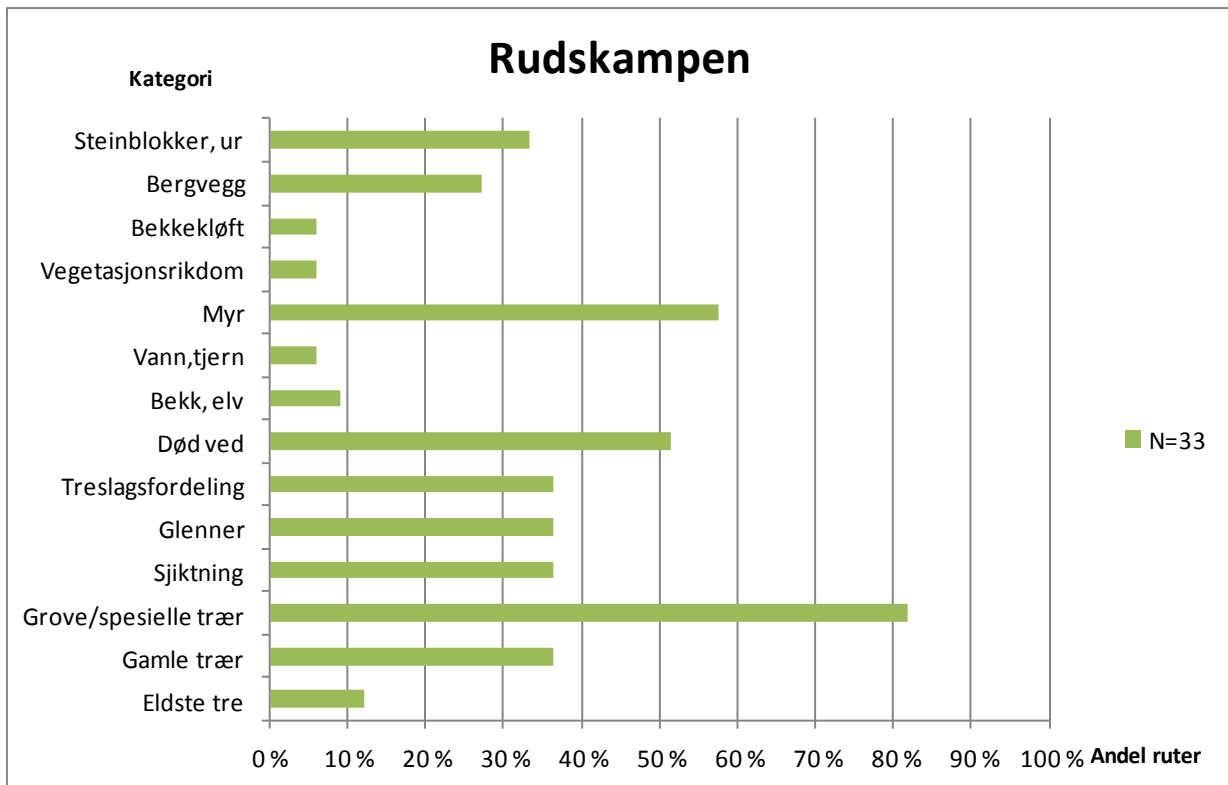
Verdisetting etter rutenettmetoden

33 ruter er undersøkt. Området scorer relativt høyt på skogelementer (2,23), lavt på landskapselementer (1,12) og middels på opplevelseselementer (9). 82 % av rutene har innslag av "grove og spesielle trær" og 36 % har score på "gamle trær" og på treslagsblanding. "Gamle og spesielle trær" utgjøres særlig av gamle furuer. 52 % av rutene har score på død ved. Det er sjiktet skog og glenner i vel 1/3 av rutene. Ingen vann eller bekker slår ut i rutenettmetoden.

Når det gjelder landskapselementer er det kun to av rutene som omfatter tjern, tre omfatter bekker. En lav andel ruter har score på rikere vegetasjonstyper eller sumpskog. Ca. 25 % av rutene inneholder mindre bergvegger og under 10 % har steinblokker eller ur. To bekkekløfter er registrert. Snaue 20 % av rutene har innslag av myr.

Opplevelseselementer scorer middels (9). Området har flere utsiktspunkter, men få stier. Det er ikke registrert kulturminner. Området scorer bra på andel livsmiljøer for biologisk mangfold og på topografi.

Rutenettmetoden gir middels score for skogelementer, noe lavt på landskapselementer og opplevelseselementer. Det er få vann, kun en blåmerka sti og ei skiløype. Få tråkk ellers. Området er greit tilgjengelig med en skogsbilvei stengt med bom som fører sentralt inn i området. Den gamle barskogen i området rundt Rudskampen sammen med furuskogen lenger øst, gir denne delen av terrenget et visst villmarkspreget. Den østre delen er mer fragmentert av skogbruk.

Figuren viser andel av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i Rudskampen. N = 33.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Nannestad kommune er naturtypekartlagt i 2003 (Blindheim 2003). Det er registrert 10 lokaliteter med naturtyper innenfor undersøkelsesområdet. Naturtypene omfatter gammel barskog, myr samt en kilde.

Området er en del av et større gammelskogområde, som ble avgrenset på 1980-tallet. Det ble utredet i forbindelse med verneplanen for barskog i Øst-Norge av Korsmo og Svalastog (1993) der det blir gitt verdien lokalt viktig. I etterkant er området registrert som nøkkelbiotop, "gammel granskog" av Geir Gaarder (1996). Egil Bendiksen (1998) har registrert en rekke signalarter og noen rødlistede arter tilknyttet området. Det er kun en rødlistet art registrert i Artskart (2011), og det er en eldre registrering av huldrestry (1986). Kåre Homble har undersøkt myrene i området på 1970-tallet og disse registreringene er innarbeidet i naturtypekartleggingen seinere (Homble upubl.).

Det pågår et større forskningsprosjekt i regi av Universitetet i Oslo der ett av områdene som undersøkes er østlia av Rudskampen. Prosjektet har som hensikt å se på habitatfragmentering i skog og hvordan dødved-avhengig sopp påvirkes av dette, særlig knyttet til bestandsnedgang i sopp på gran (Jenni Norden pers. medd). Prosjektet skal rapporteres i 2012.

Beliggenhet

Lokaliteten ligger på et større åsparti nord i Romeriksåsen i vestre del av Nannestad kommune. Det ligger i luftlinje 5 km NV for Rustad i Nannestad og 4 km S for RV 35 mellom Maura og Hadeland. Fra toppen er det 3 km i luftlinje sydover til Råsjøen og 4 km vestover til Skotjernfjellet naturreservat i Lunner kommune.

Naturgrunnlag

Topografi

Området består av de to høydepartiene Rudskampen 588 moh. og Blekkjernflaka 569 moh. Det meste av skogen ligger over 500 moh. Fra toppområdene heller terrenget slakt i alle retninger, bratt i NV ned mot Dritartjern på 475 moh. Både Rudskampen og Blekkjernflaka har rolig topografi på topppartiene. Mellom de to høydepartiene, er det myrområder og smådaler. Østsida av Rudskampen er noe brattere.

Blekkjern er det største vannet helt SØ i området. I NØ er det flere småtjern. For øvrig er det kun små myrputter. Det går en bekk i dalen øst for Rudskampen ellers er det ikke tydelige bekkedaler innenfor området. Det er noen får bergvegger i høydepartiene. Flest stup- og bergvegger er i brattlia i NØ.

Geologi

Berggrunnen i området består av alkaliefeltspatgranitt (ekeritt).(NGU.2008).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonssone: Mellomboreal sone. Svakt oseanisk seksjon Mb-O1. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Skogen i området domineres av blåbærgranskog med noe småbregnegranskog på områder med høyere bonitet. På toppen av Rudskampen dominerer røsslyng-skinstrytefuruskog. Det samme gjelder lenger øst i skogpartiene mellom Blekkjernflaka og Rudskampen. Det er storbregnegranskog enkelte steder nede i lier eller i forsenkninger. Myrene er stort sett fattige med unntak av myrene i NØ. I dette området er det også registrert kildesamfunn. Det er mindre partier med gransumpskog enkelte steder. Furusumpskog finnes enkelte steder i overgangen mellom fastmark og myr.

Gran er dominerende treslag. Furu finnes spredt på Rudskampen og er vanlig på de grunnlendte områdene øst for Rudskampen og rundt Blekkjernflaka. Mange av furuene bærer preg av å være beitefurer. Bjørk finnes stort sett bare i yngre suksesjonsstadier. Øvrige treslag er osp, rogn, einer og selje. Edle treslag er ikke observert. I NØ er det en del fuktige bergvegger, men lav- og mosefloraen er ikke undersøkt.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Karplantefloraen er fattig og en kjenner ikke til rødlistede arter. Typiske arter i feltsjiktet i er blåbær, tyttebær, røsslyng, blokkebær. I rikere skogtyper finnes blant annet hengeving, fugletelg, snerprørkvein, stri kråkefot. I liene i NØ finnes bjønnekam.

Det er en større forekomst av rome på en myr sør i området. Lokaliteten utgjør trolig en av de nordligste på Østlandet (jfr. Korsmo og Svalastog 1993).

Skogstruktur, påvirkning

Store deler av Rudskampen-Blekkjernflaka består av eldre granskog 110-130 år. Boniteten er middels til lav. I NØ lia mot Dritartjerna er gjenværende gammelskog ett bestand på over 100 år på delvis høy bonitet. Undersøkellesområdet er omgitt av kulturskog på alle kanter og det er tydelige kanteffekter i form av vindfall i flere områder. I lia mot Dritartjern er det hogd større flater de seinere år. I 2011 er et større område rundt Blekksjøhøgda og vest for Blekksjøen gjennomhogd.

I liene S og V for Rudskampen er det hovedsakelig gammel, lite sjiktet granskog. Det er noe spor etter stubber. En mindre hogstflate i SV går inn i gammelskogen. Det er stedvis mye død ved. Særlig gjelder dette et mindre areal øverst i den bratte, vestvendte lia av Rudskampen. Her er det en del stående død ved av gran og mye læger som er middels til lite nedbrutt. I østhellinga av Rudskampen er det et større kjerneområde med gammel granskog med liten sjiktning og med mye død ved i alle nedbrytningsstadier. Toppartiet består av fattig furuskog til dels av impedimentkarakter og med mye gadd av furu. Her er det tidligere funnet en mørk brannstubblav (*Hypocenomyce castaneocinerea*), som er en indikator på skogbrann (Bendiksen 1998).

Nord for Rudskampen er området preget av gjennomhogster og mindre flatehogster. Det ble likevel funnet indikatorarter på død ved flere hundre meter fra sammenhengende gammelskog (bl.a. rynkeskinn).

Øst for Rudskampen, langs den blåmerka stien gjennom området, er det grunnlendt furumark med et stort innslag av gamle og krokete furuer med tydelig preg av tiurbeiting.

Det går en skogsvei langs vestsida av Blekksjøhøgda. Større partier på begge sider av veien er nylig gjennomhogd. Det er lite død ved i dette området.

Det er en avgrenset naturtype i Naturbase like øst for toppen av Blekksjøhøgda. Lokaliteten huset flere indikatorarter på død ved (Bendiksen 1998), men bestandet er avvirket. Det er også registrert et mindre område 2-300 m N for Blekkjernet som har hatt konsentrasjoner av flere indikatorarter på død ved. Dette området er nylig gjennomhogd, noe som kan ha hatt negative følger for artene tilknyttet området.

De bratte delene av lia mot Dritartjerna og Blekkjernlia er sterkt preget av større flatehogster og det er kun den nordligste delen som fortsatt har gammel granskog. Duftskinn (NT) og bjønnekam ble registrert her i 2011. Skogen er lite sjiktet og det er mye grov død ved av relativt store dimensjoner, men det er overveiende unge læger. Det er også mye stående død gran i dette området. Mye vindfall i flatekantene er forårsaket av større flatehogster i sør i Blekksjøhellinga.

Endring i naturtyper

Grensene for naturtypen med gammel granskog øst for Rudskampen justeres noe pga. hogst og nye funn. Registrert naturtype på Blekkjernhøgda tas ut pga. det gamle bestandet er avvirket. Naturtypen med gammel granskog nord for Blekkjern beholdes, selv om deler av bestandet er gjennomhogd nylig.

Artsmangfold

Det er påvist et større antall rødlistearter og signalarter i området (se tabell nedenfor). En del av området er gjennomhogd de seinere år. Indikatorarten rynkeskinn ble funnet flere steder innenfor områder i tilknytning til noe eldre hogster. Det finnes en del bergvegger NØ i området som ikke er undersøkt, men her er tidligere funnet lungenever og bjønnekam ble påvist under befaringen.

Artsmangfoldet av karplanter er lite.

Mange av furuene i området er beitet av storfugl og det er en tiurleik i området. Under befaringen ble et eks. av Hvitryggspett observert i østlia ved Rudskampen. Det er tidligere registrert tretåspett, rødstjert og trekryper i området (Gaarder 1997). I følge Artskart (2011) er det gjort en registrering av huldrestry (EN) vest for Skjellemyr i 1986. Området er gjennomhogd seinere. Det ble ikke registrert huldrestry i området i 2011, og pga. at skogen i området er sterkt fragmentert, er det lite sannsynlig at arten fortsatt finnes i området.

Det er generelt lite hengelav innenfor verneforslaget.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Rudskampen Ø

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: A

Areal: 69 daa

UTM: Ø 0270969 N 6683367

Hoh: 560-580 m

Området utgjør deler av østskråningen av Rudskampen som grenser til toppområdet i vest, og en avlang myr i øst. Skogtypen er blåbærgranskog med småbregnegranskog og storbregnegranskog på de rikeste delene. Det er liten sjiktning. Det er dimensjoner opptil 60 cm på gran. Mye død ved av gran i alle nedbrytningsstadier. Av signalarter knyttet til død ved er det funnet rødlistede arter som svartonekjuke, rynkeskinn og duftskinn samt et større antall signalarter av lav og vedboende sopp. Området vurderes som svært viktig, A-verdi.

2. Rudskampen V

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel furuskog

BM verdi: B

Areal: 16 da

UTM: Ø 0270755 N 6683327

Hoh: 560-580

Lokaliteten utgjør et relativt smalt belte med blåbærgranskog øverst i den bratte, vestvendte lia på Rudskampen, like før det flater ut. Lavere og midtre deler av lia er relativt fattig på død ved, mens det i øvre del er rikelig med grove læger. Flere indikatorarter for død ved-kontinuitet ble registrert, som svartonekjuke, granrustkjuke, duftskinn og rynkeskinn og det er et viktig, konsentrert areal med kontinuitet i død ved. Biotopen vil være en viktig brikke i et nettverk av kontinuitetsskoger i området (Bendiksen 1998).

Av skjøtsel foreslår Bendiksen (1998) at beltet bør styrkes med en buffer på 30-50 meter mot vest, der det kun bør drives plukkhogst. Sjiktet skog bør fremelskes ved gjennomhogst.

3. Skjellemyra SV

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet – nedbørsmyr/ jordvannsmyr

BM verdi: C

Areal: 25 daa

UTM: Ø 0271221 N 6683406

Hoh: 540 m

Myra ble undersøkt av Homble (upubl.). Den omfatter et større myrsystem mellom Rudskampen og Blekksjøhøgda. Den er omgitt av furuskog i sør og øst, granskog i vest. Myra er dominert av fattig minerotrof mjuk- og fastmattevegetasjon. Verdien er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet

I følge Homble (1980) anbefales det at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra kanten av åpen myr. Skogen bør stå urørt der denne er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Det bør arbeides for å få frem et sjiktet skogbilde, gjerne med god treslagsfordeling, rundt myra.

4. Skjellemyra

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet – nedbørsmyr/ jordvannsmyr
 BM verdi: C
 Areal: 20 daa.
 UTM: Ø 0271363 N 6683509
 Hoh: 540 m

Myra ligger NV for Blekkesjøhøgda. Den ble undersøkt av Homble (upubl.). Den er omgitt av barblandingsskog på lav bonitet. Fastmatte- og mjukmattedominert med innslag av minerotrofe arter der myra drenerer ut i sørvest. Verdien er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet. I forhold til skjøtsel, anbefales at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra kanten av åpen myr. Skogen bør stå urørt der denne er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Det bør arbeides for å få frem et sjiktet skogbilde, gjerne med god treslagsfordeling, rundt myra.

5. Blekktjern NV

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM-verdi: C
 Areal: 16 daa
 UTM: Ø 0271863 N 6682022
 Hoh: 460 m

Lokaliteten ble befart i 1998 (Bendiksen 1998) og av Sweco i 2011. Den består av en sørvendt slak li nord for Blekktjern med gammel blåbærgranskog. Området hadde i 1998 indikatorer for kontinuitet i død ved, med blant annet registreringer av de rødlistede artene rynkeskinn og duftskinn, samt indikatorarten tretåspett. Granskogen var grovokst, av blåbærtype, med lokalt mye grove læger av gran. En rødlistet ektomykorrhiza-art knyttet til gammel naturskog ble funnet. Det ble anbefalt å gjennomføre plukkhogster i en 30 meters sone rundt biotopen der sjiktet skogstruktur burde fremelskes (Bendiksen 1998). Lokaliteten er nylig plukkhogd og det er usikkert om hogsten har ivaretatt de påpekte naturverdiene.

6. Dritartjerdalen S

Naturtype: Rikmyr, utforming åpen intermediær eller rikmyr i lavlandet.
 BM-verdi: C
 Areal: 16 daa
 UTM: Ø 0271850 N6683588
 Hoh: 480 m

Lokaliteten er kartlagt av Homble (upubl.). Verdivurdering er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet. Det anbefales at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra kanten av åpen myr, der skogen bør stå urørt der den er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand.

7. Dritartjerdalen N

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet, blanding av nedbørsmyr/jordvannsmyr.
 BM-verdi: C
 Areal: 7 daa
 UTM: Ø 0271519 N 6683831
 Hoh: 485 m.

Lokaliteten er kartlagt av Homble (upubl.). Verdivurdering er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet. Det anbefales at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra kanten av åpen myr, der skogen bør stå urørt der den er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand.

8. Dritartjerdalen V

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet, - blanding nedbørsmyr/jordvannsmyr.
 BM-verdi: C
 Areal: <1 daa.
 UTM: Ø 0271416 N 6683863

Hoh: 490 m.

Lokaliteten er kartlagt av Homble (upubl.) og består av en snømosekilde med intermediærmyrvegetasjon. Den ligger inntil NØ-vendt bratt lise i overkant av en bakkemyr nær Dritartjern. Den utgjør en av få snømosekilder i Romeriksåsen. I forhold til skjøtsel anbefales at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra kanten av åpen myr, der skogen bør stå urørt der den er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Verdi satt til B-verdi, viktig.

9. Rudskampen NV

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet, utforming nedbørsmyr/jordvannsmyr
 BM-verdi: C
 Areal: 9 daa
 UTM: Ø 0270628 N 6683723
 Hoh: 550 m.

Lokaliteten utgjøres av en mindre myr N for Rudskampen registrert av Homble (upubl.).

Ombrotrofe fastmatter dominerer. Innslag av fastmarksvannindikatorer (frynsestarr og duskull) mot høyereliggende fastmark i sørvest, og (sveltstarr) mot fastmark. Myra grenser mot ungsog i sør. I forhold til skjøtsel, anbefales derfor at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra kanten av åpen myr. Skogen bør stå urørt der denne er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Det bør arbeides for å få frem et sjiktet skogbilde, gjerne med god treslagsfordeling rundt myra. Verdien er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet.

10. Rudskampen SØ

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet, utforming nedbørsmyr/jordvannsmyr
 BM-verdi: C
 Areal: 4 daa.
 UTM: Ø 0271067 N 6683191
 Hoh: 550 m.

Lokaliteten er kartlagt av Homble (upubl.) 1980 og ligger i en liten bekkedal, like øst for Rudskampen. Det er en fattig minerotrof myr med gjennomgående bekkesig mot sør. Den grenser i vest mot naturtype gammel barskog. Verdien er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet. I forhold til skjøtsel anbefales det at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra kanten av åpen myr. Skogen bør stå urørt der denne er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Det bør arbeides for å få frem et sjiktet skogbilde, gjerne med god treslagsfordeling, rundt myra.

Tabell: Artsfunn fra Rudskampen. (1= Rudskampen Ø, 2= Rudskampen V, 5= Blekkjern NV). De aller fleste funnene er fra kjerneområde 1 og 2.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	1	Artskart	1986 – Skjellemyr V. Trolig gått ut.
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Mange	Gaarder 1997, Bendiksen 1998	1,2 ellers spredt
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT		Gaarder 1997, Bendiksen 1998, Sweco 2011	1,2,5. Ellers spredt.
Randkvistlav	<i>Phellinus populicola</i>	NT		Gaarder 1997	1
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT		Gaarder 1997, Bendiksen 1998, Sweco 2011	1,2,5. Ellers spredt
Kort trollskjegg	<i>Bryoria bicolor</i>	NT	3 i 1996	Bendiksen 1998	1
Gubbeskjegg	<i>Alectoria</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2 spredt

	<i>sarmentosa</i>				ellers
Gammelgranlav	<i>Lecanactis abietina</i>	NT		Bendiksen 1998	1
Sprikeskjegg	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT		Bendiksen 1998	1
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC	Mange	Gaarder 1997, Bendiksen 1998, Sweco 2011	1,2 ellers spredt
Stor ospeildkjuke	<i>Phellinus populicola</i>	LC	1	Sweco 2011	Østlig del
Granlærsopp	<i>Amylostereum chailleti</i>	LC		Bendiksen 1998	1
Kjøttkjuke	<i>Leptoporus mollis</i>	LC		Bendiksen 1998	1
Hvit grankjuke	<i>Anrotdia heteromorpha</i>	LC		Bendiksen 1998	N for 1
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC		Bendiksen 1998, Sweco 2011	NØ
Praktbarksopp	<i>Veluticeps abietina</i>	LC		Bendiksen 1998	1
Skrukkelav	<i>Platismatia norvegica</i>	LC		Bendiksen 1998	1
Skrubbenever	<i>Lobaria scrobiculata</i>	LC		Bendiksen 1998	Vest for 2
Hvitryggspett	<i>Dentrocopus leucotos</i>	LC	1	Sweco 2011	1

Avgrensning og arrondering

Verneforslaget er omgitt av yngre skog og flatekanter og følger i stor grad grensen mellom eldre skog og yngre skog. Forslaget fra fylkesmannen beholdes i stor grad, men justeres noe i forhold til store hogster i øst og mindre hogster i NV.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Rudskampen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap. 1. Rudskampen Ø, 2. Rudskampen V, 3. Skjellemyra SV, 4. Skjellemyra, 5. Blekkjern NV, 6. Drittjerdalen S, 7. Drittjerdalen N, 8. Drittjerdalen V, 9. Rudskampen NV og 10. Rudskampen SØ.

Navn	Urrørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vege-tasjon. Variasjon	Arrondering	Arts-mang-fold	Rike -veg. typer	Død ved mengde	Død ved Kontin-uitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle barttrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	***	**	**	**(*)	*	**	**	*	*	**	**
1.Rudskampen Ø	***	-	**	*	-	***	*	***	***	*	*	***	**
2.Rudskampen V	**	-	*	*	-	***	*	***	***	*	*	***	**
3.Skjellemyra SV	***	-	-	-	-	*	**	-	-	-	-	-	*
4. Skjellemyra	***	-	-	-	-	*	**	-	-	-	-	-	*
5.Blekkjern NV	*	-	*	*	-	**	*	*	*	*	*	**	*
6. Drittjerdalen S	**	-	-	-	-	*	***	-	-	-	-	-	*
7. Drittjerdalen N	**	-	-	-	-	*	***	-	-	-	-	-	*
8. Drittjerdalen V	**	-	-	-	-	**	***	-	-	-	-	-	*
9.Rudskampen NV	**	-	-	-	-	*	**	-	-	-	-	-	*

Navn	Urrørhet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vege-tasjon. Variasjon	Arrondering	Arts-mang-fold	Rike -veg. typer	Død ved mengde	Død ved Kontin-uitet	Treslags-fordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
10.Rudskampen SØ	***	-	-	-	-	*	**	-	-	-	-	-	*

I forhold til mangler ved skogvernet som beskrevet i Framstad et. al (2003) er det lite innslag av rikere skogtyper og lite gamle lauvtrær. Det er begrensede arealer med gammel skog under naturlig dynamikk, mens det er gode forekomster av rødlistede arter og signalarter knyttet til gammel skog. Det finnes noen rikere myrtyper. I positiv retning teller også at området ligger relativt nær andre viktige større forekomster av gammelskog ved Skotjernfjell. Østlige deler av området er noe fragmentert av tidligere flatehogster og gjennomhogster.

Samlet verdi for området er ut fra dette er satt til regionalt verdifullt (**).

Referanser

Bendiksen, E. 1998. Rudskampen/Blekketjernhøgda – biologiske verdier. Upubl. Notat 2s.

Blindheim, T. 2003. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Nannestad kommune. Siste Sjanse rapport 2003-8.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.

Gaarder, Geir. 1997. Nøkkelbiotop Rudskampen gammel granskog. Siste Sjanse Notat. 1997. 6 s.

Homble, K. upubl. Undersøkelser av myrer i området på 1970-tallet.

Korsmo, H og Svalastog, D. 1993. Inventering av verneverdig barskog i Oslo og Akershus. NINA Oppdragsmelding 227. 1-128.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

NOA 2011. Verneplan II for Eventyrskog. Notat. Omfatter 34 områder.

Internett:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Pers. medd:

Egil Bendiksen

Kåre Homble

Jenni Norden

Bilder fra området

Snømoseskilde ved Drittjerndalen NØ i området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rotvelte med rynkeskinn (NT) i gjennomhogd område nord for Rudskampen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Skiløypetrase som følger blåmerka sti gjennom området øst for Rudskampen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Skjellmyra nord for Blekkjernhøgda. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Storvokst gran i kjerneområde Rudskampen Øst. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Blekkjern blir noe brukt til friluftsliv. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel furuskog langs den blåmerka stien gjennom området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra Drittjerndalen NØ i området med eldre, større hogster i Blekkjernlia. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rudskampen

Areal

1482daa

Naturverdi **

270000.000000

271000.000000

272000.000000

6684000.000000

6684000.000000

6683000.000000

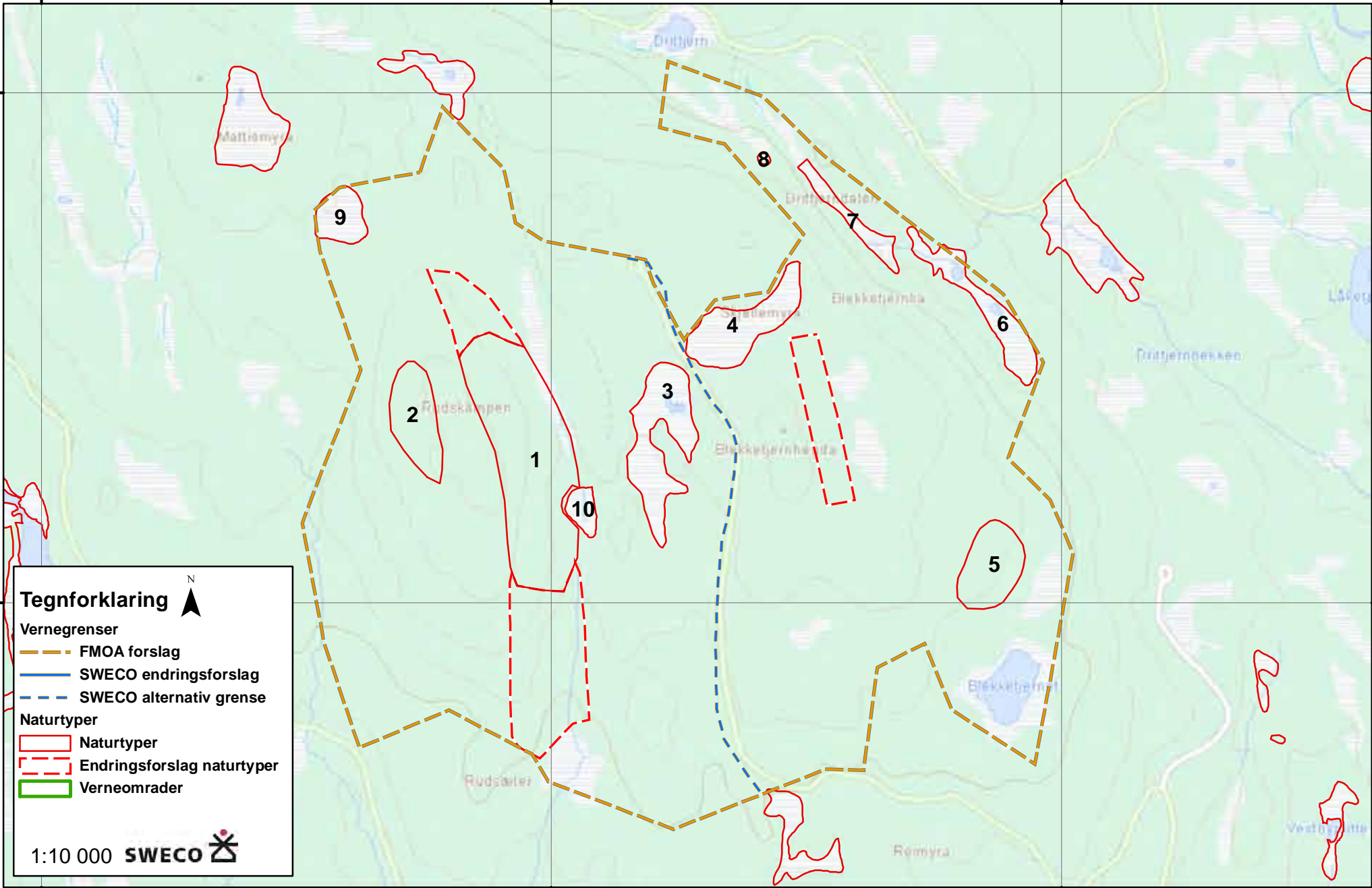
6683000.000000

270000.000000

271000.000000

272000.000000

310

Tegnforklaring

Vernegrensar

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneomrader

1:10 000 **SWECO**

Områdets navn
Skotjernfjell Øst
Referansedata

Fylke: Akershus
 Kommune: Nannestad
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 15.09.2011
 Kartblad: 1915 III

UTM-sentralpunkt: Ø 0267379 N 6685263
 Vegetasjonssone: Mellomboreal sone.
 Areal: 1100 daa
 Høyde over havet: 540-620 m.
 Naturverdi: Lokalt/regionalt verdifullt *(**)
 Friluftsverdi: Skog 1,54, landskap 0,94 og opplevelse 8.

Sammendrag

Lokaliteten ligger nord i Romerikssåsen i vestre deler av Nannestad kommune like ved grensa til Lunner kommune. Den grenser til Skotjernfjellet naturreservat i Nannestad og Lunner kommune. Området består av de østre deler av Skotjernhaugen og Skotjernfjellet med øst- og vestvendte dalsider. Skotjernhaugen går opp i 621 moh. og Skotjernfjellet innenfor naturreservatet er 651 moh. I nord omfatter området Rundhaug 592 moh. Berggrunnen består av syenitt, rhyolitt og traktytt.

Området består hovedsakelig av skog på middels til lav bonitet. Vegetasjonen domineres av blåbærgranskog, noen steder med fjellskogkarakter. Det er noe småbregnegranskog på rikere partier og fragmenter av storbregnegranskog. Andre innslag er røsslyng-skinstrytefuruskog, gransumpskog og rikmyr. Det er lite lauvtrær i området. I områder med yngre skog, er det en god del bjørk, men større lauvtrær av bjørk eller andre treslag er det få av. Det er ikke registrert edle lauvtrær i området. Gran dominerer helt som treslag. Det meste av skogen er 100 år eller eldre granskog. Det er mye yngre granskog mot foreslått vernegrense nord for kollepartiet Rundhaug (592 moh.). For området som helhet er mengden av død ved variabel, men sør for toppartiet ved Skotjernhaugen er det en god del læger av gran med flere kontinuitetsavhengige arter som rynkeskinn (NT) og duftskinn (NT). Det er påvist flere rødlistearter og signalarter i søndre del av verneforslaget, bl.a. huldrestry (EN). I midtre del av området ved Hesteputtane er det en god del storkvokst furu med noe gadd.

Fire kjerneområder er utskilt fra Skotjernfjell verneforslag. Dette er lokaliteter med gammel barskog, rikmyr, og intakt lavlandsmyr i innlandet.

Samlet verdi for området er ut fra dette satt til * (**), lokalt til regionalt verdifullt dersom området sees separat, og regionalt verdifullt dersom det sees i sammenheng med Skotjernfjell naturreservat.

I forhold til mangler ved skogvernet er det lite innslag av rikere skogtyper og gamle lauvtrær. Det er mye gammel skog med en eller flere rødlistede arter og signalarter. Forekomst av den sterke trua arten huldrestry trekker opp verdien.

Feltarbeidet

Området ble inventert 15.09.2011. Overskyet vær med regnbyger. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Begrunnelsen er blant annet at østhellinga av Skotjernfjell har variert, lysåpen gammelskog med en rekke myrer. Den søndre delen som omfatter Skotjernhaugen angis som et stille platå med vid utsikt og mange store, trolske beitefurer, døde stående trær og mye læger og med en del myr (NOA 2011).

Friluftsverdier

Verneforslaget grenser inntil Skotjernfjell naturreservat i vest som ble etablert i 2002.

Det går to blåmerka stier gjennom området og en merka skiløype.

Det er merket skiløype fra Snellingen til Råbjørn som passerer kanten av området i NØ. Det er en blåmerka sti som går fra Skotjern ned Mattisdalen mot vestenden av Råsjøen, og en fra Skotjern østover mot Trasletjerdalen, der det går skogsvei sørover til østenden av Råsjøen. Fra den sistnevnte stien går det en avstikker nordover via Hesteputtane til toppen av Skotjernfjellet. Ved

Skotjernet er det mye tråkk og spor etter bålplasser. Ellers i området er det lite tråkk å se. Det er ingen tydelige utsiktspunkter, men det er godt utsyn i flere retninger fra myrpartiene ved Hesteputtane, fra enkelte steder i østlia samt fra Skotjernhaugen i sør.

Det går ingen skogsveier inn i området. Én km sør for området går det en skogsbilvei fra Bjørgeseter forbi Råsjøen mot Nannestad. I nord går det en skogsvei fra Bruvoll til foten av Skotjernfjellet i vest. I øst går det en bilveg fra Råsjøen i sør til Råbjørn i nord som passerer noen få hundre m øst for verneforslaget i nord. Skogsveien fra østenden av Råsjøen nordover Trasletjerdalen, møter den blåmerka stien fra Skotjernet ved Trasletjern vel en km øst for verneforslaget. Det går en traktorvei langs østsiden av Skotjernet og en traktorvei i dalsida mot Nordre Skotjernfjell.

Den høyeste toppen i området er Skotjernfjellet 651 moh. som ligger i Skotjernfjell naturreservat, 300 m vest for dette verneforslaget. Det er kjentmannspost på Skotjernfjellet. Det høyeste partiet innenfor verneforslaget er Skotjernhaugen i sør med 621 moh. Utsikten er også god fra områdene ved Hesteputtane der det er åpne myrområder og småtjern. Som friluftsområde, skiller dette seg ut fra resten av området som har "tung" granskog.

Verdisetting etter rutenettmetoden

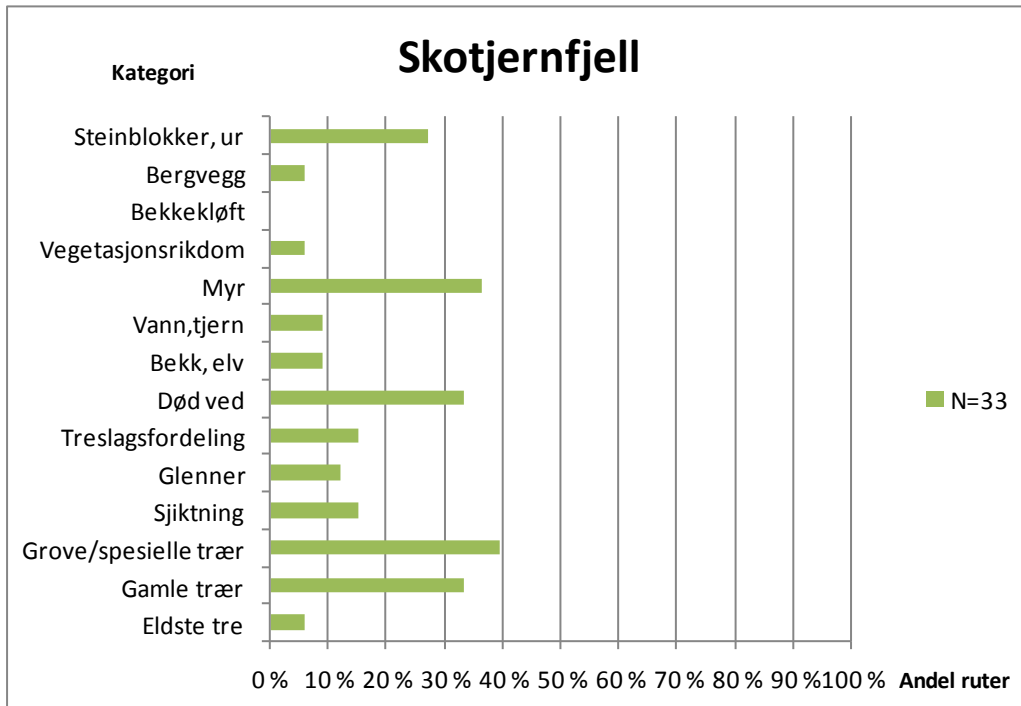
33 ruter er undersøkt. Området scorer lavt på skogelementer (1,54), lavt på landskapselementer (0,94) og middels på opplevelseselementer (8).

I 39 % av rutene er det innslag av "grove og spesielle trær" og en noe mindre andel har gamle trær innenfor ruta. Skogen er relativt lite sjiktet, og har få glenner. Kun 15 % av rutene har mer enn 10 % av volumet bestående av andre treslag enn gran. 1/3 av rutene har score på død ved.

Av landskapselementer har 1/3 av rutene innslag av myr, mens det ikke er registrert bekkekløfter og få bergvegger. Kun to ruter har utslag på vegetasjonsrikdom og tre ruter på bekk og tjern.

Landskapsmessig er området nokså homogent med en god del myr, men lite bekker og tjern. Det er lite bergvegger, men noen områder med steinblokker og ur. Totalt sett framstår området som lite variert både i forhold til skogelementer og særlig mtp. landskapselementer.

Opplevelseselementer scorer lavt. Det er få stier og utsiktspunkter, få vegetasjonstyper, ikke registrerte kulturminner, men det er forekomst av alle topografiske hovedformer.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet i Skotjernfjell Øst N = 33.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Nannestad kommune er naturtypekartlagt i 2003 (Blindheim 2003). Det er registrert 4 lokaliteter med ulike naturtyper som inngår i verneforslaget. Naturtypene omfatter gammel barskog, utforming gammel granskog ved Søndre Skotjernfjell og 3 ulike myrområder.

I 2002 ble Skotjernfjell naturreservat på vel 2 km² opprettet. Registreringer som ble gjort i forbindelse med dette vernområdet, omfatter også deler av undersøkelsesområdet. Deler av lokaliteten er også utredet i forbindelse med verneplanen for barskog i Øst-Norge (Korsmo og Svalastog 1993) der det blir gitt verdien regionalt viktig. Bredesen (1995) har kartlagt kontinuitetsmiljøer og gitt anbefalte hensyn for et større område i, og i nærheten av Skotjernfjell. Det er også registrert rødlistede arter i Artskart (2011) fra området.

Beliggenhet

Lokaliteten ligger nord i Romeriksåsen i vestre deler av Nannestad kommune like ved grensa til Lunner kommune. Den ligger ca. 5 km NV for Harestua, 1 km nord for Råsjøen og 4 km sør for Bruvoll ved RV 35 mellom Roa og Maura. Den grenser til Skotjernfjellet naturreservat i Nannestad og Lunner kommune.

Naturgrunnlag

Topografi

Området består av de østre deler av Skogtjernhaugen og Skotjernfjellet med øst- og vestvendte dalsider. Skogtjernhaugen går opp i 621 moh. og Skotjernfjellet innenfor naturreservatet er 651 moh. I nord omfatter området Rundhaug 592 moh. Området består av stort sett slake dalsider med en god del myr, særlig i midtpartiet ved Hesteputtane. Det går flere daldrag i N-S retning gjennom området. Ett like nord for Skogtjernhaugen, ett østover fra Skotjern, og ett tydelig daldrag i nordgrensa av området mellom Rundhaug og Høgbrenna. Området er småkupert med mindre daler, noen få små bergvegger og med lite blokkmark. Skotjernet er et større vann, som grenser inntil området i vest. Det er noen mindre putter på myrpartiene sentralt i området (Hesteputtane).

Geologi

Berggrunnen består av syenitt, rhyolitt og trakytt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonssone: Mellomboreal. Seksjon: Svakt oseanisk seksjon Mb-O1. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Området består hovedsakelig av skog på middels til lav bonitet. Vegetasjonen domineres av blåbærgranskog, noen steder med fjellskogkarakter. Det er noe småbregnegranskog på rikere partier og fragmenter av storbregnegranskog. Rundt Hesteputtane og på enkelte kollepartier sør for Søndre Skotjernfjell finnes røsslyng-skinstrytefuruskog.

En større lokalitet med rikmyr grenser inntil området ved Kulekjern. Det er registrert en rikmyr ved Skotjernet. Ved Hesteputtane er det et større område med åpne, minerogene myrer. Det er noen få lokaliteter med gransumpskog innenfor området.

Det er lite lauvtrær i området. I områder med yngre skog, er det en god del bjørk, men større lauvtrær av bjørk eller andre treslag er det få av. Det er ikke registrert edle lauvtrær i området.

Gran dominerer helt som treslag. Ved Hesteputtane er det mange gamle furutrær, både gadd og beitefurer. Det er også et område med innslag av furu sør for Søndre Skotjernfjell.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Karplantefloraen er fattig og består av trivielle arter typisk for vegetasjonstypene som finnes der.

Typiske arter i feltsjiktet er blåbær og røsslyng. Av treslag finnes gran, furu, bjørk, osp, rogn, selje og einer. På rikmyra ved Skotjernet er det registrert kildepåvirket høgstaudevegetasjon med fjelltimotei, turt, kvitsoleie, lushatt, skogburkne og vendelrot (www.naturbase.no).

Skogstruktur, påvirkning

Det meste av skogen er 100 år eller eldre granskog. Fra østlia av søndre Skotjernfjell til Skotjernet er det sammenhengende gammel blåbærgranskog. Sør for toppartiet er det en god del læger av gran middels til lite nedbrutt med flere kontinuitetsavhengige arter som rynkeskinn (NT) og duftskinn (NT). Det er rester etter stubber og en del stående død ved av gran. Skogen er relativt ensjکتa. Mange av granene er storvokste med dimensjoner på minst 50 cm i brysthøyde. På toppartiet er boniteten lavere og granskogen har fjellskogpreg, men med lite død ved. Det er tidligere observert huldrestry (EN) i bestandet rundt toppen av S. Skotjernfjell.

Lia mellom Skotjernet og Hesteputtane har lite død ved. Det er noe innslag av småbregnegranskog og enkelte steder noe rasmark. Skogen er mer sjکتet i dette området og på høydepartiene er det noen få furuer. Det går en blåmerka sti i myrdraget fra Skotjern SØ mot Råsjøen.

Området rundt Hesteputtane er myrdominert. Skogen er svært åpen med spredte, gamle furuer og furugadd inntil tjernene. Granskogen nord for myrene har fjellskogpreg med innslag av gamle beitefuruer. I den østvendte lia nord for Hesteputtene er det en god del død ved lite til middels nedbrutt. Skogen er her noe yngre og sjکتa. Vest for Kuletjern går en avlyng rygg i retning Krokktjernet. Ryggen består av svært storvokst granskog med dimensjoner opptil 60 cm i brysthøydediameter. Det er lite død ved og det som finnes er lite nedbrutt. Denne ryggen skiller seg fra lia lenger nordover pga. de store dimensjonene. Det er en del mindre gruppehogster i denne lia nordover. Skogen som står igjen er gammel, 120-140 år, men med lite død ved.

Det er mye yngre granskog mot foreslått vernegrense nord for kollepartiet Rundhaug (592 moh.). Den NØ delen mot Rundhaug har gammel granskog med kupert terreng og mindre bergvegger. Under bratthenget mot skiløypa er det mye død ved av gran middels nedbrutt med flere rødlistede arter. Det går en merka skiløype i kanten av verneforslaget nord for Rundhaug.

Undersøkelsesområdet grenser til Skotjernfjell naturreservat over en lengre strekning fra Hesteputtane til Rundhaug. Bredesen (1995) utarbeidet skjøtselsforslag for større deler av områdene tilknyttet Skotjernfjell. De østligste partiene av verneområdet i NØ fra N. Skotjernfjell til Rundhaug omtales som lokaliteter med noen indikatorarter, der anbefalte hensyn er buffersoner med gjennomhogst rundt spesielt verdifulle delområder.

I lia mot Skotjernet er det yngre bjørkeskog langs vannet og noe hkl. II. Det er tidligere bygd en traktorvei fra vannet og nordover inn i reservatet. Det går også en traktorvei i lia vest for nordre Skotjernfjell.

Endring i naturtyper

Grensene for naturtypen med gammel granskog øst for Søndre Skotjernfjell foreslås utvidet sørover: Her er gammel, lite sjکتet granskog med flere rødlistede arter knyttet til død ved og store dimensjoner av gran. Øvrige lokaliteter beholdes intakt.

Artsmangfold

Det er påvist flere rødlistearter og signalarter i området (se tabell nedenfor). Det er en god del yngre skog innenfor verneforslaget vest for Kuletjern og i den nordre delen, i tillegg til at området grenser til yngre skog flere steder. Rynkeskinn og duftskinn er påvist både i sør, midt i området og i nord (Sweco 2011). Svartsonekjuke er også påvist på flere lokaliteter. Det er gjort observasjoner av huldrestry på to lokaliteter i den søndre delen av området i 1997 og i 2000 (Rein Midteng pers.medd/Artskart), men huldrestry ble ikke funnet i 2011.

Skotjernfjell Øst grenser til Skotjernfjell naturreservat der det er observert et stort antall rødlistede arter og signalarter. I tillegg til artene nevnt ovenfor, er det innenfor reservatet registrert lappkjuke sjeldne rødlistede barksopper og lavartene (Naturbase 2005). All den tid det er korte avstander mellom disse områdene, har Skotjernfjell Øst et godt potensiale for økt antall dødvedarter på sikt som kan spre seg fra reservatet.

Artsmangfoldet av karplanter er lite.

Mange av furuene i området er beitet av storfugl.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Skotjernhøgda

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: A

Areal: 35 daa

UTM: Ø 0266700 N 6683693

Hoh: 570-620 m.

Lokaliteten ligger på søndre Skotjernhøgda, 500 m sør for Skotjernet i Romeriksåsen. Lokaliteten er kartlagt av Blindheim (2003) og supplert av Sweco (2011). Området omfatter toppartiet samt deler av en slak østhalling. På toppartiet er det flersjiktet gammel blåbærgranskog med 5-6 trær av huldrestry (EN). Skogen på toppartiet har fjellskogkarakter. Lenger sør er skogen mer ensjiktet på småbregnemark med store dimensjoner av gran, opptil 50 cm i brysthøydiameter. Det er mye død ved, middels til lite nedbrutt. Det er gjort funn av lungenever, rynkeskinn, og duftskinn. Pga. forekomsten av en direkte truet art huldrestry, gis verdien A, svært viktig.

2. Skotjernet Ø

Naturtype: Rikmyr, åpen intermediær og rikmyr i lavlandet

BM verdi: B

Areal: 8 daa

UTM: Ø 0266868 N 6684395

Hoh: 538 m

Rikmyr som ligger i østenden av Skotjernet. Kartlagt av Homble (upubl.). I sørøst kildepåvirket høgstaudevegetasjon med fjelltimotei, turt, kvitsoleie, lushatt, skogburkne, vendelrot. Verdien er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet. I forhold til skjøtsel anbefales at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra den åpne murkanten. Skogen bør stå urørt der denne er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Det bør arbeides for å få frem et sjiktet skogbilde, gjerne med god treslagsfordeling, rundt myra. Verdi B, viktig.

3. Hesteputtane

Naturtype: Inntakt lavlandsmyr i innlandet, utforming nedbørsmyr/jordvannsmyr.

BM verdi: C

Areal: 19 daa

UTM: Ø 0267323 N 6684094

Hoh: 620 m

Lavlandsmyr som ligger ved Hesteputtene, sør for toppen av Skotjernfjell i Romeriksåsene. Kartlagt av Homble (upubl.). Dominert av fastmatter og mjukmatter. Verdien er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet. I forhold til skjøtsel anbefales at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra den åpne myrkanten. Skogen bør stå urørt der denne er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Det bør arbeides for å få frem et sjiktet skogbilde, gjerne med god treslagsfordeling, rundt myra.

4. Hesteputtane Ø

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet – nedbørsmyr/ jordvannsmyr

BM verdi: C

Areal: 7 daa

UTM: Ø 0267469 N 6684218

Hoh: 615 m

Lavlandsmyr som ligger like øst for Hesteputtene, sør for toppen av Skotjernfjell i Romeriksåsene. Kartlagt av Homble (upubl.). Dominert av fastmatter og mjukmatter, og noe minerotrof. Verdien er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet. I forhold til skjøtsel anbefales at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra den åpne myrkanten. Skogen bør stå urørt der denne er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Det bør arbeides for å få frem et sjiktet skogbilde, gjerne med god treslagsfordeling, rundt myra.

Tabell: Artsfunn fra Skotjernfjell Øst. De aller fleste funnene er gjort i område 1. S. Skotjernhøgda, 2. Skotjernet Øst, 3. Hesteputtane og 4. Hesteputtane Øst.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	2	Rein Midteng	1
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	2	Sweco 2011	Nord og midt
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	>4	Artskart 1994 Sweco 2011	Spredt i hele området
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	>4	Artskart 1994 Sweco 2011	Spredt i hele området.
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Mange	Sweco 2011	Vanlig
Gammelgranlav	<i>Lecanactis abietina</i>	NT	1	Artskart 1994	1
Stor ospeildkjuke	<i>Phellinus populicola</i>	LC	2	Sweco 2011	Nord
Granstokkjuke	<i>Dentrocopus leucotos</i>	LC	2	Artskart 1994 Sweco 2011	1
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	1	Sweco 2011	1
Hvit grankjuke	<i>Antrodia heteromorpha</i>	LC	1	Artskart 1994	Midtre omr.

Avgrensning og arrondering

Verneforslaget er omgitt av noen hogstflater og yngre skog i nord, naturreservat i vest, noe yngre skog og myrer i øst og ungskog i SV. Forslaget fra fylkesmannen beholdes i stor grad, men naturtypen med gammel barskog utvides noe i sør for å inkludere deler av gammel og ensjiktet granskog med mye død ved og flere rødlistede arter knyttet til død ved.

Vurdering og verdisseting

Tabell. Verdisseting for området Skotjernfjell Øst. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisseting i metodekap.

Navn	Urrørhet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. Variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	*	*	**	*	*	**	*	**	**	*	*	**	*/**
Skotjernhøgda	**	*	**	*	-	***	*	***	***	*	*	***	**
Skotjernet Ø	***	-	-	-	-	*	**	-	-	-	-	-	*
Hesteputtane	***	-	-	-	-	*	**	-	-	-	-	-	*
Hesteputtane Ø	***	-	*	*	-	**	*	*	*	*	*	**	*

Samlet verdi for området er ut fra dette satt til */**, lokalt til regionalt verdifullt dersom området sees separat, og regionalt verdifullt dersom det sees i sammenheng med Skotjernfjell naturreservat.

Et vern av Skotjernfjell Øst vil gi et sammenhengende verneområde på 3,2 km², dvs en økning av vernet areal med ca 50 %. Området vil bli mer robust og arter vil kunne spres mellom de to områdene. Arter som i dag finnes innenfor i reservatet, vil kunne spres inn i Skotjernfjell Øst. Verdissetingen er derfor avhengig av hvorvidt området totalt vurderes som en utvidelse av Skotjernfjell naturreservat eller om den vurderes separat.

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad et. al (2003) er det lite innslag av rikere skogtyper og gamle lauvtrær. Det er mye gammel skog med en eller flere rødlistede arter og signalarter, særlig når en ser de to områdene i sammenheng. Forekomst av den direkte trua arten huldrestry trekker opp verdien. Dersom området sees i sammenheng med naturreservatet vurderes det å være regionalt verdifullt (**).

Referanser

Blindheim, T. 2003. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Nannestad kommune. Siste Sjanse rapport 2003-8.

Bredesen, B. 1995. Skotjernfjell, Nannestad og Lunner kommuner. Forekomst av kontinuitetsmiljøer og anbefalte hensyn. Siste Sjanse notat 1995-3. 9 s + kart.

Framstad et.al. 2003. Prioriterte mangler ved skogvernet. NINA oppdragsmelding

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. – NINA Fagrapport 54: 1-146.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.

Homble, K. upubl. Undersøkelser av myrer i området på 1970-tallet.

Korsmo, H og Svalastog, D. 1993. Inventering av verneverdig barskog i Oslo og Akershus. NINA Oppdragsmelding 227. 1-128.

NOA 2011. Verneplan II for Eventyrskog. Notat. Omfatter 34 områder.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no
www.naturbase.no
www.skogoglandskap.no
www.ngu.no
www.riksantikvaren.no

Pers medd:

Rein Midteng

Bilder fra området

Fra kjerneområde ved Skotjernhaugen i sør. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Beitefuru sør for Skotjernhaugen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Blåmerka sti mellom Skotjern og Trasletjern. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Blåmerka sti mellom Skotjern og Mattisbekken. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Hesteputtane. Gamle furuer med fjellskogspreg. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Lungenever i gammel granskog ved Skotjernhaugen.

Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Østlia av Skotjernfjell, midtre del. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fiskeplass øst for Skotjernet. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rik bergvegg med gamle læger med duftskinn ved Rudshaug i nord.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

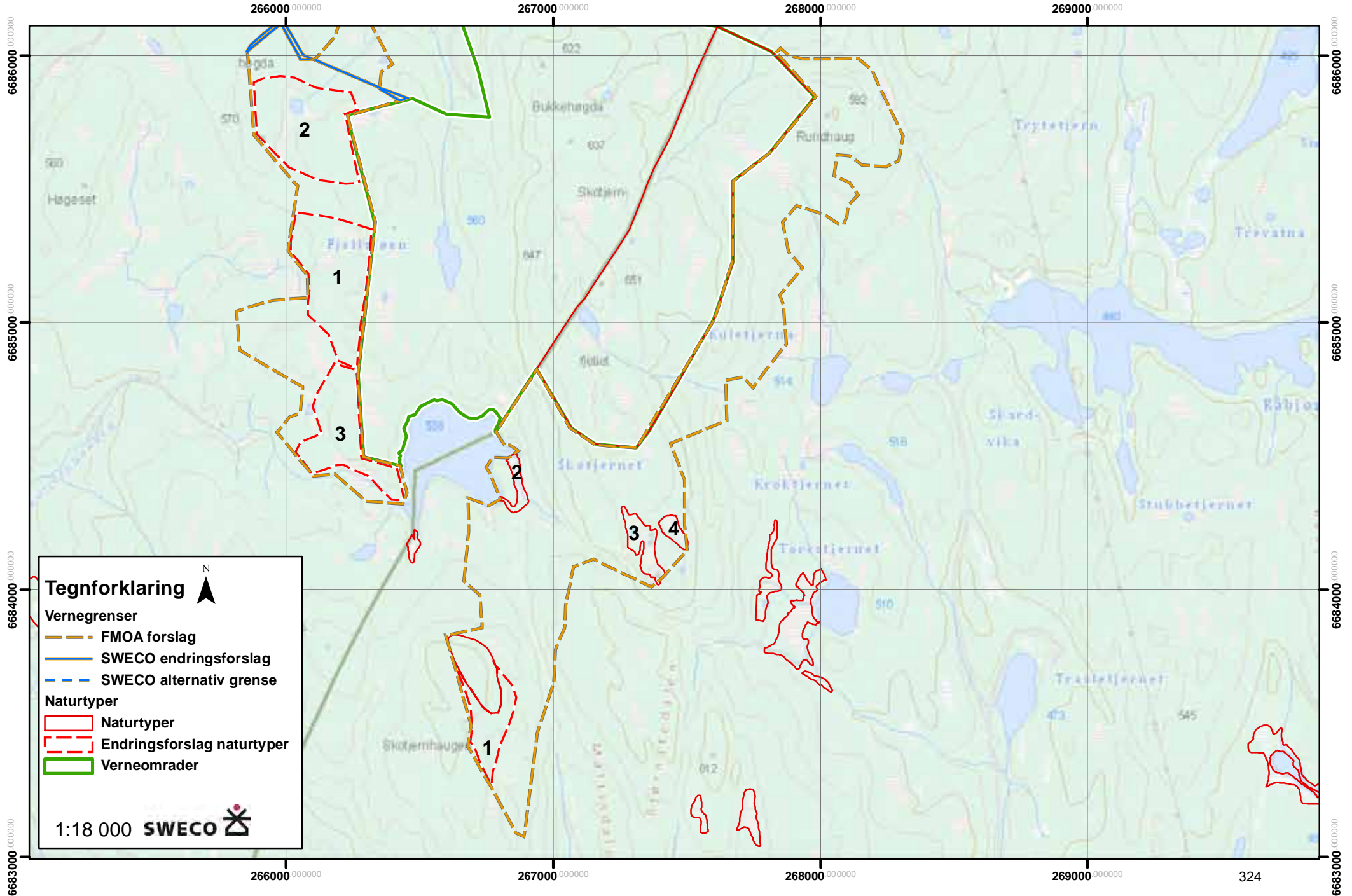
En av flere gadder ved Hesteputtane – sett nordover mot Skotjernfjell.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Skotjernfjell

Areal

1100daa

Naturverdi **

Områdets navn
Snellingsrøysa
Referansedata

Fylke: Akershus og Oppland
 Kommune: Nannestad og Lunner
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 21.09.2011
 Kartblad: 1915-4 Hurdal
 UTM-sentralpunkt: Ø 268523 N 6687559

Vegetasjonssone: Mellomboreal sone.
 Areal: 1075 daa.
 Høyde over havet: 530-570 m.
 Naturverdi: Regionalt/(nasjonalt verdifullt) **
 (***)
 Friluftsverdi: Skog 3,09, landskap 1,06 og
 opplevelse 10.

Sammendrag

Området er NV i Romeriksåsen i Nannestad kommune på grensa til Lunner kommune, 8 km øst for Grua og 1 km sør for RV 35 mellom Hadeland og Gardermoen. Avstanden sørover til Skotjernfjellet naturreservat er på det korteste 600 m. Verneforslaget har nordgrense til markagrensa. Området omfatter et skogområde øst for innsjøen Store Snellingen. Vestkanten av verneforslaget følger vannkanten til Snellingen. Vest for sørenden av Snellingen inngår en liten del av østvendt bratt skråning. Berggrunnen består av dyp- og gangbergarter fra permtida med biotittsyenitt.

Det er liten variasjon i vegetasjonstyper i området og rikere vegetasjonstyper i skog mangler. Blåbærgranskog og røsslyng-skinstryteskog er dominerende vegetasjonstyper. Røsslyng-skinstrytefuruskogen opptrer på høyere partier og i myrkanter. På enkelte, noe rikere partier i dalsidene finnes småbregnegranskog i kombinasjon med blåbærgranskog. På myrene er det noe furusumpskog og mindre partier med gransumpskog. Hombles (upubl.) har kartlagt flere myrer i området blant annet små partier med rikmyr (se kjerneområder). Området er svært fattig på lauvtrær.

Det er gammel skog på lav til middels bonitet i det meste av området. Skogen varierer i alder fra vel 100 år til 160 år, mens enkelttrær er langt eldre. Skogen er preget av tidligere plukkhogst. Furu opptil 60 cm i brysthøydiameter er ikke uvanlig. Det er mye død ved av begge treslag, og av gran i alle nedbrytningsstadier. Det skal ha vært en mindre skogbrann øst for Langevatn rundt 1900 (Korsmo og Svalastog 1993).

Verneforslaget er relativt lite berørt av hogstflater, men er omgitt av områder som har vært hardt hogd. Det er stedvis mye død ved og skogen er svært gammel i det meste av området. I tillegg til læger av gran i alle nedbrytningstadier, er det mye storvokst furu og gadd. Området innehar trolig noe av den eldste furuskogen i hele Markaområdet. Store lauvtrær mangler. Større deler av området har gode forekomster av flere rødlistede arter knyttet til død ved med lappkjuke (EN) som den mest utsatte og flere sårbare arter og NT-arter. Seks kjerneområder er utskilt fra Snellingsrøysa verneforslag. Disse utgjør gammel barskog, rikmyr og intakt lavlandsmyr i innlandet. Utfra dette får området verdien ** /***, regionalt verdifullt (nasjonalt verdifullt) område.

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad et. al (2003), oppfyller ikke Snellingsrøysa krav til rike og/eller fuktige vegetasjonstyper eller bekkekløfter. Kriteriet boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved oppfylles i noen grad i og med at området har større forekomster av gammel granskog med mange rødlistede arter knyttet til lang kontinuitet i skogbildet, blant annet lappkjuke. Kriteriesettet knyttet til urskogpreget furuskog oppfylles til en viss grad. Området har en betydelig andel gamle storvokste furuer og mye gadd, slik at det på sikt kan oppfylle dette kriteriet i områder som ellers har en liten andel furu.

Feltarbeidet

Området ble inventert 21.09.2011 i pent vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2011). Begrunnelsen er blant annet at området utgjør et sammenhengende og nokså intakt myr- og skogkompleks med til dels mye naturpreget skog med gamle trær, sjiktning og mye død ved i ulike nedbrytningsstadier. Myrene og små tjern gir landskapet liv og danner store og små rom i skogen.

Friluftsverdier

Verneforslaget har nordgrense til markagrensa.

En blåmerka sti går øst-vest gjennom området. Stien kommer fra Råbjørn i øst går like sør for Langevatnet og nord og vest for Store Snellingen videre mot turisthytta på Snellingen. Det går en spormaskinkjørt skiløype nord for Store Snellingen, videre over høydepartiet øst for Snellingen og sørover mot Råbjørn. Ellers i området er det mindre stier, som viser at området blir en god del brukt til friluftsliv og fiske. Det går sti langs østsida av Langevatnet og langs deler av Store Snellingen. Det er flere bålplasser og spor etter telting langs Snellingen som viser at vannet er mye brukt til friluftsliv. Det er ingen hytter innenfor verneforslaget.

Området har små høydeforskjeller og det er ingen typiske utsiktspunkter. Et åpent skoglandskap med flere idylliske tjern, større myrer og mye åpen skog i øst, gjør likevel at en får et vidt utsyn over området når en ferdes der. Den storvokste eldgamle furuskogen avbrutt av områder med tettere gammel granskog gjør at området framstår variert og storslått.

Store Snellingen er et større vann på ca. 600 daa som dominerer landskapsbildet i området sammen med Snellingshøgda 612 moh. i NV nord for verneforslaget. Området rundt Store Snellingen er attraktivt. Det er lett å ferdes langs strandsonen og det går tråkk langs deler av vannet. Det går en skogsbilveg fra Bruvoll ved Rv 35 sørover mot Sølvbjerg. Videre går det en bommet skogsvei inn til østsida av Store Snellingen, 500 m vest for verneforslaget. Det er ingen skogsveier innenfor verneforslaget. Like øst for Store Snellingen krysses området av en 420 kV ledning med bred kraftgate som er svært dominerende i landskapet.

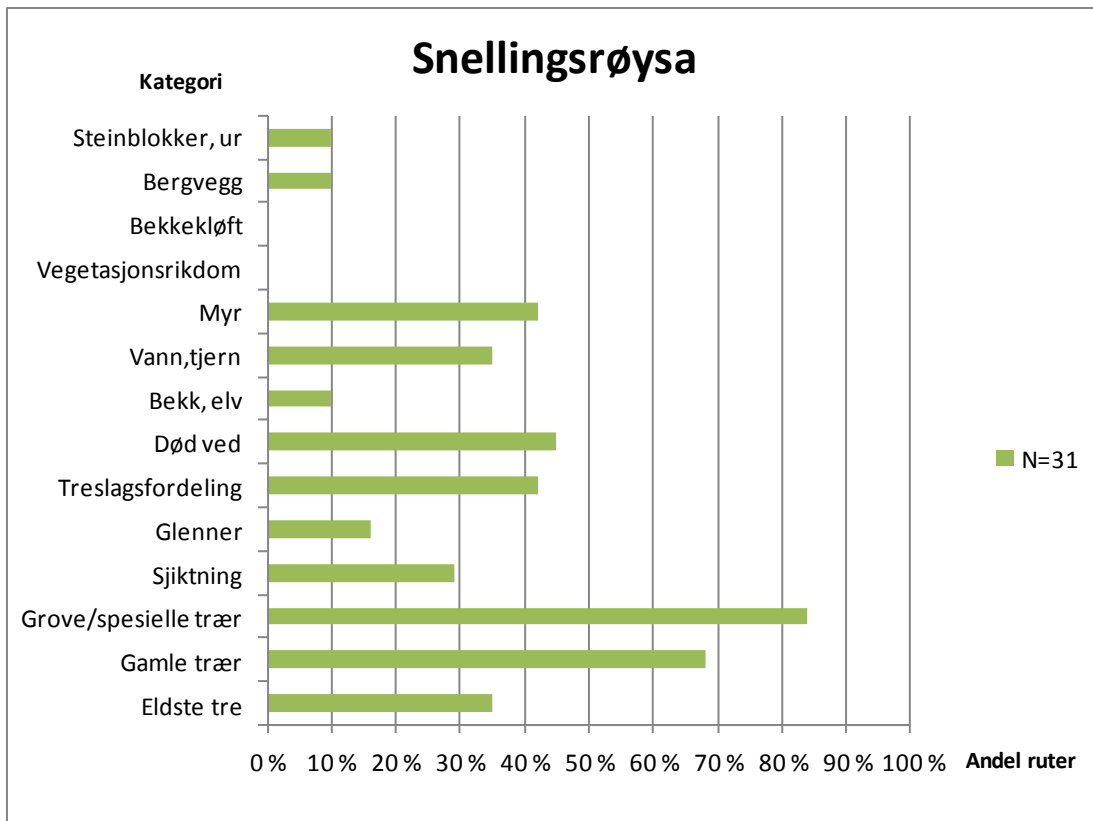
Den ubetjente hytta Snellingen har 9 sengeplasser og drives av DNT. Hytta ligger ca. 1 km vest for Store Snellingen. Langs den blåmerka stien NØ for Store Snellingen ligger Snellingsrøysene som utgjør to større gravrøysar.

Verdisetting etter rutenettmetoden

31 ruter er undersøkt. Området scorer relativt høyt på skogelementer (3,09), middels på landskapselementer (1,06) og middels på opplevelseselementer (10).

Over 80 % av rutene har "grove og spesielle trær" og snaut 70 % har innslag av gamle trær og høyt utslag på eldste tre (over 30 %). For området som helhet, har ca. 30 % av rutene sjiktet skog og relativt få av dem har glenner. I ca. 40 % av rutene er minst 10 % av volumet bestående av andre treslag enn gran. 45 % av rutene har score på død ved.

Av landskapselementer har vel 40 % av rutene innslag av myr, og 1/3 av rutene har vann eller tjern innenfor ruta. Kun 3 ruter har score på forekomster av steinblokker, ur eller bergvegg. Ingen ruter inneholder bekkeløfter eller har rike vegetasjonstyper.

Figuren viser andelen av rutene der kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet i Snellingsrøysa N =31.

Rutenettmetoden indikerer at det er svært mange gamle, grove og spesielle trær innenfor området. Det er lite sjikta skog, men god treslagsfordeling og mye død ved. Treslagsfordelingen indikerer at mange av rutene har innslag av både furu og gran i bestandet.

Det er mange ruter som har utslag på vann og tjern. Store Snellingen danner vestkant av området og inngår i mange av rutene. Det mangler rike vegetasjonstyper i området og det er også svært lite innslag av variert topografi i form av steinurer, bergvegger eller bekkekløfter. Landskapsmessig framstår området etter rutenettmetoden som fattig i forhold til variasjon i topografi og vegetasjon, men med høye verdier i forhold til innslag av vassdrag og myr.

Området er relativt lite topografisk variert, har liten bredde av vegetasjonstyper og scorer middels på landemerker og stier. En stor andel av området har registrerte naturtyper m.m., og det er flere registrerte kulturminner. I sum gir dette 10 poeng, som er en god score på opplevelsesdimensjon.

Snellingsrøysa skiller seg ut friluftsmessig i forhold til de andre undersøkte områdene på Romeriksåsen ved å ha et stort innslag av vann, attraktivt og nokså åpent terreng og storslått furuskog. Det synes også å være mye brukt av befolkningen både sommer og vinter.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Deler av området omfatter det utvidede bevaringskogsområdet Langvatnet i Nannestad kommune. Her har et mindre område i lengre tid vært administrativt fredet av Nannestad Allmenning og Siste Sjanse har laget skjøtselsplan for lokaliteten (Siste Sjanse 1993). Deler av verneforslaget ligger ellers sentralt innenfor det tidligere verneforslaget "Snellingsrøysa". Dette området ble foreslått fredet i første runde av verneplan for barskog (jfr. Korsmo & Svalastog 1993). Området var da på over 6 km² og det ble registrert 6 indikatorarter av sopp og 6 av lav. I ettertid er større deler av dette området avvirket. Det er ved flere anledninger på 1990-tallet også inventert av Siste Sjanse (Lindblad 1996).

Lunner kommune er naturtypekartlagt av Brandrud og Bendiksen (2005) og Nannestad kommune av Blindheim (2003). Det er registrert mange naturtypelokaliteter i området. Det er utført kartlegging av myrer i området av Kåre Hombles på 1970-tallet (Hombles upubl.). Disse er seinere lagt inn i Natur 2000 og overført til Naturbase. Det er også nyere registreringer fra området i 2011 (Hofton pers.medd).

Det er registrert flere MIS-figurer i området (www.skogoglandskap.no).

Beliggenhet

Lokaliteten ligger i hovedsakelig i Nannestad allmenning øst for innsjøen Store Snellingen. Området er NV i Romeriksåsen i Nannestad kommune på grensa til Lunner kommune, 8 km øst for Grua og 1 km sør for RV 35 mellom Hadeland og Gardermoen. Avstanden sørover til Skotjernfjellet naturreservat er på det korteste 600 m. Verneforslaget har nordgrense til markagrensa.

Naturgrunnlag

Topografi

Området omfatter et skogområde øst for innsjøen Store Snellingen. Vestkanten av verneforslaget følger vannkanten til Snellingen. Vest for sørenden av Snellingen inngår en liten del av østvendt bratt skråning. For øvrig er områdene sør og øst for Snellingen småkuperte med kollepartier som stikker 20-50 m over det øvrige terrenget. Mellom høydepartiene er det mye myrer samt 3 større tjern Langevatnet, Markusputten og Lønntjernet. Høyeste punkt er ca. 570 moh.

Geologi

Berggrunnen består av dyp- og gangbergarter fra permida med biotitsyenitt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonssone: Mellomboreal. Seksjon: Svakt oseanisk seksjon Mb-O1. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Det er liten variasjon i vegetasjonstyper i området og rikere vegetasjonstyper i skog mangler. Blåbærgranskog og røsslyng-skinstryteskog er dominerende vegetasjonstyper. Røsslyng-skinstrytefuruskokgen opptrer på høyere partier og i myrkanter. På enkelte, noe rikere partier i dalsidene finnes småbregnegranskog i kombinasjon med blåbærgranskog. På myrene er det noe furusumpskog og mindre partier med gransumpskog. Hombles (upubl.) har kartlagt flere myrer i området blant annet små partier med rikmyr (se kjerneområder).

Gran er helt dominerende treslag i sørlige del rundt sørenden av Store Snellingen, og mellom Langvatnet og Store Snellingen er det også mye blåbærgranskog med mindre partier av småbregnegranskog. Nord og østover øker innslaget med furu og for området som helhet inngår furu som et betydelig treslag i bortimot halvparten av bestandene. Området er svært fattig på lauvtrær. Det finnes noe bjørk, svært lite osp og rogn. Ingen edle lauvtrær ble registrert. Unntaksvis ble det påvist bjørk på mer enn 30 cm i brysthøydiameter.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Karplantefloraen er fattig og består av trivielle arter typisk for vegetasjonstypene som finnes der. Typiske arter i feltsjiktet er blåbær, tyttebær, skinstryteog røsslyng. Av treslag finnes gran, furu, einer, bjørk, osp, selje og rogn. På rikere mark i småbregnegranskog forekommer hengeving og fugletelg.

Skogstruktur, påvirkning

Det er gammel skog på lav til middels bonitet i det meste av området. Området grenser mot Store Snellingen i vest, yngre skog i sør og øst og hogstflate i SV. Skogen varierer i alder fra vel 100 år til 160 år, mens enkelttrær er langt eldre. Skogen er preget av tidligere plukkhogst. Furu opptil 60 cm ibrysthøydiameter er ikke uvanlig. Det er mye død ved av begge treslag, og av gran i alle nedbrytningsstadier.

I et tidligere og mer omfattende verneforslag (6 km²), var det inkludert store arealer med røsslyng-skinstryteskog med store beitefurer og mye storvokst gadd av furu (Korsmo og Svalastog 1994). Disse arealene lå hovedsakelig nord for dagens verneforslag og mye av den gamle skogen i disse områdene er avvirket etter 1994.

S og V for sørenden av Store Snellingen er det tidligere kartlagt en nøkkelbiotop med gammel blåbærgranskog med god kontinuitet. Skogen er lite sjiktet. På vestsida av Store Snellingen mellom vannet og ei hogstflate lenger vest, er det en god del læger i alle nedbrytningsstadier. Indikatorarten duftskinn ble funnet her og det var mye hengelav i form av gubbeskjegg. S og SØ for Snellingen er det mindre læger, det er spor etter stubber i hele området og skogen er lite sjiktet. Også her er det mye hengelav (gubbeskjegg). Det går et tråkk langs sør- og vestenden av Snellingen.

Arealene mellom kraftledningen og Snellingen har gammel skog opptil 150 år. Det er stedvis mye død ved middels til lite nedbrutt og dels av store dimensjoner. Furutrærne har dimensjoner opp i 50 cm i brysthøydiameter og det er også en del gadd av furu. Det er hovedsakelig blandingskog av gran og furu på tørrere partier og langs innsjøen, granskog ellers. Både rynkeskinn (NT) og lappkjuke (EN) ble påvist i dette området.

I lia og toppartiet vest for Langevatnet er det svært gammel granskog. Det er stedvis mye død ved og dimensjoner av gran opptil 50-60 cm i brysthøydiameter. Det er mye død ved skiløypa øst for kraftledningen og særlig mye død ved i vestlia av Langevatnet. Skogen er delvis fleraldret med en del grove trær og mange læger i tidlig eller midlere nedbrytningsfase. Det går en spormaskinkjørt skiløype gjennom området uten at dette har noen innvirkning på skogverdiene. I NV kanten av Langevatn er det mer gadd, og læger finnes i alle nedbrytningsstadier. Det er tidligere påvist flere grove læger der det eldste var 350 år i dette området (Korsmo og Svalastog 1993).

Områdene øst for Langvann og nord for Markusputten har mindre arealer med død ved. Furuene er storvokst med dimensjoner opp til 60 cm i brysthøydiameter. I den østligste delen NØ for Markusputten er det tidligere hogstflater og området må regnes som en restaureringsbiotop.

Korsmo og Svalastog (1993) karakteriserte området som ble foreslått vernet (6 km²) som følger:

”En lokalitet med hovedsakelig fattig vegetasjon og stedvis liten påvirkning (...) Området innehar større områder med mager og tørr, til dels brannbetinget blåbærgranskog i lite påvirket tilstand. Området angis som et verdifullt referanseområde der naturlig foryngelse kan demonstreres under forskjellige forhold. I tillegg utgjør lokaliteten biotop for sårbare arter. Området ble gitt verdien (**); meget verneverdig supplementsområde.”

Det skal ha vært en mindre skogbrann øst for Langevatn rundt 1900 (Korsmo og Svalastog 1993). Det er brannlyrer flere steder i området.

Det er registrert to miljøtiltaksenheter ved vestlia i Langvannet og vest for Markusputten (www.skogoglandskap.no). I disse to områdene er det markert område for mange gamle trær. Liggende død ved er påvist SØ for Snellingen i sør og i vestlia langs Langevatn. I sørenden av Snellingen er det angitt et område med rik bakkevegetasjon.

Endring i naturtyper

Det er kartlagt flere naturtyper i området tidligere. En av naturtypene for gammel granskog inngår i et større område og foreslås slått sammen med dette. Naturtypen ”gammel barskog, utforming gammel granskog” i sørenden av Store Snellingen utvides noe i SV langs vannet for å inkludere gammel skog med noe læger og forekomst av duftskinn (NT).

Artsmangfold

Området er en del av et tidligere stort gammelskogområde som nå er fragmentert av hogst nord for verneforslaget. Verneforslaget omfatter hovedsakelig gammel granskog og barblandingskog med storvokst furuskog med mange myrer og tjern. Det er registrert flere rødlistearter og signalarter knyttet til død ved i området.

I forbindelse med verneplanen for barskog ble det påvist 6 indikatorarter for henholdsvis sopp og lav innenfor verneforslaget som den gang utgjorde mer enn 6 km² (Lindblad et.al 1996). Trolig ble de fleste av disse observasjonene gjort nord for verneforslaget, i områder som i ettertid er avvirket. Seinere er det utført flere registreringer i området. Lappkjuke ble observert utenfor kjerneområdene i vest i 2011. Duftskinn, rynkeskinn og svartsonekjuke (alle NT) opptrer relativt vanlig i den gamle granskogen i hele området.

Hoftun (pers.medd) har registrert en rekke rødlistede arter i området i 2011. Registreringene støtter opp om tidligere undersøkelser. Han observerte 3 lokaliteter for lappkjuke (EN) nord og NV for Langvatnet i 2011.

Karplantefloraen er triviell. Andre nøkkelementer enn svært gammel skog mangler. Det er ingen bekkekløfter, det mangler hensynskrevende vegetasjonstyper, svært få gamle lauvtrær og det er ikke registrert rikmyr. Artsinventarert gjenspeiler dette.

Mange av furuene i området er beitet av storfugl og det ble observert både orrfugl og storfugl under befaringen. Det er en tiurleik nord i området. Spor etter tretåspett ble også registrert. I tidligere registreringer er arter som rødstjert, duetrost og trane registrert (Siste Sjanse 1993).

Storlom har hekket i Store Snellingen tidligere, men det er uvisst om den fortsatt hekker der (Artskart 2011).

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Myrundersøkelser utført av Kåre Homble på 1970-tallet (upubl.), Blindheim 2003, Sweco 2011.

1. Snellingen Øst

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: A

Kartblad: 1915 Nannestad

Areal: 717 daa

UTM: Ø: 268611 N 6687789

Hoh: 515-570 m

Området ligger øst for Store Snellingen og omfatter større områder med gammel granskog med innslag av større furuer. Det er mye død ved av både gran og furu i deler av området, og det finnes alle nedbrytningsstadier. Store furuer, både levende og døde, er vanlig og svært typisk for området. Lokaliteten er tidligere kartlagt av flere, blant annet Blindheim (2003) og supplert av Sweco 2011 og Hofton (2011). Det er funnet flere rødlistede arter her. Lokaliteten er en del av et tidligere foreslått verneområde som omfattet et større område rundt og nord for Snellingsrøysene. Snellingsrøysene er en lokalitet med hovedsaklig fattige vegetasjonstyper med blåbærgranskog eller røsslyng-skinstryteskog som er lite påvirket av hogst. I deler av området finnes brannlyrer, noe som tyder på at deler av blåbærgranskogen er brannpåvirket. Det er mange gamle trær i området og det finnes lægere i alle dimensjoner og i alle nedbrytningsstadier. Et avsaget grantre er målt til å være 350 år gammelt (Blindheim 2003). Det er registrert flere lokaliteter med de NT-artene svartsonekjuke, rynkeskinn og duftskinn (Sweco 2011) samt lappkjuke (EN), se omtale av kjerneområde 3.

Korsmo & Svalastog (1993) angir området som et viktig supplementsområde i forhold til verneplanen for barskog i Øst-Norge. En liten teig av det foreslåtte verneområdet, fra Snellingsrøysa og ned til et stykke øst for Langevatnet, er administrativt fredet av Nannestad allmenning. Det er laget skjøtselplan for dette området (Siste Sjanse 1993).

Det går en skiløype gjennom området øst for kraftledningen uten at dette har noen betydning for verneverdiene. Det går også en blåmerka sti sør for Langevatn og forbi Snellingsrøysene. Skogen er

svært gammel med mye død ved i alle nedbrytningsstadier og forekomst av flere rødlistede arter og mye stor furu, levende og død. Verdien settes til A, svært viktig.

2. Snellingen SV

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: C
 Kartblad: 1915 Nannestad
 Areal: 46 daa
 UTM: Ø 268043 N 6686862
 Hoh: 540-550 m.

Området omfatter gammel blåbærgranskog i vest, sør og øst for sørenden av Store Snellingen. Skogen er overveiende gammel og ensjiktet, men med mye død ved som er middels til lite nedbrutt i vest, mindre død ved i øvrige deler. Det er noe yngre skog sør i området samt en del myr. Furu mangler og det er lite lauvtrær. Indikatorarten duftskinn ble observert vest i området (Sweco 2011). Lokaliteten er tidligere kartlagt av Hombles (upubl.) og Blindheim 2003. Verdien settes til C, lokalt viktig.

3. Langvatnet V

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: A
 Kartblad: 1915 Nannestad
 Areal: 42 daa
 UTM: Ø 268701 N 6688088
 Hoh: 520-540 m.

Området utgjør deler av den østvendte lia vest for Langevatn i Nannestad allmenning. Området er beskrevet av Hombles (upubl.) og supplert av Blindheim (2003). Dette er den mest urskogsneare lokaliteten rundt Langevatn. Skogen er grandominert og godt sjiktet. Det finnes godt med gadd, og læger i alle dimensjoner og nedbrytningsstadier. Det er spredt med hengelav i lokaliteten. Blåbærskog og småbregneskog er dominerende vegetasjonstyper. Flere av trærne er over 60 cm i diameter (Blindheim 2003). Arealet er en del av et administrativt vernet areal innenfor Nannestad allmenning. Hofton (2011) har funnet blant annet lappkjuke (EN), dråpekjuke (VU), bølgekjuke (VU) og gul snyltekjuke (VU) i dette området. Verdien settes til A, svært viktig.

4. Markusputten V

Naturtype: Rikmyr, utforming åpen intermedier og rikmyr i lavlandet
 BM verdi: B
 Kartblad: 1915 Nannestad
 Areal: 11 daa
 UTM: Ø 0268743 N 6687672
 Hoh: 515 m.

Lokaliteten er kartlagt av Hombles (upubl.) Den omfatter myrområder vest for Markusputten, øst for Store Snellingen. Området har en rik kilde og rike mjuk- og fastmatter i vest., Verdien er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet. I forhold til hensyn og skjøtsel angis at overgangen mellom myr og skog er en viktig del av myrøkosystemet, og ofte den delen av myra som er rikest på arter. Det anbefales derfor at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra den kanten av åpen myr. Skogen bør stå urørt der denne er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Det bør arbeides for å få frem et sjiktet skogbilde, gjerne med god treslagsfordeling rundt myra. Området gis verdien B, viktig.

5. Langevatnet N

Naturtype: Rikmyr, utforming intermedier og rikmyr i lavlandet
 BM verdi: B
 Kartblad: 1915 Nannestad
 Areal: 10 daa
 UTM: Ø 0268774 N 6688187
 Hoh: 515 m.

Lokaliteten er kartlagt og beskrevet av Hombles (upubl.). Den omfatter myra i nordenden av Langevatnet SØ for Snellingsrøysene. Området omfatter intermediære fastmatter og rikere mjukmatter. Verdien er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet. I forhold til hensyn og skjøtsel angis at overgangen mellom myr og skog er en viktig del av myrøkosystemet og ofte den delen av myra som er rikest på arter. Det anbefales derfor at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra kanten av åpen myr. Skogen bør stå urørt der denne er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Det bør arbeides for å få frem et sjiktet skogbilde, gjerne med god treslagsfordeling, rundt myra. Verdien settes til B, viktig.

6. Langevatnet SV

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet, utforming blanding mellom nedbørsmyr og jordvannsmyr.

BM verdi: B

Kartblad: 1915 Nannestad

Areal: 21 daa

UTM: Ø 0268645 N 6687592

Hoh: 515 m.

Lokaliteten er kartlagt av Hombles (upubl.) og omfatter ei lengre avlang myr SV for Langevatnet. Myra er dominert av fattig -intermediær fastmatte- og mjukmattevegetasjon. Det er forekomster av flere slukhol og oppkommer. Strengdannelse i nord. Overgangen mellom myr og skog er en viktig del av myrøkosystemet og ofte den delen av myra som er rikest på arter. Det anbefales derfor at det tas hensyn i en trelengdes avstand fra den kanten av åpen myr. Skogen bør stå urørt der denne er glissen, mens det kan plukkhogges i tettere skogbestand. Det bør arbeides for å få frem et sjiktet skogbilde, gjerne med god treslagsfordeling, rundt myra.

Verdien settes til viktig, B. Verdien er satt på bakgrunn av størrelse, utforming, påvirkning, artsmangfold og rikhet.

Tabell: Artsfunn fra Snellingen. Områdene omfatter: 1 Snellingen Øst, 2. Snellingen SV, 3. Langevatnet V, 4. Markusputten V. og 5. Langevatnet N og 6. Langevatnet SV.

Norsk navn	Vid.navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Lappkjuke	<i>Amylocystis lapponica</i>	EN	1	Sweco 2011 Hofton 2011	1,3 samt ved St.Snellingen
Dråpekjuke	<i>Postia guttulata</i>	VU	1	Hofton 2011	1,3
Gul snyltekjuke	<i>Antrodiella citrinella</i>	VU	1	Hofton 2011	1,3
Bølgekjuke	<i>Spongiporus undosus</i>	VU	1	Hofton 2011	1,3
Rosenkjuke	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT	1	Hofton 2011	Langvatnet N
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	>10	Blindheim 2003 Sweco 2011, Hofton 2011	1
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	>5	Sweco 2011, Hofton 2011	1,2,3
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	>5	Sweco 2011, Hofton 2011	1,2,3
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2,3 pluss
Praktbarksopp	<i>Veluticeps abietina</i>	LC	1	Lindblad et.al 1996, Hofton 2011	2
Granstokkjuke	<i>Phellinus chrysoloma</i>	LC	4	Sweco 2011	1,
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	LC	4	Sweco 2011	1

Avgrensning og arrondering

Området foreslås utvidet med et lite areal SV for Store Snellingen. Tangen mellom kraftledningen og Store Snellingen helt nord i området foreslås å inngå i området for å få en bedre arrondering slik at forslag til vernegrense følger vannkanten av Snellingen på hele strekningen. For øvrig beholdes grensene.

Det er flere av de registrerte kjerneområdene som omfatter arealer også nord for verneforslaget. Det har kommet innspill om at deler av disse områdene har stor verdi og bør inkluderes pga. viktige forekomster av sårbare arter knyttet til død ved, blant annet lappkjuke.

Vurdering og verdisetting

Tabell. Verdisetting for området Snellingen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap. 1. Snellingen Øst, 2. Snellingen SV, 3. Langevatnet V, 4. Markusputten V, 5. Langevatnet N og 6. Langevatnet SV.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vege-tasjon. Variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	**	*	**	***	*	***	***	*	*	***	** (***)
1.Snellings Øst	*	*	*	*	**	***	*	***	**	*	*	***	***
2.Snellings SV	*	*	*	*	*	**	*	**	**	*	*	**	*
3.Langevatnet V	*	*	*	*	*	***	*	***	***	*	*	***	***
4.Markusputten V	-	-	-	*	-	*	**	-	-	-	-	-	**
5.Langevatnet N	-	-	-	*	-	*	**	-	-	-	-	-	**
6.Langevatnet SV	-	-	-	*	-	*	**	-	-	-	-	-	**

Verneforslaget er relativt lite berørt av hogstflater, men er omgitt av områder som har vært hardt hogget. Det er lite variasjon i skogtyper og topografi og det er ikke innslag av rikere vegetasjonstyper bortsett fra mindre arealer med rikmyr. Det er stedvis mye død ved og skogen er svært gammel i det meste av området. I tillegg til gran i alle nedbrytingstadiet, er det mye storvokst furu og gadd. Området innehar trolig noe av den eldste furuskogen i hele Markaområdet (Midteng pers.medd). Store lauvtrær mangler. Større deler av området har gode forekomster av flere rødlistede arter knyttet til død ved med lappkjuke (EN) som den mest utsatte og flere sårbare arter og NT-arter.

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad et. al (2003), oppfyller ikke Snellingsrøysa krav til rike og/eller fuktige vegetasjonstyper eller bekkekløfter. Kriteriet boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved oppfylles i noen grad i og med at området har større forekomster av gammel granskog med mange rødlistede arter knyttet til lang kontinuitet i skogbildet, blant annet lappkjuke. Kriteriesettet knyttet til urskogpreget furuskog oppfylles til en viss grad. Området har en betydelig andel gamle storvokste furuer og mye gadd, slik at det på sikt kan oppfylle dette kriteriet i områder som ellers har en liten andel furu.

Utfra dette får området verdien ** /***, regionalt verdifullt (nasjonalt verdifullt) område.

Referanser

Brandrud, T.E. og Bendiksen, E. 2005. Naturtypekartlegging i Lunner kommune. Med vekt på kulturlandskap, ferskvann og myr.

Blindheim, T. 2003. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Nannestad kommune. Siste Sjanse rapport 2003-8.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet – NINA Oppdragsmelding 769. 9pp.

Hofton, T.H. 2011. Notat fra befarig 14.10.2011.

Homble, K. upubl. Undersøkelser av myrer i området på 1970-tallet.

Lindblad, I. 1996. Skogsområder i Øst-Norge registrert av Siste-Sjanse, NOA-rapport 1996-1.

Korsmo, H og Svalastog, D. 1993. Inventering av verneverdig barskog i Oslo og Akershus. NINA Oppdragsmelding 227. 1-128.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

NOA 2011. Verneplan II for Eventyrskoger. Notat. Omfatter 34 områder.

Siste Sjanse 1993. Kontinuitetsmiljøer og hensyntagen ved skogsdrift i Skotjernfjell og Snellingen. Romeriksåsene. Upublisert rapport 14s.

Svandal, J. E. 2000. Viltet i Lunner kommune. Rapport 86 s.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.skogoglandskap.no

www.ngu.no

www.riksantikvaren.no

Pers medd:

Rein Midteng

Kåre Hombles

Tom Hellik Hofton

Bilder fra området

Fra blåmerka sti mot Snellingen i nord. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Storvokst furu med innslag av gadd. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Brannlyrer i åpen, gammel furuskog i N-del av området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel granskog der det ble funnet lappkjuke. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk skogbilde i granskogen øst for kraftledningen. Duftskinn (NT)
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fin rasteplass ved Store Snellingen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Myrområde vest for Markusputten. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Brannlyre ved stien sør for Langevatnet. Bildet er tatt vestover. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Lappkjuke (EN) registrert like øst for Store Snellingen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

En av de mange, svært storvokste furuene i området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kulturminnet Snellingsrøysa. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Store Snellingen sett fra sørenden. En friluftspelle. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra Langvatnet øst i området. Det er omgitt av et større kjerneområde med gammelskog.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Snellingsrøysa

Areal

1075daa

Naturverdi **(***)

268000 000000

269000 000000

270000 000000

6688000 000000

6688000 000000

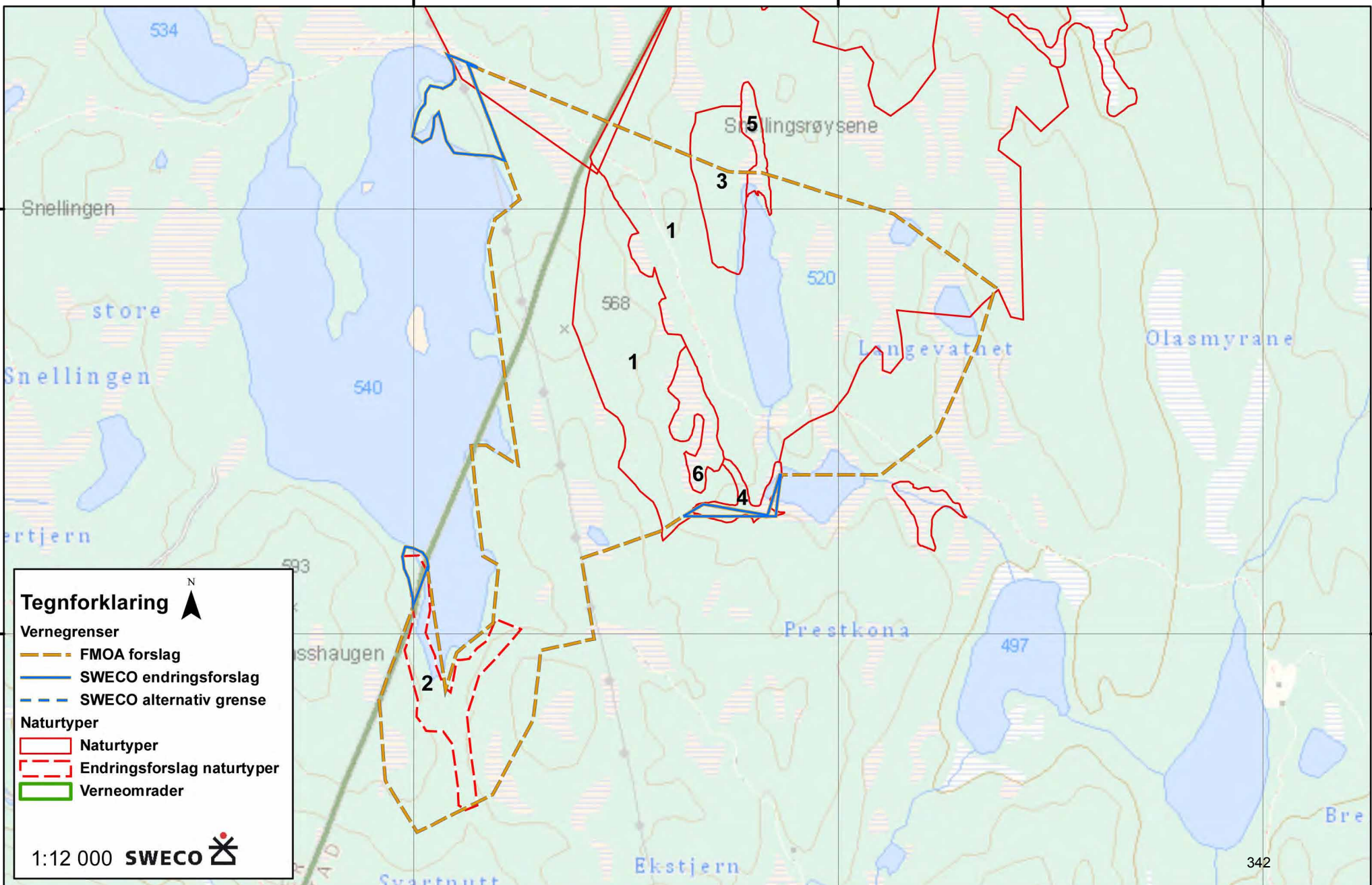
6687000 000000

6687000 000000

268000 000000

269000 000000

270000 000000

Tegnforklaring

Vernegrenser

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:12 000

Områdets navn

Branntjernhøgda

Referansedata

Fylke: Oppland
Kommune: Lunner
Registrant: Frode Løset
Dato feltreg: 17.8.2011
Kartblad: 1815-2

UTM-sentralpunkt: Ø: 0256994 N 6676326
Vegetasjonssone: Mellom-boreal sone.
Areal: daa. 1597 daa
Høyde over havet: 560-633 m.
Naturverdi: Regionalt verdifullt **
Friluftsverdi: Skog 1,55, landskap 1,52 og opplevelse 9.

Sammendrag

Lokaliteten ligger i NØ del av Nordmarka i Lunner kommune, 5 km V for Stryken og 2 km Ø for Katnosa. Branntjernhøgda ligger mellom Sandungskalven i øst og Katnosdmmen i vest og det høyeste partiet når opp i 633 moh. i N og 620 moh. ved Revshammaren i S. Fra ytterkantene av verneforslaget er det 2,5 km til Spålen-Katnosa naturreservat i vest. Området omfatter et sammenhengende høyereliggende skogsområde i nordøstre del av Nordmarka. Det har vekslende topografi med nordvendte slake lier i nord, og vestvendte, nokså bratte lier i S, særlig i SV sør for S. Branntjern. Den nordlige delen av området har rolige landskapsformer med mindre daler, småkoller, flere større vann og mye myr.

Berggrunnen består av dyp- og gangbergarter fra permtida med monzodioritt og monzonitt-syenitt. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype i de øvre delene av dalsidene og på de flatere områdene med noe dypere jord. På de fattigste områdene dominerer røsslyng-skinstryteskog, enkelte steder med spredtstilte furuer. I den vestvendte dalsida syd for N. Branntjern og i lia nord og vest for Refshammeren er det rikere vegetasjonstyper som småbregnegranskog og storbregnegranskog. Av treslag er gran totalt dominerende. Furu finnes enkelte steder på de høyeste partiene, ofte da med fjellskogkarakter. Av andre treslag er det noe yngre bjørk på gamle hogstflater, i myr- og vannkanter. Ellers er det lite lauvtrær og få trær med større dimensjoner. I et parti i vestlia mellom Refshammeren og N. Branntjern er det en frodig bekkedal med alm og noe høgstaudevegetasjon. Denne skiller seg ut som en liten oase i et ellers grandominert område.

Granskog på lav til middels bonitet dominerer skogbildet. Enkelte steder inngår høgbonitetskog med store dimensjoner av gran. Det er stedvis mye død ved stående og liggende, men over større arealer er det lite død ved. Det er funnet flere indikatorarter på død ved. Gubbeskjegg forekommer stedvis i store mengder og lungenever ble funnet på flere graner og på små bergvegger, som indikerer god kontinuitet i skogbildet. Sterkt truet huldrestry finnes spredt i området og i en større bestand for for Refshammeren. Rynkeskinn og duftskinn er indikatorarter som er nokså vanlige i området. Samlet sett framstår områdene nord for N. Branntjern mot Branntjernhøgda og dalsida og høydepartiet S for N. Branntjern mot S. Branntjern som de biologiske rikeste områdene med god kontinuitet og en del indikatorarter.

To kjerneområder med gammel barskog er utskilt. Rødlistede arter og potensielle for ytterligere arter tilknyttet død ved karakteriserer disse kjerneområdene.

I forhold til mangler ved skogvernet, oppfyller Branntjernhøgda delvis kriterier knyttet til boreal naturskog. Særlig granskog rik på død ved oppfylles med forekomster av gammel granskog med flere rødlistede arter der særlig større forekomster av huldrestry må vektlegges. Området har svært lite av gamle storvokste furuer og lite furugadd. Større lauvtrær mangler i stor grad. Av rikere vegetasjonstyper og naturtyper finnes det et par bekkekløfter og en spennende biotop med alm. Av indikatorarter på død ved er det observert relativt få arter, men området har stedvis god kontinuitet med mye død ved og arronderingen er god. I forhold til at lokaliteten synes å være et viktig kjerneområde for huldrestry, settes verdien til regionalt verdifull (**).

Feltarbeidet

Området ble inventert 17.8 i fuktig vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2011). Det begrunnes med at det er et høytliggende, fjellskogpreget åsparti med spennende variert skog, mange vann og myrer og et rikt dyreliv. Det er et stille område med lite folk.

Deler av området er administrativt vernet av skogeier Løvenskiold-Vækerø.

Friluftsverdier

Det går ingen blåmerka stier gjennom lokaliteten. Fra Katnosa går det en noe diffus traktorvei østover via større hogstflater, over i en tydelig sti der hogstflata møter gammelskogen like vest for N. Branntjern. Det er ingen traktorveier eller bilveger innenfor verneforslaget, men området grenser til større hogstflater særlig i S og SV. Det går ingen preparerte skiløyper innenfor området.

I sør går det en gammel hestevei langs nordsida av Refshammerdalen. Noe lenger nord er det rester etter en gammel kraftlinje som krysser området Ø-V som tidligere førte strøm mellom Sandungen og Katnosa. Stolpene er nå tatt bort. I øst går det en bilvei inn mot verneforslaget fra Sandungskalven. Den stopper ca. 200 m øst for foreslått vernegrense.

Noe besøkte utsiktspunkter i området er høydepartiene ved Branntjernhøgda 633 moh. Fra Refshammeren i sør (620 moh.) er det god utsikt i flere himmelretninger. Det er også kort avstand fra Refshammeren og sydover mot Kyrkjeberget, som er en tydelig landskapsform 1 km S for Refshammeren (629 moh.) og med flott utsikt over sydlige og østlige deler av Marka.

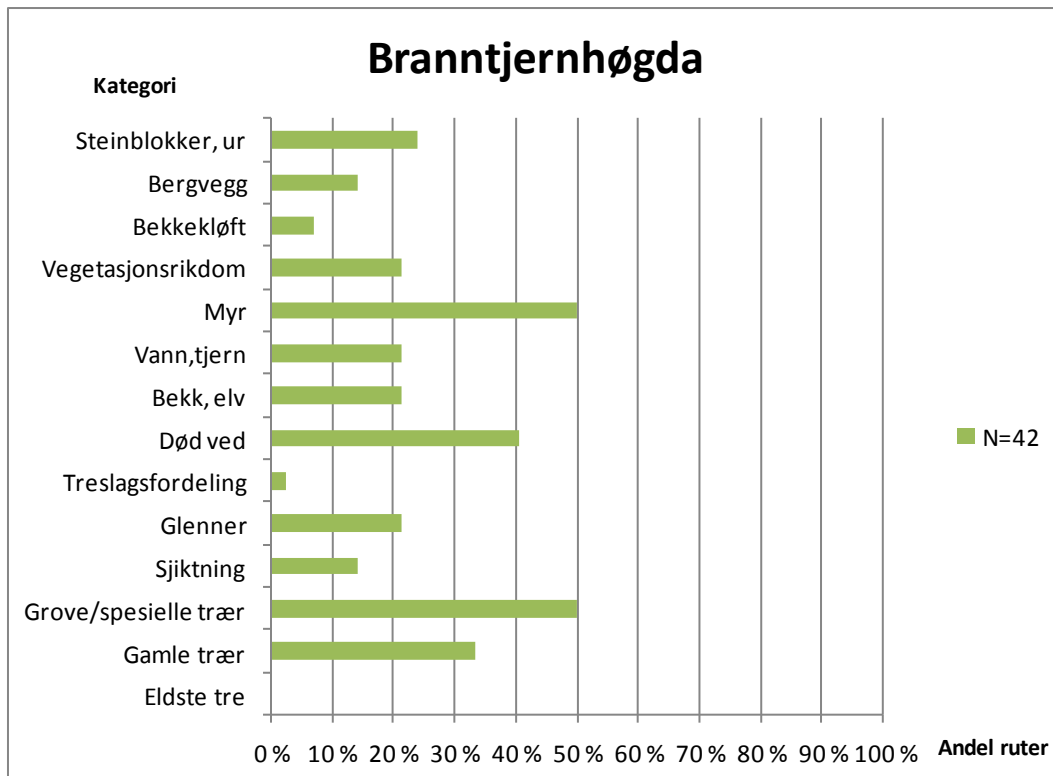
Det er 4 større vann innenfor verneforslaget. Det er N. og S. Branntjern i vest og Lille og Store Kalvetjernet i NØ. For øvrig er det en del bålplasser og teltplasser knyttet til vannene i området. Særlig rundt N. Branntjern og Kalvetjerna, der det går stier ut på odden mellom de to vannene. Bortsett fra disse tråkkene rundt tjernene i nord, er det ikke tydelige stier å se.

Friluftsmessig preges området av at det ligger utenfor allfarvei som et adskilt høydeparti mellom Sandungskalven og Katnosa. Stryken ligger ca 10 km langs skogsbilvei østover, Katnosa ca, 2 km i vest. Ved Katnosa gård er det servering for skifolket om vinteren. Katnosdammen er en svært populær hytte med 20 sengeplasser som driftes av DNT. I områdene ved Sandungen og Katnosa er det skogsveier med svært gode sykkelmuligheter i mange retninger av Marka.

Det er ingen hytter innenfor området.

Verdisetting etter rutenettmetoden

Til sammen ble 42 ruter er undersøkt. Området scorer relativt lavt på skogelementer (1.55), lavt på landskapselementer (1.52) og middels på opplevelselementer (9).

Figuren viser andelen av ruter hvor kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet i Branntjernhøgda N =42.

1/3 av rutene scorer på gamle trær og 50 % på grove og spesielle trær. Andelen av rutene som har noe død ved er 40 %, mens det er svært liten treslagsblanding. Gran dominerer totalt som treslag i hele området. Det er relativt lite sjiktning i bestandene.

I forhold til landskapselementer har 50 % av rutene innslag av myr og en såpass høy andel som 20 % av rutene har innslag av rikere vegetasjonstyper eller sumpskog. Det er også en nokså høy andel som har innslag av vassdrag (20 %). Det er noen få bekkekløfter i områder og en del bergvegger, mens vel 20 % av rutene har innslag av steinblokker og myr.

Rutenettmetoden indikerer at det er relativt mange gamle trær og en høy andel grove og spesielle trær. Andelen ruter med mye innslag av disse elementene er likevel ikke høyere enn vel 30 %. Skogen er relativt lite sjiktet. Det er svært lite innslag av andre treslag enn gran.

Tallene viser at det er mye myr i området. Noen ruter har innslag på vann og tjern og det er relativt lite bekker. Det er ganske godt innslag av rikere vegetasjonstyper og sumpskog tatt i betraktning høyden over havet. Tallene viser også at området er relativt lite variert mht. topografi på småskalanivå, mens det på landskapsnivå framstår området som middels variert.

Opplevelsesdimensjonen scorer 9 poeng. Dette er en middels verdi. Den gir dårlig score på tilgjengelighet i form av stier, utsiktspunkter og kulturminner. Det scorer bra på topografisk variasjon i storskalanivå, andelen naturtyper av totalområdet og vegetasjonsvariasjon.

Området inneholder mye, gammel skog. Årsaken til at området ikke scorer høyere på skogelementer, er nok at en god del av området består av noe yngre skog og at det er mye myr der skogelementet gir lav verdi. Store deler av området har også liten topografisk variasjon og lite bekkekløfter og bergvegger. Området er lite tilgjengelig og mangler større stier og skiløyper. Det framstår som svært lite berørt av tekniske inngrep, og vil være viktig for friluftsliv som verdsetter stillhet og naturopplevelser knyttet til at en kan gå lenge uten å møte mennesker.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Området ble undersøkt av Siste Sjanse (Lindblad 1996) der det ble registrert en del indikatorarter samt flere forekomster av huldrestry. Lunner kommune er naturtypekartlagt av Brandrud og Bendiksen i 2005. Det er registrert en naturtype som dekker hele verneforslaget (www.naturbase.no). Det er registrert flere MIS-figurer i området (www.skogoglandskap.no).

Det er flere registreringer av rødlistearter i området fra begynnelsen av 2000-tallet, blant annet av huldrestry (www.artsdatabanken.no). Det er også registrert huldrestry i området de seinere år (Erlend Rolstad pers. medd).

Deler av området er administrativt vernet av Løvenskiold Vækerø som er grunneier innenfor hele verneforslaget.

Beliggenhet

Lokaliteten ligger i NØ del av Nordmarka i Lunner kommune, 5 km V for Stryken og 2 km øst for Katnosa. Branntjernhøgda ligger mellom Sandungskalven i øst og Katnosa i vest og det høyeste partiet når opp i 633 moh. i N og 620 moh. ved Revshammaren i S. Fra ytterkantene av verneforslaget er det 2,5 km til Spålen-Katnosa naturreservat i vest.

Naturgrunnlag

Topografi

Området omfatter et sammenhengende høyereliggende skogsområde i nordøstre del av Nordmarka. Det har vekslende topografi med nordvendte slake lier i nord, og vestvendte, nokså bratte lier i S, særlig i SV sør for S. Branntjern. Den nordlige delen av området har rolige landskapsformer med mindre daler, småkoller, flere større vann og mye myr.

Vestskråningen mellom N. Branntjern og Revshammaren er slak i nord, brattere i syd med mindre smådaler og svært vekslende topografi. Områdene mellom S. Branntjern og Revshammaren er dominert av mindre myrområder, gammel granskog og småkupert terreng. I den midtre delen av området utgjør S. Branntjern et sentralt punkt med slake granlier i vest og en lengre stuprekke øst for tjernet.

I den sydlige delen av terrenget ved Refshammaren er det sterkere kupering med bratte lier N og V ved Refshammaren, slakere i S og Ø. Det er fire større vann innenfor området. Nordre Branntjern NV i området samt lille og store Kalvetjernet ligger omgitt av rolig terreng med granskog og myr. I den midtre del av området ligger Søndre Branntjern.

Geologi

Berggrunnen består av dyp- og gangbergarter fra permtida med monzodioritt og monzonitt-syenitt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonssone: Mellomboreal. Seksjon: Svakt oseanisk seksjon Mb-O1. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype i de øvre delene av dalsidene og på de flaterne områdene med noe dypere jord. På de fattigste områdene dominerer røsslyng-skinstryteskog, enkelte steder med spredtstilte furuer. I den vestvendte dalsida syd for N. Branntjern og i lia nord og vest for Refshammaren er det rikere vegetasjonstyper som småbregnegranskog og storbregnegranskog. Denne delen av området framstår som relativt variert vegetasjonsmessig pga. raske endringer i topografi, jordsmonn og fuktighet.

Av treslag er gran totalt dominerende. Furu finnes enkelte steder på de høyeste partiene, ofte da med fjellskogkarakter. Av andre treslag er det noe yngre bjørk på gamle hogstflater, i myr- og vannkanter. Ellers er det lite lauvtrær og få trær med større dimensjoner. I et parti i vestlia mellom Refshammaren og N. Branntjern er det en frodig bekkedal med alm og noe høgstaudevegetasjon. Denne skiller seg ut som en liten oase i et ellers totalt grandominert område.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Karplantefloraen er svært triviell men det var innslag av alm (NT) i en liten bekkedal mellom Refshammeren og N. Branntjern. Se arts mangfold.

Skogstruktur, påvirkning

Granskog på lav til middels bonitet dominerer skogbildet. Enkelte steder i vestlia og V for Refshammeren inngår høgbonitetskog med store dimensjoner av gran. Det er stedvis mye død ved stående og liggende, men over større arealer er det lite død ved, jfr. rutenettmetoden som viste at ca. 40 % av rutene har større innslag av død ved.

Områdene nord for N. Branntjern og til Branntjernhøgda er helt dominert av gammel granskog. Det er stedvis mye læger middels til lite nedbrutt med dimensjoner opptil 50 cm i brysthøydediameter. Det er også en del stående død ved med nokså store dimensjoner samt en del høgstubber. Skogen er relativt ensjiktet. Det er lite stubber i dette området. Grantrærne er særlig storvokste (opp til 60 cm) i dalen SØ for Branntjernhøgda der det er store dimensjoner av både stående død ved og læger. Her er det tidligere funnet flere indikatorarter på død ved. I bunnen av dalføret er det gransumpskog og gammel skog med en god del læger helt S til Lille Kalvetjern. I hele området med gammel skog mellom N. Branntjern- Branntjernhøgda og S. Kalvetjernet er det godt med læger, høgstubber og stående død ved. Gubbeskjegg forekommer stedvis i store mengder og lungenever ble funnet på flere graner og på små bergvegger, som indikerer god kontinuitet i skogbildet.

I området SØ for Store Kalvetjern er det koller med fjellskogpreg og med spredte innslag av furu. Den østligste delen har storvokst gran med noen store gadder av furu innimellom, der indikatorarten duftskinn ble funnet på furu. Det er begrenset med død ved i dette området.

I partiene mellom Lille Kalvetjernet, S. og N. Branntjern er det noe yngre skog av gran ispedd bjørk med myrer innimellom. Det er lite død ved og området framstår relativt fattig biologisk sett bortsett fra tangen mellom Lille og Store Kalvetjernet som har gammel, oppkvistet granskog med grov bark og en del død ved middels til lite nedbrutt.

På strekningen N. Branntjern til Refshammeren er boniteten bedre og det er mange steder store dimensjoner av gran. Det er mye død ved i enkelte partier og indikatorarter som rynkeskinn, duftskinn og lungenever ble påvist. I enkelte mindre daldrag, er det småmyrer og innslag av lågurtvegetasjon og edle lauvtrær. Hele området har rester etter tidligere hogster. Øst for S. Branntjern har skogen fjellskogkarakterer på kollene og røsslyng dominerer helt i feltsjiktet. Like SØ for tjernet går den en avlang bekkekløft i N-S retning med mye læger i ulike nedbrytningsstadier. Her er skogen gammel og indikatorarten duftskinn ble påvist. Det er en god del fuktige bergvegger i dette området og potensialet for å finne arter knyttet til disse er store. Det var også noe rogn i dette området.

Den SØ delen samt topppartiet av Refshammeren har fjellskogkarakter med åpen skog og mye røsslyng med furu eller småvokst gran i tresjiktet. Området nord og vest for toppen er imidlertid nokså rikt med store dimensjoner av gran og læger i alle nedbrytningsstadier og mye stående død ved. Duftskinn ble funnet her samt at det har store bestander av gubbeskjegg. I området nord for Refshammeren er det en større forekomst av huldrestry. Bestanden er preget av tidligere større hogster i daldraget nord for Refshammeren.

Samlet sett framstår områdene nord for N. Branntjern mot Branntjernhøgda og dalsida og høydepartiet S for N. Branntjern mot S. Branntjern som de biologiske rikeste områdene med god kontinuitet og en del indikatorarter.

Endring i naturtyper

Det er kun kartlagt én naturtype i området tidligere. Denne foreslås omgjort til to naturtyper for å unngå å ta med fattigere områder som består av myr og yngre skog i midtre del av området. Disse to kjerneområdene huser indikatorarter og har stedvis mye læger av gran middels til lite nedbrutt og noe stående død ved. Områdene inneholder også arealer med lite død ved. For øvrig er det kun mindre endringer i forslaget i forhold til yttergrenser i verneforslaget

Arts mangfold

Huldrestry (EN) er påvist i området (Rolstad pers. medd. og Lindblad (1996)). Et verdifullt trekk ved området er at de foreslåtte kjerneområdene består av sammenhengende gammel skog. Selv om det i

del av området er liten kontinuitet av død ved, danner kjerneområdene sammen med den øvrige gammelskogen et større sammenhengende og lite berørt gammelskogområde. Tidligere registreringer tyder på at huldrestry finnes relativt spredt i området, og med en større lokalitet syd i området. Indikatorarten gubbeskjegg finnes i store forekomster på flere lokaliteter i området og indikerer god kontinuitet.

En del av området er administrativt vernet av Løvenskiold. Det omfatter området fra sørenden av Lille Kalvetjern og mot Refshammeren.

I tillegg til huldrestry, er det funnet flere indikatorarter knyttet til død ved– se artsliste. Karplantefloraen på høydepartiene er triviell. I dalsidene på bedre mark, er det innslag av mer fuktigskrevende urter og det er flere treslag. Det er et par områder med bekkekløftkarakter med mye død ved. Det er svært få gamle lauvtrær og det er ikke registrert rikmyr. Artsinventaret gjenspeiler dette.

Det er svært lite furu i området, men det finnes noe store furuer som gjerne er beitet av storfugl. Det er god bestander av storfugl i området med leiker i nærheten.

Tabell: Artsfunn fra Branntjernhøgda. Områdene omfatter: 1 Branntjernhøgda, 2: S. Branntjern.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	Flere	Erlend Rolstad pers. medd	1,2
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Mange	Brandrud og Bendiksen 2005 Sweco 2011	1,2, utenfor
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	>2	Brandrud og Bendiksen 2005, Sweco 2011	1, utenfor
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2 og hele området,
Alm	<i>Ulms glamra</i>	NT	1	Sweco 2011	2
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC	Flere	Brandrud og Bendiksen 2005, Sweco 2011	1,2
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	Flere	Sweco 2011	1,2
Sprikeskjegg	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT		Brandrud og Bendiksen 2005	
Piggbroddsopp	<i>Asterodon ferruginosus</i>	NT		Brandrud og Bendiksen 2005	
Randkvistlav	<i>Hypogymnia vittata</i>	NT		Brandrud og Bendiksen 2003, Sweco 2011	
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	>10	Brandrud og Bendiksen 2003, Sweco 2011	1, 2
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	LC	4	Sweco 2011	1

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Branntjernhøgda

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM-verdi: A.

Kartblad: 1815-2

Areal: 185 daa

UTM: Ø 0256860 N 6677075

Hoh: 590-630 m

Området er kartlagt av Brandrud og Bendiksen (2005) og supplert av Sweco (2011). Det består av høydepartiet på Branntjernhøgda med en dal som ender ut i Lille Kalvevatn med tilliggende dalsider og flatere partier. Det er blåbærgranskog i dalsider og på toppartier, noen steder avløst av røsslyng-

skinntrytefuruskog på de fattigste områdene og rundt myrene. Småbregnegranskog finnes på de rikeste partiene i dalen. Selve dalføret har en god del gransumpskog.

Skogen er gammel og for en stor del lite sjiktet. Det er stedvis mye død ved av store dimensjoner, middels til lite nedbrutt. Det er også en god del høgstubber, mange hule trær og det er rester etter tidligere plukkhogster i det meste av området. Skogen har generelt god kontinuitet.

Det er påvist flere indikatorarter i området. Gubbeskjegg finnes i store forekomster. Lungenever ble påvist nord i dalføret. Huldrestry er tidligere påvist like nord for verneforslaget og det er godt potensial for å finne arten innenfor området. Verdien settes av denne grunn til svært viktig.

2. Søndre Branntjern med Refshammeren

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: A

Kartblad: 1815-2.

Areal: 453 daa

UTM: Ø 0256672 N 6676021

Hoh: 560-600 m

Området utgjøres av en den øvre delen av den vestvendte lia mellom S. og N. Branntjern med tilhørende høydepartier i øst og nordhellinga av Refshammeren. Det er stedvis bratt med mindre dalfører, myr og mindre bergvegger. I området inngår en liten biotop med almetrær (NT) i vest. Vegetasjonen består hovedsakelig av blåbærgranskog med mindre innslag av småbregneskog, lågurtskog og høgstaudegranskog. På enkelte høyereliggende områder finnes røsslyng-skinstrytefuruskog og skogen har fjellskogpreg. Det er svært lite lauvtrær og noe få furuer. Stedvis er det store dimensjoner på grantrærne, opptil 60 cm i diameter. Lokaliteten nord for Refshammeren har en større forekomst av huldrestry.

Det er mye stående død og liggende ved i området. Stedvis er det svært mye hengelav. Av rødlistede arter er det registrert duftskinn (NT) på flere lokaliteter. Svartsonekjuke (NT) er vanlig. Lungenever er også registrert.

Av nøkkelelementer innenfor lokaliteten nevnes et lite daldrag med høgstaudevegetasjon og alm, samt en lengre bekkeløft øst for S. Branntjern med flere indikatorarter og mye død ved av gran. Det er stort potensiale for ytterligere økning i arter knyttet til død ved i dette området. Lokaliteten gis verdien A, svært viktig.

Avgrensning og arrondering

Grenseforslaget justeres svært lite i forhold til fylkesmannens forslag. Naturtypene justeres ved at det store området som er angitt som "gammel barskog, utforming gammel granskog" spesifiseres noe mer og deles i to ulike naturtyper.

Vurdering og verdisetting

Tabell. Verdisetting for området Branntjernhøgda. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urrørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. Variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	**	*	***	**	*	**	**	*	0	**	**
Branntjernhøgda	***	*	*	*	**	**	*	***	**	*	0	***	***
S.Branntjern	**	*	**	*	**	***	*	**	**	*	0	**	***

Verneforslaget er relativt lite berørt av hogstflater, men er omgitt av større flatehogster særlig i V og SV. Noen steder er tidligere hogstflater gått inn i gammelskogsområdene og grensene er noe justert etter dette (bl.a. ved Refshammeren).

Det er god variasjon i skogtyper i den vestlige delen av områder med innslag av småbregneskog, lågurtskog og litt høgstaudeskog. Gran er helt dominerende som treslag. Det er lite furu og svært lite lauvtrær. En mindre bekkedal som har innslag av alm vest i området skiller seg ut som en rik oase i et ellers barskogsdominert område. Det er stedvis mye død ved, hovedsakelig i midlere og lavere nedbrytningssstadier. Grana har dimensjoner opptil 60 cm i brysthøydediameter enkelte steder.

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad et. al (2003), oppfyller Brantjernhøgda delvis kriterier knyttet til boreal naturskog. Særlig granskog rik på død ved oppfylles med forekomster av gammel granskog med flere rødlistede arter der særlig større forekomster av huldrestry må vektlegges. Området har svært lite av gamle storvokste furuer og lite furugadd. Større lauvtrær mangler i stor grad. I forhold til rikere vegetasjonstyper og naturtyper er det et par bekkekløfter og en spennende biotop med alm.

Av rødlistede arter finnes det spredt med huldrestry (EN) og en større bestand av arten syd i området (Erlend Rolstad pers. medd). Av øvrige indikatorarter på død ved er det observert relativt få arter, men området har stedvis god kontinuitet med mye død ved og arronderingen er god. I forhold til at lokaliteten synes å være et viktig kjerneområde for huldrestry, settes verdien til regionalt verdifull (**).

Referanser

Brandrud, T.E. og Bendiksen, E. 2005. Naturtypekartlegging i Lunner kommune. Med vekt på kulturlandskap, ferskvann og myr.

Korsmo, H og Svalastog, D. 1993. Inventering av verneverdig barskog i Oslo og Akershus. NINA Oppdragsmelding 227. 1-128.

Lindblad, I. 1996. Skogsområder i Øst-Norge registrert av Siste Sjanse, NOA-rapport 1996-1.

Svandal, J. E. 2000. Viltet i Lunner kommune. Rapport 86 s.

Framstad, E. et al. 2002. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. – NINA oppdragsmelding 769. 9 s.

NOA 2011. Verneplan II for Eventyrskoger. Notat. Omfatter 34 områder.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.skogoglandskap.no

www.ngu.no

www.askeladden.no

Bilder fra området

Nordre deler av området har fjellskogpreg. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra kjerneområdet i nord. Store dimensjoner av stående død ved og læger. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra teltplass ved N. Brantjern. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra kjerneområde i nord. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Liten ravine med alm SV i området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Lungenever. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra høydepartiet øst for S. Branntjern – tatt sørover. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsikt fra kanten av verneforslaget ved Refshammeren i SV. Katnosa i bakgrunnen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel hestevei innunder Refshammeren sør i området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra kjerneområdet sør for N. Brantjern. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Branntjernhøgda

Areal

1597daa

Naturverdi **

256000.000000

257000.000000

258000.000000

259000.000000

6677000.000000

6677000.000000

6676000.000000

6676000.000000

6675000.000000

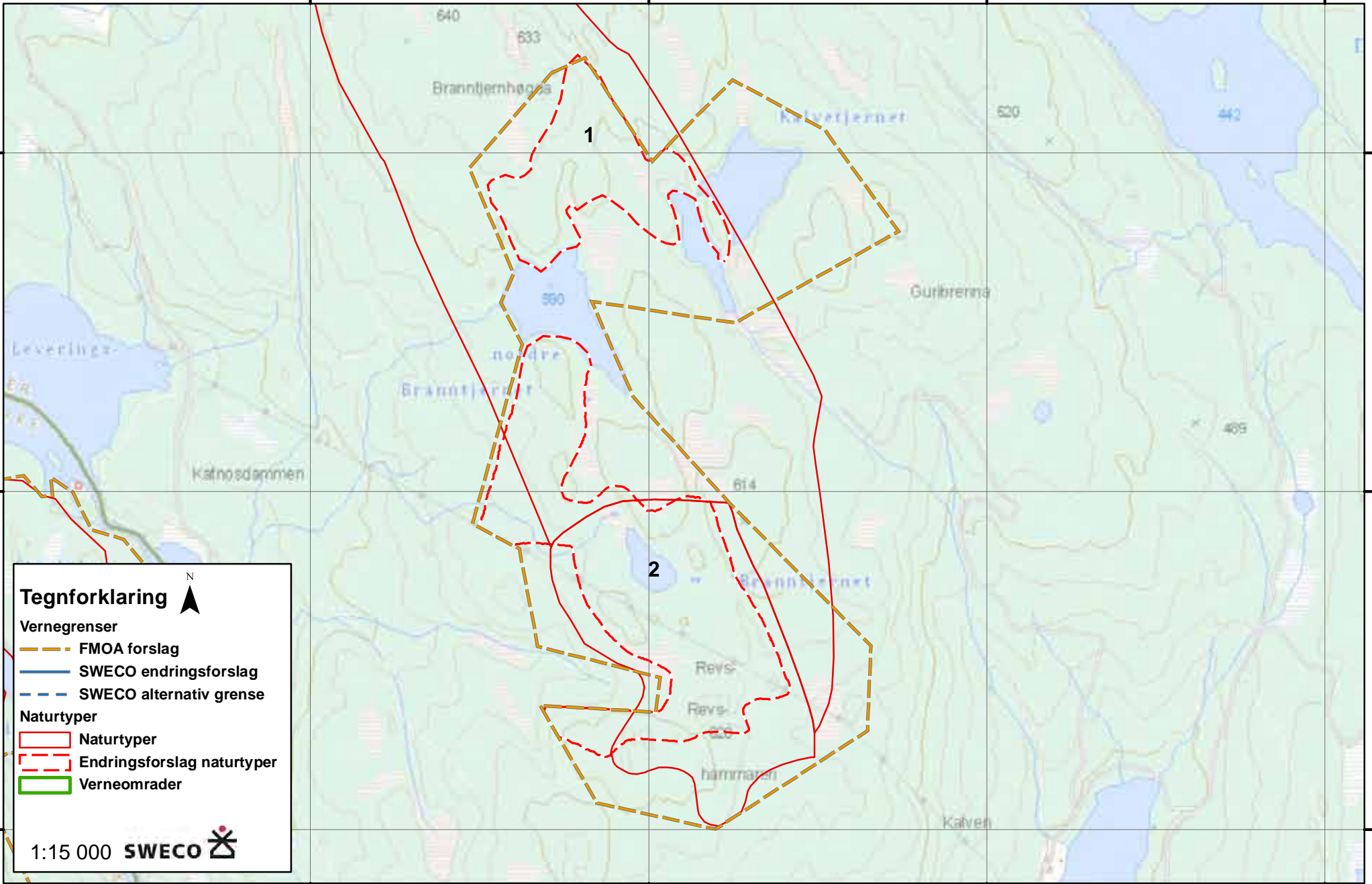
6675000.000000

256000.000000

257000.000000

258000.000000

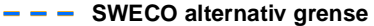
259000.000000

Tegnforklaring

Vernegrenser

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:15 000

SWECO

Områdets navn
Sølvbjerghøgda
Referansedata

Fylke: Oppland
 Kommune: Lunner
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 16.09.2011
 Kartblad: 1915 Nannestad

UTM-sentralpunkt: Ø: 0266186 N 6685605
 Vegetasjonssone: Mellomboreal sone.
 Areal: 599 daa.
 Høyde over havet: 540-570 m
 Naturverdi: Nasjonalt verdifullt ***
 Friluftsverdi: Skog 2,19, landskap 0,62 og opplevelse 4.

Sammendrag

Lokaliteten ligger NV i Romeriksåsen i østre deler av Lunner kommune like ved grensa til Nannestad kommune. Det ligger ca. 4 km NV for Harestua og 4 km syd for Bruvoll (bomstasjonen) ved RV 35 mellom Roa og Maura. Området grenser til Skotjernfjellet naturreservat og består av et langstrakt, tilnærmet flatt kolleparti med slake, vestvendte dalsider. Høyeste punkt er Sølvbjerghøgda på 570 moh. Berggrunnen består av syenitt, rhyolitt og traktytt.

Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype med innslag av lyngfuruskog, gransumpskog og furumyrskog. Gran dominerer totalt som treslag. Det er noe furu på høyereliggende partier og på myrområdene i sør der de kan opptre i dimensjoner opp til 50 cm i brysthøydiameter. Stedvis er det gran opptil 50-60 cm i brysthøydiameter. Det finnes svært få større lauvtrær. Ved Sølvbjerghøgda midt i området, er det svært gammel skog. Her er det mye død ved i alle nedbrytningsstadier. Lappkjuke (EN) og storsporet flammekjuke (CR) er registrert her.

Tre kjerneområder med gammel barskog er utskilt i verneforslaget.

Verdivurderingen for Sølvbjerghøgda bør sees i sammenheng med nærheten til Skotjernfjell naturreservat (2093 daa). Et vern av Sølvbjerghøgda vil sammen med Skotjernfjell gi et sammenhengende vernet areal på ca. 2,7 km². Området vil bli mer robust og arter vil spres mellom områdene (se også Hofton 2010). Særlig viktig er det at dette vil gi en bedre arrondering, en økt topografisk variasjon, økt variasjon av vegetasjonstyper og økt potensiale for utveksling av arter.

I forhold til mangler ved skogvernet har ikke Sølvbjerghøgda innslag av rikere skogtyper og gamle lauvtrær. Det er likevel mye sammenhengende gammel skog med en mange rødlistede arter og signalarter. Flere forekomster av den sterk trua arten lappkjuke innenfor Sølvbjerghøgda trekker opp i tillegg til at en av tre kjente norske lokaliteter av den kritisk truede arten storsporet flammekjuke (CR) er påvist på ett læger i området (Midteng 2011). Forekomsten av disse to artene, sammen med mange andre rødlistede arter knyttet til død ved innenfor områder, gjør at området gis tre stjerner (***), nasjonalt verdifullt.

Feltarbeidet

Området ble inventert 16.09.2011 i pent vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Den omkranser verneområdet Skotjernfjell. Sølvbjerghøgda er ett av fem delområder som beskrives. Begrunnelsen er blant annet at området har mye av de samme kvalitetene som finnes i reservatet, med stor, gammel og lite påvirket skog der det særlig vektlegges innslaget av vakre myrer og tjern (NOA 2011).

Friluftsverdier

Verneforslaget grenser i øst til Skotjernfjell naturreservat som ble etablert i 2002. Det er ingen merka stier, merka skiløyper eller hytter innenfor området. Det er svært lite tråkk og lite rester etter bålplasser. Det går et lite tråkk langs vestkanten av Skotjern og dette området ser ut til å være noe brukt, trolig til fiske. Området har små høydeforskjeller og det er ingen typiske utsiktspunkter. Flere småtjern og større myrpartier i nord og i sør, gjør at man har bedre utsyn og oversikt i disse områdene.

Nærmeste bilvei er 500 m østover fra myrområdene i nord. Hovedveien mellom Bjørgeseter og Bruvoll går ca. 1 km vest for planområdet. Det går en traktorvei inn til området fra vest.

Verdisetting etter rutenettmetoden

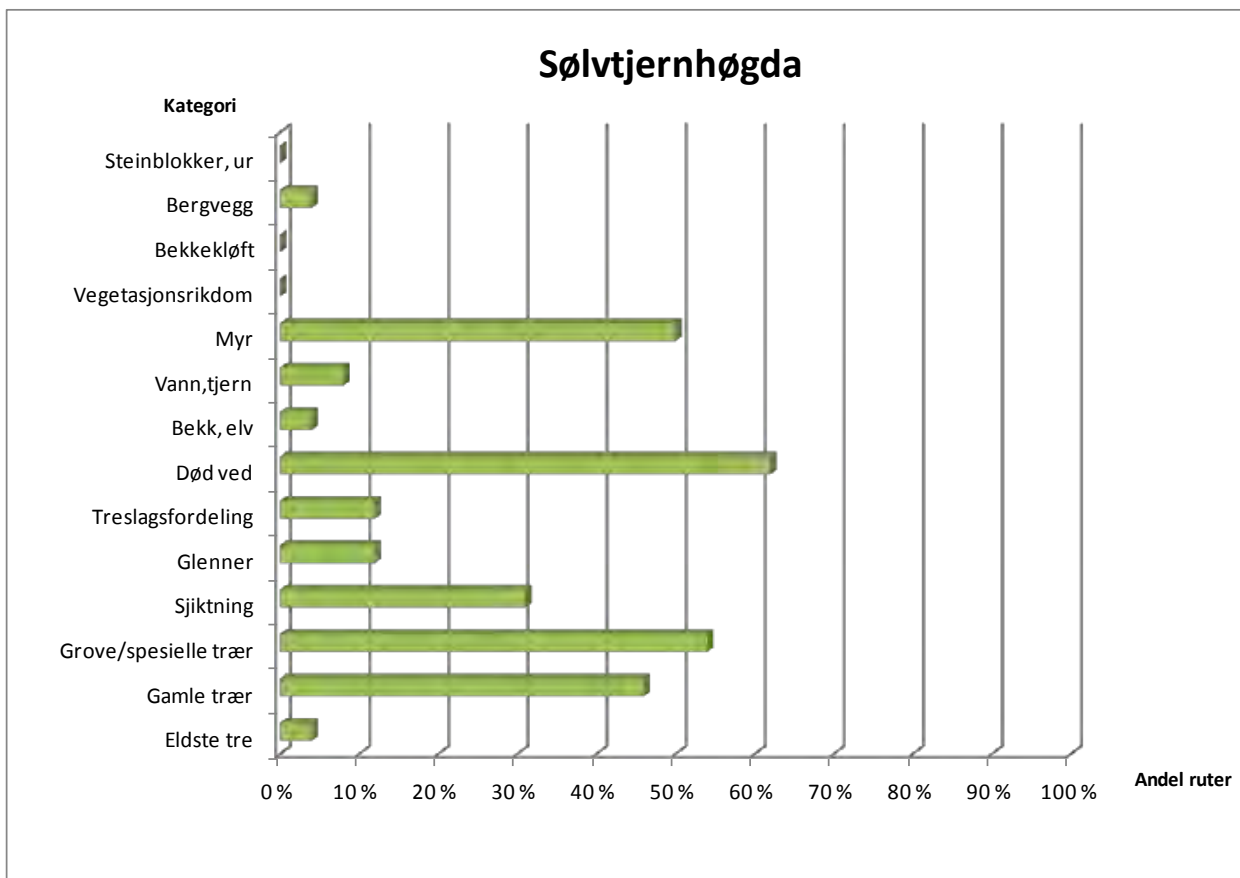
26 ruter er undersøkt. Området scorer relativt lavt på skogelementer (2,19). Det scorer svært lavt på både landskapselementer (0,62) og på opplevelselementer (4).

55 % av rutene har innslag av "grove og spesielle trær" og noe mindre andel har innslag av gamle trær. Skogen er relativt lite sjiktet, og har få glenner. Kun 10 % av rutene har mer enn 10 % av volumet bestående av andre treslag enn gran. Over 50 % av rutene har score på død ved.

Av landskapselementer har 50 % av rutene innslag av myr. Det er ikke registrert bekkekløfter, steinblokker/steinurer eller rikere vegetasjonstyper. Det går en bekk gjennom området i sør. Det er registrert én mindre bergvegg og i to av rutene inngår tjern.

Rutenettmetoden indikerer at det er mye død ved i området sett under ett. Skogen er lite sjiktet med få glenner og gran dominerer totalt som treslag. Det er mye grove og spesielle trær og mange gamle trær. Landskapsmessig framstår området etter rutenettmetoden som svært fattig. Det er liten variasjon i topografi og vegetasjonstypene er fattige og fåtallige. En høy andel myr gir deler av landskapet en åpenhet både i forhold til ferdsel og opplevelsesverdi.

Totalt sett framstår området som relativt lite variert i forhold til skogelementer og særlig mtp. landskapselementer. Opplevelselementer har svært lav verdi fordi det mangler stier, utsiktspunkter, registrerte kulturminner, lokaliteten har liten topografisk variasjon og det er ikke registrert naturtyper tidligere. Dersom nye, registrerte naturtyper tas med i opplevelselementer, øker verdien for opplevelselementer til 6 poeng.

Figuren viser % andel av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet i Sølvkjernhøgda.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Lunner kommune er naturtypekartlagt i 2003 (Blindheim 2003). Det ble da ikke registrert naturtypelokaliteter i området.

I 2002 ble Skotjernfjell naturreservat på vel 2 km² etablert. Østkanten av utredningsområdet grenser til reservatet. I forkant av vernet av Skotjernfjell (2002, ble det også kartlagt lokaliteter innenfor Sølvtjernhøgda (Bredesen 1995). Det ble påvist størst tettheter av indikatorarter i den nordlige delen av området, mens det innenfor resten av verneforslaget for Sølvtjernhøgda ikke ble dokumentert særlige verdier. Midteng (2011) har seinere foretatt undersøkelser i området.

Lokaliteten er også omtalt i utkast til handlingsplan for storsporet flammekjuka (Hofton 2010).

Det er registrert rødlistede arter i Artskart (2011) fra området.

I forbindelse med etableringen av Skotjernfjellet naturreservat, ble det før høring tatt ut et område på ca. 550 daa i vestre deler som omfattet deler av verneforslaget Sølvtjernhøgda fordi det der ikke var dokumentert store nok verdier (Rein Midteng pers. medd). Dette området var opprinnelig anbefalt tatt inn i verneområdet i utkast til verneplan for Øst-Norge fase II (Direktoratet for naturforvaltning 1999).

Beliggenhet

Lokaliteten ligger NV i Romeriksåsen i østre deler av Lunner kommune like ved grensa til Nannestad kommune. Det ligger ca. 4 km NV for Harestua og 4 km syd for Bruvoll (bomstasjonen) ved RV 35 mellom Roa og Maura. Det grenser til Skotjernfjellet naturreservat.

Naturgrunnlag

Topografi

Området består av et langstrakt, tilnærmet flatt kolleparti med slake, vestvendte dalsider. Høyeste punkt Sølvtjernhøgda er på 570 moh helt nord i området. Den nordligste delen av verneforslaget heller svakt nordover, mens den resterende delen er svakt vestvendt eller flatt. Helt nord i området og mot Skotjernbekken og Skotjern i sør er det mye myr. Forslaget grenser mot Skotjern i SØ. I tillegg er det er flere mindre tjern i området.

Geologi

Berggrunnen består av syenitt, rhyolitt og traktytt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonssone: Mellomboreal. Seksjon: Svakt oseanisk seksjon Mb-O1. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype. Ved Skotjernbekken er det partier med lyngfurskog. Det er en del åpne fattige myrer og mindre partier med gransumpskog og furumyrskog. Gran dominerer totalt som treslag. Det er noe furu på høyereliggende partier i nord samt nord for Skotjernet i sør der de kan opptre i dimensjoner opp til 50 cm i brysthøyde. Stedvis er det gran opptil 50-60 cm i brysthøyde. Det finnes svært fåstørre lauvtrær.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Karplantefloraen er fattig og består av trivielle arter typisk for vegetasjonstypene som finnes der. Typiske arter i feltsjiktet er blåbær, tyttebær og røsslyng. Av treslag finnes gran, furu og noe bjørk, svært lite osp og rogn.

Skogstruktur, påvirkning

Gammel naturskog av gran dominerer skogbildet. Skogen varierer i sjiktning, men det er også betydelige arealer med gammel, mer eller mindre ensjiktet skog nord for de store myrpartiene. Lengst nord i området, er det foretatt større hogster de seinere år i et område der det tidligere var kartlagt flere rødlistede dødvedarter. I dette området er skogen nå svært åpen, men få gamle trær. .

Ved Sølvkjernshaugen er det gammel naturskog med gran. NV i verneforslaget, på østsida av en avlang myr med et lite tjern, er det mange større furuer. I den vestvendte lia lenger sør er det noe gjennomhogst. I dette området er det funnet lappkjuke. Deler av skogen er åpen etter gjennomhogst, men det er mye stående og liggende død ved, som er relativt lite nedbrutt. Skogen er stort sett lite sjiktet.

Ved Sølvkjernhøgda midt i området, er det svært gammel skog. Myrer og mindre, fuktige dråg gjør at området framstår nokså fuktig. Det er mye død ved i alle nedbrytningsstadier. Lappkjuke (EN) er registrert her (Midteng 2011). Den svært sjeldne storsporet flammekjuka (CR) ble første gang funnet her i 2006. Det var det 3. funnet i Norge (Midteng 2011). I dette kjerneområdet er det lite spor av tidligere hogster.

Sør for Sølvkjernhøgda er det større myrområder. En traktorvei går inn til myrområdet fra vest. Mellom myrene er det myrholmer med storvokst furu, opptil 50 cm i brysthøydiameter. Skogen er flesjiktet og det er lite død ved. Den sydligste delen av området grenser til Skotjernet. Langs Skotjernbekken er det til dels storvokste furuer og blandingskog. Lenger nord i utredningsområdet er det mer død ved og ensjikta gammel blåbærgranskog. Andelen død ved stiger nordover mot Sølvkjernhøgda der det er mye død ved i alle nedbrytningsstadier og gran med dimensjoner opptil 50 cm i brysthøydiameter.

Endring i naturtyper

Det er ikke registrert naturtyper i området tidligere og det er angitt tre nye kjerneområder (jfr. Midteng 2011).

Artsmangfold

I forhold til størrelsen på området, er det påvist mange rødlistearter og signalarter i området (se tabell nedenfor). Hele området har innslag av rødlistede arter og signalarter knyttet til død ved, selv om artene opptrer i størst antall i de angitte kjerneområdene.

Lappkjuka (EN) er registrert innenfor alle de tre markerte kjerneområder. Flere lokaliteter av lappkjuka (EN) og en lokalitet av den internasjonalt truede storsporet flammekjuka er registrert. Faktisk ble storsporet flammekjuka (CR), lappkjuka (EN) og rosenkjuka (NT) registrert på en og samme læger i kjerneområde 2, midt i området. NT – arter som duftskinn, svartsonekjuka og rynkeskinn er observert flere steder i området.

Artsmangfoldet av karplanter er svært trivielt. Andre nøkkelementer enn svært gammel skog mangler. Det er ingen bekkeløfter, ingen hensynskrevende vegetasjonstyper, svært få gamle lauvtrær og det er ikke registrert rikmyr. Artsinventaret gjenspeiler dette.

Mange av furuene i nordre og søndre del er beitet av storfugl. Det er en tiurleik i tilknytning til området (Midteng 2011). Spor etter tretåspett er registrert på flere trær.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde Rein Midteng (2011) supplert av Sweco (2011).

1. Fjellsjøen Vest

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi:A

Kartblad: 1915 Nannestad

Areal: 112 daa

UTM: Ø: 598400 N: 66779031

Hoh: 560 m

Området er undersøkt av Bård Bredesen (1995) i forbindelse med verneplanen for barskog (Direktoratet for naturforvaltning 1999), av Rein Midteng (2011), og Sweco (2011). Naturtypelokaliteter er angitt etter Midteng (2011). Området består av noen mindre søkk og koller samt en vestvendt liseid og skrånende terreng mot myr i sør. Det grenser til Skotjernfjellet naturreservat i øst. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype. Det finnes noen få furuer og lite bjørk. Karplantefloraen er triviell.

Det er tildels svært gammel og grov granskog med mye læger i alle nedbrytningstadier og dimensjoner. Det er en del høgstubber og gadd av gran. Det er spredte stubber. Skogen er overveiende lite sjikta.

Det er gjort mange funn av rødlistede gammelskogsarter. Lappkjuke er registrert på flere lokaliteter, seinst med to nye lokaliteter i 2011 (Midteng pers.medd). I tillegg det funnet den direkte truede arten storsporet flammekjuke, samt rosenkjuke, rynkeskinn og duftskinn, i tillegg til flere andre arter som indikerer lang kontinuitet i skogbildet. Verdien angis som A – svært viktig pga. forekomst av svært kravfulle arter knyttet til skog med høg kontinuitet og med mye død ved. Verdien øker pga. nærheten til Skotjernfjell naturreservat.

2. Sølvkjernshaugen S

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: A
 Kartblad: 1915 Nannestad
 Areal: 136 daa
 UTM: Ø: 0598216 N 6679422
 Hoh: 550 m

Området er undersøkt av Bård Bredesen (1995) i forbindelse med verneplanen for barskog (Direktoratet for naturforvaltning 1999), av Rein Midteng (2011) og Sweco (2011). Naturtypelokaliteter er kartlagt etter Midteng (2011). Området består av et nokså flatt område som grenser til Skotjernfjellet naturreservat i øst. Området er avgrenset av hogstflate i øst og sørøst. I nord mot eldre naturskog og nylig gjennomhogd skog. Blåbærganskog er dominerende vegetasjonstype. Det finnes noen få større furuer og lite bjørk. Karplantefloraen er triviell.

Området har gammel granskog, men flekkvis læger i alle nedbrytningsstadier. Skogen er stort sett flersjikta. Det er gjort ett funn av lappkjuke (Midteng 2011) innenfor lokaliteten. Øvrige rødlistedearter som er observert er svartsonekjuke, rynkeskinn og duftskinn samt flere indikatorarter. Området angis som A – svært viktig pga. forekomst av kravfulle arter knyttet til skog med høg kontinuitet. Verdien øker pga. nærheten til Skotjernfjell naturreservat.

3. Skotjernbekken

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: A
 Kartblad: 1915 Nannestad
 Areal: 116 daa
 UTM: Ø 597950 N 668812
 Hoh: 540 m

Området er undersøkt av Bård Bredesen (1995) i forbindelse med verneplanen for barskog (Direktoratet for naturforvaltning 1999) og av Rein Midteng (2011). Naturtypelokaliteter er kartlagt etter Midteng (2011) og supplert av Sweco (2011). Området er nokså flatt og ligger like inntil Skotjern i sør, Skotjernfjell naturreservat i øst, og myr og traktorvei i vest.

Blåbærganskog er dominerende vegetasjonstype. Det er også noe innslag av blandingskog med lyngfuruskog i øst. Det finnes noen få større furuer som er tydelig beitet av tiur. Det er svært lite av andre treslag. Karplantefloraen er triviell.

Området har gammel granskog, men flekkvis læger i alle nedbrytningsstadier. Skogen er stort sett flersjikta. Det er gjort ett funn av lappkjuke (Midteng 2011) innenfor lokaliteten. Øvrige rødlistede kontinuitetsarter som er observert er svartsonekjuke, rynkeskinn og duftskinn i tillegg til klengekjuke som snylter på granrustkjuke (VU). I tillegg er det funnet flere indikatorarter.

Området angis som A – svært viktig pga. forekomst av svært kravfulle arter deriblant lappkjuke knyttet til skog med høg kontinuitet. Verdien øker pga. nærheten til Skotjernfjell naturreservat.

Tabell: Artsfunn fra Sølvbjørnhøgda. Områdene omfatter: 1. Fjellsjøen V, 2. Sølvbjørnhaugen S og 3. Skotjernbekken.

Norsk navn	Vit. navn	Rødliste status	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Storsporet flammekjuka	<i>Pycnoporellus albuoluteus</i>	CR	1	Midteng 2011	1
Lappkjuka	<i>Amylocystis lapponica</i>	EN	>5	Midteng 2011 Siste Sjanse 1995	1,2,3
"Granrustsnyltekjuka"	<i>Skeletocutis brevispora</i>	VU	1	Midteng 2011	3
Svartsonekjuka	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	>10	Midteng 2011 Sweco 2011	2,3
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	>15	Midteng 2011 Sweco 2011	1,2,3
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	>6	Midteng Sweco 2011	1,2,3
Rosenkjuka	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT	1	Midteng 2011	1
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2,3
Hvit grankjuka	<i>Antrodia heteromorpha</i>	LC	2	Midteng 2011	2,3
Hyllekjuka	<i>Phellinus viticola</i>	LC	Vanlig	Midteng 2011	1
Kjøttkjuka	<i>Leptoporus mollis</i>	LC	1	Midteng 2011	2
Praktbarksopp	<i>Veluticeps abietina</i>	LC	1	Midteng 2011	2
Piggbroddsopp	<i>Asterodon ferruginosus</i>	LC	2	Midteng 2011	1
Granstokkjuka	<i>Phellinus chrysoloma</i>	LC	4	Midteng 2011	1,
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	LC	4	Midteng 2011 Sweco 2011	

Avgrensning og arrondering

Verneforslaget er omgitt av yngre skog i nord og vest, hovedsakelig eldre skog og naturreservat i øst samt myrer, tjern og ungsog i sør. Forslaget fra fylkesmannen beholdes i stor grad. Den aller nordligste parsellen av foreslått verneområde foreslås tatt ut. Den ble hogd for flere år tilbake og det er lite død ved. Arronderingsmessig kan også denne delen tas ut, så lenge det beholdes en skogbelte nord for myrområdene.

Vurdering og verdisetting

Tabell. Verdisetting for området Sølvbjørnhøgda. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urrørhet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vege-tasjon. Variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslags-fordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	* (**)	*	*	*	***	0	***	***	*	*	***	***
1.Fjellsjøen V	**	-	*	*	*	***	0	***	***	*	*	***	**(*)
2.Sølvbjørnhaugen S	**	-	*	-	*	**	0	**	***	*_	*	***	**
3.Skotjernbekken	**	-	*	-	*	**	0	***	**	*	*	***	**

Verdivurderingen for Sølvbjørnhøgda bør også sees i sammenheng med nærheten til Skotjernfjell naturreservat (2093 daa). Et vern av Sølvbjørnhøgda vil sammen med Skotjernfjell gi et sammenhengende vernet areal på ca. 2,7 km². Området vil bli mer robust og arter vil spres mellom områdene (se også Hofton 2010). Særlig viktig er det at dette vil gi en bedre arrondering, en økt topografisk variasjon, økt variasjon av vegetasjonstyper og et økt potensiale for utveksling av arter.

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad et. al (2002) har ikke Sølvbjørnhøgda innslag av rikere skogtyper og gamle lauvtrær. Det er likevel mye sammenhengende gammel skog med en mange rødlistede arter og signalarter, særlig når en ser Sølvbjørnhøgda i sammenheng med Skotjernfjell naturreservat. Flere forekomster av den direkte trua arten lappkjuke innenfor Sølvbjørnhøgda trekker opp i tillegg til at en av tre kjente norske lokaliteter av den kritisk truede arten storsporet flammekjuka (CR) er påvist på ett læger i området (Midteng 2011). Arten er utførlig beskrevet i utkast til handlingsplan for storsporet flammekjuka (Direktoratet for naturforvaltning 2010). Habitatkravene for denne arten er beskrevet som "fuktig, urskognær granskog med høy kontinuitet i død ved der den er nedbryter på grove, relativt ferske til middels nedbrutte læger av gran". Arten karakteriseres som sjelden i Europa. Forekomsten av disse to artene, sammen med mange andre rødlistede arter knyttet til død ved innenfor områder, gjør at området gis tre stjerner (***) , nasjonalt verdifullt. .

Referanser

Bredesen, B. 1995. Skotjernfjell, Nannestad og Lunner kommuner. Forekomst av kontinuitetsmiljøer og anbefalte hensyn. Siste Sjanse notat 1995-3. 9 s + kart.

Direktoratet for naturforvaltning 1999. Barskog i Øst-Norge. Utkast til verneplan Fase II. DN-rapport 1999-4.

Direktoratet for naturforvaltning 2010. Utkast til handlingsplan for storsporet flammekjuka. *Pycnoporellus abboluteus*. (Hofton, T.E)

Framstad, E. et.al. 2002. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. – NINA oppdragsmelding 769. 9 pp.

Hofton, T.H. 2000. Skotjernfjell vest. Nøkkelbiotopnotat 19.10.2000. Siste Sjanse, upublisert.

Hofton, T.H. 2006. Storsporet flammekjuka *Pycnoporellus alboluteus* – Faktaark. Artsdatabanken.

Korsmo, H og Svalastog, D. 1993. Inventering av verneverdig barskog i Oslo og Akershus. NINA Oppdragsmelding 227. 1-128.

Midteng, R. 2011. Naturverdier utenfor Skotjernfjellet naturreservat i Lunner kommune, Oppland fylke. Upubl. Notat 19s.

NOA 2011. Verneplan II for Eventyrskog. Notat. Omfatter 34 områder.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.riksantikvaren.no

www.skogoglandskap.no

Pers medd:

Rein Midteng

Bilder fra området

Fra furumyrskogen SØ i området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel granskog med god kontinuitet i midtre del. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel blåbærgranskog i SØ i området der både lappkjuke og storsporet flammekjuke er registrert.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Større partier med myr helt nord i området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk skogbilde fra midtre del av området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra Skotjern SØ i området Skotjernfjell i bakgrunnen. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS

Gjennomhogst i midtre del av området. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel furugadd. Utsikt ut av området mot vest. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

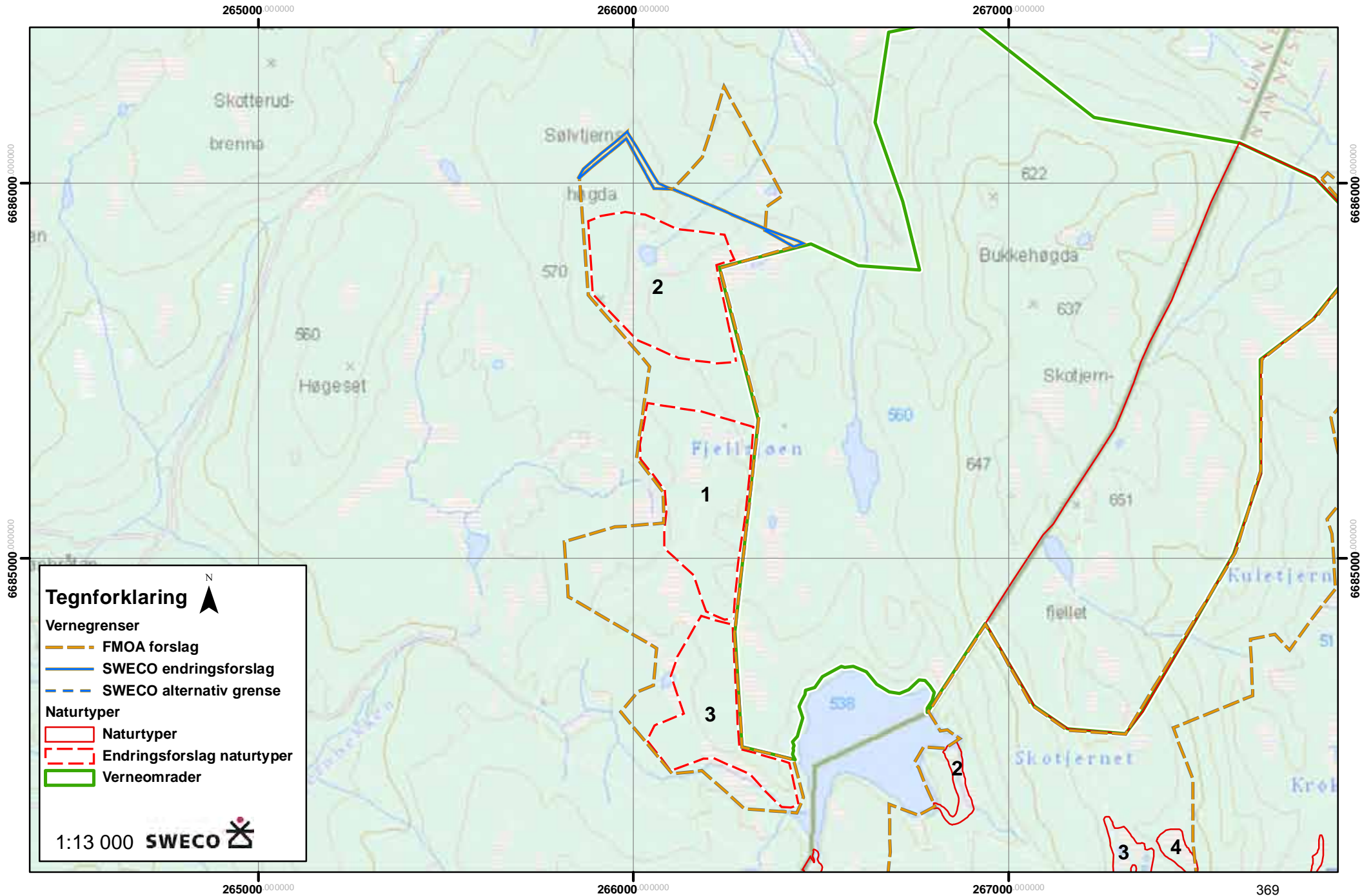
Større myrstreknings vest for Skotjern. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Sølvjernhøgda

Areal

599daa

Naturverdi ***

Tegnforklaring

Vernegrenser

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:13 000

SWECO

265000.000000

266000.000000

267000.000000

369

Områdets navn
Langvassbrenna
Referansedata

Fylke: Oppland
 Kommune: Jevnaker
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 16.6 og 19.6.2011
 Kartblad: 1815-2

UTM-sentralpunkt: Ø: 0249034 N 6682950
 Vegetasjonssone: Mellomboreal sone.
 Areal: 3191 daa.
 Høyde over havet: 500-663 m.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt **
 Friluftsverdi: Skog 2,98, landskap 1,65 og opplevelse 10.

Sammendrag

Lokaliteten ligger i NV del av Nordmarka i Jevnaker kommune 5 km fra Ringkollen og 6 km fra Jevnaker tettsted. Området ligger SØ i kommunen, på grensa til Ringerike kommune mellom Bjønnputtdalen og Mosjøen i S, Svenådalen i N og Sinnerdalen i Ø. Fra ytterkantene av verneforslaget er det 2 km til Spålen-Katnosa naturreservat i øst og 1 km til Svenådalen naturreservat i nord. Området omfatter et sammenhengende høyereliggende skogsområde i nordlige del av Marka som består hovedsakelig av to store kollepartier med et større daldrag i mellom, et større vann (Langvann) og betydelige arealer med myr. Høyeste punkt er Langvassbrenna på 663 moh. Berggrunnen er fattig og består av dyp- og gangbergarter fra permida med alkaliefeltspatsyenitt og syenitt.

Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype i området. Røsslyng-skinstrytefuruskog dominerer i de høyereliggende områdene samt i tilknytning til mange av myrene. I enkelte dalsider og nordhellinger er det innslag av småbregnegranskog. Mindre partier med lågurtgranskog og høgstaudegranskog finnes i nord- og vestvendte lier. De fleste myrene på Langvassbrenna er åpne, fattige myrer. Gran er dominerende treslag i området totalt sett, men furu inngår i mange av granbestandene samt at det er dominerende treslag på høydepartiene, i mange myrkanter og småkoller tilknyttet myrområdene. Det er lite lauvtrær, men innslaget øker sør- og vestover i området der boniteten er høyere og der det har vært hogst de seinere år. Store lauvtrær er nærmest fraværende.

Gammel skog på lav til middels bonitet utgjør det meste av området. Det er stedvis mye død av både gran og furu. Ytterkantene av området er påvirket av flatehogster. Det meste av området er plukkhogst tidligere og det er spor etter stubber mange steder. Styggdalen, midt i området, har gammel naturskog med til dels store dimensjoner på grantrærne. Det største artsmangfoldet er knyttet til nettopp Styggdalen. Området har store naturkvaliteter med storvokst granskog i liene, mye død ved lite til middels nedbrutt og forekomster av flere rødlistede arter både knyttet til død ved og til fuktige bergvegger.

Ett kjerneområde av gammel barskog er utskilt fra Langvassbrenna verneforslag. Det omfatter Styggdalenområdet.

Verneforslaget er relativt lite berørt av hogstflater, men er omgitt av større flatehogster på flere kanter. Det er noe variasjon i skogtyper og god topografisk variasjon på småskalanivå, mindre på storskalanivå. Skogen er gammel i det meste av området med et større kjerneområde i Styggdalen. I tillegg til gran i alle nedbrytningstadier, er det mye storvokst furu og gadd. Furuskogen er trolig mange steder urskogs nær og det er rester etter mange gamle brannlyrer. Store lauvtrær mangler i stor grad, men det er en del yngre lauvskog, særlig bjørk. Det er gode forekomster av rødlistede arter, men artsmangfoldet er ikke stort nok til at det gis 3 stjerner. Huldrestry er registrert like nord for området, men det er ikke dokumentert at det finnes innenfor verneforslaget. Utfra dette får området verdien (**), regionalt verdifullt område.

I forhold til mangler ved skogvernet oppfyller Langvassbrenna delvis kriterier knyttet til "boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved" oppfylles med forekomster av gammel granskog med flere rødlistede arter. Området har en betydelig andel gamle storvokste furuer og mye gadd, slik at det på sikt kan oppfylle kriterier knyttet til gammel furuskog i et område som ellers har en liten andel furu. I forhold til rikere vegetasjonstyper, bekkekløfter oppfyller Langvassbrenna i liten grad kriteriene.

Feltarbeidet

Området ble inventert 16.6. og 19.6.2011. Varierende vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2009). Det beskrives som å skulle ha "alt turgåeren kan ønske seg". Det omfatter bl.a. områder med trolske furukoller, storskog av gran og stor variasjon med tjern, store myrområder og mange landskapsrom.

Friluftsverdier

Det går ingen blåmerka stier gjennom lokaliteten. Fra Mosjøen i sør går det en skiløype som følger bilveg og seinere traktorvei til Langvatn. Videre østover går løypa i daldraget like nord for Sinnerbrenna og i retning Fagervatn til Tverrsjøen. Skiløypa er opparbeidet for løypemaskin av Skiforeningen og Jevnaker allmenning. Den er kun kjørt med scooter de siste årene fordi Jevnaker kommune ikke har ønsket bruk av spormaskin i området pga. hensynet til fuglelivet.

Nærområdene til Langvassbrenna er attraktive og snøsikre skiområder der en av hovedskiløypene i området følger Bjønnputtdalen til Mosjøen like sør for verneforslaget. Denne parsellen er også klopplagt slik at en kan sykle fra Sinnerdalen via Bjønnputtdalen forbi Mosjøen til Jevnaker/Ringkollen.

Traktorveien inn til Langvatn tar av fra skiløypa like S for vannet, følger sør og vestsida av vannet og et stykke langs NV-siden der det har vært noen mindre hogster i seinere tid. Ellers i området er ingen tydelige stier som tyder på at området er i stor bruk. Det går et lite tråkk langs østsida av Langevatn og noen småtråkk bl.a. til det høyeste punktet på Langvassbrenna. Det er rester etter noen få bålplasser langs Langevatn og ellers i området som viser en viss bruk.

Området har nokså store høydeforskjeller med flere gode utsiktspunkter. Toppunktet på Langvassbrenna har særlig god utsikt nordover. På Sinnerbrenna er det god sikt østover mot Pershusfjellet og sørover mot Bjønnputtdalen og Spålen. Langs SV-sida av området er det stedvis god sikt mot Mosjøen og Øyangen. Den åpne gamle furuskogen på brennene og alle myrene i området, gir et åpent og mektig landskapsinntrykk. Langvatnet sentralt i verneforslaget omgis av gammel granskog i vest og nord og mer åpen furuskog og myr i øst. Flere småtjern, mindre daldrag og nordhellinger med gammel, grov granskog og variert topografi, gjør at området framstår som spennende og variert. Store deler av toppartiet er over 600 moh. med høyeste punkt 663 moh. Dette er et av de høyestliggende områdene i Marka og det er stedvis god sikt mot Markas høyeste punkt Svarttjernhøgda 717 moh. ca. 2 km nord for området.

Nærmeste adkomst med bil er via åpen bomvei fra Ringkollen og Øyangen til Mosjøen. Der deler veien seg med en vei som følger vestkanten av verneforslaget nordover til Mosætra. Den andre parsellen går SV-over langs østsida av Mosjøen til den møter Bjønnputtdalen, for så å svinge nordover mot Langvatn. Det er også tilgang til området Jevnaker via Tverrsjøen i nord, ca. 3 km fra verneforslaget. Det er ingen hytter innenfor området, men ved Mosætra ligger ei hytte ikke langt fra verneforslaget i NV.

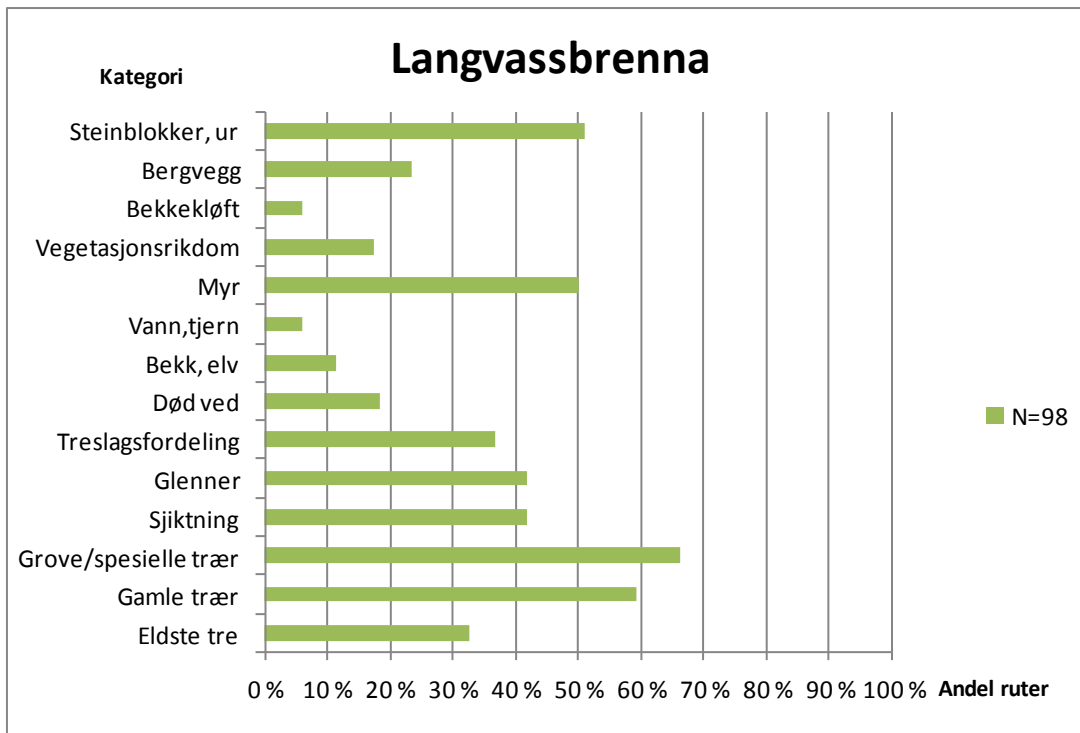
Verdisetting etter rutenettmetoden

98 ruter er undersøkt. Området scorer relativt høyt på skogelementer (2,98), middels på landskapselementer (1,65) og noe over middels på opplevelseselementer (10).

Området som sådan har mange, gamle trær. Over 30 % av rutene har innslag av eldste tre, mens andelen gamle trær og grove spesielle trær er rundt 60 %. 42 % av rutene har flersjiktet skog og det er også mange glenner. Ca 1/3 av rutene har mer enn 10 % av volumet bestående av andre treslag enn hovedtreslaget. Snaue 20 % av rutene har større innslag av død ved.

I forhold til landskapselementer har 50 % av rutene innslag av myr og det er også en høy andel som har steinblokker/ur. Bergvegger inngår i mer enn 20 % av rutene, mens ca. 15 % har innslag av rikere vegetasjonstyper eller sumpskog.

Rutenettmetoden indikerer at det er mange gamle trær og en høy andel grove og spesielle trær. Likevel er andelen ruter med stort innslag av død ikke mer enn 20 %. Skogen er relativt godt sjiktet innenfor 40 % av rutene. Store deler av området består av glenner, men lite sjiktning. Utslaget på treslagsfordeling indikerer at mange av rutene har innslag av furu i bestandet.

Figuren viser hvor andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet i Langvassbrenna N =98.

Tallene viser at det er mye myr i området. Noen ruter har innslag på vann og tjern og det er relativt lite bekker. Det er noe innslag av rikere vegetasjonstyper og sumpskog tatt i betraktning høyden over havet. Tallene viser også at området er svært variert med tanke på topografi med mange bergvegger og særlig mye blokkmark. Landskapsmessig framstår området som relativt variert selv om de store myrområdene og brennene, gjør at landskapet i storskala sammenheng er relativt rolig.

Opplevelsesdimensjonen scorer 10 poeng. Området scorer dårlig på tilgjengelighet i forhold til merka stier og løypekryss samt at det ikke forekommer kulturminner. Ellers er det god score.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Siste Sjanse har kartlagt nøkkelbiotoper i skog i 1995 i deler av området (Gundersen og Bredesen 1995).

Jevnaker kommune er naturtypekartlagt av Brandrud og Bendiksen (2003). Det er registrert en naturtype nord for Langvatn som omfatter en bekkedal med dalsider som har til dels storvokst granskog, mye læger og der det er registrert flere rødlistede arter knyttet til død ved.

Det er registrert flere MIS-figurer i området (www.skogoglandskap.no). Det er registrert flere miljøtiltaksenheter, to nord for Sinnerbrenna, en ved Styggdalen/Langvatn og to ved Seksputhøgda.

Det er flere registreringer av rødlistearter i området fra begynnelsen av 2000-tallet i Artskart (www.artsdatabanken.no).

Beliggenhet

Lokaliteten ligger i NV del av Nordmarka i Jevnaker kommune 5 km fra Ringkollen og 6 km fra Jevnaker tettsted. Området ligger SØ i kommunen, på grensa til Ringerike kommune mellom Bjønnputtaldalen og Mosjøen i S, Svenådalen i N og Sinnerdalen i Ø. Fra ytterkantene av verneforslaget er det 2 km til Spålen-Katnosa naturreservat i øst og 1 km til Svenådalen naturreservat i nord.

Naturgrunnlag

Topografi

Området omfatter et sammenhengende høyereliggende skogsområde i nordlige del av Marka som består hovedsakelig av to store kollepartier med et større daldrag i mellom, et større vann (Langvatn) og betydelige arealer med myr. NOA (2009) har delt området inn i seks deler som beskriver området godt; Langvassbrenna N, Seksputhøgda, Deledalen, Langvatn, Langvassbrenna S og Sinnerbrenna. Langvassbrenna N omfatter de småkuperte topppartiene vest for Langvatnet samt Mosjøbrenna med både øst- og vestvendte dalsider. Seksputhøgda er ikke ulik Langvassbrenna N, men har en større andel store myrer med furuskog. Deledalen eller Styggdalen utgjør en større dal som deler dette området i to. Dalbunnen veksler mellom åpen myr og gransumpskog med bratte dalsider der særlig østsida har mange stupbratte bergvegger.

Den midtre delen av området består av Langvatn, som er et sentralt element i området og i tillegg til vannet, omfatter småkuperte furukoller øst for tjernet. Langvassbrenna S er et større kolleparti med relativt bratte dalsider like øst for Langvatn. Sinnerbrenna omfatter den SØ-delen av området. Den har bratte dalsider i N og Ø, slakere i sør og vest. I tillegg til disse 6 delområdene, omfatter verneforslaget den vestvendte granlia mot Mosjøen og Mosætra.

Høyeste punkt er Langvassbrenna på 663 moh. Det er Nordmarkas 27^{ende} høyeste topp.

Geologi

Berggrunnen er fattig og består av dyp- og gangbergarter fra permtida med alkaliefeltspatsyenitt og syenitt. (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonssone: Mellomboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon Mb-O1. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype i området. Røsslyng-skinstryteskog dominerer i de høyereliggende områdene på Mosjøbrenna, Langvassbrenna og Sinnerbrenna samt i tilknytning til mange av myrene. I enkelte dalsider og nordhellinger på de høyereliggende områdene med dypere jord er det innslag av småbregnegranskog. Mindre partier med lågurtgranskog og høgstaudegranskog finnes i nord- og vestvendte lier. Særlig mot Mosjøelva i vest, er det rikere partier med høgstaudegranskog.

I myrområdene finnes noe gransumpskog og furusumpskog i kantene. De fleste myrene på Langvassbrenna er åpne, fattige myrer omgitt av myrholmer med lavvokst furu og noe fjell i dagen.

Nord for Styggdalen er det et større myrkompleks omgitt av røsslyng-skinntrytefuruskog med storvokste furuer.

Gran er dominerende treslag i området totalt sett, men furu inngår i mange av granbestandene samt at det er dominerende treslag på høydepartiene, i mange myrkanter og småkoller tilknyttet myrområdene. Det er lite lauvtrær, men innslaget øker sør- og vestover i området der boniteten er høyere og der det har vært hogst de seinere år. Store lauvtrær er nærmest fraværende. Av lauvtrær er det mest bjørk og osp, noe rogn og selje.

I SØ del av Langvassbrenna er det hovedsakelig blåbærgranskog. Toppartet har større partier med furusumpskog. Skråningen mot Bjønnputtdalen har gammel bærlyngskog.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Karplantefloraen er fattig og består av trivielle arter typisk for vegetasjonstypene som finnes der. Typiske arter i feltsjiktet er blåbær, tyttebær, skinntryte og røsslyng. Av treslag finnes gran, furu, eier, bjørk, osp, selje og rogn. I høgstaudegranskogen vest for Mosjøbrenna er typiske arter skogburkne, turt, tyrihjel, trollbær, gaukesyre og skogstorkenebb.

Skogstruktur, påvirkning

Gammel skog på lav til middels bonitet utgjør det meste av området. Mange av toppområdene med furu er skoglig sett impediment. Enkelte sørvendte og vestvendte partier mot Mosjøen og Mosjøelva har mindre partier med skog på høg bonitet. Ytterkantene av området er påvirket av flatehogster. Det meste av området er plukkhogd tidligere og det er spor etter stubber mange steder.

Langvassbrenna N har større arealer med relativt åpen furuskog med gamle og krokvokste furuer i mange dimensjoner ispedd underskog av gran. I forsenkninger og nordvendte dalsider er det innslag av granskog. Området grenser mot den gamle, storvokste granskogen ved Langvatn i Ø og de mer påvirkede områdene i sør og vest med høyere bonitet og innslag av hogstflater. Det er rester etter brannlyrer flere steder og stedsnavnene "brenner" går igjen og viser at skogen historisk sett har brent tidligere. Det er mye fjell i dagen i deler av området.

Skogen i nordlige deler av Seksputhøgda består hovedsakelig av furuskog med til dels store dimensjoner av furu og også en god del stor gadd av furu. Det er graninnslag på rikere partier. I vest går skogen over i mindre hogstflater og furu opptil 60 cm i brysthøydiameter er påvist i furuområdene langs myrpartiene.

Styggdalen midt i området, har gammel naturskog med storvokste graner på høg bonitet i dalsidene, mens dalbunnen utgjøres av myr og sumpskog, vesentlig gransumpskog. Det er til dels store dimensjoner på granene. Særlig gjelder dette i dalsida ned mot Langvatn der graner opptil 70 cm i brysthøydiameter vokser. I hele dette området er det mye læger av gran med til dels grove dimensjoner, hovedsakelig lite til middels nedbrutt. Det er også mye stående, død ved. Skogen er for en stor del sjiktet, men noe spredning. Det er noe lauvtrær og gamle furuer i den østre dalsida og noe gadd av de samme treslag. Her er det også mye bergvegger og noe rasmark. Det er spor etter gamle stubber i hele dette området. Styggdalen går over i en langstrakt myr med større lauvinnslag i nord.

Rundt Langvatnet er det storvokst gammel granskog i vest og nord, gammel, åpen furuskog med småkoller og mindre myrer i øst. Deler av området er noe påvirket av hogst. Det går en traktorvei til midtveis på vestsida av vannet og det er avvirket noen mindre flater i tilknytning til denne de seinere år. Det er også noen mindre hogster på kollepartiene og i liene SØ for vannet nord for skiløypa mot Fagervann. I hogstene er det gjerne tatt ut gran, mens furuene er satt igjen.

Langvassbrenna S har gammel furuskog med gran i undersjiktet, mens det er mer grandominans i de østvendte liene og på kollepartiet nærmest Sinnerbrenna. Skogen er relativt åpen, terrenget småkupert og det er noe død ved hovedsakelig av gran og lite nedbrutt. Området er lite påvirket av hogst i seinere tid. Det ligger omgitt av relativt bratte dalsider med hovedsakelig blåbærgranskog, mens toppartet er sjiktet "tiurskog" med mye furu og uveksterlig gran med lite død ved. Området har også større partier med furusumpskog.

Den SV delen mot Sinnerbrenna grenser til hogstflater og granlier, mens skråningen mot Bjønnputtdalen har gammel bærlyngskog med noe høgststubber og gadd av furu. Mange av furuene er hule og det ble observert flere par med hekkende flaggspekt under befaringen.

Vest for Mosjøbrenna, dominerer kulturskog på middels til høg bonitet. Det er flere større hogstflater NV i området. Skogen er relativt tett, men hovedsakelig flersjiktet. I små bekkedaler finnes høgstaudegranskog og her er det også innslag av lauvtrær som osp, selje og bjørk, men kun av små dimensjoner. På de skrinneste partiene mot Mosjøbrenna er det lavvokst, åpen blandingskog av gran og furu. I dalsidene er det noe død ved av mindre dimensjoner både av bjørk og gran, overveiende lite nedbrutt. Det finnes enkelte mindre ospebestand i dette området og noen få større lauvtrær.

Endring i naturtyper

Det er kun kartlagt en naturtype i området tidligere. Denne er svært grovt kartlagt og ny avgrensning av kjerneområdet følger stort sett den gamle granskogen med tilhørende dalsider og bergvegger i tilknytning til Styggdalen og vestkanten av Langevann.

Artsmangfold

Det største arts mangfoldet er knyttet til Styggdalen der det er påvist flere rødlistede arter knyttet til død ved og til bergvegger (Artskart ved T.E. Hofton i 2002, Brandrud og Bendiksen 2003). Området har store naturkvaliteter med storvokst granskog i liene, mye død ved lite til middels nedbrutt og forekomster av flere rødlistede arter både knyttet til død ved og til fuktige bergvegger. Mange av artene er kartlagt i kjerneområdet i og langs Styggdalen. Nær truede arter som kort trollskjegg, svartsonekjuka og duftskinn er også registrert øst for Langvatn ved Sinnerbrenna (Gundersen og Bredesen 1995). Det er mye hengelav i form av gubbeskjegg (NT) særlig i lia mot Moselva og i granområdene rundt Langvatn. Huldrestry (EN) er tidligere observert et par 100 m nord for området, men ble ikke observert under befaringen (Artskart 2002).

Andre nøkkelementer enn svært gammel skog forekommer i liten grad. Bortsett fra Styggdalen som er en dal med stupbratte bergvegger i østre del og slakere dalside i vestre del, er det ingen bekkeløfter, svært få gamle lauvtrær og det er ikke registrert rikmyr. Artsinventarert gjenspeiler dette.

Mange av furuene i området er beitet av storfugl og er svært gamle. Det er rester etter brannlyrer mange steder. Området har svært gode kvaliteter som leveområde for storfugl i form av mye eldre furuskog/barblandingskog, mye beitefuruer og mye intakte sumpskog (kyllingbiotoper). Det ble observert både orrfugl og storfugl under befaringen. Det er to tiurleiker og en orrfugleik i området. Spor etter tretåspett ble registrert. Det er en beverdam i Langvatn, men det var ikke ferske spor å se etter bever i 2011.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Blindheim Brandrud og Bendiksen 2003, Sweco 2011.

1. Styggdalen

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: A
 Kartblad: 1815-2
 Areal: 218 daa
 UTM: Ø: 268611 N 6687789
 Hoh: 583-650 m

Området utgjøres av et dalføre med lisider nord for Langvatn mellom Langvassbrenna og Seksputhøgda i Jevnaker kommune. Vegetasjonen består av blåbærgranskog, småbregnegranskog og med røsslyng-skinstrytefuruskog øverst i dalsiden og på koller. I dalbunnen noe gransumpskog.

Det er mye gammelskog av gran, furuskog på høydene. Store deler av åspartiene består av glissen og lavbonitetsfuruskog, mens daldragene har rikere skog med gran og enkelte steder innslag av rikere skogtyper.

Gammelskogen har mye død ved i alle nedbrytningsstadier, men mest middels til lite nedbrutt. I dalsida like nord for Langvatn er det store dimensjoner av gran, opptil 70 cm i brysthøydiameter. Det er også store dimensjoner av gran i NV delen av Styggdalen sør for myrområdet. Det er likevel stubber etter tidligere hogster mange steder i området. Det er registrert 6 rødlistede arter inklusive sjeldne never-og skorpelav. Nær truet svartsonekjuka er registrert i området på minst 20 lægere. På bergvegger i bekkeløfta er det registrert skrukkelav, langt trollskjegg (VU) og rotnål (NT). Potensialet

for ytterligere økt antall arter knyttet til død ved i området er stort. Området er gitt verdien A, svært viktig.

Tabell: Artsfunn fra Langvassbrenna. (1= Styggdalen).

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	1	Artskart 2002	Like nord for området
Langt trollskjegg	<i>Bryoria tenuis</i>	VU	1	Artskart 2002	1
Kort trollskjegg	<i>Bryoria bicolor</i>	NT	1	Artskart 1994,2002	1, flere
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	>10	Gundersen og Bredesen 1995, Brandrud og Bendiksen 2003 Sweco 2011	1, flere
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	>2	Brandrud og Bendiksen 2003 Sweco 2011	1, utenfor
Rotnål	<i>Microcalicium ahlneri</i>	NT	1	Artskart 2002 Brandrud og Bendiksen 2003	1
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1 – hele området,
Randkvistlav	<i>Hypogymnia vittata</i>	LC	1	Artskart 2002	1
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC		Brandrud og Bendiksen 2003	1
Skrukkelav	<i>Platismatia norvegica</i>	LC		Brandrud og Bendiksen 2003	1
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	10	Brandrud og Bendiksen 2003, Sweco 2011	1, samt i N
Granstokkjuke	<i>Phellinus chrysoloma</i>	LC	4	Sweco 2011	1
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	LC	4	Sweco 2011	1

Avgrensning og arrondering

Grenseforslaget justeres enkelte steder. Sør for S. Langvassbrenna foreslås området utvidet noe mot Sinnerbrenna for å ta med en myr med omkringliggende gammel furuskog. For øvrig foreslås kun mindre justeringer.

Vurdering og verdisetting

Tabell. Verdisetting for området Langvassbrenna. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urrørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. Variasjon	Arrondering	Arts- mangfold	Rike - veg typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslags- fordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	**	***	**	***	**	*	**	***	*	*	***	**
1. Styggdalen	***	*	***	**	**	***	*	***	***	*	*	***	***

Verneforslaget er relativt lite berørt av hogstflater, men er omgitt av større flatehogster på flere kanter. Det er noe variasjon i skogtyper og god topografisk variasjon på småskalanivå, mindre på storskalanivå. Det er stedvis mye død av både gran og furu.

Skogen er gammel i det meste av området med et større kjerneområde i Styggdalen. I tillegg til gran i alle nedbrytningstadiet, er det mye storvokst furu og gadd. Furskogen er trolig mange steder urskogsnaer og det er rester etter mange gamle brannlyrer. Store lauvtrær mangler i stor grad, men det er en del yngre lauvskog, særlig bjørk. Det er gode forekomster av rødlistede arter, men artsmangfoldet er ikke stort nok til at det gir 3 stjerner. Huldrestry er registrert i ytterkant av området,

men det er ikke dokumentert at det finnes innenfor verneforslaget. Utfra dette får området verdien (**), regionalt verdifullt område

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad et al. (2003), oppfyller Langvassbrenna delvis kriterier knyttet til "boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved" oppfylles med forekomster av gammel granskog med flere rødlistede arter. Området har en betydelig andel gamle storvokste furuer og mye gadd, slik at det på sikt kan oppfylle kriterier knyttet til gammel furuskog i et område som ellers har en liten andel furu. I forhold til rikere vegetasjonstyper, bekkekløfter oppfyller Langvassbrenna i liten grad kriteriene.

Referanser

Brandrud, T.E. og Bendiksen, E. 2003. Kartlegging av biomangfold i Jevnaker kommune: naturtypekartlegging og viltkart. NINA-rapport.

Framstad, E. et al. 2002. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. – NINA oppdragsmelding 769. 9 s.

Fylkesmannen i Oppland 2009. Verneplan for skog. Høring av forslag om vern av 4 områder i to kommuner i Oppland fylke. Rapport nr. 1/09. 32 s.

Gundersen, K. T og Bredesen, B. 1995. Langvassbrenna – Mosjøbrenna, Jevnaker kommune. Forekomst av nøkkelbiotoper i skog og anbefalte hensyn. Notat 5s.

Lindblad, I. 1996. Skogsområder i Øst-Norge registrert av Siste Sjanse, NOA-rapport 1996-1.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) 2009. Verneplan 1 for eventyrskoger i Oslomarka. Rapport 104 s.

Nettadresser.

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.skogoglandskap.no

www.ngu.no

www.askeladden.no

Pers. medd:

Knut Tore Gundersen

Bilder fra området

Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra kjerneområdet nord for Langvannet. Styggdalen i forgrunnen, Langvassbrenna i bakgrunnen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel furuskog rundt Seksputtmyrene i nord. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk skogbilde fra Langvassbrenna. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Beverdam ved Langevann. Bildet er tatt mot sør. S. Langvassbrenna ligger bak til høyre.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra østsida av Langvann med Styggdalen i bakgrunnen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Merka skiløype sør for Langevann. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Lia mot Mosjøelva, vest for Mosjøbrenna har innslag av høgstaudegranskog.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk skogbilde fra vestre del av Langvassbrenna. Småvokst gran, gamle furuer og mye fjell i dagen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

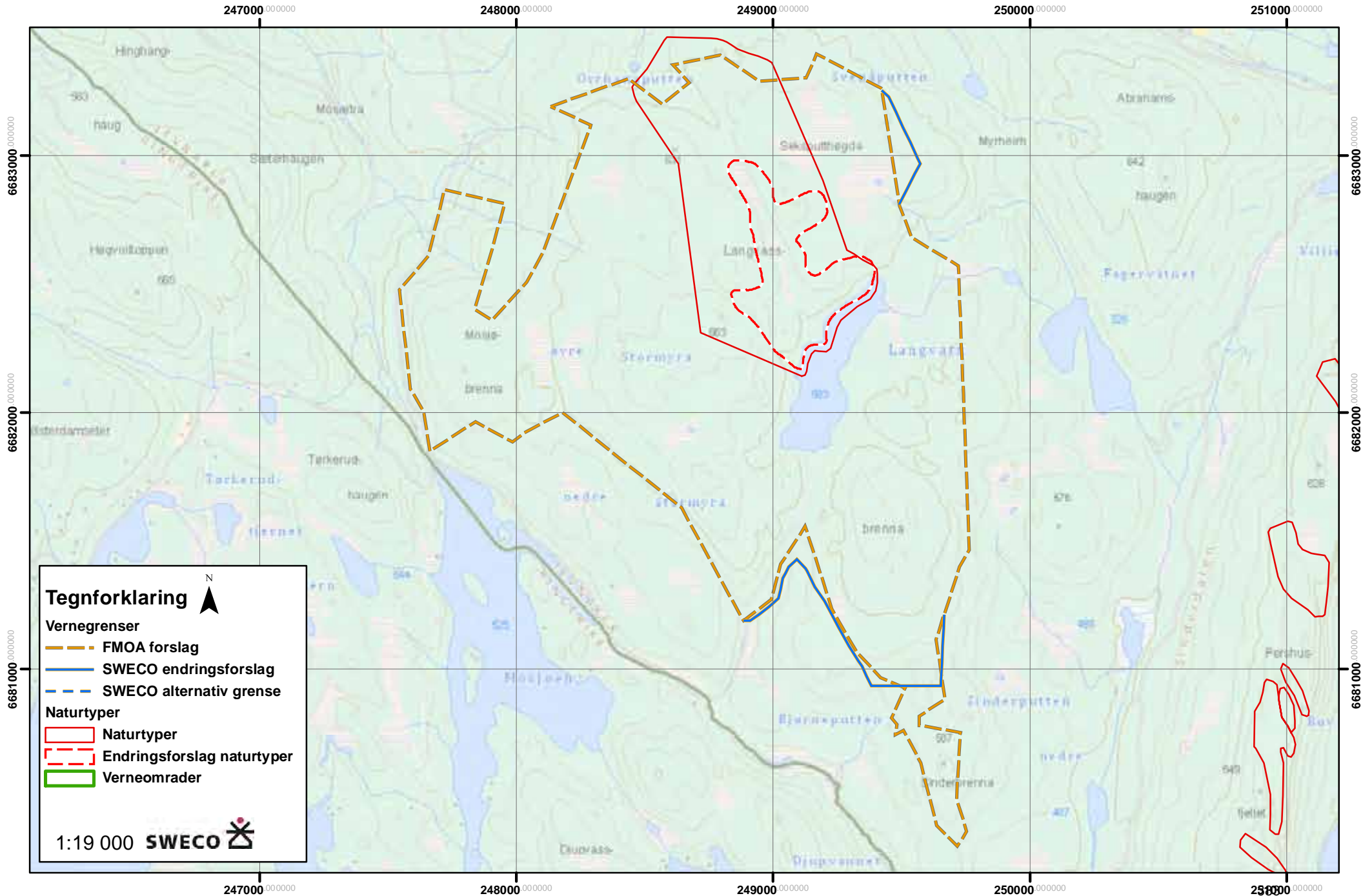
Fra kjerneområdet i Styggdalen. Storvokst gran, mye stående død ved og læger. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Langvassbrenna

Areal

3276daa

Naturverdi **

Tegnforklaring

Vernegrenser

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:19 000 SWECO

Områdets navn
Soterudleiken

Referansedata

Fylke: Hole
 Kommune: Buskerud
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 29.06.2011
 Kartblad: 1815-2
 UTM-sentralpunkt: Ø 0245033 N 6662288

Vegetasjonssone: Grense mellom
 mellomboreal og sørboreal sone
 Areal: 1135 daa
 Høyde over havet: 340-404 m
 Naturverdi: Lokalt verdifullt *
 Friluftsverdi: Skog 2,27, landskap 1,06 og
 opplevelse 8.

Sammendrag

Området består av et slakt åsparti 5 km nord for Lommedalen, i Hole kommune, på grensen til Bærum kommune. Det grenser til sammenhengende skogområder på alle sider. I øst grenser området til Byvatn og det ligger ca. 500 m vest for elva Lomma. Området består av to kollepartier; Soterudleiken i sør og Steffensberget i nord som når opp henholdsvis 406 og 401 moh. Berggrunnen består av dyp- og dagbergarter fra Permtida, overveiende syenittporfyr.

Lyngfuruskog er dominerende vegetasjonstype. På de fattigste høydepartiene er furuskogen av lavtype. Blåbærgranskog dominerer i lisisider. Noen få steder i vest og rundt Steffensstjern er det småbregnegranskog. Det ble ikke registrert rikere skogtyper. I vestlige deler av området er det mye åpne fattigmyrer, enkelte steder også furumyrskog. Furu er dominerende treslag, mens gran er dominerende treslag enkelte lisisider. Lauvtrær av større dimensjoner ble ikke registrert. Det er noe bjørk i området, men kun av mindre dimensjoner. Osp finnes i svært liten grad. Edle lauvtreslag mangler.

Skogen er lite sjiktet og det er mange glenner i bestandene. Et unntak er den tette granskogen vest og nord for Steffensstjern. På myrene og kollene dominerer furu totalt. Skogen er overveiende svært åpen med låg bonitet. Det er generelt lite død ved i området. Svært lite læger av gran, men stedvis noen stående død ved av gran med små dimensjoner. Det er en del stående gadd av furu. Gadd av furu har overveiende små dimensjoner.

Samlet verdi for området er satt til lokalt verdifullt *. Området er homogent med liten topografisk variasjon. Artsmangfoldet er fattig. Det er svært lite læger og rike vegetasjonstyper mangler. Det er få treslag og gamle lauvtrær mangler. Det er ikke registrert kjerneområder. I forhold til skogvern, er verdiene knyttet til den gamle furuskogen, men det er lite gadd og skogen vurderes å ha lav kontinuitet. Angående manglene ved skogvernet anses området å ikke oppfylle noen av disse.

Feltarbeidet

Området ble inventert 29.6.2011 i pent vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Hovedbegrunnelsen er at området framstår uberørt og variert med spredt furuskog, mye gadd og krokfurer. Innslaget av myr, putter og vann samt to markerte landskapsrom vektlegges (NOA 2011).

Friluftsverdier

Det går en blåmerka sti gjennom området fra SØ ved Byvatn til NØ mot Myresetra. Det er en skiløype (scooterkjørt) like sør for området og en merka skiløype (scooterkjørt) like nord for området mellom nordenden av Byvatn og Myresetra. Bortsett fra dette er det lite tråkk i området, men det går en liten sti inn til Steffensstjern og inn til en gapahuk ved nordenden av tjernet ved Soterudleiken.

Området framstår som lettgått med dominans av åpen furuskog og mye myr. Det er trolig lite brukt om vinteren all den tid ingen oppkjørte skiløyper går innenfor området. Det er ingen hytter innenfor foreslått grense, men det ligger flere gamle setre langs Lomma lenger vest. Myresetra NV for området er overtatt av Oslo og Omegn Turistforening og drives som ubetjent turisthytte med 10 sengeplasser.

Bading og fiske er ikke tillatt i Byvatn. Fiske, bruk av båt og leirslaging nærmere enn 100 m fra vannet er forbudt (www.baerum.kommune.no). Byvatn er drikkevannskilde for Bærum kommune.

Området er lettest tilgjengelig langs bommede skogsbilveier til fots eller med sykkel fra Lommedalen via Byvatn og Småvann eller fra skogsbilveien forbi Myresetra. Det går en skogsbilvei fra nordenden av Byvatn vestover retning Myresetra ca. 200 m nord for området. I sør tar det av en skogsbilvei rett nord for Småvann som krysser bekken mellom Byvatn og Småvann og går 400 m sørover langs grensa til foreslått område. Selv om området er relativt flatt er det god utsikt fra både Steffensberga og fra Soterudleiken til omkringliggende områder.

Verdisetting etter rutenettmetoden

33 ruter er undersøkt. Området scorer middels på skogelementer (2,27), lavt på landskapselementer (1,06) og middels på opplevelselementer (8).

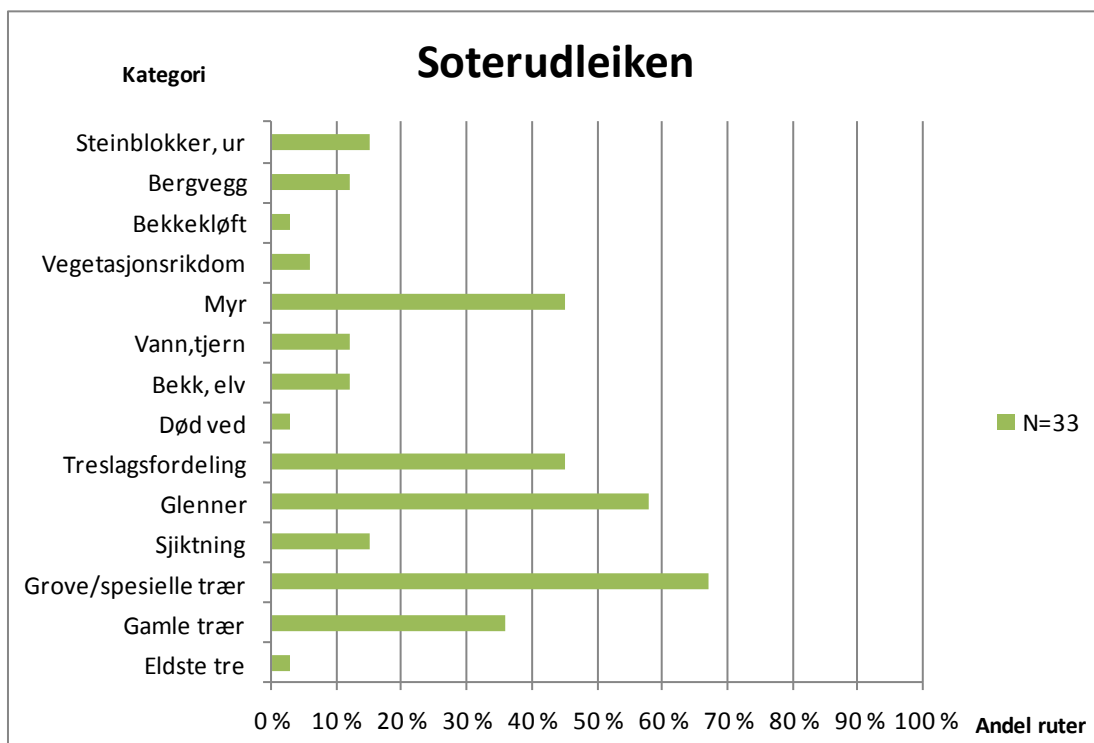
En stor andel av rutene har score på gamle trær og grove og spesielle trær. Dette skyldes at furu er dominerende treslag og slår ut i mange av rutene. Det er høy score på treslagsblanding noe som skyldes at furu forekommer sammen med gran innenfor de fleste rutene. Det er relativt få ruter med siktning, men det er glenner i de fleste rutene. Bare en av rutene slår ut på død ved noe som nok skyldes at området er furudominert og tidligere plukkhogd. Et annet typisk trekk er at hele 50 % av rutene har innslag av myr, mens det er svært lite bergvegger, steinblokker og ur. Det er ikke registrert rikere vegetasjonstyper, men furumyrskog er påvist innenfor to av rutene.

For opplevelselementer scorer området lavt. Det er ensartet topografi, få vegetasjonstyper, ingen kulturminner og få stier og utsiktspunkter.

Samlet sett framstår området lite variert både i forhold til skogelementer og landskap med unntak av en stor andel gamle og spesielle furutrær høy score på treslagsblanding og mye myr. Skogen er lite sjiktet og med mange glenner, som innebærer gode muligheter for friluftsliv.

Selv om området scorer lavt på rutenettmetoden kan det vektlegges at området skiller seg ut pga. sitt store innslag av gammel, åpen furuskog i en ellers granskogdominert del av Nordmarka.

Innslaget av furugadd, mindre vann og åpne strekninger med mye myr, gjør av området har et særpreg i forhold til andre områder i denne delen av Marka.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 33.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Kommunal kartlegging av naturtyper i området ble gjennomført i 1999 og viltkartlegging i 2000 (www.naturbase.no). Området er svært grovmasket kartlagt og det foreligger ingen observasjoner i Artskart (www.artsdatabanken.no).

Beliggenhet

Området består av et slakt åsparti 5 km nord for Lommedalen, i Hole kommune, på grensen til Bærum kommune. Det grenser til sammenhengende skogområder på alle sider. I øst grenser området til Byvatn og det ligger ca. 500 m vest for elva Lomma.

Naturgrunnlag

Topografi

Området består av to kollepartier Soterudleiken i sør og Steffensberget i nord som når opp henholdsvis 406 og 401 moh. I øst heller terrenget slakt mot Byvatn. Steffenstjern er det største tjernet innenfor undersøkelsesområdet. Tjernet ligger i en senking som fortsetter vestover mellom de to høydepartiene i området. I nordkant av området heller terrenget brattere ned mot myrene sør for Brennåsen utenfor området (463 moh.). I sør og vest er det mye myr og flere småvann og putter. Kollepartiene er ofte grunnlendte, delvis med fjell i dagen. Den vestre delen av området er småkupert og heller svakt mot Lomma. I sør er terrenget noe mer kupert og heller svakt mot Småvann. Selv om terrenget framstår flatt, utgjør området et tydelig landskapselement i området.

Geologi

Omfatter dyp- og dagbergarter fra Permtida. Overveiende syenittporfyr (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Området ligger på grensen mellom mellomboreal vegetasjonssone og sørboreal vegetasjonssone. Svakt oseanisk seksjon (O1).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Lyngfuruskog er dominerende vegetasjonstype. På de fattigste høydepartiene er furuskogen av lavtype. Blåbærgranskog dominerer i lisdeler. Noen få steder i vest og rundt Steffenstjern er det småbregnegranskog. Det ble ikke registrert rikere skogtyper. I vestlige deler av området er det mye åpne fattigmyrer, enkelte steder også furumyrskog. Ingen rikmyrer ble påvist.

Furu er dominerende treslag. Det er svært mange beitefurer i området som opptre i alle slags former og størrelser. En del av den fattigste furuskogen er skoglig sett impediment. Gran er dominerende treslag i liene mot Byvatn, lia i sør, og delvis vest og i liene inntil Steffenstjern, men innslag av furutrær finnes nesten overalt i granskogen. Lauvtrær av større dimensjoner ble ikke registrert. Det er noe bjørk i området, men kun av mindre dimensjoner. Osp finnes i svært liten grad. Edle lauvtreslag mangler.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Karplantefloraen er triviell og domineres av lyngarter som blåbær, tyttebær, røsslyng og blokkebær. I småbregneskogen er artsinventaret noe rikere.

Skogstruktur, påvirkning

Skogen er lite sjiktet og det er mange glenner i bestandene. Et unntak er den tette granskogen vest og nord for Steffenstjern. På myrene og kollene dominerer furu totalt. Skogen er overveiende svært åpen med dårlig bonitet.

Det er generelt lite død ved i området. Svært lite læger av gran, men stedvis noen stående død ved av gran med små dimensjoner. Det er en del stående gadd av furu. Gadd av furu har overveiende små dimensjoner.

Det er stubber i store deler av området. Det er enkelte hogstflater i ytterkant av området både i øst og i vest. Deler av området er plukkhogd eller gjennomhogd de seinere år, slik at skogbildet er åpent. Dette er nok årsaken til at skogen har svært lite eldre læger.

Rundt Puttmyrene og Soterudleiken er skogen særlig glissen. Furuene er svært karakteristiske, men de har sjelden store dimensjoner med noen unntak av noen enkelttrær over 50 cm i

brysthøydiameter. Enkeltrær opptil 90 cm i brysthøydiameter skal være observert vest i området (NOA 2009).

Det er ingen hytter innenfor området. Det går en blåmerka sti gjennom området fra Byvatn i SØ til Myresetra i NØ. Det er ingen merka skiløyper gjennom området, men en like sør for området og en fra nordenden av Byvatn til Myresetra. Begge er scooterkjørt. Det er ingen tydelige traktorveier innenfor området. Det går en vei nord for Byvatn vestover like inn nord for verneforslaget. I sør er det en vei som krysser vassdraget sør for Byvatn og går SV-over i ytterkant av vernegrensa. Det er en gapahuk ved Soterudleiken. Byvatn er drikkevannskilde for Bærum med restriksjoner på bading og fiske.

Endring i naturtyper

Det er ikke registrert naturtyper i området tidligere, men flere viltområder. Det er ikke gjort noen endringer.

Artsmangfold

Karplantefloraen er svært triviell i området. Feltsjiktet domineres av vanlige lyngarter. Artsmangfoldet knyttet til død ved er begrenset og rødlistearter knyttet til død ved ble ikke observert. Noen få forekomster av gubbeskjegg (NT) ble påvist, men det er generelt svært lite hengelav i området. Det ligger heller ingen observasjoner av rødlistearter på Artskart.

Et område på 2 km fra Soterudleiken i S til Brennåsen i N er angitt som viktig storfuglområde (www.naturbase.no). Det finnes en storfuglleik innenfor området. Mange av furuene er beitet av storfugl og det var mye rester etter storfuglmøkk. Det har tidligere hekket fiskeørn like vest for området (Steinar Stueflotten pers. medd).

Kjerneområder

Hole kommune gjennomførte naturtypekartlegging i 2000, men det er ikke registrert naturtyper innenfor området. I undersøkelsen i 2011 ble det heller ikke registrert noen kjerneområder. Det er ikke registrert MIS-områder.

Avgrensning og arrondering

Forslag til grenser er i hovedsak beholdt bortsett fra at grensa foreslås lagt i vannkanten mot Byvatn. Selv om det her er mye yngre skog, vil dette være en hensiktsmessig arrondering og skape en restaureringsbiotop på sikt. I nord følger grensa tidligere hogster, mens den i vest følger ytre del av det store flate platået. I SV følger den grensa mellom eldre og yngre skog. Det samme gjelder i SØ der det har vært mye gjennomhogst og der grensa legges mellom gjennomhogd areal og den gamle skogen.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Soterudleiken. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topo-graf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg. typer	Død ved mengde	Død ved Kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle barttrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	*	*	**	*	0	*	*	*	0	*	*

Samlet verdi for området er satt til lokalt verdifullt (*). Området er homogent med liten topografisk variasjon. Artsmangfoldet er fattig. Det er svært lite læger og rike vegetasjonstyper mangler. Det er få treslag og gamle lauvtrær mangler. Det er ikke registrert kjerneområder. I forhold til skogvern, er verdiene knyttet til den gamle furuskogen, men det er lite gadd og skogen vurderes å ha lav kontinuitet.

Angående manglene ved skogvernet (Framstad et al. 2003) anses området å ikke oppfylle noen av disse.

Referanser

Bye, F. 2000 Naturtypekartlegging i Hole kommune.

Bye, F. 2000. Viltkartlegging i Hole kommune.

Bærumsmarkas venner: Turkart over Bærumsmarka.

NOA 2009. Lauvåsen-Soterudleiken. Brosjyre.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.baerum.kommune.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Pers medd.

Steinar Stueflotten

Bilder fra området

Typisk skogbilde NV i området. Blandingskog av gran og furu med en del gadd av furu. En av de få, eldre ospene i området til høyre. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS

Grunnlendt lyngfuruskog med mange beitefurer sør for toppen av Soterudleiken. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS

Storvokst furu ved idylliske Soterudleiken. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS

Byvatn med Soterudleiken og Steffensberga i bakgrunnen. Dammen ved Byvatn til venstre. Bildet fra bilvegen øst for Byvatn tatt mot vest. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS

Området domineres av røsslyng-skinntrytefuruskog med en god del gadd.
Foto Frode Løset, Sweco Norge AS.

Bål plass ved Steffenstjern. Det går en fiskesti rundt vannet. Foto Frode Løset, Sweco Norge AS

Blå- og rødmerka sti ved Steffensberga nord i området.
Foto Frode Løset, Sweco Norge AS.

Bilde fra ett av de større myrområdene i vest. I nord ses høydepartiet Brennåsen (463 moh.) Foto Frode Løset, Sweco Norge AS

Soterudleiken

Areal

1135daa

Naturverdi *

244000 000000

245000 000000

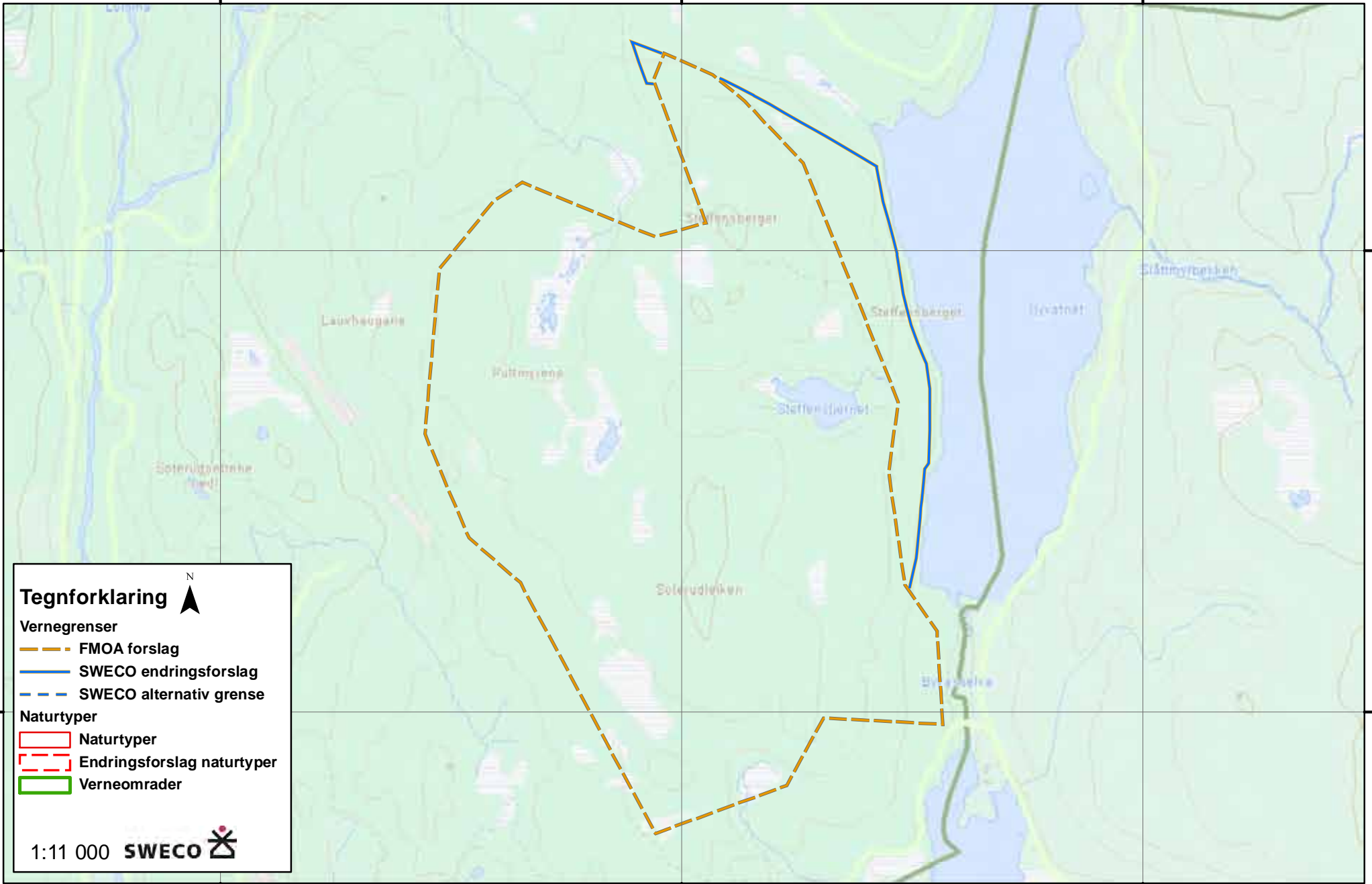
246000 000000

6663000 000000

6663000 000000

6662000 000000

6662000 000000

Tegnforklaring

Vernegrenser

— FMOA forslag

— SWECO endringsforslag

- - - SWECO alternativ grense

Naturtyper

— Naturtyper

- - - Endringsforslag naturtyper

— Verneområder

1:11 000

SWECO

244000 000000

245000 000000

246000 000000

394

Områdets navn
Hvalpåsen

Referansedata

Fylke: Buskerud
 Kommune: Hole
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 9.6 og 20.6.2011
 Kartblad: 1815-2
 UTM-sentralpunkt: Ø 0237168 N 6661766

Vegetasjonssone: Sørboreal
 Areal: 677 daa.
 Høyde over havet: 190-460 m
 Naturverdi: Nasjonalt verdifullt ***
 Friluftsverdi: Skog 4,04, landskap 2,4 og
 opplevelse 10.

Sammendrag

Området ligger like øst for E16, ved munningen av Nestunnelen i Hole kommune. Høyeste punkt er Hvalpåsen 485 moh. like utenfor området i NØ. Nesseterdalen er en dal som skjærer seg inn i de lange Krokskogskråningene, som går fra Sønsteruddalen sør for området til Krokkleiva ved Sundvollen i nord. Nesseterdalen er en N-S-vendt bekkedal med relativt bratte skråninger i nord. Dalen blir videre sørover, med med mye åpen rasmark. Berggrunnen i nedre del av området under stupene består av kambrosiluriske bergarter som ligger under det store lavaplatået på Krokskogen (rombeporfyr). Det er innslag av kalkrike, sedimentære bergarter.

Den øvre delen har fuktig preg. Dalen er smal og vegetasjonen tilknyttet bekkestrengen i dalbunnen er spesielt rik. Rik lågurtskog er dominerende vegetasjonstype, mens dalbunnen hovedsakelig har høgstaudepreg som dekker nærmest hele strekningen langs bekken. Stedvis går denne over i rik gransumpskog. I dalsidene er det mer tørt og det er noe rasmark. I disse områdene er gran dominerende treslag, men innslag av gråor i bekkedalene og ellers alm (NT), ask (NT), spisslønn, lønn, selje, hassel og lind i de nedre deler mot rasmarka. Lenger sør åpner dalen seg. Innslaget av edlere lauvtrær øker. Lågurtskog er fortsatt vanligste vegetasjonstype, men av mer kalkskogpreg. Nederst i mot E16 er det tykkere jordsmonn med gran i blanding med lauvtreslag. I dette området er det stort innslag av lauvtreslag, særlig gjelder dette der rasmarka går over i stup. Edellauvskogen kan enkelte steder klassifiseres som kalk-hassel-lindeskog på tørt jordsmonn. I sidene av Nesseterdalen i nord er det skrinne skråninger dominert av furuskog med vegetasjonstypene fattig lavfurusog, bærlyngskog og blåbærgranskog. På Krokskogplatået sør og nord for Nesseterdalen, dominerer blåbærgranskog i nord med hovedsakelig gran som hovedtreslag og noe bærlyngfurusog. Flere steder er det åpne områder med svært rik tørrbakkevegetasjon og med mange kalkkrevende arter. Samlet sett framstår området som svært rikt vegetasjonsmessig.

Nesseterdalen består av gammel naturskog med alder 90-120 år. Det er mye læger i hele dalen, hovedsakelig av gran som er middels til lite nedbrutt og med store dimensjoner. I nedre del av dalen, nedenfor markagrensa, er det mye rasmark med betydelig innslag av lind og hassel og læger av flere edellauvtrær. På Krokskogplatået består skogen overveiende av hkl. IV og V. Skogen er stort sett sjiktet, og med en god del glenner i form av åpne tørrbakkesamfunn. Det er større innslag av relativt unge ospebestand. Nederst i Nesseterdalen utenfor markagrensa, er det gammel skog som grenser til en tidligere hogstflate som nå er gjengrodd med tett hasselskog. Nord for Nesseterdalen, er det partier med relativt åpen furuskog på 140-150 år, men mye innblanding av gran og svært mye osp. Sør for Nesseterdalen, ovenfor Krokskogstupene, er det mer lågurt- eller blåbærgranskog. Også her er det platåer med mindre forsenkninger med rik gransumpskog og høgstaudeskog. Skogen er storvokst med enkelttrær av gran opptil 60 cm i brysthøydiameter. Det er nokså stor innblanding av større lauvtrær, særlig bjørk og osp.

To kjerneområder er utskilt fra Hvalpåsen verneforslag. En lokalitet med *gammel barskog* med svært rikt artsmangfold og flere rødlistearter knyttet til død ved og en *kalkskoglokalitet* med rødlistearter.

Av nøkkelelementer er det større forekomster av rike vegetasjonstyper som lågurtgranskog, høgstaudegranskog og flere utforminger med kalkskog både lågurtrik granskog og kalkfurusog. Det er flere forekomster av rik sumpskog og større arealer med tørrbakker og rik urtevegetasjon på platåene. Det er mye død ved i Nesseterdalen og stedvis andre steder.

En rekke markboende og vedboende sjeldne sopparter er påvist og potensialet for å finne flere er stort. Området er også rikt i forhold til karplantearter. Det må også sies at området er spennende i forhold til mangfold av dyrearter.

Til tross for begrenset areal, har området betydelig heterogenitet både i vegetasjon, skogstruktur og topografi. Det omfatter en spennende gradient fra Krokskogsplatået, via stup og skråninger til den svært frodige Nesseterdalen og rasmarker nedenfor. Innslaget av mange ulike treslag er spesielt. En rekke sjeldne og truede arter er påvist og nøyere undersøkelser ville ganske sikkert avdekke langt flere, særlig knyttet til sopp og til insekter. Området huser vegetasjonstyper som det er mangel på i skogvernet. Området er også tidligere undersøkt i forhold til bekkekløftregistreringer, og Nesseterdalen er der gitt 4 stjerner; nasjonalt verneverdig.

Området inneholder kun fragmenter av kalk-hassel-lindeskog. Sentrale deler av området er lite påvirket av hogst, og bratthet og topografi gjør at store deler av området er vanskelig drivverdig og derfor heller ikke har hatt betydelig hogstinngrep i senere år. Verneforslaget utgjør en del av et svært særegent landskap langs Tyrifjorden og skiller seg ut i forhold til alle de andre foreslåtte markaområdene. Samlet sett vurderes området å oppfylle mange av målene i skogvernet og vurderes som nasjonalt verdifullt ***.

Feltarbeidet

Feltarbeidet ble gjennomført 9.6 i regnvær og 20.6 i pent vær. Området ansees tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2011). De begrunner utvelgelsen med at det blant annet er villmark dominert av stupbratte fjellvegger, ur og rasmark. Videre er området beskrevet med naturlig gammelskog både under og over Krokskogstupene med loddrette vegger på opptil 150 m. og fantastisk utsikt mot vest.

Friluftsverdier

Området ligger like øst for E16 ved Nestunnelen. Den består av bratte lier og stup langs Krokskogskråningen, dalføret Nesseterdalen og en del av selve Krokskogplatået lengst i øst. Platået går opp i 460 moh. innenfor verneforslaget, mens toppen av Hvalpåsen like øst for forslaget er 485 moh. Det er et høydespenn på vel 250 m fra hovedveien og opp til toppen av Hvalpåsen nord for Nesseterdalen.

Adkomst til området er via en liten sti gjennom tett ungskog nordover fra Nestunnelen. Stien går dalsida oppover mot Kuputten på Krokskogen. Videre gjennom en eldre flatehogst, gammel granskog, før en følger en gammel hestevei over rasmark og opp i selve Nesseterdalføret der en møter en jungel av store trær, vindfall og frodig bakkevegetasjon. Stien går langs bekkefarene nordover, men stien blir mindre tydelig etter hvert pga. lite bruk, mye vindfall og svært frodig bregnevegetasjon. Det går også en avstikker i form av en tidligere hestevei fra hovedstien sørover parallelt med Krokskogstupene. Det er flere godt bevarte gamle hesteveier i området som er lagt på hyller i terrenget der det var mulig å kjøre ut tømmer. For øvrig er terrenget krevende. Det er mye rasmark, store høydeforskjeller og tung skogsbunn å bevege seg i. Dette, sammen med få og lite brukte stier, gjør at dette er et område for de spesielt interesserte i naturopplevelser. De som ferdes her, vil få oppleve svært særegne naturområder.

Utredningsområdet er også tilgjengelig fra øst via bommet skogsbilveg fra Homledal ved Skaret til Nessetra. Det er ingen store stier eller merka stier innenfor området, men en del tråkk. Delvis på gamle hesteveier, delvis som nyere tråkk. Det ligger en gammel bortgjemt Milorg-hytte i bratta nord for Nesseterdalen med adkomst via et lite tråkk fra nordøst. Bortsett fra ved Nesseterdalen, er det loddrette stup både sør og nord mellom Krokskogskråningen og platået innenfor. Stupene er opptil 150 m høye.

Området framstår som vilt, vakkert og svært frodig. Det er usedvanlig god utsikt vestover fra toppen av Krokskogstupene hele veien både sør og nord for Nesseterdalen mot Tyrifjorden og Finnemarka i vest.

Det var lite rester etter bålplasser i området, noe som indikerer et lite brukt friluftslivområde. Områdene er nærområde for folk som bor på Neslandet i Hole, men er likevel såpass uframkommelig, at det ikke blir brukt av mange turgåere. Det er også noe besøkt av biologer fordi området er kjent for å ha store naturkvaliteter. Stien inn i området vitner ikke om utstrakt bruk, men en del personer

besøker Milorghytta. Det er en liten putt øst i området, Kuputten. Ellers ingen tjern innenfor verneforslaget.

I tillegg til bekken som renner gjennom Nesseterdalen er det flere bekker både nord og sør for Nesseterdalen som har stor betydning for vegetasjonen der de renner og kaster seg ut i fritt fall i Krokskogstupene. Det går en traktorvei inn mot Kuputten og i dette området er det foretatt hogst de siste år.

- .
- .
- .

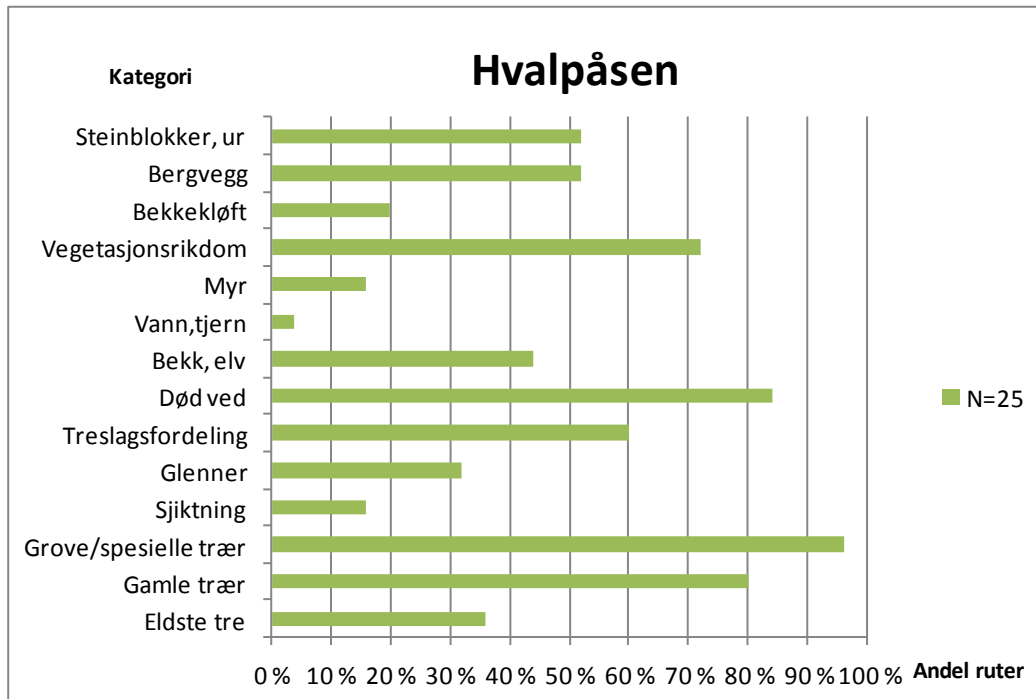
Verdisetting etter rutenettmetoden

25 ruter er undersøkt. Området scorer svært høyt på skogelementer (4,04), middels høyt på landskapselementer (2,4) og middels høyt på opplevelseselementer (10). Nesten 40 % av rutene scorer på eldste tre, mens de aller fleste rutene har utslag på gamle trær og hele 24 av 25 ruter scorer på grove/spesielle trær. Det er lite sjukning og glenner. Høy treslagfordeling og mer enn 80 % av rutene har utslag på død ved. Området scorer særdeles høyt på rutenettmetoden. Sett i lys av et betydelig antall treslag, mye død ved, høy andel gammel skog og gode vekstforhold, er dette ikke unaturlig.

For landskapselementer er det liten score på våte elementer som myr og tjern, men relativt høy score på bekker (40 %). Dette skyldes at mange av rutene omfatter bekken i Nesseterdalen, eller inngår i bekker i mindre daldrag nord eller sør for Nesseterdalen. Vegetasjonsrikdom slår ut på over 70 % av rutene. Det er steinblokker, ur og bergvegger i halvparten av rutene og metoden gir mange poeng for dette i Hvalpåsen. For fuktige elementer og myr er det derimot lavere score. Ikke overraskende havner derfor landskapselementet på middels høy verdi for området.

Opplevelsesverdien målt i rutenettmetoden gir en relativt høy verdi, områdets størrelse tatt i betraktning. Det er lite tilrettelagt og området scorer lavt på stier/tilrettelagte utsiktspunkter og kulturminner, men har full score på topografi, kartlagte naturmiljøer og vegetasjonstyper.

Området ligger lett tilgjengelig, samtidig som det har særdeles krevende og bratt turterreng uten større stier, men med en god del tråkk. Det brukes derfor av få mennesker. Det skiller seg ut ved å være vilt, vakkert og spennende og med et helt særegent, rikt biologisk mangfold pga. den store variasjonen i vegetasjon og topografi.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 25.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

De nedre deler av området er godt undersøkt tidligere og naturkvalitetene er godt kjent. Områdene er en del av Krokskogstupene, som er en kartlagt naturtype som går fra Homledal, sør for Nesseterdalen langs og under Krokskogstupene og fram til Manaskaret. Dette området er angitt i naturbase som "sørvendte berg og rasmarker", men beskrivelsen er tynn.

I forbindelse med verneplan for barskog fase 1, ble et areal på 900 daa i brattskråningene under Hvalpåsen vurdert som lokalt verneverdig av Svalastog og Korsmo (1995). Siste Sjanse undersøkte området på 1990-tallet og Lindblad (1996) har oppsummert registreringene. Området omfattet Krokskogskråningene fra Sollihøgda i nord til Sundvollen i sør. En rekke sjeldne arter ble påvist. Det var liten tvil om at områdene inneholder særegne kvaliteter i forhold til biologisk mangfold, men det er vanskelig å finne ut eksakt hvor de enkelte artene ble kartlagt.

Området er senere undersøkt av flere spesialister og en del rødlistede arter er dokumentert i Artskart.

Det er gjort en utredning i forbindelse med konsekvensvurdering av E16 vest for området (Hofton og Solvang 2008). De har angitt et storområde som går fra Homledal til Krokkleiva, men mesteparten av feltarbeidet ble gjort sør for Nestunnelen.

Deler av lokaliteten er undersøkt i forbindelse med bekkekløftregistreringer i Buskerud (Hofton 2008). Her er områdets store kvaliteter godt beskrevet og det er gitt 4 stjerner ****, nasjonalt verneverdig. Lokaliteten omfatter da kun Nesseterdalen.

Ødegaard og Solevåg (2011) har registrert en rekke arter av biller og veps knyttet til rasmark i området ved Nestunnelen (utenfor lokaliteten). Området karakteriseres som entomologisk svært viktig. En rekke rødlistede arter ble dokumentert.

Det er kartlagt 4 MIS-figurer (www.skogoglandskap) innenfor verneforslaget. Dette gjelder hovedsakelig registrerte enheter av liggende død ved i deler av Nesseterdalen.

Beliggenhet

Området ligger øst for E16, ved munningen av Nestunnelen i nord. Det ligger midt mellom Sundvollen og Sollihøgda. Høyeste punkt er Hvalpåsen 485 moh like utenfor området i øst. Markagrensa følger toppen av Krokskogstupene, men pga. av de store natur- og landskapskvalitetene mellom E16 og toppen av stupene, er verdiene omtalt også for dette området.

Naturgrunnlag

Topografi

Nesseterdalen er en dal som skjærer seg inn i de lange Krokskogskråningene, som går fra Sønsteruddalen sør for området til Krokkleiva ved Sundvollen i nord. Denne østsida av Tyrifjorden omfatter en slak dalside nedenfor E16, bratte rasmarker (Krokskogskråningene), høye stup (Krokskogstupene) og selve Krokskogplatået øverst med vulkanske bergarter og barskog. Nesseterdalen som skjærer seg inn i Krokskogstupene, er en N-S-vendt bekke dal med relativt bratte skråninger i nord. Dalen blir videre sørover, med store mengder delvis åpen rasmark. Det er mange bergvegger og store blokker i området. Nederst mot E16 er det slakere terreng og dypere jordsmonn.

Geologi

Nedre del av området under stupene består av kambrosiluriske bergarter som ligger under det store lavaplatået på Krokskogen (rombeporfyr). Det er innslag av kalkrike områder av sedimentære bergarter (www.ngu.no).

Vegetasjonssone

Sørboreal sone, OC – overgangsseksjon (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Hofton (2008) har beskrevet området i forbindelse med bekkekløftregistreringer, og en del av denne omtalen fra selve Nesseterdalen er fra hans Hoftons utredning.

Den øvre delen har fuktig preg. Dalen er smal og vegetasjonen tilknyttet bekkestrengen i dalbunnen er spesielt rik. Rik lågurtskog er dominerende vegetasjonstype, mens dalbunnen hovedsakelig har høgstaudepreg som dekker nærmest hele strekningen langs bekken. Stedvis går denne over i rik gransumpskog. I dalsidene er det mer tørt og det er noe rasmark. I disse områdene er gran dominerende treslag, men innslag av gråor i bekkedalene og ellers alm (NT), ask (NT), spisslønn, lønn, selje, hassel og lind i de nedre deler mot rasmarka.

Lenger sør åpner dalen seg. Innslaget av edlere lauvtrær øker. Området er mindre preget av det fuktige lokalklimaet knyttet til bekken lenger opp. Lågurtskog er fortsatt vanligste vegetasjonstype, men av mer kalkskogpreg. Nederst i mot E16 er det tykkere jordsmonn med gran i blanding med lauvtreslag. I dette området er det stort innslag av lauvtreslag, særlig gjelder dette der rasmarka går over i stup. Her er det svært gunstig lokalklima med høy sommertemperatur, tynt jordlag innunder stupene med blokkmark og gunstige vekstvilkår. Dominerende treslag i dette miljøet er lind og hassel. Det finnes stedvis enkelte mindre eiketrær. På dypere jord langs Nesseterbekken, vokser alm. Edellauvskogen kan enkelte steder klassifiseres som kalk-hassel-lindeskog på tørt jordsmonn. I sidene av Nesseterdalen i nord er det skrinne skråninger dominert av furuskog med vegetasjonstypene fattig lavfuruskog, bærlyngskog og blåbærgranskog.

På Krokskogplatået sør og nord for Nesseterdalen, dominerer blåbærgranskog i nord med hovedsakelig gran som hovedtreslag og noe bærlyngfuruskog der furu er hovedtreslag. I enkelte partier langs skrenten er det en god del lavvokst furu og det er mye osp, både i mindre bestand og som enkelttrær. Flere steder i skogen oppe på platået øst for Krokskogstupene, er det åpne områder med svært rik tørrbakkevegetasjon og med mange kalkkrevende arter som blodstorkenebb, kranskonvall, kantkonvall, bergmynte, fagerklokke m.fl. Dette gjelder på begge sider av Nesseterdalen. Sør for Nesseterdalen er det noe rikere skog og blandingskog med dominans av gran, men også en del furu. Det er innslag av mange boreale lauvtreslag på platåene, mer innslag av edle lauvtrær i skråningene og i tilknytning til rasmarka. Det er flere mindre bekkedaler som krysser platået og renner utfor stupene. I disse drågene er det oftest lågurt- eller høgstaudeskog, på flate områder er skogen mer forsumpet med riksumpskog dominert av svartor eller gråor. Samlet sett framstår området som svært rikt vegetasjonsmessig.

Barlind (VU) forekommer spredt, særlig på høydepartiene sør for Nesseterdalen, ofte i dimensjoner opptil 4-5 m.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

I de rikeste partiene langs bekken gjennom Nesseterdalen er det typisk høgstaudevegetasjon med turt, tyrihjel, myskegras, enghumbleblom, hengeaks og storbregner.

I de tørrere og mer kalkrike partiene finnes blant annet blåveis, store mengder liljekonvall, kranskonvall, vårerteknapp, akeleie, krattfiol, tystbast, stankstorkenebb m.m. I kalkrike tørrbakker oppe på Krokskogplatået finnes blodstorkenebb, rødflangre, breiflangre, lakrismjelt, fagerklokke, engmarimjelle, markjordbær, blåveis og en rekke andre arter. Orkideen nattfiol ble funnet flere steder i området.

Skogstruktur, påvirkning

Nesseterdalen består av gammel naturskog med alder 90-120 år. Det er mye læger i hele dalen, hovedsakelig av gran som er middels til lite nedbrutt. Dimensjoner opptil 60-70 cm i brysthøydiameter finnes. Den gamle hesteveien og mangel på sterk nedbrutte stammer, tyder på at det har vært drevet plukkhogst i området tidligere. I nedre del av dalen, nedenfor markagrensa, er det mye rasmark med betydelig innslag av lind og hassel. Noe av rasmarka er åpen, der edellauvskog med mye lind og hassel utgjør øverste del mot stupene. Også her er det en god del læger av flere treslag, blant annet store læger av nær truet ask og alm.

På Krokskogplatået består skogen overveiende av hkl. IV og V. Skogen er stort sett sjiktet, og med en god del glenner i form av åpne tørrbakkesamfunn. Det er større innslag av relativt unge ospebestand. Nederst i Nesseterdalen utenfor markagrensa, er det gammel skog som grenser til en tidligere hogstflate som nå er gjengrodd med tett hasselskog. Nord for Nesseterdalen, er det partier med relativt åpen furuskog på 140-150 år, men mye innblanding av gran og svært mye osp. Nordover går

denne skogen over i mer ren granskog av blåbærtype eller lågurtype. Det er flere, mindre bekkedaler i området med rik sumpskog med både gråor og svartor som dominerende treslag.

Sør for Nesseterdalen, ovenfor Krokskogstupene, er det mer lågurt- eller blåbærgranskog. Også her er det platåer med mindre forsenkninger med rik gransumpskog og høgstaudeskog. Skogen er storvokst med enkelttrær av gran opptil 60 cm i brysthøydiameter. Det er nokså stor innblanding av større lauvtrær, særlig bjørk og osp. Det er noe død ved i bekkedalene, lite nedbrutt. Skogen har lav kontinuitet. Det er spor etter flere gamle hesteveier og rester etter stubber de fleste steder. I øst grenser området mot yngre skog av gran.

Skogen grenser mot flere nyere, større hogstflater ved Hvalpåsen. I den sørlige delen av området grenser den mot eldre hogstflater mot øst og sør. I øvre del av Nessetersdalen krysser en større traktorvei. Her er det hogd de senere år og traktorveien følger dalførets retning.

Det går en traktorvei i nordre deler av Nesseterdalen som berører området. Den er brukt i forbindelse med tidligere større hogster ved Hvalpåsen. Sør og vest for Hvalpåsen er det foretatt mindre flatehogster de siste årene. Bortsett fra dette, er det ikke foretatt hogst i området i senere tid og skogen må i det meste av området karakteriseres som gammel naturskog. En gammel MILORG-hytte ligger i åsen vest for hoveddalføret.

Endring i naturtyper

Det er registrert én naturtype i området tidligere. Denne er tynt beskrevet. Hofton (2008) har beskrevet to naturtyper i Nesseterdalen i forbindelse med kartlegging av bekkeløfter i Buskerud. Disse videreføres i stor grad.

Artsmangfold

Området er særdeles rikt på arter særlig knyttet til vedboende og markboende sopp. Dette skyldes et gunstig lokalklima med en solfylt vestvendt li, gammel naturskog, gunstig jordsmonn, stor variasjon i fuktighet og topografi og stor variasjon i naturtyper.

Karplantefloraen er stedvis svært rik med høgstaudevegetasjon i Nesseterdalen og rike tørrbakkessamfunn på kalkrik grunn på mindre lokaliteter oppe på selve Krokskogplatået. Under Swecos befarung i juni 2011 ble det funnet en ny forekomst av den prioriterte arten dragehode (VU) innenfor verneforslaget sør for Nesseterdalen. Så vidt en kjenner til er det ikke gjort funn av denne arten på Krokskogen tidligere, selv om den finnes på flere lokaliteter i de kalkrike lavlandsområdene i Hole og Ringerike kommune og er funnet ved Svartorseter i Nordmarka på 1990-tallet (Direktoratet for naturforvaltning 2009 *in press*). Andre typiske kravfulle arter var blodstorkenebb, bergmynte, nattfiol og fagerklokke m.fl. Det er også et rikt utvalg av boreale og boreonemorale treslag. I tillegg finnes mange trær av alm (NT), ask (NT) og barlind (VU) i området.

Det er tidligere registrert et stort antall markboende sopp (Hofton 2008) og www.artsdatabanken.no. Traktene ved Nes i Hole har i lang tid vært kjent som et viktig område for mykorrhizasopp tilknyttet lind og hassel på kalkrik grunn. (Hofton 2008) og en rekke sjeldne arter er tidligere funnet delvis nedenfor E16. Hassel og lind utgjør viktig bestander i overkant av rasmarka mange steder. Av arter knyttet til død ved fant Hofton flere læger med gul snyltekjuke (VU). I tillegg har Hofton angitt sjokoladekjuke (EN), flasset røysopp (EN), almekullsopp (VU), hasselslørsopp (VU), som de mest truede arter i området. I tillegg er det registrert en rekke nær truet arter av markboende og vedboende sopp. Lavfloraen på gran er fattig, men Krokskogstupene er kjent for en rik lavflora på edellauvtrær (Lindblad 1996). Dette gjelder imidlertid i mindre grad Nesseterdalen (Hofton 2008). Lungenever er en god indikator på kontinuitet når det forekommer i større antall og arten er relativt vanlig på flere lauvtreslag i Nesseterdalen. Knappglye (CR) skal finnes i rasmarkene i nedre del av Nesseterdalen (Hofton 2008).

Området er også svært rikt på insekter knyttet til varmekjære lokaliteter med rasmark og særlig til lind og hassel (jfr. Ødegard og Solevåg 2011). Ødegard og Solevåg har undersøkt rasmark ved Nestunnelen like SV for verneforslaget, men arter påvist der kan også være aktuelle innenfor tilsvarende habitater inne i utredningsområdet. Undersøkelsene ble utført i kalklindskog. Av mer enn 100 registrerte arter av broddveps og biller, var over 20 rødlistede samt at det var to nye funn for Norge. Kombinasjonen vestvendt eksponering og delvis tresatt rasmark med mye død ved, danner viktige livsmedier for varmekjære insekter.

Av viltarter ble alle tre skogsfuglartene storfugl, orrfugl og jerpe observert under befaringen. Både jerpe og storfugl med ferske kull. Tidligere var det en tiurleiken i Hvalpåsenumrådet, men denne er flyttet pga. hogst. Området har et stort potensiale for hulerugende arter og flere par av flaggspett ble påvist. Det er potensiale for hekking av de fleste hakkespettarterne i området. Under befaringen i juni ble det observert en større flokk av kornkråke i øst i området. Området fra Skaret tunnel i sør til Krokkleiva i nord har forekomster av sjeldne, klippehekkende rovfugler. Det er faste vandringsruter for gaupe i Krokskogskråningene.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Nesseterdalen

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: A

Areal: 70 daa

UTM: Ø 0237304 N 6661720

Hoh: 300-450 m

Lokaliteten er kartlagt av Hofton (2008) og supplert av Sweco 2011. Den utgjør den midtre delen av den sørvendte Nesseterdalen. Lokaliteten domineres av rik lågurtgranskog med striper av høgstaudegranskog i dalbunnen. Stedvis er det våt sumpskog. I dalsidene er det noe steinurer og rasmark. Treslag som inngår er gran, bjørk, gråor, spisslønn, alm (NT), selje m.fl.

Det går en gammel oppbygd hestevéi inn i området fra E16 og området har tidligere vært plukkhogd. Det er rester etter gamle stubber.

Det er registrert funn av gul snyltekjuke (VU) av Hofton (2008). I tillegg er rynkeskinn (NT), svartonekjuke (NT), grønsko, lungenever, råtevedmose og pusledraugmose registrert. Almekullsopp (VU) er påvist på død alm. Artsmangfoldet er svært rikt. Det er også spennende moseflora knyttet til bergveggene i området. Skogen er på hogstklassekart angitt til å være ca 100 år. Boniteten er høg og det er mye død ved og gran med store dimensjoner, selv om skogen ikke er spesielt gammel. Det er også store dimensjoner av læger og en del stående død ved av gran. Området har stort potensiale for å huse mange krevende arter knyttet til rike skogtyper, rasmark og død ved av mange treslag. Lokaliteten vurderes som rik høgbonitets granskog med store dimensjoner og mye død ved. Det er svært variert terreng fra dalbunn med høgstaudemark, lågurtgranskog og mindre rasmarker samt bergvegger med potensiale for rik moseflora. Området gis verdien A, svært viktig.

2. Nesseterdalen, Nedre del.

Naturtype: Kalkskog, utforming kalkgranskog.

BM verdi: A

Areal: 68 daa

UTM: Ø 0237221 N 6661376

Hoh: 200-370 m

Lokaliteten er kartlagt av Hofton (2008) og supplert av Sweco (2011). Den utgjør den nedre delen av Nesseterdalen ned mot en eldre hogstflate (som nå er ungskog) ved E16. Lokaliteten består av tørre vest- til sørvestvendte hellinger, bergvegger og rasmark samt et bratt søkk med bekk. Skogen er dominert av 100-120 år gammel gran og furubestand opptil 150 år i vest. Lågurtskogen har kalkskogpreg med et rikt mangfold av arter i feltsjiktet. Det er innslag av både boreale og nemorale lauvtreslag med hassel, lind, alm (NT), ask (NT), eik og svartor. Barlind finnes i området (VU). Det er mye middels til lite nedbrutt læger av gran i hele området. Grantrær opptil 50-60 cm i brysthøydiameter er vanlige. Det er også en del læger av alm og ask. Det går en sti gjennom området fra E16 oppover Nesseterdalen. Området har trolig en svært rik insektsfauna knyttet til tørre hassel- og lindekratt i rasmarka.

Karplanteinnslaget er rikt med innslag med store mengder linjekonvall, blåveis, mye kranskonvall på de tørrere områdene og storbregner på de fuktige områdene. Det er registrert en rekke rødlistede arter knyttet til død ved både av vedboende og markboende sopp, og det er interessant lavflora knyttet til bergvegger i området. Funn av CR-arten knappgylje, flere VU-arter og NT-arter samt innslag av hensynskrevende naturtyper som kalkgranskog og kalk-edellauvskog, gjør at området vurderes til verdien A, svært viktig.

Artsfunn av rødlistede arter eller signalarter/indikatorarter fra området Hvalpåsen. (Område 1. Nesseterdalen og 2. Nesseterdalen nedre del). Registrerte insektsarter er ikke inkludert, se Ødegård og Solvåg 2011 for artsliste.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Sjokoladekjuke	<i>Junghuhnia collabens</i>	EN	1	Hofton	2
Flasset røyksopp	<i>Lycoperdon mammiforme</i>	EN	1	Hofton 2008	2
Hasselslørsopp	<i>Cortinarius cotoneus</i>	VU	1	Hofton 2008	1
Gul snyltekjuke	<i>Antrodiella citrinella</i>	VU	3	Hofton 2008	1
Almekullsopp	<i>Hypoxylon vogesiacum</i>	VU	1	Hofton 2008	1
Barlind	<i>Taxus baccata</i>	VU	Mange	Sweco 2011	
Dragehode	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	VU	1 (60 eks)	Sweco 2011	SV i området
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2
Rosenkjuke	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT	1	Hofton 2008	2
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	2	Sweco 2011	1,2
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	3	Hofton 2008	1
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	3	Hofton 2008	1
Klosterlav	<i>Latoridium monasteriense</i>	NT	1	Hofton 2008	1
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Flere	Hofton 2008 Sweco 2011	1, + +
Kopperød slørsopp	<i>Cortinarius cupreorufus</i>	NT	1	Hofton 2008	2
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC	10	Hofton 2008	1,2
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	6	Hofton 2008 Sweco 2011	1
Grønsko	<i>Buxbaumia viridis</i>	LC	2	Hofton 2008	1

Avgrensning og arrondering

Grensene for verneområdet er justert noe. Området inn mot Kongspalten i nord foreslås tatt ut pga. en stor traktorvei som krysser dalen og nyere hogster. Grensa foreslås å følge traktorveien der den krysser Nesseterdalen. I nord beholdes forslag til grense, selv om det er foretatt mindre hogster innenfor foreslått grense de senere år.

Sør for Nesseterdalen, justeres grensa noe i sør slik at den følger grensa mellom yngre og eldre skog og slik at rike tørrbakksamfunn langs Krokskogstupene tas med.

I vest følger området markagrensa, men de biologiske verdiene er omtalt også vest for grensa og kartlagte naturtyper omfatter områder vest for grensa.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Hvalpåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. Variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	***	***	**	***	***	**	***	***	**	**	***
1.Nesseterdalen	***	-	**	**	*	**	**	***	**	**	**	**	**
2.Nesseterdalen nedre del	***	-	**	**	*	**	**	**	**	**	*	**	**

Av nøkkelelementer er det større forekomster av rike vegetasjonstyper som lågurtgranskog, høgstaudegranskog og flere utforminger med kalkskog både lågurtrik granskog og kalkfuruskog. Det er flere forekomster av rik sumpskog og større arealer med tørrbakker og rik urtevegetasjon på platåene. Det er mye død ved i Nesseterdalen og stedvis andre steder på høydeplatået knyttet til fuktdråg særlig. Det er store dimensjoner av gran og mange ulike lauvtreslag med nokså store dimensjoner. Innslaget av rasmark med hasselkratt og lind er typisk for den øvre delen av skråningene.

En rekke markboende og vedboende sjeldne sopparter er påvist og potensialet for å finne flere er stort. Området er også rikt i forhold til karplantearter. Det må også sies at området er spennende i forhold til mangfold av dyrearter.

Til tross for begrenset areal, har området betydelig heterogenitet både i vegetasjon, skogstruktur og topografi. Det omfatter en spennende gradient fra Krokskogsplatået, via stup og skråninger til den svært frodige Nesseterdalen og rasmarker nedenfor. Innslaget av mange ulike treslag er spesielt. En rekke sjeldne og truede arter er påvist og nøyere undersøkelser ville ganske sikkert avdekke langt flere, særlig knyttet til sopp og til insekter. Området huser vegetasjonstyper som det er mangel på i skogvernet (Framstad et al. 2003). Området er også tidligere undersøkt i forhold til bekkeløftregistreringer, og Nesseterdalen er der gitt 4 stjerner; nasjonalt verneverdig.

Området inneholder kun fragmenter av kalk-hassel-lindeskog. Sentrale deler av området er lite påvirket av hogst, og bratthet og topografi gjør at store deler av området er vanskelig drivverdig og derfor heller ikke har hatt betydelig hogstinngrep i senere år. Verneforslaget utgjør en del av et svært særegent landskap langs Tyrifjorden og skiller seg ut i forhold til alle de andre foreslåtte markaområdene. Samlet sett vurderes området å oppfylle mange av målene i skogvernet og vurderes som nasjonalt verdifullt.

Referanser

Direktoratet for naturforvaltning 2009. Utkast til handlingsplan for dragehode i Norge. DN-rapport 2009 –X.

Framstad et al. 2003. Prioriterte mangler ved skogvernet - NINA oppdragsmelding

Hofton, T.H. og Solvang, R. 2008. Naturverdier ved E16 Skaret – Hvalpåsen. Biofokus og Asplan Viak. Upublisert notat.

Hofton, T. H. 2008. Bekkeløfter i Buskerud – oversikt over potensielt biologisk interessante lokaliteter. Biofokus rapport 2007-18. 18 s + vedlegg.

Lindblad, I. 1996. Skogområder i Øst-Norge registrert av Siste Sjanse. NOA-rapport 1996-1.

NOA 2011. Verneplan II for Eventyrskog. Notat. Omfatter 34 områder.

Svalastog, D. og Korsmo, H. 1995. Inventering av verneverdig barskog i Buskerud - NINA oppdragsmelding 360. 183 s.

Ødegaard, F. og Solevåg, P.K. 2011. Biologisk kartlegging i rasmark ved Nestunnelen i Hole, Buskerud – NINA Rapport 769. 30s.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no
www.naturbase.no
www.skogoglandskap.no
www.ngu.no
www.riksantikvaren.no

Pers medd:

Tom Hellik Hofton

Bilder fra området

Krokskogskråningen med rasmark ligger like vest for markagrensa. Åpen rasmark med blant annet lind og hassel i øvre kant. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Høgstaudegranskog i Nesseterdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Barlind på åsen sør for Nesseterdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rik tørrbakkevegetasjon i barblandingskog på Krokskogplatået nord for Nesseterdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Område med mye osp og hengelav på plataået nord for Nesseterdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel Milorg-hytte i bratte nord for dalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Nesseterdalen skjærer seg inn i Krokskogplatået i bakgrunnen. Tett ungskog i front. Bildet er tatt fra E 16 ved munningen av Nestunnelen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel hestevei i rasmarek nederst i Nesseterdalen. Tyrifjorden i bakgrunnen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Furubestand på toppen av Krokskogstupene sør for Nesseterdalen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rik, liten bekkedal med høgstaudevegetasjon og noe død ved. Sør for Nesseterdalen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel hestevei på toppen av Krokskogstupene. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Riksumpskog med gran og svartor sør for Nesseterdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

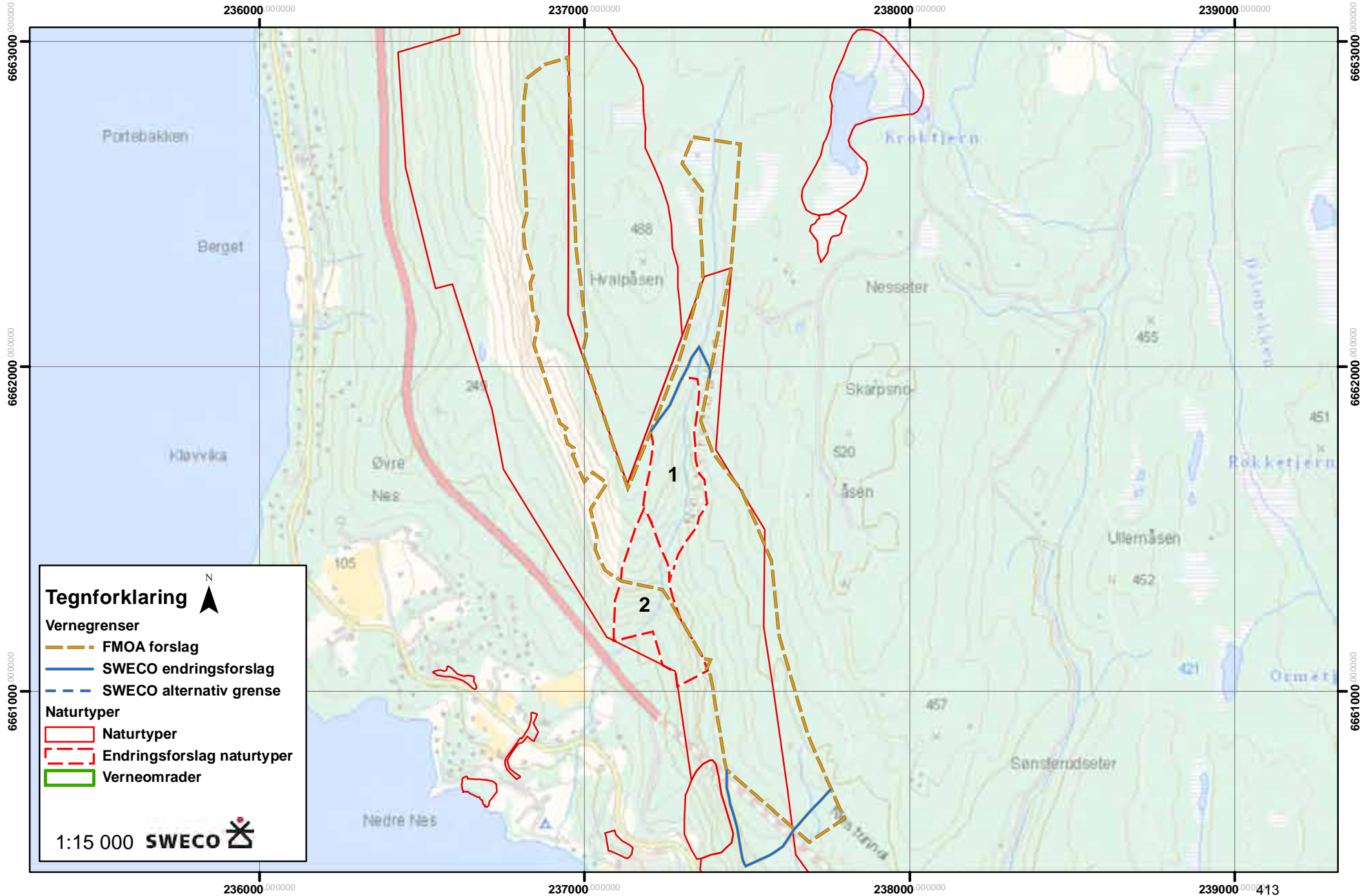
Bestand av dragehode på rik tørreng på toppen av Krokskogstupene.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Hvalpåsen

Areal

677daa

Naturverdi ***

236000.000000

237000.000000

238000.000000

239000.000413

6663000.000000

6662000.000000

6661000.000000

6663000.000000

6662000.000000

6661000.000000

Områdets navn
Kjerringkollen/Nibbitjern
Referansedata

Fylke: Buskerud
 Kommune: Ringerike
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 26.7, 31.7, 2.8.2011
 Kartblad: 1815-2 Oppkuven
 UTM-sentralpunkt: Ø 02470088 N 6670497

Vegetasjonssone: Mellomboreal sone.
 Areal: daa. 3896 daa
 Høyde over havet: 500-600 m.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt **
 Friluftsverdi: Skog 1,91, landskap 1,61 og opplevelse 12.

Sammendrag

Lokaliteten ligger V og NV for Heggelivatna i Ringerike kommune, sør for vannene Damtjern og Storflåtan og 1 km øst for Løvli Skihytte. Området går opp i 596 moh. ved Gråberget. Verneområdet Mærratjern-Søndagsbrenna ligger like inntil området i sør. Det er flere høydepartier i området fra Kjerringkollen i S (586 moh.) til Gråberget i N (596 moh). De nordlige delene av området er relativt flate med to større platåer med mye myr, Stubdalsflaka og områdene rundt Atjernmyrene. Mellom disse to områdene, ligger en slak, østvendt skråning. Berggrunnen i området består av vulkanske bergarter og rombeporfyrt samt monzonitt og kvartsmozonitt.

Nordre del Stubdalsflaka-Gråberget

Blåbærgranskog og småbregnegranskog dominerer i området med noe innslag av rikere vegetasjonstyper som storbregne- og høgstaudegranskog. Typisk er innslag av røsslyng-blokkbærtype på grunnlendte områder med dominans av furu. Det er i områdene rundt Gråberget og Skamrek vi finner den gamle granskogen med stedvis en god del læger både på høydepartiet og i liene. Det er også noe død ved av bjørk og osp, men bare av mindre dimensjoner. Det er rester etter stubber i det meste av området. Artsmangfoldet knyttet til død ved er i nordre del generelt noe fattigere enn i de to andre delområdene, men dette området har størst potensiale for å utvikle mer død ved.

Midtre del Gråberget-Skamrek-Nibbitjern

Det er noe innslag av rikere vegetasjonstyper som storbregne- og høgstaudegranskog, men for øvrig mest fattige vegetasjonstyper med dominans av fattige myrtyper og blåbærgranskog og lyngfurusog på de høyere partiene. Høydepartiene består enten av myr med dominans av furu eller småvokst eldre granskog med lite lauvinnslag. Gran dominerer, men furu forekommer i til dels store dimensjoner i deler av området. Det er svært lite store eller gamle lauvtrær, men noe osp og bjørk og enkelte edle lauvtrær. Furuinnslaget i disse områdene er betydelig til å være på Krokskogen. I store deler av området sør for Gråberget mot Nibbitjern finnes gamle furuer, særlig ved Gråberget og Gråbergtjern. Potensialet for funn av rødlistede arter er godt – særlig knyttet til gammelskogområdene i og rundt Gråberget, som anses som et større kjerneområde.

Søndre del Nibbitjern-Kjerringkollen-Møkkalitjerna

Området består overveiende av blåbærgranskog i liene, røsslyng-skinstrytefurusog på de høyest beliggende områdene. Innslag av småbregneskog og storbregneskog, i noen bekkedaler også høgstaudeskog. Gran er dominerende treslag, men furu forekommer i stort antall på myrholmer og på de høyestliggende områdene. I forhold til arts mangfold av dødved-arter, er dette den rikeste delen av området. Stedvis er det områder med mye død ved i alle nedbrytningsstadier og flere rødlistearter og indikatorarter på død ved. Skogen er i varierende grad siktet. Død ved av særlig mengde er knyttet til kjerneområdene. Dette er store arealer med gammel skog og potensialet for ytterligere utvikling av kontinuitetsskog er stort.

Åtte kjerneområder med gammel barskog er utskilt fra Kjerringkollen-Nibbitjern verneforslag.

Området som helhet er relativt representativt for høyereliggende partier i Nordmarka og Krokskogen med mye myr, dominans av fattige vegetasjonstyper og blandingsskoger av gran og furu, der gran er dominerende treslag. Det er svært lite innslag av rikere vegetasjonstyper, men området er stort og vil være godt tilpasset til å ivareta området biologiske mangfold. Det er funnet en rekke rødlistearter knyttet til død ved i området, bl.a.. huldrestry (EN). Samlet sett vurderes området utfra dette å være minst regionalt verdifullt (**).

I forhold til manglene ved skogvernet i mellomboreal sone, oppfyller ikke verneforslaget mål i forhold til innslag av rikere vegetasjonstyper, men oppfyller i noen grad målet om å verne gjenværende større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk og områder med store og viktige forekomster av rødlistede arter. Sammen med Merratjern/Søndagsbrenna, vil et eventuelt vern av Kjerringkollen/Nibbitjern samlet utgjøre et areal på ca. 10 km² og dermed oppfylle et av manglene i skogvernet der en ønsker å verne et antall store verneområder (>10 km²).

Feltarbeidet

Området ble inventert 26.7, 31.7 og 2.8. i varierende vær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

900 daa av området Kjerringkollen er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2009). Begrunnelsen er bl.a. at dette området består av gammel, naturlig skog med stor variasjon, markerte koller, mye myr, små idylliske tjern, maleriske furuer og grov granskog og storslagen utsikt til Heggelivatn. I tillegg nevnes god tilgjengelighet med blåmerka stier og skiløyper.

I tillegg har NOA (2011) foreslått området Atjernsmyrene – Gråberget, som er en den nordre delen av verneforslaget til fylkesmannen. Begrunnelsen er blant annet at det utgjør et særpreget myr- og kollelandskap med gammel barblandingskog på Atjernsmyrene og kollelandskapet ved Gråberget.

Friluftsverdier

Området er lett tilgjengelig via bommede skogsveger fra Stubdal i Ringerike via Løvli, fra Damtjern via Gagnumseter og Heggelia samt fra Sørkedalen via Lyse eller Smedmyrkoia. Det er mange skiløyper og blåmerka stier og området har, og har hatt, stor betydning for friluftslivet. Eventyret ” En sommernatt på Krokskogen” forteller om en ungdommelig Peter Chr. Asbjørnsen som legger ut fra Lyse i Sørkedalen med mål om å nå fram til Stubdal i Åsa og går seg vill i skogtraktene mellom Heggelivatna og Stubdal. I fortellingen gis spennende skildringer om skog og personer i området.

For å lette omtalen av dette store området, er det delt opp i tre delområder.

Nordre del Stubdalsflaka-Gråberget

Det er flere blåmerka stier gjennom området. Flere av dem bærer lite preg av bruk. Hovedstien over Løvliflaka fra Stubdal til Løvli berører området i vest. Stien deler seg i to på Løvliflaka, med en sti til Løvli og en SØ-over til Langbru i S-enden av Atjernmyrene. Herfra går det en sti til Løvli Skihytte og en sti SØ-over sør for Gråberget og videre til Gagnumseter. Stien har en avstikker opp til utsiktspunktet på toppen av Gråberget, der det også går tråkk videre ned til brua mellom Skamrek og N. Heggelivatn. Løvli Skihytte/Skiforeningen har etablert en ”bamsesti” som følger blåmerka sti og går gjennom området med gammel barskog NV for Gråbergtjern.

Flere spormaskinkjorte løyper går gjennom området. Dette er hovedløypa fra Løvli til Ringkollen, løypa fra Løvliflaka til Atjern retning Storflåtan samt at det går scooterkjørt skiløype fra Skamrek via N. Heggelivatn som kobler seg mot løypa mellom Atjern og Storflåtan. Det går også en scooterkjørt løype fra Atjernsmyrene nordover til Storflåtan.

Dette området har store arealer med myr. Ved Atjern er det spor etter flere bål- og teltplasser som viser at tjernet blir en god del brukt til rekreasjon sommer og vinter. Områdene ved Løvliflaka like vest for verneforslaget har et større antall hytter, der beboerne bruker nærområdene innenfor verneforslaget gjennom hele sesongen.

Denne delen av området grenser til N. Heggelivatn, mens Atjern er det største vannet innenfor denne delen av verneforslaget. Det omkranses av myrer, småtjern og myrholmer med skog. Området er særlig attraktivt vinterstid. Hovedløypa mellom Kikut og Løvli (Grenaderløypa) krysser myrene ved Atjern og går videre opp på Løvliflaka.

Midtre del Gråberget-Skamrek-Nibbitjern

Hovedstien gjennom denne delen av området går fra Skamrek til Løvli via Nibbitjern. Nibbitjern ligger langs hovedskiløypa fra Sørkedalen via Heggelivatn ved Skamrek og til Løvli og er svært mye brukt gjennom hele skisesongen. Vest for Skamrek går løypa enten rundt høydepartiet Skibet eller den går direkte over isen på N. Heggelivatn retning Nibbitjern. På N. Heggelivatn går det for øvrig flere skiløyper på isen retning Sørkedalen og Heggelia Gård, der det er servering i helgene vinterstid. I

tillegg til hovedløypa til Løvliå, går det også en spormaskinkjørt trase fra Nibbitjern direkte V-over til Stubdalsflaka. Løvliå Skihytte like vest for verneforslaget, eies av Skiforeningen og har oppe hele året. Hytta ble bygd i 1920 og har 66 sengeplasser.

Det er en del private hytter vest for Nibbitjern. Alle ligger utenfor forslaget til vernegrense. Det går en lavspent kraftledning fra Heggelia som følger nordkanten av Nibbitjern gjennom området.

Sommerstid er områdene på østsida av Heggelivatna og Skamrek populære områder til sykling, bading, fiske og telting. Det er særlig området mellom i nordenden av N. Heggelivatn og Skamrek som brukes aktivt, men også rundt Skamrek er det mange benyttede teltplasser.

Søndre del Nibbitjern-Kjerringkollen-Møkkalitjerna

Dette området er noe mindre tilgjengelig enn de to andre delområdene. Nærmeste bommede bilvei er fra Løvliå ca 1,5 km unna eller fra skogsvegen inntil området mellom N. og S. Heggelivatn ca 1 km fra S-enden av foreslått grense. I sør grenser forslaget til verneområdet Søndagsbrenna-Merratjern.

Det går en blåmerka sti gjennom fra Løvliå via Møkkalitjerna til den krysser mellom N. og S. Heggelivatn. Stien har en avstikker som går opp til S. Kjerringkollen. Kjerringkollen N og S er flotte utsiktspunkter med særlig sikt østover mot Heggelivatna og Oppkuven. Nibbitjern er mye brukt av de som har hytter i området i tillegg til at det brukes noe av friluftsfolket til bading og fiske, og er en populær rasteplass om vinteren da hovedskiløypa mellom Løvliå og Skansebakken går over vannet. Det er få tydelig trakk utenom hovedstiene i dette området. Det går ingen stier langs vestsida av N. Heggelivatn. Lia mot vannet er stedvis bratt og er svært lite brukt til friluftsliv.

Det er tidligere hogd en større hogstflate nord for Kjerringkollen. Traktorveien inn til hogsten fra Heggelivatna er under gjengroing. Bortsett fra dette er det lite traktorveier i området.

I denne delen er det ingen spormaskinkjorte løyper, men traseen i SV-del av verneforslaget fra Løvliå langs Noreledningen (420 kV) til Møkkalitjerna og videre til S. Heggelivatn kjøres med snøscooter.

Ved utløpet av Nibbitjernbekken i sør er det en eldre, godt bevart dam der skogen med fordel kan tynnes slik at dammen blir synlig.

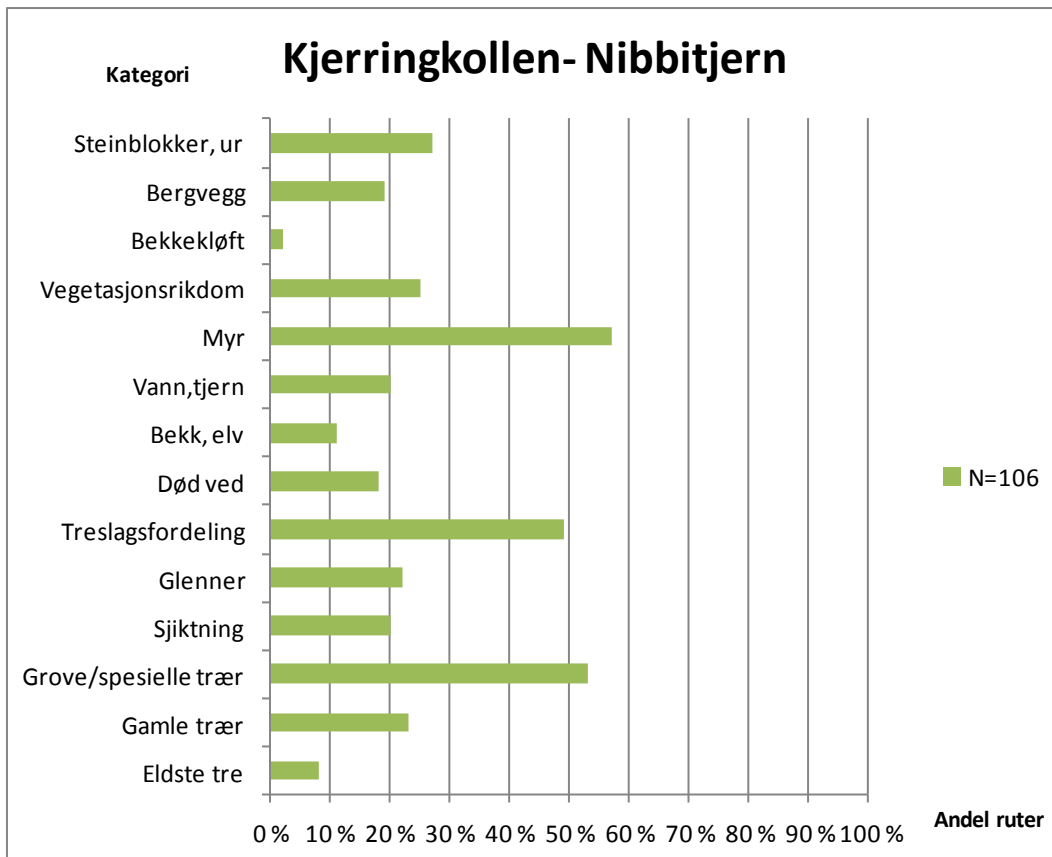
Verdisetting etter rutenettmetoden

106 ruter er undersøkt. Området scorer relativt lavt på skogelementer (1,91), lavt på landskapselementer (1,61) og høyt på opplevelseselementer (12).

Over 1/3 av rutene scorer på gamle trær og 50 % på grove og spesielle trær. 20 % av rutene har score på gamle trær og vel 50 % på grove og spesielle trær. Eldste tre scorer kun på et fåtall av rutene. Snaue 50 % av rutene har score på treslagsblanding og noe under 20 % på død ved, mens glenner og flersjikta skog forekommer i ca. 20 % av rutene.

For landskapselementer, har 60 % av rutene innslag av myr. 20 % av rutene har innslag av rikere vegetasjonstyper eller sumpskog. Det er også en nokså høy andel som har innslag av tjern (20 %) og vel 10 % bekk. Det er kun registrert to bekkeløfter, mens ca. 20 % av rutene har innslag av bergvegger og vel 25 % av steinblokker og ur.

Rutenettmetoden indikerer at det er mange grove og spesielle trær, men liten andel av svært gammel skog. Skogen er relativt lite sjiktet og det er begrenset med glenner i bestandene. Selv om gran dominerer som treslag, har mange av rutene såpass store innslag av furu at halvpartene av rutene slår ut på treslagsblanding. Det er også rene furubestand i området.

Figuren viser hvor stor andel av kriteriesettene skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet i Kjerringkollen/Nibbitjern N =106.

Figuren viser at det er en høy andel myr i området. Vann inngår i en nokså høy andel av rutene. Innslaget av rikere vegetasjonstyper og sumpskog er relativt høyt, noe som nok hovedsakelig skyldes mye sumpskog. Tallene viser at området landskapsmessig framstår som middels variert.

Opplevelsesdimensjonen scorer 12 poeng. Området er stort og det er i seg selv en fordel i forhold til metodikken. Det er godt innslag av de fleste momenter som topografi, vegetasjonstyper og landemerker (stikryss og utsiktspunkter). Det er ikke registrert naturtyper i området tidligere. Dette trekker ned verdien på opplevelsesdimensjonen, som ved registrerte viktige naturtyper ville oppfylt kriteriene for høyeste vernekategori (kategori 6) på opplevelse.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Ringerike kommune er naturtypekartlagt i 2003 (Bye 2003), men det er ikke angitt naturtyper fra denne undersøkelsen i Naturbase.

Svantesson (2009) har på oppdrag fra Naturvernforbundet i Oslo og Akershus gjort registreringer i området i 2009 og området må sies å være godt kartlagt. Det er registrert flere naturtyper og en rekke rødlistede arter og indikatorarter knyttet til død ved på grunnlag av dette arbeidet. Naturtypene er kvalitetssikret av fylkesmannen i Buskerud i 2011 og blir benyttet i dette oppdraget.

Det er registrert en miljøtiltaksenhet sør for Nibbitjern langs Noreledningen med liggende død ved og gamle trær (www.skogoglandskap.no).

Løvenskiold Vækerø er grunneier i det meste av området og har innført administrativt vern på et område nord sommer ligger innenfor verneforslaget.

Det er flere registreringer av rødlistearter fra Artskart (www.artsdatabanken.no) blant annet har Erlend Rolstad registrert sterkt truet huldrestry.

Beliggenhet

Lokaliteten ligger V og NV for Heggelivatna i Ringerike kommune, sør for vannene Damtjern og Storflåtan og 1 km øst for Løvliia Skihytte. Området går opp i 596 moh. ved Gråberget. Verneområdet Mærratjern-Søndagsbrenna ligger like inntil området i sør.

Naturgrunnlag

Topografi

Området ligger 500-600 moh. De laveste områdene i sør ved Møkkalitjerna ligger på høyde med N.Heggelivatn, som verneforslaget grenser til i øst. Det er flere høydepartier i området fra Kjerringkollen i S (586 moh.) til Gråberget i N (596 moh). De nordlige delene av området er relativt flate med to større platåer med mye myr, Stubbalsflaka og områdene rundt Atjernmyrene. Mellom disse to områdene, ligger en slak, østvendt skråning. I den midtre delen av området er Nibbitjern et tydelig landskapselement. Det er mindre koller og myrpartier i den vestlige delen av forslaget. Den østlige delen har større kollepartier med Kjerringkollen som det dominerende landskapselementet. Det er stor spennvidde i topografien med mange mindre myrer, putter, mange smådaler, småsøkk og mindre bergvegger. Den østvendte lia mot Skamrek og N. Heggelivatn er stedvis bratt, særlig i nordre del.

Større vann i området er, fra nord, Atjern, Nibbitjern, Gråbergjtjerna og Møkkalitjerna. I tillegg er det en rekke mindre tjern og myrputter.

Geologi

Vulkanske bergarter i NØ og rombeporfyr i NV. I øvrige del vesentlig monzonitt og kvartsmonzonitt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonssone: Mellomboreal sone og svakt oseanisk seksjon Mb-O1. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Nordre del Stubbalsflaka-Gråberget

I N og NØ del av forslaget, er det lite verdifulle områder i forhold til biologisk mangfold. Området grenser til større, eldre hogstflater med kulturskog. Det er dominans av blåbærgranskog og småbregnegranskog. Det er en god del bjørk av yngre dimensjoner.

Det er noe innslag av rikere vegetasjonstyper som storbregne- og høgstaudegranskog i lia NV for Gråbergtjern.

For øvrig mest fattige vegetasjonstyper med dominans av fattige myrtyper og blåbærgranskog. Høydepartiene består enten av myr med dominans av furu eller småvokst eldre granskog med lite lauvinnslag. Det er lite store lauvtrær i nordre del av området.

Typisk er innslag av røsslyng-blokkebærtype på grunnlendte områder med dominans av furu. Den østvendte lia mot Atjern er noe rikere, særlig den nedre delen. Stubbalsflaka og Løvliaflaka har mye furu, grunnlendte skogøyer og myr. I lia mot Atjern dominerer gran, men med mange storvokste furuer innimellom.

Midtre del Gråberget-Skamrek-Nibbitjern

Det er noe innslag av rikere vegetasjonstyper som storbregne- og høgstaudegranskog i lia NØ for Gråbergtjern og lia mot Skamrek. For øvrig mest fattige vegetasjonstyper med dominans av fattige myrtyper og blåbærgranskog og lyngfuruskog på de høyere partiene. Høydepartiene består enten av myr med dominans av furu eller småvokst eldre granskog med lite lauvinnslag. Det er svært lite store lauvtrær, men i lia mot Skamrek er det noe osp og bjørk og enkelte edle lauvtrær.

Gran dominerer, men furu forekommer i til dels store dimensjoner i deler av området. Enkelte steder er det satt igjen store furuer i forbindelse med hogster og disse utgjør nå majestetiske furuer omgitt av yngre granskog. Størst innslag av furu finnes i Gråbergområdet og på høydepartiene sør for Gråbergtjern. Furuinnslaget i disse områdene er betydelig til å være på Krokskogen. Furu er også dominerende treslag på mange av myrene og på myrholmer og høyereliggende partier med dårligere mark.

Søndre del Nibbitjern-Kjerringkollen-Møkkalitjerna

Her er det hovedsakelig dominans av blåbærgranskog. På myrene er furusumpskog dominerende. Det er store myrpartier vest for Kjerringkollen og rundt Møkkalitjerna i sør. Området Kjerringkollen består overveiende av blåbærgranskog i liene, røsslyng-skinstrytefuruskog på de høyest beliggende områdene. I dalsidene ned mot Heggelivatn er boniteten bedre med innslag av småbregneskog og storbregneskog, i noen bekkedaler også høgstaudeskog. Gran er dominerende treslag, men furu forekommer i stort antall på myrholmer og på de høyestliggende områdene.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Karplantefloraen er relativt triviell. På rikere mark som lokaliteten NV for Gråbergtjern, er typiske arter skogstorkenebb, hvitveis, maiblom, flekkmarihand, hengeving, skogburkne, fugleteig, trollbær, mjørdurt, grantormose, og skogsnelle. I mer fattige partier er det lyngartene som røsslyng, blåbær, tyttebær og blokkebær som dominerer feltsjiktet. På de rikeste områdene med innslag av høgstaudemark er det innslag av storbregner, tyrihjelm og trollbær. Det er særlig i lia mot Skamrek og N.Heggelivatn at marka blir rikere med økt fuktighet.

Skogstruktur, påvirkning

Nordre del Stubbalsflaka-Gråberget

I nordre delen av området er det mye ungskog som grenser til tidligere flatehogster. Kulturskogen er nokså tett og det er innslag av yngre bjørk. Ved Stubbalsflaka og Løvliflaka samt i helningene mot Atjern, er det et betydelig innslag av furu. På Stubbalsflaka og Løvliaflaka er skogen åpen med større myrpartier og glissen barblandingskog eller ren granskog. Skogen har stedvis fjellskogpreg med kortvokste graner og furuer. I lia mot Atjerna, er furuene gamle og storvokste og opptil 50 cm i brysthøydiameter. Det er noe død ved av gran; lite nedbrutt, og enkelte større furugadder.

På Atjernmyrene er det mange myrholmer med eldre skog, både spredtstilte furutrær og lommer med gammel granskog med en del granlæger og forekomst av indikatorarter knyttet til død ved. Det finnes en del furugadd av mindre dimensjoner. Skogen er åpen og lite sjiktet.

Det er i områdene rundt Gråberget og Skamrek vi finner den gamle granskogen med stedvis en god del læger både på høydepartiet og i liene. Det er også noe død ved av bjørk og osp, men bare av mindre dimensjoner. I lia mot Skamrek er jordsmonnet rikere, men nokså store dimensjoner av gran. Det er rester etter stubber i det meste av området, bortsett fra mindre lommer rundt Gråberget.

Midtre del Gråberget-Skamrek-Nibbitjern

I store deler av området sør for Gråberget mot Nibbitjern finnes gamle furuer, særlig ved Gråberget og Gråbergtjern. Bærlingskogen er åpen og mange av furuene storvokste. Det er svært lite gamle lauvtrær.

Områdene N og Ø for Nibbitjern har også mange store furuer. I den østre delen mot Heggelivatna og Skamrek dominerer granskog med relativt lite biologiske verdier. Det er en større hogstflate SØ for Nibbitjern. Det er generelt lite død ved i dette området, men enkelte større forekomster av død ved er særlig knyttet til de registrerte kjerneområdene. Det er også spredte forekomster av død ved i områdene rundt Gråberget. I NØ lia ved Nibbitjern er det område med gammel granskog og en del yngre læger som på sikt vil kunne få økt kontinuitet.

Det er noen mindre, nokså ferske flatehogster langs blåmerka sti vest for Skamrek og i dalen mot Gråberget. Likeledes er det en stor hogstflate i lia sør for Gråbergtjern. Dette er like inntil et område der det er registrert huldrestry (Erlend Rolstad pers. medd). SV for denne flata er det større arealer med hogstklasse II/III med mye bjørk. Det er ikke hytter på Ø-sida av Nibbitjern og ingen skogsveger. Det går en lavspenningstrasse nord for Nibbitjern som krysser Heggelivatn lenger øst.

Søndre del Nibbitjern-Kjerringkollen-Møkkalitjerna

Biologisk sett er dette den rikeste delen av området. Gamle, store furutrær eller furuer med karakteristisk utseende finnes i stort antall, særlig på høydepartiet fra Kjerringkollen til høydepartiet nord for Møkkalivannet. Lenger vest er det eldre flater med hogstklasse II og III av gran og med et stort innslag av bjørk i enkelte partier. Det vestlige området mot Noreledningen består av mye gammel granskog med innslag av store furuer og en del større lauvtrær av osp og bjørk innenfor kjerneområdet. Dette er områder med mye død ved i alle nedbrytningsstadier og flere rødlistearter og indikatorarter på død ved. Skogen er i varierende grad sjiktet.

Rundt Nibbitjern er det overveiende hogstklasse V med blåbærgranskog og spredtstilte furuer.

Død ved av særlig mengde er knyttet til kjerneområdene. I tillegg finnes en gode del større læger av gran i lia mot S. Heggelivatn der det også ble funnet indikatorarter på død ved (nær truet duftskinn). Det er stubber etter gammel hogst i hele området. Muligens kan noen av de bratteste østvendte områdene mot Heggelivatn ha vært utilgjengelige for hogst.

Et større areal sør for Nibbitjern består av hogstklasse II. Det går en traktorvei som er i ferd med å gro igjen inn i området. Likeledes er det større arealer med hogstklasse II nord for Møkkalitjerna. Det er en del hytter rundt Nibbitjern, men disse ligger utenfor verneforslaget. Ingen hytter ligger innenfor verneforslaget, ei heller skogsveger. Noreledningen følger forslaget til vernegrense i vest. Det ligger en gammel dam ved utløpet av Nibbitjern, innenfor registrert kjerneområde.

En del av furuene er gamle og har majestetisk karakter, mange med store dimensjoner (mer enn 50 cm i brysthøyde). Det er en god del yngre læger av gran i deler av området. Mest eldre læger i kjerneområdene angitt ovenfor. På enkelte myrområder finnes furugadd av mindre dimensjoner.

Endring i naturtyper

Det er ikke registrert naturtyper i området tidligere. I forbindelse med undersøkelsene til Svantesson (2009), er det kartlagt flere nye naturtyper. Disse legges inn i Naturbase av Fylkesmannen i Buskerud i 2012 og er benyttet med noen justeringer, særlig knyttet til område nr. 6, Kjerringkollen W og den registrerte naturtypen ved utløpet av Nibbitjern som vi mener bør utvides noe i forhold til Svantesson (2009).

Artsmangfold

Nordre del Stubbalsflaka-Gråberget

Artsmangfoldet knyttet til død ved er i nordre del generelt noe fattigere enn i de to andre delområdene. To kjerneområder – jfr. Svantesson 2009 – med rødlistearter og signalarter er registrert. Lungenever er påvist NØ for Gråbergtjern. Dette området har størst potensiale for å utvikle mer død ved. Svantesson fant her NT-artene duftskinn, gammelgranskål, svartsonekjuka og gubbeskjegg, i tillegg til indikatorartene grønsko, lungenever, granstokkjuka og hyllekjuka. På en av myrholmene med gammel blåbærgranskog øst for Atjern, ble det påvist svartsonekjuka, duftskinn og granrustkjuka.

Det er ikke registrert bekkekløfter og få gamle lauvtrær. I nordkant av Gråberget er det noe rasmark med innslag av edlere lauvtrær. Atjerna er et spennende våtmarksområde og har potensiale for hekking av en del vadefuglarter. Trane har hekket i området de seinere år (Erlend Rolstad pers. medd).

Midtre del Gråberget-Skamrek-Nibbitjern

Potensialet for funn av rødlistede arter er godt – særlig knyttet til gammelskogområdene i og rundt Gråberget, som anses som et større kjerneområde. Ingen bekkekløfter, rikmyrer eller områder med store lauvtrær er påvist. Det er registrert noen mindre kjerneområder med indikatorarter knyttet til død ved (jfr. Svantesson 2009). Huldrestry (EN) er påvist i området S for Gråbergtjern i sørkant av store hogstflate (Erlend Rolstad pers. medd).

Søndre del Nibbitjern-Kjerringkollen-Møkkalitjerna

Dette er store arealer med gammel skog og potensialet for ytterligere utvikling av kontinuitetsskog er stort. Området fra Kjerringkollen og sørover mot Møkkalitjerna er et større område med gammel skog. Det er mye læger, i alle nedbrytningsstadier og særlig av gran. Det er også en god del gadd av furu. Skogen er variert fra tette lommer med eldre granskog til åpne furuområder. Området huser mange rødlistede arter og indikatorarter på død ved. Særlig gjelder dette området fra Nibbitjerdammen og sørover samt arealene mellom Kjerringkollen N og S. Det er ikke registrert bekkekløfter eller rikmyrer i området. I underkant av bratte skrenter og i lia mot Heggelivannet finnes en del osp og bjørk av noe større dimensjoner og også noe død ved av lauvtrær.

Fiskeørn (NT) hekker innenfor verneforslaget (påvist under befarings) og det er gode bestander av skogsfuglartene storfugl og orrfugl med flere leiker innenfor området. Spor etter tretåspett ble funnet flere steder. Heggelivatna og Skamrek er viktig vann for vanntilknyttet fugl med potensiale for hekking av storlom i de store vannene, smålom i de mindre myrtjernene.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Løvliasetra NØ

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM-verdi: B

Kartblad: 1815-2

Areal: 35 daa

UTM: Ø 0246488 N 6671421

Hoh: 540-560 m.

Området ligger SV for Atjernmyrene, øst for Løvli Skihytte. Lokaliteten er beskrevet av Svantesson 2009 og befart av Sweco 2011. Området utgjøres av en liten bekk i øst med et omkringliggende fuktig granskogsparti og østvendt dalside. Det går også en blåmerka "bamsesti" gjennom området fra Langbru retning Løvli og det ligger hytter kloss inntil lokaliteten i øst. Området har middels rik til rik vegetasjon vest for bekken med en relativt bratt li med storbregneskog, til dels høgstaudevegetasjon på de rikeste stedene. Det er noe eldre lauvtrær og en god del død læger særlig av gran i tidligere nedbrytningsstadier. Det ble påvist flere rødlistede arter i området: gubbeskjegg (NT), duftskinn (NT) svartonekjuke (NT) og gammelgranskål (NT) samt grønsko, lungenever, granstokkjuke og hyllekjuka. Området huser mange indikatorarter på død til tross for at det er arealmessig lite. Det omfatter også hensynskrevende vegetasjonstyper med rikere vegetasjon og verdien settes til B, viktig.

2. Atjern Ø

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM-verdi: C

Kartblad: 1815-2

Areal: 7 daa

UTM: Ø 0246917 N 66711865

Hoh: 540 m.

Lokaliteten ligger på Atjernmyrene langs skiløypa mellom Løvliaflika og Skamrek. Den er kartlagt av Svantesson 2009 og befart av Sweco 2011. De store myrområdene rundt Atjern huser mange

skogøyer. Lokaliteten ligger på en grandominert skogøy 200 m øst for Atjerna. Skogen er gammel og barken er generelt grov. Det er noe død ved av gran i tidlige nedbrytningsstadier. Det er også noe stående død ved av gran. Representativ vegetasjonstype er blåbærgranskog. Området er tidligere plukkhogd. Indikatorartene duftskinn (NT), svartonekjuke (NT) og granrustkjuke ble registrert av Svantesson (2009). Det var spor etter tretåspett i lokaliteten. Områdene rundt lokaliteten består av større arealer med åpen og bevokest myr og mange mindre tjern. Det er potensiale for hekking av vadefugl, samt som kyllingområder for skogsfuglarter. Området rundt er populært i friluftssammenheng. Verdien settes til C.

3. Gråberget N

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM-verdi: B

Kartblad: 1815-2

Areal: 6 daa

UTM: Ø 0247085 N 6671398

Hoh: 580 m.

Lokaliteten ligger på toppen av Gråberget, vest for Skamrek. Den er beskrevet av Svantesson 2009 og befart av Sweco 2011. Området utgjøres av en liten dal like N for toppen av Gråberget. Bestanden er totalt grandominert av store dimensjoner. Det er rikelig forekomster av død av gran i alle nedbrytningsstadier. Skogen er relativt ensjikka. Det er stubber i området. Det ble gjort funn av indikatorartene svartonekjuke (NT), sprikeskjegg (NT), gubbeskjegg (NT) og hyllekjuke. Lokaliteten gis verdien B.

4. Gråberget S

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM-verdi: B

Kartblad: 1815-2

Areal: 13 daa

UTM: Ø 0246975 N 6671297

Hoh: 550-570 m.

Lokaliteten er beskrevet av Svantesson 2009 og befart av Sweco 2011. Området utgjør deler av den bratte, sørvendte dalsida av Gråberget. Nedre del grenser til blåmerka sti og er nokså fuktig. Det er mye gamle trær av gran, noe stående død ved og en god del læger middels til lite nedbrutt. Enkelte større furuer finnes også. Svantesson fant de rødlistede artene, svartonekjuke (NT), sprikeskjegg (NT), gubbeskjegg (NT) og gammelgranskål (NT) samt indikatorartene hyllekjuke og narreklubbemorkel. Det er stubber i området. Lokaliteten gis verdien B.

5. Bakåsen SØ

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM-verdi: C

Kartblad: 1815-2

Areal: 8 daa

UTM: Ø 0247218 N 6670220

Hoh: 540 m.

Lokaliteten ligger like NØ for Nibbitjern mellom Skamrek og Løvli. Den er beskrevet av Svantesson 2009. Området utgjør deler av slak dalside ned mot en myr. Området er tidligere plukkhogd. Det finnes mye gammel gran og grov død ved av gran i alle nedbrytningsstadier. Noen eldre furuer finnes, men ikke gadd. Svantesson fant de rødlistede artene rynkeskinn, duftskinn, svartonekjuke, sprikeskjegg og gubbeskjegg (alle kategori nær truet). I tillegg ble det funnet praktbarksopp og spor etter tretåspett. Lokaliteten gis verdien B.

6. Kjerringkollen V

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM-verdi: A

Kartblad: 1815-2

Areal: 62 daa

UTM: Ø 0247678 N 6669485

Hoh: 540 m.

Lokaliteten ligger S for Nibbitjern, V for Kjerringkollen. Den er beskrevet av Svantesson 2009 og Sweco 2011. Omfatter Kjerringkollens vestre del og utgjør den vestre, nordre og østdelen av en høyere kolle som ligger S for myrene SØ for Nibbitjern. Myr og småputter er godt representert i området. Området har blandingsskog av furu og gran, mest furu på de skinneste partiene. Gran er dominerende treslag, med noe innslag av selje, rogn og osp. Det er mye læger av gran i alle nedbrytningsstadier og i nokså store dimensjoner, særlig knyttet til et fuktig bekkesig som krysser området. Skogen varierer fra å være tett og flersjiktet, til mer åpen ensjiktet lyngfurskog. Svantesson fant de rødlistede artene rynkeskinn, duftskinn, svartsonekjuke, kort trollskjegg, gammelgranskål, sprikeskjegg og gubbeskjegg (alle kategori nær truet)samt indikatorartene narreklubbemorkel, lungenever, stiftfyllav, filthinnelav, granrustkjuke og hyllekjuke. Ut fra et nokså stort antall rødlistede arter og god kontinuitet i død ved, gis lokaliteten gis verdien A. Lokaliteten er utvidet noe i forhold til forslaget fra Svantesson slik at vestgrensen går til Noreledningen.

7. Nibbitjernet S

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog/alternativt bekkekløft.
 BM-verdi: B Viktig
 Kartblad: 1815-2
 Areal: 9 daa
 UTM: Ø 0246742 N 6669639
 Hoh: 520-525 m.

Lokaliteten ligger i sørenden av Nibbitjern, øst for Løvliseter. Den er beskrevet av Svantesson 2009 og Sweco 2011. Den omfatter begge sider av utløpsbekken fra Nibbitjern i sør med fuktige bergvegger og steinblokker nord for elva. Det er et betydelig innslag av bjørketrær. Død ved av bjørk finnes i alle nedbrytningsstadier. Gran er dominerende treslag. Det er noe død ved av gran, ofte grove læger middels til lite nedbrutt. Lokaliteten foreslås noe utvidet i forhold til avgrensing i Svantesson, pga. av flere funn av duftskinn (NT) og gammel naturskog øst for foreslått naturtype.

Det ligger en gammel dam innenfor registrert område. Det bør ryddes vegetasjon rundt dammen slik at den blir bedre synlig som kulturminne. Det er for øvrig gjort funn av duftskinn, langt trollskjegg, kort trollskjegg, svartsonekjuke, sprikeskjegg, gubbeskjegg, rødmuslingmose, randkvistlav og hyllekjuke. Lokaliteten gis verdien B, viktig pga. det omfatter en sjelden naturtype med bekkekløft og flere rødlistede arter.

8. Kjerringkollen - toppen

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.
 BM-verdi: A
 Kartblad: 1815-2
 Areal: 104 daa
 UTM: Ø 0247782 N 6669118
 Hoh: 550-590 m.

Området ligger vest for N. Heggelivatn. Lokaliteten er beskrevet av Svantesson 2009 og Sweco 2011. Den omfatter toppartiene av Kjerringkollen S. Det er mye gammel gran og furu. Toppartet har preg av fjellskog med lyngfurskog og stort innslag av majestetiske furuer og uveksterlig gran. Nedover i liene og i daldrag, dominerer gran. Det er noe myr og områder med fjell i dagen. I hele området er det mye gamle trær og en god del læger i alle nedbrytningsstadier av gran. Det er lite spor etter tidligere hogster på toppartiene, men i liene finnes stubber etter tidligere plukkhogst. Det er gadd av furu i toppartet. Det er en god del myr og småputter i området. Det er gjort funn av de rødlistede artene taiganål (VU), rynkeskinn (NT), duftskinn (NT), svartsonekjuke (NT), gammelgranskål (NT), furuplett (NT), rotnål (NT), sprikeskjegg (NT) og gubbeskjegg (NT) samt indikatorartene piggbroddsopp, blanknål, granrustkjuke, hyllekjuke, stiftfyllav og flatfellmose. Området har mye død ved og er lite påvirket av hogst. Det har et større antall rødlistede arter og har god kontinuitet både i mengde og av død ved. Området gis verdien A, svært viktig.

Tabell: Artsfunn fra Kjerringkollen/Nibbitjern. Områdene omfatter: 1 Løvlisetra NV, 2. Atjern Ø, 3. Gråberget S, 4. Gråberget N, 5. Bakåsen SØ, 6. Kjerringkollen V, 7. Nibbitjern S og 8. Kjerringkollen-toppen.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	1	Erlend Rolstad	Gråbergjern S
Taiganål	<i>Chaenotheca laevigata</i>	VU	1	Svantesson 2009	8
Langt trollskjegg	<i>Bryoria c.f.tenuis</i>	VU		Svantesson 2009	7
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Mange	Svantesson 2009 Sweco 2011	Alle
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	Mange	Svantesson 2009 Sweco 2011	Alle
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT		Svantesson 2009, Sweco 2011	5,6,8
Sprikeskjegg	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT		Svantesson 2009	3,4,5,6,7,8
Gammelgranskål	<i>Pseudographis pinicola</i>	NT		Svantesson 2009	1,4,6,8
Piggbroddsopp	<i>Asterodon ferruginosus</i>	NT		Svantesson 2009	8
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Mange	Svantesson 2009 Sweco 2011	Alle
Furuplett	<i>Chaetoderma luna</i>	NT		Svantesson 2009	8
Kort trollskjegg	<i>Bryoria bicolor</i>	NT		Svantesson 2009	6,7
Filthinnelav	<i>Leptogium saturninum</i>	NT		Svantesson 2009	6
Randkvistlav	<i>Hypogymnia vittata</i>	NT		Svantesson 2009	7
Rotnål	<i>Microcalicium ahlneri</i>	NT		Svantesson 2009	8
Fiskeørn	<i>Pandion haeliatus</i>	NT		Sweco 2011	
Blanknål	<i>Calicium denigrateum</i>	NT		Svantesson 2009	8
Grønsko	<i>Buxbaumia viridis</i>	LC		Svantesson 2009	1
Narreklubbemorkel	<i>Neolecta vitellina</i>	LC		Svantesson 2009	4,6
Hyllekjuke	<i>Phellinus vitovola</i>	LC	Mange	Svantesson	1,3,4,6,7,8
Praktbarksopp	<i>Veluticeps abietina</i>	LC		Svantesson 2009	2
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferruginefuscus</i>	LC		Svantesson 2009, Sweco 2011	2,6,8
Rødmuslingmose	<i>Mylia taylorii</i>	LC		Svantesson 2009	7
Stiffiltlav	<i>Parmeliella triptophylla</i>	LC		Svantesson 2009	6,8
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC		Svantesson 2009 Sweco 2011	1,6
Granstokkjuke	<i>Dentrocopus leucotos</i>	LC		Svantesson 2009 Sweco 2011	1
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	LC		Svantesson 2009 Sweco 2011	2,5
Trane	<i>Grus grus</i>	LC		Erlend Rolstad	

Avgrensning og arrondering

Grenseforslaget justeres noe i forhold til fylkesmannens forslag. Åtte naturtyper er registrert og er lagt inn og verneforslaget justeres særlig i SV der vestgrense legges langs Noreledningen og sti/skiløype for å inkludere verdifulle naturtyper og gammel skog. I tillegg gjøres noen småjusteringer for å lage arronderingsmessige bedre grenser.

Det er et større areal med hogstklasse II nord for Møkkalitjern som har lite verneverdier knyttet til seg. Det kan være aktuelt å ta ut dette. Området grenser imidlertid til Søndagsbrenna/Merreatjern naturreservat i SV. Dersom en går videre med fylkesmannens forslag, kan det mest hensiktsmessig å opprettholde forslaget fordi området da vil grense inntil naturreservatet. .

Vurdering og verdsetting

Tabell Verdsetting for området Kjerringkollen/Nibbitjern. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdsetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. Variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauv	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	**	**	*	***	***	*	**	***	*	*	**	**
1.Løvlietra NØ	**	*	**	**	*	**	**	**	**	*	*	**	**
2.Atjern Ø	***	*	*	*	**	*	0	**	**	*	0	**	*
3.Gråberget N	***	*	*	*	*	**	0	**	**	*	0	***	**
4. Gråberget S	***	*	*	*	*	**	0	**	***	*	0	**	**
5.Bakåsen SØ	***	*	*	*	*	**	0	**	***	*	0	**	**
6. Kjerringkollen V.	***	*	**	*	*	***	*	***	**	**	*	***	***
7.Nibbitjernet S	***	*	*	*	*	*	0	*	*	*	*	**	**
8. Kjerringkollen - toppen	***	*	**	*	*	***	0	**	**	*	0	***	***

Området som helhet er relativt representativt for høyereliggende partier i Nordmarka og Krokskogen med mye myr, dominans av fattige vegetasjonstyper og blandingskoger av gran og furu, der gran er dominerende treslag. Det er svært lite innslag av rikere vegetasjonstyper. Store lauvtrær forekommer i liten grad. Området er stort (3 km²), har brukbar arrondering og godt tilpasset til å ivareta områdets biologiske mangfold. Med tanke på sopp og lav knyttet til død ved er området svært godt undersøkt. Svantesson (2009) fant hele 14 NT-arter knyttet til død ved i området, en sårbar art og mange indikatorarter for øvrig. I tillegg er huldrestry (EN) tidligere registrert i området og finnes trolig som en liten forekomst fortsatt. Det er også registrert en rødlistet fugleart i området. Området er noe påvirket av flatehogster i kantene og enkelte steder også inne i området. Deler av området er et svært viktig friluftsområde sommer og vinter og det ligger flere hyttefelt like vest for verneforslaget. Samlet sett vurderes området utfra dette å være minst regionalt verdifullt (**).

I forhold til manglene ved skogvernet i mellomboreal sone, oppfyller ikke verneforslaget mål i forhold til innslag av rikere vegetasjonstyper, men oppfyller i noen grad målet om å verne gjenværende større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk og områder med store og viktige forekomster av rødlistede arter.

Forslaget grenser til i sør til verneområdet Merratjern/Søndagsbrenna (7 km²) som ble etablert i 1991. Sammen med dette verneforslaget, vil et eventuelt vern av Kjerringkollen/Nibbitjern samlet utgjøre et areal på ca. 10 km² og dermed oppfylle et av manglene i skogvernet (Framstad et al. 2003) der en ønsker å verne et antall store verneområder (>10 km²).

Referanser

Asbjørnsen, P.Chr. og Moe, J. Norske folkeeventyr.

Bye, F 2003. Naturtypekartlegging i Ringerike kommune. 2003-8.

Lindblad, I. 1996. Skogsområder i Øst-Norge registrert av Siste Sjanse, NOA-rapport 1996-1.

NOA 2009. Verneplan 1 for Eventyrskoger i Osloområdet. 104 s.

NOA 2011. Verneplan II for Eventyrskoger. Notat. Omfatter 34 områder.

Svalastog, D. og Korsmo, H. 1995. Inventering av verneverdig barskog i Buskerud. NINA Oppdragsmelding 360. 183 s.

Svantesson, S. 2009. Naturvårdsinventering av skogar i Oslo Nordmark. Rapport til NOA. 104 s.

Framstad, E. et al. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. – NINA oppdragsmelding 769. 9 s.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no
www.naturbase.no
www.skogoglandskap.no
www.ngu.no
www.riksantikvaren.no

Pers. medd:

Erlend Rolstad
Steinar Stueflotten, Naturvernforbundet i Buskerud

Bilder fra området

Gammel dam innenfor kjerneområde 7 ved utløpet av Nibbitjern.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Sjiktet, gammel granskog i kjerneområde 6. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Utsikt fra Kjerringberget østover mot markaplassen Heggelia. N.Heggelivann i forgrunnen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra kjerneområde 1 syd for Atjerna. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gråbergtjern med Gråberget i bakgrunnen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Østsida av Gråberget mot Skamrek. Oppkuven bak. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk skogbilde SØ for Nibbitjern. Småtjern, omkranset av gamle furuer.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kjerringkollen sett nordover mot Kjerringberget. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra skiløypa over Løvliaplaka i NV-grensa på verneforslaget.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra Atjernmyrene i nord. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Skamrek en tidlig augustmorgen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Fra Kjerringkollen nordover mot N.Heggelivann, Skamrek og Gråberget
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel furuskog på Gråberget – sett sørover. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Atjernlia mellom Løvliaflaka og Atjern. Gammel barblandingskog.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gråberget med kjerneområde 4 til venstre. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

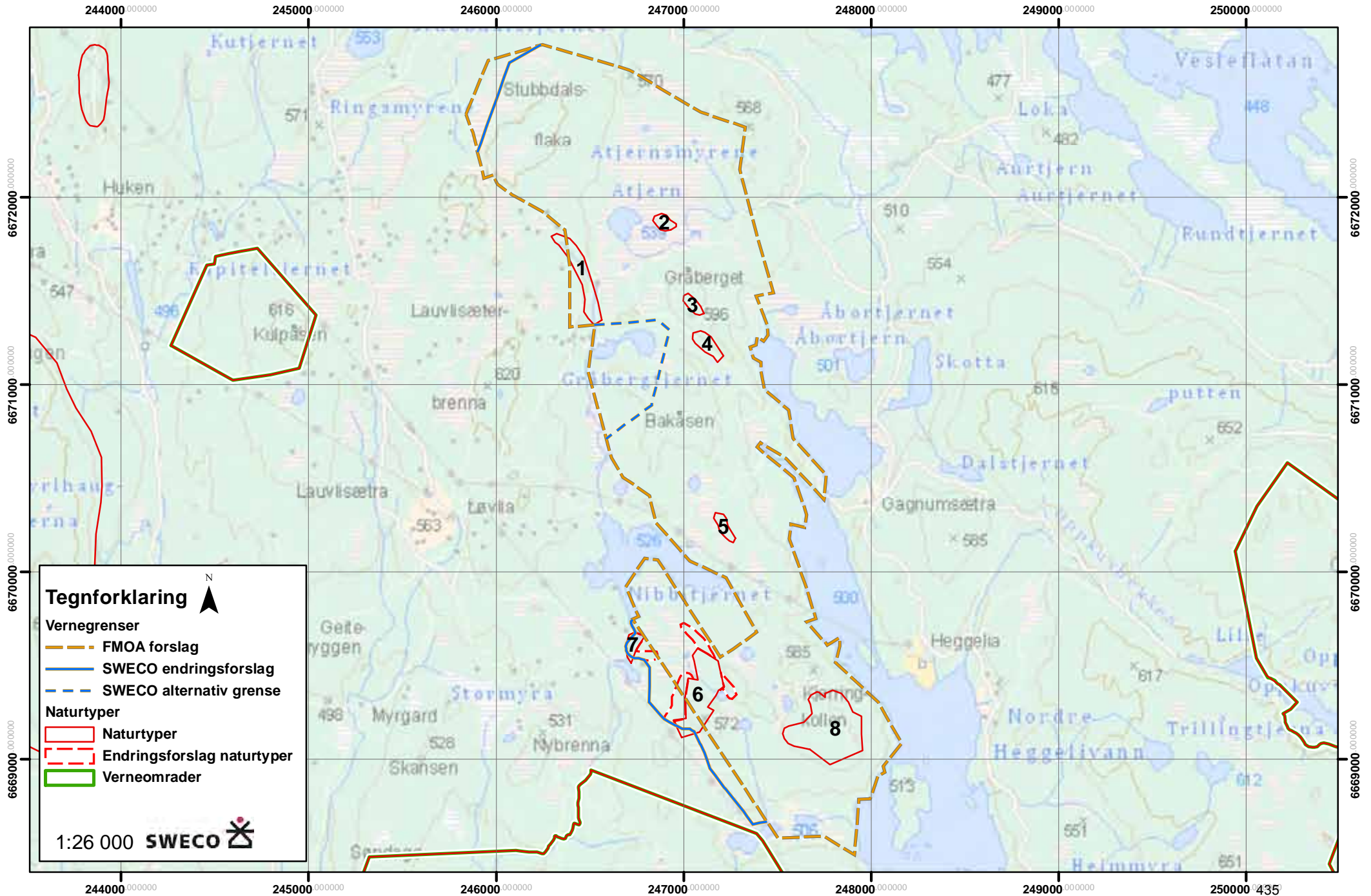
Fra stien Skamrek-Stubdal i Åsa. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Kjerringkollen, Nibbitjern

Areal

3896daa

Naturverdi **

Områdets navn

Langtjernbrenna

Referansedata

Fylke: Buskerud

Kommune: Ringerike

Registrant: Ragnhild Heimstad og Marthe Røgeberg

Dato feltreg: 11.07.2011

Kartblad: 1815-2

UTM sentralpunkt: Ø 0250732 N 6667463

Vegetasjonssone: Mellomboreal sone

Areal: 425 daa.

Høyde over havet: 575-655 moh.

Naturverdi: Regionalt verdifullt **

Friluftsverdi: Skog 3,75, landskap 1,45 og opplevelse 10.

Sammendrag

Området ligger i Ringerike kommune, Buskerud, nord på det høyereliggende massivet mellom Heggelivatna i vest, Flåtán i nord, Langlivatnet i øst og bilveien ved Gopletjern i sør. I nord grenser området mot Oppkuven naturreservat. Verneforslaget utgjøres av to høydeparti, Langtjernbrenna og Brennåsen, med ei bekkekløft i mellom. Brennåsen er en av de høyeste kollene i området med sine 654 moh., og herfra er det god utsikt mot resten av Krokskogen. Berggrunnen i området består av fattige bergarter (basalt, latitt og breksjer), noe som gjenspeiles i nøysomme vegetasjonstyper. Blåbærgranskog dominerer med røsslyng-blokkebærskog i furuskogen. Det er rikere innslag av lågurt- og høgstaudeskog. Myrområdene er fattig-intermediære.

Det er mye gammel granskog i området, det meste konsentrert langs Brennåsens sørøstlige og østlige side, ned i dalsøkket mellom Brennåsen og Langtjernbrenna og litt opp den vestlige sida av Langtjernbrenna. Her er det mye død ved i alle nedbrytningsstadier. Furu vokser tilknyttet myrarealene og de grunnlendte partiene. Særlig sør og øst for Brennåsen står det store og grove furutrær.

Det er utskilt et kjerneområde (Langtjernbrenna bekkekløft) med spesielt grov og gammel granskog og mye død ved. Her er det registrert flere nær truede lav- og sopparter tilknyttet død ved, samt en liten bestand huldrestry (EN).

Samlet verdi for hele området er vurdert til regionalt verdifullt (**). Området scorer lavt på arrondering, rike vegetasjonstyper og gamle lauvtrær og høyt på artsmangfold særlig knyttet til forekomsten av to EN-arter: lappkjuke og huldrestry. Langtjernbrenna representerer sammenhengende gammelskog under naturlig dynamikk, samt de prioriterte skogtypene *Boreal naturskog*, *særlig granskog rik på død ved og Bekkekløfter*. Arealet av gammelskog og de prioriterte skogtypene er imidlertid lite, og området oppfyller dermed i mindre grad mangler knyttet til skogvernet. Lokaliteten ligger imidlertid inntil Oppkuven naturreservat som har svært store biologiske kvaliteter og Langtjernbrenna vil være et viktig supplement til dette området. Dersom området sees i sammenheng med Oppkuvenreservatet, vil det trolig kunne oppnå 3 stjerner.

Feltarbeidet

Området ble befart 11.7.20

11. Overskyet oppholdsvær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2011) som "Brannåsen-Lingtjernbrenna". Begrunnelsen er at det er en del av massivet rundt Oppkuven naturreservat og at området har bevart uberørt front mot sørøst, sør og sørvest. Videre heter det bl.a. at området har variert gammelskog, variasjon i terreng, er lett tilgjengelig og har vid utsikt.

Friluftsverdier

Området er tilgjengelig fra bommet skogsbilvei fra Lyse i Sørkedalen (ca. 9 km) og videre 1,5 km opp Kjagdalen. Undersøkellesområdet ligger da vest for Kjagdalen. I Kjagdalen ender bilveien ved grensa til Oppkuven naturreservat og fortsetter som sti inn til Store Oppkuvann nord for verneforslaget, der man kan gå videre langs merka stier på begge sider av vannet opp til toppen av Oppkuven. Det går ingen merkede sommerstier inn til området fra Kjagdalen, men dersom man følger nedre del av

åskammen på nordsiden, kommer man inn til løypekrysset nord for Langtjernbrenna og kan gå opp til Brennåsen herfra.

En traktorvei går opp østsiden av Langtjernbrenna og opp til en hogstflate.

Nærområdene utenfor verneforslaget er svært mye brukt om vinteren. Hovedløypa mellom Skansebakken-Store Oppkuvvann-Heggelia-Løvlia går på skogvegen vest for Langtjernbrenna og brukes av et stort antall mennesker. Ved løypekrysset nord for Gopletjern, går det en spormaskinkjørt løype vestover som følger skogsvegen til Søndre Heggelivatn. Denne er også svært mye brukt. Scooterløypa like nord for Langtjernbrenna går via Langtjern ned til Vakersetra og Nordre Heggelivatn. Denne er også mye brukt.

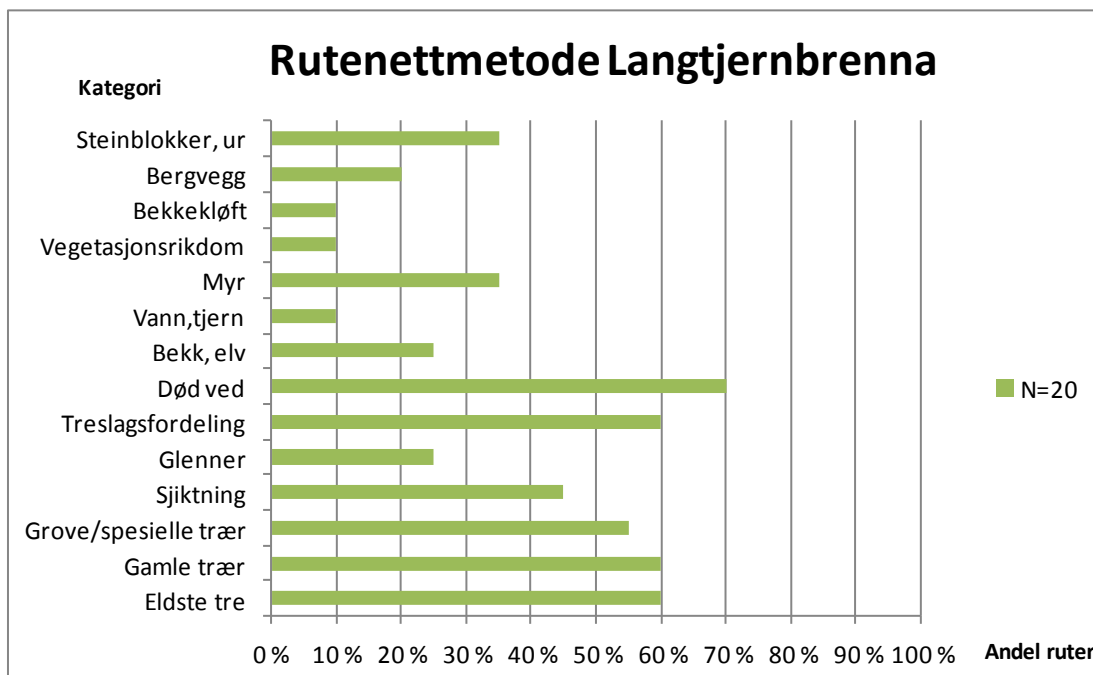
Det går ei rødmerka skiløype tvers gjennom verneforslaget fra Langtjern i nord, gjennom det nord-sørorienterte dalsøkket mellom Langtjernbrenna og Brennåsen og sydover til skogsbilvegen nord for Gopletjern. Denne er trolig lite brukt. Skiløypa er stedvis vanskelig å følge til fots i barmarksesongen, da den krysser flere myrpartier.

Brennåsen er 654 m høy, og fra toppen har man god utsikt sørvestover mot Søndre Heggelivann. Det er ingen merka sti opp til toppen av Brennåsen. Fra toppen av Langtjernbrenna (ca. kote 520) er det begrenset utsikt vestover mot hogstflate.

Generelt er området potensielt svært friluftsvennlig med skiløypetrasé på vinteren og bommede bilveier tett opptil på barmarksesongen. Det er mulig å sykle fra Skansebakken så langt veien går i nordlig retning, og derfra gå videre til Oppkuvvenområdet, alternativt følge veien vestover mot Søndre Heggelivatn. Terrenget er variert og kupert, med åpne myrer, høye koller med utsikt, tett gammel granskog og innslag av furuskog med storvokste eksemplarer.

Verdisetting etter rutenettmetoden

20 ruter er undersøkt. Området scorer høyt på skogelementer (3,75), middels på landskapselementer (1,45) og middels på opplevelselementer (10). Hele 70 % av rutene scorer på død ved og 60 % av rutene inneholder gamle trær og eldste tre 100 % eldre enn grensen for hogstklasse V (se metodekapittel). Om lag halvparten av rutene slår ut på grove eller spesielle trær og treslagsfordeling (60 %) fordelt mellom gran (dominans) og furu. Skogen er tett (lav score på glenner) og sjiktet i 45 % av rutene.

Figuren viser hvor stor andel av kriteriesettene skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 20.

Når det gjelder landskapselementer er det utslag på myr og steinblokker/ur i 35 % av rutene. Det forekommer bekkeløfter og bergvegger (hhv. 20 og 10 %), og noe vann og bekker (hhv. 10 og 25 %). Vegetasjonen er fattig, men det er et visst innslag av furumyrskog og gransumpskog.

Opplevelsesdimensjonen gir størst utslag på kategori vegetasjonstyper og topografi. Området har variert terreng, med både åsrygger, lisider og dalbunner, og selv om én vegetasjonstype dominerer, er det innslag av flere rikere typer. Kartlagte viktige naturtyper utgjør om lag 17 % av totalarealet og det er ikke registrert noen kulturminner i området.

Verneforslaget scorer dårlig på kategori landemerker på grunn av få merka stier og stikryss samt få utkikspunkt som er mye brukt.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Det finnes noen gamle belegg fra 1940-tallet på rødlistet skjegglav. Kort trollskjegg, sprikeskjegg og gubbeskjegg (alle nær truet) er registrert ved Langtjernbekken sør for Oppkuven. I tillegg oppgir Erlend Rolstad at han har funnet huldrestry og lappkjuke (begge sterkt truet) i området (pers. medd. Rolstad, E.)

Det er ingen tidligere registreringer av kjerneområder innenfor undersøkelsesområdet. Verneforslaget grenser imidlertid til Oppkuven naturreservat i nord som er et kjerneområde med svært viktig gammel granskog.

Det er ikke registrert MIS-områder innenfor verneforslaget.

Beliggenhet

Området ligger i Ringerike kommune, Buskerud, nord på det høyreliggende massivet mellom Heggelivatna i vest, Flåtán i nord, Langlivatnet i øst og bilveien ved Gopletjern i sør. I nord grenser undersøkelsesområdet mot Oppkuven naturreservat.

Naturgrunnlag

Topografi

Området utgjøres av to høydeparti; Langtjernbrenna og Brennåsen med ei nord-sørorientert bekkekløft i mellom. Laveste punkt er bekkekløfta mellom åsene på ca kote 500 og Brennåsen med høyeste punkt på kote 654 i vest og Langtjernbrenna med høyeste punkt på ca kote 520 i øst. Brennåsen er en av de høyeste kollene i området, og her er det god utsikt særlig vestover mot Heggelivatna og resten av Krokskogen. Både Brennåsen og Langtjernbrenna har særlig bratte kanter mot vest, sør og øst og slakere terreng i nord.

Foreslått verneområde grenser mot Oppkuven naturreservat i nord, og er arrondert etter tidligere hogst langs østsida. Vernegrensa følger den bratte kanten på Brennåsen i sørvest og arronderes videre på øst og nordøstsida mot flater med ungsog.

Området inneholder noen små myrpartier, men de største myrene i området ligger utenfor foreslått vernegrense. Det er ingen vann eller tjern inne i undersøkelsesområdet.

Geologi

Området grenser til en forkastning og består av eruptive og sedimentære bergarter med basalt, latitt og breksjer (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Mellomboreal vegetasjonssone. O1 – svakt oseanisk seksjon. (Moen 1999).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Størsteparten av området består av gammel naturskog av gran med innslag av bjørk og rogn. Granskogen er totalt dominert av blåbærskogutforming, men er stedvis rikere med småbregne- og lågurtskog. I bekkekløfta mellom Langtjernbrenna og Brennåsen er vegetasjonen av fattig sumpskogtype med tepper av grantorvmose og stri kråkefot. I næringsrike sig er det innslag av høgstauder som tyrihjelmskjerm og mjøddurt. På ryggen av Langtjernbrenna og nord for Langtjernbrenna vokser furuskog. Her går vegetasjonen mer over i røsslyng-blokkebærmark og bærlyngtypen. Også innslag av furu i tilknytning til myrrealene sør på Brennåsen og vest for Brennåsen. Myrene i området er stort sett fattige, med en noe mer intermediær forekomst nord for Brennåsen med mye flekkmariland.

Av treslag er gran dominerende i liene og i bekkekløftpartier. På de høyreliggende partiene er det også stort sett gran, men på Langtjernbrenna er jordsmonnet grunnere, og her står mye furu. Tiurbeitede furutrær og krokete furutrær forekommer særlig på sørsiden av Brennåsen og nord for Langtjernbrenna. Lauvtreinnslaget er sparsomt, og bjørk og rogn finnes bare spredt i området.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Blåbærgranskog med smyle, gullris, etasjemose og furumose dominerer. På de rikere områdene finner man blanksigd, linnea, maiblom, hengeving, fugletelg og tepperot. I gransumpskogen står storbjørnemose, stri kråkefot og skogsnelle med hvitveis, myrfiol, molte og høgstauder som tyrihjelmskjold og mjørdurt på de rikere utformingene. På de tørreste rabbene står røsslyng og tyttebær med gråmoser og lavdekke på blokk.

Skogstruktur, påvirkning

Det er mye gammel granskog i området, det meste konsentrert langs Brennåsens sørøstlige og østlige side, ned i dalsøkket mellom Brennåsen og Langtjernbrenna og litt opp den vestlige sida av Langtjernbrenna. Skogen i disse områdene preges av død ved – både læger og gadder – i alle nedbrytningstadier. Trærne er jevnt gamle (jfr. rutenettmetoden der om lag halvparten av rutene har trær som kvalifiserer som 100 % eldre enn grensen for hogstklasse V) og med læger i dimensjoner over 30 cm. Dominerende treslag her er gran, med noe småvokst bjørk og rogn. Det ble ikke observert mye læger av lauvtrær. Det var til dels mye skjegglav i grantrærne. Skogen er tett og noe flersjiktet.

På myrpartiene vokser furu langs kanten og til dels på koller på myra. Langs ryggen på Langtjernbrenna vokser også furu på de grunnlendte partiene. Særlig sør og øst for Brennåsen står det store (>50 cm i brysthøydiameter) furutrær med grov bark og spesielle utforminger. Noen av dem er beitepåvirket mens andre er krokete og har toppbrekk.

Området grenser mot hogstflate og/eller ungskog langs den østlige delen av verneforslaget. Det er også noen ferske stubber inne i verneforslaget, særlig i den nordøstlige delen. På vestsiden av undersøkelsesområdet er det også et parti med ungskog langs vernegrensa.

Det er ingen hytter innenfor foreslått verneområde. Skogsbilvei går helt inn til området i Kjagdalen og passerer verneområdet ca 300 m fra vernegrensa i sør og ca 600 m mot øst. En rødmerka skiløype passerer gjennom området, men ellers er det ingen merkede stier.

Endring i naturtyper

Det er ikke registrert noen naturtyper i undersøkelsesområdet fra før. Etter befarings i 2011 ble det angitt et kjerneområde med bekkekløft og gammel barskog innenfor verneforslaget.

Artsmangfold

Av rødlistede arter er huldrestry (sterkt truet) registrert i nordre del av området (pers. medd. Rolstad, E.), men denne ble ikke gjenfunnet i 2011. Det antas at arten fremdeles forekommer i området – antagelig i lokaliteten tilknyttet bekkekløfta mellom Langtjernbrenna og Brennåsen - som går i retning sør fra grensa til Oppkuven naturreservat. Noen meget gamle belegg av gubbeskjegg, kort trolleskjegg og sprikeskjegg (alle nær truet) er registrert innenfor undersøkelsesområdet i 1942 og 1948. Gubbeskjegg ble gjenfunnet i 2011 og fins i til dels store mengder på gran, særlig i bekkekløfta mellom Langtjernbrenna og Brennåsen og i skogen på østsida av Brennåsen. Sterkt truet lappkjuke er registrert i den sørlige delen av området (pers. medd. Rolstad, E.), og Langtjernbrenna utgjør, i følge Rolstad, sammen med Oppkuven og Slottet, et belte hvor lappkjuke er utbredt.

Det er gode bestander av storfugl i området og nord for Langtjernsbrenna er det et felt med gamle beitefuruer. Reir av flaggspett ble observert i Brennåsens østskråning.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Lokaliteten er undersøkt av Sweco Norge AS i 2011.

1. Langtjernbrenna bekkekløft

Naturtype: Bekkekløft og gammel barskog

BM verdi: B

Areal: 52 daa

UTM: Ø: 0250692 N: 6667383

Hoh: 590-620 m

Området består av ei bekkekløft mellom Langtjernbrenna og Brennåsen og tilgrenser Oppkuven naturreservat i nord. Bekkekløfta er nord-sørorientert med tett gammel barskog som også dekker lisdene i øst og vest. Barskogen er grov og er dominert av gran med innslag av småvokst bjørk og

rogn. Det ligger mye blokk og ur med mose- og lavpåvekst i dalsøkket. Området er dominert av fattig – fuktig blåbærskog-vegetasjonstype med småbregneskog i lisidene. Granskogen i bunnen av bekkekløfta er preget av sumpskog med tepper av grantorvmose og stri kråkefot samt mye flekkmariland, myrflol, soleihov. Innslag av høgstauder som tyrihjelmskjegg og mjødur. Terrenget er ulendt i lisidene øst og vest for bekkekløfta og bekken som renner gjennom kløfta er ikke større enn at man lett skritter over. Det er mye skjeggglav på både levende og døde grantrær i kløfta og på østsiden av Brennåsen, og det fins gamle belegg av nær truet gubbeskjegg, kort trolleskjegg og sprikeskjegg nord i lokaliteten (registrert av Rui, H i 1942 og 1948). En liten bestand huldrestry er også påvist nord i lokaliteten (pers. medd. Rolstad, E.). En god del læger forekommer i tilknytning til bekkekløfta, men særlig i skogen på Brennåsens østre side. Ei rødmerka skiløype går gjennom bekkekløfta. Det bør unngås hogst og inngrep i lokaliteten og i tilknytning til randsonene til lokaliteten.

Tabell: Artsfunn fra Langtjernbrenna. (1= Langtjernbrenna bekkekløft)

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longisissima</i>	EN	1	Rolstad, E.	Nord i området, antagelig i 1
Lappkjuke	<i>Amylocystin lapponica</i>	EN	1	Rolstad, E.	Sørlig del av området
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	1	Rui, H. 1942 (artsbestemt av Timdal, E.1994)	1
Kort trolleskjegg	<i>Pseudographis pinicola</i>	NT	1	Rui, H. 1942 (artsbestemt av Timdal, E.1994)	1
Sprikeskjegg	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT	1	Rui, H. 1948 (artsbestemt av Timdal, E. 1994)	1

Avgrensning og arrondering

Forslag til vernegrense er trukket langs gjenværende gammel skog. I nord grenser undersøkelsesområdet mot Oppkuven naturreservats sørlige grense. Langs østsiden og nordvestsiden av verneforslaget er avgrensningen arrondert etter hogstflater og ungskog. I sørvest følger avgrensningen Brennåsens bratte lise. Det er ikke gjort noen endringer på Fylkesmannens verneforslag.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Langtjernbrenna. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon n.	Arrondering	Artsmangfold	Rike - veg. typer	Død ved mengde	Død ved kontinuite	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	**	**	**	*	***	*	**	**	**	*	**	**
1. Langtjernbrenna	**	*	**	**	***	**	**	**/ ***	**/** *	*	*	***	**/** *

Samlet verdi for hele området er vurdert til regionalt verdifullt (**). Området scorer lavt på arrondering, rike vegetasjonstyper og gamle lauvtrær, men høyt på artsmangfold særlig knyttet til forekomsten av to EN-arter: lappkjuke og huldrestry. Majoriteten av kategoriene er gitt to stjerner.

Langtjernbrenna representerer sammenhengende gammelskog under naturlig dynamikk, samt de prioriterte skogtypene *Boreal naturskog*, særlig *granskog rik på død ved* og *Bekkekløfter* (Framstad et al. 2002 og 2003). Arealet av gammelskog og de prioriterte skogtypene er imidlertid lite, og området oppfyller dermed i mindre grad mangler knyttet til skogvernet (Framstad et al. 2003). Lokaliteten ligger imidlertid inntil Oppkuven naturreservat som har svært store biologiske kvaliteter og Langtjernbrenna

vil være et viktig supplement til dette området. Dersom området sees i sammenheng med Oppkovenreservatet, vil det trolig kunne oppnå 3 stjerner.

Referanser

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H.H. og Brandrud, T.E. 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. NINA Fagrapport 54:147 s.

Framstad, E. Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H.H. og Brandrud, T.E. 2003. liste over prioriterte mangler ved skogvernet. NINA Oppdragsmelding 769: 9s.

Moen, A. 1999. National Atlas of Norway: Vegetation. Norwegian Mapping Authority, 1999.

NOA. 2011. Verneplan II for Eventyrskoger.

Nettadresser

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Personlige meddelelser

Rolstad, Erlend.

Bilder fra området

Skiløype krysser området, mot Oppkuvvann i sør og Vakerseter i nord
(Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Avgrensning mot hogstflate i øst mot Kjagdalen
(Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Rødmerka skiløype over Langtjernbrenna i gammel granskog
(Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS).

Krokkfuru på Langtjernbrenna (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Utsikt mot ungskog fra toppen av Langtjernbrenna og østover
(Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

e

Bekkekløft mellom Langtjernbrenna og Brennåsen
(Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Utsikt fra Brennåsen mot Søndre Heggelivann
(Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS).

Læger av gran sør på Brennåsen (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS).

Langtjernbrenna

Areal

425daa

Naturverdi **

6668000.000000

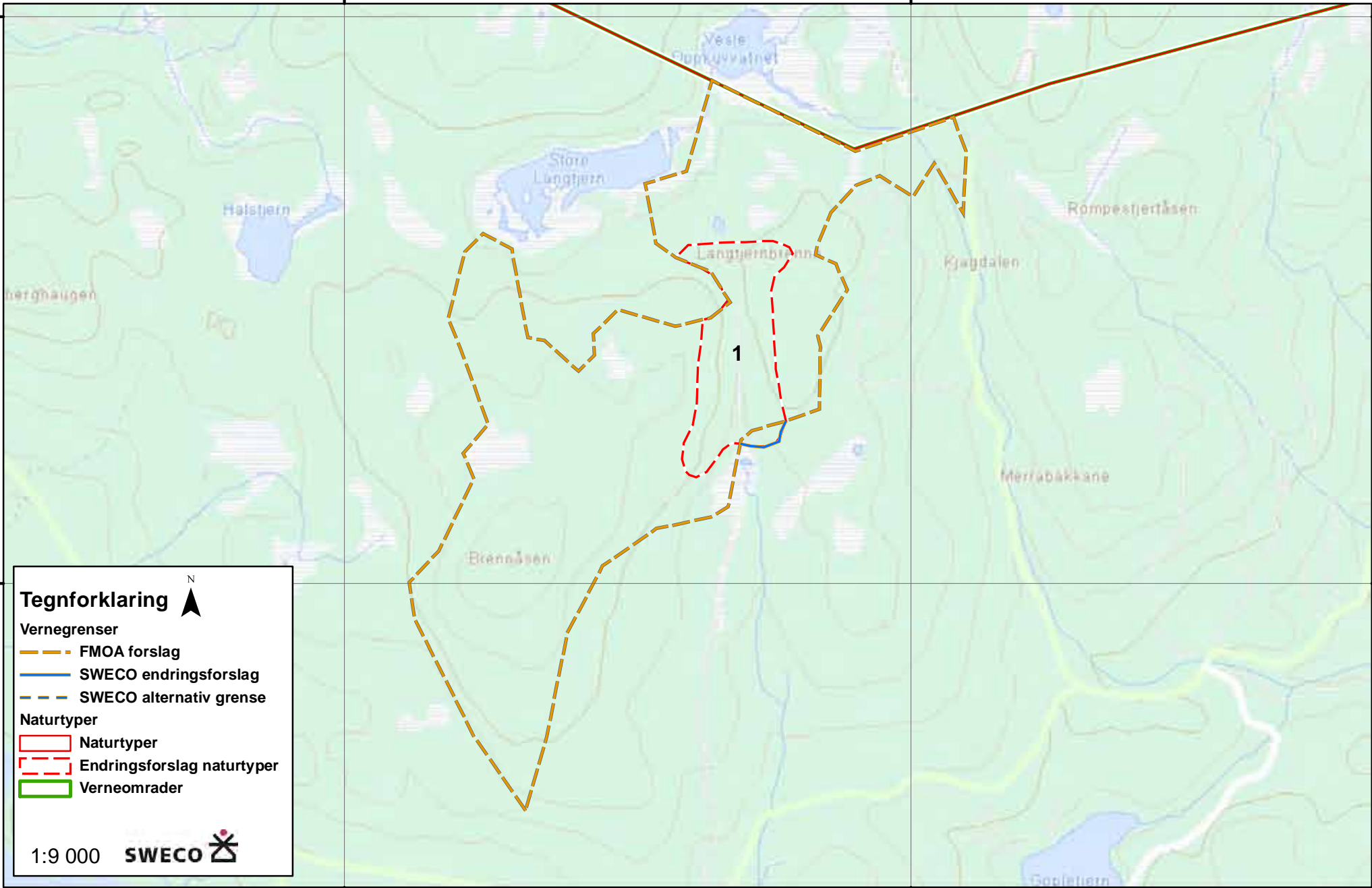
250000.000000

251000.000000

6668000.000000

6667000.000000

6667000.000000

Tegnforklaring

Vernegrenser

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:9 000

250000.000000

251000.000000

Områdets navn
Slottet
Referansedata

Fylke: Buskerud

Kommune: Ringerike

Registrant: Ragnhild Heimstad

Dato feltreg: 14.07.2011

Kartblad: 1815-2

UTM sentralpunkt: Ø 0253307 N 6667980

Vegetasjonssone: Mellomboreal sone

Areal: 426 daa.

Høyde over havet: ca 375-538 m.

Naturverdi: Regionalt verdifullt **

Friluftsverdi: Skog 2,83, landskap 0,94 og opplevelse 5.

Sammendrag

Området utgjør en åsrygg like vest for Langlivatnet på grensa mellom Ringerike kommune i Buskerud og Oslo. Oppkuven naturreservat ligger ca 1,3 km nordvest for Slottet. Høydedraget Slottet er et langt og smalt høydedrag med høyeste punkt på 541 moh. og stupbratte kanter på alle sider. Fra Slottsryggen er det dårlig utsyn, men noe utsikt vestover. Berggrunnen best av larvikitt og kjelsåsitt. Hele åsen består av til dels meget gammel blåbærgranskog, og det er liten variasjon i treslag eller vegetasjon. Unntaket er brattkanten i sørøst, hvor det er innslag av lauvtrær som bjørk, rogn, hassel, selje, gråor og spisslønn samt rikere vegetasjonstyper av høgstaude- og storbregnetypen.

Granskogen er særlig gammel i den sørlige halvdel av verneforslaget, med trær på opptil 350 år. I denne delen av området er det også størst innslag av død ved, med dels store dimensjoner. Også i det resterende området er det en del død ved, stort sett i form av barkløs læger.

Ett kjerneområde med gammel barskog er utskilt ved Slottet øst. Forekomst av sterkt truet lappkjuke og huldrestry samt lokalitetens urskogspreg, gjør Slottet øst til et område av høy verdi.

Samlet verdi for området er vurdert til regionalt verneverdig (**). Slottet er et relativt lite område som scorer lavt på vegetasjonsvariasjon og treslagsfordeling. Området scorer derimot høyt på urørthet, død ved kontinuitet og mengde død ved. De sterkt truede artene huldrestry og lappkjuke er med på å høyne verdien for arts mangfold. Slottet representerer et lite areal med sammenhengende, svært gammel skog med urskogslopper under naturlig dynamikk, og inkluderer den prioriterte skogtypen *Boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved*. Det dreier seg imidlertid om små arealer og Slottet vil derfor bare i begrenset grad oppfylle manglene i forhold til skogvernet.

Feltarbeidet

Området ble inventert 14.07.2011. Skyfri himmel og sol. Området anses godt dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2011) som "Slottet-Barlindåsen". Slottet beskrives som "en spennende og fantasieggende åsrygg med mange lokale variasjoner og gammel naturlig utviklet skog og stillhet".

Friluftsverdier

Området er tilgjengelig via vei opp fra Sørkedalen eller fra Ringerike, Buskerud. Veien er stengt med bom flere steder, men fungerer fint som sykkel- eller trillevei. Veien går helt fram til foten av Slottet, ca 6,5 km fra Sørkedalen skole. En rødmerka skiløype går på traktorvei fra bilvegen går inn til Slottsmyra langs Slottets sørvestre side. Den samme traktorveien deler seg tidlig og fortsetter opp til toppen av Slottet. Traktorveien til toppen er delvis helt gjengrodd og nesten ugjennomtrengelig av ung granskog og einstape. Inne på selve Slottsryggen går det flere stier/tråkk, og enkelte steder er det rester etter bålrensing, men området er trolig ikke mye brukt til friluftsliv. Toppen av Slottet og Slottsåsen er avmerket som utsiktspunkt, men høy granskog begrenser utsynet vesentlig. Det er i det hele tatt få utsiktspunkter med noe særlig utsyn. Best utsikt er det mot flata vest for Slottet, til Slottsmyra og Stuevannet.

Særlig i midtre og sørlige del av området er skogen tett og til dels sjiktet med gamle og grove trær. Det er også størst forekomst av død ved i denne delen av granskogen, stort sett i form av barkløs læger. Enkelte grantrær er nesten dekket av hengelav. Granskogen er særlig tett langs sidene av åsen, med noe åpnere skog langs ryggen på høydedraget.

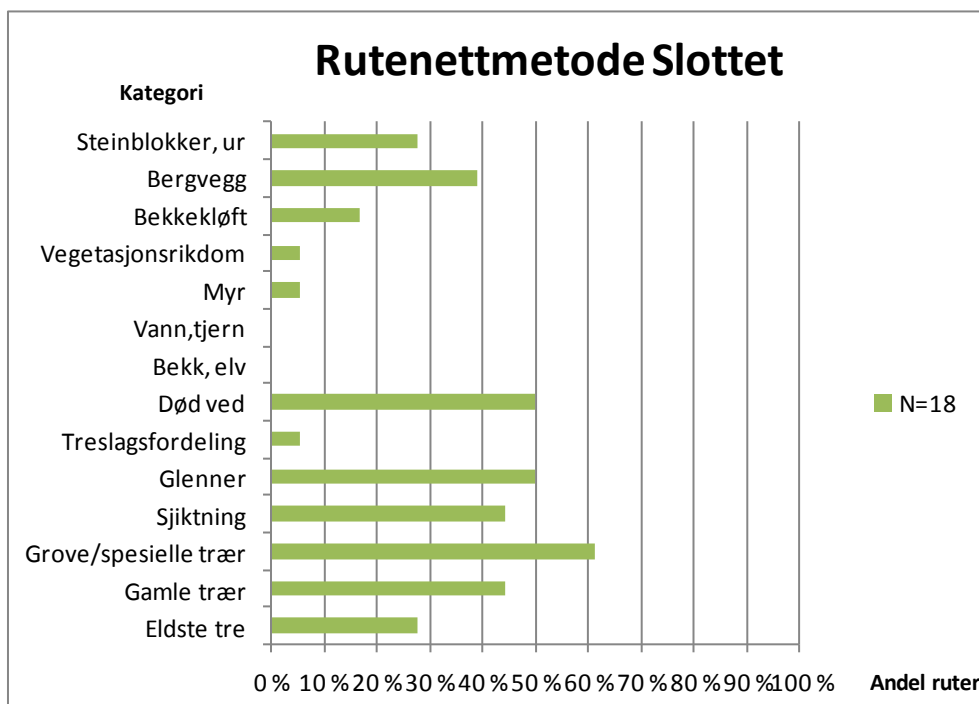
Generelt er området begrenset friluftsvennlig med lite utsyn, ingen merka stier opp til toppen og vanskelig tilgjengelig adkomst. Hele åsen er dominert av gammel granskog med liten variasjon i treslag og vegetasjonstyper. Området er nok mer brukt til friluftslivformål i de lavereliggende områdene ved foten av selve Slottstoppen, særlig langs den sørvestre bratte bergveggen, hvor det går en rødmerka scooterløype/traktorvei.

Verdisetting etter rutenettmetoden

18 ruter er undersøkt. Området scorer i snitt litt over middels på skogelementer (2,83). For skogelementer har 61 % av rutene score på grove/spesielle trær og 44 % på gamle trær. Halvparten av rutene inneholder død ved. 44 % av rutene gir utslag på siktning og 50 % av rutene på glenner. Kun i én av rutene ble det registrert utslag av annet treslag enn gran, og dette var i undersøkelsesområdet sørvestre brattkant, hvor det vokser lauvtrær som rogn, gråor, spisslønn og hassel.

Når det gjelder landskapselementer, ligger området relativt lavt (0,94). Det er myr i bare 6 % av rutene (altså ei rute). Ingen av rutene inneholdt bekk eller tjern. Det er imidlertid godt innslag av bergvegger og steinblokker/ur (hhv. 39 og 28 %). Vegetasjonen er fattig, og det er lite innslag av annet en bærlynggranskog.

Slottet scorer lavt på opplevelsesdimensjonen (5). Området har få topografiske hovedformer, lite varierte naturtyper og vegetasjonstyper, ingen registrerte kulturminner, ingen merka stier og få utkikkspunkt med særlig utsyn.

Figuren viser hvor stor andel av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor ruter på 10 daa i undersøkelsesområdet. N = 18.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Den sørøstvendte lisida av Slottet er naturtypekartlagt som "gammel barskog" (Røsok et al. 2007). Det er funnet sterkt truet huldrestry (pers. medd. Rolstad 1994) på to trær – et på Ringerikesida, og et på Oslosida. Det ble også registrert sterkt truet lappkjuke.

Det finnes få belegg fra området i Artskart. Huldrestry er registrert på én lokalitet (som nevnt over).

Det er ikke registrert noen MIS - områder.

Området er administrativt fredet av grunneier Løvenskiold Vækerø.

Beliggenhet

Området utgjør en åsrygg like vest for Langlivatnet på grensa mellom Ringerike kommune i Buskerud og Oslo. Oppkuven naturreservat ligger ca 1,3 km nordvest for Slottet.

Naturgrunnlag

Topografi

Området utgjør mesteparten av en om lag 2,4 km langt og smalt høydedrag (Slottet og Slottsåsen), som har stupbratte kanter på alle sider. På sør- og vestsida er den bratte kanten stort sett skogkledd, mens det på østsida er områder med stupbratte bergvegger. Slottet ligger mellom Langlivatnet i øst og Oppkuven naturreservat i vest, og er nord-sørvendt. Høyeste punkt i området er Slottsåsen på 541 moh. og Slottet på 538 moh. Fra toppene er det dårlig utsyn mot Langlivatnet og Stuevassåsen, på grunn av tett og høy skog. Noe utsikt vestover mot Stuevatnet. Veien i bunnen av åssiden ligger på om lag kote 375.

Geologi

Området består av monzonitt og monzodioritt, også kalt larvikitt og kjelsåsitt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Mellomboreal vegetasjonssone. O1 – svakt oseanisk seksjon. (Moen 1999).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Hele åsen består av til dels meget gammel granskog, og det er liten variasjon i treslag eller vegetasjon. Det ble registrert et parti med flaskestarrump, ellers er området dominert av sett fattig blåbærgranskog. Ingen større myrpartier eller vatn oppe på høydedraget, men et myrparti ligger utenfor foreslått verneområde ved foten av Slottsåsen i nordvest. På ryggen av Slottsåsen vokser ei og anna furu og vegetasjonen slår mer over i bærlyngtypen.

Det er lite innslag av andre treslag eller vegetasjonstyper i området. Unntaket er den sørøstvendte bratte kanten hvor det står noe bjørk og rogn, samt hassel, selje, gråor og spisslønn helt nede langs foten av åsen. Vegetasjonen her er rikere og av høgstaude- og storbregnetypen.

Følgende treslag er påvist i området: gran, furu, bjørk, rogn, hassel, selje, gråor og spisslønn.

Avgrensingen av verneområdet følger stort sett naturlig de bratte kantene ved Slottet og Slottsåsen. På østsiden, er det imidlertid avgrenset med hensyn til hogstflate/ungskog og traktorvei til tidligere hogstflate i sørenden.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

I granskogen består vegetasjonen stort sett av fattig blåbærgranskog med sigdmosedekke (ribbesigd og noe blanksigd), smyle og hårfrytle. På de rikere områdene dominerer fugletelg, hengeving og maiblom. I den sørøstvendte brattkanten vokser gråor, selje, hassel og spisslønn med en mer varmekjær og variert flora. Her står bl.a. ugrasklokke, jonsokblom, skogstorknebb, tyrihjem, stankstorknebb, skogsvinerot, bringebær og markjordbær.

Skogstruktur, påvirkning

I den midtre og sørlige delen av området er det mye læger av gran. Særlig i de skrånende lisidene mot sør og vest er det større mengder av læger i enkelte områder. Dimensjonene på ferske granlæger forekommer mest opp til 40 cm, men eldre nedbrutte og sterkt nedbrutte eksemplarer, er av større dimensjoner. Mesteparten av dødvedmassen består av fersk læger. Det ble ikke registrert død ved av andre treslag enn gran. Til dels store mengder hengslav forekommer på gadd av gran og levende gran i den midtre og sørlige delen av området. Skogen er av god kontinuitet, tett og stedvis sjiktet. Innslag av ei og anna furu på tynnere jordsmonn langs ryggen av åsen. Skogen særlig i det sørlige og midtre området er gammel og grantrær på anslagsvis 300-350 år finnes her i urskogsrommer (pers. medd. Rolstad, E.). Det er størst forekomst av død ved i denne delen av granskogen (i 9 av 12 ruter) stort sett i form av barkløs læger. Enkelte grantrær (levende og gadd) er nesten dekket av hengslav.

Hogstflater grenser inn til området i øst, og det forekommer også enkelte spor av hogst (stubber) ut mot vernegrensa i den nordøstlige delen av området. En traktorvei går fra skogsveden i Sørkedalen og opp til sørenden av området hvor det har vært drevet hogst. Traktorveien er i dag stedvis totalt gjengrodd av ung granskog og einstape.

Det ligger ingen hytter innenfor foreslått verneområde. Fra traktorveien opp til sørenden, går en sti/tråkk over ryggen nordover til Slottsåsen, men ingen merka sti oppe på høydedraget. Området er omgitt av stupbratte sider på alle kanter, og er relativt utilgjengelig bortsett fra denne gjengrodde traktorveien. En rødmerket scooterløype/traktorvei går nede på flata tett inntil den sørøstvendte brattkanten av Slottet som er foreslått grense for verneområdet.

Endring i naturtyper

Naturtypen "gammel barskog" er markert for et lite område i sørøst. Naturtypen beholdes med opprinnelig avgrensing etter befaring i 2011.

Artsmangfold

Av rødlistede arter er sterkt truet huldrestry registrert på to trær i den sørligste delen av området (Røsok et al. 2007 og Rolstad pers. medd.). Huldrestry ble ikke gjenfunnet ved befaring i 2011, men det anses som sannsynlig at arten fremdeles finnes i området. Sterkt truet lappkjuke er registrert med en lokalitet i den sørlige delen av området (Røsok et al. 2007, Rolstad pers. medd.). Gubbeskjegg (nær truet) ble registrert flere steder i området (Sweco 2011), særlig i midtre og sørlige delen av Slottet. Indikatorarten på gammel granskog, blanksigd, vokser spredt innen kjerneområdet Slottet øst. Ingen bekkeløfter, svært gamle lauvtrær eller våtmarksområder i området. Vegetasjonen i området består stort sett av fattig blåbærgranskog og det er lite variasjon. Innslag av ei og anna furu med bærlyngvegetasjonstype. En flaskestarrump, fuktsgig med storbjørnemose og småbregneutforming i granskogen bidrar til noe variasjon.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Rolstad, E. (pers. medd.), Røsok et al. 2007, supplert av Sweco Norge AS.

1. Slottet øst (BN00064956)

Naturtype: Gammel barskog

BM verdi: A

Areal: 23 daa

UTM sone 33 sentralpunkt : Ø 0253662 N 6667483

Hoh: ca 375-538 m.

Kjerneområdet er på ca 22,5 daa og er registrert av Erlend Rolstad i 1994. Registreringene er nevnt i "Naturtypekartlegging i skog i Nordmarka, Oslo kommune" (2007) som pers. medd. Området ble også oppsøkt av Sweco Norge AS i 2011. Området ligger i den sørøstvendte brattkanten av Slottet på grensa mellom Ringerike og Oslo kommune. Her, i øvre deler av den lia står gammel granskog av den fattige blåbærtypen. I den bratte lisida står innslag av bjørk og rogn, med hassel, gråor, selje og spisslønn nede mot foten av Slottet. Ugrasklokke, jonsokblom, skogstorknebb, stankstorknebb, tyrihjelm og markjordbær vokser bl.a. her.

Sterkt truet huldrestry ble funnet av Rolstad i 1994 på et grantre på Ringerikesida (registrert i Artskart), og ei bjørk på Oslosida av kommune- og fylkesgrensa. Huldrestry ble ikke gjenfunnet i 2011, men det

anses som sannsynlig at den forekommer andre steder i lokaliteten. Gubbeskjegg (NT) ble registrert på flere grantrær i området. Det er også registrert sterkt truet lappkjuke i kjerneområdet (pers. medd. Erlend Rolstad). Skogen er ellers beskrevet som naturskog med grantrær på opptil 300-350 år, samt en del død ved og noen lommer av urskog. Lokaliteten er ikke avhengig av skjøtsel for å opprettholdes, men bør overlates til fri utvikling.

Til tross for at sterkt truet huldrestry ikke ble gjenfunnet i 2011, er det tidligere registrert to lokaliteter med huldrestry i 1994. Det vurderes som sannsynlig at huldrestry forekommer fremdeles i lokaliteten. Sterkt truet lappkjuke er også tidligere registrert i området, og Slottet anses som en del av et større utbredelsesområde for lappkjuke. Kjerneområdet vurderes å være svært viktig (A-verdi).

Tabell: Artsfunn fra Slottet. (1= Slottet øst)

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	2	Artskart (Rolstad, E. 1994)	1
Lappkjuke	<i>Amylocystin lapponica</i>	EN	1	Artskart (Rolstad, E. 1994)	1
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	10-talls	Sweco Norge AS 2011	1 og hele området

Avgrensning og arrondering

Forslag til vernegrense følger Slottsåsens bratte sørvestvendte sider og store deler av østsiden. Det er foreslått å arrondere vernegrensa slik at den inkluderer ei lomme med ungskog som restaureringsbiotop. Nordenden er opprinnelig trukket opp over et myrterreng langs nordøstenden, og det foreslås å endre avgrensingen marginalt slik at den følger bergveggen. Langs vestsiden av Slottsåsen er grensene trukket opp utenom tidligere hogstområder med ungskog.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Slottet. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Artsmangfold	Rike - veg.typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	***	*	**	*	*	**	*	**	**	*	0	**	**
1. Slottet Øst	***	*	**	**	***	***	**	***	***	**	0	***	***

Samlet verdi for området er vurdert til regionalt verneverdig (**). Slottet et relativt lite område som scorer relativt lavt på vegetasjonsvariasjon og rikhet, samt treslagsfordeling. Området i sin helhet scorer derimot høyt på urørthet, død ved kontinuitet og mengde død ved. De sterkt truede artene huldrestry og lappkjuke er med på å høyne verdien for artsmangfold, til tross for at det utgjør et lite område i forhold til totalen og at det forekommer lite rødlisteregistreringer utover dette. Ingen truede vegetasjonstyper ble registrert i området.

Oppkuven naturreservat ligger ca 1,3 km fra østre grense av verneforslaget for Slottet. Arealet mellom de to områdene utgjøres av et lavereliggende parti med spredt barskog og hogstflater samt myr og vatn.

Slottet representerer et lite areal med sammenhengende, svært gammel skog med urskogsommer under naturlig dynamikk, og inkluderer den prioriterte skogtypen *Boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved*. (Framstad et al. 2003). Det dreier seg imidlertid om små arealer og Slottet vil derfor bare i begrenset grad oppfylle manglene i forhold til skogvernet (jfr. Framstad et al. 2003).

Referanser

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H.H. og Brandrud, T.E. 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. NINA Fagrapport 54:147 s.

Framstad, E. Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H.H. og Brandrud, T.E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. NINA Oppdragsmelding 769: 9 s.

Moen, A. 1999. National Atlas of Norway: Vegetation. Norwegian Mapping Authority, 1999.

NOA. 2011. Verneplan II for Eventyrskoger.

Røsok, Ø., Abel, K. og Blindheim, T. 2007 Naturskolekartlegging i skog i Nordmarka, Oslo kommune.

Nettadresser

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Personlige meddelelser

Rolstad, Erlend.

Bilder fra området

Rødmerka skiløype som følger traktorvei opp til Slottsmyra langs den bratte bergveggen på sørsida av Slottet. (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Umerka sti/tråkk over Slottsryggen med rester av bål plass. (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Typisk blåbærgranskog med læger. (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Parti med flaskestarrsump. (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Liside med mye læger av gran. (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Furu ved murtue. (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Gammel traktorvei gjengrodd av ungskog opp til sørenden av Slottet.
(Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Innslag av lauvtrær i sørskrenten av Slottet. (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Slottet

Areal 426daa

Naturverdi **

253000.000000

254000.000000

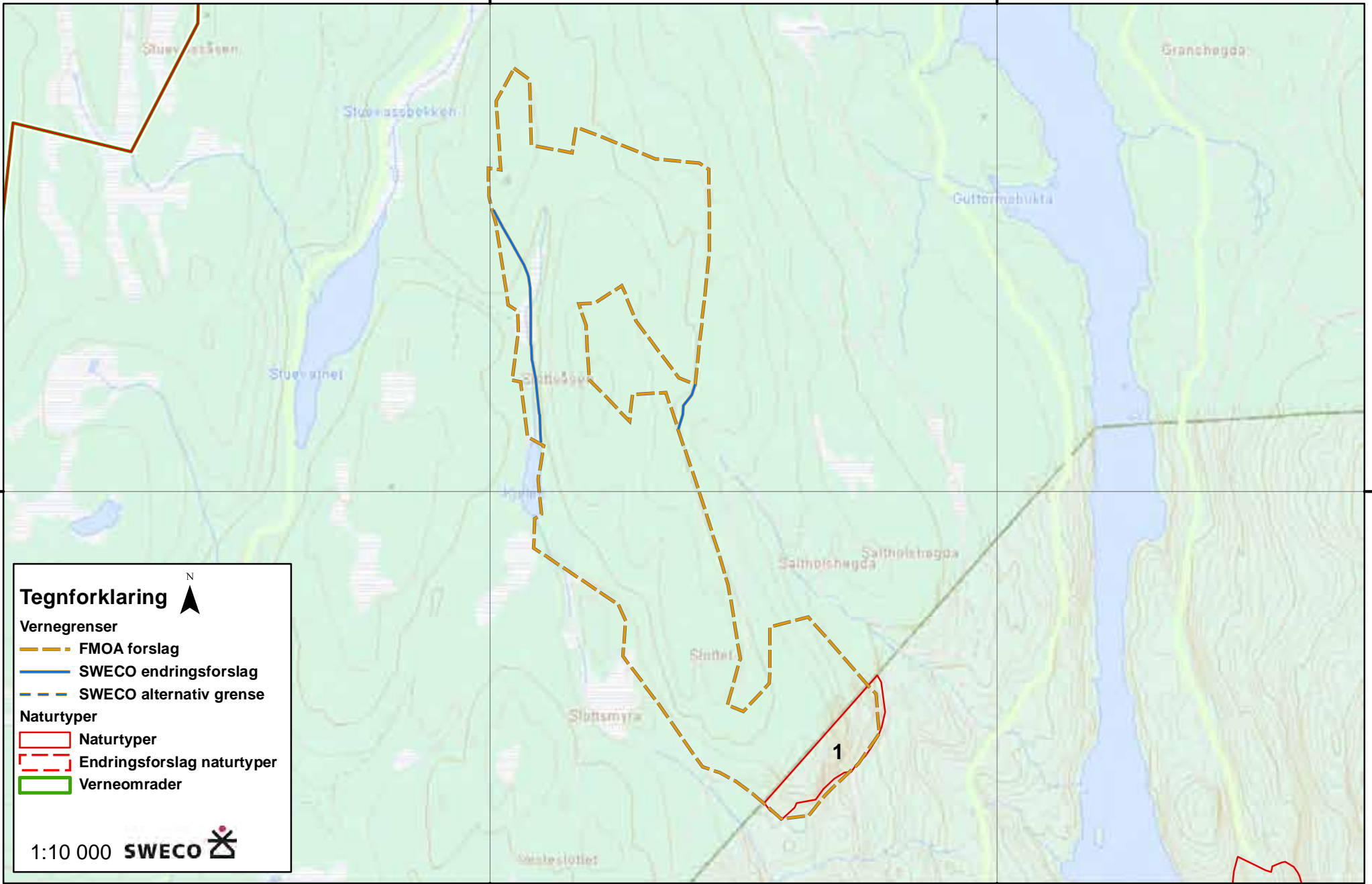
6668000.000000

6668000.000000

253000.000000

254000.000000

458

Tegnforklaring

Vernegrenser

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:10 000

Områdets navn
Spålen-Katnosa
Referansedata

Fylke: Buskerud
 Kommune: Ringerike
 Registrant: Frode Løset, Ragnhild Heimstad og
 Marthe Røgeberg
 Dato feltreg: 16.-18.08.2011
 Kartblad: 1815-2

UTM sentralpunkt: Ø 0253347 N 6674518
 Vegetasjonssone: Mellomboreal sone
 Areal: 4318 daa.
 Høyde over havet: ca 450-618 m.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt ** (***)
 Friluftsverdi: Skog 2,83, landskap 3,51 og
 opplevelse 13.

Sammendrag

Spålen-Katnosa ligger øst i Ringerike kommune, Buskerud, helt på grensa til Lunner (Oppland) og Oslo kommuner. Området ligger om lag 6 km nordøst for Oppkuven og 9 km vest for Stryken. Området grenser i vest til Spålen-Katnosa naturreservat som utgjør 18 km².

Bortsett fra områdene syd for Katnosdammen, ligger størsteparten av området over 500 moh med Sandbekkmana som høyeste punkt 618 moh. Området består for en stor del av rolige koller og høydepartier med en del mindre vann og med større myrområder. I sør, øst og delvis i vest er det brattere lier med en del bratte tverrdaler.

Gran er totalt dominerende som treslag. Det er noe bjørk og en del områder, særlig i SV med større innslag av furuskog med til dels storvokste enkelttrær. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype. I rikere områder finnes småbregnegranskog og det er også innslag av noe høgstaudegranskog. Myrene er fattige.

Skogen domineres av gammel gran. Det er lite store dimensjoner. Det er stedvis mye død, alle nedbrytningsfaser, men trolig mest i middels. Skogen er noe fragmentert gjennom tidligere hogster flere steder og verneforslaget grenser mange steder inntil tidligere større hogstflater.

Det er registrert 8 kjerneområder, alle "gammel granskog". Artsmangfoldet er rikt i forhold til sopp- og lavararter knyttet til død ved. De sterkt truede artene huldrestry og lappkjuke finnes flere steder i området. Det er særlig rike forekomster av huldrestry øst i området. De to sårbare artene trådrag og kort trollskjegg er alle påvist, sammen med et stort antall nær truede arter og indikatorarter.

Området scorer relativt lavt på urørthet i og med at området er omgitt av yngre skog over store strekninger og er noe påvirket av tidligere hogster. Det scorer også lavt på arrondering, middels på variasjon og rikhet av vegetasjon. Artsmangfold scorer høyt pga mange registrerte truede arter og indikatorarter og stedvis mye død ved både i forhold til mengde og kontinuitet. Samlet verdi for området er vurdert til regionalt verdifullt ** (nasjonalt verdifullt ***).

I forhold til mangelanalysen i skogvernet, oppfylles i noen grad for ønsket om store skogområder, men i liten grad mangler i forhold til behovet for å verne rikere skogtyper i mellomboreal sone. Området oppfyller imidlertid mangler i forhold til områder med store og viktige forekomster av rødlistearter.

Feltarbeidet

Området ble inventert 16.-18.08. 2011 med fem dagsverk. Varierte værforhold, fra jevnt regnvær til oppholdsvær med sol. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området

Store deler av området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2011). NOA omtaler området i delene Høggkollen, Krokløken, Sandbekkmana, Tvetjerna og Åbortjernshøgda. Høggkollen omtales som et område med stor aldersvariasjon i skog som gir grunnlag for varierte skogsrom og fin opplevelse av vann. Krokløken preges av klipper og gammelskog og Sandbekkmana som et markant toppområde med svært mange gamle trær. Tvetjerna er beskrevet som et område med storvokst granskog med et mangfold av skjeggglav og sopp og Åbortjernshøgda med eldgammel gran- og furuskog med dype søkk og vide myrer.

Friluftsverdier

Katnosa, Spålen, Sandungen og Svarten er svært kjente friluftsområder i Marka sommer som vinter. Utredningsområdet ligger mellom hovedløypene som forbinder disse kjente områdene i Marka. Det er derfor ingen spormaskinkjorte skiløyper som krysser området og hovedskiløypa fra Sandungen til Katnosa går langs Storløken, like øst for Katnosdammen i kanten av området i øst. Hovedløypa fra Katnosa til Spålen går nord for Spåselva og over isen til Katnosa. I vest går det skiløype ned Styggdalen fra Spålen til Svarten. Den eneste oppkjørte skiløypa gjennom området er en scooterkjørt løype som går fra Spålsdammen sør for Finnerudsetra, forbi Tvetjerna og Bjønnputten videre mellom Rolighaugen og Sandbekkmana før den svinger sørover mellom Velohøgda og Fagerliflaka og ned til Vesle Sandungen. For de som virkelig vil bli kjent i større deler av utredningsområdet, er dette en grei løype vinterstid.

Av sommerløyper går det blåmerka stier over Tvetjernhøgda i vest og ned til Styggdalen. Det går også blåmerka sti fra Spålsdammen langs Spåselva innenfor verneforslaget, videre nord for Høgkollen og via Fagerlisetra til Katnosdammen. Det er også en god del andre tråkk i terrenget.

Det er flere mindre vann innenfor utredningsområdet. På Abortjernhøgda ligger Hundtjern, mens Tvetjerna i NV er to avlange vann, omgitt av svært gammel granskog. I området Sandbekkmana til Rolighaugen er det større myrområder med mindre småtjern. I nord ligger Krokløken som er en avsnøring av Katnosaelva.

Området er tilgjengelig via bommede skogsbilveier til Svarten og Styggdalen i vest og via avstikkere fra hovedveien mellom Sandungen og Langlia på skogsveger til Bjønnputten og til Velohøgda. Området er også tilgjengelig langs veien mellom Sandungen og Katnosa. Det går en vei fra Krokløken vestover inn i området. Fra Katnosa er det skogsbilvei videre mot Gjerdingen og derfra til Harestua.

I kanten av verneforslaget i øst ved Katnosa ligger hytta "Katnosdammen" vakkert til ved utløpet av Katnosa. Hytta hørte opprinnelig til Vann og avløpsetaten i Oslo kommune, men er overtatt av DNT. Den har ca. 20 sengeplasser og er en av de mest populære hyttene i hele Marka. Én km lenger nord ligger Katnosa Gård som har servering for turfolk i helgene vinterstid. Historisk har Katnosdammen hatt stor betydning i forbindelse med tømmerfløting i markavassdragene. Store mengder tømmer er gjennom årene sendt utfor dammen, og vika nord for dammen heter betegnende nok Leveringsvika.

Omgivelsene til verneforslaget er altså svært populære friluftsområder, mens områdene innenfor verneforslaget er langt mindre brukt.

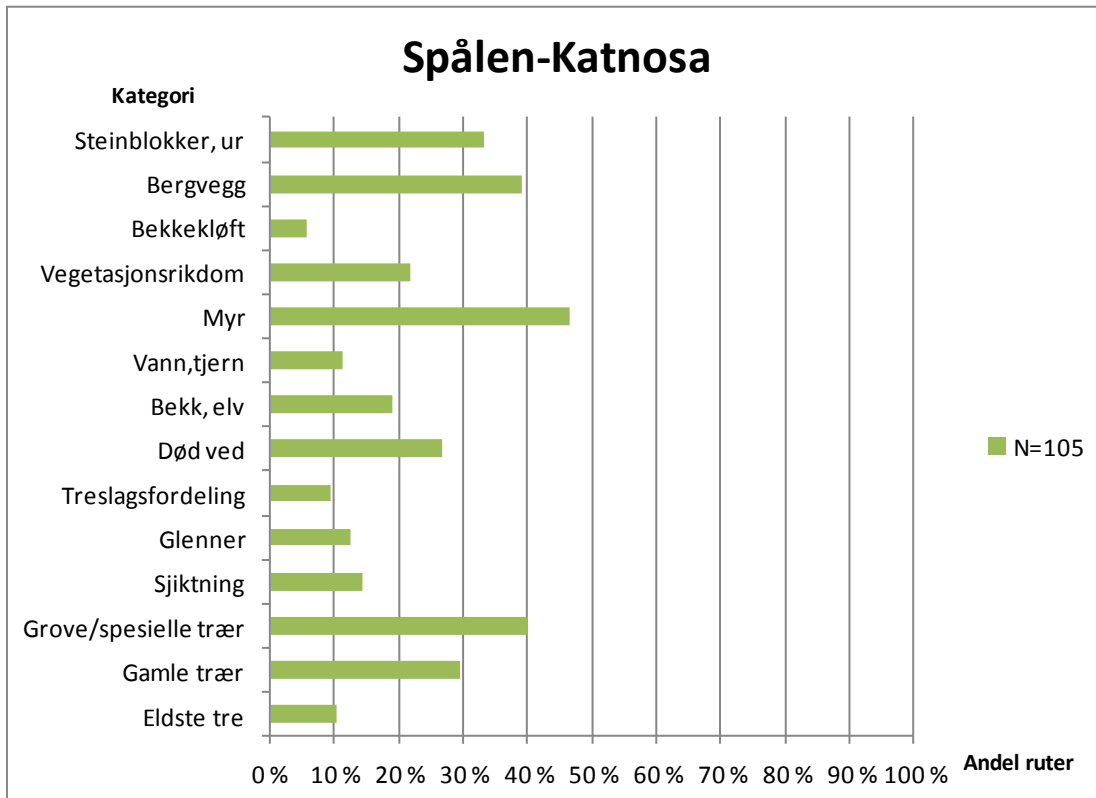
Verdisetting etter rutenettmetoden

105 ruter er undersøkt. Området scorer litt over middels på skogelementer (2,83). Om lag 40 % av rutene gir utslag på grove og spesielle trær og 30 % på gamle trær. 10 % av rutene scorer på eldste tre og rundt 25 % av rutene inneholder død ved. Gran dominerer totalt som treslag og kun 10 % av rutene har utslag på treslagsfordeling med større volumandel enn 10 % av andre treslag. Det er forholdsvis lite glenner og lite sjiktet skog.

Når det gjelder landskapselementer, ligger området ganske høyt (3,51). Størst utslag gjør myr, som finnes i tilknytning til 46 % av rutene. Bergvegger og steinblokker, ur forekommer også i hhv. 40 og 33 % rutene, men det er få bekkekløfter. Vann/tjern forekommer i 10 % og bekker i ca 20 % av rutene. Rikere vegetasjonstyper inngår i ca 22 %.

Spålen-Katnosa scorer relativt høyt på opplevelsesdimensjonen (13). I rutenettmetoden gjenspeiler dette først og fremst et område med variert terreng, flere registrerte viktige naturtyper og registrerte kulturminner. I tillegg gjør det noe utslag fra rike vegetasjonstyper, men lite fra merka stier og løyper. Verneforslaget ligger nært populære friluftslivsområder og destinasjoner, men det er et lite utbredt stinett inne i selve verneforslaget.

Rutenettmetoden fanger ikke opp tilgjengelighet. Området sør for Spålen – Katnosa har flere gode adkomstpunkt (skiløyper, skogsbilveier), men selve området innenfor verneforslaget er til dels meget ulendt og lite tilgjengelig for friluftsliv. Den høye verdien kan derfor delvis skyldes at området er stort, noe som vil påvirke utslaget på skalaen.

Figuren viser hvor stor andel av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor ruter på 10 daa i undersøkelsesområdet. N = 105.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Det har vært stort fokus på Spålen-Katnosaområdet i skogvernsammenheng tidligere, men da hovedsakelig med fokus på områdene nord og vest for utredningsområdet, som nå inngår i Spålen-Katnosa naturreservat.

I Naturvärdesinventering av skogar i Oslo Nordmark (Svantesson 2009) er det beskrevet flere kjerneområder innenfor verneforslaget. Aktuelle områder som omtales i denne rapporten er Krokløken, Velohøgda, Åbortjernhøgda, Tvetjerna og Tvetjernputten. Mange av artsregistreringene i Artskart er fra denne undersøkelsen.

Det finnes mange belegg fra området i Artskart. Registreringene er hovedsakelig gjort av Erlend Rolstad i 1995 samt av Svantesson i 2009 (Svantesson 2009). Sterkt truet huldresty og lappkjuke er funnet på flere lokaliteter innenfor området. I tillegg er rødlistearter som rosenkjuke, duftskinn, rynkeskinn, svartsonekjuke gammelgranskål, trådrag, sprikeskjegg, gubbeskjegg og trådrag registrert innenfor verneforslaget.

Sju kjerneområder for huldresty og et punkt for trådrag er avgrenset innenfor verneforslaget (Rolstad, E. pers. medd.). Disse dataene er fra 1995-96.

I Naturbase er det registrert et svært viktig kjerneområde med gammel barskog, Rolighaugen Ø. Et spillområde for storfugl er også påvist ved Åbortjernhøgda. Den vestlige avgrensingen av verneforslaget grenser mot Spålen-Katnosa naturreservat.

Det er ikke registrert noen MIS – områder inne i verneforslaget.

To små områder innenfor verneforslaget er administrativt fredet av grunneier Løvenskiold Vækerø. Disse ligger ved Bjørnputten og sør for Krokløken. I tillegg ligger et administrativt fredet område rett utenfor verneforslaget sørvest for Velohøgda.

Beliggenhet

Spålen-Katnosa ligger øst i Ringerike kommune, Buskerud, helt på grensa til Lunner (Oppland) og Oslo kommuner. Området ligger om lag 6 km nordøst for Oppkuven og 9 km vest for Stryken. Området grenser i vest til Spålen-Katnosa naturreservat som utgjør 18 km². Verneforslaget er ringformet og utgjør store deler av det høyereliggende massivet sør og sørvest for Katnosa som består av Velohøgda, Fagerliflaka, Sandbekkmana/Høgflaka, Åbortjernshøgda, Tvetjernshøgda, Brentebråtåsen og Høggollen.

Naturgrunnlag

Topografi

Med unntak av Krokløken på ca. 450 moh, ligger størsteparten av området over 500 moh. De store myrpartiene mellom Velohøgda og Rolighaugen ligger på 520 m og oppover. Sandbekkmana går opp i 618 moh og er den høyeste toppen i utredningsområdet. Denne delen av området preges av runde skogkledde koller og åssider, store myrkomplekser og små tjern/vann. Åssidene er mot øst og sør meget bratte med til dels dype dalsøkk mellom toppene. Åbortjernhøgda vest i området er et høydeparti omgitt av nokså bratte vestvendte lier og flere dype, daldrag i N-S retning. Hele søndre delen av Velohøgda-Sandbekkmana og Åbortjernhøgda har røff topografi, mens områdene lenger nord har stort sett rolige landformer. Området Tvetjerna- Høggollen har også slake dalsider og høydepartier med en god del myr. Høggollen helt i nord har en svært bratt vest og nord-kant, men slakere dalside mot Katnosa. Det forekommer en god del ur og bergvegger i lisdene.

Geologi

Området består hovedsakelig av monzonitt og monzodioritt (larvikitt og kjelsåsitt) og syenitt (akeritt) (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Mellomboreal vegetasjonssone. O1 – svakt oseanisk seksjon. (Moen 1999).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Krokløken og Velohøgda

Eldre blåbærgranskog med innslag av bærlyng- og røsslyng-blokkebærtyper representerer området ved Krokløken og Velohøgda. Spredte innslag av høgstaudekog på små arealer langs Krokløken på nordsiden.

Høgflaka, Sandbekkmana og Åbortjernshøgda

Vegetasjonen i området domineres av blåbærgranskog med innslag av bærlyng- og røsslyng-blokkebærfuruskog på de mer grunnlendte høyereliggende partiene og på myrområdene ved Høgflaka og Bjørneputten. I store deler av området består skogen av like deler gran og furu, med et sparsomt innslag av bjørk.

Tvetjerna og Høgkollen

Gran er totalt dominerende som treslag. Det er noe bjørk, men få av store dimensjoner, og innslag av furu på enkelte myrområder. I de slake nordskråningene mot Katnosa fra Fagerlisetra mot Høgkollen er det dominans av blåbærgranskog. I nedre del av dalsider og langs enkelte bekkefar finnes småbregnegranskog. Like sør for Spåselva er det mindre partier med høgstaudegranskog, noe småbregnegranskog i liene og fattig blåbærgranskog på toppartiet. I områdene mellom Spåselva og Tvetjerna er det noe rikere granskogstyper i nedre del av dalsidene. Det er også partier med gransumpskog. Sør for Spåselva er det en god del lauvtrær i lia vest for Høgkollen.

Åbortjernflaka

I de rikeste partiene sør og vest for Åbortjernhøgda er det små innslag av høgstaudegranskog og sumpskog. Vest for Tvetjerna mot Åbortjernhøgda øker innslaget av furu. Blåbærgranskog dominerer i liene, skogen blir mer åpen og furiinnslaget øker mot toppartiene.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

I granskogen består vegetasjonen stort sett av fattig blåbærgranskog med mye sigdmose, smyle og hårfrytle. I furudominerte partier vokser bærlyng- og røsslyng-blokkebærvegetasjon. Innslag av linnea, maiblom og småbregner enkelte steder. I de rikere høgstaudeutformingene, står tyrihjel, turt, skogstorkenebb, mjødukt og hvitveis.

Skogstruktur, påvirkning

Krokløken og Velohøgda

Skogen domineres av gammel gran på rundt 120 år (Svantesson 2009) med innslag av bjørk og noe rogn. Skogen er stedvis åpen og noe sjiktet. Det er god forekomst av gammel gran, men sparsomt med gammel bjørk. Generelt finnes det godt med død og grov gran i området i alle nedbrytningsfaser, med en mulig overvekt av middels nedbrutte læger. Død ved av bjørk forekommer sparsomt, i mindre dimensjoner og alle nedbrytningsfaser. Det er få spor av påvirkning i denne delen av verneforslaget – kun enkelte stubber med synlig kuttflate i randsonen av verneforslaget.

Høgflaka og Sandbekkmana

Skogen er generelt gammel og domineres av gran. Skogen er åpen og det forekommer godt med eldre gran og furu, antagelig over 150 år (Svantesson 2009). Det er imidlertid ikke så mye død ved av gran og furu i dette området, men det forekommer noe grov læger i en tidlig nedbrytningsfase.

Tvetjerna og Høgkollen

Den østre delen av området mot Fagerlisetra er nokså fragmentert av tidligere store flatehogster. Det er en del vindfall i kantene og det er også en del yngre skog i lia ned mot Fagervika i Katnosa. Det er noe død ved av mindre dimensjoner, men lite nedbrutt. Likevel er det funnet huldrestry i dette området. Et bekkedrag med noe frodigere skog renner ut i Fagervika. Lenger vest mot grensa til naturreservatet, står gran av hogstklasse V med nokså mye død ved og mye hengelav. Det er spor etter stubber i hele området.

Mot Høgkollen blir skogen mer åpen og store deler av Høgkollen er gjennomhogd for noen år tilbake. I hele dette partiet har utredningsområdet sørgrense mot gamle hogstflater nord for Auretjern.

Det går en blåmerka sti gjennom området fra Fagerlisetra, nord for Høgkollen og videre langs Spåselva. I områdene vest for Høgkollen er det grøfta myrområder og det er blanding av yngre produksjonsskog og gammel skog vestover til Spåselva. Deler av dette området har innslag av noe

død ved og det er funnet flere rødlistede dødvedarter i dette området. Skogen er lite sjiktet og det er en god del bjørk i bestandene. Furu mangler i stor grad.

Det går en skogsbilvei fra Krokløken som ender like nord for Høgkollen. I tilknytning til denne veien er det større hogstflater, blant annet en som grenser til verneforslaget like vest for enden av bilvegen. I dalsida mot Tvetjerna, er det stedvis nokså gammel skog med mye hengelav. Det er bygd traktorvei og tatt ut tømmer på flere mindre flater i dalsida. Når en nærmer seg toppen av dalsida, blir boniteten lavere og skogen får et tydelig fattig blåbærskogpreg med mindre dimensjoner på trærne. Åsen vest for Tvetjerna er gammel blåbærgranskog på noe bedre mark. Området utgjør en del av et kjerneområde som går øst for N. Tvetjerna med store mengder død ved av gran og en rekke indikatorarter. Det er også gammel naturskog av gran på vestsida av Tvetjerna der det også er avmerket et kjerneområde med mye død ved.

Mellom Tvetjerna og Åbortjernhøgda grenser verneforslaget til større, gamle hogstflater og området som er foreslått vernet er stedvis smalt. Det er fortsatt gran som dominerer totalt, men langs den blåmerka stier over Tvetjernhøgda er det større innslag av til dels storvokst furu og gadd av furu. Furuinnslaget er også betydelig når en nærmer seg Åbortjernhøgda. Skogen er åpen og det er mye myr i dette området. I vestliene mot Styggdalen dominerer grana, men det er betydelig innslag av bjørk enkelte steder. Rundt Hundtjerna nord for Åbortjernhøgda, er det mange gamle hogster og spor etter flere traktorveier. Det er svært åpen skog og på hele Åbortjernhøgda finnes gamle beitefurer. Skogen nord og vest for høydepartiet er gammel og det ble funnet flere indikatorarter på død ved i området. I vestlia mot Styggdalen er det bedre bonitet og noe furuinnslag. Skogen er stedvis åpen, men med tette gransøkk innimellom. Øst for Åbortjernhøgda forsvinner furuinnslaget som var på toppartiene, når en kommer ned i den dype dalen mellom Kumyr og høgda vest for Bjønnputten. Dalen er stedvis dyp dal med steile bergvegger og det høyreist granskog med mye død ved og mye hengelav. Dalen ender like vest for Bjønnputthøgda i et område det ble funnet huldrestry under befaringen.

Endring i naturtyper

Eksisterende naturtype BN00007329 Rolighaugen Ø (Naturbase) er foreslått utvidet i vest slik at den omfatter hele kjerneområdet for huldrestry (pers. medd. Rolstad). Syv naturtypeavgrensninger er inntegnet etter Svantesson (2009). Dette gjelder Velohøgda, Krokløken, Hundtjernet SØ, Steinvollsætra, Tvetjerna, Spåselva S og Høgkollen. Naturtypelokaliteten Velohøgda er foreslått utvidet mot nordvest for å inkludere registreringer av huldrestry og lappkjuke. Naturtypelokaliteten ved Hundtjernet er også foreslått utvidet mot nordvest for å inkludere registreringer av huldrestry.

Artsmangfold

Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype i hele området. Innslag av tørrere bærlyng- og røsslyng-blokkebærskog på koller og i tilknytning til myrpartiene. Myrene i området er fattige nedbørsmyrer. I de rikere områdene finnes høgstaudegranskog med tyrihjel, turt, mjørdurt og skogstorkenebb samt lågurtgranskog, gransumpskog og småbregnegranskog. Det meste av det rødlistede artsmangfoldet er knyttet til vedlevende arter av sopp og lav. Sterkt truet huldrestry har noen av sine kjerneområder her og sterkt truet lappkjuke er registrert flere steder. En rekke andre arter med lavere rødlistekategori samt indikatorarter er også funnet, og mange av dem godt spredt i hele verneforslaget.

Det er tiurleiker innenfor området. Det er spor etter tretåspett på mange trær.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilder: Svantesson 2009, Rolstad, E. (pers. medd.), supplert av Sweco Norge AS.

1. Rolighaugen Ø (BN00007329 + utvidelse)

Naturtype: Gammel barskog

BM verdi: A

Areal: 161 daa

UTM sone 33 sentralpunkt : Ø 0254555 N 6674944

Hoh: ca 480-555 m.

Kjerneområdet er registrert i 2000 (Naturbase; ikke oppført av hvem) og omfatter et gjenværende gammelskogområde etter omfattende flatehogst. Området er undersøkt av Rolstad i 1995 og Sweco i 2011. Lokaliteten har stor forekomst av død ved, både læger og gadder av gran og bjørk i alle dimensjoner. Vegetasjonstypen består hovedsakelig av blåbærgranskog og gransumpskog. Flere rødlistearter av vedboende sopp og lav er registrert her, blant annet sterkt truet huldrestry. Delområder innen naturtypelokaliteten er angitt av Rolstad (pers. medd.) med anslagsvis 70-80 spredte trær med registrert huldrestry og 6-7 trær med rikelige forekomster. Helt øst i kjerneområdet er mengden huldrestry redusert med ca 50 % det siste tiåret (pers. medd. Rolstad). Huldrestry ble gjenfunnet vest i området i 2011. Nær truet duftskinn, gubbeskjegg og sprikeskjegg er også registrert på Rolighaugen (Sweco 2011). Ei bekkekløft går midt i området med mye død ved. Her står fattig gransumpskog med matter av stri kråkefot, grantorvmose og storbjørnemose, men også noe rikere sig med lågurter (linnaea, maiblom, skogstjerne og småbregner). Til dels rikt med kystjammemose tyder på et visst oscanisk preg. Det bør ikke hogges mer mot grensa i øst. Ved grensa i vest bør det kun hogges ved blodningshogst. Rolighaugen vurderes som et viktig refugium for huldrestry og har potensiale for flere rødlistede sopp og lav tilknyttet død ved og gammel granskog. Kjerneområdet vurderes å være svært viktig (A).

2. Velohøgda

Naturtype: Gammel barskog

BM verdi: A

Areal: 360 daa

UTM sone 33 sentralpunkt: Ø 0254641 N 6674286

Hoh: ca. 540 – 578 m

Området er beskrevet av Svantesson 2009 og supplert av Sweco 2011. Dominerende vegetasjonstype er blåbærgranskog med innslag av røsslyng-blokkebærfuruskog og sumpskog. Skogen er gammel, godt sjiktet og med mange til dels svært grove grantrær. Også forekomst av grov bjørk. Mye død ved av gran, både læger og gadder i alle nedbrytningsstadier og dimensjoner. Død ved av bjørk forekommer sparsomt, men det som forekommer er grovt og i alle nedbrytningsfaser. Enkelte stubber finnes her og der i utkanten av lokaliteten.

Flere rødlistede vedboende sopp- og lavararter er registrert i området (Svantesson 2009 og Rolstad, pers. medd.). To avgrensede kjerneområder med huldrestry fra 2006 (Rolstad, pers. medd.) ligger sørvest for Velohøgda. Den nordligste lokaliteten har sparsom forekomst på 10 trær (reg. i 1995, verifisert i 2006) og på 18 trær i den sørligste lokaliteten – to av trærne med rikelig forekomst. (reg. i 1995, verifisert i 2006). Videre er lappkjuke (EN), furuplett (NT), duftskinn (NT), rynkeskinn (NT), svartonekjuke (NT), gammelgranskål (NT), sprikeskjegg (NT) og gubbeskjegg (NT) registrert samt indikatorartene grønsko, pigbrodsopp, vasskjuke, randkvistlav, granstokkjuke, granrustkjuke, hyllekjuke og praktbarksopp (Svantesson 2009).

Velohøgda er et svært viktig område for mange rødlistede sopp og lav tilknyttet død ved og gammel skog, samt gode forekomster av huldrestry. Området vurderes å være svært viktig (A).

3. Krokløken

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 293 daa

UTM sone 33 sentralpunkt: Ø 0255249 N 6675784

Hoh: ca. 453-486 m

Området er beskrevet av Svantesson 2009 og supplert av Sweco 2011. Granskogen er generelt gammel >120 år og i feltsjiktet dominerer blåbær. Små områder av høgstaudevegetasjon i rikere deler av sumpskog nord for Krokløken. En liten myrkonglesump utgjør et annerledes innslag. Gran dominerer i hele området med innslag av bjørk. Skogen er relativt åpen med unntak av den smale stripen skog øst for tjernet og nord for tilløpsbekken med tett skog. Sparsomt med eldre bjørketrær.

Mengden død ved varierer, men generelt finnes det gode mengder død grov granved i alle nedbrytningsstadier. Noe overvekt av død granved i tidlig nedbrytningsfase. I mesteparten av området har det vært plukkhogd tidligere, men områdene langs Krokløken samt et lite område vest for og sør for Krokløken, har få/ingen spor av tidligere hogst.

Området huser en rik sopp- og lavflora knyttet til død ved og gammel skog. Nær truet gubbeskjegg finnes spredt på flere trær i området og duftskinn er relativt vanlig. Rosenkjuke (NT) er funnet på én læger vest i området og ellers er rynkeskinn (NT), gammelgranskål (NT), sprikeskjegg (NT), granrustkjuke, lungenever, randkvistlav, kjøttkjuke og hyllekjuka registrert. Skogen i tilknytning til Krokløken er viktig for en rekke nær truede sopp- og lavararter. Området vurderes å være viktig, B.

4. Hundtjernet SØ

Naturtype: Gammel barskog

BM verdi: B

Areal: 44 daa

UTM sone 33 sentralpunkt: Ø 0252500 N 6673965

Hoh: ca. 540-567 m

Området er beskrevet av Svantesson (2009) og supplert av Sweco (2011). Området utgjør en dal med bratte dalsider. Det er spor etter eldre plukkhogst, men området er lite berørt av nyere hogst.

Blåbærgranskog og småbregnegranskog dominerer sammen med noe høgstaudegranskog i nedre del. Mange graner er svært storvokste. Tilgangen til død ved er god, læger finnes i alle nedbrytningsstadier. Langt trollskjegg (VU), nær truet svartonekjuka, kort trollskjegg, sprikeskjegg og gubbeskjegg (vanlig i hele området) samt indikatorarter som gammelgranlav, lungenever, vasskjuka, randkvistlav, granstokkjuka, granrustkjuka og hyllekjuka forekommer. Verdien settes til B, viktig.

5. Steinvollsetra

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: B

Areal: 25 daa

UTM sone 33 sentralpunkt: Ø 0251968 N 6674786

Hoh: 510-530 m.

Området er kartlagt av Svantesson (2009) og supplert av Sweco (2011). Lite og bratt område med svært gammel granskog. Gran er dominerende treslag med noe gamle bjørker med rik lavflora. Læger forekommer i alle nedbrytningsstadier. Granene er svært grove. Soppfloraen er rik med lappkjuka (EN), rosenkjuka (VU), langt trollskjegg (VU), rynkeskinn (NT), svartonekjuka (NT) og duftskinn (NT) samt nær truede skjegglav (kort trollskjegg, sprikeskjegg og gubbeskjegg) sammen med indikatorarter som grønsko, gammelgranlav, lungenever, randkvistlav, kjøttkjuka, skrubbenever, filthinnelav og hyllekjuka. Området har et rikt arts mangfold av vedboende sopp og lav, blant annet forekomst av sterkt truet lappkjuka, to sårbare arter og flere nær truede arter. Verdien vurderes til B –viktig.

6. Tvetjerna

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: A

Areal: 168 daa

UTM sone 33 sentralpunkt: Ø 0252480 N 6675387

Hoh: ca. 530-554 m.

Området er beskrevet av Svantesson 2009 og supplert av Sweco 2011. Det består av østre og vestre dalside av Tvetjerna. Lokaliteten grenser til Spålen-Katnosa naturreservatet i nord. De to tjernene er omgitt av myr og bratte dalsider med delvis skrenter i SØ del. Skogen er gammel naturskog med grove og høyvokste grantrær. Furu mangler. Blåbærgranskog dominerer på topppartiene, lågurtgranskog og småbregner i dalsidene. Høgstaudevegetasjon innimellom. Det er mye død ved i alle nedbrytningsstadier. Særlig gjelder dette kollen på østsida av N. Tvetjerna der det har vært mye gamle vindfall. Det er spredte bjørker, men kun av små dimensjoner. Sterkt truet lappkjuka er påvist i den vestlige delen av lokaliteten og sårbare langt trollskjegg og trådragg i den østlige delen. Flere nær truet lav og sopp (Svantesson 2009) er registrert; gubbeskjegg, svartonekjuka, rynkeskinn, kort trollskjegg og gammelgranskål samt indikatorarter som kjøttkjuka, granstokkjuka, granrustkjuka, hyllekjuka, randkvistlav, praktbarksopp og grønsko.

Det går en fin, oppbygd sti i gammelskogen langs østsida av vannet. Det er merket skiløype over vannene i området. Pga. et mange rødlistede og indikatorarter inkludert forekomst av den sterkt truede lappkjuka, settes verdien til A, svært viktig.

7. Spåselva S

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: B
 Areal: 106 daa
 UTM sone 33 sentralpunkt: Ø 0253080 N 6675982
 Hoh: 470 m.

Området er beskrevet av Svantesson 2009 og supplert av Sweco 2011. Det ligger like sør for Spåselva, like inntil naturreservatet Spålen-Katnosa. Utgjøres av næringsfattig mark som domineres av blåbærgranskog men med også noe torvmark i søndre delen vest for Høggkollen. Grantrærne er nokså gamle, men ikke særlig storvokste. Skogen er stedvis relativt åpen. Det er lite av andre treslag, men noe bjørk og litt osp. Læger forekommer i alle nedbrytningsstadier.

Av spesielle funn ble det funnet lappkjuke (EN), samt nær truet rynkeskinn, gammelgranskål og svartonekjuke. Også registrert flere indikatorarter som granrustkjuke og hyllekjuka. Verdien settes til B, viktig.

8. Høggkollen.

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog
 BM verdi: B
 Areal: 120 daa
 UTM sone 33 sentralpunkt: Ø 0253921 N 6676228
 Hoh: 460-560 m.

Området er beskrevet av Svantesson 2009 og supplert av Sweco 2011. Det omfatter den SØ delen av Høggkollen samt et smalere parti gammel naturskog som grenser til Harpelandsvika i Katnosa. Vegetasjonstypen er blåbærgranskog på høyere partier, noe småbregnegranskog i liene og små områder med høgstaudevegetasjon i nedre del mot Katnosa. Området grenser til sørkanten av Katnosa og til Spålen-Katnosareservatet. Det er stor høydeforskjell innen området. Gran dominerer totalt som treslag og det er lite innslag av lauvtrær. Det er en god del død ved av gran stort sett i tidlige nedbrytningsstadier og mye hengelav. Det er spor etter gammel plukkhogst i hele området. I nordkanten av området går det en blåmerka sti. Av nær truede arter knyttet til død ved finnes duftskinn, svartonekjuka og gammelgranskål, gubbeskjegg og sprikeskjegg samt en rekke indikatorarter som granrustkjuka, lungenever, praktbarksopp m.fl. Verdien settes til B, viktig.

Tabell: Artsfunn fra Spålen-Katnosa (1= Rolighaugen Ø, 2= Velohøgda, 3= Krokløken, 4= Hundetjernet SØ, 5= Steinvollsætra, 6= Tvetjerna, 7= Spåselva S, 8= Høggkollen)

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	8	Rolstad, E. 1995 og Sweco 2011	1, 2
Lappkjuka	<i>Amylocystin lapponica</i>	EN	flere	Svantesson 2009	2,5,6,7
Langt trollskjegg	<i>Bryoria tenuis</i>	VU	Noen	Svantesson 2011	4,5,6
Trådbygg	<i>Ramalina thrausta</i>	VU	1	Svantesson 2009	2,6
Rosenkjuka	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT	3	Sweco 2011	1,3,5
Kort trollskjegg	<i>Bryoria bicolor</i>	NT	Flere	Svantesson 2009	4,5,6
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	10-talls	Svantesson 2009, Sweco 2011	Hele området
Sprikeskjegg	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT	Flere	Svantesson 2009, Sweco 2011	1, 2,3,4,5,7,8
Rynkeskinn	<i>Phlebia</i>	NT	Mange	Svantesson	1,2,3,5,6,7,8

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
	<i>centrifuga</i>			2009	
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1, 2,3,5,7,8
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Mange	Svantesson 2009	2,4,5,6,7,8
Gammelgranskål	<i>Pseudographis pinicola</i>	NT	Noen	Svantesson 2009	1,2,3,6,7,8
Furuplett	<i>Chaetoderma luna</i>	NT	1	Svantesson 2009	2
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	Noen	Svantesson 2009 Sweco 2011.	1,3,4,8
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC	Noen	Svantesson 2009	3,4,5,6,8
Praktbarksopp	<i>Veluticeps abietina</i>	LC	Noen få	Svantesson 2009	2,6,8
Granstokkjuke	<i>Phellinus chrysoloma</i>	LC	Noen få	Svantesson 2009	1,2,3,4,5,6,8
Randkvistlav	<i>Hypogymnia vittata</i>	LC	Mange	Svantesson 2009	1,2,3,4,5,6
Kjøttkjuke	<i>Leptoporus mollis</i>	LC	Flere	Svantesson 2009	1,3,5,6
Hyllekjuke	<i>Phellinus viticola</i>	LC	Noen få	Svantesson 2009	1,2,3,4,5,6,8
Grønsko	<i>Buxbaumia viridis</i>	LC	Noen få	Svantesson 2009	2,5,6
Gammelgranlav	<i>Lecanactis abietina</i>	LC	Flere	Svantesson 2009	4,5
Skrubbenever	<i>Lobaria scrobiculata</i>	LC	Noen	Svantesson 2009	5
Filthinnelav	<i>Leptogium saturninum</i>	LC	Noen	Svantesson 2009	5
Vasskjuke	<i>Climacocystis borealis</i>	LC	Noen få	Svantesson 2009	2,4
Piggbroddsopp	<i>Asterodon ferruginosus</i>	LC	Noen få	Svantesson 2009	2
Dverggullnål	<i>Chaenotheca brachypoda</i>	LC	1	Svantesson 2009	8
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	LC	Flere spor	Svantesson 2009	1,2,3

Avgrensning og arrondering

Forslag til vernegrense følger i stor grad fylkesmannens forslag. Det er lagt inn et alternativt forslag der en flytter vernegrensa i vest lenger opp i lia slik at områder med noe yngre skog og lite verneverdier unntas.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Spålen Katnosa. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf Variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Artsmangfold	Rike veg.typer	Død ved mengde	Død ved Kontinuitet	Treslags- fordeling	Gamle lauv- trær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	*	**	***	**	*	***	**	***	***	*	*	***	** (***)
1. Rolighaugen Ø	**	*	**	**	*	***	*	***	**/***	*	**	***	***
2. Velohøgda	***	*	**	**/**	**	***	*	***	***	*	**	***	***
3. Krokløken	**	*	**	*	**	**	*	**	**	*	*	**	**
4. Hundtjernet SØ	***	*	**	*	**	**	**	**	**	*	*	**	**
5. Steinvollsætra	**	*	**	*	*	**	*	**	**	**	*	**	**
6. Tvetjerna	***	*	**	**	**	**	**	***	**	*	*	***	***
7. Spåselva S	**	*	*	*	*	*	*	**	**	*	*	**	**
8. Høgkollen	*	*	***	**	**	*	*	**	**	*	*	**	**

Samlet verdi for området er vurdert til regionalt vernefullt ** (nasjonalt verdifullt ***). Området scorer relativt lavt på urørthet i og med at området er omgitt av yngre skog over store strekninger og er noe påvirket av tidligere hogster. Det scorer også lavt på arrondering. Det ligger som et langs smalt område som utgjør en hestesko rundt hardt avvirkede områder. Unntaket er de områdene som grenser til Spålen-Katnosa naturreservat som ved et eventuelt vern vil naturlige bli en del av et større verneområde. Variasjon i vegetasjon er middels og det samme er innslaget av rike vegetasjonstyper. Artsmangfold scorer høyt pga mange registrerte truede arter og indikatorarter. Det er stedvis mye død ved både i forhold til mengde og kontinuitet. Treslagsblandingen er dårlig, men noe innslag av furu i deler av området, men lite lauvtrær. Edle lauvtrær mangler. Gamle bartrær scorer bra. Samlet sett vurderes dette å gi verdien regionalt verdifullt.

Forekomsten av de sterkt truede artene huldrestry og lappkjuke trekker verdien av området noe opp. Særlig virker området å ha viktige kvaliteter i forhold til huldrestry som finnes en god del steder i områder og med en kjernelokalitet. Forekomst av to sårbare arter, et knippe av dødvedarter som er nær truet samt mange indikatorarter gjør at området framstår svært rikt på arts mangfold. Dårlig arrondering og lav score på enkelte av de andre elementene gjør at verdien settes til regionalt verdifullt med parentes nasjonalt verdifullt.

Spålen-Katnosa naturreservat på 18 km² grenser til verneforslaget i nord og vest. Dette gjør at verdien av områdene øker ved et ev. vern. I forhold til mangelanalyser i skogvernet (Framstad et al. 2003), oppfylles i noen grad behovet for å verne store skogområder, men det oppfylles i liten grad for rike skogtyper. Området oppfyller imidlertid mangler i forhold til områder med store og viktige forekomster av rødlistearter.

Referanser

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H.H. og Brandrud, T.E. 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. NINA Fagrapport 54:147 s.

Framstad, E. Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H.H. og Brandrud, T.E. 2003. liste over prioriterte mangler ved skogvernet. NINA Oppdragsmelding 769: 9s.

Svantesson 2009. Naturvårdsinventering av skoger i Oslo Nordmark. Rapport 150 s.

Moen, A. 1999. National Atlas of Norway: Vegetation. Norwegian Mapping Authority, 1999.

NOA. 2011. Verneplan II for Eventyrskoger.

Nettadresser

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Personlige meddelelser

Rolstad, Erlend.

Bilder fra området

Myra sør for Bjørneputten. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS.

Blåmerka sti går gjennom verneforslaget i nordøst. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS.

Gammel granskog langs Krokløken. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS.

Myrkonglesump nord for Krokløken. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS.

Gammel gransumpskog ved Rolighaugen. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS.

Den blåmerka stien til Katnosa går langs Størløken på et kulturminne - rester etter fordums tømmerfløting. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS.

Utsikt fra Velohøgda mot sør. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS.

Utsikt fra Høgflaka mot sør. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS.

Svær og gammel furu ved Hundetjern. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS.

Huldrestry (*Usnea longissima*) på ett grantre på ny lokalitet sørvest for Bjørneputten. Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS.

Nordre Tvetjerna med skiløype og kjerneområde med gammel granskog på begge sider. Bildet er tatt nordover. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Blåmerka sti ved grensa til Spålen-Katnosareservatet på Tvetjernhøgda. Gamle beitefuruer i bakgrunnen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

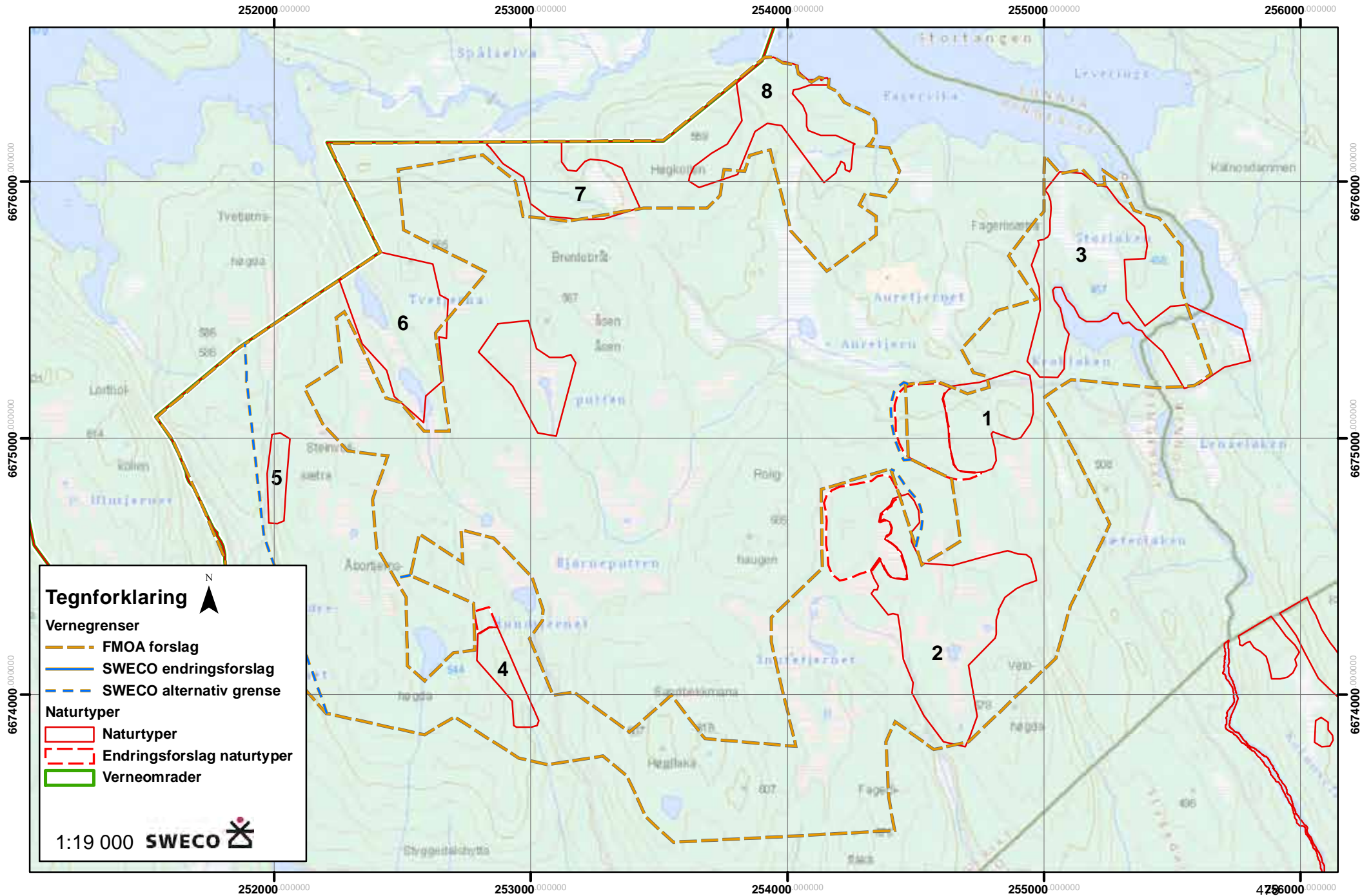
Nærbilde av huldrestry vest for Bjønnputten. Foto:Frode Løset, Sweco Norge AS

Område sør for Spålen Katnosa

Areal

4318daa

Naturverdi **

Områdets navn
Spålsberget

Referansedata

Fylke: Buskerud
 Kommune: Ringerike
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 08.06.2011 supplert 1.11.2011
 Kartblad: 1815-2 Oppkuven
 UTM-sentralpunkt: Ø 0249107 N 6677672

Vegetasjonssone: Mellomboreal sone
 Areal: 843 daa.
 Høyde over havet: 560-629 moh.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt **/ (nasjonalt verdifullt (***))
 Friluftsverdi: Skog 2,31, landskap 1,64 og opplevelse 8.

Sammendrag

Området ligger på en ås mellom innsjøene Øyingen i vest og Spålen i øst nordøst i Ringerike kommune. De midtre deler av området ligger like inntil naturreservatet Spålen-Katnosa i Ø. Området grenser til Spålsveien ved Fagervann i Ø. Storparten av området ligger på et høydeparti mellom vannene Ugla i Nord og Steinbutjern i sør. Spålsberget er det høyeste punktet, 629 moh. Berggrunnen består av dyp og gangbergarter fra permida med alkaliefeltspat og syenitt.

Store deler av området består av gammel naturskog av gran. De høyest beliggende arealene består av fattigere furuskog med lav- og lyngfuruskog. Høydepartiet ved Spålsberget har kortvokst furuskog med større innslag av lavvokst gran. Marka er næringsfattig med et stort innslag av myr. Av vegetasjonstyper er blåbærgranskog totalt dominerende. I rikere områder i liene finnes stedvis småbregnegranskog og lågurtgranskog. På høydepartiene er det innslag av røsslyng-blokkebærmark og lavmark på høydepartiet ved toppen av Spålsberget. Gransumpskog og furusumpskog ble registrert på bevokste myrer. Gran er dominerende treslag i liene og på de fleste høyere partier med dypere jordsmonn. På de mest grunnlendte områdene og på enkelte av myrene er furu hovedtreslaget. Lauvtreinnslaget er sparsomt.

Skogen er overveiende gammel. Det er mye stående og liggende død ved nord for Steinbutjern. Her er det grandimensjoner opptil 50-60 cm, det er mye hengelav og skogen har god kontinuitet. Boniteten er middels og av læger er alle nedbrytingsstadier representert. Læger av lauvtrær er det lite av. Det er også lite av større lauvtreddimensjoner. Rundt tjernet i sør er det et mange levende og døde furutrær med til dels store dimensjoner. Det er lite læger av furu.

Ett kjerneområde av gammel barskog er registrert innenfor verneforslaget. Her forekommer bl.a. sterkt truet huldrestry og andre indikatorarter på død ved.

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt ** (nasjonalt verdifullt ***). Det er, området sett under ett, lite død ved. Spålsberget scorer høyt på urørthet og arrondering. Vegetasjonstypene er fattige og dekker ikke opp mangler ved skogvernet. Artsmangfoldet er begrenset, men forekomsten av de sterkt truede artene huldrestry og lappkjuke øker verdien. Dette, sammen med nærheten til Spålen-Katnosa naturreservat, innebærer at verdien av området settes til 2 stjerner, regionalt verdifullt (med parentes nasjonalt verdifullt).

Spålen – Katnosa naturreservat ligger kun ca 300 m fra østre grense av verneforslaget for Spålsberget. Arealet mellom de to områdene utgjøres av et parti yngre skog, en skogsbilveg samt tjernet Fagervann. Til tross for at det ikke er direkte sammenheng mellom områdene, ligger de så nær hverandre at de trolig vil opptre som en enhet med stor mulighet for genutveksling artene seg i mellom. Til sammen vil et slikt areal utgjøre nærmere 19,5 km² og vil være svært robust i forhold til store økologiske endringer.

Feltarbeidet

Området ble inventert 8.6.2011, supplert med en befaring 1.1.2011. Område anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2009). Begrunnelsen er bl.a. at området består av gammel naturlig, variert og spennende skog, et kjent utsiktspunkt, idylliske småtjern og lettgått terreng. NOA har angitt området Spålsberget som svært verneverdig.

Friluftsverdier

Det går en blåmerka sti øst – vest gjennom området fra skogsbilvegen fra Øyangen, via sørsida av Spålsberget og til Spålsetra. Stien er stedvis fint tilrettelagt i gammelskogen og er trolig en del av en gammel setersti gjennom området. En trillesti tilrettelagt for sykkel går fra Spålsvegen til Steinbutjern langs foreslått grense i SV. Denne kjøres med løypemaskin på vinteren. Scooterløypa mellom Steinbutjern og Vesle Uгла følger vernegrensa i vest. I nord i går skiløypa mellom Vesle Uгла og Spålen. Denne løypa kjøres med løypemaskin. Området ansees som svært bra tilgjengelig både sommer og vinter både til fot-, ski- og sykkelturner. Det går ingen oppkjørte skiløyper innenfor verneforslaget, men området grenser til skiløyper på alle sider. Nærmeste adkomst med bil på åpen bomvei er Jonsetangen, 4 km unna. Med sykkel er området svært bra tilgjengelig fra Jonsetangen og Storflåtan. Trillestien mellom Spålsveien og Steinbutjern har gjort området langt mer tilgjengelig for sykkel.

Det går en sti til toppen av Spålsberget. Toppartet er et mye brukt utsiktspunkt med kjentmannspost. Fra toppen er det svært god utsikt til de nordlige deler av Marka samt Øyangen i vest og Spålen-Katnosaområdet t i øst. Spålsberget er et viktig landskapselement i området og et viktig turmål både i forhold til organiserte og ikke-organiserte turer.

Generelt er området svært friluftsvennlig med store opplevelsesverdier særlig knyttet til den åpne barblandingskogen på kollepartiene, alle beitefuruene som gir et majestetisk bilde av områdene samt det åpne landskapet med myr, tjern, furugadder og storvokste furuer rundt tjernet i sør (jfr. Grevlingen 2005).

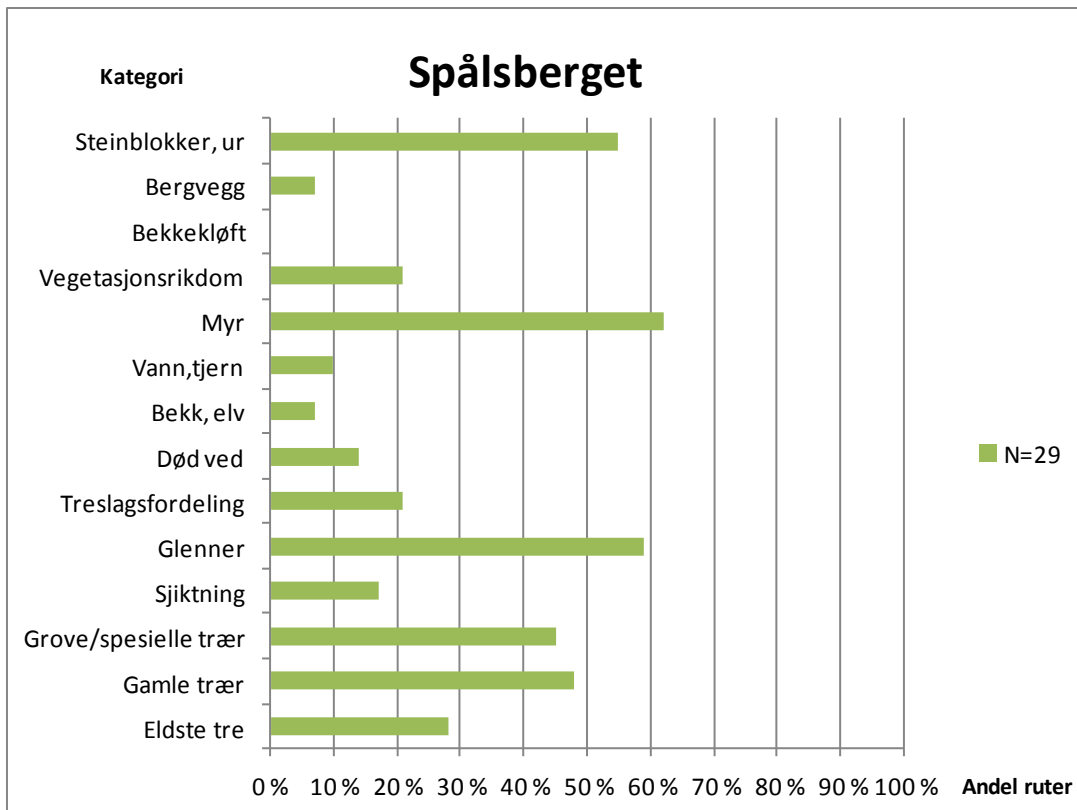
Deler av området er administrativt fredet av grunneier Løvenskiold Vækerø.

Verdisetting etter rutenettmetoden

29 ruter er undersøkt. Området scorer middels på skogelementer (2,31), noe under middels på landskapselementer (1,64) og middels på opplevelseselementer (8). 50 % av rutene har score på gamle trær og grove og spesielle trær. "Grove og spesielle trær" utgjøres særlig av trær med hengelav samt gamle furuer, beitefuruer eller gadd av furu. Kun 15 % av rutene har score på død ved og 20 % på treslagsblanding (gjelder furu og gran). Rutenettmetoden indikerer at det er sterk grandominans, begrenset med død ved området sett under ett, lite sjiktet skog (ca 20 % av flatene) og mange glenner (60 %). Med andre ord er gammelskogen åpen med lite underskog.

For landskapselementer er det utslag på myr i mer enn 60 % av rutene. Det er ingen bekkekløfter og lite bergvegger, mens steinblokker og ur er påvist i ca. 50 % av rutene. Vegetasjonen er fattig, men det er et visst innslag av furumyrskog og gransumpskog.

Opplevelsesverdien målt i rutenettmetoden gir relativt høy score til tross for at området er begrenset i areal.

Figuren viser hvor stor andel av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 29.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

En stor del av området er naturtypekartlagt som "gammel barskog" i 2000 (www.naturbase.no). Bredeesen (1993) påviste i den sammenheng flere sjeldne sopp- og lavararter. Særlig er forekomst av sterkt truet lappkjuke NØ i området interessant.

Det finnes mange belegg fra området i perioden 2002-2010. Særlig belegg av huldrestry (EN) er viktig. Norsk Botanisk forening, Naturhistorisk museum, Biofokus og Norsk soppforening har alle samlet belegg på rødlistede arter og signalarter fra området. Erlend Rolstad har kartlagt tiurleiker og den sterkt truede huldrestry (pers. medd).

Svantesson (2009) har kartlagt to kjerneområder med gammel barskog innenfor undersøkelsesområdet; Spålsberget N og Spålsberget S. Det er registrert 2 MIS-områder. Dette er et område med "gamle trær" nord for Spålsberget samt en miljøtiltaksenhet med stående død ved i området der lappkjuke er observert tidligere (østlig del).

Området er administrativt fredet av Løvenskiold.

Beliggenhet

Området ligger på en ås mellom innsjøene Øyangen i vest og Spålen i øst nordøst i Ringerike kommune. De midtre deler av området ligger like inntil naturreservatet Spålen-Katnosa i Ø. Området grenser til Spålsveien ved Fagervann i øst. Det meste av området er relativt klart avgrenset mot et langstrakt myrområde og Steinbutjern i vest, skiløype og Spålsvegen i sør og sørøst samt myrer, tjern (Lille Uгла) og skiløype/vei i nord.

Naturgrunnlag

Topografi

Storparten av området ligger på et høydeparti mellom vannene Uгла i Nord og Steinbutjern i sør. Spålsberget er det høyeste punktet, 629 moh

Toppområdet ved Spålsberget et svært tydelig landskapselement. I tillegg ligger det et større kolleparti sør for Steinbutjernet. Kollepartiene er omkranset av relativt bratte lier i vest mot Øyangen, slakere dalsider i øst og sør. Fra Spålsberget og er det svakt hellende terreng nordover til foreslått grense. Generelt er landformene rolige. Det er ingen bratte daler eller bekkekløfter innenfor området.

Geologi

Området har dyp- og gangbergarter fra permtida med alkaliefeltspat og syenitt (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Mellomboreal vegetasjonssone. O1 – svakt oseanisk seksjon. (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Store deler av området består av gammel naturskog av gran. De høyest beliggende arealene består av fattigere furuskog med lav- og lyngfuruskog. Høydepartiet ved Spålsberget har kortvokst furuskog med større innslag av lavvokst gran. Marka er næringsfattig med et stort innslag av myr. Særlig gjelder dette rundt de to tjernene i området.

Av vegetasjonstyper er blåbærgranskog totalt dominerende. I rikere områder i liene finnes stedvis småbregnegranskog og lågurtgranskog i øst og et parti nord og øst for Steinbutjern. På høydepartiene er det innslag av røsslyng-blokkebærmark og lavmark på høydepartiet ved toppen av Spålsberget. Gransumpskog og furusumpskog ble registrert på bevekste myrer.

Gran er dominerende treslag i liene og på de fleste høyere partier med dypere jordsmonn. På de mest grunnlendte områdene i kollepartiene på Spålsberget og rundt tjernet i sør, er furu hovedtreslaget. Furu med til dels store dimensjoner, finnes også på myrpartier, særlig rundt tjernet i sør. I den sammenhengende blåbærgranskogen, finnes spredtstilte beitefuruer over det meste av området.

Lauvtreinnslaget er sparsomt. Det er innslag av bjørk, men bare av mindre dimensjoner. Et lite bestand av bjørk med brysthøyde opptil 20 cm finnes vest for tjernet i nord. Osp forekommer som enkelttrær, men av overveiende små dimensjoner.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

På de rikere områdene dominerer fugletelg, maiblom, blanksigd, linnea og innslag av firblad. På de fattigste partiene på Spålsberget vokser blåbær, røsslyng og blokkebær-samfunn.

Skogstruktur, påvirkning

Beliggenhet og topografi tilsier at området har vært relativt godt tilgjengelig for skogbruk også i tidligere tider. Rester etter stubber finnes over det meste av området. Skogen er overveiende gammel. Det er mye stående og liggende død ved nord for Steinbutjern. Her er det grandimensjoner opptil 50-60 cm, det er mye hengselav og skogen har god kontinuitet. Boniteten er middels og av læger er alle nedbrytingsstadier er representert. I østlia mot Spålen i NØ og i SØ er det også noe død ved, men skogen er yngre og lægerne lite nedbrutt. Også i den yngre skogen er det mye hengselav.

Det som finnes av lauvtrær er mest små dimensjoner. Læger av lauvtrær er det lite av. Det er også lite av større lauvtreddimensjoner. Den bjørka som finnes er småvokst. Like vest for tjernet i myr er det et mindre bestand med bjørk med dimensjoner opp til 20-30 cm. Enkelte partier har innslag av osp, men heller ikke her er dimensjonene store. Det er større innslag av hengselav, særlig gubbeskjegg (NT) i større deler av terrenget. Skogen er stort sett lite sjiktet.

Rundt tjernet i sør er det et mange levende og døde furutrær med til dels store dimensjoner. Det er lite læger av furu.

Området grenser til større hogstflater i øst og sør. I vestlia er det en større fersk hogstflate. Grensa er lagt rundt denne. Ellers er det ingen flatehogster innenfor området.

Det er ingen hytter innenfor foreslått verneområde. Grensa nord for Steinbutjern foreslås lagt utenom hytteeiendom her. Det går en blåmerka sti fra veien ved Øyangen til Spåsetra som passerer øst – vest gjennom området. En trillesti tilrettelagt for sykkel går fra Spålsvegen til Steinbutjern langs foreslått grense i SV. Denne kjøres med løypemaskin på vinteren. Scooterløypa mellom Steinbutjern og Vesle Uгла følger vernegrensa i vest. I nord i går skiløypa mellom Vesle Uгла og Spålen. Denne løypa kjøres med løypemaskin.

Endring i naturtyper

Naturtypen "gammel barskog" i Naturbase omfatter 709 daa i området. Svantesson (2009) har angitt to kjerneområder innenfor dette området. Den ene av disse beholdes, men avgrensningen justeres i forhold til registreringer gjort under befaringen i 2011.

Artsmangfold

Av rødlistede arter er lappkjuke (EN) registrert i østre del av området (Bredesen 1993), men den ble ikke funnet i området i 2009 (Svantesson 2009) eller i denne undersøkelsen. Dersom lokaliteten er beskrevet riktig, ligger den like inntil en stor hogstflate uten læger og forekomsten kan ligge innenfor det området som er hogd. NT-artene sprikeskjegg, gubbeskjegg, gammelgranskål og duftskinn ble påvist mange steder i området av Svantesson et al. (2009) og av Sweco i 2011. Det er også gjort flere belegg av Norsk Botanisk forening, Biofokus og Naturhistorisk museum fra området som er lagt inn i Artskart. Svantesson (2009) har også påvist indikatorartene lungenever, filthinnelav, granrustkjuke, stor ospeildkjuke, brun ospekjuke, granstokkjuke, hyllekjuke og praktbarksopp i området.

Huldrestry (EN) ble påvist på flere lokaliteter i området både i 2002 øst for tjernet i sør og i 2009 på flere lokaliteter i gammel blåbærgranskog/lågurtgranskog nord for Steinbutjern (www.artsdatabanken.no). Lokalitetene er bekreftet av Erlend Rolstad (pers medd.) i 2011. Særlig området nord for Steinbutjern har god kontinuitet, svært mye hengselav og har godt potensiale for huldrestry.

Flere av de store furene rundt tjernet i sør er hule og under befaringen var det hekkende flaggspeitt i flere av disse. Kvinand ble påvist i tjernet og myrene og tjernet kan ha potensiale som hekkplass for flere vadefuglarter. Det ble påvist spor etter tretåspeitt nord for Steinbutjern.

Typisk for området er et større antall majestetiske furuer. Mange av disse er beitet av storfugl. Det er også en storfuglleik i området.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet. Kilde: Svantesson (2009) supplert av Sweco (2011).

1. Spålsberget S

Naturtype: Gammel barskog

BM verdi: A

Areal: 182 daa

UTM: Ø 0249239 N 6677336

Hoh: 580-620 m.

Kjerneområdet dekker kolleområdene områdene sør og vest for Spålsberget, deler av lia mot Steinbutjern og myrområdene og kollepartiet rundt tjernet i sør. Området er mindre berørt av hogst enn det øvrige området. Gran er dominerende treslag bortsett fra rundt tjernet og i kollepartiet i sør. Rundt tjernet finnes en del større furugadd. Ellers forekommer dette i liten grad. Det finnes noe gran i tidlige nedbrytningsstadier. Nær truet duftskinn er påvist sammen med indikatorartene granrustkjuke, praktbarksopp og granstokkjuke. Det er registrert flere lokaliteter med sterkt truet huldrestry (www.artsdatabanken.no) og Erlend Rolstad pers. medd.

Tabell: Artsfunn fra Spålsberget (1 = Spålsberget S).

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	3	Artskart 2009 Erlend Rolstad	1
Lappkjuke	<i>Amylocystin lapponica</i>	EN	1	Bredesen 1993	Utenom
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	3	Svantesson 2009 Sweco 2011	1 og utenom
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Flere	Sweco 2011	Hele området
Gammelgranskål	<i>Pseudographis pinicola</i>	NT	4	Svantesson 2009	1
Sprikeskjegg	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT	3	Svantesson 2009	
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC	2	Svantesson 2009	1 og utenom
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	LC	2	Sweco 2011	1
Praktbarksopp	<i>Veluticeps abietina</i>	LC	1	Svantesson 2009	1
Granstokkjuke	<i>Phellinus chrysoloma</i>	LC	1	Svantesson 2009	1
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	6	Svantesson 2009	

Avgrensning og arrondering

Forslag til vernegrense er trukket langs flatekanter både i vest og øst. Det er ingen skogsbilveger eller nyere traktorveier i området. Det er flatehogster i lia mellom Steinbutjern og vesle Uгла og forslag til grense følger her flatekanten. I lia mot Spålen i øst og mot Fagervann i sør er grensa lagt i flatekanten mot tidligere store hogster. Det er gjort svært få endringer i forhold til fylkesmannens forslag.

Vurdering og verdisseting

Tabell: Kriterier og verdisseting for kjerneområder og totalt for Spålsberget. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisseting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts- mangfold	Rike - veg typer	Død ved mengde	Død ved Kontinuitet	Treslags- fordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	*	*	**	*	***	***	*	*	*	*	*	**	**(***)
Spålsberget N	***	*	*	*	**	*	*	**	**	*	*	**	**
Spålsberget S	***	*	**	*	**	***	*	**	**	*	0	**	**(*)

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt **/(nasjonalt verdifullt***). Det er, området sett under ett, lite død ved. Spålsberget scorer høyt på urørthet og arrondering. Vegetasjonstypene er fattige og dekker ikke opp mangler ved skogvernet (jfr. Framstad et al. 2003). Artsmangfoldet er begrenset, men forekomsten av de sterkt truete artene huldrestry og lappkjuke øker verdien. Huldrestry finnes flere steder i området med nye belegg, mens kjente siste observasjon av lappkjuke var i 1993 (Bredesen 1993). Dette, sammen med nærheten til Spålen-Katnosa naturreservat, innebærer at verdien av området settes til 2 stjerner, regionalt verdifullt (med parentes nasjonalt verdifullt).

Spålen – Katnosa naturreservat ligger kun ca 300 m fra østre grense av verneforslaget for Spålsberget. Det utgjør 18,5 km². Arealet mellom de to områdene utgjøres av et parti yngre skog, en skogsbilveg samt tjernet Fagervann. Til tross for at det ikke er direkte sammenheng mellom områdene, ligger de så nær hverandre at de trolig vil opptre som en enhet med stor mulighet for genutveksling artene seg i mellom. Til sammen vil et slik areal utgjøre nærmere 19,5 km² og vil være svært robust i forhold til store økologiske endringer.

Referanser

Bredesen, Bård 1993: Siste Sjanse notat. 1 s.

Framstad et al. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. NINA-oppdagsmelding 769. 9 s.

Grevlingen 2005-4: Eventyrskogene. Et viktig verktøy for å bevare Marka med omtale av Spålsberget spesielt (særlig friluftsverdiene).

NOA 2009. Verneplan 1 for eventyrskoger i Oslomarka. 104 s.

Svantesson 2009. Naturvårdsinventering av skogar i Oslo Nordmark. Rapport utført på oppdrag av NOA 2009. 151 s

Internett:

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Pers medd:

Erlend Rolstad

Bilder fra området

Utsikt NV mot Øyangen fra varden på Spålsberget. Skogen har fjellskogkarakter. Det er mye fjell i dagen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Spålsberget er et kjent turmål her med kjentmannsmerke for 2011. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Spor etter tretåspett i blåbærgranskog nord for Steinbutjern.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS.

Fra SØ del av området er det bare kort avstand til Fagervann og Spålen-Katnosa naturreservat som ligger øst for Fagervann i bakgrunnen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Stien mellom Steinbutjern og Spålsveien følger foreslått grense for verneområdet. Den er tilrettelagt av Skiforeningen til trillesti om sommeren, skiløype i vinterhalvåret. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Skogbilde fra tjernet i sør. Bildet er tatt mot sør. Det er mye storvokst furu og det er mange furugadder rundt tjernet. Blåmerka sti går like nord for tjernet. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk skogbilde rundt tjernet nord i området. Gammel granskog med fjellskogpreg ispedd beitefuruer og noe stående ved av gran. Vegetasjonstype bærlyngskog. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Skogbilde fra lia øst for Spålsberget. Dette området har mye hangelav i tresjiktet. Skogen er gammel, men ikke storvokst. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Typisk skogbilde fra kollepartiet sør i området. Grunnlendt, gammel furuskog med gran i undersjikt. Steinbutjern i bakgrunnen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Spålsberget

Areal

843daa

Naturverdi **(***)

248000 000000

249000 000000

250000 000000

6678000 000000

6678000 000000

6677000 000000

6677000 000000

248000 000000

249000 000000

250000 000000

Tegnforklaring

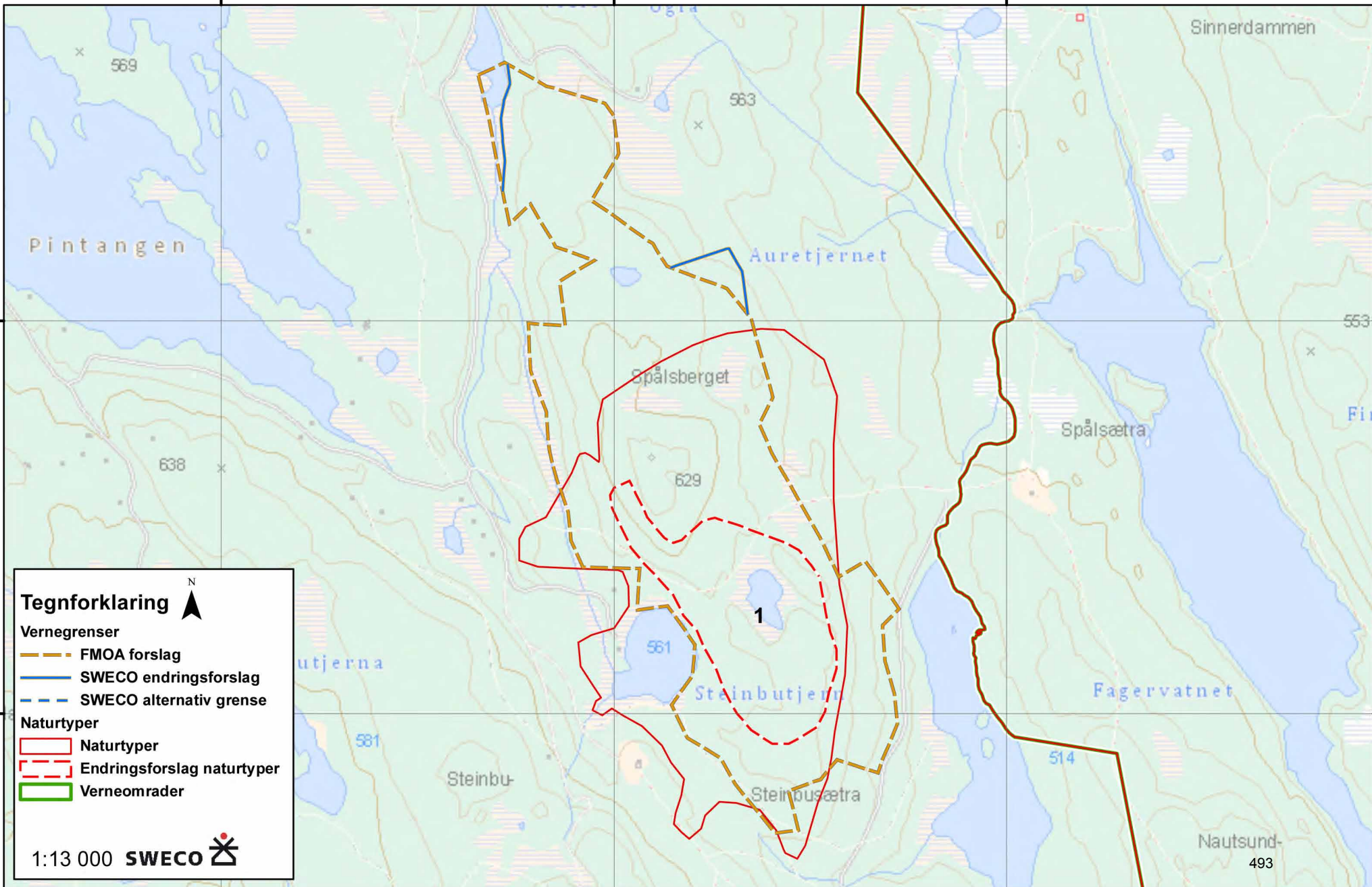
Vernegrenser

- FMOA forslag
- SWECO endringsforslag
- SWECO alternativ grense

Naturtyper

- Naturtyper
- Endringsforslag naturtyper
- Verneområder

1:13 000 **SWECO**

Områdets navn
Søttjernberga
Referansedata

Fylke: Buskerud
 Kommune: Ringerike
 Registrant: Ragnhild Heimstad og Marthe Røgeberg
 Dato feltreg: 12. og 13. 07.2011
 Kartblad: 1815-2

UTM sentralpunkt: Ø 0249251 N 6665379
 Vegetasjonssone: Mellomboreal sone
 Areal: 2388 daa
 Høyde over havet: 520-620 moh.
 Naturverdi: Regionalt verdifullt **
 Friluftsverdi: Skog 2,59, landskap 1,55 og opplevelse 9.

Sammendrag

Området består av tre åsrygger sør for Søndre Heggelivatnet akkurat innenfor grensa til Ringerike kommune i Buskerud. Merratjern-Søndagsbrenna naturreservat ligger om lag 1,5 km nordvest for Søttjernberga. De høyereliggende områdene består av Kjerkeberget, Søttjernberga og Karlstadhøgda. Kjerkeberget er den høyeste toppen innenfor verneforslaget, og ligger på 620 moh. Søttjernberget er 574 m høyt, og ligger på motsatt side av Søttjerdalen og Karlstadhøgda har to toppunkt på hhv 526 og 507 moh. Berggrunnen i området består hovedsakelig av fattige til noe kalkholdige bergarter.

Store deler av området består av gammel naturskog av gran med spredt furu på åsryggene. Typisk for området er blåbærgranskog med innslag av småbregne- og lågurtvegetasjon. I de rikere områdene forekommer gransumpskog med storbregne- og høgstaudevegetasjonstyper. Skogstrukturen består generelt av gran og furu av moderate dimensjoner, og bortsett fra i enkelte spredte lommer, er det relativt lite læger. Søttjerdalen og et dalsøkk vest for Karlstadhøgda, utmerker seg som utpreget gammel naturskog med læger av gran i alle nedbrytningsstadier og dimensjoner på > 50 cm i brysthøydiameter. Det forekommer også læger av bjørk, men av mindre dimensjoner. Det forekommer få gamle furutrær.

Ett kjerneområde for gammel barskog er utskilt i Søttjerdalen. Skogen er naturpreget og det forekommer en del død ved av gran i alle nedbrytningsstadier. Her er sterkt truet lappkjuke registrert samt flere rødlistede arter knyttet til død ved. Det er dessuten potensiale for huldrestry.

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt, **. Området Søttjernberga scorer høyt på topografisk variasjon, vegetasjonsvariasjon og arts mangfold, og lavt på urørthet, arrondering, treslagsfordeling og gamle lauvtrær. De rødlistede artene lappkjuke og gul snyltekjuke er registrert i området og det er potensiale for huldrestry. Søttjernberga representerer et lite areal med sammenhengende gammelskog under naturlig dynamikk, og oppfyller i noen grad kriteriene for prioriteringer innen skogvernet, men arealene er små og spredte. I tillegg huser området noen av de prioriterte skogtypene: *Boreal naturskog*, *særlig granskog rik på død ved*, *høgstaudeskog* og *lågurtskog*. Arealene av disse skogtypene er imidlertid meget små og Søttjernberga vurderes derfor i mindre grad å oppfylle manglene ved skogvernet.

Feltarbeidet

Området ble inventert 12. og 13.7.2011. Oppholdsvær. Området anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2011) som "Søttjerdalen – Fuglemyra". De beskriver området som variert med gammelskog, furukoller, dalsøkk, myrer og putter samt stort mangfold i naturtyper.

Friluftsverdier

Området er tilgjengelig skogsbilvei via ca 16 km fra Sørkedalen skole. Veien er stengt med bom, men egner seg godt for sykkel. Langs sørenden av Søndre Heggelivann går skogsbilveien inn til Søttjernet. Ennå lettere tilgjengelig er området fra skogsbilveien videre fra Søndre Heggelivann langs Heggelielva og opp til Søttjerdalen. Skogsbilveien fortsetter som traktorvei nok et stykke vestover og inn i verneforslaget.

En rødmerka scooterkjørt løype (skiløype) går fra Fjølhytta langs skogsbilveien til starten på Søttjerdalen og fortsetter vestover. Ved Fuglemyra deler den seg nordover mot Heggelivann og sørover over Vidvangshøgda. Det går ingen blåmerka stier i området, men flere umerka stier/tråkk opp til bl.a. Kjerkeberget og Søttjernberga. Kjerkeberget er høyeste topp i området og her ligger flere varder og rester av en bål plass. Utsikten herfra er svært god, og sørover ser man helt til Oslofjorden. Det er også rester av raste- og bål plass på Karlstadhøgda. Ved Karlstadmyra er det bygget to barhytter i myrkanten mot en furukolle.

Søttjerdalen er et trangt skar mellom Søttjernberga og Karlstadhøgda. Her vokser tett gammel granskog, og innerst i dalen lå det tidligere en kjentmanns post i perioden 2000 – 2002. Generelt er området friluftsvennlig med varierte opplevelsesverdier. Terrenget spenner fra dalsøkk til høge koller, og har i tillegg til gammel granskog, godt innslag av furu på koller og i myrkanter. De store og åpne myrrealene utgjør pusterom i terrenget og området rommer også noen små vatn og putter.

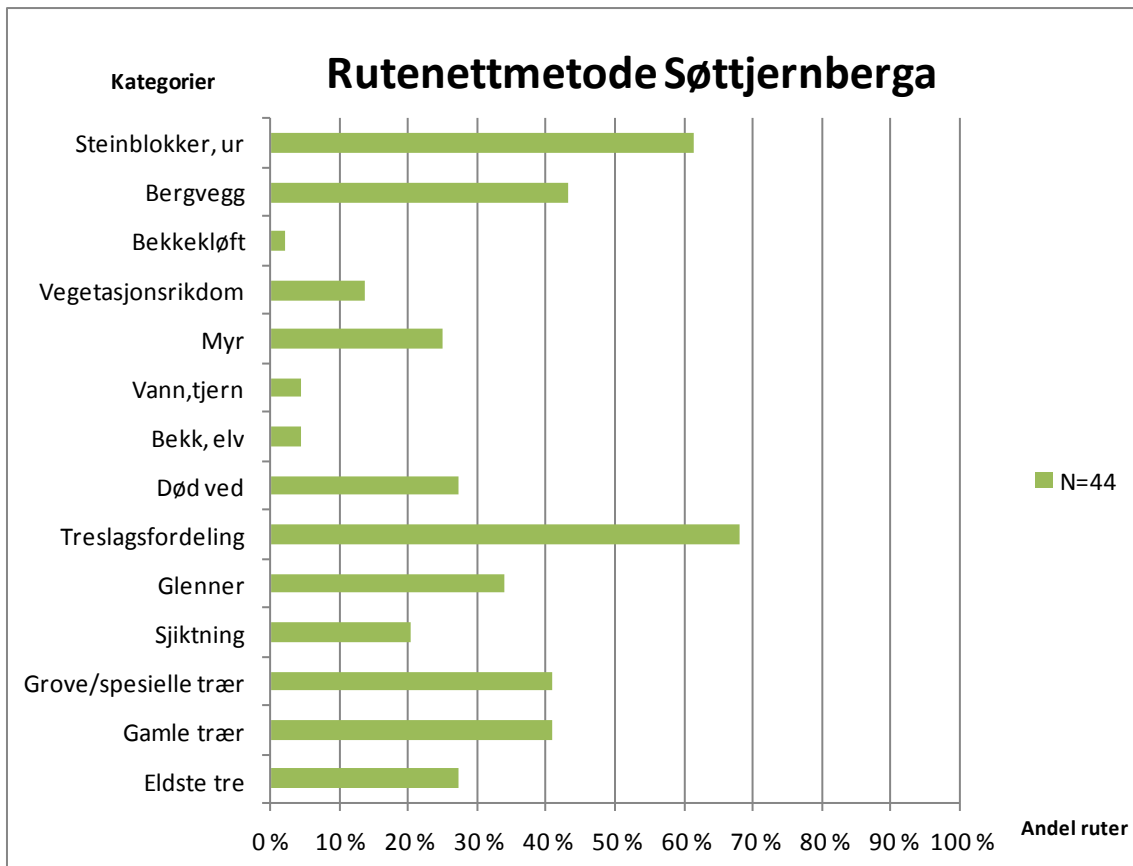
Verdisetting etter rutenettmetoden

44 ruter er undersøkt. Området scorer middels på skogelementer (2,59), noe under middels på landskapselementer (1,55) og middels på opplevelseselementer (9). Gran er dominerende treslag og 68 % av rutene inneholder andre treslag enn det dominerende (hovedsakelig furu). 41 % av rutene har utslag på gamle og grove/spesielle trær som utgjøres særlig av gamle og krokete furutrær. Skogen er for det meste relativt tett (34 % av rutene har glenner) og lite sjiktet (20 % av rutene slår ut på sjiktning).

Av landskapselementer er det steinblokker, ur og bergvegg som gir høyest utslag (hhv. 61 og 43 %). Det forekommer myrreal i ¼ av rutene, men få vann eller bekker (begge 5 %). Bekkeløft er registrert i en av rutene. Vegetasjonen er i hovedsak fattig, men har noen steder innslag av furumyrskog, sumpskog, høgstaude- og lågurtvegetasjon.

Opplevelsesdimensjonen gjenspeiler først og fremst varierte terrengformasjoner og variasjon i vegetasjonstyper. Det er få registrerte viktige naturtyper eller merka stikryss. Ingen registrerte kulturminner i offentlige databaser.

Rutenettmetoden fanger, i dette tilfellet, ikke opp området potensiale for friluftsliv og muligens også området faktiske bruk som friluftslivområde. Området ligger lett tilgjengelig fra skogsbilvei/trillesti og har forholdsvis lettgått terreng med meget gode muligheter for opplevelsesverdier.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 44.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Det er ikke tidligere registrert noen viktige naturtyper i området i Naturbase. Det er heller ikke registrert MIS-områder.

Det finnes noen belegg på rødlistearter fra området. Gul snyltejuka og svartsonekjuka er funnet i 2011 av Kim Abel (Artskart). I tillegg forekommer gamle registreringer av lappkjuka (1997 av Asbjørn Solås) og huldregras (1974 av Torstein Engelskjøn og Anne Steilnes).

Beliggenhet

Området består av tre åsrygger ca 600 m sør for Søndre Heggelivatnet akkurat innenfor grensa til Ringerike kommune i Buskerud. Merråtjern-Søndagsbrenna naturreservat ligger om lag 1,5 km nordvest for Søttjernberga.

Naturgrunnlag

Topografi

De høyereliggende områdene består av Kjerkeberget, Søttjernberga og Karlstadhøgda. Kjerkeberget er den høyeste toppen innenfor verneforslaget, og ligger på den østligste og største åsryggen innenfor området. Kjerkeberget ligger 620 moh (pluss en lavere topp på 603 moh) og har bratte sider ned til Heggelielva i øst, Heggelivatnet i nord, Søttjerdalen i vest og dalsøkket med skogsbilvei i sør. Søttjernberget er 574 m høyt, og ligger på motsatt side av Søttjerdalen. Søttjernberget avgrenses av ei bratt liseide ned mot Søttjernermedalen i øst og sør, og noe slakere sider i vest (mot Fuglemyra) og i nord (mot Søttjern). Karlstadhøgda er den sørligste åsryggen og har to toppunkt på hhv 526 og 507 moh. Ryggen har bratte sider i sørøst og sørvest, og slake sider ned mot myrområdene i nordøst og nordvest.

Det er flere mindre putter innenfor området og et lite vatn- Søttjern. De lavereliggende områdene utgjør mer eller mindre sammenhengende myrområder. Søttjerdalen er en trang nordvest-sørøstvendt dal med relativt bratte liser på begge sider. Sør for Fuglemyra mot Karlstadhøgda ligger ei øst-vestvendt bekkekløft med stupbratte bergvegger på begge sider.

Geologi

Området består hovedsakelig av monzonitt og monzodioritt (larvikitt og kjelsåsitt) samt syenitt og vulkanske bergarter i den sørlige enden (www.ngu.no).

Vegetasjonsgeografi

Mellomboreal vegetasjonssone. O1 – svakt oseanisk seksjon. (Moen 1999).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Store deler av området består av gammel naturskog av gran. Gran er helt dominerende i liser med dypere jordsmonn. På de høyest beliggende åsryggene vokser også spredt furuskog. I de lavereliggende myrpartiene står mye furu, noen steder som dominerende treslag. Det er mange krokfurer og beitefurer. Av lauvtre vokser noe bjørk og osp langs myrområdene og i dalsøkk samt rogn og selje i områder med kupert rasmak.

Typisk for området er blåbærgranskog med signalarter som blanksigd, fjærrose og mye skjegglav på levende og død gran. I fuktsig og bekkekløfter er det innslag av gransumpskog med storbregne- og høgstaudevegetasjonstyper. Typisk for området er også innslag av fattige myrtyper. I rikere områder i liene finnes småbregne- og lågurtvegetasjon. I dalsøkk forekommer høgstaude- og storbregne vegetasjonstyper. På kollene finnes røsslyng-blokkebærmark og lavheier på de tørreste stedene.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

På de rikere områdene dominerer skogburkne, trollbær, turt, tyrihjel, fugletelg, maiblom, blanksigdmose, linnea, sumpmaure, flekkmarihand og firblad. På de fattigste partiene, slik som på Høgåsen, vokser røsslyng og blokkebær-samfunn samt stedvis lavhei med reinlaver og rødbegerarter.

Skogstruktur, påvirkning

Skogstrukturen består generelt av gran og furu av moderate dimensjoner, og bortsett fra i enkelte spredte lommer, er det relativt lite læger. Søttjerdalen utmerker seg som utpreget gammel naturskog med læger av gran i alle nedbrytningsstadier og dimensjoner på > 50 cm i brysthøydiameter. Det forekommer også læger av bjørk, men av mindre dimensjoner. Likeså er det i et dalsøkk vest for Karlstadhøgda et lite område med svært mye dødved. Volumet død ved er nesten like stort som volum levende trær, og i tillegg til granlæger finnes også gammel osp, både som gadd og læger. Død ved av gran finnes i alle nedbrytningsstadier og enkelte med brysthøydiameter > 50 cm. Ospelæger i området er middels nedbrutt og av noe mindre dimensjoner. Det er til dels store innslag av skjeggglav i området. Det forekommer få gamle furutrær, men et par krokfuruer står spredt i tilknytning til myrområdene. Lite dødved av furu. Skogen er generelt lite sjiktet.

Kantsonen av verneområdet er langs hele sør- og østsiden sterkt preget av hogst. Arronderingen bærer preg av dette. I skogsområdene nord for Karlstadmyra er det tydelige ferske spor av hogst inne i verneområdet, samt ei hogstgate. Ellers finnes gamle overgrodde stubber også på åsen ved Karlstadhøgda og sør for Kjerkeberget. Flere traktorveier inn til området tilsier god tilgjengelighet for skogbruk.

Det er ingen hytter innenfor foreslått verneområde. Ei skiløype går inn i området fra enden av skogsbilveien ved Søttjerdalen og vestover. Det er flere adkomstmuligheter via skogsbilvei, men ingen av dem går inn i selve området.

Artsmangfold

Av rødlistearter er lappkjuke registrert i nordenden av Søttjerdalen (Artskart: Solås i 1997), men ikke gjenfunnet i denne undersøkelsen. I samme område er det funnet gul snyltekjuke og svartsonekjuke (Artskart: Abel i 2011) samt flere forekomster av gubbeskjegg langs hele Søttjerdalen (Sweco i 2011). I den litt lysåpne gammelskogen er det dessuten potensiale for huldrestry.

Indikatorarten lungenever ble funnet i et dalsøkk rikt på død ved.

Høgstaude- og storbregnevegetasjon forekommer stedvis i rik gransumpskog. Det er også forekomster av småbregne- og lågurtutforminger, noe som gir et variert floristisk arts mangfold, selv om området domineres av blåbærgranskog og røsslyng-blokkebær furuskog.

Det er gode bestander av storfugl og orrfugl i området, og det er registrert en orrfuglleik ved Fuglemyra.

Deler av området er administrativt fredet av grunneier Løvenskiold Vækerø.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Søttjerdalen

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog.

BM verdi: A

Areal: 18 daa

UTM sone 33 sentralpunkt: Øst: 0248806 og nord: 6665283

Hoh: 530 m.

Området består av en sørvest-nordøstvendt dal mellom Kjerkeberget og Søttjernberga. I dalen vokser tett fuktig granskog, med noe innslag av bjørk. Skogen er naturpreget med høgproduktiv gammel skog i hogstklasse V. Det forekommer en del død ved av gran i alle nedbrytningsstadier. Vegetasjonen er stedvis frodig, og varierer fra rik sumpskog til storbregne-, lågurttypen. Dalen er trangest i nordre del og her er stedvis loddrette bergvegger og store blokker. Det er gjort funn av rødlistede arter i området. Sterkt truet lappkjuke er registrert av Asbjørn Solås i 1997 på middels nedbrutt læger av gran i den østvendte lisida opp mot Søttjernberget i gammel flersjiktet granskog med god kontinuitet i død ved. Den sårbare gul snyltekjuke og nær truet svartsonekjuke er påvist i den nordlige delen av Søttjerdalen av Kim Abel i 2011.

Det er potensiale for huldrestry (EN) i lokaliteten og nær truet gubbeskjegg ble dessuten registrert av Sweco Norge i 2011. Pga. funn av den sterkt truede arten lappkjuke, samt andre indikatorarter og potensiale for truede arter, settes verdien til A, svært viktig.

Tabell: Artsfunn fra Søttjernberga (1 = Søttjerdalen).

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Lappkjuke	<i>Amylocystin lapponica</i>	EN	1	Solås, A. 1997	1
Gul snyltekjuke	<i>Antrodiella citrinella</i>	VU	1	Abel, K. 2011	1
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	1	Abel, K. 2011	1
Huldregras	<i>Cinna latifolia</i>	NT	1	Engelskjøn, T og Steilnes, A 1974	Karlstadmyra
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	1	Sweco 2011	1, flere steder
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	1	Sweco 2011	Ved Karlstadhøgda

Avgrensning og arrondering

Forslag til vernegrense er trukket langs de tre åsryggene og det er forsøkt utelatt hogstflater og ungskog. Det er ingen skogsbilveger eller nyere traktorveier inne i området. Arronderingen er en del oppstykket på grunn av små områder med flatehogst langs hele den sørlige og østlige avgrensningen. Det er gjort en endring i forhold til fylkesmannens forslag på østsiden av Høgåsen. Her er grensa trukket utenom et større hogstfelt.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Søttjernberga. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon, variasjon	Arrondering	Arts- mangfold	Rike - veg. typer	Død ved mengde	Død ved Kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Søttjern-berga	*	**	**/**	**/**	**	**/**	**	**	**	*	*	**	**
Søttjern-dalen	**	*	*	**	**	**	**	**	**	*	*	**	**

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt, (**). Området Søttjernberga scorer høyt på topografisk variasjon, vegetasjonsvariasjon og artsmangfold, men lavt på urørthet, arrondering, treslagsfordeling og gamle lauvtrær. De rødlistede artene lappkjuke og gul snyltekjuke er registrert i området og det er potensiale for huldrestry i verneforslaget.

Søttjernberga representerer et lite areal med sammenhengende gammelskog under naturlig dynamikk, og oppfyller i noen grad kriteriene for prioriteringer innen skogvernet (Framstad et al. 2002 og 2003), men arealene er små og spredte. I tillegg huser området noen av de prioriterte skogtypene: *Boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved, høgstaudeskog og lågurtskog.* (Framstad et al. 2003). Arealene av disse skogtypene er imidlertid meget små og Søttjernberga vurderes derfor i mindre grad å oppfylle manglene ved skogvernet.

Referanser

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H.H. og Brandrud, T.E. 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. NINA Fagrapport 54:147 s.

Framstad, E. Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H.H. og Brandrud, T.E. 2003. liste over prioriterte mangler ved skogvernet. NINA Oppdragsmelding 769: 9s.

Moen, A. 1999. National Atlas of Norway: Vegetation. Norwegian Mapping Authority, 1999.

NOA. 2011. Verneplan II for Eventyrskog.

Nettadresser

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no

www.skogoglandskap.no

www.riksantikvaren.no

Bilder fra området

Gammel traktorvei fortsetter fra enden av skogsbilvei inn i området sør for Søttjernberga
(Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Karlstadmyra med furumyrskog og to barhytter i skogkanten
(Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS).

Dalsøkk med bl.a. lungenever på gadd av osp (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Rødmerka skiløype over Fuglemyra (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Gransumpskog (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Hogstflåte vest i verneforslaget (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Bålplate på Kjerkeberget (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS)

Utsikt sørover til Oslofjorden fra toppen av Kjerkeberget (Foto: Ragnhild Heimstad, Sweco Norge AS).

